TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARINDAN
III. SERİ — No 2b

KİTÂB-I CİHAN-NÜMÂ

NEŞRÎ TARİHİ

II. Cilt

YAYINLAYANLAR

FAİK REŞİT UNAT
Türk Tarih Kurumu
Üyesi ve G. E. E.
Tarih Öğretmeni

Dr. MEHMED A. KÖYMEN
Ankara Üniversitesi
D. T. C. Fakültesi
Tarih Doçenti

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA

1 9 5 7

İ Ç İ N D E K İ L E R

Ö N S Ö Z

Neşrî tarihinin ikinci cildini, yedi yıllık bir fasıladan sonra umumî istifadeye sunmakla mutluluk duymakta ve bu gecikmeden dolayı kusurumuzu bağışlamalarını kitaba alâka duyanlardan rica etmekteyiz.

Bu arada Prusya İlimler Akademisinin malı olup, kaybolması ihtimalini esefle karşıladığımız Menzel nüshasının Profesör Taeschner tarafından faksimile olarak önemli bir tanıtma yazısı ve endeksleri ile 1951 de neşredilmiş bulunmasını[1], bunu 1955 de Manisa nüshası faksimilesinin takip etmesini[2] Neşrî tarihi metnini tesis için yaptığımız çalışmaları değerlendiren ve kolaylaştıran mesut hâdiseler olarak kaydetmeyi de bir vazife biliriz. Ancak şunu da işaret edelim ki, Neşrî tarihinin ikinci cildinin ne zaman neşredileceği hususunda içeriden ve dışarıdan daimî şekilde sorguya maruz kalmamız, tıpkı - basım yayınlarına rağmen, tenkidli metin neşrinin lüzum ve zaruretini açıkça göstermektedir. İkinci cildi gözden geçirenler, gerek 726 ıncı sahifeden[3] itibaren karşılaştırdığımız Menzel nüshasının, gerekse baştan itibaren ele aldığımız Manisa nüshasının tek başlarına ne kadar kifayetsiz olduklarını göreceklerdir. Üçüncü ciltte nüshaların birbirleriyle mukayesesi yapıldığı zaman bu cihet bütün açıklığiyle ortaya çıkacaktır.

Diğer taraftan Paris b nüshasının ikinci bir suretinin de ortaya çıkması[4] Neşrî metnini tesis hususunda önceden tasarladığımız plânda ufak bir değişiklik yapmamızı gerektirmiş ve

[1] *Cihannüma, Die Altosmanische Chronik des Mevlânâ Mehmed Neschri*, Theodor Menzel - Franz Taeschner, Band I, Leipzig 1951.

[2] *Ibid.* Band II, Leipzig, 1955.

[3] Prof. Taeschner bu nüshanın tıpkı - basımını yayınladığı zaman kitap buraya kadar basılmış bulunuyordu. Bu sebeple Menzel nüshasını bu sahifeden itibaren karşılaştırmalara dahil etmek imkânını bulduk ve bu nüsha için *Mz* kısaltmasını kullandık.

[4] Faik Reşit Unat, *Müverrih Mehmed Neşrî'nin eseri ve hayatı hakkında*, *Belleten*, sayı : 82, 1957.

böylece ikinci cilde, Fatih Sultan Mehmed'in ölümü hâdisesiyle son verilmesi, eserin bünyesi ve üçüncü cildin muhtevası bakımından daha uygun görülmüştür.

İkinci cildi yayınlarken şu noktayı da ayrıca açıklamak lüzumunu hissetmiş bulunuyoruz. Çalışmamızın esası, Arap harfleriyle yazılan metnin *édition critique*'idir. Karşı sahifelerde Türk harfleriyle basılan kısımlar bu metnin okunuşuna sadece rehberlik etmek amaciyle yapılmış serbest bir transliterasyondur.

Birinci ciltte ifadenin zamanındaki telaffuz şekline az çok sadakat gösterilmekle beraber ikinci ciltte ifadenin bugünkü dilimize ve şivemize mümkün olduğu kadar yaklaştırılmasına ve böylece eski metinler üzerinde meşgul olacak genç tarihçi nesle bir çeşit okuma temrini vermiye ve bu suretle Türkçe bir metnin Lâtin esasından alınma Türk harfleriyle neşrinde, ilmî transkripsiyonun doğuracağı telâffuz güçlüklerinden kaçınılmasına da çalışılmıştır.

F. R. UNAT *M. A. KÖYMEN*

NEŞRÎ TARİHİ

(Kitâb-ı Cihan-nümâ)

كتاب جهانما

تمورلنك ارزنجان طرفندن کندو مملکتنه کتدوکیدر

روایتدرکه چون تمور خان قرمان ولایتندن قلقب ارزنجانه یتشدی
125a3 سلطان اولدمده آروش آدلو بر یرده ایدی امیر یعقوب | انده سلطانه
یتشوب عزا ایدب الین اوپدی برز مرحوم خنکار ایچون اغلشدلر
اندن وزیرلر و بکلر ایتدلر بویر طورجق دکلدر مبادا بزی بونده انجدلر
6 یوجه طغلره چقلوم کیده‌لوم دیب طاغلر اراسندن انب مودرنیه
کلدلر سلطان انده بر قاج کون توقف ایدب ایل و شهر کلب
سلطانه دعالر اتدلر سلطان دخی بونلری خوش کورب کوکلی کشاده
9 اولب فرح اولدی اندن سلطان قلقب بروسایه کونلدی امیر یعقوب اوکجه
پهلوان اولب سرلشکردی یولجه کیدرکن ارمنی دربندنه یتشب خبر کلدیکه
قرنداشك عیسی بك شمدی کلب یولك دربند اغزنی بغلدی دیدلر چون
12 سلطان بو خبری اشتدی طومانیچ بلنك یولی ایودر دیو اول طرفه متوجه
اولدلر ینه کوردلرکه اوکلرین عیسی بك عسکری بغلمش الله الله دیو
کورمزه اورب اوغرادیلر انلر دخی بونلرك بو صورتله کلدکلرین کورب
15 مقابله اتمکه اقدام ایده‌مدکلری اجلدن مقید اولمدیلر بونلر کچدلر کتدلر اندن
سلطان امیر یعقوبه ایتدی که شمدن کرو بزی همان طایوکه دکن الت که بز انده
وارمینجه بکلك اله کیرمز دیب یورطوب یعقوب بکك دایسی اینه بك صو باشیه
18 یتشدلر اول زمانده اینه بك بالیکسرنده صوباشی ایدی چونکه اینه بك
125b سلطان کلدوکن اشتدی استقبال ایدب | آتی ایاغنه حریرلر دوشیب عزتله

1 تمور . . . . (ارزنجان طرفندن — F) کتدوکیدر FPaVy : رفتن تمور از طرف ارزنجان به مملکت خود (به مملکت خود — M) MA || 2 خان AMVy : — FPa | قرمان ولایتندن A : — MVy FPa || 4 خنکار Vy : خداوندکار FAM یلدرم خان Pa || 6 یوجه . . . کیده‌لوم PaAM : — FVy | طاغلر اراسندن Vy : اول ارادن FPaAM | انب Vy : کتدلر کلوب FPaAM || 7 کلدیلر Vy : اینوب FPaAM | قاج FPaMVy : نجه A || 9 کونلدی MVy : یونلدی FPa کلوب A || 10 سرلشکردی FPaAVy : سرلشکر اولدی M || 11 یولك PaVy :

Timur-leng Erzincan tarafından kendi memleketine gittiğidir

Rivâyettir ki, çün T i m u r Han Karaman vilâyetinden kalkıp Erzincan'a yetişti, Sultan ol-demde Aruş adlı bir yerde idi. Emir Y a k u b [1] anda Sultan'a yetişip. *ʿazâ'* edip, elini öptü. Biraz merhum Hünkâr için ağlaştılar. Andan vezirler ve beyler eyittiler: "Bu yer *duracak* değildir. *Me-bâdâ* bizi bunda [illegible]; yüce dağlara çıkalım, gidelim„ deyip dağlar arasından inip, Mudurnu'ya geldiler. Sultan anda bir kaç gün tevakkuf edip, il ve şehir gelip, Sultan'a dualar ettiler. Sultan dahi bunları hoş görüp, gönlü küşâde olup, ferah oldu. Andan Sultan kalkıp, Bursa'ya *göneldi.* Emir Y a k u b önce pehlivan olup, *serleşker*di. Yolca giderken Ermeni Derbendi'[2]ne yetişip, haber geldi ki, "karındaşın İ s a Bey şimdi gelip, yolun Derbend ağzını bağladı„ dediler. Çün Sultan bu haberi işitti, "Domaniç beli'nin yolu eyidir„ deyü ol tarafa müteveccih oldular. Yine gördüler ki, önlerini İ s a Bey askeri bağlamış, Allah Aallah deyü görmeze urup oğradılar. Anlar dahi bunların bu suretle geldiklerini görüp, mukabele etmeğe ikdam edemedikleri ecilden mukayyed olmadılar. Bunlar geçtiler, gittiler. Andan Sultan, Emir Y a k u b'a eyitti: "Bizi hemen dayına değin ilet ki biz anda varmayınca beylik ele girmez deyip, *yortup* Y a k u b Beyin dayısı E y n e Bey Subaşı'ya yetiştiler. Ol zamanda E y n e Bey, Balıkesir'inde Subaşı idi. Çünki E y n e Bey Sultan'ın geldiğini işitti, istikbal edip, atı ayağına harîrler döşeyip, ʿizzetle

[1] Fıruz Beyin oğlu, Ankara muhafızı.

[2] Bugünkü adı: Pazarcık. Bilecik ilinin Bözöyük ilecesine bağlı bir bucak merkezi.

الوب شهره ایلدب انده برقچکون ییوب ایچب و بنده اوترمقله اولمز دیب
قلقب عسکرن جمع ایدب اولوباده کلب انده قوندلر اول طرفدن عیسی بك دخی
3 سلطانك کلدوکن اشیدب عسکرن جمع ایدب کلب اولوبادك بروسادن یکا طرفن
طوتب قوندی

سلطان محمد خان اولوباد کنارنده عیسی بکله جنك ایدب

6 انی صدوغیدر

شیله روایت ایدرلرکه چون سلطان محمد قرنداشی عیسی بکك عسکریله
کلب اولوباد کنارنده قونب جنك ایچون اقدام اتدوکن کوریجك وزیرلریله و
9 بکاریله مشورت ایدب نه قلمق کرکدر و نه وجهله جنك اتمك کرکدر دیجك
اینه بك صوباشی جنکی تجویز کورمیب شیله مصلحت کوردیکه بری بریله
جنك اتمیب بنوك اوزرنه مصالحه اولنه‌که بروسایله اندن اکارسی سلطانك
12 اولوب اشغاسیکه آیدین و صروخان وکرمیان و قره‌سی‌دن قرمان ایلی برله
بونلر عیسی بکك اولا بنوك اوزرنه مقرّر ایدب عیسی بکه مکتوب
یازب ایلچی النه ویرب ایلچی کوندردیلر چون وارب نامهٔ عیسی بك
15 النه ویردی عیسی‌بك دخی مکتوبی ایلچی الندن الوب اوقیب مضمونن بلب
126a جواب ویردیکه شمدی بن اولو قرنداشم تخت بنم المده‌در | اول هنز برکنج
اوغلاندر بکلك انك نسنه کرکدر اوش حاضر اولسونکه انی مملکتدن نجه
18 اخراج اتسم کرکدر کوره‌سیز دیدی چون ایلچی عیسی بکدن بنوککبی
جواب اشتدی کلب سلطانی‌نه خبر وردی سلطان دخی دونب اینه بك

1 انده FPaAM : — Vy || 3 ایدب FPaAM : — Vy || 5-6 سلطان . . . صدوغیدر FPaVy : جنك کردن سلطان به عیسی چلبی و هزیمت شدن (هزیمت . . . بك — M) عیسی بك AM | محمد FVy : — PaAM | خان F : — AMVy Pa || 9 بکاریله AM : و سایر بکاریله Pa — FVy | وجهله Vy : طریقله FPaAM || 11 اکارسی FVy : اکروسی AM اوته‌سی Pa || 15 مضمونن FPaAM : مضرتن Vy || 16 تخت FPaAM : — Vy || 18 کوره‌سیز Vy : کوره‌سن FPaAM

alıp şehre iledip, anda birkaç gün yiyip içip "bunda oturmakla olmaz„ deyip, kalkıp askerini cem[c] edip, Ulubad'a gelip kondular. Ol taraftan İsa Bey dahi Sultan'ın geldiğini işidip, askerini cem[c] edip gelip, Ulubad'ın Bursa'dan yana tarafını tutup, kondu.

Sultan Mehmed Han Ulubad kenarında İsa Bey'le cenk edip, anı sıdığıdır

Şöyle rivâyet ederler ki, çün Sultan Mehmed karındaşı İsa Bey'in askeriyle gelip Ulubad kenarında konup, cenk için ikdam ettiğini göricek, vezirleriyle ve beyleriyle meşveret edip "Ne kılmak gerektir ve ne vechile cenk etmek gerektir„ deyicek, Eyne Bey Subaşı cengi *tecviz* görmeyip, şöyle maslahat gördü ki, biri biriyle cenk etmeyip, bunun üzerine *musalâha* oluna ki, Bursa ile andan *ukarısı* Sultan'ın olup, aşağısı ki Aydın ve Saruhan ve Germiyan ve Karasi'den Karaman İli birle bunlar İsa Beyin ola. Bunun üzerine mukarrer edip, İsa Bey'e mektup yazıp, elçi eline verdi. İsa Bey dahi mektubu elçi elinden alıp, okuyup, mazmûnını bilip, cevap verdi ki, "Şimdi ben ulu karındaşım, taht benim elimdedir. Ol henüz bir genç oğlandır. Beylik anın nesine gerektir. Üş hazır olsun ki, anı memleketten nice ihrac etsem gerektir, göresiz„ dedi Çün elçi İsa Beyden bunun - gibi cevap işitti, gelip Sultan'ına haber verdi. Sultan dahi dönüp, Eyne Bey

صو باشیه ایتدی بونکله لاجرم جنك اتمك کرکدر هله یرامزلق بزدن
اولمدی دیب کندویله بله کلن روم سرورلرنه استمالت ویرب ایتدی
3 ها مردانه‌لرم کوریم سزی نه وجهله شجاعتلر و پهلوانلقلر کوسترسز
دیدی اندن اکی طرفدن ایکی لشکر جوش و خروشه کلب بری‌برنه مقابل
اولب صفلر آراسته اولوب میدان ارنلری ایلرو یوریب دولت قنغی طرفه
6 متوجه اولا درکن همان سلطان الن قلجه اورب قلج یالك ایدب اتن
میدانه دپب جنکه باشلدی روم ارنلری انی کورب بر یردن ات دپب
شیر غرّان کبی خصملرین کوزدب کندولرن دشمن قلبنه اورب صفلر یارب
9 نچه بهادر اری یقب نجلری بیجان ایدب باشلر کسب قانلر دوکدیلر صباحدن
اویلیدکن برجنك عظیم و بر نبرد سلطانی ایدب ایکی عسکر دخی یوز چورمیب
بر بریله جنك اتمکه تقصیرات اتمدیلر اندن دولت یزدانی و عنایت ربانی
126b 12 سلطان محمد عسکرینه قرین اولوب عیسی بك لشکری مقاومت ایده‌میب |
صورت هزیمت اختیار ایدب صندلر عیسی بك دخی کوردیکه فساد وار دوغنجه
ارتدی اِش حددن کچدی طورمغه مجالی قلمیب غیرت ایدب جنك ایدرکن
15 قضای اسمانی برله جنك ایچنده اینه‌بك صوباشیه طوش اولب قلجله
انی چالب هلاك اتدی اندن عیسی بك تجب دکز کنارن طوتب سلامت
یزدن کیدب کمیه یتشدی کمیه کیرب استانبوله کچدی تکور خدمتنه
18 یتشدی اما سلطان لشکری دخی تمورتاشی یتوب طوتب سلطانه کتردیلر
سلطان بغایت قاقدوغندن بویردی باشن کسب کوکسین بر اغاجه اصلـ

7 یردن PaAVy : اوغوردن M — F || 9 بیجان PaAM : بیچاره Vy || 16 انی FPaAM : — Vy | هلاك Vy : شهید FPaAM

Subaşı'ya eyitti "Bununla lâ-cerem cenk etmek gerektir. Hele yaramazlık bizden olmadı„ deyip kendisiyle bile gelen Rum serverlerine istimalet verip eyitti: "Ha merdanelerim, göreyim sizi, ne veçhile şeca^catlar ve pehlivanlıklar gösteresiz„ dedi. Andan iki taraftan iki leşker cûş u hurûşa gelip, biri birine mukabil olup, saflar ârâste olup, meydan erenleri ileri yörüyüp, devlet kangi tarafa müteveccih ola deriken, heman Sultan elin kılıca urup, kılıç yalın edip, atını meydana tepip cenge başladı. Rum erenleri anı görüp, bir yerden at tepip şîr-i *gurrân* gibi hasımlarını gözedip, kendilerini düşmanın kalbine urup, safları yarıp nice bahadır eri yıkıp, nicelerini *bî-cân* edip, başlar kesip kanlar döktüler. Sabahtan öyleye değin bir ceng-i ^cazîm ve bir *neberd*-i sultanî edip, iki asker dahi yüz çevirmeyip, bir biriyle cenk etmeğe *taksirat* etmediler. Andan devlet-i *yezdânî* ve ^cinâyet-i rabbânî Sultan Mehmed askerine *karîn* olup, İsa Bey leşkeri mukavemet edemeyip, suret-i hezimet ihtiyar edip sındılar. İsa Bey dahi gördü ki, fesat vardığınca arttı. İş hadden geçti. Durmağa mecali kalmayıp, gayret edip, cenk ederken kaza-yı âsümânî bile cenk içinde Eyne Bey Subaşı'ya tuş olup, kılıçla anı çalıp, helâk etti. Andan İsa Bey kaçıp, deniz kenarını tutup, selâmet yüzünden gidip, gemiye yetişti. Gemiye girip İstanbul'a geçti. Tekvur hizmetine yetişti. Amma Sultan leşkeri dahi Temür Taş'ı yetip, tutup, Sultana getirdiler. Sultan be-gâyet kakıdığından buyurdu. Başını kesip gövdesini bir ağaca asa-

قودلر اندن امیر سلیمانه مکتوب یازب عیسی بکی صیب عسکرین قرطوغن
اعلام ایدب و نشان اولمغیچون باشی بله کوندردی چون عیسی بك کچدی
3 عسکر سلطان اردنجه قوورق طلب ایدجك سلطان اجازت ورمیب همان
مال واسبابنی یغما اتدلر عسکر سلطان بر وجهله غنیمت تحصیل اتدلرکه
قابل وصف دکلدر سکزنجی فتحی بو اولدی

6 سلطان محمد دولت و سعادتله بروسایه کلب تخته چکب کرمیان
اوغلی یعقوب بکدن اتاسین و قرنداشین طلب اتدوکیدر

شیله روایت اولنر که چون عیسی بك قاچب کمیله استانبوله کچدی
9 سلطان دخی عدودن خلاص اولب مملکت کندیه قالدوغن کوریجك حق
127a تعالی‌یه حمد بی نهایت ایدب | شطارت و بشاشت برله اول اردن کوچب
بروسایه کلدی بروسا خلقنوك علماسی و فضلاسی اکابری و اعیانی و سایر
12 خلقی جمله قرشو کلب اعزاز و اعظام و اکرام برله سلطانی الوب کلوب برمبارك
وقتده سلطانی اتاسی تختنه کچردلر اندن بر قیچ کون اکلنب عیش و نوش
ایدب خلقه خیلی انعامات و احسانات ایدب مجموع عالمی خلق حمیده‌سیله
15 کندویه دونده‌رب اندن قلقب ازنیق ازرنه دوشب ازنیقی مجال ورمیب
فتح اتدی اندن یکی شهره کلب بر قاچکون اندن توقف ایدب قره‌سی
و صروخان و آیدین ولایتی خلقی و سپاهیلری کلب تخت دولت قوتلو
18 و مستدام اولسون دیو جمیع جان وکوکلدن خدمتنه دوردلر اندن سلطان بیوردی‌که
کرمیان اوغلی یعقوب بکه مکتوب یازب آدم ویربدیکه اتاسی یلدرم خانك

5 طقوزنجی (سکزنجی .asl) . . . اولدی A : — FPaAMVy || 7 - 6 سلطان (محمد — FPa)
. . . . اتدوکیدر FPaVy : سلطان امدن بروسه طلب‌کردن از پسر کرمیان پدرش و برادرش M آمدن
سلطان به بروسه و نشستن به تخت پدر و خواستن از پسری (کرمیان) پدر و برادرش A

kodılar. Andan Emir Süleyman'a mektup yazıp, İsa Bey'i sıyıp, askerini kırdığını i^c^lâm edip ve nişan olmak için başı bile gönderdi. Çün İsa Bey kaçtı, asker-i Sultan ardınca *kovarak* talep edicek, sultan icazet vermeyip, heman mal ve esbâbını yağma ettiler. Asker-i Sultan bu veçhile ganîmet tahsil ettiler ki, kaabil-i vasf değildir. Dokuzuncu fethi bu oldu[1].

Sultan Mehmed devlet ü saadetle Bursa'ya gelip, tahta geçip Germiyan oğlu Yakub Bey'den atasını ve karındaşını talep ettiğidir

Şöyle rivâyet olunur ki, çün İsa Bey kaçıp, gemiyle İstanbul'a geçti, Sultan dahi ^c^adüvden halâs olup, memleketin kendüye haldığını göricek, Hak Tealaya hamd-i bî-nihâyet edip, şetâret ve beşâret birle ol aradan göçüp, Bursa'ya geldi. Bursa halkının uleması ve fuzalâsı, ekâbiri ve âyânı ve sair halkı cümle karşı gelip, i^c^zaz ve ı^c^zam ve ikram birle sultanı alıp, gelip bu mübarek vakitte sultanı, atası tahtına geçirdiler. Andan bir kaç gün eylenip, ^c^iyş ü nûş edip, halka hayli in^c^amât ve ihsanât edip, mecmu^c^ âlemi *hulk-ı hâmîde*siyle kendüye döndürüp, andan kalkıp İznik üzerine düşüp, İznik'i, mecal vermeyip, feth etti. Andan Yenişehir'e gelip, bir kaç gün anda tavakkuf edip, Karasi ve Saruhan ve Aydın vilâyeti halkı ve sipâhileri gelip, "Taht, devlet kutlu ve *müstedâm* olsun" deyü cemî^c^i can ve gönülden hizmetine durdular. Andan Sultan buyurdu, Germiyan oğlu Yakub Beye mektup yazıp, adam viribidi-ki atası Yıldırım Han'ın

[1] Bk. s. 414 ve 415.

تابوتن و برادری موسی چلبی برله کوندرەلر مکتوب کرمیان شاهی یعقوب
بکه یتشب مضمون شریفی موجبنجه عمل ایدب یلدرم خانك تابوتن تمام تعظیم
3 وتکریم برله و اوغلی موسی چلبی ایله یرار ادملر قوشب الوب کلب بروساده
اولن موضع شریفده دفن اتدلر یدیکون ازرنده ختمەلر اوقیب اشلر بشرب
مرحومك روحیچون احسانلر ایدب ساداتی و علمایی و فقرایی غنی اتدلر
27b 6 عمارت و مصالیچون ملکلر وکویلر وقف ایدب اول مصلحتی دخی تمام | ایدب
اندن قلقب تمام ولایتی طولشب هر نریه واردیسه کلب متابعت اتدلر
و سیر ایدرك ینه طوقاته چقب بر یاز یازلیب اندن کوچب نکیساره
9 واردلر هرنه‌که ایل کون وارسه کلب اطاعت اتدلر سلطان دخی اللهه حمد
ایدب مملکت بابنده هیچ تشویشم قلمدی دیب وزیرلریله و بکلریله ومصاحبلریله
عیش و نوش و عشرت و ذوقه مشغول اولب و تماشایه مقید اولدیلر

12 حکایت امیر سلیمان کندو بکلریله طانشب سلطان اوزرنه قصد اتدوکیدر

روایتدرکه چون سلطان عیش و عشرته مشغول اولب هر طرف
15 مطیع و منقاد اولب هیچ بر طرفده عدو قلمیب فارغ‌البال اولب کندو حالنده
ایکن امیر سلیمان چلبی روم ایلنی تمام ضبط ایدب ادرنهٔ تخت ایدنمشدی
چون بونی اشتدیکه سلطان محمد قرنداشی عیسی بکی ایلدن چقرب
18 استانبوله برقدی و شمدیکه حالده اناطولیٔ و رومی تمام ضبط ایدب کندونك
ایدندی بو خصوص امیر سلیمانه بغایت کوج کلب بکلرنه ایتدی بنم

1 کرمیان شاهی A : — FPaMVy || 5 علمایی Pa : — FAMVy || 7 ولایتی Vy : مملکتی FPaAM || 9 هر نه که PaAM : هر نه قدر F — Vy | وارسه FPaAM : — Vy || 12 حکایت Vy : — FPaAM || 12 - 13 امیر . . . اتدوکیدر FPaVy : مشورت کردن امیر سلیمان خان با وزیران (+ خود بقصدی سلطان A) AM || 16 چلبی PaMVy : پادشاه F—A

tabutunu ve biraderi Musa Çelebi'yi birle göndereler. Mektup Yakub Bey'e yetişip, mazmûn-ı şerîfi mucebince ᶜamel edip, Yıldırım Han'ın tabutunu tamam-ı taᶜzim ve tekrim birle ve oğlu Musa Çelebi ile yarar adamlar koşup, alıp gelip Bursa'da olan *mevziᶜ*-i şerîfte defn ettiler. Yedi gün üzerinde *hatme*'ler okuyup, aşlar pişirip, merhumun ruhı için ihsanlar edip, *sâdâtı* ve ulemâyı ve fukarayı gani ettiler. ᶜİmâret ve mesâlihiçün mülkler ve köyler vakf edip, ol maslahatı dahi tamam edip, andan kalkıp, tamam-ı vilâyeti dolaşıp her nereye vardı ise, gelip *mütâbeat* ettiler. Ve yine Tokat'a çıkıp, bir yaz yazlayıp, andan goçöp, Nikisar'a vardılar. Her ne ki il gün varsa, gelip itaat ettiler. Sultan dahi Allah'a hamd edip, "memleket bâbında hiç teşvîşim kalmadı„ deyip, vezirleriyle ve beyleriyle ve *mûsahib*leriyle ᶜıyş u nûş ve ᶜişret u zevke meşgul olup ve temaşaya mukayyet oldular.

Hikâyet: Emîr Süleyman kendi beyleriyle danışıp, Sultan üzerine kast ettiğidir

Rivâyettir ki, çün Sultan ᶜıyş ü ᶜişretle meşgul olup, her taraf mutiᶜ ve münkad olup, hiç bir tarafta ᶜadüv kalmayıp, *fâriğ ül-bal* olup, kendi halinde iken, Emîr Süleyman Çelebi Rumelini zapt edip Edirne'yi taht edinmişti. Çün bunu işitti ki, Sultan Mehmed, karındaşı İsa Bey'i ilden çıkarıp, İstanbul'a bıraktı ve şimdiki halde Anadolu'yu ve Rum'u tamam zapt edip kendünün edindi. Bu husus Emîr Süleyman'a be-gâyet güç gelip, beylerine eyitti: "Benim

خاطرم شیله دلرکه اناطولی طرفنه کچم اول ولایتی دخی ضبط ایدم زیرا
محمد قرنداشمز عیسی‌یه ایو اتمیب انی مملکتدن چقرب رد ایدب کندو
3 اناطولی مملکتن تمام ضبط ایدب پدرم تختنه کچدی هنز بر طفل اوغلاندر
128a تخته اولدخی کچن لایق اولور | امدی خاطرم شیله استرکه اناطولی طرفنه
کچب تختی الندن الم اکر مقابل اولمق استرسه بندخی مقاتله ایدب اکا
6 کورمدوکی اشلری ایدم دیدی وزیرلر و بکلر ایتدلرکه ای شاه جهان ایو درسز
اما امر اللهکدر ملك حقکدر هرکمه دلرسه اول ویرر دیدلر و دخی ایتدلرکه
ایشاه اکرچه اولکشی یاشده کچیدر ولی دولتده اولودر هرکشی‌که انکله
9 مقابل اولدی اخرالامر منهزم اولب صندی و کورمدوکزمی تمورکبی خانی
نه وجهله الدیب کندوی اله ورمدی پس انك تدبیری بودرکه استانبول
تکورنه مکتوب یازب ایلچی کوندره‌وزکه عیسی بك قرنداشکزی بزه
12 ویره آنی سلطان طرفنه حواله ایده‌وز اولاکه بری کیدب بری قلا پس
دشمان بر قلیجق ایتس اساندر انی ایلدن سرب کیدریجك ایل و کون
هب بزم اولور یاخود بعضی ایله بویه واررسه دخی هله پادشاهلق بزم اولب
15 تخت بزم اولوردیدلر امیر سلیمان دخی بونی مصلحت کورب استانبول
تکورنه بتی یزب آدم ویربدلرکه عیسی بکی بونده کوندره تکور مکتوبك
مضمونن بلب امیر سلیماندن بعض نسنه ازرنه مقرر ایدب معاهده اولنب
18 عیسی بکی وردی عیسی بك دخی ایلچیله کلوب همان توقف
128b اتمیب کلیبولیدن کچب تمامت قره‌سی ولایتن الدی اندن هرزه‌یه | توجه

3 پدرم *Vy* : اتموك *FPaAM* || 9 کبی *Pa* : بکی *F* — *AMVy* | خانی *Vy* : بکی *PaA* — *FM* || 14 بعضی *PaAM* : — *FVy* || 15 سلیمان *FPaMVy* : + خونکار *A* || 17 مقرر *M* : محقق *FPaAVy* || 19 هرزه‌یه *PaAM* : نیره‌یه *F* تیره‌یه *Vy*

hâtırım şöyle diler ki, Anadolu tarafına geçem. Ol vilâyeti dahi zapt edem. Zira M e h m e d, karındaşımız İ s a'ya eyi etmeyip, anı memleketten çıkarıp, red edip, kendi Anadolu memleketini tamam zapt edip, pederimin tahtına geçti. Henüz bir tıfl oğlandır. Tahta ol-dahi kaçan lâyık olur? İmdi hâtırım şöyle ister ki, Anadolu tarafına geçip tahtını elinden alam. Eğer mukabil olmak işterse, ben-dahi mukatele edip ana görmediği işleri edem„ dedi. Vezirler ve beyler eyittiler: "Ey şâh-ı cihân, eyi dersiz amma, emir Allahındı, mülk Hakkındır. Her kime dilers ol verir„ dediler ve dahi eyittiler ki, "Ey-Şâh eğerçi ol-kişi yaşta, kiçidir, *velî* devlette uludur. Her kişi ki anınla mukabil oldu, âhir ül-emr münhezim olup, sındı. Ve görmediniz mi? T i m u r gibi Han'ı ne veçhile *aldayıp,* kendüyi ele vermedi. Pes anın tedbiri budur ki, İstanbul tekvuruna mektup yazıp, elçi gönderevüz ki, İ s a Bey karındaşınızı bize vere. Anı Sultan tarafına havale edevüz. Ola ki biri gidip, biri kala. Pes düşman bir kalıcak iş âsândır, anı ilden sürüp, gidericek il ve gün hep bizim olur. Yahut bazı ile, *boya* varırsa dahi, hele padişahlık bizim olup taht bizim olur„ dediler. Emir S ü l e y m a n dahi bunu maslahat görüp, İstanbul tekvuruna *biti* yazıp, adam viribidiler ki, İ s a Bey'i bunda göndere, tekvur mektubun mazmûnunu bilip, Emîr S ü l e y m a n'dan bazı nesne üzerine mukarrer edip, muâhede olunup, İ s a Bey'i verdi. İ s a Bey dahi elçiyle gelip, hemen tevakkuf etmeyip, Gelibolı'dan geçip tamamet-i Karasi vilâyetini aldı. Andan her nereye teveccüh

اتدیسه ایل ولایت مجموعی اطاعت اتمیوب ایتدلر اوّل وار قرداشـکله
سلطان محمد برله بر یکا اول اندن دولت هر قنغکزك ایســه بز قاتمز جان
3 و باش یولکه قومشز شمدی ولایت کزمدن نه فایده اولور اول وقت جمیع
مملکت سـنك اولور دیدلر عیسی بك بو سزی بغایت بکنب همان اول
ارادن یوردی ایل اوزرنه سیر ایدرك بك بازارنه ارشـدی انده قیش
6 یراغنی فکر ایدب اوتردی اندن قرنداشی سلطانه ایلچی کوندرب مکتوب
یازدیکه برادر عزیزم و سرورم و مخدومم شویله معلوم اولا کم شکر طاپکی
سلطان کوردم بندخی اوش ایلوکه کونکه مهمان اردم دیدی مکتوب سلطانه
9 وصول بولب اوقونجق مضمرنن معلوم ایدنب اندن جواب یازب درلو درلو نوازش
کوسترب مرحبا خیر مقدم خوش کلدك کندو مملکتکه کلدك نه منتك واردر
دیو ایلچی خلعتلیب و انواع تحفهلر کوندرب و هم اول قیشون یراغن دخی
12 بیوردی عیسی بك اول قشی بك بازارنده قشلیب بهار اولیجق سوری حصاره
واردی اندن اطرافی سیر ایدرك قرامانه وارب برقاج دفعه قرامانلیله جنك
اتدی اخرالامر قرامانده بر حواله یاپوب کتدی ایلی وکونی طواف ایدەرك
15 بروسـایه اندی و هر یرەکم واردی سـلطانك اول کندویه کوندردکی نامهٔ
129a کوسترب | انکله دخول ایدب یردی بروساده دخی انجلین نامه کوستردی
و دیدیکه حالیا بن قرنداشمله بر اولب انکله مصالحه اتدم اوش نشانی دیب
18 حصاره کرملك استدی بروسا خلقی بونی قبول اتمیب شهرخلقی دخی هب قچب
قلعیه کیرب قپوسن یاپدلر عیسی بك داشره قلدی بیکدرلو مدارا ایدب

1 اتمیوب A : ایدب PaMVy غلو ایدب F || 3 ولایت Vy : مملکت مملکت PaAM مملکت F || 6 فکر ایدب PaAMVy : کوروب F || 7 طاپکی FAMVy : حضرتکی Pa || 8 بندخی FMVy : بنده دخی A بندك دخی Pa || 11 و هم . . . یراغن FPaAM : — Vy

ettiyse, il vilâyet mecmûu ita^{c}at etmeyip eyittiler: "Evvel var kardaşınla, Sultan Mehmed birle bir yana ol. Andan devlet her hanginizin ise biz kamumuz, can ve baş yoluna komuşuz. Şimdi vilâyet gezmeden ne fayda olur. Ol vakit cemi^{c} memleket senin olur„ dediler. İsa Bey bu sözü be-gâyet beğenip hemen ol aradan yürüdü. İl üzerine seyr ederek Beypazarı'na erişti. Anda kış yarağını fikr edip, oturdu. Andan karındaşı Sultan'a elçi gönderip, mektup yazdı-ki: "Birâder-i azîzim ve serverim ve *mahdûm*um. Şöyle malûm ola kim, şükür *tapu*nu Sultan gördüm. Ben-dahi üş iline gününe mihmân erdim„ dedi. Mektup Sultan'a vusul bulup, okunıcak, mazmûnunû malûm edinip, andan cevap yazıp, türlü türlü nevâziş gösterip "merhaba, hayr makdem, hoş geldin. Kendi memleketine geldin, ne minnetin vardır„ deyü elçiyi hil^{c}atleyip ve envâ^{c}ı tuhfeler gönderip ve hem ol kışın yarağını dahi buyurdu. İsa Bey, ol kışı Beypazarı'nda kışlayıp, bahar olıcak Sivrihisar'a vardı. Andan etrafı seyr ederek Karaman'a varıp, bir kaç defa Karamanlıyla cenk etti. Ahir ül-emr Karaman'da bir havale yapıp gitti. İli ve günü tavaf ederek Bursa'ya indi ve her yere kim vardı, Sultan'ın ol kendisine gönderdiği nâmeyi gösterip, anınla dühûl edip yörürdü. Bursa'da dahi *ancılayın* nameyi gösterdi. Dedi ki: "Ben karındaşımla bir olup, musâlaha ettim. Üş nişanı„ deyip hisara girmek istedi. Bursa halkı bunu kabul etmeyip, şehir halkı hep kaçıp, kal^{c}aya girip, kapısını yaptılar. İsa Bey taşra (da) kaldı. Bin türlü müdârâ edip,

شهر خلقی اطاعت اتمدی عیسی بك دخی اخر الامر قاقیب شهره اود
اوروب اوجدن اوجه یقوب قره‌یر اتدی بو طرفده سلطانه خبر اولدیکه
قرنداشك عیسی بك ایله کونه کیرب کندویه مطیع اولانی خوش کورب
اولمیانی یاقوب یقب اموال مسلمینی غارت اتمکه باشلدی دیدلر چون
سلطان بو خبری اشتدی یاننده اولن وزیرلرنه و بکلرنه مشورت ایدب
یراق کورب همان یاننده اولن روم سرورلری ایله فی‌الحال آته بنب توقاتدن
یورتوب بروسایه اون کونده انب بروسا قربنده بر یرده قونب متمکن اولدی

سلطان محمد بروسایه کلب عیسی بکله بر دفعه دخی جنك ایدب انی صدوغیدر

شیله روایت ایدرلرکه چون سلطان بروسا قربنه کلدی عیسی بکه
خبر اولدیکه نه طوررسن اوش سلطان کلدی دیو چون عیسی بك بو خبری
اشتدی سلطانله مقابله ایده‌میجکن بلب غایتده متألم اولب بکلرنه نجه
اتمك کرك دیو مشورت اتدی بکلر ایتدلر دخی اولجغی اولدی شمدن کرو
همان | بولشمقدن غیری چاره یوقدر دیدلر اندن عیسی بك قاتنه اون بیك
مقدار آتلو جمع ایدب جنکه یوردی سلطانك دخی یاننده همان اوج بیك
مقداری روم سرورلری واردی زیرا طوقاتدن کیدجك عجلیله کتمشدی و هم
عیسی بکی بر دفعه بصمغن ینه التفات اتمیب عسکر جمع اولمدین شیله تنها
کلمشدی چون سلطان عیسی بکك لشکرن کورب ینه هیج وجهله احتیاط
اتمیب اللهه توکل ایدب یاننده اولن روم سرورلریله مرتب و مکمل عیسی

4 غارت اتمکه *FPaAVy* : غارت ایدب ظلم اتمکه *M* || 8-9 سلطان (محمد — *FPa*) . . . صدوغدر *FPaVy* : امدن به بروسه و جنك کردن با عیسی بك بار دیکر *M* جنك کردن سلطان بار دیکر به عیسی بك *A* || 17 شیله تنها *Vy* : بو دکلی *Pa* — *FAM*

şehir halkı itâᶜat etmedi. İsa Bey dahi âhir ül-emr kakıyıp şehre od urup, uctan uca yakıp, kara yer etti. Bu tarafta Sultan'a haber oldu ki, karındaşın İsa Bey ile güne girip, kendüye mutiᶜ olanı hoş görüp, olmayanı yakıp yıkıp, emvâl-i müslimîni gaaret etmeğe başladı dediler. Çün Sultan bu haberi işitti, yanında olan vezirlerine ve beylerine meşveret edip, yarak görüp, hemen yanında olan Rûm serverleri ile fi'l-hal ata binip, Tokat'tan yürütüp, Bursa'ya on günde inip, Bursa kurbünde bir yerde konup, mütemekkin oldu.

Sultan Mehmed Bursa'ya gelip, İsa Bey'le bir defa dahi cenk edip, anı sıdığıdır

Şöyle rivâyet ederler ki, çün Sultan Bursa kurbüne geldi, İsa Bey'e haber oldu ki, ne durursun, üş Sultan geldi deyü. Çün İsa Bey bu haberi işitti, Sultan'la mukabele edemiyeceğini bilip, gayette müteellim olup, beylerine "nice etmek gerek„ deyü meşveret etti. Beyler eyittiler: "Olacağı oldu. Şimden geri heman buluşmaktan gayri çare yoktur„ dediler. Andan İsa Bey, katına on bin mikdarı atlı cemᶜ edip, cenge yörüdü. Sultan'ın dahi yanında hemen üç bin mikdarı Rûm severleri vardı. Zira Tokat'tan aceleyle gitmişti. Ve hem İsa Bey'i bir defa basmağın, yine iltifat etmeyip, asker cemᶜ olmadın şöyle tenha gelmişti. Çün Sultan İsa Bey'in leşkerini görüp, yine hiç vechile ihtiyat etmeyip, Allaha tevekkül edip, yanında olan Rûm serverleriyle mürettep ve mükemmel İsa

بكك ازرنه يوريب جنك اتمكه باشلدى عيسى بك دخى بوطرفدن يوريب ايكى
لشكر برى برينه بولشب طوقشب صباحدن اويليدك بر جنك عظيم سلطانى
3 اولديكه ديمك اولماز اخر الامر حق جلّ و علا سلطانه فرصت ويرب
عيسى بكى صدى و چريسنى دخى روم سرورلرى بروسايى ياقوب خراب
ايدن سز ميسز ديو بر مرتبه‌ده قردلركه وصف اتمك اولمز اندن عيسى
6 بك عار و ناموسى ترك ايدب بيش اون اتلو ايله بدنوس بلكدن كوبرليه
يتدى كورديكه ايل كندويه اوشر مبادا طوتالر ديو وهم ايدب اول يرده
دخى توقّف اتميب طاغدن طاغه دوشب كيدرك اسفنديار مملكتى قسطمونيه
9 وارب يقين كليجك اسفندياره عيسى بك كلدى ديو خبر ويريلجك فى الحال
130a اته | سوار اولب استقبال ايدب عزت و تعظيم برله الوب كلوب شهره
قوندردى و انواع اكرام و ضيافت ايدب قرشوسنه ال بغليب دوردى
12 زيرا كه اسفنديار عيسى بكك پدرى يلدرم خانه كم اكا خيلى خدمت
اتمشدى اول سببدن ارالقده اولن حقوق سابقهٔ كوزدب تمام رعايت اتدى
بو جانبدن سلطان دخى عيسى بك صنب قچيجق انواع فرح و شطارت
15 برله اندن قلقب بروسايه كلدى و بروسانك ينديغن كورب خيلى متألّم
اولب اكابر و اعيان شهره غضب ايدب ايتدى نيچون بن كلنجه دشمنله
مدارا اتميب بنم شهرمى خراب اتدردكز ديدى وزراينه اصلاح ايدب شهر
18 خلقنك فقراسنه خيلى انعامات ايدب شهرى كرو يپغه امر اتدى اندن كندوسى
ينه عيش و عشرته مشغول اولدى برقاچكون انده قلدى طقوزنجى فتحى بو اولدى

4-5 و چرسنى . . . اولمز *PaAMVy* : — *F* || 8 كيدرك *FPaM* : كيدركن *A* — *Vy* || 10 سوار اولب *FPaMVy* : + قپوسى خلقيله *A* || 19 طقوزنجى . . . اولدى *A* : —*FPaMVy*

Bey'in üzerine yürüyüp, ceng etmeğe başladı. İsa Bey dahi bu taraftan, yürüyüp, iki leşker biri birine buluşup, tutuşup sabahtan öğliyedek bir ceng-i azîm-i sultanî oldı ki, demek olmaz. Âhir ül-emr Hak celle ve ᶜala Sultan'a fırsat verip, İsa Bey'i sıdı ve çerisini dahi Rûm serverleri "Bursa'yı yakıp, harap eden siz misi(ni)z„ deyü bir mertebede kırdılar ki, vasf etmek olmaz. Andan İsa Bey ᶜâr ve nâmusu terk edip, beş on atlıyla Bednos[1] Belen'den Küreli'ye yetti. Gördü ki, il kendüye üşer. Mebâdâ tutalar deyü vehm edip, ol yerde dahi tevakkuf etmeyip, dağdan dağa düşüp, İsfendiyar memleketi Kastamoni'ye varıp, yakın gelicek İsfendiyar'a "İsa Bey geldi„ deyü haber verilicek, fi'l-hal ata süvâr olup, istikbal edip, ᶜİzzet ü taᶜzîm birle alıp, gelip şehre kondurdu. Ve envaᶜ-i ikrâm ve ziyâfet edip, karşısında el bağlayıp oturdu. Zira İsfendiyar, İsa Bey'in pederi Yıldırım Han'a kim, ana hayli hizmet etmişti. Ol sebepten ol aralıkta olan hukuk-ı sâbıkayı gözedip, tamam riᶜayet etti. Bu cânipten Sultan dahi İsa Bey sınıp, kaçıcak envâᶜ-ı ferah ve şetaret birle andan kalkıp, Bursa'ya geldi. Yandığını görüp, hayli müteellim olup, ekâbir-i şehre gazeb edip, eyitti: "Niçün ben gelince(ye kadar) düşmanla müdârâ etmeyip benim şehrimi harap ettirdiniz„ dedi. Vüzera yine ıslah edip, şehir halkının fukarasına hayli inᶜamât edip, şehri, geri yapmağa emr etti. Andan kendü yine ᶜıyş ü ᶜişrete meşgul oldu. Bir kaç gün anda kaldı. Dokuzuncu fethi bu oldu.

[1] Bednos = Madenos. Bugünkü: BİLÂDİYUNUS (Bursa'nın Demirci bucağı köylerinden).

عیسی بك اسفندیار معاونتیله اوچنجی دفعه سلطان محمد خانله جنك ایدب صندوغیدر

3 روایتدرکه چون عیسی بك سلطاندن قچب قسطمونی بکی اسفندیاره
وارمشدی اسفندیار بونی خیلی خوشجه طوتب کمال تعظیم و تکریم و تفخیم
و ضیافت برله اوترب عیش و نوشه مشغوللکن بر کون عیسی بك اثنای
6 صحبتده اسفندیاره دیدیکه ای قرنداش لطف و کرم ایدب بر دفعه بکا
یولداشلق ایدب شول اوغلانله جنك ایدب انك کوزنه عالمی تنك اتمکه
130b اقدام اولنایدی بغایت لطفدی زیرا شمدی اول غافلدر بز بری طرفدن |
9 یوریب اوّل انکوری اوزرنه دوشب انی محاصره ایدەلم شولکه مطیع اوله
اعتبار ایدب مطیع اولمیانلرك باشنی کسب خانماننی یغما ایدب تالان ایدەلم
دیدی اسفندیار دخی عیسی بکوك زیاده تضرعندن ترحم ایدب نولاسن
12 دیدوکك اولسون سکا المزدن کلدکجه معاونت ایدەلم زیرا پدرکك کمینه
قولیم دیب اقتداری اولدغی قدر قسطمونی و بقر کورەسی و توصیه
و کنغری و قلعەجك و جانیك عسکرن جمع ایدب سلاسل قلعەسندن یکا
15 متوجه اولوب یوردیلر بو طرفدن سلطان بو قضیەدن فارغ اولب صحبته
مشغوللکن ناکاه خبر کلدیکه آیشاهِ عالم بلمش اولاسنکه قرنداشك عیسی
بك اسفندیار برله چری چکوب اوش انکوریه یتشدی دیدلر سلطان
18 بو خبری اشدیجك همان فوری یاننده اولان اوج بیك مقداری عسکرین
مرتب و مکمل ایدب همان توّقف اتمیب آتلنب دشمندن یکا یوریب

1-2 عیسی . . . (+ سلطان محمد خانیله *F*) صندوغیدر *FPaVy* : عیسی بك جنك کردن و معاونت اسفندیار *M* جنك کردن عیسی بك به سلطان باری سوم و هزیمت شدن عیسی بك *A* || 9 انکوری *Vy* : انقره *FPaAM* || 12 پدرکك *Vy* : اتاکك *FPaAM* || 13-14 قسطمونی ... و جانیك *A* : — *FPaMVy*

İsa Bey İsfendiyar mu^{c}âvenetiyle üçüncü defa Sultan Mehmed Han'la ceng edip sındığıdır

Rivâttir ki, çün İsa Bey, Sultan'dan kaçıp, kastamoni Beyi İsfendiyar'a varmıştı. İsfendiyar bunu hayli hoşça tutup, kemal-i ta^{c}zim ve tekrim ve *tefhîm* ve ziyafet birle oturup, ^{c}iyş ü nuşa meşgulken, bir gün İsa Bey esnâ-yı sohbette İsfendiyar'a dedi-ki: "Ey karındaş, lûtf ü kerem edip bir defa bana yoldaşlık edip, şol oğlanla ceng edip, anın gözüne âlemi teng etmeğe ikdam olunaydı, be-gaayet lutuftu. Zira şimdi ol gafildir. Biz beri taraftan yürüyüp evvel Engüri üzerine düşüp, anı muhasara edelim. Şol-ki muti^{c} ola itibar edip, muti^{c} olmıyanların başını kesip, hânümânını yağma edip, tâlân edelim „ dedi. İsfendiyar dahi İsa Bey'in ziyade tazarru^{c}undan *terahhum* edip " Nola, senin dediğin olsun, sana elimizden geldikçe muavenet edelim. Zira pederinin kemine kuluyum„ deyip, iktidarı olduğu kadar, Kastamoni ve Bakır Küresi ve Tosya ve Kângırı ve Kalecik ve Canik askerini cem^{c} edip, Selâsil kalesinden yana müteveccih olup yürüdüler. Bu taraftan Sultan bu kaziyyeden fariğ olup sohbete meşgulken, nâgâh haber geldi-ki, " Ey-şah-i âlem, bilmiş olasın ki, karındaşın İsa Bey, İsfendiyar birle çeri çekip, üş Engüri'ye yetişti „ dediler. Sultan bu haberi işidicek heman *fevrî* yanında olan üç bin mikdarı askerini mürettep ve mükemmel edip, heman tevakkuf etmeyip, atlanıp düşmandan yana yürüyüp,

هجوم ایدیجك ینه خبر كلدیكه اوش عیسی بك چریله كردیه كلدی دیدلر
بونلر دخی ساعت تام برله یوریوب اون كون دیخجه كردیه یتب اول یرده
قوندلر اول طرفده عیسی بكه خبر واردیكه اوش سلطان ایرمشدی اكر
بر كون دخی یورنرسه كردهده بولشلور دیدیلر اندن اسفندیار دیدیكم
تمك كرك بزم دیدوكمز اولمدی امّا چونكه كلدلر انلرله بولشب جنك
اتمكدن غیری چاره و درمان یوقدر دیدی پس وزیرلر و بكلر بر ارایه
كلب مشورت اتدلر عیسی بك بونلره ایتدیكه بو بابده بر ایو فكر اولنب
مصلحت ندر تمك كرك و بو دردك دواسی نه وجهله اولور نه قلمق كرك | 131a
دیجك بونلر دخی هر بری بر سز سیلیب ایتدلركه دولتكزده یارین اولیجق
انلرك قیدین یبالم دیدلر وكیمی ایتدی انلر بنده كلمكه نه جانلری وار
كلدی دیدكلری صحیح دكلدر یلاندر دیدلر بونك امثالی هر كشی كندو
بلدكن سیلیب برز ار سچب قراوله كوندردلر برزدن صكره قراوللری
قچب كلب خبر وردلركه سلطان اوش كلدی دیو چون حقیقت حالی انلردن معلوم
ایدنب بونلر دخی جنكه حاضر اولدلر بو طرفدن سلطان دخی همان طبل ونقاره
چالب علملرین چزب نفیر وضورنا اوازی عالمه طولب روم سرورلریله یتشب انلره
مقابل قوندی اسفندیار بونی كورب قوتی قوردی ارلك وبهادرلق وشجاعت وبكلك
ایسه انجه اولا دیب سلطانه تحسین اتدی اندن اول كیجه اول ایكی لشكر
بری برنه طنمیب صباح اولنجه یاتدلر چونكه صباح اولدی ایكی طرفدن جنك
حربی چالنب الایلر بغلنب بهادرلر و مبارزلر میدانه كیرب جولان ایدب بری

1 - 2 كلدى . . . كرديه : AM — FPaVy

hücûm edicek, yine haber geldi-ki, "üş İsa Bey çeriyle Gerede'ye geldi„ dediler. Bunlar dahi saat-i tâm birle yürüyüp, on gün deyince Gerede'ye yetip ol, yerde kondular. Ol tarafta İsa Bey'e haber vardı-ki, üş Sultan erişti. Eğer bir gün dahi yürünürse Gerede'de buluşulur dediler. Andan İsfendiyar dedi-kim, "Netmek gerek, bizim dediğimiz olmadı. Amma çünki geldiler, anlarla buluşup, ceng etmekten gayri çare ve derman yoktur„ dedi. Pes Vezirler ve Beyler bir araya gelip, meşveret ettiler. İsa Bey bunlara eyitti ki, "bu bapta bir eyi fikir olunup, maslahat nedir, netmek gerek ve bu derdin devâsı ne veçhile olur, ne kılmak gerek?„ deyicek bunlar dahi her biri bir söz söyleyip eyittiler ki, "Devletinizde yarın olıcak, anların kaydını yiyelim„ dediler ve kimi eyitti: "Anlar bunda gelmeğe ne canları var, geldi dedikleri sahih değildir, yalandır„ dediler. Bunun emsali her kişi kendi bildiğini söyleyip, biraz er seçip karavula gönderdiler. Birazdan sonra karavulları kaçıp, gelip haber verdiler ki, Sultan üş geldi deyü. Çün hakikat-i hali anlardan malûm edinip, bunlar dahi cenge hazır oldular. Bu taraftan Sultan dahi, heman tabl ve nakkare çalıp, ᶜalemlerini çözüp, nefîr ve zurna avazı 'âleme dolup, Rûm serverleriyle yetişip, anlara mukabil kondu. İsfendiyar bunu görüp *kut*u kurudu. Erlik ve bahâdırlık ve şecâᶜat ve beylik ise anca ola, deyip Sultanâ tahsin etti. Andan ol gece ol iki leşker biri birine tınmayıp, sabah olunca(ya kadar) yattılar. Çünki sabah oldu, iki taraftan ceng-i harbî çalınıp, alaylar bağlanıp, bahâdıralr ve mübârizler meydana girip, cevelân edip, biri

برنه نیزه‌لر صونشب جنك ایدرکن سلطان بو میدانی کورب جوش و خروش
ایدب روم سرورلریله و مبارزلریله بر یردن حمله ایدب تکبیر کتردلر بر جنك
3 سلطانی اتدلرکه وصف اولنمز اخرالامر فتح سلطانی سلطانه قرین اولب
131b اسفندیار لشکری صنب منهزم اولب قچب طاغلدلر اندن اسفندیار و عیسی بك |
لشکردن بشر التشر اتلویله قچب قسطمونیه یتشدی و اسفندیار عسکرندن
6 بیحد کمسنك باشی کسلب مال و اسبابی غارت اولنب سلطان عسکری
دخی غنیمت بیحد تحصیل ایدب جمله‌سی مغتنم اولدلر اندن ینه سلطان
اول ارادن فتح و ظفر برله شاد و خندان اولب دولتله ینه بروسایه
9 کلب بر قچکون انده عیش و نوشه مشغول اولب اندن قلقب ینه طوقاته
چقدی طوقاتده عیش و نوش ایدرکن قرامان اوغلی قاضی عسکرین
الچیلکه کونده‌رب ذوالقادر اوغلی جانبندن دخی ایلچیلر وکلب ارالرنده
12 الفت و محبت و التیام اولب اورتادن عداوت کوترلب بارشقلق اتدلر اول
حینلرده ذوالقادر اوغلنك قزنه دخی یاوق اولوب تحفه‌لر و ارمغانلر
کوندرب نشان دخی کوندرلدی

15 ## عیسی بك ازمیر اوغلنه وارب اندن استعانت طلب ایدب سلطانله دردنجی دفعه جنك ایدب منهزم اولب نا بدید اولدوغدر

132a روایت اولنرکه چون عیسی بك سلطانك جنکندن قچب قسطمونیه |
18 وارب انده طورب سلطان رفاهیت و فراغت برله طوقاتده دورب عیش
وعشرته مشغولکن عیسی بك خبر اشتدیکه سلطان طوقاته‌در بر ایکی

5 التشر *FPaMVy* : اوزر *A* || 9 طوقاته [1,2] *FPaMVy* : اماسیه‌یه *A* || 11 الچیلکه *F* : — *PaAMVy* || 13 یاوق *FAMVy* : نامزد *Pa* || 14 دخی کوندرلدی *FPaM* : قودی *Vy* دخی کوندردیلر *A* || 15 - 16 عیسی (دردنجی دفعه — *FPaM*) . . . اولدوغیدر *FPaVy* : استعانت طلبیدن عیسی بك از پسری ازمیر *M* رفتن عیسی بك به پسری ازمیر و استعانت طلبیدن ازو به سلطان باز جنك کردن و انهزام یافتن و نا بدید شدن *A* || 18 - 19 طوقاتده *FPaMVy* : اماسیه‌ده *A*

birine nîzeler sunuşup ceng, ederken, Sultan bu meydanı görüp, cûş ü hurûş edip, Rûm serverleriyle ve mübârizleriyle bir yerden hamle edip, tekbîr getirdiler. Bir ceng-i sultanî ettiler ki, vasf olunmaz. Âhir ülemr feth-i sultanî Sultan'a *karîn* olup, İsfendiyar leşkeri sınıp, münhezim olup, kaçıp dağıldılar. Andan İsfendiyar ve İsa Bey, leşkerden beşer altışar atlıyla kaçıp, Kastamoni'ye yetişti. Ve İsfendiyar askerinden bî-had kimsenin başı kesilip, mal ve esbâbı gaaret olunup, Sultan askeri dahi ganimet-i bî-had tahsil edip, cümlesi muğtenim oldular. Andan yine Sultan, ol aradan fetih ve zafer birle şâd ve handân olup, devletle yine Bursa'ya gelip, bir kaç-gün anda ʿiyş ü nûşa meşgul olup, andan kalkıp yine Tokat'a çıktı. Tokat'ta ʿiyş ü nûş ederken Karaman Oğlu[1], Kazaskerini elçiliğe gönderip, Dulkadır Oğlu[2] canibinden dahi elçiler gelip, aralarında *ülfet* ve muhabbet ve *iltiyâm* olup, ortadan ʿadâvet götürülüp, barışıklık ettiler. Ol hînlerde Dulkadır Oğlu'nun kızına[3] dahi yavuk olup, tuhfeler ve armağanlar gönderip, nişan dahi gönderildi.

İsa Bey İzmir Oğlu'na varıp, andan istiʿânet talep edip, Sultan'la dördüncü defa ceng edip, münhezim olup, nabedit olduğudur

Rivâyet olunur ki, çün İsa Bey Sultan'ın cenginden kaçıp, Kastamoni'ye varıp, anda durup, Sultan refâhiyet ve ferâgat birle Tokat'ta durup, ʿiyş ü ʿişrete meşgulken, İsa Bey haber işitti ki, Sultan Tokat'tadır. Bir iki

[1] Mehmed II. (1402-1419, 1421-1424).
[2] Nâsırüddin Mehmed Bey (1398-1443).
[3] Süli Bey'in kızı Emine (bk. E. de Zambaur, *Manuel de Généalogie et de Chronologie*. s. 159).

یوز کمسنه ایله عیسی بك ینه قسطمونیدن قلقب طاغدن طاغه دوشب
بیك درلو بلایله ینه ایل ایچنه کیرب ایلدن و رعایادن بوکرّه هیچ
3 کمسنه مطیع اولمیب بلکه قادر اولن یرلرده قرشو وارب جنك ایدب
ایچلرنه قویمدلر بو وجهله کیدرك کلب بروسایی مکّب مخالیجه ایندی
و مخالیج قومی دخی انکله جنك ایدب ایچلرنه قویمدلر اولدخی بونلره
6 یلوارب ایتدی که کرم ایدك قرنداشم کلنجه بو یرده ساکن اولاین دیب
اول یرده متمکن اولدی پس سلطانه خبر یتشدی کم قرنداشك عیسی
بك ینه کلب ایل ایچنه کیرب شمدی مخالیجه واردی اولا دیدلر انك
9 تدارکن اتمك کرك دیجك همان لحظه سلطان اون بیك بهادر و دلاور
روم سرورلریله اتلنب طوقاتدن قلقب عیسی بکك اوزرنه متوجه اولدی
زمانله مخالیجه یتشدی عیسی بك دخی سلطانك کلدوکندن خبردار اولیجق
12 قچب ازمیره واردی اندن ازمیر اوغلی چون عیسی بکك کلدکنی اشتدی
132b استقبال ایدب عزّت تام برله آلب کلب بر خوش مقامه | قوندردی
و خوب ضیافت ایدب حالن و قالن صرب خاطرن تسلی اتدی اندن ازمیر
15 اوغلنه عیسی بك تضرع و زاری قلب ایتدی که ای برادر سیزه کلدم
امّا بی نهایت زحمت کتردم و مملکتوکه اولو غوغا تحصیل اتدم کرم
و لطف ایدب بنچون یولداشلق و قرنداشلق ایله دولتمی و طالعمی بر
18 دفعه دخی صنایایم اکر بو دفعه دخی طالعم وفا اتمیب منهزم اولجق
اولرسم وارب دردله بغرمی پاره پاره ایدب همان بر نا معلوم یرده متمکن

10 طوقاتدن FPaMVy : اماسیه‌دن A

yüz kimesne ile İsa Bey yine Kastamoni'den kalkıp, dağdan dağa düşüp, bin türlü belayile yine il içine girip, ilden ve reâyâdan bu kerre hiç kimesne muti^{c} olmayıp, belki kadir olan yerlerde karşı varıp, ceng edip içlerine koymadılar. Bu veçhile giderek gelip, Bursa'yı geçip, Mihaliç'e[1] indi. Ve Mihaliç kavmi dahi anınla ceng edip, içlerine koymadılar. Ol-dahi bunlara yalvarup eyitti ki, "Kerem edin, karındaşım gelince(ye kadar) bu yerde sâkin olayın„ deyip, ol yerde mütemekkin oldu. Pes Sultan'a haber yetişti kim, "karındaşın İsa Bey yine gelip, il içine girip şimdi Mihaliç'e vardı ola dediler. Anın tedarikini etmek gerek„ deyicek, heman lâhza Sultan on bin bahâdır ve dilâver Rûm serverleriyle atlanıp, Tokat'tan kalkıp, İsa Bey'in üzerine müteveccih oldu. Zamanla Mihaliç'e yetişti. İsa Bey dahi Sultan'ın geldiğinden haberdar olıcak, kaçıp, İzmir'e vardı. Andan İzmir Oğlu[2], çün İsa Bey'in geldiğini işitti, istikbal edip, ^{c}izzet-i tâm birle alıp gelip, bir hoş makama kondurdu ve hûb ziyafet edip halini ve *kaal*ini sorup, hatırını teselli etti. Andan İzmir Oğlu'na İsa Bey tezarru^{c} ve zârî kılıp eyitti ki: "Ey birader, size geldim. Amma bî-nihâyet zahmet getirdim ve memleketine ulu kavga tahsil ettim. Kerem ve lutf edip, benim-çün yoldaşlık ve karındaşlık eyle. Devletimi ve tali^{c}imi bir defa daha sınayayım. Eğer bu defa dahi tali^{c}im vefa etmeyip, münhezim olacak olursam, varıp dertle bağrımı pâre pâre edip, heman bir nâ-ma^{c}lum yerde mütemekkin

[1] Bugünkü: KARACABEY.
[2] Cüneyd Bey (1403-1425).

اولم دیب زاری زاری اغلادی ازمیر اغلنك جکری پاره پاره اولب ترحم
اتدی جواب ویرب ایتدیکه ایشاه زاده آغلمه الله تعالی‌یه توکل ایدب
3 صبر ایت اکر دولت سکا یار اولاجق اولرسه تخت کیرو میسر اولور
بندخی انشاالله العزیز عظیم عسکر جمع ایدب سنك برادرکله بر دفعه
دخی محکم طوتب طورشالم بر جنك سلطانی ایدهلم خدا فرصت ویررسه
6 اتك تختنی سکا الی ویرهلم دیدی عیسی بك بو سزی اشدب کرم
سزکدر دیب یر ایدی اندن ازمیر اوغلی ایدین و صروخان و تکه و منتشا
اوغلنلرنه مکتوب یزب ایلچیلر کوندهرب ایتدیکه هر بریکز لطف ایدب
9 تحت تصرفکزده اولن ولایتك سپاهیسندن جمع ایدب کلب عیسی بکه
313a معاونت اتمك بغایت محلدر دیدی بونلر دخی مجموع اتفاق | ایدب مملکتلرندن
جنك ایچون آدملر جمع ایدب یراق کورب مرتب و مکمل کلب ازمیره
12 یکرم بیك مقداری آدم جمع اولندی بو طرفدن سلطان دخی بو خبری
اشدب غوغا دخی زیاده اولمدین یوریلم دیدی اون بیك روم سرورلریله
هیچ توقف اتمیب همان عیسی بك اوزرنه ازمیره یوریب کیجه کوندز
15 دیمیب ازمیره یتشدی اندن سلطان کلدوکنی عیسی بك اشدیجك مذکور
بکلرله اتفاق ایدب عسکرن دوزب سلطانك اوزرنه یردی همان سلطان
دخی بو طرفدن علملر چوزب نقاره و نفیرلر چالنب الایلرن مرتّب
18 ومکمل ایدب تکبیر کترب جنکیچون مجال ورمیب یوردلر چون ایکی
لشکر بری برنه مقابل اولب پهلوانلر و مبارزلر آت دپب میدانه کیرب

6 ویرهلم : *FPaAM* ویرهین *Vy* || 9 سپاهیسندن *Vy* : اهلندن *M* اهالیسندن *PaA*
اهالیسندن ار *F*

olam„ deyip, zâri zâri ağladı. İzmir Oğlu'nun ciğeri pâre pâre olup, terahhum etti. Cevap verip, eyitti ki: "Ey - şâhzâde, ağlama. Allahü tealâya tevekkül edip, sabr et. Eğer devlet sana yâr olacak olursa, taht geri *müyesser* olur. Ben - dahi inşaallah ül-ᶜazîm asker cemᶜ edip, senin biraderinle bir defa dahi muhkem tutup, duruşalım. Bir ceng-i sultanî edelim. Hudâ fırsat verirse, atanın tahtını sana alıverelim„ dedi. İsa Bey bu sözü, işidip "Kerem sizindir„ deyip, yeri öptü. Andan İzmir Oğlu, Aydın ve Saruhan ve Teke ve Menteşe oğlanlarına mektup yazıp, elçiler gönderip eyitti- ki: "Her biriniz lutf edip, taht-ı tasarrufunuzda olan vilâyetin sipahisinden cemᶜ edip, gelip İsa Bey'e muâvenet etmek, be-gaayet mahaldir„ dedi. Bunlar dahi mecmuᶜı ittifak edip, memleketlerinden ceng için âdemler cemᶜ edip, yarak görüp, mürettep ve mükemmel gelip, İzmir'e yirmi bin mikdarı âdem cemᶜ olundu. Bu taraftan Sultan dahi bu haberi işidip, "gavga dahi ziyade olmadan, yürüyelim„ dedi. On bin Rûm serverleriyle hiç tevakkuf etmeyip, heman İsa Bey üzerine İzmir'e yürüyüp, gece gündüz demeyip, İzmir'e yetisti. Andan Sultan'ın geldiğini İsa Bey işidicek, mezkûr beylerle ittifak edip, askerini düzüp, Sultan'ın üzerine yürüdü. Heman Sultan dahi bu taraftan ᶜalemler çözup, nakkare ve nefirler çalınıp, alaylarını mürettep ve mükemmel edip, tekbir getirip, cengiçin mecal vermeyip, yürüdüler. Çün iki leşker biri birine mukabil olup, pehlivanlar ve mübârizler at tepip meydana girip,

جولان کوسترب بربرینه نیزه‌لر صونب جنك اتدلر اخرالامر سلطان محمد
الله تعالی‌یه توکل ایدب بر یردن حمله ایدب تکبیر کترب یوردلر فرصت
3 و نصرت ینه سلطان لشکرنه قرین اولب عیسی بك عسکری ینه منهزم
اولدلر اندن عیسی بك اول ارادن قچب قرامانه دوشب اول یرده نابدید
اولدی آیروق نام و نشانی بلورمدی اکا معاونته کلن بکلر دخی هر بری تارومار
6 و پراکنده اولب کلدکاری یره کتدلر اندن ازمیراوغلی سلطانك اوکنه کلب کناهنه
33b توبه ایدب | سلطانك ایاغنه دوشب بلمزلکله بر ایش اتدوکنه اعتذار ایدب حکم
پادشاهیه اطاعت کوسترب بنده‌وار طوردی سلطان دخی بنك تضرعندن شاد اولب
9 کناهنی عفو ایدب اول اقلیمی کیرو انك تصرفنده مقرر اتدی اندن سلطان
عسکریله یوریب آیدین و صروخان و تکه و منتشا و کرمیان ولایتلرینی
فتح ایدب ینه بروسایه کلب تخت سعادتده متمکن اولوب عیش و عشرته
12 مشغول اولدی

سلطان محمده خبر کاب امیر سلیمان انك قصدنه یوردوکیدر

روایت اولنرکه چون سلطان محمد قرنداشی عیسی بکی ایلدن چقرب
15 قرامانه براغب تمامت اناطولی جانبن بالکلیه احاطه ایدب بروساده عیش
و عشرت ایدرکن ناکاه خبر کلدیکه قرنداشك امیر سلیمان بیحد عسکر
جمع ایدب دکزی بو طرفه کچه‌طورر مرادی و مقصودی بودرکه مملکتی
18 ضبط ایدب اتا تختنی الکدن الب سکا مرادی نیسه آنی ایدب خاطرن
خوش ایده دیدلر سلطان بونی اشدیجك بغایت متألم اولب وزیرلرین

1 بربرینه . . . صونب Pa : — FAMVy || 5 آیروق . . . بلورمدی A : کندوسن پنهان اتدی کوردکه دولت ال ورمیوب طالع یاری قلمدی وارب بر کوشه‌ده عزلت اختیار ایدوب بقیهٔ عمرن کنج فراغتده کچوردی Pa — FMVy || 6 کلدکاری یره Pa : — FAMVy || 13 سلطان (+ ... سلطان محمده Vy) یوردوکیدر FPaVy : سلطان را خبر امدکه امیر سلیمان به قصدی توی اید M امیر سلیمان خونکار به قصد سلطان امدن A || 18-19 ایدب . . . خوش M : — FPaAVy

cevelân gösterip, bir birine nîzeler sunup ceng ettiler, âhir ül-emr Sultan Mehmed Allahü tealâya tevekkül edip, bir yerden hamle edip, tekbir getirip yürüdüler. Fırsat ve nusret yine Sultan leşkerine karîn olup, İsa Bey askeri yine münhezin oldular. Andan İsa Bey, ol aradan kaçıp, Karaman'a düşüp, ol yerde nâ-bedid oldu. *Ayruk* nâm ve nişânı belirmedi. Ana muʿâvenete gelen Beyler dahi, her biri târumâr ve perâkende olup, geldikleri yere gittiler. Andan İzmir Oğlu, Sultan'ın önüne gelip, günahına tevbe edip, Sultan'ın ayağına düşüp, *bilmezlik*le bir iş ettiğine iʿtizar edip, hükm-i padişâhîye itâʿat gösterip, bende-vâr durdu. Sultan dahi bunun tezarruʿundan şâd olup, günahını af edip, ol iklimi geri anın tasarrufunda mukarrer etti. Andan Sultan, askeriyle yürüyüp, Aydın ve Saruhan ve Teke ve Menteşe ve Germiyan vilâyetlerini feth edip, yine Bursa'ya gelip taht-ı saâdette mütemekkin olup, ʿiyş ü ʿişrete meşgul oldu.

Sultan Mehmed'e haber gelip, Emir Süleyman'ın anın kasdına yürüdüğüdür

Rivâyet olunur ki, çün Sultan Mehmed karındaşı İsa Beyi ilden çıkarıp Karaman'a bırakıp, tamâmet-i Anadolu cânibini bi'l-külliyye ihata edip, Bursa'da ʿiyş ü ʿişret ederken nâgâh haber geldi ki, "karındaşın Emir Süleyman bî-had asker cemʿ edip, denizi bu tarafa geçe durur. Muradı ve maksûdı budur ki, memleketi zapt edip, ata tahtını elinden alıp, sana muradı neyse anı edip, hatırını hoş ede„ dediler. Sultan bunu işidicek, be-gaayet müteellim olup, vezirlerini

و اولو بكلرن جمع ايدب بو ايشك تدبيرى ندر نتمك كركدر ديب
انلرله مشورت اتدى وزيرلر و بكلر مجموعى بونى مصلحت كورديلركه
34a 3 امير سليمانله مقابل اولب جنك اتميلر بلكه بر قولاين كوزدب اوكجه |
اوكجه يوريلر فرصت بولب اله كيرنن هلاك ايدب كندولرك دخى عسكرنه
خبر ايدب جمع ايده‌لر بو تدبيرى سلطان بكنب بروسادن همان قلقب
6 انكورى طرفنه متوجه اولدى و اطراف عالمه مكتوبلر كوندرديكى اناطولى
عسكرى انكوريده جمع اوله و طيوران بك يكيتلرين و بهادرلرن جمع
ايدب سلطان خدمتنه يتشب خيلى لاف و كزاف اتديكه انشاالله مشاهده
9 اولنه‌كه نه وجهله جنك ايده‌وز ديو سلطان انك لافلرين كرچك صنب
بحد انعام و احسان اتدى اندن خبر كلديكه امير سليمان ير كوك كوترمز
عسكريله اوش يتشدى ديو سلطان چون بو خبرى اشتدى وزراسن
12 و بكارن ينه جمع ايدب ايتدى حاليا نتمك كركدر اوش دشمن يتشدى
و بنم فكرم بونك ازرنه مقرّردركه بونككبى ايامده دشمندن قچب
يورمك محنثلقدر كلك غيرت قشاغنى برك ايدب بو كلن دشمنك ازرنه هجوم
15 ايدب بر حملهٔ شيرانه ايده‌لم‌كه خلق عالم بزدن عبرت الالر شايدكه
انلرى دخى قورقدب پراكنده ايده‌وز ويا فى‌الجمله دولت قنغمزك باشنده
ايسه تخت انك اوله ديدى وزيرلر دخى بو ايكى فكرده ايكن‌كه عجب كيده‌لمى
18 ويا كندومزى بونلره اورلمى دركن اقبل صوباشى يرندن باشن قلدرب ديديكم
134b اى | سلطان عالم بو محلده صواش اتمك اولمز زيرا كلن اولو قرنداشك عثمان اوغليدر

7 طيوران *Vy* : طويران *FPaM* طيوررون *A* || 8 مشاهده *PaAMVy* : معاهده *F* || 18 اقبل (Akbil) *FPaAVy* : اقبل (Akbil) *M* || 19 اولو . . . اوغليدر *MVy* : اولو قرنداشكدر عثمان اوغلى در *A* اولو قرنداشكدر *F* عثمان اوغلى اولى قرنداشكدر *Pa*

ve ulu beylerini cem'edip "Bu işin tedbiri nedir, netmek gerektir?„ deyip, anlarınla meşveret etti. Vezirler ve Beyler mecmu^cu' bunu maslahat gördüler ki, Emir S ü l e y m a n'la mukabil olup, ceng etmeyeler. Belki bir kolayını gözedip, önce önce yürüyeler. Fırsat bulup, ele girenini helâk edip, kendilerin(in) dahi askerine, haber edip cem^c edeler. Bu tedbiri Sultan beyinip, Bursa'dan heman kalkıp, Engüri tarafına müteveccih oldu. Ve etrâf-ı ^câleme mektuplar gönderdi-ki, Anadolu askeri Engüri'de cem^c ola ve D u y u r a n Bey yiğitlerini ve bahadırlarını cem^c edip, Sulta'nın hizmetine yetişip, hayli lâf ü güzaf etti-ki, inşaallâh müşahade oluna ki, ne veçhile ceng edevüz deyü. Sultan anın lâflarını gerçek sanıp, bî-had in^câm ve ihsan etti. Andan haber geldi-ki, Emir S ü l e y m a n yer gök götürmez askeriyle üş yetişti deyü. Sultan çün bu haberi işitti. Vüzerâsını ve beylerini yine cem^c edip, eyitti: "*Haliyâ* nitmek gerektir. Üş düşman yetişti. Ve benim fikrim bunun üzerine mukarrerdir ki, bunun-gibi eyyamda düşmandan kaçıp, yürümek *muhannes*liktir. Gelin gayret kuşağını *berk* edip, bu gelen düşmanın üzerine hücum edip, bir hamle-i şîrâne edelim ki, halk-ı ^câlem bizden ibret alalar. Şayet ki, anları dahi korkutup, perakende edevüz. Veya fi'l-cümle devlet hangimizin başında ise, taht anın ola„ dedi. Vezirler dahi bu iki fikirde iken ki "acep gidelim-mi veya kendimizi bunlara uralım-mı?„ derken A k b e l Subaşı [1] yerinden baışnı kaldırıp, dedi-kim: "Ey Sultan-ı ^câlem bu mahalde savaş etmek olmaz. Zira gelen ulu karındaşın O s m a n o ğ l u'dur.

[1] *Tacü't- tevârih* c. 1, s. 237: Mukbil Subaşı *(S. O. III.* 506).

شمدی مصلحت اولدرکه انکله دولت یارشدرب فیروز اوغلی یعقوب
بکی قلعه بکجسی قویب بز شهردن چقب ایل اوجنه یوریب ایلی
3 قوریاوز اکر قرنداشك بنده کلب شهر خلقی اکا طپرسه غم دکل ایچرو
حصار بیزم اولیجق شهر کرو المزده‌در اکر حصار دخی الدن کیده
الحکم لله انشاالله العزیز خدا فرصت ورب دولت بیدار اولجق شهر و
6 حصار کرو اله کیرر دیدی سلطان بنوك تدبیرن قبول ایدب قلعهٔ سلاسلدن
چقب یوردی و شهرك بر یانندن دخی طیوران بك دیدکلری [تاتار چقب
ایللری یقب و قانلر دوکب حرامیلقلر ایده ایده ایلنه کتدی سلطانله اتدوکی
9 عهدی صیب بونجه نعمتلرن ییوب و خلعتلرن کیب خیانت اوزره چقب
کتدی چون سلطان طیوران بك اتدوکی افعال قبیحه‌لری اشتدی نار
غیرت ایچنی و طیشنی یاقوب فی‌الحال یاننده اولن عسکریله الغار ایدب
12 طیوران تاتار غافل یتورکن یتدی همان طیوران کندوسی عریان قچب
خلاص اولدی سلطان انك مالن و منالن و مجموع اسبابن یغما اتدورب
و اهل عیالن اسیر ایدب قلعهٔ سلاسله کوندردی

15 ## امیر سلیمان روم ایلندن اناطولی طرفنه کچب باباسی تختنه قصد ایدوب یورودکیدر

135a روایتدرکه چون امیر سلیمان | روم ایلندن عسکر جمع ایدب دکزی
18 کچب اناطولی طرفن ضبط ایدب بروسایه کلدی انده ایکی کون توقف
ایدب اندن زمانله انکوریه یتشب قوندی بو یکادن یعقوب بك دخی قلعه‌نك

2 اوجنه PaAMVy : اچنه F || 5 بیدار PaAMVy پایدار F || 7 طیوران Vy : طویران FPaM طیورین A || 9 خیانت اوزره F : — PaAMVy || 15-16 امیر . . . قصد ایدوب یورودکیدر F : امیر . . . قصد اتدوکدر PaVy | امیر . . . یورودکیدر F : آمدن امیر سلیمان به اناطولی به قصد تخت پدر خود M کوچ شدن امیر سلیمان شاه از روم ایلی به اناطولی A || 18 طرفن . . . ضبط ایدب Vy : طرفنه یوریب PaAM طرفنه کچدی F

Şimdi maslahat odur ki, anınla devlet yarıştırıp, Firuz oğlu Yakub Bey'i kale bekçisi koyup, biz şehirden çıkıp, il ucuna yürüyüp, ili koruyavuz. Eğer karındaşın bunda gelip, şehir halkı ana taparsa, gam değil. İçeri hisar bizim olıcak, şehir geri elimizdedir. Eğer hisar dahi elden gide, *el-hükmü li'llah* inşa'allah ül-azîz Hudâ fırsat verip, devlet *bî-dâr* olucak, şehir ve hisar geri ele girer„ dedi, Sultan bunun tedbirini kabul edip, kal^{c}a-i Selâsil'den çıkıp yürüdü. Ve şehrin bir yanından dahi Duyuran Bey dedikleri tatar çıkıp, illeri yıkıp ve kanlar döküp, haramilikler ede ede iline gitti. Sultan'la ettiği ^{c}ahdı sıyıp bunca ni'metlerini yiyip ve hil^{c}atlerini giyip, hiyânet üzere çıkıp gitti. Çün Sultan Duyuran Bey'(in) ettiği ef^{c}al-i *kabîha*ları işitti, nâr-i gayret içini ve dışını yakıp, fi'l-hâl yanında olan askeriyle *ılgar* edip, Duyuran tatar gaafil yatırken yetti. Heman Duyuran kendisi *uryan* kaçıp halâs oldu. Sultan anın malını ve *menâl*ini ve mecmu^{c} esbabını yağma ettirip ve ehl-i ^{c}*ıyâl*ini esir edip kal^{c}a-i Selâsil'e gönderdi.

Emir Süleyman Rumeli'nden Anadolu tarafına geçip, babası tahtına kast edip yürüdüğüdür

Rivâyettir ki, çün Emir Süleyman Rumeli'nden asker cem^{c} edip, denizi geçip, Anadolu tarafını zapt edip, Bursa'ya geldi, anda iki gün tevakkuf edip, andan zamanla Engüri'ye yetişip kondu. Bu yanadan Yakub Bey dahi kalenin

قپوسنی یاپوب و جنك یراغن ایدب حاضر طوردی شهر خلقی بر یره
جمع اولوب مشورت ایدب بونی مصلحتکوردلرکه امیر سلیمانه قرشو چقب
متابعت ایده‌لر زیرا بو معلومدرکه اکر بویله اولمیا مجموع خلق قلچدن 3
کچرر و هم بو دخی پادشاهمز اوغلیدر اولا بونلرله یاوز اولمق قطعا
جایز دکلدر دیوب شهردن چقب بر یردن امیر سلیمانك آتی ایاغنه دوشب
اعتذار اتدلر امیر سلیمان دخی بونلری بغایت خوش کورب و هر برنه 6
استمالتلر ایدب کلب شهره کیرب قوندی قلعه‌نك دخی بکچسی یعقوب بکه
آدم کونده‌رب قلعهٔ طلب اتدی یعقوب بك دخی بو خبری اشدیجك
قلعه‌نك قاپوسن یاپوب انلرله بش التی کون جنك اتدی تمام عاجز اولب 9
امیر سلیمان ایتدی‌که حسن رضایله قلعهٔ آلمیایب شمدنکرو جبریله المق
کرکدر دیوب نردبانلر بیوردی دفعی دزدلر هر طرفدن نردبانلری اورب
قلعیه جنك اتدلر یعقوب بك بو جنکدن زبون اولب سلطانه مکتوب یازب 12
اینه خواجه و بولغور اغا لقبلو بر کمسنه واریدی مکتوبی انلرك النه
ویرب سلطانه کوندردی که شمدیکه حالده حالمز بغایت زبون اولدی اکر
اول | آستانهٔ سعادتدن بو طرفه مدد و استعانت یتشمیجك اولورسه قلعه 135b15
الدن کیدر دیدی چون مکتوب سلطانه یتشدی قضیه نیدوکی معلوم اولدی
ینه یعقوب بکه مکتوب یازدلرکه ایشکده و کوجکده مردانه اولب حصاری
اوکات محافظت ایده‌سن انشاالله العزیز یارین اویله وقتنده بندخی یتشب 18
مصلحت بریکا اوله دیو اندن اینه خواجه و بولغور اغا مکتوبی الب

4 بونلرکله *FPaAM* : بونکله *Vy* || 5 آتی *F* : — *PaAMVy* || 18 اوکات *FPaAVy* : محکم *M* | محافظت ایده‌سن *FAMVy* : + ایدب ارکبی دپرنمه‌سن *Pa*

kapusunu yapıp, ve ceng yarağını edip, hazır durdu. Şehir halkı bir yere cem[c] olup meşveret edip, bunu maslahat - gördüler ki, Emir Süleyman'a karşı çıkıp, mütâbe[c]at edeler. Zira bu malumdur ki, eğer böyle olunmaya, "mecmu[c] halkı kılıçtan geçirir ve hem bu dahi padişahımız oğludur. Evvela bunlarınla yavuz olmak *kat[c]â* câiz değildir„, deyip şehirden çıkıp, bir yerden Emir Süleyman'ın atı ayağına düşüp, itizâr ettiler. Emir Süleyman dahi bunları be-gaayet hoş görüp ve her birine istimâletler edip, gelip şehre girip kondu. Kalenin dahi bekçisi Yakub Bey'e adem gönderip, kaleyi talep etti. Yakub Bey dahi bu haberi işidicek, kalenin kapusunu yapıp, anlarla beş altı gün ceng etti. Tamam [c]âciz olup, Emir Süleyman eyitti ki, "hüsn-i rıza ile kaleyi alımayıp, şimden - geri cebrile almak gerektir„ deyip *nerdüban*lar buyurdu. Def[c]î düzdüler. Her taraftan nerdübanları urup, kaleye ceng ettiler. Yakub Bey, bu cengten zebûn olup, Sultan'a mektup yazıp, Eyne Hoca ve Bulgur Ağa *lakab*lı bir kimesne varidi. Mektubu anların eline verip, Sultan'a gönderdi ki, "şimdiki halde halimiz be-gaayet zebun oldu. Eğer ol *asitâne*-i saadetten bu tarafa meded ve isti[c]ânet yetişmiyecek olursa, kale elden gider„ dedi. Çün mektup Sultan'a yetişti, kaziyye neydiği malum oldu. Yine Yakub Bey'e mektup yazdılar ki, "işinde ve gücünde merdâne olup, hisarı onat muhafazet edesin. İnşaallah ül-[c]azîz yarın öğle vaktinde ben - dahi yetişip, maslahat bir yana ola„ deyü. Andan Eyne Hoca ve Bulgur Ağa, mektubu alıp,

کلرکن بولغور اغائی و اینه خواجه‌یی یولده طوتب علی پاشا قاتنه کتردلر
بونلره علی پاشا خبر صورب جوابن الدی و مکتوبلرنك خطا و صوابن
بلدی و بر وجهله مدارا ایدب سلطان مکتوبن الی قیوب کندولر طرفندن
یعقوب بکه سلطان اغزندن بر مکتوب یزب اینه خواجه و بولغور اغایله
کوندردلر بونلر بو قضیدن غافل کندولره سلطان وردکی مکتوبی صنوب
الوب قلعیه کتردلر مکر ایچنده یازلمشکه سن که یعقوب بك‌سن شمدیکی
حالده مکتوب کوندرب قلعه احوالن بلدرمشسن ایله اولسه اول بابده‌سن
بزدن معاونت طلب اتمه بز انده واریمزز بو دکلوکی سعی جمیل ایدب قلعهٔ
بنمچون محافظت ایلدك ایو واردك هم ایله کره‌کیدی امّا چون حال
بووجهله اولدی جنکهِ قویب حصاری اولو قرنداشمه تسلیم ایده‌سین دیو
جواب اتمش چون علی پاشا بو وجهله حیله ایدب یعقوب بکه مکتوب
کوندردی مکتوب یعقوب بکه یتشجك بغایت مضطر اولمشدی نجه | اتسون
مکتوبی سلطانك صانوب علی الغفله قلعه‌نك قپوسن آچب کلب امیر سلیمانك
الن اوپب قلعهٔ تسلیم ایلدی بیت

بتوریمادوکین تیغیله لشکر اولور کیم بیتورور تدبیریله ار

بو طرفدن سلطان دخی قلعه‌نك بو وجهله حیله اولوب الندوغن بلب
بغایت ملول و منفعل اولدی همان لحظه اول ارادن قلقوب کیدب بکبازارنه
قوندی اندن دخی قلقب اماسیه‌یه کتدی اول یازی انده یازلدی امیر
سلیمان دخی آردین سرب آنده یتشدی سلطان قلاعنِ و بلادنِ برکیدب

6. سن که یعقوب بك‌سن *Pa* : یعقوب بك *FaMVy* || 10 قرنداشمه *FAMVy* : قرنداشم سلیمان خانه *Pa* || 13 مکتوبی . . . صانوب *Pa* : — *FAMVy* || 14 بیت . . . ار *A* : — *FPaMVy*

gelirken, B u l g u r Ağa'yı ve E y n e Hoca'yı yolda tutup, A l i Paşa katına getirdiler. Bunlara A l i Paşa haber sorup, cevabını aldı. Ve mektuplarının hata ve savâbını bildi. Ve bir veçhile müdârâ edip Sultan'ın mektubunu alı-koyup, kendileri tarafından Y a k u b Bey'e Sultan'ın ağzından bir mektup yazıp, E y n e Hoca ve B u l g u r Ağa ile gönderdiler. Bunlar bu kaziyyeden gaafil, kendilerine Sultan'ın verdiği mektubu sanıp, alıp kaleye getirdiler. Meğer içinde yazılmış ki, "Sen ki Y a k u b Bey'sin, şimdiki halde mektup gönderip, kale ahvalini bildirmişsin. Öyle olsa, ol bapta sen bizden mu^câvenet taleb etme, biz anda varımazız. Bu denli ki sa^cy-i cemîl edip, kaleyi benim-çin muhafazat eyledin. Eyi vardın. Hem öyle gerekti. Amma çün hâl bu veçhile oldu, cengi koyup, hisarı ulu karındaşıma teslim edesin„ deyü cevap etmiş. Çün A l i Paşa bu veçhile hiyle edip, Y a k u b Bey'e mektup gönderdi, mektup Y a k u b Bey'e yetişicek begaayet *muztar* olmuştu. Nice etsin, mektubu Sultan'ın sanıp, ^cal'el-gafle kalenin kapısını açıp, gelip, Emir S ü l e y m a n 'ın elini öpüp, kaleyi teslim eyledi.

Beyt:

Bitürîmadüğin tîgiyle leşker olur kim bîtürür tedbîrile er

Bu taraftan Sultan dahi kalenin bu vechile hiyle olup, alındığını bilip, be-gaayet melûl ve münfa^cil oldu. Heman lâhza, ol aradan kalkıp, gidip, Beypazarı'na kondu. Andan dahi kalkıp, Amasya'ya gitti. Ol yazı anda yazladı. Emir S ü l e y m a n dahi ardını sürüp, anda yetişti. Sultan kılâ^cını ve *bilâd*ını berkidip,

اوتردی اندن امیر سلیمان بیك درلو جدّ و جهد ایدب بر قلعه‌نك بر
طاشنی قوپره‌میب ینه دونب عسکریله بروسایه کلب عیش و عشرت قلمغه
3 مشغول اولدی

امیر سلیمان بروسایه کلب سلطان محمد دخی انك ازرنه کلب امیر سلیمان قچدوغیدر

6 شیله روایت اولنرکه مکر بر کون سلطان بکلریله عیش و نوش
ایدرکن اثنای صحبتده سوز اچاراق سلطان ایتدی عجب قرنداشمك حالی
ندر ویا نیرده‌در دیرکن اتفاق جاسوس کلدی دیدلر سلطان دستور ویرب
9 ایچری کیردی شاهه دعا ایدب ایتدیکه ایشـاه عالم بوندن اوّل بن قلوکی
بروسایه کوندرمشدك وارب تمام تجسس و تفحص اتدم قرنداشك شمدی بغایت
خلوتدرهمان التیوزمقداری آدمی وار و فسقه دوشب کیجه وکوندزشرابه مشغولدر
36b 12 شیله‌که | حماملره کیرب شراب ایچر هر حمامیکه بکنه برآی آنده اوترب عیش
و نوش ایدر بو وجهله فرصت هیچ اله کیرمز اکر شمدی اوزرنه
هجوم ایدرسك بغایت فرصتدر دیدی سلطان چون بو خبری اشتدی
15 بغایت فرح اولوب ایتدی ای بکلر و ای پاشالر اوترماغله اولمز ایور کشیه
دولت قرشو کلمز دولت دخی قضا قاتنده‌در دیرلر اشته بن کتدم بنمله بله
کلن کلسون کلین هرکز کلمیب بونده قلسون البته بن کتسم کرکدر دیدی
18 اندن وزیرلر و بکلر سلطانك بو وجهله اقدامك کوریجك جمیع بکلر
بریردن سلطانه دعا ایدب ایتدلرکه ایشاه عالم هر قنده درسك بز انده

4-5. امیر . . قچدوغیدر *FPaVy* : آمدن سلطان در پي امیر سلیمان به بروسه وکریختن امیر سلیمان از سلطان *M* آمدن امیر سلیمان خان به بورسه *A* || 17 بونده قلسون *FAMVy* : دخی ا کمکم یه‌سون *Pa* || 19 درسك *FPaAM* : کیدرسك *Vy*

oturdu. Andan Emir Süleyman bin türlü *cidd* ü cehd edip, bir kalenin bir taşını koparımayıp, yine dönüp, askeriyle Bursa'ya gelip, ᶜıyş ü ᶜişret kılmağa meşgul oldu.

Emir Süleyman Bursa'ya gelip, Sultan Mehmed dahi anın üzerine gelip, Emir Süleyman kaçtığıdır

Şöyle rivâyet olunur ki, meğer bir gün Sultan Beyleriyle ᶜiyş ü nûş ederken, esnây-i sohbette söz açarak Sultan eyitti: "Acep karındaşımın hâli nedir veya neredeedir?„ derken, ittifak "casus geldi„ dediler. Sultan destûr verip, içeri girdi. Şah'a dua edip, eyitti-ki: "Ey-şâh-ı âlem, bundan evvel ben kulunu Bursa'ya göndermiştin. Varıp, tamam tecessüs ve *tefahhus* ettim. Karındaşın şimdi, be-gaayet halvettir. Heman altı yüz mikdarı adamı var. Ve *fisk*a düşüp, gece ve gündüz şaraba meşguldür. Şöyle ki, hamamlara girip, şarap içer. Her hamamı-ki beğene, bir ay anda oturup, ᶜiyş ü nûş eder. Bu veçhile fırsat hiç ele girmez. Eğer simdi üzerine hücum edersen, be-gaayet fırsattır„ dedi. Sultan çün bu haberi işitti, be-gaayet ferah olup, eyitti: "Ey beyler ve ey paşalar, oturmakla olmaz. Uyur kişiye devlet karşı gelmez. Devlet dahi kazâ katındadır derler. İşte ben gittim. Benimle bile gelen gelsin. Gelmiyen her giz gelmeyip, bunda kalsın. Elbette ben gitsem gerektir„ dedi. Andan vezirler ve beyler Sultan'ın bu vechile ikdamını göricek, cemiᶜ beyler bir yerden Sultan'a dua edip, eyittiler ki, "Ey-şâh-ı ᶜâlem, her kande dersen, biz anda

حاضرز جانمز باشمز مالمز یولکده فدادر دیدلر اندن بکلر بویله دیجك
همان ساعت سلطان قلقب عزم بروسا ایدب بر نیجه کون کیدب سقری
3 صوینه یتدی اتّفاق امیر سلیمانك بکلرندن سلیمان صوباشی درلردی بر
آدمیسی واردی ایل یازمغه چقب اول یره کلمشدی سقری صویی کنارنده
سلطانك عسکرن کورب برقاج اتلولریله ایلرو وارب بونلره چغرب ایتدی
6 ایل مسیز یاغیمسز دینجه سلطان طرفندن برقج روم یکیتلری فی الحال
صویه آت دپب اوش کم ایدوکمز بلهسین دیب سلیمان صوباشنك ازرنه
137a یوردلر سلیمان صوباشی دخی حال نیدوکین بلوب | همان طورمیب تچب
9 امیر سلیمانه یتشدی امیر سلیمان اول حینده بویك حمام ایچنده اوترب
صحبت ایدوب شراب ایچردی شمدی اول حمامك اوکی تحیل بازاریدر
اندن سلیمان صوباشی کلدوکن کورپ کیرب امیر سلیمانه خبر ویردیلر
12 دستور ویروب سلیمان صوباشی ایچری کیردی دعا ایدب هرنه واقع اولمش
ایسه فرداً فردا خبر ویردی امیر سلیمان بونی اشدب النده‌کی جامی یره
اورب ایتدی حیفاکه دشمن فرصت بولوب ازرمه هجوم اتدی بوکا نه چاره
15 اتمك کرك در مصلحت اولدرکه دونب روم ایلنه کیده‌وز اول خود بونده
قرار ایدیجك دکلدر دونب کرو روم ولایتنه کتسه کرکدر اول وقت
خدا فرصت وررسه بندخی روم الی عسکرن جمع ایدب ینه بو طرفه
18 کلب کجب اتام تختن انك الندن الم دیدی علی پاشا بونی اشدب ایتدی
ای شاه بو اتدوکك تدبیر ایو دکلدر زیرا سن بوندن روم ایانه دونیجك

10 صحبت ایدوب *FPaAM* : — *Vy* | شراب ایچردی *AMVy* : ذوق و شوقه مشغول اولمشدی *Pa* شرب ایدردی *F*

hazırız. Canımız, başımız, malımız yolunda fedadır„ dediler. Andan beyler böyle diyicek, heman saat Sultan kalkıp, ᶜazm-i Bursa edip, bir nice gün gidip Sakarya suyuna yetti. İttifak Emir S ü l e y m a n'ın beylerinden S ü l e y m a n Subaşı derlerdi, bir ademisi vardı. *İl yazmağa* çıkıp, ol yere gelmişti. Sakarya suyu kenarında Sultan'ın askerini görüp, bir kaç atlılariyle ileri varıp, bunlara çağırıp eyitti: "İl misiz, yağı mısız?„ deyince Sultan tarafından bir kaç Rûm yiğitleri fi'l-hâl suya at tepip, "Üş kim idiğimizi bilesin„ deyip, S ü l e y m a n Subaşı'nın üzerine yürüdüler. Süleyman Subaşı dahi hâlin ne idiğini bilip, heman durmayıp, kaçıp, Emir S ü l e y m a n'a yetişti. Emir S ü l e y m a n ol hînde Büyük Hamam içinde oturup, sohbet edip, şarap içerdi. Şimdi ol hamamın önü Tahil Pazarı'dır. Andan S ü l e y m a n Subaşı geldiğini görüp, girip Emir S ü l e y m a n'a haber verdiler. Destur verip, S ü l e y m a n Subaşı içeri girdi. Dua edip her ne vakiᶜ olmuş ise *ferden ferdâ* haber verdi. Emir S ü l e y m a n bunu işidip, elindeki *câmı* yere vurup eyitti. "Hayfâ ki, düşman fırsat bulup, üzerime hücum etti. Buna ne çare etmek gerektir? Maslahat oldur ki, dönüp, Rumeli'ne gidevüz. Ol hod bunda karar edecek değildir. Dönüp, geri Rûm vilâyetine gitse gerektir. Ol vakit, Hudä fırsat verirse, ben-dahi Rumeli askerini cemᶜ edip, yine bu tarafa gelip geçip atam tahtını anın elinden alam„ dedi. A l i Paşa bunu işidip eyitti. "Ey Şâh! Bu ettiğin tedbir eyi değildir. Zira sen bundan Rumeli'ne dönicek,

دشمنك اردكه دشر آد ياوزلغى اولور پس مصلحت اولدركه اولكشئ
يكى شهرده قرشوليب چاقر بيكارى يورەسن آلەلم يروك صرپى در انده
3 طورالم اول بزه كاوب قيشماز و هم ال بزم المزدەدر انلره زواد ويرمزز
ايله اولجق انلر بر قچكون طورب اجلغه تحمل اتميب دونرلر كيدرلر سن
هيچ وجهله انلردن احتياط يمه اكر انكله دخى اولميجق اولورسه اكا
6 بر نامه يازب كوندەريم اول بو يرده قرار اتميب دونبكيتسون ديدى چون
137b امير سليمان | على پاشادن بونى اشتدى بر پاره غيرت ايدب يورديلر يكى شهرده
اول ديدكلرى يره چقب طورب اول جانبى كوزەدب حاجى اورەنزى قراول
9 كوندردلر سلطان طرفندن دخى صال اوغلى محمد و خروس اوغلى احمد
قراوله چقمشلردى ايكى قراول اتفاق برى بريله بولشوب طورشب جنك
اتدلر بونلردن و انلردن خيلى كشى قرلدى صكره امير سليمانك قراولى
12 صنب قچب كلب خبر وردلركه اوش سلطان سكز بيك آتى ايو وكندو
قوى يكيديله يتشدى اكا بو يراغله جواب اولمز ديو بو ايشك تدبيرن
ايدب باش يراغن كورمك كركدر ديدلر بونلر بو سوزده ايكن ناكاه
15 علملر باشى كورنب طبل و نقاره ضورنا و نفير اوازى عالمه طوتب و علملر
دبنده سلطان محمد همچو ماه تابان و مثل مهر درخشان سكز بيك روم
سرورلريله يتشدى چاوشلر دعالر ايدب اوكنجه يورردى امير سليمان
18 چون سلطانك هيبتنى و صلابتنى كوردى همان قورقب قچمغه يوز طوتجق
على پاشا فى‌الحال بلوب حيله برله سلطان محمد خانه بر نامه يازب بر قوليله

2-3 چاقر . . . قيشماز PaAM : — FVy || 6 دونبكيتسون Vy : دونب كيدر FPaAM || 8 جانبى . . حاجى M : جانبه FPaAVy || 16 محمد F : — PaAMVy | سكز بيك FPaAVy : —M || 19 فى‌الحال بلوب FPaAM : —Vy | سلطان محمد خانه Pa : سلطانه FAMVy

düşmanın ardına düşer, *ad yavuzluğu* olur. Pes maslahat oldur ki, ol kişiyi Yenişehir'de karşılayıp, Çakır Pınarı yöresini alalım. Yerin sarpıdır. Anda duralım. Ol bize gelip kıyışamaz. Ve hem il bizim elimizdedir. Anlara *zevâd* vermeziz. Öyle olıcak, anlar bir kaç-gün durup, açlığa tahammül etmeyip, dönerler, giderler. Sen hiç veçhile anlardan ihtiyat yeme. Eğer anınla dahi olmıyacak olursa, ana bir nâme yazıp, göndereyim. Ol bu yerde dahi karar etmeyip, dönüp-gitsin„ dedi. Çün Emir Süleyman Ali Paşa'dan bunu işitti, bir pâre gayret edip, yürüdüler. Yenişehir'de ol dedikleri yere çıkıp, durup, ol cânibi gözedip, Hacı Evrenoz'u karavul gönderdiler. Sultan tarafından dahi Sal oğlu Mehmed ve Horoz oğlu Ahmed karavula çıkmışlardı. İki karavul ittifak biri biriyle buluşup, duruşup, ceng ettiler. Bunlardan ve anlardan hayli kişi kırıldı. Sonra Emir Süleyman'ın karavulu sınıp kaçıp, gelip, haber verdiler ki, "Üş Sultan sekiz bin atı eyi ve kendi *kavi* yiğitle yetişti. Ana bu yarağla cevap olmaz, deyü; bu işin tedbirini edip, baş yarağını görmek gerektir„ dediler. Bunlar bu sözde iken nagâh ʿalemler başı görünüp, tabl ve nakkare, zurna ve nefîr avâzı âleme tutup ve ʿalemler dibinde Sultan Mehmed, hemçû mâh-ı tâbân ve misl-i mihr-i *dırahşân* sekiz bin Rûm serverleriyle yetişti. Çavuşlar dualar edip, önünce yürürdü. Emir Süleyman, çün Sultan'ın heybetini ve salabetini gördü, heman korkup, kaçmağa yüz tutıcak, Ali Paşa fi'l-hâl bilip, hîle birle Sultan Mehmed Han'a bir nâme yazıp, bir kuluyile

وربدیکه ای سلطان عالم بلش اولاسنکم قاتکده اولان قمو بکلرك سکا
خاین درلر قصدلری یاوزدر بزمله اتفاق ایدب آندلشوب دوررلرکه سنی
3 الە ویرەلر بردرلو دخی دکلدر سوزم صحیحدر اتا کوکك چوق طوزن اتمکن
138a ییوب طورورم | سنی دخی سورم سکا آجدوغمدن در بلش اولاسن شمدی
بن سکا دیدم صکره بر نسنه اولجق بکا نسنه دیمیسین دیمش اندن سلطان
6 نامهٔ قول الندن الب اوقیب پاره پاره ایدب اوده اوردی و هیچ کمسیه
نسنه دیمدی همان اتنه سوار اولدی و بیوردیکه طبل و نقاره چالنب جنکه
یوردیلر اکی طرفدن التی یدی کون جنك اتدلر بربرینه ظفر بولیمدیلر
9 زیرا امیر سلیمان بر صرب یرده اوطورب جنك ایدردی اول سببدن
ظفر بولمزدی و بر مشکل دخی بویدیکه اول یدی کون جنك ایچنده
زیاده یللر اسب یغمرلر یغماغیله خیلی زبون دخی اولمشلردی اندن
12 بو اثناده ایکن ناکاه سلطانك الیاس آدلو بر شرابدار قولی واریدی سلطان
قاتندن قاچب امیر سلیمانه واردی سلطان بو حالتی کورب بغایت انجنب
وزراسین قاتنه اوقیب ایتدیکه ای وزیرلر هیچ کوررمسزکه بزم اشمز
15 کتدکچه صربلنمغه باشلدی علی پاشا دونکه کون اشبو وجهله بکا بر
مکتوب کوندرمش اکر دیدوکنك اصلی یوغ مشسه بو قول قچمزدی
دیدی وزیرلردن بایزید پاشا باش قلدرب ایتدیکه ای سلطان عالم
18 قولك الندە نە وار ایش تقدیرکدر کوررسزکه بر قچ کوندر نه وجهله
سعی ایدەرز هیچ راست کلمز ایله اولسه شمدی مصلحت بودرکه

2 خاین درلر Pa : — FAMVy || 3 بر درلو ... دکلدر FPaAM : — Vy | سوزم صحیحدر Vy : — FPaAM || 3-4 طوزن ... طورورم FAMVy : نعمتلرن ییوب ونیجه خلعتلرن کیوب طوز اکمك حق واردر Pa || 4 سکا .. در Pa : — FAMVy || 6 اوده اوردی AMVy : آتشه برقدی Pa یبانه صالدی F || 8 اکی ... بولیمدیلر FPaAM : — Vy || 12-13 سلطان قاتندن M : سلطاندن A — FPaVy || 16 یوغ مشسه F : یوغسه M یوغ ایمسه A یوق مسه Pa اولمسه Vy

viribidi - ki: " Ey Sultan-ı ʿâlem, bilmiş olasın - kim, katında olan kamu beylerin sana haindirler. Kasdları yavuzdur. Bizimle ittifak edip, andlaşıp dururlar ki seni ele vereler. Bir türlü dahi değildir. Sözüm sahihtir. Atanın çok tuzunu, ekmeğini yiyip dururum. Seni dahi severim. Sana acıdığımdandır. Bilmiş olasın, şimdi ben sana dedim. Sonra bir nesne olıcak, bana nesne demiyesin„ demiş. Andan Sultan nâmeyi kul elinden alıp, okuyup, pâre pâre edip, oda urdu ve hiç kimseye nesne demedi. Heman atına süvar oldu. Ve buyurdu-ki, tabl ve nakkare çalınıp, cenge yürüdüler. İki taraftan altı yedi gün ceng ettiler, bir birine zafer bulamadılar. Zira Emir S ü l e y m a n bir sarp yerde oturup, ceng ederdi. Ol sebepten zafer bulunmazdı. Ve bir müşkül dahi buydu-ki, ol yedi gün ceng içinde ziyade yelleri esip, yağmurlar yağmağile, hayli zebûn dahi olmuşlardı. Andan bu esnada iken nâgâh Sultan'ın İ l y a s[1] adlı bir *şarapdar* kulu varidi. Sultan katından kaçıp, Emir S ü l e y m a n 'a vardı. Sultan bu hâleti görüp, be-gaayet incinip, vüzerâsını katına okuyup, eyitti ki: "Ey vezirler, hiç görür müsüz ki, bizim işimiz gittikçe sarplanmağa başladı. A l i Paşa dünki gün, işbu vechile bana bir mektub göndermiş. Eğer dediğinin aslı yoğ-muşşa, bu kul kaçmazdı„ dedi. Vezirlerden B a y e z i d Paşa[2] baş kaldırıp, eyitti ki: "Ey Sultan-ı ʿâlem, kulun elinde ne var? İş takdirin-dir. Görürsüz ki, bir kaç gündür, ne veçhile saʿy ederiz. Hiç rast gelmez, öyle olsa. Şimdi maslahat budur ki,

[1] *S. O. I*, 396.
[2] *S. O. II*, 6.

بو اشی تأخیر ایده‌وز الله عنـایتیله اولا که خیره دونه اول وقت بونلرك
حقندن كله‌وز دیدی سلطان ناچار بو تدبیری قبول ایدب دونب | 138b
ینه مدتله توقاته یتشدی امیر سلیمان دخی قرنداشی سلطان كیدجك بغایت 3
شـاد و فرح اولوب ینه بروسـایه كلوب اوتورب تحت حكومتنده اولن
ولایتلره بر اولو سفرم واردركه علی‌التعجیل كلب جمع اولوب حاضر اولالر
دیو نامه‌لر پراكنده اتدی 6

حكایت سوری‌حصاردن خبر كلب قرامان اوغلی امیر سلیمانك ازرنه وارب صنب یچب صكرد كرو سلطان محمدله معاهده اتدكیدر

9

شیله روایت اولنركه چون امیر سـلیمان اطراف و جوانبه مكتوبات
یازب عسكر جمع اتمكه باشلیب كندو دخی محكم جنك یراغن كورركن
سوری‌حصاردن خبر كلدیكه اكر شهریار بو جانبه كله شهری اكا تسـلیم 12
ایده‌وز دیو زیرا سـفریحصاره قرمان اوغلی حكم ایدردی امیر سـلیمان
بونی اشدب همان سوری‌حصار اوزرنه وارب اول خبرك نتیجسین طلب
ایدجك كوردیكه اول توقع اولنان ظهوره كلمیب قلعهٔ ویرمدیلر قرمان 15
اوغلنك ظلمندن سفریحصار خلقی غایت نفرت ایدب امیر سلیمان خونكاره
قلعهٔ ویرمك اسـته‌دیلر قرمان اوغلینك قلعه‌ده بر ظالم دزداری واردی
قرمان اوغلی ایچون سـعی جمیل ایدوب حصاری ویرمیوب قپوسن یپوب 18
طوپ تفنك یاغدورب جنك اتدی اندن امیر سـلیمان دخی قاقیب

7 حكایت : Vy — FPaAM || سوری حصار : MVy سوریجه حصار Pa سفریجه حصار F
قلعهٔ افراسیاب A || 7-9 سوری . . . اتدوكیدر : FPaVy خبر امدن و امیر سلیمان از سوری
حصار M خبر امدن از قلعهٔ افراسیاب || 13 زیرا . . . ایدردی : A — FPaMVy || 17-19
قرمان . . . اتدی : A — FPaMVy || 12 سلیمان : FPaMVy + پادشاه A

bu işi tehir edevüz: Allah ᶜinâyetiyle ola ki hayre döne. Ol vakit bunların hakkından gelevüz„ dedi. Sultan nâçâr bu tedbiri kabul edip, dönüp, yine müddetle Tokat'a yetişti. Emir Süleyman dahi karındaşı Sultan gidicek, be-gaayet şâd ve ferah olup, yine Bursa'ya gelip, oturup, taht-ı hükûmetinde olan vilâyetlere, "bir ulu seferim vardır ki, ᶜale't-taᶜcîl gelip, cemᶜ olup, hazır olalar„ deyü nâmeler perâkende etti.

Hikâyet: Sivrihisar'dan haber gelip, Karaman oğlu Emir Süleyman'ın üzerine varıp, sınıp, kaçıp, sonra geri Sultan Mehmed'le muâhede ettiğidir

Şöyle rivâyet olunur ki, çün Emir Süleyman etrâf ve cevânibe mektubât yazıp, asker cemᶜ etmeğe başlayıp, kendi dahi muhkem ceng yarağını görürken Sivrihisar'dan haber geldi-ki, "eğer şehriyâr bu cânibe gele, şehri ana teslim edevüz„ deyü. Zira Sivrihisar'a Karaman oğlu[1] hükm ederdi. Emir Süleyman bunu işidip, heman Sivrihisar üzerine varıp, ol haberin neticesini taleb edicek, gördü-ki ol *tevekkuᶜ* olunan zuhura gelmeyip, kaleyi vermediler. Karaman oğlu'nun zülmundan Sivrihisar halkı gaayet nefret edip, Emir Süleyman Hunkâr'a kaleyi vermek istediler. Karaman Oğlu'nun kalede bir zâlim dizdârı vardı. Karaman Oğlu için saᶜy-ı cemîl edip, hisarı vermeyip, kapısını yapıp, top tüfek yağdırıp, ceng, etti. Andan Emir Süleyman dahi kakıyıp,

[1] Mehmed Bey II. (1402 - 1419, 1421 - 1424).

بر قچکون محاصره اتدی مبالغه جنکلر اولب قلعهٔ اليمدی اندن امير
سليمان خونكار كورديكه سفری حصار قلعه‌سی غايت ايله صربدر
3 جنكله النماز بوكا صبر كركدر ديو وارب اوزرنه حواله يپدرمغه قصد ايدوب
قرشوسنده‌غی طاغك ديه‌سنه بر حصار يپوب ايچنه ميخال اوغلن قوديكه
غايت بهادر ايدی و بو حصار بر يلده تمام اولدی روم ايلی غازيلری
6 ايچنه كروب سفريحصار نواحيسنی ضبط ايدوب و شهری دخی امير
سليمان غازی عدالله معمور ايدوب دولتله كندوسی قومجوق حمامنه كروب
ايچنده شراب ايچوب صحبت ايدردی اول وقت قومجوق حمامی يكی
9 ياپولمش ايدی و بو حواله‌ده اولانلر سفری حصاری شول مرتبه‌ده زبون
اتديلركه خلقينی طشريه دخی بقدرمغه قومز اولديلر اندن بو طرفدن
قرامان اوغلی امير سليمانك اولجانبه واردغن اشدب فرصتی غنيمت بلب
12 خيلی عسكر جمع ايدب كندونك فكر فاسدی بونك ازرنه مقرّر اولديكه
اكر فرصت الويررسه بصب غنيمت تحصيل ايدم يوغ اكر دولت ياری
139a قلمياجق اولرسه بو طرفه | قچوب خلاص اولم ديدی بو خصوص ايچون
15 امير سليمانك عقبنجه اولمشدی اخرالامر تجسس اتدرب كندوسن اول
عسكره اورمغه اقدام ايده‌مدوكی اجلدن قچدی امير سليمان دخی قرامان
اوغلنك اشبو حالن طويب حاجی اوره‌نزی لشكر بكی ديكب قرامان
18 اوغلنك عقبنجه صالدی اوش يتشدم ديجه قرامان اوغلی آقسرای شهرنه
يتشدی اندن حاجی اورنز دخی انك اردنجه يتشب قوندی انده آقسرايده

1-10 مبالغه ... اولديلر A: — FPaMVy || 11 اولجانبه ... غنيمت بلوب FPaMVy :
سفريحصار اوزرنه حواله يپدوردوغين امير سليمان خونكارك عسكرن اندن دفع اتمكيچون A

bir kaç-gün muhasara etti. Mübalâğa cengler olup kaleyi alamadı. Andan Emir Süleyman Hünkâr gördü-ki, Sivrihisar kalesi gaayet ile sarptır. " Cengle alınmaz. Buna sabır gerektir„ deyü varıp, üzerine havale yaptırmağa kasd edip, karşısındaki dağın tepesine bir hisar yapıp, içine Mihal Oğlu[1]'nu kodu-ki, gaayet bahadır idi. Ve bu hisar bir yılda tamam oldu. Rumeli gazileri içine girip Sivrihisar nevâhisini zapt edip ve şehri dahi Emîr Süleyman Gazi ʿadlile maʿmur edip, devletle kendisi Kumcuk Hamamı'na girip, içinde şarap içip, sohbet ederdi. Ol vakit Kumcuk Hamamı yeni yapılmış idi. Ve bu havalede olanlar Sivrihisar'ı şol mertebede zebûn ettiler ki, halkını dışarıya dahi baktırmağa komaz oldular. Andan bu taraftan Karaman Oğlu, Emir Süleyman'ın ol-cânibe vardığını işidip, fırsatı ganimet bilip, hayli asker cemʿ edip, kendinin fikr-i fâsidi bunun üzerine mukarrer oldu-ki, "eğer fırsat el verirse basıp, ganimet *tahsîl* edem. Yoğ eğer devlet *yârî* kılmayacak olursa bu tarafa kaçıp, halâs olam„ dedi. Bu husus için Emir Süleyman'ın ʿakebince olmuştu. Âhir ül-emr tecessüs ettirip, kendisini ol askere urmağa ikdam edemediği ecilden kaçtı. Emir Süleyman dahi Karaman Oğlu'nun işbu halini duyup, Hacı Evrenoz'u leşker beyi dikip, Karaman Oğlu'nun ʿakebince saldı. "Üş yetişdim„ deyince(ye kadar) Karaman oğlu, Aksaray şehrine yetişti. Andan Hacı Evrenoz dahi anın ardınca yetişip kondu. Anda, Aksaray'da

[1] Mehmed Bey.

عیش و عشرته مشغول اولدی و اندن صکره قرامان اوغلی دخی اول
طرفه یوریب همان سلطانه مکتوب یازب آدم ویربدیکه قرشهرنده جمال
3 قلعه‌سنده ایکسی بولشب بونلك اوزرنه عهد و پیمان ایدشه‌لرکه بری برینك
دوستنه دوست و دشمننه دشمن اولالر و هم بو تقدیرجه قرامان اوغلنك
ولایتنك یاروسی سلطانك اولا همان ایکسی اتفاق ایدب امیر سلیمانك
6 عسکرنی ایلدن چقره‌لر و هم بونلر دخی اول عهدك ازرنه اولب جمال
قلعه‌سنده ایکسی بولشوب عهد و پیمانی محکم اتدلر و حاجی اورنز دخی
بو قضیه‌یه مطلع اولب کلب امیر سلیمانه اعلام اتدیکه انلر اشبو وجهله
9 تدبیر ایدب دشمن اولکیدن دخی قوّت طوتدی شمدن کیرو بز
139b آچوق یرده بولنمغك فایده‌سی | یوقدر همان سلاسل قلعه‌سندك کتمك
کرکدر انده طوره‌لم کوره‌لم اکر دشمن ازرمزه کله ارقمز شهره ویرب
12 جنك ایده‌لم دیدی امیر سلیمان دخی بو مصلحتی قبول ایدب اول ارادن
قالقب انکوریده متمکن اولب اوتردی

موسی چلبی سلطان محمد خاندن دستور دلیب روم النه

15 اجازتله کتدکیدر

روایت اولنرکه چون امیر سلیمان انکوریده متمکن اولدی بوطرفدن
سلطان محمد دخی دشمندن فارغ اولب کندو وزراسی و بکلریله اوتورب
18 عیش و عشرت ایدرکن کندو یاننده اولان قرنداشی موسی چلبی دخی
اول صحبتده بله اولوب اثنای صحبتده ایاغ ازرنه طورب سلطانك الن

2 جاله *FPaAM* : جمال *Vy* || 10 قلعه‌سنه‌دك *FPaAM* : قلعه‌سندن *Vy* || 14 سلطان ... خاندن *F* : سلطاندن *Pa* — *Vy* || 14 - 15 موسی ... کتدوکیدر *FPaVy* : اجازت طلب کردن موسی چلبي از سلطان و رفتنی به روم ایلی *M* اجازت طلبیدن موسی چلبي از سلطان به روم ایلی *A*

ᶜiyş ü ᶜişrete meşgul oldu. Ve andan sonra Karaman oğlu dahi, ol tarafa yürüyüp, heman Sultan'a mektup yazıp, âdem virbidi-ki Kırşehri'nde Cemâle[1] kalesinde ikisi buluşup, bunun üzerine ᶜahd ü peymân edişeler ki, biri birinin dostuna dost ve düşmanına düşman olalar. Ve hem bu takdirce Karaman Oğlu'nun vilâyetinin yarısı Sultan'ın ola. Heman ikisi ittifak edip Emir Süleyman'ın askerini ilden çıkaralar ve hem bunlar dahi ol ᶜahdın üzerine olup, Cemal kalesinde ikisi buluşup, ᶜahd ü peymânı muhkem ettiler. Ve Hacı Evrenoz dahi bu kaziyyeye muttaliᶜ olup, gelip, Emir Süleyman'a iᶜlâm etti-ki, "anlar işbu vechile tedbir edip, düşman evvel-kiden dahi kuvvet tuttu. Şimden geri biz açık yerde bulunmağın faydası yoktur. Heman Selâsil kalesinedek gitmek gerektir. Anda duralım, görelim. Eğer düşman üzerimize gele, arkamızı şehre verip, ceng edelim" dedi. Emîr Süleyman dahi bu maslahatı kabul edip, ol aradan kalkıp, Engüri'de mütemekkin olup, oturdu.

Musa Çelebi Sultan Mehmed Han'dan destur dileyip, Rûmeli'ne icâzetle gittiğidir

Rivâyet olunur ki, çün Emir Süleyman Engüri'de mütemekkin oldu, bu taraftan Sultan Mehmed dahi, düşmandan faarig olup, kendi vüzerası ve beyleriyle oturup, ᶜiyş ü ᶜişret ederken kendi yanında olan karındaşı Musa Çelebi dahi ol sohbette bile olup, esnâ-yi sohbette ayağ üzerine durup, Sultan'ın elini

[1] Kırşehir'in 15 km. kuzeyindeki CEMELE köyü.

اوپوب خیلی محبت کوستردی سلطان بونی کوروب بغایت فرح اولوب
ایتدی که ای قرنداش مرادك ندر موسی چلبی دخی ایتدی فرمان
پادشاهکدر ایشاه عالم بلورسزکه قرنداشمز امیر سلیمان بزه نه وجهله ایش
ایدب نه قدر تعدی اتدی اکر بن قوله دستور اولورسه اسفندیاره وارب
اندن کمی استیب روم ایلنه کچم امیددرکه خدا فرصت وررسه انده بلك
اولم و قرنداشمز امیر سلیمان بو قضیهٔ ایشدیجك هیچ توقف اتمیب اول
طرفه متوجه اولسه کرك اول تقدیرجه بو مملکته سن مستقل پادشاه
اولورسن | و اندن صکره شویله‌که میسر اولوب انده بکلك ایدرسم سکهٔ
و خطبهٔ سلطانم آدنه ایدب سلطانمك ایام دولتنه دعالر اولنه دیدی و بونك
اوزرنه یمین ایدب عهد و پیمان اتدلر اندن موسی چلبی‌یه بی‌حد آت و طون
و مال ویرب اندن وداعلشب کتدی چون موسی چلبی اول ارادن کتدی
زمانیله وارب قسطمونی بکی اسفندیاره یتدی اندن اسفندیاره خبر اولوب قاپوسی
خلقیله کلب موسی چلبی‌یه استقبال اتدی الوب کلب بر خوش
مقامه قوندرب انواع ضیافات اتدیکه حسابه کلمز اندن اسفندیار بوکا خیلی
محبت کوسترب برقچکون قاتنده طورب توقف ایدب اول مرادین
دخی دله کترمدین دستور الوب وارب قرامان اوغلی یاننه کتدی
و قرامان اوغلی دخی انك کلسندن خبردار اولوب بکلریله اتلنب
استقبال ایدب الوب یوز درلو عزت و حرمت برله بر یرده قوندرب
امیر سلیمان رغمنه کمال ضیافت و تعظیم و احترام نیسه یرنه کتردی

3 ایش *FAVy* : خیف *M* اشلر *Pa* || 18 درلو *FPaAVy* : + عذرله *M*

öpüp, hayli muhabbet gösterdi. Sultan bunu görüp, begaayet ferah olup, eyitti ki: "Ey karındaş, muradın nedir?„. Musa Çelebi dahi eyitti: "Ferman padişahındır. Ey-şâh-ı âlem, bilirsi(ni)z ki, karındaşımız Emir Süleyman, bize ne veçhile iş edip, ne kadar *te^{c}addî* etti. Eğer ben kula destur olursa, İsfendiyar'a varıp, andan gemi isteyip, Rumeli'ne geçem. Ümittir ki, Hudâ fırsat verirse, anda Bey olam ve karındaşımız Emir Süleyman, bu kaziyyeyi işidicek, hiç tevekkuf etmeyip, ol tarafa müteveccih olsa gerek, ol takdirce bu memlekete sen müstakil padişah olursun. Ve andan sonra, şöyle ki müyesser olup, anda Beylik edersem, sikkeyi ve hutbeyi Sultan'ım adına edip, Sultan'ımın eyyâm-ı devletine dualar oluna„ dedi. Ve bunun üzerine yemin edip, ^{c}ahd ü peymân ettiler. Andan Musa Çelebi'ye bî-had at ve don ve mal verip, andan veda^{c}laşıp, gitti. Çün Musa Çelebi ol aradan gitti, zaman-ile varıp Kastamoni Beyi İsfendiyar'a yetti. Andan İsfendiyar'a haber olup, kapısı halkıyle gelip, Musa, Çelebi'ye istikbâl etti. Alıp gelip, bir hoş makama kondurup, envâ^c-ı *ziyâfât* etti ki hesaba gelmez. Andan İsfendiyar buna hayli muhabbet gösterip, bir kaç-gün katında durup, tevakkuf edip, ol muradını dahi dile getirmeden destur alıp, varıp, Karaman oğlu yanına gitti. Ve Karaman oğlu dahi anın gelmesindsn haberdar olup, beyleriyle atlanıp, istikbâl edip, alıp yüz türlü izzet ve hürmet birle bir yerde kondurup, Emir Süleyman rağmına kemâl-i ziyafet ve ta^{c}zim ve ihtiram neyse yerine getirdi.

اندن موسی چلبی یمکه اچمکه مشغول اولدی بر زمان انده توقف
ایدوب قرمان اوغلی یاننده قالدی

3 ## افلاق بکی آدم کوندرب موسی چلبیٔ یاننه طلب اتدوکیدر

شیله روایت اولنرکه موسی چلبی قرمانده عیش و عشرت ایدرکن
140b ناکاه تقدیر ربّانی شیله واقع اولدیکه مکر روم النده | افلاق کافری روم
6 ایلی اقنجسندن بغایت زبون اولوب حضورلری قلمدوغی اجلدن بکلری
بونی فکر اتدیکه اسفندیاره مکتوب یازب ادم کوندرب موسی چلبیٔ
آندن طلب ایدب یاننه کترب اکا کندو قزین ویرب افلاق ایلنه انی
9 بك ایلیه کندوسی دخی بو سببله ترك النده خلاص اولا چون بو تدبیری
قلبنده محکم اتدی مکتوب و آدم کوندردی چون ایلچی اسفندیاره
یتشدی اول دخی بونلری قرامان اوغلی یاننه کوندردی ایلچی کلب
12 قرەمان اوغلی یاننده موسی چلبی ایله بولشب افلاق بکی نامده نه دیمش
ایسه موسی چلبی بربر انی معلوم ایدنب تمام فرح اولوب ایتدیکه اصل
مقصود دخی بویدی دیب همان اول یردن قلقوب ینه اسفندیاره کلدیلر
15 اندن کمیلر الدلر افلاق ایلنه کچدلر افلاق بکی اشدب غایت فرح اولوب
قپوسی خلقیله قرشو کلب اعزاز و اکرام برله کتورب قوندرب ضیافتلر
ایدب انواع بخشیشلر اتدی اندن قزن دخی اکا ویرب مملکته انی حاکم
18 قلدی چون موسی چلبی افلاقده بك اولدی از زمان ایچنده ظهور ایدب
افلاق عسکرن جمع ایدوب یوریوب تمام روم ایلنی ضبط ایدب روم ایلنه

2 قرمان ... قالدی A : — FPaMVy || 3 افلاق ... اتدوکیدر FPaVy : الچی فرستادن افلاق و دعوت کردن موسی چلبی را M الچی فرستادن امیر افلاق موسی چلبی را بیش خود خواندن A | طلب FVy : دعوت Pa || 16 قپوسی خلقیله A : — FPaMVy || 19 افلاق ... یوریوب A : — FPaMVy | روم ایلنی ... ایلنه FPaMVy : امیر سلیمان ایللرینه A

Andan Musa Çelebi yemeğe içmeğe meşgul oldu. Bir zaman anda tevakkuf edip, Karaman oğlu yanında kaldı.

Eflâk Beyi âdem gönderip, Musa Çelebi'yi yanına talep ettiğidir

Şöyle rivâyet olunur ki, Musa Çelebi Karaman'da ʿiyş ü ʿişret ederken, nâgâh takdir-i rabbânî şöyle vakiʿ oldu ki, meğer Rumeli'nde Eflâk kâfiri, Rumeli akıncısından be-gaayet zebûn olup, huzurları kalmadığı ecilden beyleri[1] bunu fikretti-ki, İsfendiyar'a mektup yazıp, âdem gönderip, Musa Çelebi'yi andan talep edip, yanına getirip, ana kendi kızını verip, Eflâk ili'ne anı Bey eyliye. Kendisi dahi bu sebeple, Türk elinden ḥalâs ola. Çün bu tedbiri kalbinde muhkem etti. mektup ve âdem gönderdi. Çün elçi İsfendiyar'a yetişti, ol dahi bunları Karaman oğlu'nun yanına gönderdi. Elçi gelip, Karaman oğlu'nun yanında Musa Çelebi ile buluşup, Eflâk Bey'i nâmede ne demiş ise, Musa Çelebi bir bir anı malûm edinip, tamam ferah olup, eyitti-ki, "asıl maksûd dahi buydu„ deyip, heman ol yerden kalkıp, yine İsfendiyar'a geldiler. Andan gemiler aldılar, Eflâk ili'ne geçtiler. Eflâk Beyi işidip, gaayet ferah olup, kapısı halkıyle karşı gelip, ʿizâz ve ikrâm birle götürüp, kondurup, ziyafetler edip, envaʿ bahşişler etti. Andan kızını dahi ana verip, memlekete anı hâkim kıldı. Çün Musa Çelebi, Eflâk'da Bey oldu. az zaman içinde zuhur edip, Eflâk askerini cemʿ edip, yürüyüp, tamam Rumeli'ni zapt edip, Rumeli'ne

[1] Mirçâ (1386-1419).

دخی بك اولدی اندن اناطولی طرفنه امیر سلیمانه خبر کلدیکم موسی
چلبی بو طرفه کلب مجموع ولایتی حفظ ایدوب ضبط اتدی و هم ایل دخی
41a 3 کلب اکا اویدلر دیو اندن امیر سلیمان بو خبری اشدیجك غایت متألم |
اولوب جانه اود دوشب باشی قیسی اولدی اندن فیروز اوغلی یعقوب
بکی بکلربکی دیکب سلاسل قلعسین اکا اصمرلدی و علی پاشا خود
6 انکوریده وفات اتدی ایدی و سایر وزرایله طانشب شیله مصلحت
کوردلرکه کیجه کوندز دیمیب کیدهلر و روم ایلنه کچب موسی چلبینك
ایشین بریکا ایدهلر اندن کوچب استعجالله کیدب استانبوله یتدیلر
9 استانبول تکورنه بعض ایل آدایب اندن کچب کتدلر اول طرفدن دخی
موسی چلبی امیر سلیمانك کلدوکن اشدب عسکرله قرشو وارب بر
صحراده مقابل اولدلر چون ایکه عسکر بربرنه بولشب جنك ایدب بعض
12 بکلر روم ایلندن قچوب امیر سلیمانه کلب اطاعت اتدلر موسی چلبی دخی
بو قضیه مطلع اولیجق وارب جنك اتدی آخر موسی چلبی منهزم
اولدی صنب قچب طاغلره دوشب حرامی اولدی اندن امیر سلیمان
15 ادرنیه کلب تخته کچب اوتردی لیل و نهار عیش و عشرته مشغول
اولوب ذوق و صحبته مقید اولدی بو طرفده قرمان اوغلی دخی امیر
سلیمان خونکاروك روم ایلنه کتدوکین اشیدجك ایو فرصت
18 بولدوم دیوب سفریحصار اوستنه یاپدردوغی حوالهً یقوب
زیر و زبر اتدی

1 دخی بك اولدی *FPaMVy* : مالك اولدی *A* || 2 حفظ ایدوب *AM* : — *FPaVy* || 4 قیسی *Vy* : قیوسی *PaAM* قیغوسی *F* || 16 - 19 بو طرفده ... زیر و زبر اتدی *A* : — *FPaMVy*

dahi Bey oldu. Andan Anadolu tarafına, Emir Süleyman'a haber geldi-kim, "Musa Çelebi bu tarafa gelip, mecmu^{c} vilâyeti hıfz edip, zapt etti. Ve hem il dahi gelip, ana uydular„ deyü. Andan Emir Süleyman bu haberi işidicek, gaayet müteellim olup, canına od düşüp, başı *kayısı* oldu. Andan Firûz oğlu Yakub Bey'i Beylerbeyi dikip, Selâsil kalesini ana ısmarladı. Ve Ali Paşa[1] hod Engüri'de vefat etti idi. Ve sâir vüzerâ ile danışıp, şöyle maslahat gördüler ki, gece gündüz demeyip gideler ve Rumeli'ne geçip Musa Çelebi'nin işini bir yana edeler. Andan göçüp, *isti^{c}câl*le gidip, İstanbul'a yettiler. İstanbul tekvuruna[2] bazı il adayıp, andan geçip, gittiler. Ol taraftan dahi Musa Çelebi, Emir Süleyman'ın geldiğini işidip, askerle karşı varıp, bir sahrada mukabil oldular. Çün iki asker, birbirine buluşup, ceng edip, bazı beyler Rumeli'nden kaçıp, Emir Süleyman'a gelip, itaat ettiler, Musa Çelebi dahi bu kaziyyeye muttali^{c} olıcak varıp, ceng etti. Âhir Musa Çelebi münhezim oldu, sınıp, kaçıp dağlara düşüp, harâmî oldu. Andan Emir Süleyman Edirne'ye gelip, tahta geçip, oturdu. Leyl ü nehâr ^{c}ıyş ü ^{c}işrete meşgul olup, zevk u sohbete mukayyed oldu. Bu tarafta Karaman oğlu dahi Emir Süleyman Hunkâr'ın Rumeli'ne gittiğini işidicek, "eyi fırsat buldum„ deyip, Sivrihisar üstüne yaptırdığı havâleyi yıkıp, *zîr ü zeber* etti.

[1] Çandarlı Ali Paşa. *S. O. III.* 493.
[2] Manuel II., Palaiologos (1391 - 1425).

امیر سلیمان روم ایلنه کیدیجك سلطان محمد کرو بروسایه کلدوکیدر

3 روایتدرکه چون امیر سلیمان روم ایلنه کتدی همان ساعت یعقوب
بك سلطانه مکتوب یازب کوندردیکه ایشاه عالم آرای دولت وی شهنشاه
141b افتاب سلطنت ینه دولت یاری قلب اویور بختك اویاندی ایل کون مجموع |
6 سنك جمال شریفك کورملك استرلر دیدی چون سلطان بو خبری اشتدی
فی الحال آتنه سوار اولوب عسکریله قلقب انکوریه کلدی اینال اوغلی
و کوپك اوغلی که سلطان ایله اوغرشمشدی جمله‌سی کلب سلطانك الن
9 اوپدلر اندن قاقب بروسایه یتدلر اندن قره‌سی و ایدین و صروخان
و منتشا و تکه و کرمیان ولایتلرن مجموعی یوریب کزب ینه بروسایه
کلب تخته چکب اوتردی

12 امیر سلیمان موسی چلبی النده وفات ایدب موسی چلبی انك تختنه چکب اوترطوغیدر

شیله روایت اولنرکه چون امیر سلیمان موسی چلبی صیب ادرنده
15 اوترمشدی اندن صکره موسی چلبی هربار بنك ازرنه کلب جنك اتمك
استدکجه صنب چکب وارب طغلرده یوریوب حرامیلق ایدردی بر زمان
بو صورتله اولدی صکره تکرار موسی چلبی ینه غیرت ایدب ایتدی
18 بر دفعه دخی بونکله طورشاین یا باش ویرب یا باش آلم دیب یوردی
همان یانجه قیون موساسی و اوکنجه محال اوغلی پهلوانلق ایدب یوردلر

1-2 امیر ... کلدوکیدر *FPaVy* : رفتنی امیر سلیمان به روم ایلی و آمدنی سلطان به بروسه *M* بار دیکر امدن سلطان به بروسا *A* || 8 که ... اوغرشمشدی *A* : — *FPaMVy* || 13 انك تختنه *F* : تخته *PaVy* || 12-13 امیر ... اوترطوغیدر *FPaVy* : وفات امیر سلیمان دردست موسی چلبی *M* وفات کردن امیر سلیمان خونکار دردست موسی چلبی *A* || 16 یوریوب ... ایدردی *A* : یورردی *FPaMVy*

Emir Süleyman Rumeli'ne gidicek Sultan Mehmed geri Bursa'ya geldiğidir

Rivâyettir ki, çün Emir Süleyman Rumeli'ne gitti, heman saat Yakub Bey Sultan'a mektup yazıp, gönderdi-ki: "Ey - şâh-ı âlem - ârâ-yı devlet, ve-y şehinşâh-ı âfitâb-ı saltanat! yine devlet yârî kılıp, uyur bahtın uyandı. İl gün, mecmu^c^u senin *cemâl*-i şerifini görmek isterler„ dedi. Çün Sultan bu haberi işitti, fi'l-hâl atına süvar olup, askeriyle kalkıp, Engüri'ye geldi. İnal oğlu ve Köpek oğlu ki Sultan ile uğraşmıştı, cümlesi gelip, Sultan'ın elini öptüler. Andan kalkıp Bursa'ya yettiler. Andan Karasi ve Aydın ve Saruhan ve Menteşe ve Teke ve Germiyan vilâyetlerin(in) mecmu^c^u(nu) yürüyüp, gezip, yine Bursa'ya gelip, tahta geçip oturdu.

Emir Süleyman Musa Çelebi elinde vefat edip, Musa Çelebi anın tahtına geçip oturduğudur

Şöyle rivâyet olunur ki, çün Emir Süleyman, Musa Çelebi'yi sıyıp, Edirne'de oturmuştu, andan sonra Musa Çelebi, her bâr bunun üzerine gelip, ceng etmek istedikçe sınıp, kaçıp, varıp, dağlarda yürüyüp, harâmîlik ederdi. Bir zaman bu suretle oldu. Sonra tekrar Musa Çelebi, yine gayret edip eyitti: "Bir defa dahi bununla duruşayım, ya baş verip, ya baş alam„ deyip, yürüdü. Heman yanınca Koyun Musa'sı [1] ve önünce Mihal oğlu pehlivanlık edip, yürüdüler.

[1] Musa Paşa, Koyun. *S. O. IV.* 520.

اندن امیر سلیمانه خبر اولدیکه اوش موسی چلبی کلب چوره یاغمز الدی
دیدیلر امیر سلیمان ینه اول حینده حمام ایچنده صحبت ایدب شراب ایچردی
3 کلب خبر ایده‌نی محکملت اتدردکدنصکره الدرك دیو بیوردی کندو ینه
42a صحبتنه مشغول اولدی اندن | موسی چلبی تمام یقین کلب چرینك اوکی
ایکی طرفدن بری‌برنه اولاشوب صواشه باشلیجق حاجی اورنز امیر
6 سلیمانه ایچرو کیرب ایتدیکه ای شاه عالم موسی چلبی کلب خیلی عسکری
پراکنده اتدی دیجك ایتدیکه ایحاجی لالا بنی صحبتمدن ایرمه انك جانی
یوقدرکه بونده کلب بمله مقابل اولا دیدی حاجی اورنز چقب حسن اغایه ایتدیکه
9 ای اغا یوری سندخی وار سنك سوزکی اشدر اولا دیدی اندن حسن اغا
ایچرو کیروب سیلیین صندی بونك سزی امیر سلیمانه قاتی کلب همان
امر اتدی حسن اغانك سقالن یولدلر اندن حسن آغا طشره چقب ایتدی
12 ای‌بکلر و ای اولولر بو بلالر بزه ندر حرمتسه انجق اولا بو کشیدن
دولت و سعادت کتدی شویله بلمش اولاسز دیدی حسن اغا اول وقت
یکیچری اغاسی ایدی و اندن ایتدی هله بلمش اولاسزکه بن موسی چلبی
15 قاتنه کیدرم دیوب بمله کلن قاپو اوغلانی کلسون دیدی همان کندوسی
آتنه بنب کتدی و کندویله بله کلن قاپو اوغلانلریله وارب موسی چلبینك
قاتنه دوردی انی کورب چوق بکلر دخی بری‌بریله طانشب عهدلشب
18 مجموع موسی چلبینك قاتنه واردلر امیر سلیمان قاتنده همان بللو بکلردن
قرجه بك و قره مقبل و اوروج بك قالدی چونکه حال بو مرتبه

5 - 6 امیر سلیمانه F : — PaAMVy || 10 امیر سلیمانه Pa : — FAMVy || 19 مقبل Vy
FPaM : + اغا Pa

Andan Emir Süleyma'na haber oldu-ki: "Üş Musa Çelebi gelip, çevre yanımızı aldı„ dediler. Emir Süleyman yine ol hînde hamam içinde sohbet edip, şarap içerdi. Gelip haber edeni muhkem let ettirdikten sonra "öldürün„ deyü buyurdu. Kendi yine sohbetine meşgul oldu. Andan Musa Çelebi tamam yakın gelip, çerînin önü iki taraftan biri birine ulaşıp, savaşa başlayıcak Hacı Evrenoz, Emir Süleyman'a içeri girip, eyitti-ki, "Ey şâh-ı âlem, Musa Çelebi gelip, hayli asker perâkende etti„ deyicek, eyitti ki: "Ey-Hacı Lala, beni sohbetimden ayırma. Anın canı yoktur ki, bunda gelip, benimle mukabil ola„ dedi. Hacı Evrenoz çıkıp, andan Hasan Ağa'ya eyitti ki: "Ey Ağa yörü, sen-dahi var. Senin sözünü işidir ola„ dedi. Andan Hasan Ağa, içeri girip, söyliyeyin sınadı. Bunun sözü Emir Süleyman'a katı gelip, heman emr etti. Hasan ağa'nın sakalını yoldular. Andan Hasan ağa taşra çıkıp, eyitti: "Ey Beyler ve ey Ulular! Bu belâlar bize nedir? Hürmetse ancak ola. Bu kişiden devlet ve saadet gitti. Şöyle bilmiş olasız„ dedi. Hasan Ağa, ol vakit Yeniçeri Ağası idi. Ve andan eyitti: "Hele bilmiş olasız ki, ben Musa Çelebi katına giderem„ deyip, "benimle gelen kapı oğlanı gelsin„ dedi. Heman kendisi atına binip, gitti ve kendüyile bile gelen kapı oğlanlariyle varıp, Musa Çelebi'nin katına durdu. Anı görüp, çok beyler dahi biri biriyle danışıp, ᶜahidleşip, mecmuᶜu Musa Çelebi'nin katına vardılar. Emir Süleyman katında heman belli beylerden Karaca Bey[1] ve Kara Mukbil[2] ve Oruc[3] Bey kaldı. Çünki hal bu mertebeye

1. *S. O. IV.* 59.
2 Mukbil Subaşı, bk. s. 453.
3 Oruc Paşa (Temür Taş Paşa'nın oğlu).

142b | يتشدى موسى چلبيه قرنداشك اشته حمام ايچنده | صحبتده‌در خلوتدر ديدلر
موسى چلبى بونى اشدب همان اتن ديب ازرنه واردى امير سليمانه خبر
3 يتشديكه حسن اغا كلى يكيچرى و قاپو اوغلانن الب قرنداشك قاتنه
كتدى و چوق بكلر دخى بله كتديلر شمدى اشته قرنداشك دخى ازركه
كلدى نه اوتررسن ديجك همان قضيه نه اولدغن بلب الندەكى جامى يره
6 چالب ايتدى اى دريغا نفس الندن ننك و نامى يابانه صالدم ديو همان
آتنه سوار اولوب اولدم ايچنده سرايه اردى و موسى چلبى دخى آردين
سرب سراين اورتايه الوب طوردى امير سليمان آه و واه ايدب ايچروده
9 ايدرديكه ايواه نه مشكل ايشه طوش اولوب ننوك كبى بلايه مرتكب اولدم
ديب كيجه اولنجه تحمل اتدى كيجه طورب اتلنب چقوب استانبوله
ديوب كتدى مكركه اولكيجه قراكو كيجه ايدى بر تركان قولاوز
12 طتدى و كندو بكلرندن ياتنجه همان قرەجه بك و قره مقبل بله كتدى
اندن قولاوز استانبول يوليدر ديو بر غيرى يوله چكدى بو نه يردر
ديدكلرنجه اشته فلان يره كلدك ديب ايرته اولنجه بونلرى اول يرده
15 دور اتدردى چونكه صباح اولدى كوز كوزى كوردى بريره ايردلركه
اكا دوكنجى ايلى درلردى اندن قلاوز ايلرو يوريب بر قاچ كندو اجناسى
تركلره خبر ايتديكه اشبو قاچوب كيدن امير سليماندر غافل اولمك
18 طوتك ديدى اندن بر بلك اتراك | جمع اولب بونلرى اورتيا الدلر قرجه
بكى يارەليب قره مقبلى قتل اتدلر اندن امير سليمانك آتن اوقله اورب

3 يكيچرى : A — FPaMVy || 10 - 11 استانبوله ديوب PaAM : استانبول يوليدر F
استانبوله Vy || 11 تركان PaVy : تورك AM — F || 9 - 11 كتدى .... ديوب AMVy
Pa : — F

yetişti. Musa Çelebi'ye "Karındaşın işte hamam içinde sohbettedir, halvettir„ dediler. Musa Çelebi, bunu işidip, heman atını tepip, üzerine vardı. Emir Süleyman'a haber yetişti ki, "Hasan Ağa küllî yeniçeriyi ve kapı oğlanını alıp, karındaşın katına gitti. Ve çok Beyler dahi bile gittiler. Şimdi işte karındaşın dahi üzerine geldi. Ne oturursun„ deyicek, heman kaziyye ne olduğunu bilip, elindeki câmı yere çalıp eyitti: "Ey dirigâ, nefs elinden *neng* ü nâmı yabana saldım„ deyü heman atına süvar olup, ol-dem içinde Saray'a vardı. Ve Musa Çelebi dahi ardını sürüp, Saray'ını ortaya alıp durdu. Emir Süleyman âh ü vâh edip, içeride eydürdi-ki: "Eyvah ne müşkül işe düş olup, nenin gibi belaya *mürtekib* oldum„ deyip, gece olunca (ya kadar) tahammül etti. Gece durup, atlanıp, çıkıp, İstanbul'a deyip gitti. Meğer ki ol-gece karanu gece idi. Bir türkmen kılavuz tuttu. Ve kendi Beylerinden yanınca heman Karaca Bey ve Kara Mukbil bile gitti. Andan kılavuz, İstanbul yoludur deyü bir gayri yola çekti. "Bu ne yerdir?„ dediklerince, "İşte filan yere geldik„ deyip, erte olunca (ya kadar) bunları ol yerde devr ettirdi. Çünki sabah oldu, göz gözü gördü. Bir yere erdiler ki, ana Düğüncü ili[1], derlerdi. Andan kılavuz ileri yürüyüp, bir kaç kendi *ecnâsı* türklere haber etti-ki, "İşbu kaçıp giden Emir Süleyman'dır. Gafil olman, tutun„ dedi. Andan bir bölük etrâk cem[c] olup, bunları ortaya aldılar. Karaca Bey'i yaralayıp, Kara Mukbil'i katl ettiler. Andan Emir Süleyman'ın atını okla urup,

[1] DÜYÜNCÜLÜ. Babaeski ilcesi köylerinden.

دوشرب کندوبی طوتب بغلدیلر اتراکك کیمی ایدر بونی بونده الدرەلم
کیمی یوق اوده اتالم دیدیلر غایت انجندکلرندن اوترو و کیمی ایتدی بو جمله
3 دیدوکوکز خطادر زیرا شمدی موسی بك کلور بونی سزدن طلب ایدر دیو
سیلشرکن ناکاه موسی چلبی امیر سلیمانك اردین سره یتشدی بر یرده
اتراکك غوغالرین اشدب ایلرو یوریب های ندر دیجه کوردیکه امیر
6 سلیمانی طوتب بغلمشلر موسی چلبی شاد اولوب قیون موساسنی کوندرب
وار انك تیز ایشین بتر دیدی اندن قیون موساسی واروب انی بوغب
شهید اتدی مرحوم امیر سلیمان هجرتك سکز یوز بشنجی یلنده عثمان تختنه
9 جلوس اتمش ایدی سکز ییل اون آی و اون یدیکون بوندن اول بیان
اولنان ازره بکلك ایدوب هجرتك سکز یوز اون دردنده وفات اتدی مرحوم
بر خوب صورتلو و مرغوب سیرتلو سخاوتده بی مثل و شجاعتده بی نظیر
12 ایدی وکبر و حسددن بری ایدی و جمیع خلقه ایو صنولر صنوب عدل
و داد ایسی پادشاهدی حتی مولانا احمد آنك زماننده شیوع بولب انواع
143b عواطف احسان برله مغتنم اولوب آنك ادنه اسکندرنامهٔ نظم | ایدب
15 بیاضه کتردی

حکایت موسی چلبی تخته چکب امیر سلیمانی میتن بروسایه کوندەرب بعضی بکلرن قردوغیدر

18 روایت اولنرکه چون امیر سلیمان بو دار فنادن دار بقایه نقل ایدب
شهید اولدی الحکم لله الواحد القهار پس موسی چلبی همان اول ساعت

10 بکلك ایدوب *FPaAM* : — *Vy* || 12 صنولر صنوب *Vy* : صانولر ضانوب *FPaM* صانولر صنوردی *A* || 16 حکایت *Vy* : — *PaAM* | سلیمانن متین *F* : سلیمانی *PaVy* | قردوغیدر *FPa* : قردردوغیدر *Vy* || 16 - 17 موسی . . . قردوغیدر *FPaVy* : موسی چلبی به تخت نشست و تابوتی امیر سلیمان به بروسه فرستاد *M* موسی چلبی خان به تخت نشستن و تابوت امیر سلیمان خان فرستادن به بروسه *A*

kendüyi düşürüp, tutup bağladılar. Etrâkin kimi eydür: "Bunu bunda öldürelim.„kimi "yok oda atalım„ dediler, gayet incindiklerinden ötürü. Ve kimi eyitti: "Bu cümle dediğiniz hatadır. Zira şimdi Musa Bey gelir. Bunu sizden talep eder„ deyü söyleşirken, nâgâh Musa Çelebi, Emir Süleyman'ın ardını süre yetişti. Bir yerde etrâkin kavgalarını işidip, ileri yürüyüp, " Hey, nedir ? „ deyince gördü-ki, Emir Süleyman'ı tutup bağlamışlar. Musa Çelebi şâd olup, Koyun Musa'sını gönderip, "Var anın tez işini bitir„ dedi. Andan Koyun Musa'sı varıp, anı boğup, şehid etdi. Merhum Emir Süleyman, hicretin sekiz yüz beşinci yılında[1] Osman tahtına cülûs etmiş idi. Sekiz yıl on ay ve on yedi-gün, bundan evvel beyan olunan üzere, beylık edip, hicretin sekiz yüz on dördünde[2] vefat etti. Merhum bir hûb suretli ve *mergûb* siyretli, *sahâvet*te bî-misil ve şecâatte bî-nazîr idi. Ve cemi^{c} halka eyi *sanu*lar *sanup,* ^{c}adl ü dâd issı padişahtı. Hatta Mevlânâ Ahmedî, anın zamanında *şöhret* bulup, envâ^{c}-ı ^{c}*avâtıf* ihsan birle muğtenim olup, anın adına *İskender-nâme*'yi nazm edip, beyaza getirdi.

Hikâyet : Musa Çelebi tahta geçip, Emir Süleyman'ın meytini Bursa'ya gönderip, bazı beylerini kırdığıdır

Rivâyet olunur ki, çün Emir Süleyman bu dâr-ı fenâdan dâr-ı bekaya nakl edip, şehid oldu, *el-hükmü l'illâh il-vâhid il-kahhâr.* Pes, Musa Çelebi heman ol saat,

[1] M. 1. VIII. 1402—20. VII. 1403.
[2] M. 25. IV. 1411—12. IV. 1412.

امیر سلیمان خونکارك میتن بروسایه کوندروب غازی خونکار یاننده دفن
ایدوب وکندوسی یوریب تمام روم ایلن ضبط ایدب امیر سلیمان پادشـاه
حکم اتدوکی یرلره حاکم اولدی اندن ابراهیم پاشـایی وزیر ایدوب ملك
شاهی دخی وزیر ایدندی عزب بك درلردی اکا امیر علملق ویروب سیماونه
قاضیسی اوغلی شیخ بدرالدینی قاضی عسکر ایدندی میخال اوغلی محمد بکه
بکلر بکلك ویروب روم ایلی بکلرندن بنـام بنـام مالدار بکلری طوتب
هلاك ایدب مالن المغه باشـلدی حتی دیوانده اوتورکن مالدار بکلردن
و پاشالردن کمسنه کورسه شول ارده فلوری قوقر دیب الدرب مالن الوردی
شول سببدن اوتری‌که قرنداشم امیر سلیمانه نه وجهله صداقت اتدوکزکه بکا
نه وجهله صداقت ایده‌سز دیردی و اطرافده اولان بکلره ایلچیلر کوندرب
بعضندن خراج طلب ایدب دخی اکا بکزر درلو درلو نسنلر اتدی هم
استانبول تکورندن دخی خراج طلب اتمکه اتاسنك وزیری عاقل و دانا
فاضل و توانا ابراهیم پاشایی اسـتانبوله خراج استمکه کوندردی ابراهیم
پاشا دخی جمیع بکلرله طانشب بوکشـنك بد حالی وار کیدرك جمیعمزی
الدرب مالمزی الور سـلطانی دعوت اتمك اولیدر دیجك جمیع بکلر بو
فکری صواب کورب اول اموری ابراهیم پاشایه اصمرلدلر اندن ابراهیم
پاشا دخی استانبوله واردوغی کیبی فی‌الحال | سلطانه خبر کوندروب موسی **44a**
چلبینك افعال شنیعسنی اعلام ایدب و بکلر اندن نفرت اتدوکن بلدردی
سلطان محمد چون بو خبری استماع اتدی ابراهیم پاشانك اولمکتوبنه اعتماد

1 سلیمان خونکارك میتن *A* : سلیمانی *FPaMVy* || 1-2 غازی . . . ایدوب و *A* : — *FPaMVy* || 2-6 امیر . . . . ویروب *A* : — *FPaMVy* || 9 قرنداشم . . . اتدوکزکه *FPaAM* : — *Vy* || 11 نسنلر اتدی *Vy* : نسنه‌لر طلب اتدی *PaAM* بدعتلر احداث اتدی *F* || 14 بد حالی *Vy* : برامز *FPaAM*

Emîr Süleyman Hunkâr'ın meytini Bursa'ya gönderip, Gazi Hunkâr yanında defn edip ve kendisi yürüyüp, tamam Rumeli'ni zapt edip, Emir Süleyman Padişah(ın) hükmettiği yerlere hâkim oldu. Andan İbrahim Paşa'yı vezir edip, Melek-Şah'ı[1] dahi vezir edindi. Azeb Bey[2] derlerdi, ana Emîr-i ᶜalemlik verip, Simavne kadısı oğlu Şeyh Bedrettin'i kazasker edindi. Mihal oğlu Mehmed Bey'e beylerbeyilik verip, Rumeli beylerinden be-nâm be-nâm *maldâr* beyleri tutup, helâk edip, malını almağa başladı. Hattâ Divan'da otururken maldâr Beylerden ve Paşalardan kimesne görse, "Şol arada filori kokar„ deyip, öldürüp malını alırdı. Şol sebepten ötürü ki, "Karındaşım Emir Süleyman'a ne vechile sadâkat ettiniz ki, bana ne vechile sadâkat edesi(ni)z„ derdi. Ve etrafta olan Beylere elçiler gönderip, bazı(sı)ndan harac talep edip, dahi ana benzer türlü türlü nesneler etti. Hem İstanbul tekvurundan dahi harac talep etmeğe atasının veziri, ᶜâkil ve dânâ, fâzıl ve tüvânâ İbrahim Paşa'yı İstanbul'a harac istemeğe gönderdi. İbrahim Paşa dahi cemiᶜ Beylerle danışıp, "Bu kişinin bed-hâli var, giderek cemiᶜimizi öldürüp, malımızı alır. Sultan'ı davet etmek evlâdır„ deyicek, cemiᶜ Beyler bu fikri savap görüp, ol *umûr*u İbrahim Paşa'ya ısmarladılar. Andan İbrahim Paşa, dahi İstanbul'a vardığı gibi, fi'l-hâl Sultan'a haber gönderip, Musa Çelebi'nin efᶜâl-i şeniᶜasını iᶜlâm edip, ve Beylerin andan nefret ettiğini bildirdi. Sultan Mehmed çün bu haberi istimaᶜ etti, İbrahim Paşa'nın ol-mektubuna ᶜitimad

[1] Kör Şahmelek. *S. O. IV*, 85.
[2] Azeb Paşa. *S. O. III*, 455.

ایدب ینه ابراهیم پاشایه مکتوب و خلعت کوندرب انواع تعظیم برله انی
یانه دعوت اتدی ابراهیم پاشا دخی دعوتی اجابت ایدب همان اکلنمیوب
سلطان طرفنه توجه اتدی

ابراهیم پاشا سلطان محمده واروب وزیر اعظم اولب سلطان محمد دخی روم ایلنه چکب موسی بکله جنك اندوکیدر

روایتدر چون ابراهیم پاشا بروسایه سلطان قاتنه کلب شولکه شرایط
خدمتدر یرنه کتردکدن صکره سلطان دخی اکا مرتبهٔ وزارت ارزانی
ایدب خدمت نیسه تعین ایدب انی وزیر اعظم ایدب مقرّب ایدندی
آندن ابراهیم پاشا دخی سلطانك الن اوپب جان و دلدن انك خدمتنه
بیل بغلیب اندن روم ایلنه کتمك تدبیرین ایدب اطرافه نامه‌لر پراکنده
قلب اون بش بیك مقداری لشکر جمع ایدب قلقب استانبولك قرشوسنه
قوندلر آندن سلطان محمد تکوره آدم کوندرب انکله بر وجهله مصالحه
و معاهده اتدلرکه بری برینه هیچ وجهله ضررلری اولمیا و سلطان اکر روم ایلنه
[144b] بك اولجق اولورسه تکوری تمام کرکی کبی رعایت ایده‌که شکستلك واقع اولمیا
بنوك ازرنه یمین دخی اتدلر اندن تکور دخی خیلی کمیلر احضار ایدب
سلطان دخی بلا توقف چکب اوته یقایه قوندی و سلطان محمد استانبول
اوکنده بر قچکون قونوب اوتردی تکور دخی ایو ضیافتلر اتدی
و همان اول ارادن کوچب کتدلر اول طرفده موسی چلبی دخی سلطانك
کلدکندن خبردار اولوب عسکریله یوریب انجکزده سلطانی قرشولدی

2 اکلنمیوب *F* : — *PaAMVy* || 3, 4 سلطان محمد *Vy* : سلطانه *FPa* || 4-5 ابراهیم ... اتدوکیدر *FPaVy* : رفتن ابراهیم پاشا به سلطان وزیر شد انجا *M* رفتن ابراهیم پاشا به سلطان *A* || 14 شکستلك ... اولمیا *PaMVy* : خاطری خوش اولا *A* قطعا عداوت واقع اولمیا *F* || 17 دخی ایو ضیافتلر اتدی *PaAMVy* : بر نیچه کون ضیافتلر ایدوب و بی نهایه پیشکشلر ویردی *F* || 19 انجکز *Vy* : انجوکز *FPaAM*

edip, yine İbrahim Paşa'ya mektup ve hilʿat gönderip, envâʿ-ı taʿzîm birle, anı yanına davet etti. İbrahim Paşa dahi davetini *icâbet* edip, heman eğlenmeyip, Sultan tarafına teveccüh etti.

İbrahim Paşa Sultan Mehmed'e varıp, vezir-i âzam olup, Sultan Mehmed dahi Rumeli'ne geçip, Musa Bey'le ceng ettiğidir

Rivâyettir, çün İbrahim Paşa, Bursa'ya Sultan katına gelip, şol-ki şerait-i hizmettir, yerine getirdikten sonra, Sultan dahi ana mertebe-i vezaret *erzânî* edip, hizmet neyse tayin edip, anı vezir-i aʿzam edip, *mukarreb* edindi. Andan İbrahim Paşa dahi Sultan'ın elini öpüp, cân ü dilden anın hizmetine bel bağlayıp, andan Rumeli'ne gitmek tedbirini edip, etrafa nameler perâkende kılıp, on beş bin mikdarı leşker cemʿ edip, kondular. Andan Sultan Mehmed, Tekvur'a âdem gönderip[1], anınla bir veçhile musâlaha ve muâhede ettiler ki, biri birine hiç veçhile zararları olmaya ve Sultan eğer Rumeli'ne Bey olacak olursa, Tekvur'u tamam gereği gibi riâyet ede-ki, *şikestlik* vakiʿ olmaya. Bunun üzerine yemin dahi ettiler. Andan Tekvur dahi hayli gemiler ihzar edip, Sultan dahi bilâ-tevakkuf geçip, öte yakaya kondu. Ve Sultan Mehmed İstanbul önünde bir kaç-gün konup oturdu. Tekvur dahi eyi ziyafetler etti. Ve heman ol aradan göçüp gittiler. Ol tarafta Musa Çelebi dahi, Sultan'ın geldiğinden haberdar olup, askeriyle yürüyüp, İnceğiz'de[2] Sultan'ı karşıladı.

[1] Fazlullah Paşa. *S. O. IV*, 21.
[2] İNCEĞİZ. Çatalca ilcesi köylerinden.

سلطان آنی کورب خوش بولدم دیب فرح اولدی بر صحراده قوندلر
ایکی جانبدن دخی قراول چقب بری بریله بولشب جنك اتدلر موسی
3 بك قراولی صنب موسی بکك اوزرنه کلب عسکر اهل سلطان کلدی
صنب خیلی خوف ایدب قاچمغه میل اتدلر صکره ینه قراول ایدوغنه
مطلع اولیجق قرار بغلیب قوندلر اولکیجه کچوب چون صباح اولدی
6 ایکی جانبدن عسکرین مقابل اولوب الایلر دوزلب میمنه و میسره مرتّب
اولوب مجموع خلق سلاحلرین تکمیل ایدب جنکیچون یوردلر بو جانبدن
اوّل تاتار الایی بغلیب انك آردنجه ترکمن و انك آردنجه انکوری عسکری
9 انك آردنجه یاپا اوغلی اندن سایر خلق و بکلر یوریب علملر چوزلب
ضورنا و نفیر و نقاره آوازی عالمه طولب و کندویه اعتماد ایدن بهادرلر
145a ال قلیجه اورب چوماقلر و نیزه‌لر طوتب الایلر سوکوب | شول دکلو
12 جنك اتدلرکه کودَیی قان کوترب قرآنِ عظیم اولدی اول اثناده مخال بك
اوغلی جنك ایچنده موسی بکك قاتنه کلب ایتدی بکا برقاچ یرار یولداش
قوشکه وارب قرنداشك سلطانی برز صقب عالمی کوزنه انك طار ایده‌لم
15 دیدی موسی بك انی کرچك صاندی سن بلیرسین دیدی مکر انك بعض
بکلرله اتفاقی واریدی مرادی انلرله بولشمقدی بولشب بر ارآیه جمع
اولب جنك صورتن کوسترەرك وارب سلطانك یانه طوردیلر ایتدلر
18 ای سلطان عالم نه طوررسن قرنداشك بغایت خلوتدر البته یورمك کرکدر
دیدلر بو یکا موسی بك چون باش باش بکلرینك کتدوکن کوردی لایعقل

9 یاپا *Vy* : پیه *M* پیا *A* یاپا *Pa* — *F*

Sultan anı görüp, " hoş buldum „ deyip, ferah oldu. Bir sahrada kondular. İki cânipten dahi karavul çıkıp, biri biriyle buluşup, ceng ettiler. Musa Bey karavulu sınıp, Musa Bey'in üzerine gelip, asker, ehl-i Sultan geldi sanıp, hayli havf edip, kaçmağa meyl ettiler. Sonra yine karavul idüğine muttali^{c} olıcak, karar bağlayıp, kondular. Ol gece geçip, çün sabah oldu, iki cânipten *askereyn*, mukabil olup, alaylar düzülüp, meyınene ve meysere mürettep olup, mecmu^{c} halk silahlarını tekmil edip, ceng-içün yürüdüler. Bu cânipten, evvel Tatar, alayı bağlayıp, anın ardınca Türkmen ve anın ardınca Engüri askeri, anın ardınca Yapa oğlu, andan sâir halk ve Beyler yürüyüp, ^{c}alemler çozülüp, zurna ve nefir ve nakkare avâzı âleme dolup ve kendüye ^{c}itimad eden bahadırlar el kılıca urup, çomaklar ve nîzeler tutup, alaylar söküp, şol denlü ceng ettiler-ki, gövdeyi kan götürüp, *kırân-ı* ^{c}azîm oldu. Ol esnâda Mihal Bey oğlu[1], ceng içinde Musa Bey'in katına gelip, eyitti: "Bana bir kaç yarar yoldaş koş-ki, varıp, karındaşın Sultan'ı biraz sıkıp, âlemi gözüne anın dar edelim„ dedi. Musa Bey anı gerçek sandı. "Sen bilirsin„ dedi. Meğer anın bazı Beylerle ittifakı var-idi, muradı anlarla buluşmaktı. Buluşup, bir araya cem^{c} olup, ceng suretini göstererek varıp, Sultan'ın yanına durdular, eyittiler: "Ey Sultan-ı âlem, ne durursun? Karındaşın be-gaayet halvettir, elbette yürümek gerektir„dediler. Bu yana Musa Bey, çün baş baş beylerinin gittiğini gördü,*lâ-ya^{c}kıl*

[1] Yahşi Bey. *S. O. IV*, 645.

اولوب فکری بوزلدی چونکه حال بیله واقع اولدی موسی بکك عسکری
صنوب کچدی سلطان عسکری دخی اول صنان لشکرك آردنه دشدی
3 اندن موسی بکك قصدی اولدیکه قاچه امّا یاننده یدی بیك قپو اوغلانی
واریدی انلرك اچنده ایدی انلر کچمغه قومادیلر ایتدلر سن کیدیجك بزی
دخی هلاك ایدرلر دیوب موسی چلبیٔ کچمغه قومادلر و سلطانك دخی
6 قاتنده همان اوج یوز مقداری آدم قلمشدی قلانی عسکر قوه کتمشدی
چون موسی بکك عسکری صنب کچب کندوسی تنها قلجق همان سلطان
145b موسی بکی طوتمق قصدنه اوزرنه ات | صلدی انی کورب یدی بیك قپو
9 اوغلانی سلطان اوزرنه اوق سپدلر آتی و کندوینی یارهلدیلر اندن سلطان
دونب لشکرنه اولشمق استیجك اره یری کسلمش کوردی سلطان
یالکز قلدغی اجلدن جان باشنه صچریب بر ایکیوز اتلویله همان دونب
12 استانبول یولن طوتب کچدی اولکون واروب انده دشدی تکور کمی
حاضر اتمشدی همان دکیزی کچب بروسایه متوجه اولدی چونکه بروسایه
یتشدی شهر خلقی کمال اکرام و تعظیم و احترام برله اوکنه دوشب
15 کترب تختنه کچردلر اول طرفده موسی بك دخی سلطان کچوب کیدجك
سلطانك یرنه وارب طوردی و سلطانك اول طرفه آدم قوه کیدن
عسکری کلوب بو دورانی سلطان صنب یاننه جمع اولدلر اندن موسی
18 بکك ادملری بونلری همان طوتب بند اتدلر الدرمك استدلر موسی بك
بونلرك نه صوجلری وار دیو منع ایلدی همان صیب صالیورمکه اجازت وردی

5 دیوب . . . قومادلر *FPaAM* : — *Vy* || 16 - 15 کچوب . . سلطانك [2] *FPaAM* : ا *Vy*

olup, fikri bozuldu. Çünki hâl böyle vaki^c oldu, Musa Bey'in askeri sınıp kaçtı. Sultan askeri dahi ol sınan leşkerin ardına düştü. Andan Musa Bey'in kasdı oldı-ki kaça, amma yanında yedi bin kapu-oğlanı var idi. Anların içinde idi. Anlar kaçmağa komadılar, eyittiler: "Sen gidicek, bizi dahi helâk ederler„ deyip, Musa Çelebi'yi kaçmağa komadılar ve Sultan'ın dahi katında heman üç yüz mikdarı adam kalmıştı. Kalanı askeri *kova*-gitmişti. Çün Musa Bey'in askeri sınıp, kaçıp, kendisi tenhâ kalıcak, heman Sultan Musa Bey'i tutmak kasdına, üzerine at saldı. Anı görüp, yedi bin kapu-oğlanı Sultan üzerine ok septiler, atını ve kendisini yaraladılar. Andan Sultan dönüp, leşkerine ulaşmak isteyicek, ara yeri kesilmiş gördü. Sultan yalnız kaldığı ecilden can başına sıçrayıp, bir iki-yüz atlıyla heman dönüp, İstanbul yolunu tutup, kaçtı. Ol-gün varıp, anda düştü. Tekvur gemi hazır etmişti. Heman denizi geçip, Bursa'ya müteveccih oldu. Çünki Bursa'ya yetişti, şehir halkı kemâl-i ikrâm ve ta'zîm ve ihtiram birle önüne düşüp, getirip tahtına geçirdiler. Ol tarafta Musa Bey dahi Sultan kaçıp gidicek Sultan'ın yerine varıp, durdu. Ve Sultan'ın ol tarafa adam kova-giden askeri gelip, bu duranı Sultan sanıp, yanına cem^c oldular. Andan Musa Bey'in adamları bunları heman tutup, bend ettiler. Öldürmek istediler. Musa Bey "bunların ne suçları var„ deyü men^c eyledi. Heman soyup, salı-vermeğe icâzet verdi.

ازمیر اوغلی خروج ایدب سلطان محمد انك ازرنه وارب جنك ایدب انی صیوب صوچن عفو اتدوکیدر

3 روایت اولنرکه چون سلطان محمد روم ایلنه کچب انجکز اوکنده
قرنداشی موسی چلبیله جنك ایدب اندن کرو اناطولیه کچب عیش وعشرته
146a مشغول اولب اوتردی مکر بر کون خبر کلدیکه شمدیکی حالده ازمیر |
6 اوغلی چقب ایدین ایلن الوب ایاثلوق ازرنه کلب انی حصار اتمشدر اکر
تیز ارشلمزسه صروخان ایلنه دخی یوریب الور دیو سلطان بونی اشدب
غایت قاقیب وزیرلرین قاتنه اوقیب دیدیکه ازمیر اوغلی نکشی اولاکه مملکت
9 قصدین ایدب بنم مملکتمه خروج ایدب قلعه محاصره ایده تیز طوتك
مملکته نامه‌لر پراکنده ایدب بتیلر یازك نقدار عسکر وارسه بر آیه دك
جمله یانمه جمع اولالر تاکه انب ازمیر اوغلنه بر ایش ایدمکه عالمه داستان
12 اولا دیدی چون وزیرلر پادشاهك بو وجهله اضطرابن کوریجك مملکته
علی التعجیل نامه‌لر پراکنده اتدلر آز زمانده هرطرفك عسکری جمیع
یراقلریله مرتب و مکمل و مسلح کلدلر همان انکوری عسکریله یعقوب
15 بك کلمدی اولدخی شویله عذر اتمشکه بزم یریمز اوجدر قرامانك آغزیدر
کیدلدوکی تقدیرجه قرامانلو کلوب ایلی مملکتی غارت ایدب خراب ایدر
دیمش سلطان بونی اشدب برز ساکن اولدی امّا قلبنده تمام عداوت
18 اتدی و همان یاننده اولن عسکرله یورتب ازمیره اندی ازمیر اوغلی کچب
قلعه‌سنه کیرب اعتذار اتمکه باشلدی سلطان دخی انك ایلن تمام الب

1 محمد : — Vy FPa || 2-1 وارب .. ایدب Vy : یوریب Pa وارب F | ازمیر .. اتدوکیدر $FPaVy$: بسری ازمیر خروج کرد و شکست کردن سلطان اورا M خروج پسری ازمیر و جنك کردن سلطان با او و هزیمت شدن پسری ازمیر A || 3 انجکز Vy : اینجوکز $FPaA$ || 6 ایاثلوق Vy : ایاصولغ $FPaM$ ایاثلوغ A || 19 اتمکه باشلدی Vy : اتمك اردنجه اولدی $FPaAM$

İzmir oğlu huruc edip, Sultan Mehmed anın üzerine varıp, ceng edip, anı sıyıp, suçunu afv ettiğidir

Rivâyet olunur ki, çün Sultan Mehmed Rumeli'ne geçip, İnceğiz önünde karındaşı Musa Çelebi'yle ceng edip, andan geri Anadolu'ya geçip, ᶜiyş ü ᶜişrete meşgul olup oturdu, meğer bir gün haber geldi-ki, "şimdiki halde İzmir oğlu[1] çıkıp, Aydın İli'ni alıp, Ayasluk üzerine gelip, anı hisar etmiştir. Eğer tez erişilmezse Saruhan İli'ne dahi yürüyüp alır„ deyü. Sultan bunu işidip, gayet kakıyıp, vezirlerini katına okuyup, dedi - ki: "İzmir oğlu ne-kişi ola ki, memleket kasdın edip, benim memleketime huruç edip, kale muhasara ede. Tez tutun, memlekete nâmeler parâkende edip, bitiler yazın. Ne mikdar asker varsa bir ayadek cümle yanıma cemᶜ olalar. Ta ki inip, İzmir oğlu'na bir iş edem-ki, âleme destan ola„ dedi. Çün vezirler Padişah'ın bu veçhile iztırabını göricek, memlekete ᶜale't-taᶜcîl nâmeler parâkende ettiler. Az zamanda her tarafın askeri cemi' yaraklarıyle mürettep ve mükemmel ve müsellah geldiler. Heman Engüri askeriyle Yakub Bey gelmedi. Ol-dahi şöyle özr etmiş-ki, "Bizim yerimiz uçtur. Karaman'ın ağzıdır. Gidildiği takdirce Karamanlı gelip; ili, memleketi gaaret edip, harap eder„ demiş. Sultan bunu işidip, biraz sâkin oldu. Amma kalbinde tamam ᶜadâvet etti. Ve heman yanında olan askerle yürütüp, İzmir'e indi. İzmir oğlu kaçıp, kalesine girip, iᶜtizâr etmeğe başladı. Sultan dahi anın ilini tamam alıp,

[1] Cüneyd Bey (1403 - 1425).

کندویه دوندردی اندن ازمیر اوغلی قلعه‌دن سلطانه ادم کوندرب اعتذار
146b ایدب ایتدی سلطانوك بر کمینه کمتر قولیم صوچمی بکا عفو اتسون بر دخی |
3 بو وجهله حرکت ایدب بونککیبی یوز قرالغن اتمیم دیو یلواردی سلطان
دخی انك عذرن قبول ایدیجك ازمیر اوغلی دخی کلب سلطانك اياغنه دشدی
سلطان بغایت کریم کشیدی ازمیر اوغلنك کناهندن واز کلیجك ینه انی
6 مملکتنه بك دیکب ایلن کونن اکا اصمرلدی امّا شیله قول و قرار
اولندیکه خطبه و سکه سلطان آدنه اولا اقچه سلطان آدنه یوریه اندن
سلطان اول ولایتلری دور ایدب خلقنوك هر برسنه استمالت ایدب کلوب
9 ینه بروسایه یتشدی امّا سلطان دخی ازمیردیکن انکوری بکی یعقوب
بك کلب سلطانك الن اوپب عسکر خلقیله بله کلمدوکنه سلطان غایت
انجنب اندن خیانت اکلیب یعقوب بکی طوتب حبس ایدب ویا الدرب
12 اوده اتمق استدی وزیرلر بو ایکیدن برین مصلحت کورمدیلر ایتدلرکه
شمدی بونی حبس ایده‌سن انکوری قلعه‌سی خیلیجه قلعه‌در انده بر
بهادر یکیت اوغلی اوترویورر و ایکنجی بوکه قرامان اغزیدر مبادا حصار
15 بر صورتله الدن چیقا دیدکلری اجلدن بو قضیه تأخیر اولندی اندن
سلطان ینه بروسادن قلقب انکوریه متوجه اولدی انده واریجق یعقوب
بکی برکون سلطان کندو خلوتنه اوقیوب اولکچن ماجرایی اکا دیوب البتده
147a 18 سنك هلاکك لازمدر دیجك یعقوب بك دخی سلطانك | حشمن کورب
فرمان سلطانکدر اکر بن بیکناهك قاننه کیررسه حکم پادشاهکدر زیرا

2 سلطانوك *PaA* : سلطانك *FVy — M* || 4 اياغنه دشدی *FAMVy* : اوکنده باش قویوب
یر اوپدی *Pa* || 7 سلطان آدنه *FPaAM* : — *Vy*

kendüye döndürdü. Andan İ z m i r oğlu, kaleden Sultan'a adam gönderip, i^ctizar edip eyitti: "Sultan'ın bir kemîne, kemter kuluyum. Suçumu bana afv etsin. Bir dahi bu veçhile hareket edip, bunun gibi yüz karalığını etmiyeyim„ deyü yalvardı. Sultan dahi anın özrünü kabul edicek, İ z m i r oğlu dahi gelip, Sultan'ın ayağına düştü. Sultan be-gaayet kerîm kişiydi. İ z m i r oğlu'nun günahından vaz gelicek, yine anı memleketine Bey dikip, ilini gününü ana ısmarladı. Amma şöyle kavl ü karar olundu-ki, hutbe ve sikke Sultan adına ola. Akçe, Sultan adına yürüye. Andan Sultan ol vilâyetleri devr edip, halkının her birisine istimâlet edip, gelip, yine Bursa'ya yetişti. Amma Sultan dahi İzmir'deyken, Engüri Bey'i Y a k u b Bey gelip, Sultan'ın elini öpüp, asker halkıyle bile gelmediğine Sultan gayet incinip, andan hiyânet anlayıp, Y a k u p Bey'i tutup, haps edip, veya öldürüp, oda atmak istedi. Vezirler bu ikiden birini, maslahat görmediler. Eyittiler ki: "Şimdi bunu haps edesin. Engüri kalesi hayli kaledir. Anda bir bahadır yiğit oğlu otru-yürür. İkinci bu ki, Karaman ağzıdır. Me-bâdâ hisar bir suretle elden çıka„ dedikleri ecilden bu kaziyye tehir olundu. Andan Sultan yine Bursa'dan kalkıp, Engüri'ye müteveccih oldu. Anda varıcak Y a k u b Bey'i bir gün Sultan kendi halvetine okuyup, ol-geçen macerayı ana deyip, elbette senin helâkin lâzımdır„ deyicek, Y a k u b Bey dahi Sultan'ın hışmını görüp, "Ferman Sultan'ındır. Eğer ben bî-günâhın kanına girerse, hüküm padişahındır. Zira

بن قول اخلاصله سلطانه محبت اتدوکمدن غیری کناهم یتمزم اکر پادشاهه
بر وجهله خیانتم اولا خدانك عنایتندن محروم اولاین دیب طورب الن
3 اردنه چورب طوردی اندن بالته اوغلنه بیوردیکه تیز طور
بونك الن ایاغن دمرلیب طوقاته کوندرکه انده حبس اتسونلر
دیدی بالته اوغلی دخی یعقوب بکی قید و بندیله کوندردی طوقاته
6 ایلدب بدوی چارداقده حبس اتدلر بو واقعه یعقوب بکه هجرتك
سکز یوز اون دردنجی یلنده واقع اولدی اندن سلطان انکوریده
بر قچکون دخی اوترب قلقب اندن طوقاته کلدی انده دخی
9 اکلنمیب قالقب اماسیه‌یه کلدی انده بر قچکون ییب ایچوب اندن
ینه روم ایلنه کچب قرنداشی موسی بك برله ینه طورشب جنك اتدی
آخر موسی بك ینه غالب اولوب آناطولی لشکرنی صیوب قودیلر بعضی‌سن
12 قروب و بعضی‌سن اسیر اتدیلر و سلطان محمد عسکرندن آیریلوب لازه
دوشدی و بو حالی کوروب اوزرنه تاسه دوشدی بعده ایش باشه دوشدی
و غصه یبلی موج اورب باشدن باشه غم احاطه ایدوب سلطان
15 بو حالله کچوب ینه بروسایه کلدی اندن سلطان فکر اتدیکه بو
قدر عسکرله قرنداشی موسی بکه غلبه ایده‌مز دخی عسکر کرکدر
دیو قاین اتاسی دوالقادر اوغلنه نامه یزب ایلچی کوندردیکه روم
18 ایلنه ینه بر عالی سفرم واردر سزکدخی عالی همتکز بزمله بلجه
اولسون دیدی

3 بالته Vy : بلته $PaAM$ پالته F || 8 بر قچکون Vy : بیش اون کون $F—PaAM$ || 11 - 14
آناطولی . . . احاطه ایدوب A : — $FPaMVy$ || 15 کلدی $FPaMVy$: + جنك کردن
به موسی بك و کوشتن موسی بك را شویله روایت اولنورکه A

ben kul, *ihlâs*la Sultan'a muhabbet ettiğimden gayri günahımı bilmezem. Eğer Padişah'a bir veçhile hiyânetim ola, Hudânın ᶜinâyetinden mahrum olayın„ deyip, durup, elini ardına çevirip, durdu. Andan Balta Oğlu[1]'na buyurdu-ki, "Tez dur, bunun elini, ayağını demirleyip, Tokat'a gönder ki anda haps etsinler„ dedi. Balta oğlu dahi Yakub Bey'i kayd ü bend-ile gönderdi. Tokat'a iledip, Bidevî-Çardak[2]'ta haps ettiler. Bu vakıᶜa Yakub Bey'e hicretin sekiz yüz on dördüncü yılında[3] vakiᶜ oldu. Andan Sultan Engüri'de bir kaç-gün dahi oturup, kalkıp, andan Tokat'a geldi. Anda dahi eğlenmeyip, kalkıp, Amasya'ya geldi. Anda bir kaç-gün yiyip, içip, andan yine Rumeli'ne geçip, karındaşı Musa Bey birle yine duruşup, cenk etti. Ahir Musa Bey yine galip olup, Anadolu leşkerini sıyıp, kovdular. Bazısını kırıp ve bazısını esir ettiler ve Sultan Mehmed, askerinden ayrılıp, Lâz'a düştü. Ve bu hâli görüp, üzerine tasa düştü. Baᶜdehû iş başa düştü ve gussa yeli meve urup, baştan başa gam ihata edip, Sultan bu halle kaçıp, yine Bursa'ya geldi. Andan Sultan fikr etti-ki, bu kadar askerle karındaşı Musa Bey'e galebe edemez. "Dahi asker gerektir„ deyü kayın atası Dulkadır oğlu'na nâme yazıp, elçi gönderdi-ki, Rumeli'ne yine bir âlî seferim vardır. Sizin-dahi âlî himmetiniz bizimle bilece olsun„ dedi.

[1] Ömer Bey. *Müri'üt-Tevarih* s. 432.

[2] Yer adları endeksindeki nota bakınız.

[3] M. 25. IV. 1411—12. IV. 1412.

سلطان محمد اناطولی لشکرن کرو جمع ایدب بر دفعه دخی موسی بکله جنك ایدب | موسی بکی الدردوکیدر

147b

شیله روایت اولنرکه چون سلطان محمدك ایلچیسی دوالقادر اوغلنه (3)
یتشدی کمال غیرت و عزت نیسه یرنه کتوردکدن صکره سلطانك مکتوبنه
جواب‌نامه یازب ایتدیکه ای سلطان عالم هرنه یره توجه ایدرسك حق
تعالی سکا معاون اولب فتح و ظفر مقارن اولوب فرصت و نصرت (6)
سنکدر انشاالله العزیز اکر خدمته بن وارمیجق اولورسم اوغلم قلوکی
کوندرم دیب مکتوبی ایلچنك النه ویرب الوب کلب سلطانه یتشدردی
سلطان اول وقت عسکر جمع اتمکیچون اماسیه‌یه چقمشدی همان ایلچی (9)
کلیجك سلطان اول یردن قلقب انکوریه کلدی انده بر قچکون توقف
اتدی ممالك محروسدن هرطرفدن نه مقدار عسکر جمع اولنملویسه اولدی
بر عسکر جمع اولدیکه حدی و حصری یوق اندن جبه و جوشن کورب (12)
عزم اتمك استیجك خبر کلدیکه دوالقادر اوغلی اوش کلدی دیو اندن
بکلر و اولولر جمیع اتلنب قرشولیوب عزّت و اکرام و احترام برله
الوب کلوب بر یرده قوندردیلر بیحد و بی قیاس نعمتلر و ضیافتلر (15)
کوندردلر اندن سلطان کندو دیوانه چقب صحبت اسبابن احضار
اتدرب مجلس اراسته اولوب انواع نعمتلر حاضر و مهیا اولدی اندن | (148a)
قاپوجی باشی وارب دوالقادر اوغلی الوب کلب سلطانك الن اوپب سلطانك (18)
قرشوسنه حضرر و خشوع برله اوتردی اندنصکره سلطان صحبتده کرم

1 محمد F : — PaVy || 2-1 سلطان . . . . . الدردوکیدر FPaVy : سلطان بار دیکر به موسی چلبی جنك کرد وکشست موسی چلبی را M — A

Sultan Mehmed Anadolu leşkerini cem^c edip, bir defa dahi Musa Bey'le ceng edip, Musa Bey'i öldürdüğüdür

Şöyle rivâyet olunurki, çün Sultan Mehmed'in elçisi Dulkadır oğlu'na yetişti, kemâl-i gayret ve ^{c}izzet neyse yerine getirdikten sonra, Sultan'ın mektubuna cevap - nâme yazıp, eyitti ki: "Ey Sultan-ı âlem, her nereye teveccüh edersen, Hak Teâlâ sana muavin olup, feth ü zafer *mukaarin* olup, fırsat ve nusrat senindir. İnşaallah ül-^{c}aziz, eğer hizmetine ben varamıyacak olursam, oğlum[1] kulunu gönderem„ deyip, mektubu elçinin eline verip, alıp, gelip Sultan'a yetiştirdi. Sultan ol vakit asker cem^c etmek için Amasya'ya çıkmıştı, Heman elçi gelicek, Sultan ol yerden kalkıp, Engüri'ye geldi. Anda bir kaç-gün tevakkuf etti. Memalik-i *mahrûseden*, her taraftan ne mikdar asker cem^c olunmalıysa oldu. Bir askeri cem^c oldı-ki, haddi ve *hasrı* yok. Andan cebe ve cevşen görüp, ^{c}azm etmek isteyicek, haber geldi-ki, Dulkadır oğlu üş geldi, deyü. Andan Beyler ve ulular cemi^c atlanıp, karşılayıp ^{c}izzet ve ikram ve ihtiram birle alıp gelip, bir yerde kondurdular. Bî-had ve bî-kıyas ni^{c}metler ve ziyafetler gönderdiler. Andan Sultan kendi Divan'a çıkıp, sohbet esbabını ihzar ettirip, meclis ârâste olup, envâ^c-i ni^{c}metler hazır ve müheyya oldu. Andan *kapucıbaşı* varıp, Dulkadır oğlu'nu alıp gelip, Sultan'ın elini öpüp, Sultan'ın karşısına huzur ve huşu^c birle oturdu. Andan - sonra Sultan sohbetde germ

[1] Süleyman Bey.

اولوب کیدوکی طونن و بندوکی آتن وآنده ندکلو مجلس الاتی وارسه
اقداحدن و صراحیدن و التون و کمش اسبابندن جملسنی دو القادر اوغلنه
بخشیش اتدی اندن صکره بکارنه و ادملرینه دخی ایو خلعتلر ویرب
هر بریسنه بی حد انعام اتدی اندن سلطان کرم اولوب وزیرلرینه و بکلرینه
ایتدی هر کیمکه دلرسه بلسونکه روم ایلنه سفر ایدرم بنم دخی بر آتم
و بر قلیجم و بر چوماغم واردر بکا بونلر کفایت ایدر باقی نه اله کیررسه
مجموعی یارانله درمیاندر دیب مبارك سقالن النه الوب ایتدیکه انشا الله
بو دفعه یا بابام تختنی السم کرکدر و یاخود بو یولده باش ترکن ادرسم
کرکدر دیجك جمیع اول صحبتده اولن خلق ایاغ اوزرنه طورب سلطانه
دعا ایدب چاغرشدلرکه ای سلطان عالم باشمز جانمز سکا فدادر هر نریه
توجه ایدرسك خدا یارجك اولوب فتح و نصرت قرینك اولا دیدلر
چون بو رسمه سوز و صاو اولب عسکرله تمام عهدلشب روم ایلنه یورمکی
تمام مقرر ایدب اندن انکوریدن قلقب ینه بروسایه ایندی | 148b اتلو و یایا
جمله انده کلنجه اوتوز بیك ار اولدی اندن قلقب یلاق اوایه وارب انده
جبه کوردی بو قدر عسکری کورب سونب شکر حق ایدب دریا کنارنه
یتشب استانبول تکورنه خبر کوندردی چون تکور سلطانك کلدوکن
اشتدی بغایت شادکام اولدی فی الحال کمیلر احضار ایدب عسکری اوته یقایه
کچوردیلر تکور کندوسی دخی سلطانه استقبال ایدب کمال عزت و اکرام
و احترام برله الوب کلب سلطانی بر خوش موضع شریفده قوندردی اندن

13 - 14 اتلو . . . اولدی : *PaAMVy* — *F* || 14 اوتوز بیك : *Vy* اون بیك *PaM* اون بیش بیك *A* || 17 - 18 عسکری . . . کچوردیلر : *A* — *FPaMVy*

olup, geydiği donunu ve bindiği atını ve anda ne-denlû meclis âlâtı varsa, *akdâh*dan ve surahiden ve altın ve gümüş esbabından cümlesini Dulkadır oğlu'na bahşiş etti. Andan sonra Beylerine ve âdemlerine dahi eyi hil^catler verip, her birisine bî-had in^câm etti. Andan Sultan germ olup, vezirlerine ve Beylerine eyitti: "Her kim-ki dilerse bilsin-ki, Rumeli'ne sefer ederem. Benim dahi bir atım ve bir kılıcım ve bir çomağım vardır. Bana bunlar kifayet eder. Baki ne ele girerse, mecmu^cu *yârân*la *der-meyan*dır„ deyip, mübarek sakalını eline alıp, eyitti ki: "İnşaallah, bu defa ya babam tahtını alsam gerektir. Ve yahut bu yolda baş terkin edersem gerektir„ deyicek, cemi^c ol sohbette olan halk ayağ üzerine durup, Sultan'a dua edip, çağrıştılar ki, "Ey Sultan-ı âlem, başımız canımız sana fedadır. Her nereye teveccüh edersen Hudâ *Yarıcın* olup, fetih ve nusrat karînin ola„ dediler. Çün bu resme söz ve *sav* olup, askerle tamam ^cahidleşip, Rumeli'ne yürümeği tamam mukarrer edip, andan Engüri'den kalkıp, yine Bursa'ya indi. Atlı ve yaya cümle, anda gelince(ye kadar) otuz bin er oldu. Andan kalkıp, Yalak-Ova[1]'ya varıp, anda cebe gördü. Bu kadar askerleri görüp, sevinip, şükr-i Hak edip, derya kenarına yetişip, İstanbul tekvuruna haber gönderdi. Çün Tekvur Sultan'ın geldiğini işitti, be-gaayet *şâdgâm* oldu. Fi'l-hâl gemiler ihzar edip, askeri öte yakaya geçirdiler. Tekvur kendisi dahi Sultan'a istikbal edip, kemâl-i ^cizzet ve ikram ve ihtiram birle alıp, gelip, Sultan'ı bir hoş mevzi^c-i şerifte kondurdu. Andan

[1] Yalova.

انواع ضیافات ایدب موسی چلبی الندن جکری خون اولوب روم ایلی
و افلاق چریسیله اوزرموزه کلوب استنبولك قپولرین یاپدروب خلقی
طاشره چقمغه قومیوب انواع تعدیسندن بغایت شکایت اتدی سلطان دخی 3
تکوره ایتدیکه اشته بندخی انك ازرنه کیدرم سنده بمله بله اولمق کرکسین
دیدی آندن تکور ایتدی ای سلطان عالم بن شمدی غایت پیر اولدم
مجالم یقدر امّا یولداش قوشایم دیب کفرەدن خیلی کشی یولداش قوشوب 6
معاونته بیله کوندردی اندن سلطان اول ارادن قلقب ویزه صوینه قوندی
و سلطان محمده اول یرده اورنز بکدن بر مکتوب کلدیکه سلطان لطف
وکرم ایدب موسی بکه شمدی بولشمیوب اول نه یره واررسه تجسس 9
اتدورب اندن اراغ اولب کلوب لاز ایلنه کیرب دربندده طورب براق بکی
و پاشا یکدی و ترحاله بکی | سنان بککه بونلر الای بکلریدر بونلری کندوکزه 149a
ربط اتمك آردنجه اولاسز انشاالله العزیز موسی بك برله بولشجق بن 12
قولکوزی خدمتده باسیز دیمش و هم جمله بکلر قرنداشوکدن نفرت اتمشدر
همان سیزی کوزلرلر دیمش سلطان کلن مکتوبك مضمونن بلب مکتوبی
کتورن قولی تمام اغرلیب ینه کوندردی اندن قلقب یوریجك ناکاه یولده 15
بر پاره عسکر کورندی کم اولا دیو مخال اوغلی کوندریجك بلندیکم
قره خلیلٔ ایمش مخال اوغلی دخی یتشب بری بریله جنك اتدلر اخرالامر
قره خلیل منهزم اولوب قچدی سلطان عسکری یوریب ادرنیه یتشدلر 18
اندن ادرنهٔ حصار اتدلر شهر خلقی جمع اولب سلطانه ایتدلر بز سکا

1-3 روم ایلی . . . تعدیسندن : A — FPaMVy || 6-7 قوشوب . . . کوندردی A : قوشدی FPaMVy || 10 براق (Barak) PaMVy : بوراق (Burak) A بداق (Budak) F || 12 ربط ایتمك FPaAVy : ربط ایدوك سزلره دوندرمك M || 13-14 و هم . . . دیمش A : — FPaMVy || 16 پاره PaAMVy : بولك F

envâʿ-ı ziyafât edip, Musa Çelebi elinden ciğeri hûn olup, Rumeli ve Eflâk çerisiyle üzerimize gelip, İstanbul'un kapılarını yaptırıp, halkı taşra çıkmağa komayıp, envâʿ-ı teʿaddîsinden be-gaayet şikâyet etti. Sultan dahi Tekvur'a eyitti ki: "İşte ben-dahi anın üzerine giderem. Sen-de benimle bile olmak gereksin„ dedi. Andan Tekvur eyitti: "Ey Sultan-ı âlem, Ben şimdi gayet pîr oldum. Mecâlim yoktur. Amma yoldaş koşayım„ deyip, kefereden hayli kişi yoldaş koşup, muavenete bile gönderdi. Andan Sultan ol aradan kalkıp, Vize-suyu'na kondu. Ve Sultan Mehmed'e ol yerde Evrenoz Bey'den bir mektup geldi-ki, "Sultan lutf ve kerem edip, Musa Bey'e şimdi buluşmayıp, ol ne yere varırsa tecessüs ettirip, andan ırağ olup, gelip Lâz İli'ne girip, Derbend'te durup, Burak Bey[1]'i ve Paşa yiğit[2]'i ve Tırhala Beyi Sinan Bey[3] ki, bunlar alay beyleridir, bunları kendinize rapt etmek ardınca olasız, İnşaallâh ül-ʿazîz. Musa Bey, birle buluşucak, ben kulunuzu hizmette bilesi(ni)z„ demiş. "Ve hem cümle Beyler karındaşından nefret etmiştir. Heman sizi gözlerler„ demiş. Sultan gelen mektubun mazmûnunu bilip, mektubu getiren kulu tamam ağırlayıp, yine gönderdi. Andan kalkıp, yürüyicek, nâgâh yolda bir *pâre* asker göründü. "Kim ola?„ deyü Mihal oğlu[4]'nu göndericek bilindi kim, Kara Halil[5] imiş. Mihal oğlu dahi yetişip, biri biriyle ceng ettiler. Âhir ül-emr Kara Halil münhezim olup, kaçtı. Sultan askeri yürüyüp, Edirne'ye yetiştiler. Andan Edirne'yi hisar ettiler. Şehir halkı cemʿ olup, Sultan'a eyittiler: "Biz sana

[1] Budak Bey. *S. O. II*, 10.
[2] *S. O. II*, 37.
[3] Sinan Paşa. *S. O. III*, 103.
[4] Yahşi Bey.
[5] Halil Bey, Kara. *S. O. II*, 283.

شمدی حصاری ویرمزز انشاالله تعالی بری بریکزله بولشب بر یکا اولوب
دولت هر قنغکزك باشنده ایسه حصار دخی بلا منت انکدر دیدلر سلطان
3 بو خبری اشدیجك راضی اولوب اندن یوریب زغره اواسنه اندی اول
اراده موسی چلبی یتشوب بونلری جاسوسلیب بلدیکه بونلرله بو دفعه
مقابله اولمز همان کندویی اغاج اراسنه اوردی سلطان انی کوریجك هیچ
149b6 مقید اولمدی اندن یوریب فلبیه یتشب دکرمن درهسنده قوندی | اندن قلقب
مریج صویی کنارین طوتب کتدی اندن ازمیر اوغلی حمزه بکله پاشا یکیت
ایکی بیك مقداری کشیله بونلرك آردین سورب بونلره یتدی بو طرفدن
9 دخی ترکمان برله مخال اوغلی بر ایکی بیك ارله دونب ازمیر اوغلیله
و پاشا یکیدله بولشب ایکی لشکر مقابل اولوب بر عظیم جنك اتدلر
اخرالامر مخال اوغلی انلری صیوب انلر قچوب کتدلر بونلر دخی دنب
12 سلطانك آردنه دوشب کتدلر اندن عسکرك اوکنجه بایزید پاشا یوریب
وآردنجه مخال اوغلی یوریب دربندی کوزلیب کتدلر صباح اولنجه بلقان
طاغنه یتشب دربنده کیرب بر کیجه انده یاتدلر اول ارادن دخی قلقب
15 کیجه کوندوزه اولایب کاوب صوفیایه یتشدلر موسی چلبی انده ینه کورنب
اول دفعه دخی قیشمایوب ینه کناره اوردی بونلر دخی هیچ اکا مقید اولمیب
صوفیدن عسکر خلقی مصالحین کورب ازقلرین و یراقلرین کورب اندن قلقب
18 دربنده کیرب کتدلر دربندك اوجنه چقب شهرکوی اواسنه قوندلر انده
پاشا یکتدن و براق بکدن و ترحاله بکی سنان بکدن خبر کلدیکه

13 مخال اوغلی FPt MVy : + پهلوان اولوب A || 19 براق PaAMVy : بداق F

şimdi hisarı vermeziz. İnşaallah ü Tealâ biri birinizle buluşup, bir yana olup, devlet her kanginizin başında ise hisar dahi bilâ-minnet anındır„ dediler. Sultan bu haberi işidicek razı olup, andan yürüyüp, Zağra Ovası'na indi. Ol arada Musa Çelebi yetişip, bunları casuslayıp, bildi-ki bunlarla bu def'a mukabele olmaz, heman kendüyi *ağaç arasına* urdu. Sultan anı görücek, hiç mukayyed olmadı. Andan yürüyüp Filibe'ye yetişip, Değirmenderesi'nde kondu. Andan kalkıp, Meriç suyu kenarını tutup, gitti. Andan İzmir oğlu Hamza Bey[1]'le Paşa Yiğit, iki bin miktarı kişiyle bunların ardını sürüp, bunlara yetti. Bu taraftan dahi Türkman birle Mihal oğlu bir iki bin erle dönüp, İzmir oğlu'yile ve Paşa Yiğit'le buluşup, iki leşker mukabil olup, bir 'azîm ceng ettiler. Âhir ül-emr Mihal oğlu, anları sıyıp, anlar kaçıp, gittiler. Bunlar dahi dönüp, Sultan'ın ardına düşüp, gittiler. Andan askerin önünce Bayezid Paşa yürüyüp ve ardınca Mihal oğlu yürüyüp, Derbend'i gözleyip, gittiler. Sabah olunca(ya kadar) Balkan dağına yetişip, Derbend'e girip, bir gece anda yattılar. Ol aradan dahi kalkıp, geceyi gündüze ulayıp, gelip, Sofya'ya yettiler. Musa Çelebi anda yine görünüp, ol def'a dahi kıyışamayıp, yine kenara urdu. Bunlar dahi hiç ana mukayyed olmayıp, Sofya'dan asker halkı *masâlih*'ini görüp, azıklarını ve yaraklarını görüp, andan kalkıp, Derbend'e girip, gittiler. Derbend'in ucuna çıkıp, Şehir-Köy ovasına kondular. Anda Paşa Yiğit'den ve Burak Bey'den ve Tırhala Beyi Sinan Bey'den haber geldi-ki,

[1] Cüneyd Bey'in kardeşi.

ای سلطان عالم اشته بز اوچ بیكز اوچ بیك جهان پهلوانی ادامز واردر
150a امدی علی التعجیل كلوب بزمله ملاقات اتمك اردنجه اولاسز دیو چون
3 مكتوب سلطانه كلب سلطان دخی مكتوبن مضمونن تحقیق ایدب بلیجك
اندن قلقب سرعتله یوریب ایكندو وقتنده شهركویك دربندنه كیرب كیجه
ایله یوریب صبح وقتنده دربندی چقوب قوندی انده موسی چلبی ینه
6 كلب تبدیل صورت ایدب باشنه بر كلاه و اكننه بر نمد كیب كلب
سلطانك عسكرین كورب جرأت ایده‌میب كناره اوردی سلطان اكا
ینه هیچ مقید اولمیب اول ارادن دخی قلقب موره صوینه قوندی اندن
9 بایزید پاشایی لاز اوغلنه یاردیم اتمكه دعوت اتمكچون كوندردی و هم
اول اراده پاشا یكیت و براق بك و ترحاله بكی سنان بك یكتلریله
كلوب سلطان عسكرنه لاحق اولدلر و حاجی اورنز بك دخی روم ایلی
12 غازیلریله سنجاغن چكوب كلوب سلطانه وعده‌سی یرنه كتردی و كور
تكور اوغلی دخی انكله بله كلب یاننده قوندی اندن لاز اوغلی دخی
یدنده اولان عسكر كفرهٔ جمع ایدوب سلطانه معاونته كلدی سلطان
15 دخی بونلرك هربرنه كمال عزّت و اكرام نیسه یرنه كتردكدن صكره
اندن قلقب یللو دریه قوندی اندن قورشونلو اوكنه یتشدی اندن دخی
150b قلقب ولق ایلنه كیردی ولق اوغلی دخی لشكریله | كلب ایلن سلطانه
18 تسلیم اتدی اندن قلقب كوس اوایه اوغراش یرنه قوندی اندن قلقب
كور تكور ایلنه قوندی و اول اراده ازمیر اوغلی حمزه بك بشیوز

1 بكز : FVy یكدوز PaAM || 11 - 12 روم ... غازیلریله A : — FPaMVy || 14 یدنده ... معاونته A : — FPaMVy || 19 كور ... قوندی FPaAVy : — M

"Ey Sultan-ı âlem, İşte biz üç Beyiz. Üç bin cihan pehlivanı adamımız vardır. İmdi ᶜalet-taᶜcîl gelip, bizimle mülâkat etmek ardınca olasız„ deyü. Çün mektup Sultan'a gelip, Sultan dahi mektubun mazmûnunu tahkik edip, bilicek andan kalkıp, süratle yürüyüp, ikindi vaktinde Şehir-Köy'ün Derbend'ine varıp, gece ile yürüyüp, subh vaktinde Derbend'i çıkıp, kondu. Anda Musa Çelebi yine gelip, tebdil-i suret edip, başına bir külâh ve *en*ine bir *nemed* giyip, gelip Sultan'ın askerini görüp, cür'et edemeyip, kenara urdu. Sultan ana yine hiç mukayyed olmayıp, ol aradan dahi kalkıp, Morava suyu'na, kondu. Andan Bayezid Paşa'yı Lâz oğlu[1]'na yardım etmeğe davet etmekçin gönderdi. Ve hem ol arada Paşa Yiğit ve Burak Bey ve Tırhala Beyi Sinan Bey yiğitleriyle gelib, Sultan askerine *lâhik* oldular. Ve Hacı Evrenoz Bey dahi Rumeli gazileriyle sancağını çekip, gelip, Sultan'a vaᶜdesini yerine getirdi. Ve Kör Tekvur oğlu[2], anınla bile gelip, yanında kondu. Andan Lâz oğlu dahi yedinde olan asker-i kefereyi cemᶜ edip Sultan'a muavenete geldi. Sultan dahi bunların her birine kemâl-i ᶜizzet ve ikram neyse yerine getirdikten sonra, andan kalkıp, Yelli Dere'ye kondu. Andan Kurşunlu önüne yetişti. Andan dahi kalkıp, Vulk ili'ne girdi. Vulk oğlu[3] dahi leşkeriyle gelip, ilini Sultan'a teslim etti. Andan kalkıp, Kös-Ova'ya uğraş yerine kondu. Andan kalkıp, Kör Tekvur ili[4]'ne kondu. Ve ol arada İzmir oğlu Hamza Bey, beşyüz

[1] Stefen Lazareviç (1389 - 1427).

[2] Bizans imparatoru Manuel II. nin 1399 - 1403 yılları arasında saltanat ortağı olup Selânik Prensi sanıyla Makedonya valiliğiyle tahtan uzaklaştırılmış bulunan ve eski imparator kör Andronikos'un oğlu olan Yuannis.

[3] Vuk Brankoviç.

[4] Makedonya.

اتلویله سنجاغن چکوب کلوب سلطانك الن اوپدی و موسی چلبی یاننده
بکلردن کمسه قلمدوغن خبر ویردی اندن سلطان عسکریله قلقب خرجه
3 یولنه قوندی اندن قلقب قره‌صویه قوندی اندن علاءالدین اوغلی صحراسنه
قوندی اول یرده اطرافده اولن ایللر کلوب اطاعت اتدی اندن قلقب
چامورلنك باشـــنده قوندی اول طرفده موسی چلبی دخی اختمانه واردی
6 قوندی اول اراده بکلرن خیانتلیب تماجی اوغلن و ســوجی اوغلن
قاتنه اوقیب بغلتدی و قلان بکلر انی کورب نفرت ایدب باش باش بکلر
بولك بولك کلوب سلطانك الن اوپب خدمتنه بیل باغلادلر سلطان بونی
9 کورب حقه مناجات ایدب ســجدهٔ شــکر ایلدی اندن قلقب چامورلنك
اورتاســنه قوندی اکی کون انده توقف اتدی قالدی اول طرفده دخی
موسی بکك بکلری بیله ایدجك کندوسی یدی بیك قپو قولیله آهســته
12 آهســته ســلطاندن یکا یوریب جنکه اقدام اتدی بو طرفدن سلطانه دخی
خبر یتشدیکم اشــته قرنداشك اوزرکه یوریو طورر غافل اولما دیو اندن
151a ســلطاندخی بو خبری اشدیجك | تیز طورب بکلرن جمع ایدب وزیرلریله
15 مشــورت ایدب جنکیچون الایلر دوزنجه دربند ایچندن بر طوز قوبدی
واروروق طوز بیوك اولب ییل کلوب طوزی ایکی شــق ایدب ایچندن
بر الای ظاهر اولدی عجب کم اولا دینجه کوردلرکم اول کلن مغال
18 یکیتلریدر و آردلرنجه دخی یدی بیك قاپوقولی کلب طوردی اندن صکره
موسی بك علملرین چکوب بونلرك اردنجه کلبانك اوروب هجوم ایدب

6 سوجی *FVy* : ساوجی *PaAM*

altlıyla sancağını çekip, gelip, Sultan'ın elini öptü. Ve M u s a Çelebi yanında Beylerden kimse kalmadığını haber verdi. Andan Sultan askeriyle kalkıp, Haraca[1] yoluna kondu. Andan kalkıp, Karasu'ya kondu. Andan ᶜA l a e t t i n - oğlu sahrasına[2] kondu. Ol yerde etrafta olan iller gelip, itaat etti. Andan kalkıp, Çamurlu'nun başında kondu. Ol tarafta M u s a Çelebi dahi İhtiman'a vardı, kondu. ol arada Beylerini hiyânetleyip, T a m a c ı oğlu'nu ve S a v c ı oğlu'nu katına okuyup, bağlattı. Ve kalan Beyler anı görüp, nefret edip, baş baş Beyler bölük bölük gelip, Sultan'ın elini öpüp, hizmetine bel bağladılar. Sultan bunu görüp, Hakka münacât edip, secde-i şükr eyledi. Andan kalkıp, Çamurlu'nun ortasına kondu. İki gün anda tevakkuf etti, kaldı. Ol tarafta dahi M u s a Bey'in Beyleri böyle edicek, kendisi yedi bin kapı-kuluyla âheste âheste Sultan'dan yana yürüyüp, cenge ikdam etti. Bu taraftan Sultan'a dahi haber yetişti-kim: "İşte karındaşın üzerine yürüyü-durur, gaafil olma„ deyü. Andan Sultan dahi bu haberi işidicek, tez durup, Beylerini cemᶜ edip, vezirleriyle meşveret edip, cengiçin alaylar düzünce Derbend, içinden bir toz koptu. Varurak toz büyük olup, yel gelip, tozu iki *şak* edip, içinden bir alay zâhir oldu. "Aceb kim ola„ deyince, gördüler kim, ol gelen Moğol[3] yiğitleridir. Ve ardlarınca dahi yedi bin kapı-kulu gelip, durdu. Andan sonra M u s a Bey, ᶜalemlerini çekip, bunların ardınca *gülbank* urup, hücum edip,

[1] Nevrekop karşısında Karasu üzerinde KRÇEVO.
[2] Bk. s. 267.
[3]. Eski metinlerde Moğol kelimesi çok yerde مغال şeklinde geçmektedir.

ها یكتلرم و مردانه‌لرم كوز اچدرمیب یورك دینجه همان بریردن یالك قلیج
ایدب یوردلر بو طرفدن سلطان عسكری دخی شیرانه حركت ایدب
بر وجهله حمله اتدلركه اوّل نوبتده همان موسی چلبینك عسكرنك الایلرن
بوزب طاغدب بر محكم جنك اتدلر آز قلدیكم موسی چلبی‌نك عسكری
منهزم اولایدی اندن موسی چلبی بو حالی كوروب و بكلرنك بولك بولك
اولب وارب سلطانه كتدكلرن كورب یوره‌كی یانب ایتدی ای دریغا دولت
بندن یوز چوردی اولو قرنداشمه بونككبی اشلر اتدم دیب همان جان
اجیسندن كندوزن میدانه اتدی تاتاری بصوب تركمان ایچنه كریجك جنك
ایتمكه بشلدی جنك ایدركن بایزید پاشا انی كورجك بلب انكوری
یكیتلرینه قوماك بونی دینجه موسی بكی اورتایه الدلر موسی بك كوردیكه
كندوسی كردابه دوشب ایش حددن كچب احتمال مقاومت اولمیب همان
قاچمق صورتی كوزدیجك اول ارادن همان | اتی صچرادب كلب قاپوقولی
ایچنه كردی كوردیكه قاپوقولی دخی یالكز جنك ایده ایده عاجز قلب
كندویه اطرافدن غلو ایدب طوتمق استرلر قاپوقولندن دخی چاره قالمیجق
ایتدی بن كیدرم سزی اللّٰهه اصمرلدم دیب اتن صچرادب چقدی بر یر
واردی آد چامورلو انده چلتك آرغی واریدی آتن یكمیب چاموره
اغریب اتدن دشدی بناین دینجه بایزید پاشا و محال اوغلی و براق بك
یتشب طاروندرمیب طوتب الن بغلدلر همان لشكر دخی یتشب بعضی
ترحم ایدب و بعضی فساد منقطع اولدغی یكدر دیب فرح اولدی اندن

8-9 جنك ... جنك ایدركن FPaAM : — Vy

"Ha yiğitlerim ve merdânelerim, göz açtırmayıp yörü(yü)n„ deyince, heman bir yerden yalın kılıç edip, yürüdüler. Bu taraftan Sultan askeri dahi *şîrâne* hareket edip, bir veçhile hamle ettiler ki, evvel nöbette heman Musa Çelebi'nin askerinin alaylarını bozup, dağıdıp, bir muhkem ceng ettiler. Az kaldı-kim, Musa Çelebi'nin askeri münhezim olaydı. Andan Musa Çelebi bu hali görüp ve Beylerinin bölük bölük olup, varıp, Sultan'a gittiklerini görüp, yüreği yanıp, eyitti: "Ey drigâ, devlet benden yüz çevirdi. Ulu karındaşıma bunun-gibi işler ettim.„ deyip, heman can acısından kendisini meydana attı. Tatarı basıp, Türkman içine giricek, ceng, etmeğe başladı. Ceng ederken Bayezid Paşa, anı görücek bilip, Engüri yiğitlerine "Koman, bunu„ deyince, Musa Bey'i ortaya aldılar. Musa Bey gördü-ki, kendisi girdaba düşüp, iş haddeп geçip, ihtimal-i mukavemet olmayıp, heman kaçmak sureti gözedicek, ol aradan heman atı sıçratıp, gelip, kapı-kulu dahi, yalnız ceng ede ede âciz kalıp, kendüye etraftan *guluv* edip, tutmak isterler. Kapı-kulundan dahi çare kalmayıcak, eyitti: "Ben giderem, sizi allaha ısmarladım„ deyip, atını sıçratıp kaçtı. Bir yer vardı, adı Çamurlu. Anda çeltik arkı varidi. Atını yenemeyip, çamura uğrayıp, attan düştü. Bineyim deyince (ye kadar) Beyazid Paşa ve Mihal oğlu ve Burak Bey yetişip, davrandırmayıp, tutup, elini bağladılar. Heman leşker dahi yetişip, bazı(sı) terahhum edip ve bazı(sı) "fesad *munkati*ᶜ olduğu yeğdir„ deyip, ferah oldu. Andan

بالته اوغلى يتشسب امير سسليمان بكى نيلدك ديب فى الحال آنى بوغدردى
اندن ميتن الوب سسلطانه كتردلر سسلطان انى كورب ترحّم ايدب
3 كوزلرندن قان ياش اقتدى و موسى چلبى روم ايلنه ايكى ييل و يدى آى
يكرم كون پادشساهلق ايدب هجرتك سسكز يوز اون التنجى يلنده شهيد
اولوب دار فنادن دار بقايه رحلت اتدى انا لله و انا اليه راجعون و اليه المرجع و المصير
6 و ميتنى بروسسايه كوندرب دهدهسى غازى خونكار يانسده دفن اتديلر
نورالله قبره

جلوس سلطان محمد بن بايزيد خان نور الله مضجعه

9 اندن صكره هجرتك سكز (يوز) اون التى يلى درت آى و ايكى كونى
كچيجك سسلطان محمد خان سرير سسلطنتده مسستقل پادشساه اولدى ابا
و اجدادينك عادتن تغيير اتميوب بلكه داخى زياده اتدى عدل و دادى
12 عالمى طوتدى تمام ممالك عثمانى كندودن خشنود و راضى اتدى

حكايت

شسويله روايت اولنركه اول وقتكه سسلطان محمد موسى چلبيله
15 اوغرشردى قرامان اوغلى محمد بك هجوم ايدب سسفرى حصساره كلدى
152a زيرا اول وقت | سفرى حصار انك النده ايدى اندن درت يانن يقه يقه
حراميلق ايدرك بروسايه كلدى بيت
18 چو بيشه تهى كردد از نره شير شغال اندرآيد به بيشه دلير
اول وقت حاجى عيواض پاشا بروسانك صوباشيسيدى قرامان اوغلى

1 بالته *PaVy* : بلته *PaM* پالته *F* || 6-7 و ميتنى ... قبره *A* : — *FPaMVy* || 8 جلوس ... خان *PaMVy* : پادشاهى سلطان محمد بن يلدرم خان بن مراد خان بن اورخان بن عثمان خان *A* — *F* | نورالله مضجعه *Vy* : — *FPaAM* || 10 مستقل *FPaAM* : — *Vy* | پادشاه *PaAVy* : بك *FM* || 10-12 ابا ... راضى اتدى *A* : — *FPaMVy* || 14 وقتكه *FPaMVy* : + سلطان الاسلام و المسلمين *A*

Balta oğlu yetişip, "Emir Süleyman Bey'i neyledin?„ deyip, fi'l-hâl anı boğdurdu. Andan meytini alıp, Sultan'a getirdiler. Sultan anı görüp, terahhum edip, gözlerinden kan yaş akıttı. Ve Musa Çelebi, Rumeli'ne iki yıl ve yedi ay, yirmi gün padişahlık edip, hicretin sekiz yüz on altıncı yılında[1] şehid olup, dâr-ı fenâdan dâr-ı bekâya rıhlet etti. *İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciᶜûn* (*ve ileyhi il-merciᶜ u ve'l-masîr* [2].) Ve meytini Bursa'ya gönderip, dedesi Gazi Hunkâr yanında defn ettiler, *nevver' allahü kabrehü.*

Cülûs-ı Sultan Mehmed b. Bayezid Han nevver' allahü mezcaᶜahu

Andan sonra hicretin sekiz (yüz) on altı yılı dört ayı ve iki günü geçicek[3], Sultan Mehmed Han serîr-i saltanatta müstakil padişah oldu. Âbâ ü ecdâdının âdetini tagyîr etmeyip, belki dahi ziyade etti. ᶜadl ü dâdı âlemi tuttu. Tamam-ı mülk-i Osman'ı kendinden hoşnud ve râzı etti.

Hikâyet

Şöyle rivâyet olunur ki, ol vakit-ki Sultan Mehmed, Musa Çelebi'yle uğraşırdı, Karaman oğlu Mehmed Bey, hücum edip, Sivrihisar'a geldi. Zira ol vakit Sivrihisar anın elinde idi. Andan dört yanını yıka yaka harâmîlik ederek Bursa'ya geldi.

Beyt:

Çü hîşe tehî gerded ez nerre - şîr Şagāl ender - âyed be-bîşe dilir [4]

ol vakit Hacı Ivaz Paşa Bursa'nın subaşısıydı, Karaman oğlu

[1] M. 3. IV. 1413 — 22. III. 1414.

[2] Kurᶜan. II, 156. = Biz Allah'ın kullarıyız; Allah'ın nimetlerine müteşekkir ve musibetlerine razı ve sabiriz (*Nur ül-Beyan*). Parantez içerisindeki kısım âyet değildir. Yalnız *Vy* nüshasında görülmüştür.

[3] 31. VII. 1413.

[4] Orman arslansız kalınca orada çakal kahraman kesilir.

دخی کلمدین حاجی عیواض پاشا شهر خلقن اوقیب کتردب ایتدیکه ای
مسلمانلر پادشاهمز دولتله روم ایلنده در شمدیکی حالده بونده قرامان اوغلی
3 کلیبورر امدی حصار یراغی اولن کشیلر حصاره کرسونلر و اسبابه کوجی
یتمین کشیلر حصاره کیرب یوق یره محبوس اولمسونلر باشلرین یراغن
کورسونلر دیدی خلق دخی ایله قلدلر آنلارکه خواجه‌لردر مالّلری
6 و اسبابلری ایله حصاره کردیلر انلرکی فقیرالحالدر اهل و عیالیله قرمان اوغلنك
اوکندن ایرلوب آخر مملکتلره قجوب کتدیلر آندن قرامان اوغلی دیدکلری
ظالم بروسایه کلدوکی کبی همان شهری اوده اورب اوجدن اوجه یقوب
9 قپقره یر ایدوب حصاره صواش یورتمکه باشلدی مبالغه جنکلر اولدی
ظفر بولمدی آخر دیلدیکه بیکار باشنده حصارك طاش یاننده بر کول واردر
حصار خلقی اندن صو الورلردی زیرا غیری صولری قرامان اوغلی هب
12 کسمشدی آنیدخی کسمك استیجك بونی فکر ایتدیکه اولکولك صوینی
حصار یانندەغی درەیه آقده زندان قپوسنك طشرەسندن لغم اوردلر بونی
حاجی عوض پاشا طویب لغم جیلری طوتب قیرب قرامان اوغلنك اول
15 امیدن دخی کسدی بو صورتله اوتوز بر کون جنك اولندی کاه کاه حصار
152b خلقی دخی چقب قرامانیلردن خیلی آدم | الورلردی کیمین قرب کیمین
دیری کوستروب قرامان اوغلنك قرشوسنه حصار بورجندن اشغا بوغزندن
18 اصا قورلردی و قرامان اوغلی بر کیجه اوردوسنك خلقنی جمع ایدوب
هر برسنه یساق ایدب هر کشیه ایکه اوج یرده اود یقمق امر ایدب

5-7 آنلارکه ... کتدیلر اندن A : — FPaMVy || 8-9 اوجدن ... یر ایدوب A : — MVy
FPa || 18-19 خلقنی ... هر برسنه M : خلقنه FPaAVy | اوج FAMVy : + یوز Pa

dahi gelmedin, Hacı İ v a z Paşa şehir halkını okuyup, getirdip, eyitti ki: "Ey müslümanlar, padişahımız devletle Rumeli'ndedir. Şimdiki halde bunda K a r a m a n oğlu geliyörür. İmdi hisar yarağı olan kişiler hisara girsinler. Ve esbâba gücü yetmiyen kişiler hisara girip, yok yere mahbus olmasınlar. Başları yarağını görsünler„ dedi. Halk dahi öyle kıldılar. Anlar ki *hâce*lerdir, malları ve esbâpları ile hisara girdiler. Anlar ki *fakîr ül - hal*dir, ehl ü ᶜıyâliyle K a r a m a n oğlu'nun önünden ayrılıp, âhar memleketlere kaçıp gittiler. Andan K a r a m a n oğlu dedikleri zâlim, Bursa'ya geldiği gibi, heman şehri oda urup, ucdan uca yakıp, kap-kara yer edip, hisara savaş yürütmeğe başladı. Mübâlağa cengler oldu. Zafer bulamadı. Âhir diledi - ki, Pınarbaşı'nda hisarın dış yanında bir göl vardır. Hisar halkı andan su alırlardı. Zira gayri suları K a r a m a n oğlu, hep kesmişti. Anı - dahi kesmek isteyicek, bunu fikr etti - ki, ol - gölün suyunu hisar yanındaki dereye akıda. Zından kapısı'nın dışarısından lâğım urdular. Bunu Hacı İ v a z Paşa duyup, lağımcıları tutup, kırıp, K a r a m a n oğlu'nun ol ümidini dahi kesdi. Bu suretle otuz bir gün ceng olundu. Gâh gâh hisar halkı dahi çıkıp, Karamanîlerden hayli âdem alırlardı. Kimini kırıp, kimini diri gösterip, K a r a m a n oğlu'nun karşısına hisar burcundan aşağı boğazından asa korlardı. Ve K a r a m a n oğlu, bir gece ordunun halkını cemᶜ edip, her birine yasak edip, her kişiye iki üç yerde od yakmak emr edip,

و اوردسنك خلقنی اولكیجه قبلوجه ازرندن طاغه كوندرب ارتسی
علی الصباح طبل و علملرله های و هویله تخته یولندن اشاغه ایندلر قرامانیلر
فرح اولب حصار خاقنه چاغرب اشته بزه یولداشلغه دخی ادملر كلدی 3
یارین حصاره یوریشدر دیدلر حاجی عوض باشا بو سزدن وهم الوب
قرامان اوغلنك اوردوسین تجسس اتمكه ادم كوندردی آدم دخی وارب
فی الحال ینه كلدی ایتدی های نه دوررسز اوردی خلوت در اول كلی 6
دورن عسكر ینه اردو خلقیمتس قرامان اوغلی بزه حیله اتمش تیز ایرشك
دیدی اندن حاجی عوض باشا بر نچه یرار یكیتلر سچب كندو دخی ادم
قوشب قپلوجه قپوسن آچوب بونلری اوردیا كوندردی بو مردانه‌لر دخی 9
فی الحال یتشب اوردنك بر طرفن بصب یغما ایدب اول كلنلر دخی بر
قپویه كلدین بونلر ینه كلب حصاره كیردیلر مبالغه ایله مال و اسباب كتردلر
حاجی عوض باشانك اوكنده قودلر حاجی عوض پاشا بو سزكدر دیو 12
جمیعنی نه واریسه انلره وردی امّا قرامان اوغلی دخی حصاری غایت
بوكلتمشدی | اكر حاجی عوض باشا ایچنده اولمسایدی حصاری ضرب دستله 153a
آلوردی حاجی عوض باشا مرحوم حصاری ویرمسینه غایت سعی اتدی 15
حتی كندویی دخی بر ایكی یرده اوقله اوردیلر لیكن غیرت ایدب كمسیه
دیمدی و هركون درلو بر خبر چقرردی‌كه اشته سلطان محمد موسی چلبیٔ
الدرب كلیرر دیب خلقی جنكه تحریض ایدب قلعهٔ حفظ ایدردی بونلر 18
بونده بو صورتله جنك ایدركن ناكاه بر كون خبر كلب موسی چلبینك

13-14 (522) غایت ... اوردسنی *FPaAVy*: ترك ایدوب كوچمك اردنجه اولدی كیدرك ایاق بروسه خلق اردین بصوب *M*

ve ordusunun halkını ol-gece Kaplıca üzerinden dağa gönderip, ertesi ᶜale's-sabah tabl ve ᶜalemlerle, hây u huyile Tahta yolu'ndan aşağı indiler. Karamanîler ferah olup, hisar halkına çağırıp, "İşte bize yoldaşlığa dahi âdemler geldi. Yarın hisara yürüyüştür„ dediler. Hacı I v a z Paşa, bu sözden vehm alıp, K a r a m a n oğlu'nun ordusunu tecessüs etmeğe adam gönderdi. Âedm dahi varıp, fi'l-hâl yine geldi, eyitti: "Hay ne durusu(nu)z, Ordu halvettir. Ol geli-duran asker yine ordu halkıymış. K a r a m a n oğlu bize hiyle etmiş. Tez erişin„ dedi. Andan Hacı I v a z Paşa, bir nice yarar yiğitler seçip, kendi dahi âdem koşup, Kaplıca kapısı'nı açıp, bunları orduya gönderdi. Bu merdâneler dahi f'il-hâl yetişip, ordunun bir tarafını basıp, yağma edip, ol gelenler dahi Yerkapı'ya gelmedin, bunlar yine gelip, hisara girdiler. Mübâlağa ile mal ve esbâb getirdiler. Hacı I v a z Paşa'nın önünde kodular, Hacı I v a z Paşa "bu sizindir„ deyü cemiᶜini ne varise anlara verdi. Amma K a r a m a n oğlu dahi hisarı gaayet bunaltmıştı. Eğer Hacı I v a z Paşa içinde olmasaydı, hisarı darb-ı destle alırdı. Hacı I v a z Paşa merhum hisarı vermemesine gaayet sayetti. Hattâ kendüyi dahi bir iki yerde okla vurdular. Lâkin gayret edip, kimseye demedi. Ve her gün bir türlü haber çıkarırdı ki, "işte Sultan M e h m e d, M u s a Çelebi'yi öldürüp geli-yürür„ deyip, halkı cenge *tahrîz* edip, kaleyi hıfz ederdi. Bunlar bunda bu suretle ceng ederken, nâgâh bir gün haber gelip, "M u s a Çelebi'nin

اولوسی قبلوجه عمارتنه کلدی دیدلر قرامان اوغلنك جان باشنه صچرایب
فی الحال اتلنب موسی چلبینك میتی ازرنه کلدی تابوتی اچدرب موسی
3 چلبی‌ء کورمینجه انانمدی زیرا موسی چلبی‌ء کورمشدی بیلوردی اندن
قرامان اوغلی همان اول کیجه قویرق کوته قصوب دخی کرماستی یولندن
قچدی زیرا بو کلدوکی یوللرك دربندلرین هب کسب طوررلردی کچمدوکینی
6 بلب کرماستی یولنه کتدی بروسا خلقی دخی قلعه‌دن چقب بونلره هی
اورب ایتدلر عثمانك اوغلنك اولوسندن بویله قورقدکز وای اکر دریسی
کلیدی دیدیلر و قرامان اوغلی بو صورتله استعجال ایدب قچرکن حاصلرندن
9 بر ندیمی واریدی خرمن طنسی دیرلردی غایت سمیز و بیك اریدی
قرامان اوغلنك آردنجه یله یله عاجز اولیجق قرامان اوغلنه ایتدی سلطانم
153b عثمانلنك اُلوسندن بویله قچرسن اکر دریسی کلسه | حالك نه اولوردی
12 دیدی بو سوز قرامان اوغلنه غایت عار کلب بیوردی فی الحال بو ندیمی
بر اغاجه اصا قودیلر و بالجمله کندوسی دخی حمید ایلندن کچب کندو ولایتنه
واردی امّا یولده کیدرکن ترکلر آردین بصه بصه اوردسنی یغما ایده ایده
15 اکا بر ایش اتدلرکه وصف اتمك اولمز هر کویدن اتراك ایذب هر کیجه
اوردسین بصب تالان ایدرلردی بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز
اون التسنده واقع اولدی و قرامان اوغلنك بر قاضی عسکری واریدی
18 قره مرسل درلردی قرامان اوغلنه ایتدی بن دعاجکزی کوندر وارین
عثمان اوغلیله سنی بارشدیره‌یم دیدی قرامان اوغلی ایتدی های بو نه سوزدر

ölüsü Kaplıca imaretine geldi„ dediler. Karaman oğlu'nun can başına sıçrayıp, f'il-hâl atlanıp, Musa Çelebi'nin meyti üzerine geldi. Tabutunu açtırıp, Musa Çelebi'yi görmeyince inanmadı. Zira Musa Çelebi'yi görmüştü, bilirdi. Andan Karaman oğlu, heman ol gece kuyruk göte kısıp, dahi Kirmastı yolundan kaçtı. Zira bu geldiği yolların derbentlerini hep kesip dururlardı. Geçemediğini bilip, Kirmastı yoluna gitti. Bursa halkı dahi kaleden çıkıp, bunlara hey urup eyittiler: "Osman'ın oğlunun ölüsünden böyle korktunuz. Vay eğer dirisi gelseydi„ dediler. Ve Karaman oğlu bu suretle isti^ccâl edip, kaçarken hâslarından bir *nedîmi* varidi, Harman Danası derlerdi. Gaayet semiz ve büyük eridi. Karaman oğlu'nun ardınca *yele* yele âciz olıcak, Karaman oğlu'na eyitti: "Sultanım Osmanlı'nın ölüsünden böyle kaçarsın, eğer dirisi gelse halin ne olurdu?„ dedi. Bu söz Karaman oğlu'na gaayet âr^c gelip, buyurdu. F'il-hâl bu nedîmi bir ağaca asa kodular. Ve bi'l-cümle kendisi dahi Hamid İli'nden geçip, kendi vilâyetine vardı. Amma yolda giderken Türkler ardını basa basa, ordusunu yağma ede ede ana bir iş ettiler ki, vasf etmek olmaz. Her köyden etrâk inip, her gece ordusunu basıp, tâlân ederlerdi. Bu mâceranın tarihi hieretin sekiz yüz on altısında[1] vaki^c oldu. Ve Karaman oğlu'nun bir kazaskeri varidi, Kara Mürsel derlerdi. Karaman oğlu'na eyitti: "Ben duacınızı gönder. Varayın, Osman oğlu'yla seni barıştırayım„ dedi. Karaman oğlu eyitti: "Hey bu ne sözdür.

[1] M. 3. IV. 1413—22. III. 1414.

اکر ازرمه کلرسه بن انکله حقلشی بلورین دیوب نصیحت قبول اتمیب
کندو بلوسنه یوردکیچون نیچه ورطه‌لره اوغرادی

3 حکایت

روایتدرکه امیر سلیمان الله امرنه واریجق اوغلنی استانبوله
کوندەربدرردی صکره سلطان محمد موسی چلبیله قووشرکن استانبول
6 تکوری سلطان محمددن وهم ایدب امیر سلیمانك اوغلنی قبول اتمزلندی
زیرا سلطان محمدله عهد و پیمانی واریدی اول سببدن اوغلان دخی
استانبولدن کیدب قرن اواسنه واردیکم چقب افلاقه کیدیدی قرن
154a 9 اواسنك آقنجیلری اوغلانی افلاقه کتمکه قومیوب اوغلانك یاننه جمع
اولوب ایتدلر سکا معاونز دیب تحریك ایدب یانبولیه کتوردلر بو خبری سلطان
محمد اشدیجك کوچب اوغلانك اوزرنه هجوم اتدی سلطان محمدك یوردوکن اشدب
12 آقنجیلر اوغلانك یانندن طاغلدلر اوغلانك بر لالاسی واریدی درزی باشی
زغنوس درلردی اوغلانی الب سلطانه کتردی سلطان اوغلانك کوزلرن چقردب
بروسایه کوندردی کندو دخی اکلنمدی آردنجه بروسایه کلدی و امیر سلیمانك
15 بروساده بر قزی واریدی اول قزی بر سنجاق بکنه وردی اوغلانه دخی
ایو تیمار ایدب کیوه یوره‌سنده آق حصار درلر بر کافر کوین وردی
هر وقت کم سلطان بروسایه کلسه امیر سلیمانك اوغلنی کتردب خیلی
18 نسنلر عطا ایدردی قرنداشم اوغلیدر دیب خوشجه طوتب کوکلجکن
اله الوردی و قز قرنداشنه دخی دایم عطاسن اکسك اتمزدی

5-6 صکره ... وهم ایدب FPaVy : استانبول تکوری امیر سلیمانك اوغلنی قبول اتمزلندی
M — A

Eğer üzerime gelirse, ben anınla haklaşı bilirim„ deyip, nasihat kabul etmeyip, kendi *bilü*sine yörüdüği-çin nice vartalara uğradı.

Hikâyet

Rivâyettir ki, Emir Süleyman Allah emrine varıcak, oğlunu[1] İstanbul'a gönderip-dürürdü. Sonra Sultan Mehmed, Musa Çelebi'yle kovuşurken İstanbul Tekvuru Sultan Mehmed'den vehm edip, Emir Süleyman'ın oğlunu kabul etmezlendi. Zira Sultan Mehmed'le ᶜahd ü peymânı varıdı. Ol sebepten oğlan dahi İstanbul'dan gidip, Karınovası'na vardı-kim, çıkıp Eflâk'a gideydi. Karınovası'nın akıncıları, oğlanı, Eflâk'a gitmeğe komayıp, oğlanın yanına cemᶜ olup, eyittiler: "Sana muâviniz„ deyip, tahrik edip, Yanbolu'ya getirdiler. Bu haberi Sultan Mehmed işidicek, göçüp oğlanın üzerine hücum etti. Sultan Mehmed'in yürüdüğünü işidip, akıncılar oğlanın yanından dağıldılar. Oğlanın bir lalası vardı, *Terzibaşı* Zağanos derlerdi. Oğlanı alıp Sultan'a getirdi. Sultan oğlanın gözlerini çıkartıp, Bursa'ya gönderdi. Kendi dahi eylenmedi, ardınca Bursa'ya geldi. Ve Emir Süleyman'ın Bursa'da bir kızı' varidi. ol kızı bir Sancak beyine verdi. Oğlana dahi eyi tîmar edip, Geyve yöresinde, Akhisar derler bir kâfir köyünü verdi. Her vakit kim, Sultan Bursa'ya gelse, Emir Süleyman'ın oğlunu getirdip, hayli nesneler ᶜatâ ederdi. "Karındaşım oğludur„ deyip, hoşça tutup, gönülcüğünü ele alırdı. Ve kız karındaşına dahi daim ᶜatasını eksik etmezdi.

[1] Orhan Çelebi (ölm. 1429).

حکایت

شیله روایت اولنورکه چون سلطان محمد قرامان اوغلنك بنك كبی
مهمل اشن اشدیجك سرب بروسایه كلب بروسانك یاندوغین
كورب اهل اسلامه اولان حقارته تمام واقف اولوب غمناك اولدی
تیز وزیرلرن قاتنه اوقیوب ایتدی قرمان اوغلی نه ظالم و بی
دیندركی بن نظام عالم ایچون مملكتم قیوب بر قاج آیلیق یول تختمدن
ایراغ اولوب كیجه كوندوز عمرمی مسلمانلروك یولنه فدا ایدوب رعا(یا)یی
مظالمدن خلاص ایتمكه نیت ایدوم دخی اول كله بر سوری مظلوم
مسلمانلروك اوزرینه دوشوبماللرین غارت ایدوب عورت و اوغلانلرین
چكه انجده ای وزیرلر بو ظالمه نجه ایدەین دیدی وزیرلر ایتدیلر پادشاها
بزوم باشمز جانمز سنوك یولكده فدا اولسون دیدلر بایزید پاشا خونكاروك
بو وجهله اضطرابن كوریجك ایتدی ای سلطان عالم مبارك قلبكوزه غم
كترمیوب غصه و تشویش چكمك نولەدركیم بویكچون غم چكەسیز
انشاءالله الاعز خدا فرصت ویرورسه قرمان اوغلینوك عسكریله بروجهله
ضرب و حرب ایدەلم كه خلق عالم متحیر اولا جهانی كوزینه قراكو
ایدوب تارومار ایدەلوم دیدیلر هله اول اولی بودركی قین اتا كوزه دوالقادر
اوغلنه و اسفندیاره و كرمیان اوغلنه بو حالی بیله اعلام ایدەلوم آنلر دخی
حاضر اولوب بزوم ایله بیله اولالر دیوب اول اسفندیاره ایلچی كوندرب
ایتدیكه قرمان اوغلی بزوم ایله یاغی اولدوغی معلومكدر اوزرینه واروروم

1 حکایت : FPaMVy + رفتن سلطان محمد خان به قرمان || 3 - 18 بروسانك ... اولالر دیوب A : — FPaMVy || 19 قرمان ... واروروم A : — FPaMVy

Hikâyet

Şöyle rivâyet olunur ki, çün Sultan Mehmed, Karaman oğlu'nun bunun gibi *mühmel* işini işidicek sürüp, Bursa'ya gelip, Bursa'nın yandığını görüp, ehl-i islâma olan hakarete tamam vâkıf olup, gam-nâk oldu. Tez vezirlerini katına okuyup, eyitti: "Karaman oğlu ne zâlim ve bî-dîndir ki, ben nizâm-ı âlem için memleketimi koyup, bir kaç aylık yol tahtımdan ırağ olup, gece gündüz ömrümü müslümanların yoluna feda edip, reâ(ya)yı mezâlimden halâs etmeğe niyet edevüm. Dahi ol gele, bir sürü mazlûm müslümanlarm üzerine düşüp, mallarını gaaret edip, avret ve oğlanlarını çeke, incide. Ey vezirler bu zâlime nice edeyin ? „ dedi. Vezirler eyittiler : "Padişahâ, bizim başımız, canımız senin yolunda fada olsun „ dediler. Bayezid Paşa, Hunkâr'ın bu veçhile ıztırabını görücek eyitti: "Ey Sultan-ı âlem, mübarek kalbinize gam getirmeyip, gussa ve teşvîş çekme(yi)n. Bu ne ola kim, buyunçün gam çekesi(ni)z. İnşaallah ül-a^caz, Hudâ fırsat verirse, Karaman oğlu'nun askeriyle bir veçhile zarp u harp edelim ki, halk-ı âlem mütehayyir ola. Cihanı gözüne karanu edip, târumâr edelim„ dediler. "Hele ol evveli budur ki, kayın atanıza, Dulkadır oğlu'na ve İsfendiyar'a ve Germiyan oğlu'na bu hali böyle i'lâm edelim. Anlar dahi hazır olup biz ile bile olalar „ deyip evvel İsfendiyar'a elçi gönderip, eyitti - ki: " Karaman oğlu, bizim ile yağı olduğu malûmundur. Üzerine varırım

یا سن کل یاخود اوغلنلرکدن برسنی عسکر منصورمه کوندرەسین
او الاّ حاضر اولاسنکه اوش واردم دیدی اسفندیار بو خبری اشدیجك
154b 3 همان اوغلی قاسم بکی کلن ایلچیله بر قج یوز عسکرله بله کوندردی | و دخی
کرمیان اوغلنه ایلچی کوندەرب ایتدی قرامان اوغلنك نا معقول
حرکتن خود کوردك اوشده ازرنه واررین اکر بنمله دوستلغك واریسه
6 انشاالله الرحمن سید غازی یزندن طغرو چقسم کرکدر سندخی عساکر
منصورمه ولایتکدن آزق کوندرسن و سندخی عسکروکی تیزجك جمع
ایدەسن کلاسن و اکر بو بابده تکاسل ایدرسك وقتکه حاضر اولاسن
9 اوّل سکا وارب اندن قرامانه واررم بیلمش اولاسن دیدی کرمیان
اوغلی بو خبری اشدیجك سمعاً و طاعةً بندخی وارەین و هم آزق ویرەین
دیدی مبالغه ایله آزقلر کوندردی و کندو دخی عسکرین جمع ایدوب
12 خونکاری قرشولمق اردنجه اولدی تا خونکار اول مملکته وارب کلنجه
کرمیان اوغلنك ازقجیسی اکسك اولمدی

حکایت

15 روایتدر سلطان محمد هجرتك سکز (یوز) اون یدیسنده عظیم لشکر
جمع ایدب اقشهره چقب واردوغی کبی آقشهری ویردلر اندن بکشهرین
و سیدیشهرین و اوقلق حصارن و سعید الن فتح ایدب آندن واروب
18 قونیهٔ محاصره ایدب و غایت قتی سیلکلب چوق یرلری خراب ایدب
و اوردیی دخی سیل آلدی اندن قرمان اوغلی دخی الچی کوندرب تنزل

3 بر قج . . . عسکرله *Pa* : — *FAMVy* || 7-8 و سندخی . . . کلاسن و *A* : — *FPaMVy* || 9 بیلمش اولاسن *M* : — *FPaAVy* || 11-12 و کندو دخی . . . اردنجه اولدی *A* : — *Vy FPaM* || 13 ازقجیسی . . . اولمدی *FPaMVy* : سورکنی اکسوك اولمیوب و دوالقادر اوغلی دخی اوغلنه عسکر قوشوب کوندردی *A* || 14 حکایت *FPaMVy* : — *A* || 17 اوقلق *FPaVy* : اقلق *M* اقلیق *A* || 19 قرمان اوغلی . . . تنزل *A* : — *FPaMVy*

ya sen gel, yahut oğlanlarından birisini asker-i mansu-ruma gönderesin. Ve illâ hâzır olasın-ki üş vardım„ dedi. İsfendiyar bu haberi işidicek, heman oğlu Kasım Bey'i gelen elçiyle bir kaç yüz askerle bile gönderdi. Ve dahi Germiyan oğlu'na elçi gönderip, eyitti: "Karaman oğlu'nun *nâ-ma^ckûl* hareketini bod gördün. İşte üzerine varırım. Eğer benimle dostluğun var ise, inşallah ür-rahman, Seyyid-Gazi yüzün-den doğru çıksam gerektir. Sen-dahi asâkir-i mansûruma vilâ-yetinden *azık* gönderesin. Ve sen-dahi askerini tezcek cem'ede-sin, gelesin. Ve eğer bu bapta *tekâsül* edersen, vaktine hazır olasın. Evvel sana varıp, andan Karaman'a varırım, bilmiş ola-sın„ dedi. Germiyan oğlu, bu haberi işidicek, "Sem'an ve tâ^caten, ben-dahi varayım ve hem azık vereyim„ dedi. Mübâlağa ile azıklar gönderdi. Ve kendi dahi askerini cem^c edip, Hunkâr'ı karşılamak ardınca oldu. Ta Hunkâr ol memlekete varıp, gelince(ye kadar) Germiyan oğlu'nun azıkcısı eksik olmadı.

Hikâyet

Rivâyettir, Sultan Mehmed hicretin sekiz (yüz) on yedi-sinde ^câzîm leşker cem^c edip, Akşehir'e çıkıp, vardığı gibi, Akşehir'i verdiler. Andan Beyşehri'ni ve Seyyidi-Şehri'ni ve Okluk hisarı'nı ve Said İli'ni feth edip, andan varıp, Konya'yı muhasara edip ve gaayet katı sel-gelip, çok yerleri harap edip ve orduya dahi sel aldı. Andan Karaman oğlu dahi elçi gönderip, tenezzül

[1] Yakub Bey (1388 - 1390, 1402 - 1428)

ایدوب اتدوکی ایشـه پشیمان اولوب توبه ربنا بونك کبی بر ایش اتمیم
دیوب انواع تضرعات ایدوب یلواریجق خونکار دخی کرم ایدوب قرمان
3 اوغلینوك یرامزلقلرینه قالمیوب صوچنی عفو ایدوب سـلطان محمد قرامان
اوغلیله صلح ایدب کتدی هجرتك سکز یوز اون سکزنده وارب قسطونیٔ
و جانیك ولایتلرن فتح اتدی و اول اثناده خبر کلدیکه قرامان اوغلی ایلی
6 اورب ینه یاغی اولدی دیو سـلطان محمد ینه لشـکر جمع ایدوب
قرامان اوغلنك ازرنه نیت ایدب انکوریه کلدی اندن سلطان
155a محمدك مزاج شریفنه انحراف واقع اولوب خستەلندی نه قدر اطبا واریسه
9 کتردب علاج اتدردی فایده اتمدی اخرالامر بکلردن بری ایتدی کرمیان
اوغلنوك بر طبیبی واردر حکیم سنان دیرلر شیله حکمتده افلاطون ثانیدر
دیدی فی الحال ادم کوندرب سـنانی کترتدیلر و بو اول حکیم سـناندرکه
12 شیخی دیدکله معروفدر خسرو و شیرین بونك ترجمەسیدر اندن حکیم سنان
کلب سلطانك نبض شریفنه ال اورب ایتدی ای سلطان عالم سنك خستەلغك
بر خستەلق دکلدرکه طبیب علاج ایده سقین معجون و شربت جنسـندن
15 هیچ استعمال اتمه بو مرضك دواسی همان سونمکدر دیدی حکیم سنانك
بو سزی سـلطانه خوش کلب هیچ قیوورمدی اندن قرامان اوغلی ازرنه
سـلطان وارمیجق کمی کوندرەلم دیو مشـاوره اتدلر وزیرلر بو خدمت
18 بکلر بکینکدر دیب بایزید باشا اول وقت اناطولیه بکاربکیدی انی کوندردلر
بایزید باشـا دایما قرامان اوغلیله دوستلق ایدب بری برنه آدملری وارر

1 - 3 ایدوب . . . عفو ایدوب A :— FPaMVy || 6 لشکر جمع ایدوب A : — FPaMVy || 7 قرمان . . . انکوریه کلدی FPaMVy : قرمانه قصد ایدوب یوردی A || 7 - 16 اندن . . . قیوورمدی FPaVy : — AM || 16 - 4 (534) اندن . . . خوش اولوب FPaVy : قرمانه وارب قرمان اوغلی قرشـولیب قونیه اواسـنده اوغرشـوب قرمان اوغلی محمد بکی بیوك اوغلیله طوتدلر اندن اق شهری و سـیدی شهرنی و قره شهری و یکی شهری و سـوری حصـاری و جمادی حصارنی و نکدهٔ ویروب صلح اتدیلر M منزل بمنزل کیده دوره درەلر و دربندلر و اووالر و یازولر آشـوب قرمان اوغلی دخی عسـکر عظیمله قرشـولیب اکی طرفدن یورییوب کلوب یتشـوب قونیه اوواسنده بربرینه بولشوب طورشوب اوغراشوب اکی طرفدن بربرینه مقابل سـکولر حواله قلوب قلجلر یلپ یلپ یتوب باش آلشـوب قان دوکشوب لشـکر دوکشـوب قوشوب قریشـوب جنکه

edip, ettiği işe pişman olup, "Tevbe, *Rabbenâ*, bunun gibi bir iş etmiyem„ deyip, envâ-ᶜı tazarruat edip, yalvarıcak Hünkâr dahi kerem edip, Karaman oğlu'nua yaramazlıklarına kalmayıp, suçunu affedip, Sultan Mahmed, Karaman oğlu ile sulh edip gitti. Hicretin sekiz yüz on sekizinde[1] varıp, Kastamoni'yi ve Canik vilâyetlerini feth etti. Ve ol esnâda haber geldi-ki, "Karaman oğlu, il urup yine yağı oldu„ deyü. Sultan Mehmed yine leşker cemᶜ edip, Karaman oğlu'nun üzerine niyyet edip, Engüri'ye geldi. Andan Sultan Mehmed'in mizac-ı şerifine *inhiraf* vakiᶜ olup, hastalandı. Ne kadar *ettibbâ* varise getirdip, ilâc ettirdi. Fayda etmedi; âhir ül-emr, Beylerden biri eyitti: "Germiyan oğlu'nun bir tabîbi vardır. Hakîm Sinan derler, şöyle hikmette Eflâtun-ı sânidir„ dedi. Fi'l-hâl âdem gönderip, Sinan'ı getirttiler. Ve bu ol Hakîm Sinan'dır-ki Şeyhî demekle maᶜruftur. *Husrev ü Şirîn* bunun tercümesidir. Andan Hâkîm Sinan gelip, Sultan'ın nabz-ı şerîfine el urup, eyitti: "Ey Sultan-ı âlem, senin hastalığın bir hastalık değildir ki, tabîp lâc ede. Sakın maᶜcun ve şerbet cinsinden hiç istimâl etme. Bu marazın devâsı hemen sevinmektir„ dedi. Hakîm Sinan'ın bu sözü Sultan' a hoş gelip, yanından hiç koyuvermedi. Andan Káramam oğlu üzerine Sultan varmayıcak, "kimi gönderelim„ deyü müşavere ettiler. Vezirler "bu hizmet Beylerbeyinindir„ deyip, Bayezid Paşa ol vakit Anadolu'ya Beylerbeyyidi, anı gönderdiler. Bayezid Paşa, daima Karaman oğlu'yla dostluk edip biri birine adamları varır

[1] M. 13. III. 1415—28. II. 1416.

طوردیلر های وهوی نعره‌لردن یتقولنوب بربرینه کورزلر قلیجلر حواله قلوب طراقه طراق دوکشورلر ادی ییر
یوزی قاندن لاله رنك اولمشدی کوشته‌لردن صحرالر طولمشدی باشلر قان ایچنده غلطان اولوب فریاد و فغان
اوج اسمانه چقمشدی آتلر کورولدوسندن کورزلر طراقندن قلیجلر چقاغندن اوقلر غژلدوسندن ویایلر آوازه‌سندن
سکولرسنان یلبمسندن کوزلر قماشوب قولقلر طوتولوردی اول اولوهیبتلو جنکی کورنلر وك قورخودن او‌ی صیدوب
دلی کیدوب یجه‌لر جان ویروردی اوندن نعره طوزدن هوا طولمشدی صنیدککی مریخ یره انمش ایدی فلکوك
اینه‌سی شول اسبترطاس بکی چیك چیك اوتردی بر عظیم جنك اتدیلرکی قهرمانلر کورسه قان قشنوردی ونریمانلر
کورسه نرم اولدی عاقبت لشکر قرمان عثمانیلره طاقت کتوره‌میوب منهزم اولوب قاچدیلر عثمانلو دخی
اردلرینه دوشوب کیمین قیروب کیمن اسیر اتدیلر و قرمان اوغلینون دخی الغار ایله اردندن یتوب قرمان اوغلی
محمد بکی بیوك اوغلی مصطفی چلبیله طوتوب خوش کمند ایدوب بند اتدیلر آندن کلوب سلطان محمده
عرض اتدیلر خونکار دخی اشیدوب شاد و خرم اولوب نصرت ویرن الله تعالی‌یه شکرلر قلدی تخته
کچوب اوتوردی بیوردیکه دیوان دوردی اندن امر ایدوب قرمان اوغلینی اوغلیله دیوانه کتوروب سایر
حاجبلر و بوابلر و یکیچری‌لر دخی اسیرلرین کتوردیلر جون سلطان کوردیکه قرمان اوغلی الی بغلو
و جکری طاغلو سیاست میدانته کلور تحمل ایده‌میوب مرحمت نظری و شفقتی غالب اولوب یرندن
طوری کلوب عزت و اکرام ایدوب قرشو چقوب بندلرین کتوردب خوش نواخت اتدی و قرمان اوغلی
دخی اولمدوکنه سویثوب آق شهری و سیدی شهرنی و اثلوغی و قره‌شهری و بك شهری و سفریحصاری
و جاذی حصارنی و نیکدهٔ خونکاره ویروب صلح اتدلر *A*

كلردی اول دوستلغه بنا ایدب قرامان اوغلنه مخفیجه بر مکتوب یازب
كوندردی‌كه ندوررسن سلطان قتی خسته اولدی همان بر نفس قلدی
3 نمردانلغك، واریسه ایدب كلب ارملك اردنجه اولاسن دیدی قرامان اوغلی
155b دخی بو سوزه اعتماد ایدب | فی‌الحال شهردن چقب قونیه اواسنه قوندی
یانینه آدم جمع اتمكه مشغولكن بو یكادن بایزید پاشا ایكشر اتلو آدم سچب
6 یورتب علی‌الصباح قونیه اواسنه یتشب حاضر اولن عسكرله اوغرشب
طاغدب قرامان اوغلی محمد بكی و بیوك اوغلی مصطفی بكی یاطغنده طوتب بند
اتدی قرامان اوغلی محمد بك ایتدی های پاشا نه یاوز قیدك بایزید پاشا
9 ایتدی ارلك اون طقوزی حیله دیمشلر اكر سكا بیله اتمسم فجردك
بنسنی بولمیجق پادشاه قتنده یوزم اغرمزدی دیدی اندن بو خبر
انكوریده سلطانه یتشب ایتدلركه بایزید پاشا قرامان اوغلی
12 محمد بكی و برادری مصطفی بكی طوتب كتوری‌یورر دیدلر همانكه
سلطان بو خبری اشتدی یوزك آغ اولسون بایزید دیدی دوشكندن
قلقوب صپا صاغ اولدی حكیم سنانه مبالغه نسنلر عطا ایدب ینه
15 كرمیانه كوندردی اندن بایزید پاشا قرامان اوغلنی الوب كلب سلطانه
عرض ایدیجك سلطان ایتدی ای قرامان اوغلی سنی بن نیلیین قرامان
156a اوغلی ایتدی سلطانمك الی بغلو كنهكار قولیم هر نه سیاستكه بن قولنه |
18 امر ایده ایكه اولقدر سیاسته لایقم باقی فرمان سلطانكدر دیدی سلطان
كریم كشیدی اسیركیب ینه یانته الوب ایتدی قرامان اوغلی كل یمین ایله

gelirdi. Ol dostluğa bina edip, Karaman oğlu'na mahfice bir mektup yazıp, gönderdi ki, "Ne durursun? Sultan kati hasta oldu. Hemen bir nefes kaldı. Ne-merdâneliğin varise edip, gelip, ermek ardınca olasın„ dedi. Karaman oğlu dahi bu söze i^ctimad edip, fi'l-hâl şehirden çıkıp, Konya ovasına kondu. Yanına âdem cem' etmeğe meşgulken, bu yandan Bayezid Paşa ikişer atlı adam seçip, yürütüp, ^cale's-sabah Konya ovasına yetişip, hazır olan askerle uğraşıp, dağıdıp, Karaman oğlu Mehmed Bey'i ve büyük oğlu Mustafa Bey'i yatağında tutup, bend etti. Karaman oğlu Mehmed Bey eyitti: "Hay Paşa, ne yavuz kıydın?„. Bayezid Paşa eyitti: "Erlik on, dokuzu hiyle demişler. Eğer sana böyle etmesem kaçardın. Ben - seni bulmayıcak, padişah katında yüzüm ağarmazdı„ dedi. Andan bu haber Engüri'de Sultan'a yetişip, eyittiler ki: "Bayezid Paşa, Karaman oğlu Mehmed Bey'i ve biraderi(?) Mustafa Bey'i tutup, getiri-yürür„ dediler. Heman-ki, Sultan bu haberi işitti, „Yüzün ak olsun, Bayezid„ dedi. Döşeğinden kalkıp, sapa sağ oldu. Hakîm Sinan'a mübâlağa nesneler ^cata edip, yine Germiyan'a gönderdi. Andan Bayezid Paşa, Karaman oğlu'nu alıp, gelip, Sultan'a ^carz edicek, Sultan eyitti: "Ey Karaman oğlu! Seni ben neyliyeyim?„. Karaman oğlu eyitti: "Sultanımın eli bağlı, günahkâr kuluyum. Her ne siyaset ki, ben kuluna emr ede, iki ol - kadar siyâsete lâyıkım. Bâki ferman Sultan'ındır,„ dedi. Sultan kerîm kişiydi. Esirgeyip, yine yanına alıp, eyitti: "Karaman oğlu, gel yemin eyle,

بر دخی مسلمانلره ضرر اتمیسن دیدی اندن قرامان اوغلی محمد بك باش
ازرنه دیب الن کوکسنه قیوب ایتدی مادام شو جان بو بدنده‌در
3 مملکت عثمان یرمز نظرله بقمیم اکر بقرسم کلام قدیم بکا غریم
اولسون دیدی سلطان بو یمینی اشدیجك کوکلی خوش اولوب
اندن قرامان اوغلنه و اوغلنه خلعت کیوردی طبل خانه و سنجاق
6 ویردی و طویلیله اتلر و قطارله قترلر دوه‌لر ویردی و اول النان
شهرلرنی دخی ینه صدقه ایدب کوندردی همانکه اوردودن چقب
کتدی سلطانك اتلری دوردوغی چایره یتشجك آت اوغلنلرینك
9 اللرنده اوطاری طوردقلری بکلك اتلری آلوب ایتدی بنم عداوتم عثمانلویله
قیامتده‌کن باقیدر دیب کتدی و باجی حصاری دیدکلری حصاری کچدکدنصکره
ینه عثمان الن یقه یقد کتدی و قرامان اوغلنك بکلری قرامان اوغلنه
56b 12 ایتدلر نیچین شیله ایدرسن قنی یمینکز دیدلر اندن قرامان اوغلی ایتدی |
اول وقت قویمده بر کوکرجن واریدی اولجان ازرنه آند اچدم صکره
کوکرجنی صالی وردم آند بوزلدی دیدی بو خبری سلطان اشدیجك ایتدی
15 اول آند انی قومیا انشأالله تعالی دیدی

حکایت ذهاب سلطان محمد خان الی انکروس و فتح قلعهٔ سورن و طاعة الکفار له

18 روایتدرکه چون قرامان اوغلیله مصالحه اولب سلطان قرامان اوغلنی
ازاد اتدکدن صکره هجرتك سکز یوز اون طقوزنده سلطان ینه اطرافك

10-15 وباجی حصاری ... تعالی دیدی *FPaVy* : — *AM* || 16 حکایت *PaAVy* : — *FM* | محمد
خان *F* : — *PaVy* || 17 - 16 ذهاب ... الکفار *FPaVy* : فتح قلعهٔ سورین *A* — *M* ||
17 له *PaF* — *Vy* || 19 - 18 روایتدرکه ... اتدکدن صکره *FPaVy* : اندن *AM*

Bir dahi müslümanlara zarar etmeyesin„ dedi. Andan Karaman oğlu Mehmed Bey, baş üzerine deyip, elini göğsüne koyup, eyitti: "*Mâdâm* şu can bu bedendedir, memleket-i Osman'a yaramaz nazarla bakmıyayım. Eğer bakarsam, Kelâm-ı kadîm bana *garîm* olsun„ dedi. Sultan bu yemini işidicek, gönlü hoş olup, andan Karaman oğlu'na ve oğluna hilʿat geyürdü. *Tabılhane* ve sancak verdi. Ve tavlayla atlar ve katarla katırlar, develer verdi. Ve ol alınan şehirlerini dahi yine sadaka edip, gönderdi. Heman-ki ordudan çıkıp gitti, Sultan'ın atları durduğu çayıra yetişicek, at oğlanlarının ellerinde *otarı*-durdukları Beylik atları alıp, eyitti: "Benim ʿadâvetim, Osmanlıyla kıyâmete - değin bâkidir„ deyip, gitti. Ve Bacı hisarı[1] dedikleri hisarı geçtikten sonra yine Osman ili'ni yıka yaka gitti. Ve Karaman oğlu'nun Beyleri Karaman oğlun'a eyittiler: "Niçin şöyle edersin, kani yemininiz?„ dediler. Andan Karaman oğlu eyitti: "Ol vakıt koynumda bir güvercin varidi. Ol-can üzerine and içtim. Sonra güvercini salı verdim. And bozuldu„ dedi. Bu haberi Sultan işidicek, eyitti: "Ol and anı komıya, inşaallahü teâlâ„ dedi.

Hikâyet-i Zihâb-ı Sultan Mehmed ilâ Ungurus ve feth-i kalʿâ-i Severin ve tâʿat ül-küffar lehü

Rivâyettir ki, çün Karaman oğlu'yla musalaha olup Sultan, Karaman oğlu'nu azâd ettikten sonra, hicretin sekiz yüz on dokuzunda[2] Sultan yine etrâfın

[1] Ankara - Polatlı ilçesinin Samutlu bucağında BACI adlı bir köy vardır (?).

[2] 1. III. 1416 — 17.II.1417.

لشکرنی جمع ایدب قرامان اوغلی دخی عسکر کوندەرب اسفندیار دخی
اوغلی قاسم بکی کوندردی اندن سلطان دولتله یریب روم النه کچدی
و تونهٔ کچدی کنارنده طرب یرکوکنی یاپدرب ساقجی و یکی سالهٔ معمور
ایدب اندن اقنجیلر صالی ویرب سکردب مبالغه ایله طویملقلر اولدی اندن
افلاق بکی ایلچیله خراجن کوندرب اطاعت اتدی و دخی اوغلنلرینی
خدمته قپویه کوندردی که آیروق یاغیلق اتیه اکر ایدەجك اولور اسه
اوغلانلرین هلاك ایدەلر افلاق اوغلیله بو وجه اوزره مصالحه ایدوب
بریشقلیق اتدلر اندن سلطان قلقوب انکروس ولایتنه وارب قلعهٔ سورنی
فتح اتدی شوکت اسلام کفار کورب صلح ایدب اوچ امیرزادهٔ کفره
خدمته کوندەرب و حاجت اولدقچه لشکر دخی کوندرمکه التزام ایدوب
شیله عهد اتدیلرکه مادامکه سلطان الاسلام و المسلمین حیوة ده اولا
مخالفت و خیانت اتمیلر اندن صکره کفارك | 157b ایرق خیانتی ظاهر اولمدی
اول ییلده سلطان محمد اتدن دوشب خیلی زحمت چکدی اندن دارالسلطنەیه
ادرنیه کلدی عدل و داد اتدی و دخی هجرتك سکز یوز یکرم برنده
بروساده و دیار رومده زلزله اولب نچه دیارلر خراب اولدی ارزنجان
اشغه کچدی اندنصکره هجرتك سکز یوز یکرم ایکسنده دیار رومده
اماسیه ده و توقات دایرسنده آشوب و فتنلر ظاهر اولدی جملەسندن بری
بوکم قره قیونلو قره یوسف ارزنجاندن ارمن دیارنه کلب ارزنجانی الوب
پیر عمری انده نصب ایدب کندوسی کتدی اندن پیر عمر قره حصاره

3 ساقجی FVy : ساچقی Pa — M || 3-4 ساقجی . . . طویملقلر اولدی FMPaVy : اندن اقنجیلری صالی‌ویروب سکردوب مبالغه طویملقلر اولدی افلاق ولایتنده اوچ پاره قلعه آلدی بری ساقچه وبری یکی‌صاله وبری یورکوزی بونلاره کندو قوللرین قویوب مرتب ایدوب ابادان اتدی A || 6-8 که آیروق . . . بریشقلیق اتدیلر A : — FPaMVy || 8 سورنی Vy : سوارنی FPaAM || 9 امیرزادهٔ PaAVy : بك اوغلنی M اوغلنی F || 11-12 شیله . . . خیانت اتمیلر A : — FPaMVy || 13 خیلی. . . چکدی FPaVy : —AM || 14 عدل ... اتدی A :-- FPaMVy || 15-16 ارزنجان . . . کچدی A : — FPaMVy

leşkerini cem^c edip, Karaman oğlu dahi asker gönderip, İsfendiyar dahi oğlu Kasım Bey'i gönderdi. Andan Sultan devletle yürüyüp, Rumeli'ne geçti. Ve Tuna'yı geçti. Kenarında durup, Yerköy'ünü yaptırıp, İsakçı[1] ve Yeni-Sale[2]'yi ma^cmur edip, andan akıncılar salı verip, seğirdip, mübâlağa ile doyumluklar oldu. Andan Eflâk Beyi, elçiyle haracını gönderip, ita^cat etti. Ve dahi oğlanlarını hizmete, *kapı*ya gönderdi ki, ayrık yağılık etmiye. Eğer edecek olursa oğlanlarını helâk edeler. Eflâk oğlu'yla bu vech üzere musâlaha edip, barışıklık ettiler. Andan Sultan kalkıp, Ungurus vilâyetine varıp, kal^ca-i Severin[3]'ni feth etti. Şevket-i islâmı küffâr görüp, sulh edip, üç *emîr-zade* keferey! hizmete gönderip ve hâcet oldukça leşker dahi göndermeğe iltizâm edip, şöyle ahdettiler ki, mâdâm-ki Sultan ül-islâm vel-müslimîn hayatta ola, muhalefet ve hiyanet etmiyeler. Andan sonra küffarın ayrık hiyâneti zâhir olmadı. Ol yılda Sultan Mehmed attan düşüp, hayli zahmet çekti. Andan *dâr-üs-saltanat* Edirne'ye geldi, ^cadl ü dâd etti. Ve dahi hicretin sekiz yüz yirmi birinde[4] Bursa'da ve diyâr-ı Rum'da zelzele olup, nîce diyârlar harap oldu. Erzincan aşağı geçti. Andan sonra hicretin sekiz yüz yirmi ikisinde[5] diyâr-ı Rum'da Amasya'da ve Tokat dairesinde *âşûb* ve *fitne*ler zâhir oldu. cümlesinden biri bu kim, Karakoyunlu Kara Yusuf, Erzincan'dan Ermen diyârına gelip, Erzincan'ı alıp, Pîr Ömer'i anda *nasb* edip, kendisi gitti. Andan Pîr Ömer Karahisar'a

[1] Isaccea
[2] Novo Selo.
[3] Severin.
[4] 9.II.1418—27.I.2419.
[5] 28.I.1419—16.I.1420.

طمع ایدب کلوب قلعه اوکنده خیمه‌سن قوروب محاصره اتدی قره حصارك
بکی حسن بك بن ملك احمد سلطان محمده آدم کونده‌رب مدد طلب اتدی
3 اندن حسن بك بن آلب ارسلان جنید بکی دپلیب جانیکی آلدی اندن
امیر اسفندیار صامصونی و باوره‌ٔ آلوب اوغلی حضر بکی انده نصب اتدی
اتفاق اول اثناده قره یوسف وفات ایدب اوغلی اسکندر یرنه پادشاه
6 اولدی و شاه رخ دخی کلب اسکندر قچب سریر تختنده پادشاه اولوب
شاه رخ ترکمان اردوسنی یغما اتدی و بالجمله چونکه سلطان محمد دیار
157b رومده بو فتنلری اشدب قصد اتدیکه رعایادن | بونلرك مظالمنی دفع اتمکیچون
9 رومه عزم ایدب ظالملرك بعضنی عنفله بعضنی لطفله دفع اتدی اندن سلطان
محمد غزادن دونب دولتله ینه بروسایه کلیجك اسفندیار اوغلی قاسم بك
خونکاره ایتدی سلطانك قولین قپوسندن ایرق کتمزم دیدی خونکار
12 دخی اسفندیاره ایلچی کونده‌رب ایتدی قرنداشم قاسم بونده قلب بندخی
ولایتمدن تیمار صدقه اتدم امدی سندخی توصیه‌ٔ و کنقری‌ٔ و قلعه‌جوکی
و قسطمونی‌ٔ و باقر کوره‌سنی ویر دیدی اسفندیار دخی خونکاره وزیری
15 بایزید پاشایی و دخی واعظ محمد درلردی بر عزیز کشی واریدی آنی
کوندرب ایتدی لطف ایدب خونکاردن دلك ایده‌سز کم بنم درلکم
قسطمونیله باقر کوره‌سندن در انلری بکا بغشلیه امدی کنقری‌ٔ و قلعه‌جوکی
18 و توصیه‌ٔ نواحیسیله و باقر کوره‌سنك دخی بعضی نواحیسین و محصولاتن
لطف ایدب قبول قلالر و بن بونلری خونکارك کندوسنه ویرورم قاسمه

1 قلعه . . . قوروب A : — FPaMVy || 4 باوره FPaMVy : بفره A || 6 سریر . . . پادشاه اولوب FPaAM : — Vy || 9 ظالملرك AM : مظالمك FPaVy || 11 قولین M : — FPaAVy

tama[c] edip, gelip, kale önünde haymesini kurup, muhasara etti. Karahisar'ın Beyi Hasan Bey b. Melek Ahmed, Sultan Mehmed'e âdem gönderip, meded talep etti. Andan Hasan Bey[1] bin Alp Arslan, Cüneyd Bey[2]'i tepeleyip, Canik'i aldı. Andan Emir İsfendiyar Samsun'u ve Bafra'yı alıp, oğlu Hızır Bey'i anda nasb etti. İttifak ol esnada Kara Yusuf vefat edip, oğlu İskender yerine padişah oldu. Ve Şahruh dahi gelip, İskender kaçıp, serîr-i tahtında padişah olup, Şahruh Türkmen ordusunu yağma etti. Ve bil-cümle çünki Sultan Mehmed diyâr-ı Rûm'da bu fitneleri işidip, kasd etti-ki, reayâdan bunların mezâlimini def[c] etmek için Rûm'a [c]azm edip, ol zâlimlerin ba[c]zını [c]*unf*le, bazını lutfle def[c] etti. Andan Sultan Mehmed gazadan dönüp, devletle yine Bursa'ya gelicek İsfendiyar oğlu Kasım Bey, Hunkâr'a eyitti: " Sultanımın kulıyan, kapısından ayrık gitmezem„ dedi. Hunkâr dahi İsfendiyar'a elçi gönderip, eyitti: "Karındaşım Kasım, bunda kalıp, ben-dahi vilâyetimden timar sadaka ettim. İmdi sen-dahi Tosya'yı ve Kangrı'yı ve Kalecik'i ve Kastamoni'yi ve Bakır Küre'sini ver„ dedi. İsfendiyar dahi Hunkâr'a veziri Bayezid Paşa'yı ve dahi Vâiz Mehmed derlerdi, bir [c]azîz kişi varidi, anı gönderip, eyitti: "Lutf edip Hunkâr'dan dilek edesiz kim, benim dirliğim Kastamoni ile Bakır Küre'sindendir. Anları bana bağışlaya. İmdi Kangrı ve Kalecik'i ve Tosya'yı nevâhiysiyle ve Bakır Küresi'nin dahi bazı nevâhisini ve mahsulâtını lutf edip kabul kılalar. Ve ben bunları Hunkâr'ın kendisine veririm. Kasım'a

[1] Tâcettin oğullarından, Niksar havalisi Beyi.
[2] Kubad oğlu Ali Bey'in oğlu.

ورمسونکه بدبختدر دیدی بو قضیهٔ خونکاره دیدیلر قبول ایدب الغاز
طاغنی حد تعیین ایدب ینه قاسم بکه صدقه اتدی قاسم بك دخی متوفا
اولنجه اتاسنه وارمیب عثمان ایشکنده قلدی |

حکایت فتح قلعهٔ سامصون

شیله روایت اولنرکه سلطان محمد بن بایزید خان اماسیده اولورکن
کافرلر صامصونی اوده یاقب کندلر شهری براغب کمیه کیرب قچدلر سلطان
محمده خبر اولب روم بکلربکیسی بچر اوغلی حمزه بکی کوندەرب وارب
کافر صامصونی الوب ضبط اتدی سلطان محمده خبر کوندردیکه شمدی
کافر صامصونندن مسلمان صامصونی المغه قولای اولدی دیدی همان
سلطان محمد دخی هجوم ایدب یوردی امّا بچر اوغلی حمزه بك حصاردن
کتمدی مسلمان صامصونیله هرکون جنك ایدردی چونکه سلطان کلوب
مرضیفونه اندی اندن قلقوب صامصونه کلدی صامصونده حصاروك
اچنده اسفندیار اوغلی حضر بکیدی سلطان محمد کلیجك همان حضر بك
قلعهٔ تسلیم اتدی بچر اوغلی حمزه بك حضر بکه ایتدی قلعهٔ نیچون جنك
اتمدین ویردك دیدی حضر بك ایتدی بو شهرك زندەکانسی بو کافر شهریله
ایدی چونکه کافر شهری خراب اولوب سزك الکزه دشدی بونده
شمدنکیرو نه حضور اولا درسن همان سیزکله بزم دوستلغمز اوردکله
قاز قوکشولغنه بکزر دیدی اندن سلطان محمد حضر بکی خلعتلیب چوق
نعمت وردی و ایتدی اکر یانمده طوررسك | سکا یخشی تمار ایدەین

3 وارمیب PaAVy : ورمیوب M ویرمیوب F || 4 قلعه FVy : — PaAM || 5 سلطان AM : — FPaVy | محمد بن بایزید خان Vy محمد AM بایزید خان بن محمد FPa || 6 کندلر FPaVy : کافرلری AM || 7 روم FPaAM : — Vy | بچر FPaVy : بچین (Biçin) M بچین (Beçin) A || 10-11 حصاردن . . . صمصونیله PaAMVy : کافر صمصوندن قلقرب مسلمان صمصونه کلشدی F || 12 مرضیفونه Pa : مرصفونه AM مرزوانه F مرزبانه Vy || 12-13 حصاروك اچنده F : — PaAMVy || 15 کافر شهریله PaAMVy : کافروك صمصونیله F

vermesin-ki bedbahttır„ dedi. Bu kaziyyeyi Hunkâr'a dediler. Kabul edip, Ilgaz dağını had tayin edip, yine Kasım Bey'e sadaka etti. Kasım Bey dahi müteveffa olunca(ya kadar) ata sına varmayıp, Osman eşiğinde kaldı.

Hikâyet-i feth-i kal^câ-i Samsun

Şöyle rivâyet olunur ki, Sultan Mehmed bin Bayezid Han, Amasya'da olurken; kâfirler[1] Samsun'u oda yakıp, kendileri şehri bırakıp, gemiye girip, kaçtılar. Sultan Mehmed'e haber olup Rûm Beylerbeyisi Biçer oğlu Hamza Bey'i gönderip, varıp, kâfir Samsun'unu alıp, zapt etti. Sultan Mehmed'e haber gönderdi-ki "Şimdi kâfir Samsun'undan müslüman Sam sun'unu almağa kolay oldu„ dedi. Heman Sultan Mehmed dahi hücum edip, yürüdü. Amma Biçer oğlu Hamza Bey hisardan gitmedi, müslüman Samsun'iyle her gün ceng ederdi. Çünki Sultan gelip, Merzifon'a indi. Andan kalkıp, Samsun'a geldi. Samsun'da hisarın içinde İsfendiyar oğlu Hızır Beyidi. Sultan Mehmed gelicek, heman Hızır Bey, kaleyi teslim etti. Biçer oğlu Hamza Bey, Hızır Bey'e eyitti: "Kaleyi niçin ceng etmeden verdin?„ dedi. Hızır Bey eyitti: "Bu şehrin zindegânisi, bu kâfir şehriyle idi. Çünki kâfir şehri harap olup, sizin elinize düştü, bunda şimdengeri ne huzur ola dersin. Heman sizinle bizim dostluğumuz, ördekle kaz komşuluğuna benzer„ dedi. Andan Sultan Mehmed, Hızır Bey'i hil^catleyip, çok ni^cmet verdi. Ve eyitti: "Eğer yanımda durursan, sana yahşi timar edeyim„

[1] Cenevizliler.

دیدی حضر بك ایتدی قرنداشم یانکده‌در بن انکله بر یرده طورمزین
دیب سلطانك الن اوپب دونب اتاسنه کتدی

حکایت

روایتدرکه چون سلطان محمد صامصونی الدی کلوب بروسایه کیدرکن
اسکلیبه کلدی اوغرادی اول ولایتده مبالغه تاتار اولرین کوردی بو ندر
دیو صوردی تاتار اولریدر دیدیلر ایتدی بونلرك بکلری قنده‌در دیدی
ایتدیلر تاتار صمغار اوغلی دوکون ایلدی انده‌در دیدیلر اندن سلطان
محمد وزیری بایزید پاشایه ایتدی تمور بو ولایتدن تاتاری الوب کتدی
دیرلردی یا بو ولایتده بونلرك بکلری اولوب دوکون ایلیب بری برنه وارش
کلش اتدکلری ندر بنم سفرمه دخی کلمزلر های امدی بونلری سرمك
کرکدر دیب منت بکی اوقدب بونلرك جمله‌سنی سوردرب فلبیه و نواحیسنه
کچردی و قونش حصارنك یوره‌سنه دخی قودیلر و منت اوغلی محمد بك
قونش شهرنده بر حصار بر کاروان سرای یاپوب یرلنب بر عمارت دخی یاپوب
اول ارایی مقام ایدندی اندن سلطان محمد دولت و سعادت ایله دارالسلطنه
بروسایه کلوب عدل و داده مشغول اولوب دلنوازلق کوستردی

حکایت خروج ابن قاضی سماونه فی روم ایلی و بورکلوجه فی قره‌بورون

شیله روایت اولنرکه اول وقتکه سلطان محمد قرنداشی موسی چلبینك
اشین | (159a) تمام اتدی اندن سماونه قاضیسی اوغلی‌که شیخ بدرالدین دیرلردی

2 سلطانك . . . دونب F : — $PaAMVy$ || 5 اسکلیبه AVy : اسکلبه M اشکلیه F اسکلیه Pa || 7 صمغار Vy : سمغار (Simegar) AM سمقار FPa || 12-13 دخی . . . برکاروان $FPaAM$: — Vy || 13 بر عمارت دخی یاپوب A : — $FPaMVy$ || 14-15 اندن . . . کوستردی A : — $FPaMVy$ || 16 حکایت AVy : — $FPaM$ || 16-17 خروج . . . قره‌بورون $FPaVy$: خروج سماونه AM || 19 شیخ بدرالدین A : — $FPaMVy$

dedi. Hızır Bey eyitti: "Karındaşım, yanındadır. Ben anınla bir yerde durmazın„ deyip, Sultan'ın elini öpüp, dönüp, atasına gitti.

Hikâyet

Rivâyettir ki, çün Sultan Mehmed Samsun'u aldı, gelip, Bursa'ya giderken İskilip'e uğradı. Ol vilâyette mübalağa tatar evlerini gördü. "Bu nedir?„ deyü sordu. "Tatar evleridir„ dediler. Eyitti: "Bunların Beyleri kandedir?„ dedi. Eyittiler: "Tatar Samagar oğlu düğün eyledi; andadır„ dediler. Andan Sultan Mehmed veziri Bayezid Paşa'ya eyitti: "Timur bu vilâyetten Tatarı alıp gitti derlerdi. Ya bu vilâyette bunların Beyleri olup, düğün eyleyip, biribirine varış geliş ettikleri nedir? Benim seferime dahi gelmezler. Hay imdi bunları sürmek gerektir„ deyip, Minnet Bey'i okudup, bunların cümlesini sürdürüp, Filibe ve nevâhisine geçirdi. Ve Konuş[1] hisarının yöresine dahi kodular. Ve Minnet oğlu Mehmed Bey, Konuş şehrinde bir *Kervan-Saray* yapıp, *yerlenip*, bir ᶜimâret dahi yapıp, ol arayı makam edindi. Andan Sultan Mehmed devlet ve saadet ile dâr üs-saltana Bursa'ya gelip, ᶜadl ü dâda meşgul olup, *dil-nevâzlık* gösterdi.

Hikâyet-i hurûc-ı İbni Kadi Simavne fî Rumeli ve Börklüce fî Karaburun

Şöyle rivâyet olunur ki, ol vakit-ki Sultan Mehmed, karındaşı Musa Çelebi'nin işini tamam etti, andan Simavne kadısı oğlu ki, Şeyh Bedrettin derlerdi,

[1] Pazarcık = Tatar Pazarcığı.

موسی چلبینك قاضی عسکریدی سلطان اکا علوفه تعیین ایدب ازنیقه
سرمشدی و بو سماونه قاضیسی اوغلنك بر کتخداسی واریدی آدنه
بورکلوجه مصطفی درلردی اول قره‌بورونه وارب اول ولایتده خیلی باری 3
مرایلق ایدب آیدین ولایتنك اکثرین کندویه دوندرب اول یرده
ولایت دعواسین ایدب خلقی اباحت مذهبنه دعوت اتدی حتی ایللرده
مشهور اولدی سماونه قاضیسی اوغلی انی اشدیجك قچوب اسفندیاره وارب 6
اندن کمیه بنوب افلاقه کچب اندن اغاج دکیزنه وارب مقام طوتدی اما
بورکلوجه‌نك آنکله اتفاقی بله ایدی سلطان محمد دخی بونلروك فسادین
اشیدوب بایزید باشایی بورکلوجه‌نك اوزرنه کوندردی بونلر دخی قره‌بورونه 9
وارب بولشب مبالغه جنك اتدلر طرفیندن چوق آدم خسارت اولدی
اخرالامر بورکلوجه جنك اراسنه بولنب هلاك اولدی و دخی مفسدلردن
اول اقلیم پاك اولدی ودخی هو کمال درلردی بر طورلق وارادی 12
کندو صکاری بر قاج یوز طورلاقلر واشقلر یانجه چنکلر چغانلر ایله
ایللرده کزوب انواع فساد ایدرلر ایدی اندن بایزید پاشا بورکلوجه‌نك
اشین تمام ایدوب مغنسیا کلوب طورلق هو کمالی انده بولوب آنی دخی 15
بر قاج مریدیله بوغازندن اصا قودی سلطان محمد اول حینلرده سیرزه
کلمشدی فکری | بویدیکم سلانیکه دوشیدی و بو طرفدن سماونه قاضیسی 159b
اوغلی کم اغاج دکیزنه کیرمشدی بر قاج بدبخت صوفی ادنلولری اطرافه 18
کوندردیکه شمدیدن کیرو بکا کلك مطیع اولوك بادشاهلق بکا ویرلدی

3 اول ولایتده PaAM : — FVy || 8-9 بونلروك . . . اشیدوب A : — FPaMVy || 10 خسارت اولدی M : قصور کلدی PaAVy — F || 12-14 و دخی هو . . . فساد ایدرلر A : — FPaMVy || 14-15 بورکلوجه‌نك . . . ایدوب A : — FPaMVy || 15 هو PaVy : هودی AM_1 — F || 16 برقاج A : بر نیجه M بر FPaVy | سیرز FVy : سیروز PaAM || 17 سلانیکه FAVy : سلانکه Pa سلنیکه M || 19 مطیع اولوك F : — PaAMVy

Musa Çelebi'nin kazaskeridi. Sultan ana ulûfe tayin edip, İznik'e sürmüştü. Ve bu Simavne kadısı oğlu'nun bir kethüdâsı varidi, adına Börklüce Mustafa derlerdi, ol Karaburun'a varıp, ol vilâyette hayli bârî *mürâilik* edip, Aydın vilâyetinin ekserini kendisine döndürüp, ol yerde velâyet davasını edip, halkı *ibâhat* mezhebine davet etti. Hatta illerde meşhur oldu. Simavne kadısı oğlu anı işidicek, kaçıp, İsfendiyar'a varıp, andan Ağaç Denizi'[1]'ne varıp, makam tuttu. Amma Börklüce'nin anınla ittifakı bile idi. Sultan Mehmed dahi bunların fesadını işidip, Bayezid Paşa'yı Börklüce'nin üzerine gönderdi. Bunlar dahi Karaburun'a varıp, mübâlağa ceng ettiler. Tarafeynden çok âdem hasâret oldu. Ahir ül-emr Börklüce ceng arasında bulunup, helâk oldu. Ve dahi müfsitlerden ol iklim pâk oldu. Ve dahi Hû Kemal derlerdi, bir *torlak* var idi. Kendi *sınarı* bir kaç yüz torlaklar ve aşaklar yanınca *çeng*ler, *çegâne*ler ile illerde gezip, envâ'-ı fesad ederler idi. Andan Bayezid Paşa, Börklüce'nin işini tamam edip, Manisa'ya gelip, Torlak Hû Kemal'i anda bulup, anı-dahi bir kaç müridiyle boğazından asa kodu. Sultan Mehmed ol *hîn*lerde Serez'e gelmişti. Fikri buydu-kim, Selânik'e düşeydi. Ve bu taraftan Simavne kadısı oğlu kim, Ağaç Deizi'ne girmişti, bir kaç bedbaht *sofî adınlu*ları etrafa gönderdi -ki, "Şimden geri, bana gelin, muti^{c} olun. Padişahlık bana verildi.

[1] Romanya'da Dobruca'nın güneyine düşen ormanlık = Deli Orman.

بر یوزنه بن خلیفه اولسم کرك هر کیمه کم سنجاق و صوباشیلق کرك
کلسون بنم یانمه هر کیمك نه مقصودی وارسه کلسون که شمدنکیرو
3 صاحب خروجم و بورکلوجه مصطفی دخی ایدین ایانده خروج اتدی
اولدخی بنم مریدمدر بنمچون خروج اتمشدر دیدی پس اغاج دکیزی
ایچنده دورارق یانه خیلی خدم و حشم جمع اولدی و بالجمله اوباشدن
6 و اجلافدن خیلی جمعیت که تحصل اتدی و موسی بك یاننده قاضی
عسکرکن تیمار آلی ویردوکی کمسنلر هب یانه کردلدلر امّا یانه وارنلر
کوردیکه بونك هیچ بر اشنده خیر یوق بلکه قصد اتمکه استر همان سماونه
9 قاضیسی اوغلنی طوتب سیرزده سلطان محمده کتردیلر عجمدن یکله کلمش
بر دانشمند واریدی مولانا حیدر درلردی سلطان محمد یاننده اولوردی
اکا سلطان محمد صوردیکم بونککبی ایش ایدەنك شرعاً حالی نیجدر
160a 12 بو دخی اصلده بر دانشمند کشیدر دیدی | مولانا حیدر ایتدی شرعاً بونك
قتلی حلال امّا مالی حرامدر دیدی و کندو دخی ایله فتوی وردی اندن
سماونه قاضیسی اوغلنی بازاره ایلدب بر دکان اوکنده بردار اتدلر برنچه
15 کوندن صکره جنب مریدلرندن برقاچی کلوب دفن اتدلر شمدی دخی
اول دیارده مریدلری واردر انلردن غرایب نسنلر نقل ایدرلرکه دیمك اولمز

حکایت

18 روایتدرکه اندن خونکار دولت و سعادت ایله سالم و غانم دار الفتح
بروسایه اینوب بیوردی آخرت ایچون بر عالی عمارت و بر عالی جامع که

5 خدم و حشم *FPaVy* : مفسد *AM* || 6 اجلافدن *Vy* : اخلاقدن *FAM* احلاقدن *Pa* ||
7 (548) 7 - اندن . . . عمارته *A* : سلطان محمد بروساده بر عالی عمارت یاپوب اکا *FPaMVy* ||
18 روایتدرکه *FPaMVy* : — *A*

Yer yüzüne ben Halife olsam gerek. Her kime kim Sancak ve Subaşılık gerek, gelsin benim yanıma Her kimin ne maksûdu varsa gelsin ki, şimdengeri *sâhib-hurûc*um. Ve Börklüce Mustafa dahi Aydın ilinde hurûc etti. Ol-dahi benim *mürîd*imdir. Benim-çin huruc etmiştir„ dedi. Pes Ağaç Denizi içinde durarak yanına hayli *hadem u haşem* cem' oldu. Ve bil'-cümle *evbâş*tan ve *eclâf*tan hayli cemiyet ki *tahas-sül* etti. Ve Musa Bey yanında kazaskerken timar alıverdiği kimseler, hep yanına *derildiler.* Amma yanına varanlar gördü ki, bunun hiç bir işinde hayır yok. Beyliğe kasd etmeğe ister. Heman Simavne kadısı oğlunu tutup, Serez'de Sultan Mehmed'e getirdiler. ᶜAcem'den *yenile* gelmiş bir dânişmend varıdı, Mevlânâ Haydar[1] derlerdi. Sultan Mehmed yanında olurdu. Ana Sultan Mehmed sordu-kim "Bunun-gibi iş edenin *Şer'an* halı nicedir? Bu dahi asılda bir dânişmend kişidir„ dedi. Mevlânâ Haydar eyitti: "Şerᶜan bunun katli halâl, amma malı harâm dır„ dedi. Ve kendi dahi öyle fetva verdi. Andan Sımavne kadısı oğlu'nu pazara iledip, bir dükkan önünde ber-dâr ettiler. Bir nice günden sonra *cünüb* mürîdlerinden bir kaçı gelip, defn ettiler. Şimdi dahi ol diyarda mürîdleri vardır. Anlardan *garâib* nesneler nakl ederler ki demek olmaz.

Hikâyet

Andan Hunkâr devlet ve saadet ile sâlim ve gaanım, *dâr ül fetih* Bursa'ya inip, buyurdu. Âhiret için bir âli ᶜimaret ve bir âli câmi' ki

[1] Haydar-ı Herevî.

مثلن کمسنه کورمامش اولا بنا ایدەلر و غربا فقرا ایچون مسافرخانه دخی
یاپەلر و دار الخیر بر مدرسۀ عالیه دخی بنیاد ایدەلر و بر عالی قبه دخی
3 کندو وجود شریفی ایچون یپالر و اوتوز حافظ هرکون اول قبەده ختم
کلام الله ایدوب ثوابن آبا و اجدادنه و سائر مسلمینه هبه اولنه آز زمان
ایچنده امر موجبنجه ذکر اولان بنالر یاپلوب تمام اولدی جامعه خطیب
6 و حفاظ و امام و مؤذن و مدرسیه مدرس و معید و عمارته متولی و جابی
و وکیل خرج تعیین ایدوب و عمارته بر نیجه کافر کویلرین وقف اتمك
استدی بکلردن بری ایتدی ای سلطان عالم بونده مسلمان ولایتنك ایچنده
9 دکز کنارنده بر نیچه کافر کویلری واردر کم استانبولکز دیو اوترولر
دیدی اندن سلطان محمد انلری تفتیش ایدب اوزرلرنه لشکر کوندردی
جملەسندن بری ککی بزەدن اوته هرکه‌در کافر کوردیکم ازرنه لشکر کلور
12 حصارن براغب استانبوله قچدی بری دخی اسکی ککی بزەدر انك کافرلری
قچمیب خیلی زمان جنك اتدلر آخر انی یغمایله الوب اولرینی مسلمانلره
ویردلر بری دخی طاروجی درلر اول عهدله اطاعت ایدب ویردی انی
15 سلطان محمد عمارتنه وقف اتدی و بری دخی پندکدر کافری قاچوب استانبوله
160b کتدی و قرتال حصاری دخی ینه ایله اتدی محصل بو دکز کنارندەکی |
حصارجکلرکه واردر سلطان محمد بن مراد خان زمانەدك انقلابده ایدی زیرا
18 قسطنطنیه قوتیله کاه مسلمانه و کاه کافرلره دونرلردی صکره سلطان محمد بن
مرادخان استانبولی فتح ایدیجك انقلابدن قورتلوب جبری مسلمانه اطاعت اتدیلر

9 کافر *M* : — *FPaAVy* | بز استانبولکز *M* استنبوله سیزوکز *M* استبوله سنوکز *A* || 11 ککی بزه *FAMVy* : ککی بوزه *Pa* | هرکه *AVy* : هرك *AM* — *F* || 14 طاروجی درلر *A* : طاریجیلردر *Vy* طاروجلردر *M* طارجیلردر *Pa* طاریجلردر *F*

mislini kimse görmemiş ola; bina edeler. Ve *gurebâ*, fukarâ için müsâfirhane dahi yapalar ve dârülhayr medrese-i âliye dahi bünyâd edeler. Ve bir âli *kubbe* dahi kendi vücud-ı şerîfi için yapalar. Ve otuz hâfız her gün ol kubbede, hatm-i Kelâmullâh edip, sevabı, abâ ve ecdâdına ve sair müslimîne hibe oluna. Az zaman içinde emir mucibince zikr olan binalar yapılıp, tamam oldu. Câmi'e *hatîb* ve huffâz ve imâm ve müezzin ve medreseye *müderris* ve *mu'id* ve ᶜimârete *mütevellî* ve *câbî* ve *vekilharç* taᶜyin edip, ve ᶜimârete bir nice kâfir köylerini vakf etmek istedi. Beylerden biri eyitti: “Ey Sultan-ı âlem, bunda müslüman vilayetinin içinde deniz kenarında bir nice kâfir köyleri vardır kim, biz İstanbul'unuz deyü otururlar„ dedi. Andan Sultan Mehmed anları teftiş edip, üzerlerine leşker gönderdi. Cümlesinden biri, Gebze'den öte Hereke'dir. Kâfir gördü-kim, üzerine leşker gelir, hisarını bırakıp, İstanbul'a kaçtı. Biri dahi Eski-Gebze[1]'dir, anın kâfirleri kaçmayıp, hayli zaman ceng ettiler. Ahir anı yağmayla alıp, evlerini müslümanlara verdiler. Biri dahi Darıca derler. Ol, ᶜ*ahid*le itaᶜat edip, verdi. Anı Sultan Mehmed, ᶜimâretine vakf etti. Ve biri dahi Pendik'tir. Kâfiri kaçıp, İstanbul'a gitti. Ve Kartal hisarı dahi yine öyle etti. *Muhassal* bu deniz kenarındaki hisarcıklar ki vardır. Sultan Mehmed b. Murad Han zamanınadek *inkılâb*da idi. Zira Kostantaniyye kuvvetiyle gâh müslümana ve gâh kâfirlere dönerlerdi. Sonra Sultan Mehmed b. Murad Han İstanbul'u feth edicek inkılâbdan kurtulup *cebrî* müslümana itaᶜat ettiler.

[1] Eskihisar.

اثار سلطان محمد بن بايزيد خان

روايت ايدرلركه سلطان محمد بروساده بر عالى عمارت يابدردكم لم يخلق
مثلها فى البلاد دنسه روادر و دخى بر مدرسهٔ عالى بنا اتدردى و هر ييلده 3
مكه‌نك شرفها الله تعالى فقيرلرينه چوق نسنه كوندرردى و مدينهٔ رسوله
دخى صلى الله عليه وسلم كندو ولايتندن ملكلر وقف اتدى و هر جمعه
كوندخى فقرايه تصدّقات ايدردى شيله كم غنى اولوب دعالر ايدرلردى 6

حكايت وفات سلطان محمد بن بايزيد خان

روايت اولنركه سلطان محمد بن بايزيد خان هجرتك سكز يوز يكرمى
درت ييل بيش آى اوليجق ادرنده خسته اولوب بويك اوغلى مراد 9
چلبى ولى‌عهد ايدنمشدى همينكه باش يصدغه قودى امرايى و وزرايى
جمع ايدب ايتدى تيزچك اولو اوغلم مرادى كتورك ديب چاشنكير باشى
الوان بكى كوندرديلر اندن سلطان محمد ايتدى ظاهر بودركه بن بو | 12 161a
دوشكدن قلقمزين امدى اكر مراد كلدين الورسم مملكت برى برنه
طوقنور زنهار بنم وفاتمى مراد كلدين كمسيه طويورمغه تدارك ايدك ديوب
وزيرلرينه وصيت ايدب الله امرنه اولشدى و مدت سلطنتى يدى ييل 15
و اون بر آى و برقاچ كون اولدى اندن سلطان محمد چونكه الله امرنه
واردى حاجى عوض پاشا بله بايزيد پاشا بر يره جمع اولوب مشاوره
اتدلر حاجى عوض پاشا ايتدى كلك قپو قولن اوّل بر مصلحته 18
كوندره‌لم قپو يينلسين اندن تدارك نيسه ايده‌لم ديب درحال ديوان ايدب

1 اثار . . . خان *FPaVy* : اثار سلطان محمد *M* وفات سلطان محمد و اثاره *A* || 5 ملكلر *FPaAVy* : كويلر *M* || 6 شيله‌كم . . . ايدرلردى *FPaVy* : — *AM* || 7 حكايت *Vy* : ذكر *F* — *PaAM* | وفات . . . خان *FPaVy* : — *AM* || 18 قپو قولن *F* : قولى *PaAMVy* || 19 يينلسين *PaVy* : خالى قلسون *A* خلوت قلسون *M* — *F*

Âsâr-ı Sultan Mehmed b. Bayezid Han

Rivâyet ederler ki, Sultan M e h m e d Bursa'da bir âlî ᶜimaret yaptırdı-kim, *Lem yuhlak mislühâ fi'l-bilâd,*[1] dense revâdır. Ve dahi bir medrese-i âlî bina ettirdi. Ve her yılda Mekke'nin, Şerrefeha Allahü Teᶜalâ, fakirlerine çok nesne gönderirdi. Ve Medine-i Resûle dahi *Sallalâhü aleyhi ve sellem* kendi vilâyetinden mülkler vakf etti. Ve her cuma günü-dahi fukaraya *tasaddukat* ederdi. Şöyle kim *ganî* olup, dua ederlerdi.

Hikâyet-i Vefât-ı Sultan Mehmed b. Bayezid Han

Rivâyet olunur ki, Sultan M e h m e d bin B a y e z i d Han, hicretin sekiz yüz yirmi dört yıl beş ayı olıcak,[2] Edirne'de hasta olup, büyük oğlu M u r a d Çelebi'yi veliᶜahd edinmişti. Hemin-ki baş yastığa kodu, ümerâyı ve vüzerâyı cemᶜ edip, eyitti: "Tizcek ulu oğlum M u r a d'ı getirin„ deyip, Çaşnigir Başı E l v a n Bey'i[3] gönderdiler. Andan Sultan M e h m e d eyitti: "Zahir budur ki, ben döşekten kalkmazın. İmdi eğer M u r a d gelmeden ölürsem, memleket biri birine dokunur. Zinhar benim vefatımı M u r a d gelmeden kimseye duyurmamağa tedârik edin„ deyip, vezirlerine vasiyyet edip, Allah emrine ulaştı. Ve müddet-i saltanatı yedi yıl ve on bir ay ve bir kaç gün oldu. Andan Sultan M e h m e d çünki Allah emrine vardı; Hacı İ v a z Paşa bile B a y e z i d Paşa bir yere cemᶜ olup, müşâvere ettiler. Hacı İ v a z Paşa eyitti: "Gelin kapu-kulunu, evvel, bir maslahata gönderelim. Kapu *yığılsın*. Andan tedârik neyse edelim„ deyip, derhal Divan edip,

[1] Kur'an, LXXXIX, 7 = Hiç bir yerde misli halkolunmadı (*Nur al Beyan*, c. II, s. 1112).

[2] Haziran 1421.

[3] bk. s. 209.

ایتدیلر پادشاه ازمیر اوغلنك ازرنه کتمك استر بیوردیکم قوللرم اول
وارسونلر اناطولی بکلر بکیسیله بغاده بولوشسونلر دیوب علی التعجیل
3 علوفه‌لرین ویرب همان یکیچری‌ء کوندردلر اناطولی بکلر بکیسنه دخی
حکم کوندرب ایتدیلر تیزجك لشکری بغاده جمع ایده‌سین که خونکار
دولتله ازمیره کیدر دیدلر اندن صکره هر کون قپوده دیوان ایدب
6 قاضیلقلر و مدرسه‌لر و سنجقلر و تیمارلر ویرب الورلردی حکم
161b حکمات قیاقی کورب درلو درلو مصالح بیوررلردی و حکیملر دخی |
خنکاره کیرر چقردی و هر بر حکیم دوایچون درلو درلو ادویه‌لر کتورب
9 شربتلر یشرب طورمدین علاجلرین ایدرلردی اما هر کون بری بری اوزرنه
الوان بکه اولاقلر کیدب دخی نیلرسن واردغك مصلحتی تیز بتور درلردی
اندنصکره بر کون سلاحدارلر و قپو اغالری غلبه ایدب پاشالرك اوزرنه
12 غلو اتدلر ایتدلر البته پادشاهمزی کورمك کرکز نیچون دیوانه چقمز
پادشاهمزك حالی ندر کورەلم دیدلر پاشالر ایتدلر دیوانه چقمغه حکیملر
قمزلر شاید ینه اوزله دیو حرکت اتمه‌سن درلر اغالر دخی ایتدلر بز البته
15 پادشاهمزی کوروزز دیدلر اندن حاجی عوض پاشا بونلره ایتدی بکون
صبر ایدك شربت اجدی ارته خنکاری دیوانه چقرەلم کلك پادشاهکزی
کورك دیدی چون قضیه بو منوال اوزره جاری اولیجق وزیرلر بربرینه
18 ایتدلر چاره ندر اکر خونکارك فوتی ظاهر اولجق اولورسه قول طایفه‌سی
شهری یغما ایدب مملکتومزه خارجی خروج ایدر دیدلر اولوقت کردران

6 قاضیلقلر و مدرسه‌لر و : A — FPaMVy || 11 وقپو اغالری : A — FPaMVy ||
14 حرکت . . . درلر : Pa — FAMVy || 17 - 19 چون . . . اولوقت : A — F PaMVy ||
19 کردران MPaVy : کردن دراز F کردی دان A

eyittiler: "Padişah, İzmir oğlu'nun üzerine gitmek ister. Buyurdu-kim, kullarım evvel varsınlar, Anadolu Beyler-beyisiyle Biga'da buluşsunlar„ deyip, ʿâl'et-taʿcîl ulûfelerini verip, hemen yeniçeriyi gönderdiler. Anadolu Beylerbe-yisine dahi büküm gönderip, eyittiler: "Tizcek leşkeri Biga'da cemʿ edesin ki, Hunkâr devletle İzmir'e gider„ dediler. Andan sonra her gün Kapı'da divan edip, kadılıklar ve med-reseler ve sancaklar ve timarlar verip alırlardı. Hükm ü hükü-mât *kıyakı* görüp, türlü türlü mesâlih buyururlardı. Ve hâkîm-ler dahi Hunkâr'a girer çıkardı. Ve her bir hakîm devayiçün türlü türlü *edviye*ler getirip, şerbetler pişirip, durmadan ilacla-rını ederlerdi. Amma her gün biri biri üzerine Elvan Bey'e ulaklar gidip, "Dahi neylersin? Vardığın maslahatı tez bitir„ derlerdi. Andan-sonra bir gün *silâhdar*lar ve *kapı-ağaları* ga-lebe edip, paşaların üzerine guluv ettiler, eyittiler: "Elbette padişahımızı görmek gerekiz. Niçin Divan'a çıkmaz. Padişahı-mızın hâli nedir? görelim„ dediler. Paşalar eyittiler: "Divan'a çıkmağa hakîmler komazlar. Şayed yine üzüle diye, hareket etmesin„ derler. Ağalar dahi eyittiler: "Biz elbette padişahımızı görürüz„ dediler. Andan Hacı İvaz Paşa bunlara eyitti: "Bu-gün sabr edin, şerbet içti. Erte Hunkâr'ı Divan'a çıkaralım, gelin Padişahımızı görün„ dedi. Çün kaziyye bu *minvâl* üzere cârî olıcak, vezirler biribirine eyyittiler: "Çare nedir? Eğer Hunkâr'ın fevti zâhir olacak olursa, kul tâifesi şehri yağma edip, mem-leketimize *hâricî* hûruc eder„ dediler. Ol-vakit Gerdrân[1]

[1] کردوزن *Âşıkpaşazâde Tarihi*, Giese neş. s. 84; Kürd Ozan, *Tacüt-tevarih* c. I. s. 303.

درلردی عجمدن بر حکیم کلمشدی الدرم خانك حکیمی ایدی اول بر تصنیف
ایدب میتك ارقاسنه بر اوغلان قودی بر وجهلکه کمسنه کورمدین میتك
3 الن حرکت اتدرب میت کندو الیله سقالن صغردی چون پادشاهی
بو وجهله دیوانه چقردیلر حکیم کلب پاشالر اوکنده دلبندین یره اورب
ایتدی قومزسزکم پادشاه تمام خوش اولا اکر ینه اوزلورسه بونجه امکلر
162a 6 ضایع اولور بو اتدوککز ایش نه ایشدر دیدی حاجی عوض | پاشا ایتدی
هله خواجه حکیم معذور طوت اغالر خونکاری کورمك استرلردی
شمدنکیرو قورقمز قلمدی خونکارك مبارك مزاجی ایودر بحمدالله
9 دیدی چونکه اغالر پاشاهی کندو الیله سقالن صغر کورجك جرأت
ایدهمیوب کندو حاللرینه کتدلر حکیملر پادشاهك قولتوغنه کیرب ینه
سراینه کردیلر

12 جلوس سلطان مراد خان بن سلطان محمد خان نورالله مرقده

روایتدرکه سلطان محمدك بیش اوغلی واردی بری مراد بری مصطفی
بری احمد بری یوسف بری محمود احمد اتاسی زماننده الدی پس کندونك
15 وفاتنده درت اوغلی و بدی قزی قلدی یوسفله محمود چلبی صکره بروساده
طاعوندن متوفی اولدیلر چونکه سلطانك میتنی بو ذکر اولنان صورتله
قرق بر کون صقلدلر چونکه سلطان مراد بروسایه کلب تخته اوتردی
18 سلطان محمدك همان موتی ظاهر اولدی عالمده شر و شور و فتنه شایع
اولمغه باشلدی ازمیر اوغلی و منتشه اوغلی و قرمان اوغلی و اطرافك بکلری

12 جلوس سلطان مراد FPaMVy : پادشاهی' سلطان مراد A | خان FPa : — AMVy | بن
(+ سلطان A) محمد خان (— خان A) PaAVy : — FM | نورالله مرقده Vy : بن سلطان
بایزید بن مراد بن اورخان بن عثمان A خلدالله تعالی ملکه و ابد دولته الی انقراض الدوران Pa —FM
|| 14 احمد FPaAVy : محمود M || 15 محمود FPaAVy : احمد M || 19 قرمان اوغلی
و A : — FPaMVy

derlerdi, ʿAcem'den bir hakîm gelmişti. Yıldırım Han'ın hakîmi idi. Ol bir tasnîf edip, meytin arkasına bir oğlan kodu. Bir vechile-ki kimse görmeden meytin elini hareket ettirip, meyit kendi eliyle sakalını *sığar*dı. Çün Padişah'ı bu veçhile Divana çıkardılar, hakîm gelip, Paşalar önünde *tülbendini yere vurup*, eyitti: "Komazsız kim, Padişah tamam hoş ola; eğer yine üzülürse, bunca emekler zâyiʿ olur. Bu ettiğiniz iş ne iştir?„ dedi. Hacı İvaz Paşa eyitti: "Hele Hoca hakîm maʿzur tut. Ağalar Hunkâr'ı görmek isterlerdi. Şimden-geri korkumuz kalmadı. Hunkâr'ın mübârek mizâcı eyidir; *bi-hamdillâh*„ dedi. Çünki ağalar Padişah'ı kendi eliyle sakalını sığar görücek, cür'et edemeyip, kendi hallerine gittiler. Hakîmler Padişah'ın koltuğuna girip, yine sarayına girdiler.

Cülûs-i Sultan Murad Han bin Sultan Mehmed Han

Nevver'allahü merkadehü

Rivâyettir ki, Sultan Mehmed'in beş oğlu vardı, biri Murad, biri Mustafa, biri Ahmed, biri Yusuf, biri Mahmud. Ahmed, atası zamanında öldü. Pes kendinin vefâtında dört oğlu ve yedi kızı kaldı. Yusuf'la Mahmud Çelebi, sonra Bursa'da tâʿundan müteveffâ oldular. Çünki Sultan'ın meytini bu zikr olunan surette kırk bir gün sakladılar, çünki Sultan Murad Bursa'ya gelip, tahta oturdu, Sultan Mehmed'in heman mevti zâhir oldu. Âlemde şerr ü şûr ve fitne *şâyiʿ* olmağa başladı. İzmir oğlu ve Menteşe oğlu ve Karaman oğlu ve etrâfın Beyleri

ديرتمكه بشلدى هر برنه ايلچيلر كوندرب تسكين ايتدلر و اول ييلدكه
سلطان مراد پادشاه اولدى مصر سلطانى شيخى بك وفات ايدب تاتار بك
مصره سلطان اولدى و منتشه اوغلى الياس بك دخى متوفى اولدى و دولكيسى
يبال تاتار بك واقعيه اوغرايب پارس بك مصره سلطان اولدى | 162b

حكايت دزمه مصطفى

شيله روايت ايدرلركه چون سلطان مراد بروساده تخته كچدى
يلدرم خان اوغلى مصطفى كه تمور جنكنده آتندن ايرتلشوب غايب اولمشدى
سلانيكده ظاهر اولديكه دزمه مصطفى ديمكله معروفدر اندن اول وردر
يكيجسنه يوردى و اورنز اوغلنلرنك بعضسى انك يانـنـه واردلر اندن
سيرزه طوغرلدى كلدوكى كبى سيرزك حصارنى ويردلر اندن ادرنيه كلدى
محصل مجموعى روم النه تمامت مستولى اولدى اول يكيجده ايكن سلطان
مراده خبر اولدى قضيـه‌ٔ بليجك روم ايلى بكلربكيسى بايزيد پاشايى
قغرب ايتدى روم ايلنوك بكلربكيسى‌سين شمديه دك بالنى سن ييدك
آروسن دخى ينه سن قورى ديدى بايزيد پاشا دخى باش ازرنه ديب
يوريب كليبولى‌يه وارنجه خبر كلديكم روم ايلى هب اكا دوندى ديدلر بايزيد
پاشا دخى ادرنيه وارب الن اويب اولكى وزيرلكى يرنده مقرر اولدى
اندن ازمير اوغلى جنيد بك واردى آنى دخى وزير قلدى ازمير اوغلى
تدبيريله روم ايلنك ياياسنى مسلم قلدى بعضنى بعضنه خرجلقچى اتدى
شمدى دخى چريه كيدن كشيه اللیشر اقچه خرچلق ويررلر بو عادت

3-4 و دولكيسى . . . سلطان اولدى FAMVy : — Pa || 5 دزمه FPaMVy : + سلطان
A || 7 آتندن ايرتلشوب A : — FPaMVy || 8 سلانيكده FAVy : سلنكده M سلانكده
Pa | وردر Vy : واردر M واردار Pa وارطار F وارطر A || 9 يكيجسنه AVy : يكجسنه M
يكجه‌سنه F يكى جسنه Pa || 11-13 سلطان . . . ايتدى FPaVy : بكلر بايزيد پاشايه ايتديلر
AM || 17 جنيد . . . ازمير اوغلى PaAM : — FVy

deprenmeğe başladı. Her birine elçiler gönderip, teskin ettiler. Ve ol yıl-ki Sultan Murad Padişah oldu, Mısır Sultanı Şeyhî Bey[1] vefat edip, Tatar Bey[2] Mısır'a Sultan oldu. Ve Menteşe oğlu İlyas Bey dahi müteveffâ oldu. *Dolanısı* yıl Tatar Bey vakı^caya uğrayıp, Pars Bey[3] Mısır'a Sultan oldu.

Hikâyet-i Düzme Mustafa

Şöyle rivâyet ederler ki, çün Sultan Murad Bursa'da tahta geçti, Yıldırım Han oğlu Mustafa ki, Timur cenginde atından *ayırtlaşıp,* gâip olmuştu. Selânik'te zâhir oldu-ki Düzme Mustafa demekle maruftur. Andan evvel Vardar Yenicesi'ne yürüdü. Ve Evrenoz oğlanlarının bazısı anın yanına vardılar. Andan Serez'e doğruldu; geldiği gibi Serez'in hisarını verdiler. Andan Edirne'ye geldi. Muhassal mecmu'-ı Rumeli'ne temamet müstevlî oldu. Ol Yenice'de iken Sultan Murad'a haber oldu. Kazıyiyeyi bilicek, Rumeli Beylerbeyisi Bayezid Paşa'yı *kağırıp,* eyitti: "Rumeli'nin Beylerbeyisisin, Şimdiyedek balını sen yedin. Arısını dahi yine sen koru„ dedi. Bayezid Paşa dahi baş üzerine deyip, yürüyüp, Gelibolı'ya varınca haber geldi-kim, "Rumeli hep ana döndü„ dediler. Bayezid Paşa dahi Edirne'ye varıp, elini öpüp, evvelki vezirliği yerinde mukarrer oldu. Andan İzmir oğlu Cüneyd Bey vardı. Anı dahi vezir kıldı. İzmir oğlu tedbîriyle Rumeli'nin yayasını *müsellem* kıldı. Ba^czını ba^czına *harçlıkçı* etti. Şimdi dahi çeriye giden kişiye ellişer akçe harçlık verirler. Bu âdet

[1] El-Muzaffer Şahâb üd-dîn Ahmed b. el- Müeyyed Şeyh (1421).
[2] El-Zahir Seyf üd-dîn Tatar (1421).
[3] El-Eşref Seyf üd-dîn Barsbay (1422 - 1438).

دوزمه مصطفیدن قلدی و هم عزب چاغردب کلیبولینك کمیلرنی برکتدی
و نه قدر طریجه‌لر واریسه جمیعسنی قغردب کتوردی و باجمله روم ایلنده سپاهی
163a 3 آدنلو | کمسنه قومیب کوز یومب ادرنه‌دن سازلودریه قوندی و بایزید پاشایی
انده شهید اتدلر بونلرك فکری بویدیکه بروسایه واره‌لردی

عبور دزمه مصطفی الی اناطولی و مقاتلهٔ او مع سلطان
6 مراد و انهزامه

شویله روایت اولنرکه دزمه مصطفی سلطان مراد اوزونه کلرکن
مکر سلطان مراد دخی پاشایی بیش قلدی بری ابراهیم پاشا و بری حاجی
9 عوض پاشا و تمورتاش اوغلنلرنك اوچی دخی پاشا اولدی بری امور بك
و بری اوروج بك و بری علی پاشا و بونلر دخی اتفاق اتدلرکه میخال‌اوغلی
محمد بکی توقات حصارینك حبسندن چقردب سلطان مراده کتورده‌لر
12 زیرا سلطان محمده یاوز اکلتمشلر ایدی اول دخی بهادر اولمغین اولدرمکه
قیه‌میوب توقاتده بده‌وی چاردقده حبس اتمشدی و بو میخال اوغلی محمد
بك انوك کبی بهادر ایدی‌کیم جنك کوننده اون بیك اره مقاومت ایدر
15 ایدی اندن سلطان مراد اولوباد کوپرسنی کسمشدی و کوپرنك باشنده
اوترردی و دزمه مصطفی دخی کلوب کوپرینك اوته باشنده قوندی اندن
سلطان مرادك وزیرلری هربری بر خدمتی بوینه الدی حاجی عوض
18 پاشایی کول باشنده قودلرکه دوزمه مصطفی اولطرفدندخی کچمسون دیو
اندن دزمه مصطفی لشکریله سلطان مرادك عسکرن کوزلیب بری‌برنه

1 چاغردب *FPaVy* : چقروب *AM* || 6-5 عبور . . . انهزامه *FPaVy* : آمدن دزمه مصطفی
به آناطولی *M* دوزمه مصطفی اناطولیه رفتن *A* || 8 پاشایی *PaAVy* : پاشالرنی *F* وزیری *M* ||
9 بك *Vy* : پاشا *FPaAM* || 10 بك *Vy* : پاشا *FPaAM* || 11 حصارینك *A* : — *MVy*
FPa || 15-12 زیرا . . . اندن *A* : — *FPaMVy* || 18-17 حاجی . . . قودلر *FPaAM* :
حاجی عوض پاشا کول باشنده قوندی *Vy*

D ü z m e M u s t a f a'dan kaldı. Ve hem ʿazeb çağırıp, Gelibo-lı'nın gemilerini berkitti. Ve ne kadar toyacalar varise cemi'ini çağırdıp getirdi. Ve bi'l-cümle Rumeli'nde Sipâhi adlı kimse komayıp, göz yumup, Edirne'den Sazlı-Dere'ye kondu. Ve B a y e z i d Paşa'yı anda şehit ettiler. Bunların fikri buydu ki Bursa'ya varalardı.

ʿUbûr-ı Düzme Mustafa ilâ Anadolu ve mukatele-i o maʿa Sultan Murad ve inhizamühü

Şöyle rivâyet olunur ki, D ü z m e M u s t a f a, Sultan M u r a d üzerine gelirken, meğer sultan M u r a d dahi Paşayı beş kıldı. Biri İ b r a h i m Paşa ve biri Hacı I v a z Paşa ve T e m ü r-T a ş Paşa'nın oğlanlarının üçü dahi Paşa oldu. Biri U m u r B e y ve biri O r u c Bey ve biri A l i Paşa. Ve bunlar ittifak ettiler ki, M i h a l oğlu M e h m e d B e y'i Tokat hisarının hapsinden çıkarıp, Sultan M u r a d'a getirdeler. Zira Sultan M e h m e d'e yavuz anlatmışlar idi. Ol dahi bahadır olmağın öldürmeğe kıyamayıp, Tokat'ta Bedevi Çardak'ta haps etmişti. Ve bu M i h a l oğlu M e h m e d Bey anın gibi bahadır idi kim, ceng gününde on bin ere mukavemet eder idi. Andan Sultan M u r a d Ulubat köprüsünü kesmişti. Ve köprünün başında otururdu. Ve D ü z m e M u s t a f a dahi gelip, köprünün öte başında kondu. Andan Sultan M u r a d'ın vezirleri her biri bir hizmeti boynuna aldı. Hacı I v a z Paşa'yı göl başında kodular ki, Düz-m e M u s t a f a ol-taraftan-dahi geçmesin deyü. Andan Düzme Mustafa leşkeriyle Sultan M u r a d'ın askerini gözleyip, birbirine

قرشو طورركن مخال اوغلی محمد بك توقات حبسندن چیقوب كلوب یتشدی
سلطان مرادك الن اوپوب خلعت كیوب همان طوغری صو كنارنه كلدی
3 اول كلامی بو اولدیكه بره ترك ترخان و بره خاین | دیو چاغردی اندن
كوملی اوغلنه و اندن اورنز اوغلنلرنه جمله روم ایلی بكلرینه چاغردی
و جمیعسی روم ایلنلولر صو كنارنه كلدی سلام ویرب خیلی كلمات اتدی
6 و بو مصطفی دزمدر دیو آد چقردی و روم ایلنلولرك بعضی بعضنه
كورك مخال اوغلی محمد بك درتمش دیدلر اندن كلب باشالره خبر ویردیلر
اندن باش باش بكلره و طویجه‌لره مكتوب یازب كونانلی بایزید نام كمسنه
9 ایله كول باشندن ویربدیلر اول وقت ازمیر اوغلی قره جنید دزمه
مصطفی‌یله بله ایدی اكا دخی استمالت اتدلر

حكایت حیلهٔ حاجی عوض پاشا

12 روایتدركه مخال اوغلی روم ایلنك بكلریله سیلشدكن دزمه مصطفی
اشتدی اندن حاجی عوض پاشا هماندم دزمیه بر دزمه مكتوب یازب
ایتدیكه سلطانم بلمش اولاسنكم روم ایلنك بكلری و طویجه‌لری شیله اتفاق
15 اتدلركم فلان كیجه مراد خان كول باشندن طولنب انلر دخی سلطانی
طوتب اله ویره‌لر دیدی بر نیچه بونك كبی تهدیدات دخی یازدی بر وجهله كه
اناندردی و زنهار حذركله اولاسین دیدی اندن اول وعده اولن كیجده
18 اول دیدوكی یردن حاجی عوض پاشا كچوب سلطان مراد دولتنه صلوات
163b | دیوب الله الله كتورب نقاره چالنب یوریش قلدیلر و بو طرفده دوزمه

3 ترخان : *Vy* طورخان *PaAM* طوره خان *F* || 4 اوغلنلرنه *FPaVy* : اوغلنه *AM*
و جمله ... بكلرینه *A* : — *FPaMVy* || 5 روم ایللولر *FPaVy* روم ایلی بكلری *M* — *A*
|| 11 حكایت ... پاشا *FPaAVy* : — *M* | حاجی *PaAVy* : — *F* || 14 طویجه‌لری *A* :
طویجلری *Pa* — *FMVy*

karşı dururken, Mihal oğlu Mehmed Bey, Tokat hapsinden çıkıp, gelip, yetişti. Sultan Murad'ın elini öpüp, hil^c^at geyip, heman doğru su kenarına geldi. Evvel kelâmı bu oldu-ki, "Bire Türk Turahan ve bire hâin,„ deyü çağırdı. Andan Gümlü oğlu'na ve andan Evrenoz oğlanlarına, andan cümle Rumeli Beylerine çağırdı. Ve cemi^c^ Rumelililer su kenarına geldi. Selâm verip, hayli kelimât etti. Ve "Bu Mustafa Düzmedir„ deyü ad çıkardı. Ve Rumelililerin ba'zı ba'zına "Görün, Mihal oğlu Mehmed Bey diriymiş„ dediler. Andan gelip, Paşalara haber verdiler. Andan baş baş Beylere ve *Toyacalara* mektup yazıp, Gönan'lı Bayezid nâm kimse ile göl başından viribidiler. Ol vakit İzmir oğlu Kara Cüneyd, Düzme Mustafa'yla bile idi. Ana dahi istimâlet ettiler.

Hikâyet-i hiyle-i Hacı Ivaz Paşa

Rivâyettir ki, Mihal oğlu'nun Rumeli'nin Beyleriyle söyleştiğini Düzme Mustafa işitti. Andan Hacı İvaz Paşa hemândem Düzme'ye bir düzme mektup yazıp, eyitti-ki: "Sultanın bilmış olasın-kim, Rumeli'nin Beyleri ve Toyacaları şöyle ittifak ettiler kim, filân gece Murad Han, göl başından dolanıp, anlar dahi Sultanımı tutup, ele vereler„ dedi. Bir nice bunun gibi *tehdidât* dahi yazdı; bir veçhile ki inandırdı. "Ve zinhâr hazerinle olasın„ dedi. Andan ol va'de olan gecede ol dediği yerden Hacı Ivaz Paşa geçip, "Sultan Murad devletine salavât„ deyip, Allah Allah getirip, nakkare çalınıp, yürüyüş kıldılar. Ve bu tarafta Düzme

مصطفى دخى حاجى عوض پاشا كوندردوكى مكتوبه اعتماد اتمشدى و قضيهٔ
همان ايله صنوب خوفندن دترمك طوتب آتنه كوجله بنب كچدى ازمير
3 اوغلى دخى مكتوبه واقف ايدى اول دخى كچدى اورنزلو و طويجه‌لر و ترك
طوره خان كچمديلر و حاجى عوض پاشا دوزمه مصطفى‌نك چادرنه قوندى
تيز بر كوپرى دوزدرب جميعى لشكر كوچب انك اوردسنه قوندلر اما حاجى
6 عوض پاشا بر كمسنك بر قانن قرتمدى و بو قاچيان طويجه‌لر و بكلر كلوب
سلطان مرادك الن اوپدلر ابراهيم پاشا بونلرك جميعسين قرمق جائزدر
ديدى حاجى عوض پاشا قرمق روا دكلدر ديدى زيرا بونلرى هب
9 ازمير اوغلى فساده ويردرر زيرا اول بكليب بونلره سلطان بايزيدك اوغليدر
ديدى بونلر اناندلر مغرور اولدلر چون دزمه ايدوكن بلدلر اعراض
اتدلر بونلرك صوچلرى يوقدر ديدى و دخى بو ماجرانك تاريخى هجرتك
12 سكز يوز يكرم بشنده واقع اولدى

حكايت

اندن دزمه مصطفى قاچرق بغا صوينه كلب كچدكارى كچدى بشارتيب
15 بغا قاضيسنه مبالغه مبلغ ويرب قاضى دخى كچدى كوستردى بش اون
آدمله كچب كتدى اغرغنى و يوكى يابى خود قورقوسندن دوكب قچمشدى
164a اندن اوچنجى كون كليبولىٔ كچب هماندم نقدر | كمى واريسه قريه چكدرب
18 امر اتكه بريدن اوتيه بر كمى كچميه و كنارلرى دخى بكلتدى بو طرفدن
دخى سلطان مراد اردنجه كوچب بغايه كلدى بغانك قاضيسى دوزميه

3 طويجه‌لر A : طوبجلر FMVy طوجلر Pa || 16 ويوكى يابى A : — FPaMVy | قورقوسندن F : — PaAMVy || 17 قريه FPaVy : قورويه AM

Mustafa dahi Hacı Ivaz Paşa(nın) gönderdiği mektuba itimat etmişti. Ve kaziyyeyi heman öyle sanıp, havfından titremek tutup, atına güçle binip kaçtı. İzmir oğlu dahi mektuba vakıf idi. Ol dahi kaçtı. Evrenozlu ve Toyacalar ve Türk Turahan kaçmadılar. Ve Hacı Ivaz Paşa, Düzme Mustafa'nın çadırına kondu. Tez bir köprü düzdürüp, cemi[c] leşker göçüp, anın ordusuna kondular. Amma Hacı Ivaz Paşa bir kimsenin bir kılını *kımratmadı*. Ve bu kaçmıyan Toyacalar ve Beyler gelip, Sultan Murad'ın elini öptüler. İbrahim Paşa, "bunların cemi[c]sini kırmak caiz-dir„ dedi. Hacı Ivaz Paşa "kırmak revâ değildir„ dedi. "Zira bunları hep İzmir oğlu fesada verip-dürür. Zira ol *beyleyip* bunlara Sultan Bayezid'in oğludur, dedi; bunlar inandılar. *Mağrur* oldular. Çün düzme idiğini bildiler, *i[c]râz* ettiler. Bunların suçları yoktur„ dedi. Ve dahi bu mâcerânın tarihi hicretin sekiz yüz yirmi beşinde[1] vaki[c] oldu.

Hikâyet

Andan Düzme Mustafa kaçarak Biga suyu'na gelip, geçtikleri geçidi başaramayıp, Biga kadısına mübalaga meblağ verip, kadı dahi geçidi gösterdi. Beş on adamla geçip gitti. Ağrığını ve yükü yapı hod korkusundan döküp, kaçmıştı. Andan üçüncü gün Geliboli'yı geçip, hemân-dem ne kadar gemi var ise karaya çektirip, emr etti ki, beriden öteye bir gemi geç-miye. Ve kenarları dahi bekletti. Bu taraftan dahi Sultan Murad ardınca göçüp, Biga'ya geldi. Biga'nın kadısının Düzme'ye

[1] M. 26. XII. 1421 — 14. XII. 1422.

کچیت کوستردوکن دیدلر مراد خان کچیت باشنده قاضیء بردار اتدی
اندن سرب اسکلیه کلدیلر انده کمی بولنمیب متحیر اولدلر اتفاق اتدلرکه
3 دکزده اول وقت جنویزدن بر بازرکان کوکه‌سی بولندی آنی الالر و اندن
طهارتسیز خطیب دیرلردی ابراهیم پاشانك کلیبولیده بر مرتّباسی واریدی
انی کتوردب دورت بیك فلوری اجرت وردلرکه اناطولی لشکرین تمام
6 رومه کچره قولی محکم ایدب بهادرلردن کوکهء طولدرب قدرغالر ازرنه
ایلتدلر اندن قدرغالر طوب و توفنك یاغدرب کوکهء ایلتدرمدلر بونلردخی
کوردیلرکه قدرغهء المغه مجال یوق اندن وارب خلق قوزلو دره ایاغنه
9 دوکب دونجك دوزمه مصطفی بونلرك اوزرنه کلب جنك اتدی خدا
عنایتیله ظفر بولمدی اندن کوکه بر دفعه دخی کلب روم ایلنده آدم چوغلیجق
دوزمه مصطفی اوزلدی همان سلطان مراد کچب مصلایه قوندی کلیبولی
164b 12 قلعه‌سنی ویرمدیلر حتی طوب آتوب کلب مصلاده برنجه چادر هلاك
اتدی اخر دوزمه مصطفی نك انهزامنه جزم ایدب قلعهء وردلر اندن
سلطان مراد عسکرله آردنه دوشدی دزمه مصطفی ادرنیه واردی شهر
15 خلقی بلدلرکم سلطان مراد کلی یورر مصطفی یه ایکن مقید اولمدلر حریف
دخی قضیهء طویب کچدی مراد خان دخی آردین بصه ارشدی مصطفی
کچدی بونلر قودیلر آخر قزل اغاج یکیجه‌سنده اردن بصب طوتوب
18 ادرنده سلطان مراده کتردلر حصار برجندن اشاغه بردار اتدلر
هب خلق تفرج اتدی و جمیع عالمده آصلدوغی فاش اولدی

11 دوزمه . . . اوزلدی *PaMVy* : دوزمه مصطفی قراری اختیار ایدوب *A* دوزمه مصطفی کوردیکی بونلر آرتدن طاقت کتورمیوب همان کوسته‌کی اوزدی *F*

geçit gösterdiğini dediler. Murad Han geçit başında kadıyı ber-dâr etti. Andan sürüp, iskeleye geldiler. Anda gemi bulunmayıp, mütehayyir oldular. İttifak ettiler ki, denizde ol vakit Ceneviz'den bir bazirgân *köke*si bulundu, anı alalar ve andan *Tahâretsiz* Hatib derlerdi, İbrahim Paşa'nın Geliboh'da bir *mürebba*sı varidi, anı getirtip, dört bin filori ücret verdiler ki, Anadolu leşkerini tamam Rûm'a geçire. *Kavl*i muhkem edip, bahadırlardan kökeyi doldurup, kadirgalar üzerine ilettiler. Andan kadirgalar top ve tüfek yağdırıp, kökeyi ilettirmediler. Bunlar dahi gördüler ki, kadirgayı almağa mecal yok. Andan varıp, halkı Kozlu-Dere[1] ayağına döküp, dönicek, Düzme Mustafa bunların üzerine gelip ceng etti. Hudâ ᶜınâyetiyle zafer bulmadı. Andan köke bir def'a dahi gelip, Rumeli'nde adam çoğalıcak, Düzme Mustafa üzüldü. Heman Sultan Murad geçip, Musalla'ya kondu. Gelibolı kalesini vermediler. Hattâ top atıp, gelip, Musalla'da bir nice çadır helâk etti. Ahir Düzme Mustafa'nın inhizamına cezm edip, kaleyi verdiler. Andan Sultan Murad askerle ardına düştü. Düzme Mustafa Edirne'ye vardı. Şehir halkı bildiler kim, Sultan Murad geli-yürür. Mustafa'ya *iken* mukayyed olmadılar. Herif dahi kıssayı duyup, kaçtı. Murad Han dahi ardını basa erişti. Mustafa kaçtı. Bunlar kovdular. Ahir Kızıl-Ağaç Yenicesi[2]'nde ardını basıp, tutup, Edirne'de Sultan Murad'a getirdiler. Hisar burcundan aşağı ber-dâr ettiler. Hep halk *teferrüc* etti. Ve cemi âlemde asıldığı *fâş* oldu.

[1] Gelibolı'nın batısında bugün Cevizli adını taşıyan köyden akan derenin agzı.

[2] Edirne'nin kuzeyinde şimdi Bulgaristan'da kalan Edirne vilâyetinin eski Hatuneli ilcesinin merkezi. Bugünkü adı : Kızılağaç.

حکایت

روایت اولنرکه چون دوزمه مصطفی‌نك ایشی تمام اولدی سلطان مراد
3 ادرنده اوطرب اطرافك بکلرنه ایلچیلر کوندرب نیش طوغانی ولق اوغلنه
کوندردی ولق اوغلی دخی ایلچیه غایت تعظیم ایدب کندو دخی ایلچی
کوندەرب مبالغه نسنلر کوندردی و قزومی ویرەین دخی دیدی و سلطان
6 مراده عزانامه یازب و کندویه پادشاهلق قوتلولادی اما صوفیادن بریسین
بکا ویرەسن بندخی انك حاصلندن زیاده نسنه کوندەریم دیدی ایلچی کلب
بو احوالی اعلام ایلدی بادشاه قبول ایدب ولق اوغلیله عهد و پیمان اولندی
165b 9 اندن استانبول تکورنه ککی بزه | قاضیسی فضل الله کوندردلر زیرا تکور
ایله دوست ایدی استانبول تکوری ایتدی ای مولانا قاضی ولق اوغلنه
بونجه یر وردکز بکا دخی ویزەدن بروسن ویرك تاکه بارشلوك دیدی
12 فضل الله ایتدی چورلیدن صنور ایدب ایجکزی دخی وردیلر اندن اورەنز
اوغلنی اوجده قویب فیروز بکی دخی افلاق طرفنده قودلر بو ارالقلری
بونلر دایم اقین ایدب طویم اولورلردی

15
حکایت کوججك مصطفی

شیله روایت اولنرکه اول وقتکه سلطان مراد دزمه مصطفی‌یی قوه
کتدی مراد خانك بر کوججك قرنداشی دخی واردی کوججك مصطفی
18 درلردی اتاسی اکا حمید الن ویرمشدی و کرمیان اوغلی انی اوغل ایدنمشدی
دولتسزلر انی تحریك ایدب کرمیان و قرامان اوغلی لشکر قوشب یوریب

8 بادشاه *PaA* : سلطان مراد *F* پاشالر *M* — *Vy* || 10-9 زیرا . . . دوست ایدی *A* : —
FPaMVy || 18 الن *FPaMVy* : سنجاغین *A*

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, çün Düzme Mustafa'nın işi tamam oldu, Sultan Murad Edirne'de oturup, etrafın Beylerine elçiler gönderip, Niş Toğanı'nı Vulk oğlu'na gönderdi. Vulk oğlu dahi elçiye gaayet ta'zîm edip, kendi dahi elçi gönderip, mübâlağa nesneler gönderdi. Ve "Kızımı dahi vereyin„ dedi. Ve Sultan Murad'a *'azâ-nâme* yazıp ve kendüye padişahlık kutluladı. Amma "Sofya'dan berisini bana veresin, ben-dahi anın hâsılından ziyade nesne göndereyim„ dedi. Elçi gelip bu ahvali i'lâm eyledi. Padişah kabul edip Vulk oğlu'yla 'ahd ü peymân olundu. Andan İstanbul Tekvuruna Gebze kadısı Fazlullah'ı gönderdiler. Zira Tekvur ile dost idi. İstanbul Tekvuru eyitti: "Ey mevlânâ kadı, Vulk oğlu'na bunca yer verdiniz. Bana dahi Vize'den berisini verin. Tâki barışalım„ dedi. Fazlullah eyitti. Çorlu'dan sınır edip, İnceğiz'i dahi verdiler. Andan Evrenoz oğlu'nu ucda koyup, Firuz Bey'i dahi Eflak tarafında kodılar. Bu aralıkları bunlar dâim akın edip, doyum olurlardı.

Hikâyet-i Küçük Mustafa

Şöyle rivâyet olunur ki, ol vakit-ki, Sultan Murad Düzme Mustafa'yı kova gitti, Murad Han'ın bir küçük karındaşı dahi vardı. Küçük Mustafa derlerdi. Atası ana Hamid İli'ni vermişti. Ve Germiyan oğlu, anı oğul edinmişti. *Devletsiz*ler anı tahrîk edip, Germiyan ve Karaman oğlu leşker koşup, yürüyüp

بروسایه عزم اتدی اندن بروسانك اولولری بونی اشدب ایلدن اقچه
دیوشرب یوز باره قماش الوب اخی یعقوبله اخی قدمی کوندردلر کوجك
3 مصطفی دخی فدیه قزغنه قوندی بو اخیلر دخی لالاسی شرابدار الیاس
بکه وارب ایتدیلر اکرچه بو دخی بادشاهمز اوغلیدر اما قرنداشی کلب
قلعهٔ برکتمشدر همان سیزك کلدوکوکز ایله خسارتدر قرمان اوغلی
166a 6 بلورسیزکه اولدن عثمانلو ایله نیجه عدودر امدی کرم ایدك بو دیاره | بو یاد
عسکری بو اقلیمه بصدرب اتاسنك ولایتن خراب اتدرمك لطف ایدب
بوکا بر تدارك ایدك دیدلر اندن شرابدار الیاس بك دخی بو اخیلرك سزنی
9 اشدب مبالغی الب سزلرنی قبول ایدب اندن قلقب ازنیقه واردلر اول
زمانده ازنیق غایت معمور ایدی ابراهیم باشانك سراینه قوندلر اطرافدن
کلب تیمار استینلره تیمار ویرب حکم و حکومت اتدلر اندن سلطان مراده
12 خبر اولیجق باشالر ال التندن شرابدار الیاس بکه خبر کوندەرب ایتدلر
خونکار سکا اناطولی بکلر بکی لکن ویردی دیب براتن بله کوندردلر
و ایتدلرکه بز وارنجه جهد ایله اوغلانی اکله دیدلر و شرابدار الیاس بك
15 دخی خیانتی اختیار ایدب بونلرك سوزنی قبول ایدب طوردی اندن اوغلانك
یاننده اولان طورغود اوغللری و کرمیان بکلری شرابدار الیاس بکك
خیانتن بایجك کلب ایتدلر های بك کل شو اوغلانی بزه ویر اره یاتی
18 قرامانه یاخود کرمیانه ویا استانبوله اولشدورەلم سنك خود حالك معلوم
باری بز طوز اتمك حقین یرنه کتورەلم بونجه زماندن برو بر شهزاده آتنه

5 - 6 قرمان . . . عدودر AM : — *FPaVy*

Bursa'ya ᶜazm etti. Andan Bursa'nın uluları bunu işitip, ilden akçe devşirip, yüz pâre kumaş alıp, Ahî Yakub'la Ahî Kadem'i[1] gönderdiler. Küçük Mustafa dahi Fidye-kızık'ına kondu. Bu ahîler dahi lalası Şarabdar İlyas Bey'e varıp, eyittiler: "Eğerçi bu dahi padişahımız oğludur, amma karındaşı gelip, kaleyi berkitmiştir. Heman sizin geldiğiniz ile hasârettir. Karaman oğlu'nu bilirsi(ni)z ki, evvelden(beri) Osmanlı ile nice ᶜadüvdür. İmdi kerem edin. Bu diyara bu yâd askeri, bu iklîme bastırıp, atasının vilâyetini harap ettirmeyin. Lûtf edip, buna bir tedarük edin„ dediler. Andan Şarabdar İlyas Bey dahi bu ahîlerin sözünü işidip, meblağı alıp, sözlerini kabul edip, andan kalkıp, İznik'a vardılar. Ol zamanda İznik gaayet mamur idi. İbrahim Paşa'nın sarayına kondular. Etraftan gelip, timar istiyenlere timar verip, hükm-i hükûmet ettiler. Andan Sultan Murad'a haber olıcak, Paşalar el altından Şarabdar İlyas Bey'e haber gönderip, eyittiler: "Hunkâr sana Anadolu Beylerbeyiliğini verdi„ deyip, *beratını* bile gönderdiler. Ve eyittiler ki, "Biz varınca (ya kadar) cehd eyle, oğlanı eğle„ dediler. Ve Şarabdar İlyas Bey dahi hiyâneti ihtiyar edip, bunların sözünü kabul edip, durdu. Andan oğlanın yanında olan Turgud oğulları[2] ve Germiyan Beyleri, Şarabdar İlyas Bey'in hiyânetini bilicek, gelip eyittiler: "Hay Bey, gel şu oğlanı bize ver, *ara yanı* Karaman'a, yahut Germiyan'a veya İstanbul'a ulaştıralım. Senin hod halin malum. Bâri biz tuz ekmek hakkını yerine getirelim. Bunca zamandan beri bir şehzâde atına

[1] Hoşkadem, *Tacüttevarih*, c. I. s. 315.

[2] Karamanlılar devrinde Akşehir ile Konya arasında dolaşan büyük Turgutlu aşîretinin Beyleri.

بنب قفتانن كيب نعمتن يدك آخر وقتده خيانت اتميلم ديو كوردلر فايده

166b اتمدی شرابدار الياس بكك الندن اوغلانی اليمدلر |

3

حكايت مقتل كوجك مصطفى

روايتدركه چون سلطان مراد دخی علی التعجيل سرب طقوزنجی
كون ادرنه‌دن ازنيقه ايرشدی اتفاق اول حينده كوجك مصطفى حمامه
6 كرمشدی كوسه مخال اوغلی محمد بك لشكريله ينشب حصاری محاصره
ايدب طولايی قوشاتدی اندن كندوسی سرب يالی قپوسنه كلوب شهر
خلقی دخی يالی قپوسين آچوب جنك اتمكه اقدام اتدلر اندن مخال اوغلی
9 محمد بك همان قپودن ايچرو كردی اتفاق تاج الدين اوغلی قپونك ايچ
يانده حاضردی ميخال اوغلنه قرشو كلوب آت اوزرندن بربرينه بوزدوغان
چكوب بربرنی ورميوب بربرينه صرمشديلر اكيسی دخی يره دوشديلر
12 بو تاج‌الدين اوغلی محمود بكوك اول اراده خلقی جوق ايدی اوشه كلوب
طاريرده ميخال اوغلی محمد بكوك باشنی كسديلر تاج‌الدين اوغلی محمود بكی
ينه آتنه بندرديلر اشغن يوقارو قالدورب چلبیٔ الوك بری ديجه امر
15 ربّانی و قضای آسمانی ميخال اوغلی محمد بكوك برقولی قرشوسندن بر
اوق ايله آتدی قولاغی توزينه اوردی اولدخی آنك اوستنه دوشوب
جان ويردی بونلر بو جنكده ايكن شرابدار الياس بك كوچجك مصطفى‌يی
18 آت اوزرندن قوجاغنه آلدی كوججك مصطفى ايتدی های لالا بنی
نيچون طوترسن ديدی الياس بك ايتدی سنی قرنداشك مراد خانه

3 حكايت . . . مصطفى *FPaVy* : —*AM* || 10-17 ميخال‌اوغلنه . . . . . جان ويردی *A* : مخال‌اوغلی
اكا كوندر حواله اتدی تاج‌الدين دفع ايدب اوغلی اندن مخال اوغلنی قلجله چالب دپلدی و مخال اوغلنوك
حاضر اولن خلقلری دخی تاج‌الدين اوغلنه قلج اوشرب پاره پاره اتدلر *FPaMVy* || 19 قرنداشك . . .
خانه *F* : قرنداشكه *PaAMVy*

binip, kaftanını giyip, nimetini yedik. Âhir vaktinde hiyânet etmeyelim„ deyü - gördüler. Fayda etmedi. Şarabdar İlyas Bey'in elinden oğlanı alamadılar.

Hikâyet-i Maktel-i Küçük Mustafa

Rivâyettir ki, çün Sultan Murad dahi ᶜale't-taᶜcîl sürüp, dokuzuncu günü Edirne'den İznik'a erişti. İttifak ol hînde Küçük Mustafa hamama girmişti. Köse Mihal oğlu Mehmed Bey leşkeriyle yetişip, hisarı muhasara edip, dolayı kuşattı. Andan kendisi sürüp, Yalı Kapısı'na gelip, şehir halkı dahi Yalı Kapısı'nı açıp, ceng etmeğe ikdam ettiler. Andan Mihal oğlu Mehmed Bey, hemen kapıdan içeri girdi. İttifak Taceddin oğlu kapının iç yanında hazırdı. Mihal oğlu'na karşı gelip, at üzerinden bir birine bozdoğan çekip, birbirini vuramayıp, birbirine sarmaştılar. İkisi dahi yere düştüler. Bu Taceddin oğlu Mahmud Bey'in ol arada halkı çok idi. Üşe gelip, dar yerde Mihal oğlu Mehmed Bey'in başını kestiler. Taceddin oğlu Mahmud Bey'i yine atına bindirdiler. *Aşuğun* yukarı kaldırıp, "Çelebi'yi alın beri„ deyince, emr-i rabbânî ve kazâ-yı âsümânî, Mihal oğlu Mehmed Bey'in bir kulu, karşısından bir ok ile attı, kulağı tozuna vurdu. Ol-dahi anın üstüne düşüp, can verdi. Bunlar bu cengteyken Şarabdar İlyas Bey, Küçük Mustafa'yı at üzerinden kucağına aldı. Küçük Mustafa eyitti: " Hay lala, beni niçin tutarsın? „ dedi. İlyas Bey eyitti: " Seni karındaşın Murad Han'a

ایلدورن کوججك مصطفی ایتدی های ظالم خاین بنی قرنداشمه ایلتمکم
اول بکا قیر دیدی الیاس بك باشن اشاغه ایلیوب هیچ طنمیب اوغلانی
خونکاره قرشو ایلتدی امیر آخور باشی مزید بکه طپشردی مزید بك
دخی اوغلانی طبلباز ازرنه قویب ادبله اکلوب اوپدی اندن مراد خانه
کتردی همان مراد خان مصالحین کورك دیجك اوغلانی مزید بکدن الدلر [167a]
اندن ازنیقدن طشره بر بویك انجر اغاجی واریدی یول اوزرنده انك
دبنده بر کپنك براغب صویله بغدلر بویرق یرنه یتدکدن صکره بروسایه
اتاسی یانه کوندردلر اندن بروسا خلقی قرشو چقب میتی الوب برموجب
شرع شریف دفن اتدلر اندن شرابدار الیاس بکه نیچون بیله خیانت
اتدك دیدلر ایتدی اکرچه صورتا بن خیانت اتدم اما معناً اصابت قلدم
زیرا اکر قوسم بو ایکی عسکر اوغرشب یوریب اقلیمی خرابه ویررلردی
و ضرر عامدن ضرر خاص یکدر و بو فعل اصلدن عادت قدیمه‌در همان
بن اتمدم دیدی اندن صکره بکلر ایچنده کندونك رغبتی هیچ قلمدی
و بو واقعه هجرتك سکز یوز یکرمی آلتسنده واقع اولدی دخی اولییلده
مراد خان قسطنطنیهٔ محاصره ایدوب قلعه جنکین اتدی

حکایت مزید بك

شیله روایت اولنرکه کوججك مصطفی‌یی سلطان مراد غایت سوردی
الدرتدکدن صکره دخی دایم اکردی صحبتده مست اولیجق مزید بکی
کورب مزید سن بنم قاتلمسین دردی مزید بك بو سوزی اشدیجك

1 قرنداشمه FPaAVy : امرمه M || 3 باشی F : — PaAMVy | طپشردی PaMVy : اصمرلدی A تسلیم اتدی F || 4 ادبله اکلوب FPaAVy : بلجوکزن M || 15 محاصره ایدوب . . . اتدی A : محاصره اتدی FPaMVy || 16 - 19 حکایت . . . اشدیجك FPaVy : — AM

iletirim„. Küçük Mustafa eyitti: “Hay zâlim, hâin. Beni kanım daşıma iletme-kim, ol bana kıyar„ dedi. İlyas Bey başını aşağı eyleyip, hiç tınmayıp, oğlanı Hunkâr’a karşı iletti. *Emîr-âhur başı* Mezid Bey’e *tapşırdı*. Mezid Bey dahi oğlanı tabl-bâz üzerine koyub, edeple eğilip, öptü. Andan Murad Han’a götürdü. Hemen Murad Han, “ Masâlihini görün „ deyicek oğlanı Mezid Bey’den aldılar. Andan İznik’den dışarı bir büyük incir ağacı vardı; yol üzerinde. Anın dibinde bir *kepenk* bırakıp, suyla boğdular. Buyruk yerine yettikten sonra Bursa’ya atası yanına gönderdiler. Andan Bursa halkı karşı çıkıp, meyti alıp, *ber-mûcib*-i *şerʿ-i şerîf* defn ettiler. Andan Şarabdar İlyas Bey’e “Niçin böyle hiyânet ettin ? „ dediler. Eyitti: “Eğer-çi *suretâ* ben hiyânet ettim amma; maʿnen isâbet kıldım. Zira eğer kosam, bu iki asker uğraşıp, yürüyüp, iklimi harâba verirlerdi. Ve zarar-ı ʿ*âm*dan, zarar-ı hâs yeğdir. Ve bu fiʿil asıldan ʿadet-i kadîmedir. Hemen ben etmedim„ dedi. Andan sonra Beyler içinde kendinin rağbeti hiç kalmadı. Ve bu vakıʿa hicretin sekiz yüz yirmi altısında[1] vakiʿ oldu. Dahı ol yılda Murad Han, Kostantaniyye’yi muhasara edip, kale cengin etti.

Hikâyet-i Mezid Bey

Şöyle rivâyet olunur ki, Küçük Mustafa’yı Sultan Murad gaayet severdi. Öldürttükten sonra dahi dâim anardı. Sohbette *mest* olıcak, Mezid Bey’i görüp, “Mezid, sen benim kanlımsın „ derdi. Mezid Bey bu sözü işidicek,

[1] M. 15. XII. 1422 — 4. XII. 1423.

کندودن کیدردی مزید بك کوردیکه خونکار مست اولدقجه بو سوزی
عادت ایدندی بر کون ینه دیجك مزید بك دخی باشن اورتایه قویب ایتدی
167b 3 حاشا سلطانم بن انك بر قلنه ضرر ایدم دیدی | خونکار بو سزدن غایت
سوندی زیرا مزید بکی سوردی الدرمکه قیامزدی اندن خونکار مزید
بکه ایتدی بالله مزید شول سزکده کرچکمسین دیدی مزید بك دخی
6 یمین ایدب خونکار اناندردی اندن مراد خان کوچجك مصطفی‌یی الدره‌نی
تفتیش ایدب بولدرب بوینن اوردردی مزید بك دخی تهمتدن خلاص
اولوب مرتبسی دخی یوجه اولدی

9 حکایت محاربهٔ اسفندیار و فتح قسطمونی

روایتدرکه چون سلطان مراد اعداسنی دفع اتدی بش پاشا چوقدر
دیوب قره تمرتاش اوغلنلرین عزل اتدی اول امور بکی کرمیان اوغلنه
12 ایلچیلیکه کوندردی قرنداشی اروج بکه اناطولی بکار بکلکین ویرب علی
پاشایه صروخان سنجاغن ویردی پاشالردن همان ابراهیم پاشایله حاجی عوض
پاشا قلدی و لالاسی یورکجه اماسیهٔ ویردی اندن پادشاه اوتورایم مصالح
15 مسلمینه مشغول اولاین دینجه فریادجی کلدیکه اسفندیار طرقلی یورلنك
عسکر عظیمله اوزرنه دوشدی دیو پس مرادخان دخی همان یکی شهره
چقدی و هم اسفندیارْ اوغلی قاسم بك دخی بله ایدی زیرا سلطان مراد
18 ازنیقه کلیجك کلشدی اسفندیارلو آنی اشدب چوق کشی قجب قاسم
168a بك یاننه دیرلدلر و بالجمله سلطان مراد یورلی اوزرنده اسفندیارله بولشوب |

1-8 کندودن . . . یوجه اولدی : — AM ‖ 9 محاربهٔ . . . قسطمونی : FPaVy جنك اسفندیار M محاربهٔ اسفندیار خان ‖ 10 پاشا : وزیر M ‖ 11 عزل : دفع AM : FPaVy ‖ 12 اناطولی بکار بکلکین : بکار بکیلك A : FPaMVy ‖ 16 عسکر عظیمله : — A : FPaMVy

kendinden giderdi. Mezid Bey, gördü-ki, Hunkâr mest oldukça, bu sözü âdet edindi. Bir gün yine deyicek, Mezid Bey dahi başını ortaya koyup, eyitti: "Hâşâ Sultanım, ben anın bir kılına zarar edem„ dedi. Hunkâr bu sözden gaayet sevindi. Zira Mezid Bey'i severdi, öldürmeğe kıyamazdı. Andan Hunkâr, Mezid Bey'e eyitti: "Billâhi Mezid, şol sözünde gerçek misin?„ dedi. Mezid Bey dahi yemin edip, Hunkâr'ı inandırdı. Andan Murad Han, Küçük Mustafa'yı öldüreni teftiş edip, buldurup, boynunu urdurdu. Mezid Bey dahi *töhmet*ten halâs olup, mertebesi dahi yüce oldu.

Hikâyet-i muharebe-i İsfendiyar ve feth-i Kastamonı

Rivâyettir ki, çün Sultan Murad, a'dâsını def' etti, "Beş Paşa çoktur„ deyip, Kara Temür-Taş oğlanlarını *'azl* etti. Evvel Umur Bey'i Germiyan oğlu'na elçilikle gönderdi. Karındaşı Oruc Bey'e Anadolu Beylerbeyliğini verip, Ali Paşa'ya Saruhan sancağını verdi. Paşalardan heman İbrahim Paşa'yla Hacı Ivaz Paşa kaldı. Ve lalası Yörgüç'e Amasya'yı verdi. Andan Padişah, "oturayın, masâlih-i müslimîne meşgul olayın„ deyince *feryadçı* geldi-ki, İsfendiyar, Taraklı Borlu'nun, asker-i 'azîmle üzerine düştü„ deyü. Pes Murad Han, dahi heman Yenişehir'e çıktı. Ve hem İsfendiyar oğlu Kasım Bey dahi bile idi. Zira Sultan Murad İznik'a gelicek gelmişti. İsfendiyarlı anı işidip, çok kişi kaçıp, Kasım Bey yanına derildiler. Ve bi'l-cümle Sultan Murad Borlu[1] üzerinde İsfendiyar'la buluşup,

[1] Bolu.

خیلی جنك اولوب اسفندیاریلردن چوق آدم طوتدلر آخرالامر اسفندیارك
لشکری منهزم اولب کندو دخی قاپوجی باشی یخشی بك الندن بوزدغان
3 ضربن ییوب چچب سینابه کیردی صکره اول بوزدغان ضربندن بر قولاغی
اشتمز اولدی اندن سلطان مراد قسطمونیه کیرب ضبط ایدب
باقر کورهسن اشلتدی اسفندیار کوردیکم مراد خانك دولتی
6 ترقیدهدر اوغلی مرادی الچیلیکه کوندهرب ایتدی مراد خان بنم
کستاخلغمی معذور طوتسون اتالری و دهدهلری بزه احسان
ایده کلمشدر کندو خود مروت اسیدر هر ییل سفرنه لشکر
9 کوندهرین قیزم دخی ویرهین خدمتکاری اولاین دیوب باشلره دخی
بی نهایه یوز قزردن ایله یوز اغردن کوندهرب خونکاردن دلك
ایدب صلحه راضی اولوب دونب ینه بروسایه کلدی هجرتك سکز
12 یوز یکرمی سکزنده سلطان مرادك وزیری حاجی عوض باشای
خونکاره یاوز اکلتدلر قول ایله اتفاقی واردر بلکه قصد ایدر
حتی سلطانك اوستنه خروج اتمك استر و هم دیوانه کلدوکجه قفتانی
15 ایچنده جبه کیر دیدلر آندن خونکار بو سزدن خیلی متألم اولوب برکون
168b | آتله کیدرکن خونکار آرقاسنه ال اورب جبه کیدوکنه مطلع اولدی
بو ندر دیدی قولدن خوف ایدرن دیب کندویی غمازلینلرك سوزنی
18 تصدیق اتدی اندن سلطان مراد بیوردی حاجی عوض باشانك
کوزنه میل چکوب کور اتدلر

1 خیلی . . . طوتدیلر *FPaMVy* : اکی لشکر اکی جانبدن آلایلر بغلیوب بربرینه مقابل اولوب میمنه و میسره آراسته اولوب قاب و جناح بغلندی اندن جنك حربی کوسلر اوریلوب طبل خانهلر دوکلوب یورهکنده اولان بهادرلر میدانه کیروب نیزه صونشوب جان ویرشوب باش الشدیلردی نیچهلروك باشی کودهسندن آیرو دوشدیلر نیچهلر ملك جاندن جدا دوشدیلر و نیچهلر اتاسن یاووقلوب قرنداشن بولمدیلر کون قبهٔ فلکه دکلنجه بر عظیم نبرد قلدیلرکه ییر کوملدی وکوکار اکلدی و چرخ اول فغانی کوروب باشینه طپراق قیوب امان دلدی عثمانیلر اسفندیارلی شول وجهله قردیلرکه قهرمانیلر کورسه

hayli ceng olup, İsfendiyarîler'den çok adam tuttular. Âhir ül-emr İsfendiyar'ın leşkeri münhezim olup, kendi dahi kapıcıbaşı Yahşi Bey elinden bozdoğan *darbın* yiyip, kaçıp Sinop'a girdi. Sonra ol bozdoğan darbından bir kulağı işitmez oldu. Andan Sultan Murad, Kastamonı'ye girip, zabt edip, Bakır Küresi'ni ışletti. İsfendiyar gördü-kim, Murad Han'ın devleti terakkidedir. Oğlu Murad'ı elçiliğe gönderip, eyitti: "Murad Han benim küstahlığımı ma'zur tutsun. Ataları ve dedeleri bize ihsan ede-gelmiştir. Kendi hod mürüvvet ıssıdır. Her yıl seferine leşker göndereyin kızımı dahi vereyim. Hizmetkârı olayım„ deyip, paşalara dahi bî-nihâye *yüz kızardan* ile *yüz ağardan* gönderip, Hunkâr'dan dilek edip, sulha râzî olup, dönüp, yine Bursa'ya geldi.

Hicretin sekiz yüz yirmi sekizinde[1] Sultan Murad'ın veziri Hacı Ivaz Paşa'yı Hunkâr'a yavuz anlattılar. "Kul ile ittifakı vardır. Beyliğe kasd eder. Hattâ Sultanımın üstüne hurûc etmek ister. Ve hem Dîvan'a geldikçe kaftanı içinde cebe giyer„ dediler. Andan Hunkâr bu sözden hayli müteellim olup, bir gün atla giderken Hunkâr arkasına el urup, cebe geydiğine muttali' oldu. "Bu nedir?„ dedi. "Kuldan havf ederim„ deyip, kendi(si)ni *gammazl*ıyanların sözünü tasdik etti. Andan sultan Murad buyurdu. Hacı Ivaz Paşa'nın gözüne mil çekip, kör ettiler.

هاں ٭شـاںوردی و نرعانلر نرم اولوردی کونش زوالدن ایرلدوغی وقت اول بیر بی زوال الله مرآد خانه
ارصب و نصرت ویروب عثمانیلره قوت و هیبت ویروب لشکر اسفندیاری ییرندن قوپروب بر لحظه دخی
قرار ٭لمموب بار و بشکاه و خیلی حشم یرندن قوپوب یوز قچمغه طوتدیلر کل امدی کور عثمان لشکری
تدیلر کمین قوب کمین قروب کمین اسیر اتدیلر A || 2 قاپوجی . . . النلدن FPaVy : -- AM ||
4 سدابه AVy : سنابه FPaN || 3-4 صکره . . . . اشتمز اولدی FPaVy : — AM ||
13 بکالکه PaAMVy : بك اولمغه F || 19 میل . . . کور اتدیلر FPaVy : اکنه قزدوروب
اصدوردی AM

[1] M. 23. XI. 1424 — 12. XI. 1425.

حکایت احوال دره قوله بن افلاق

روایت اولنرکه سلطان مراد خان قرنداشی کوجك مصطفی ایله
3 ازنیقده بولشمغه کلدوکی وقت افلاق اوغلی دره قوله سلستره‌یه کچب چوق
بدبختلقلر اتمشدی اکرچه غازیلر دخی اکسك قومدلر اما کافرك فتنه‌سی
اکسك اولمزدی بو قضیهٔ خونکاره اسفندیار ازرنه کیدرکن خبر وردلر
6 خونکار ایتدی هله شمدی سفره کیده‌یورز اول ملعونك اتدوکی ایش
یاننه قلمیا قولم فیروز غازیلرله فرصت بولدقچه کچب مملکتی اورسون ارککین
و دشیسین اسیر ایدب ولایتنی یقوب یاقسون دیدی چون مراد خان
9 اسفندیاردن دونب کلیجك دره قوله سرب قپویه کلب ایکی اوغلن بله
کتورب خونکاره خدمتکار قلدی مراد خان دخی صوچن عفو ایدب
اتدوکی یرامزلقلره قلمیوب خلعت کیورب ینه ولایتنه کوندردی

حکایت تزوج سلطان مراد خان (با) بنت اسفندیار

12 روایتدرکه سلطان مراد خان افلاق اوغلی دره قوله ایله مصالحه اتدکدن
صکره آرنوده قصد ایدب اول اورنز اوغلنی اکا حواله قلدی طرفیندن
15 اوج ویرب | هرکون غازیلر غزایه مشغولدی وکندو دولتله اسفندیار قیزن
9a المغا بروساده دکون یراغین کوردی چون جمیع دوکون اسبابی مهیا
اولدی کلین المغه چاشنکیر باشی الوان بکی قپو قوللرندن خیلی کشیله
18 کوندردی و دخی ایکی خادم بری شرف الدین باشا و بری ریحان باشا
بونلری بله ویربدی و خاتونلردن دخی خلیل باشا خاتونی اندن سلطان

11 اتدوکی . . . قلمیوب A : — FPaMVy || 18 ریحان پاشا PaAVy : ریکان اغا F — M

Hikâyet-i ahvâl-i Drakula b. Eflak

Rivâyet olunur ki, Sultan Murad Han karındaşı Küçük Mustafa'yla İznik'te buluşmağa geldiği vakit, Eflak oğlu Drakula Silistre'ye geçip, çok bedbahtlıklar etmişti. Eğer-çi Gaziler dahi eksik komadılar, amma kâfirin fitnesi eksik olmazdı. Bu kaziyyeyi Hunkâr'a İsfendiyar üzerine giderken haber verdiler. Hunkâr eyitti: "Hele şimdi sefere gidiyoruz. Ol melᶜunun ettiği iş yanına kalmaya. Kulum Firuz gazilerle fırsat buldukça geçip, memleketi ursun. Erkeğini ve dişisini esir edip, vilâyetini yıkıp, yaksın„ dedi. Çün Murad Han İsfendiyar'dan dönüp gelicek, Drakula sürüp, kapıya gelip, iki oğlunu bile getirip, Hunkâr'a hizmetkâr kıldı. Murad Han dahi suçunu affedip, ettiği yaramazlıklara kalmayıp, hilᶜat geyürüp, yine vilâyetine gönderdi.

Hikâyet-i tezevvüc-i Sultan Murad Han, (bâ) binti İsfendiyar

Rivâyettir ki, Sultan Murad Han Eflâk oğlu Drakula ile musalaha ettikten sonra Arnavud'a kasd edip, evvel Evrenoz oğlu'nu[1] ana havâle kıldı. Tarafeynden uc verip, her gün gaziler gazaya meşguldü. Ve kendi devletle İsfendiyar'ın kızını almağa Bursa'da düğün yarağını gördü. Çün cemîᶜ düğün esbâbı müheyyâ oldu. Gelin almağa Çaşnigirbaşı Elvan Bey'i, kapıkullarından hayli kişiyle gönderdi. Ve dahi iki *hadım* biri Şerafeddin Paşa ve biri Reyhan Paşa; bunları bile virbidi. Ve hatunlardan dahi Halil Paşa hatunu, andan Sultan

[1] İsa Bey.

محمدك دادسی دادی خاتون و خلیل باشا والده‌سی مریج بولاء وکرمیان
اوغلی یعقوب بکك خاتونی باشا کرجه که خنکار اکا شاه انا دیردی
دخی نیجه بونککبی خواتین دکور دوشب اسفندیاره واردلر اسفندیار
دکونی دوره‌کانی ده ایلشدی اما وارن دکورلره اغرانی تختکاهی قسطمونیده
اتدی اول وقت قسطمونی غایت معمور و معظم شهر ایدی اندن قزی
باشا کرجه ایله دادی خاتونه تسلیم اتدلر انلر دخی آلوب بروسایه کتردیلر
خونکار بروساده دکون ایدرکن ولق اوغلی اوج سنجاغی بکینك بر اوغلان
طوتدی‌که آدنه باشا بك دیرلردی و لقبی دلو باشایدی بر حصارده حبس
اتدی خونکار بونی اشیدب همان عسکر عظیم جمع ایدوب اول طرفه
متوجه اولب وارب لاز ولایتلرن فتح اتدی و بو فتحك تاریخی هجرتك
سکز یوز یکرم سکزنده ایدی

حکایت

روایتدرکه چونکه سلطان مراد | مستقل پادشاه اولدی ایکی کوجك
قرنداشیکه یوسفله محمود چلبیدر طوتب طوقاتده حبس اتمشدی کوکلی
کوزی اچلوب انلری کتردب نظر عنایت ایدب بروساده علوفه تعیین اتدی
انده اوتردیلر صکره طاعوندن ایکسی دخی وفات اتدی و قز قرنداشلرینك
دخی اوچنی اوج قرامان اوغلنه وردی برین ابراهیم بکه و برین
علاءالدین بکه و برین عیسی بکه اندن ایکسین اسفندیار اوغلنلرنه
وردی برین ابراهیم بکه و برین قاسم بکه و برین اناطولی بکلربکیسی قرجه

1 محمد FPaMVy : مراد A | خلیل پاشا والده‌سی A : FPaMVy || 2 کرجه FPaAM : کرجنه Vy || 4 دوره‌کانی A : درەکانی FPaMVy || 5 اول وقت ... شهر ایدی A : FPaMVy —

Mehmed'in dadısı Dadı Hatun'u ve Halil Paşa validesi Meriç Bola'yı ve Germiyan oğlu Yakub Bey'in hatunu Paşa Kirece'yi ki, Hunkâr ana Şah Ana derdi, dahi nice bunun gibi *havâtîn dünüre* düşüp, İsfendiyar'a vardılar. İsfendiyar düğünü Devrekâni'de eylemişti. Amma varan dünürlere *ağırlıkı* tahtgâhı Kastamoni'de etti. Ol vakit Kastamoni gaayet maᶜmur ve muᶜazzam şehir idi. Andan kızı, Paşa Kirece ile Dadı Hatun'a teslim ettiler. Anlar dahi alıp, Bursa'ya getirdiler. Hunkâr Bursa'da düğün ederken Vulk oğlu, uc sancağı Beyinin[1] bir oğlunu tuttu ki, adına Paşa Bey derlerdi, ve lakabı Deli Paşa'ydı, bir hisarda haps etti. Hunkâr bunu işidip, hemen asker-i ᶜazîm cemᶜ edip, ol tarafa müteveccih olup, varıp, Lâz vilâyetlerini feth etti. Ve bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz yirmi sekizinde idi[2].

Hikâyet

Rivâyettir ki, çünki Sultan Murad, müstakil padişah oldu, iki küçük karındaşı-ki, Yusuf'la Mahmud Çelebidir, tutup, Tokat'ta hapsetmişti. *Gönlü gözü* açılıp, anları getirdip, nazar-ı ᶜinâyet edip, Bursa'da ulûfe tayin etti. Anda oturdular. Sonra tâᶜundan ikisi dahi vefat etti. Ve kız karındaşlarının dahi üçünü üç Karaman oğlu'na verdi. Birini İbrahim Bey'e ve birini ᶜAlâeddin Bey'e ve birisini İsa Bey'e. Andan ikisini İsfendiyar oğlanlarına verdi. Birini İbrahim Bey'e ve birini Kasım Bey'e ve birini Anadolu Beylerbeyisi Karaca

[1] İshak Bey.
[2] M. 23. XI. 1424—12. XI. 1425.

بكه ویردیکه اول وارنا قضاسنده شهید اولدی و برین دخی ابراهیم پاشا اوغلی
محمود چلبی‌یه ویردی و اول خاتون مکه‌ده شرفها الله تعالی وفات اتدی انده یاتور

3 ## حکایت ارسال اروج بك الی ولایت آیدین

شویله روایت اولنرکه تمورتاش اوغلی اروج بککه اناطولی بکلربکیسدی
آنی آیدن ایلنه کوندردیلر تاکه وارب آیدین ایلنك خاینلرین ایرتلیه زیرا
6 ایاثلوق و تیره و نواحیسیله اول وقت آل عثمان تصرفنده ایدی لکن ازمیر
اوغلی جنید بك سببیله که آیدین نسلندندر اول خلقك الاجه‌لغی اکسك
170a دکلدی اول وقت آیدین اوغلی عیسی بك اوغلنك، اوغلی واردی قاپوده |
9 تیمار یردی دایم انك سزی بویدیکم ازمیر اوغلی جنید بك دخی کتمینجه
اول ولایت سیزك اولمز دیردی و آیدین ایلنی اول زمانده خونکار یخشی
بك آدلو بر قولنه تیمار اتمشدی اول دخی احیانا ازمیر اوغلیله اوغراشردی
12 برکون یخشی بکك قرنداشین ازمیر اوغلی طوتب الدردی اندن بکلر بکی
اروج بك یخشی بکله قاوشدیلر بونلر انده وارنجه ازمیر اوغلی بونلرکله
اوغرشمیب وارب ایسله قلعه‌سنه کیرب اوتردی بونلر دخی وارب ولایتك
15 بعضنی دوندوردیلر اندن صکره کلوب کتدلر اما ازمیر اوغلنك فسادی
هرکز که اکسك اولمدی

حکایت واقعهٔ ابن ازمیر

18 شیله روایت اولنرکه، برکون سلطان مراد پاشالرینه ایتدی شول
ازمیر اوغلی نجه خاینلق ایدب طورسه کرکدر انك مصالحنی کورك یوقسه

3 ارسال . . . آیدین FPaVy : اوروج بك M — A || 14 ایسله FPaVy : ایسلی AM ||
17 حکایت . . . ازمیر Vy : حکایت فتح ولایت ایدین و منتشا A واقعهٔ ازمیر زاده Pa حکایت
واقعهٔ ازمیر اوغلی F حکایت M

Bey'e verdi-ki, ol Varna gazâsında şehid oldu. Ve birini dahi İbrahim Paşa oğlu Mahmud Çelebi[1]'ye verdi. Ve ol hatun Mekke'de şerrefeha'lllahü te^calâ vefat etti. Anda yatır.

Hikâyet-i irsâl-i Oruc Bey ilâ vilâyet-i Aydın

Şöyle rivâyet olunur ki, Temür-Taş oğlu Oruc Bey-ki Anadolu Beylerbeyisi idi, anı Aydın iline gönderdiler. Taki varıp, Aydın ili'nin hâinlarini ayırtlaya. Zira Ayasluk ve Tire, nevâhisiyle ol vakit Âl-i Osman tasarrufunda idi. Lâkin İzmir oğlu Cüneyd Bey sebebiyle ki, Aydın neslindendir. Ol halkın *alacalığı* eksik değildi. Ol vakit Aydın oğlu İsa Bey oğlunun oğlu[2] vardı. Kapıda timar yerdi. Dâim anın sözü buydu-kim, "İzmir oğlu Cüneyd Bey dahi gitmeyince, ol vilâyet sizin olmaz„ derdi. Ve Aydın İli'ni ol zamanda Hünkâr, Yahşi Bey adlı bir kuluna timar etmişti. Ol dahi ahyânen İzmir oğlu'yla uğraşırdı. Bir gün Yahşi Bey'in karındaşını[3] İzmir oğlu tutup, öldürdü. Andan Beylerbeyi Oruc Bey, Yahşi Bey'le kavuştular. Bunlar anda varınca İzmir oğlu bunlarla uğraşmayıp, varıp, İpsili kalesine girip, oturdu. Bunlar dahi varıp, vilâyetin ba'zını döndürdüler. Andan sonra gelip gittiler, amma İzmir oğlu'nun fesadı hergiz ki eksik olmadı.

Hikâyet-i vakı^ca-i İbni İzmir

Şöyle rivâyet olunur ki, bir gün Sultan Murad paşalarına eyitti: "Şol İzmir oğlu, nice hâinlik edip-dursa gerektir. Anın masâlihini görün. Yoksa

[1] *S. O. IV.* 309.
[2] Hamza Bey.
[3] Şinan Bey (*S. O. III.* 102).

محمدك پاك روحيچون سيزك مصالحكزى بن كورورم ديدى پاشالر ايتدلر
پادشاه عالم اروج بك قولك الدى زيرا اول ييلده مرحوم اروج بك
3 وفات ايتمشدى شمدى بكلر بكيلكى حمزه بك قولكه ويردك اروج بك
يمكه اچمكه صحبته مشغولدى و هر يره‌كه وارسه دشمن دفع اتمكه قصد
170b اتمزدى امّا بو حمزه بك غيرتلو كشيدر آنى اكا بلدورەلم | الله عنايتنده
6 و سلطانم دولتينده اول آنك اشين بتورر ديدلر اندن تيزجك بكلر بكى
حمزه بكه بو خبرى بلدرب و مكتوبده شيله يازديلركه حكم سلطانى واصل
اولدغى برله سن و يخشى بك و صرو خان سنجاغى و بروسا سنجاغى كه
9 بك سنجاغى ديمكله مشهوردر بر يره جمع اولوب على التعجيل ازمير اوغلنك
ازرنه وارب بهر حال بولشاسز بالله العظيم حمزه بك بو مصلحتده كاهل لك
ايتميسين ديدلر پس عسكر جمع اولوب يوريب ايسله حصارنك ازرنه قصد
12 اتدلر نواحيسنه واريجق ازمير اوغلى دخى لشكرين جمع ايدب كلب بونلركله
جنك عظيم ايدب ازمير اوغلى جنيد بكك اوغلى كه قورد حسندر عسكرك
بر طرفن كوتردى قوه كتدى و ازمير اوغلى جنيد بك كندوسى آز ادمله
15 قلدى حمزه بك بو حالى كورجك ازمير اوغلنك ازرنه هجوم اتدى ازمير
اوغلى خود جنب ايمش يونغه حصارينه سراينه كتدى و اوغلى دونديكه
كلب باقى قلان عسكرى دخى طاغده همان كلدوكنلين بوغازى اله وردى
18 انى طوتب سرب حصار ازرنه واردلر خيلى مدت حصارى اكرتدلر اخر
عهدله جنيد بكى حصاردن چقرب ايتديلر سنى خونكاره كوندرەلم

2-3 مرحوم . . . اتمشدى : F زيرا اول يلده وفات اتمشدى AMVy — Pa || 5 بلدورەلم
FPaVy : كوندرەلوم AM

Muhammed'in pâk ruhiyçin sizin masâlihinizi ben görürüm„ dedi. Paşalar eyittiler: Padişah-ı âlem, Oruc Bey kulun öldü.„ Zira ol yılda merhum Oruc Bey vefat Etmişti. " Şimdi Beylerbeyliği Hamza Bey kuluna verdin. Oruç Bey, yemeğe içmeğe, sohbete meşguldü. Ve her yere ki varsa düşman def' etmeğe kasd etmezdi. Amma bu Hamza Bey gayretli kişidir. Anı ana bildirelim. Allah ᶜinâyetinde ve Sultanım devletinde ol anın işini bitirir„ dediler. Andan tizcek Beylerbeyi Hamza Bey'e bu haberi bildirip ve mektupta şöyle yazdılar ki, "Hükm-i Sultan vâsıl olduğu birle, sen ve Yahşi Bey ve Saruhan Sancağı ve Bursa Sancağı ki, Bey Sancağı demekle meşhurdur. Bir yere cemᶜ olup, ᶜale't-taᶜcil İzmir oğlu'nun üzerine varıp, *beher-hâl* buluşası(nı)z. Bi'llâh il-ᶜazîm Hamza Bey bu maslahatta *kâhil*lik etmiyesin„ dediler. Peş asker cemᶜ olup, yürüyüp İpsili[1] hisarının üzerine kasdettiler. Nevâhisine varıcak, İzmir oğlu dahi leşkerini cemᶜ edip, gelip, bunlarla ceng-i ᶜazîm edip, İzmir oğlu Cüneyd Bey'in oğlu ki, Kurd Hasan'dır. Askerin bir tarafını götürdü, kova-gitti. Ve İzmir oğlu Cüneyd Bey kendisi az adamla kaldı. Hamza Bey bu hali görücek, İzmir oğlu'nun üzerine hücum etti. İzmir oğlu hod cünüb imiş, yunmağa hisarına, sarayına gitti. Ve oğlu döndü-ki, gelip, bâki kalan askeri dahi dağıda. Heman geldiğinleyin boğazı ele verdi. Anı tutup, sürüp, hisar üzerine vardılar. Hayli müddet hisarı eğirttiler. Ahir ᶜahidle Cüneyd Bey'i hisardan çıkarıp, eyittiler: " Seni Hunkâr'a gönderelim.

[1] Bugünkü adı: DOĞANBEY (İzmir'in Seferihisar ilcesine bağlı bucak merkezi).

سنی خونکار خوش کورر دیدلر اندن ازمیر اوغلی حمزه بکك چادرنه کلدی
کوزدیکم قورد حسن دخی انده اوترر اندن یخشی بك یرندن قلقب
171a 3 جنید بکی یقاسندن قروایب | کندو چادرنه کتوردی فی الحال اوغلنی جنید
بکه قرشو بوغزلیب ایتدی قانی بنم قرنداشم سندخی اولم آجسین کورهسن
دیب جنید بکك باشن کسوب قرنداشنك قانن آلدی اندن اکسنك دخی
6 باشلرنی حصاره قرشو کوستردیلر حصار خلقی جنید بکله اوغلنك باشلرن
کسلدوکن کوریجك ناچار اولوب حصاری ویردلر اندن بتون آیدین ایلی
فتح اولوب خطبه و سکه سلطان مراد آدنه اولوب قاضیلر و امینلر
9 کوندرب ضبط اتدیلر و بو واقعه هجرتك سکز یوز یکرم طقوزنده واقع اولدی
زیرا منتشا اوغلی واقعهسی بوندن اوکدندر اما اکسی بله بر یلدهدر

حکایت واقعهٔ ابن منتشا

12 روایتدرکه منتشا اوغلی یعقوب بك اولجك ایکی اوغلی قلدی بری
الیاس بك و بری محمود بك الیاس بك صکره وفات اتدی اما محمود بك
دریدی و محمود بکك ایکی اوغلی خونکار قپوسنده خدمت ایدرلردی بری
15 احمد نام و بری اویس نام صکره محمود بك دخی الله امرنه واردی
قپوده متوفی اولدوغی معلوم اولیجق ایکی اوغلنی توقاته کوندهرب بدوی
چارداغی تیمار ویردیلر و منتشا ولایتنی بلبان پاشایه ویرب آنی دخی
18 ضبط ایتدیلر منتشا اوغلنك اوقافلرینه و تیمارلرینه سلطان مراد متصرف
اولوب قاضیلر و صوباشیلر کوندروب کندو آدینه آقچه کسدورب خطبه اوقتدی

11 حکایت . . ابن منتشا : *FVy* واقعهٔ منتشا اوغلی *Pa* — *AM* || 17 - 19 آنی دخی . . .
خطبه اوقتدی *A* : — *FPaMVy*

Seni Hunkâr hoş görür„ dediler. Andan İzmir oğlu, Hamza Bey'in çadırına geldi. Gördü-kim, Kurd Hasan dahi anda oturur. Andan Yahşi Bey yerinden kalkıp, Cüneyd Bey'i yakasından kavrayıp kendi çadırına götürdü. Fi'l-hal oğlunu Cüneyd Bey'e karşı boğazlayıp, eyitti : " Kani benim karındaşım ? Sen - dahi ölüm acısını göresin „ deyip, Cüneyd Bey'in başını kesip, karındaşının kanını aldı. Andan ikisinin dahi başını hisara karşı gösterdiler. Hisar halkı Cüneyd Bey'le oğlunun başların(ın) kesildiğini görücek nâ-çâr olup, hisarı verdiler. Andan bütün Aydın İli feth olup, hutbe ve sikke Sultan Murad adına olup, kadılar ve *Emin*ler gönderip, zapt ettiler. Ve bu vakı^{c}a hicretin sekiz yüz yirmi dokuzunda [1] vaki^{c} oldu. Zira Menteşe oğlu vakı^{c}ası bundan öncedir amma, ikisi bile bir yıldadır.

Hikâyet-i vakı^{c}a-i İbni Menteşe

Rivâyettir ki, Menteşe oğlu Yakub Bey ölicek, iki oğlu kaldı. Biri İlyas Bey ve biri Mahmud Bey, İlyas Bey sonra vefat etti; amma Mahmud Bey diriydi. Ve Mahmud Bey'in iki oğlu Hunkâr kapısında hizmet ederlerdi. Biri Ahmed nâm ve biri Üveys nâm. Sonra Mahmud Bey dahi Allah emrine vardı. Kapıda müteveffa olduğu malûm olıcak, iki oğlanı Tokat'a gönderip, Bedevi çardağı timarı verdiler. Ve Menteşe vilâyetini Balaban Paşa'ya verip, anı dahi zapettiler. Menteşe oğlu'nun evkaflarına ve timarlarına Sultan Murad mutasarrıf olup, kadılar ve subaşılar gönderip, kendi adına akçe kestirip, hutbe okuttu.

[1] M. 13. XI. 1425—1. XI. 1426.

و بالجمله منتشا اوغلنلری توقات حصارنده اولوب قشی قشلیب
یازی یازلدیلر بر قیش دخی کلیجك قیش یراغن تدارك ایدب آتلرنه
3 دوکمکه قرو اوتلوق کتورتدیلر اوتلوق کتورەنه بو آزدر بزه بر چوال
171b دخی کتوردیدلر واردی | اوتلوق کتورن بوکز بر چوال چوروك اوتلوق
کتردی بونلر المیب کتورنه ینه ویردیلر الدی کتدی قپوجی صوردیکه
6 اوتلوغی نیچون ینه الوب کیدرسن اول کشی ایتدی اسکی اوتلوقدر
قوقر دیو بکنمدیلر وارب ینه صاحبنه ویرورم دیدی اندن منتشا
اوغلانلری بربریله طانشوب ایتدیلر عثمان اوغلی اتاموز تختن الومزدن
9 الوب بزم عمرومزی حبسله کچوری یورر امدی بریمز حصاردن حیلیله
چقوب عجم سلطانلرینه التجا ایدوب اغلیو کورمك کرك اولاکه تیمورلنك
کبی اولوب ینه تختموزه حاکم اولاوز دیوب اویس بك دخی اوّل کلن
12 چوالك اوتلوغنی دوکب احمد بکی چواله قویب چوره یانـنه اوتلوق طقوب
چوالی ارقاسنه اورب ایرغاد صورتنده صوقرانی صوقرانی نه بلادر بو دخی
بنم باشمزه جانمه کچدی جانمدن اوصندم دیب قاقیرق بونلرك الندن
15 و بازارلقلرندن عاجز قلدم نسنه بکندرمزین بر قوری اوتلق دخی ندرکه
بکنمزلر بونلری عثمان اوغلی سقلیب نیلر دیب سویلنی سوکه احمد بکی
حصاردن طشره چقردی و چوالدن طشره چقدوغنلین اتفاق اول حالتده
18 بر آت النه کیردی همان ارقاسنه کلدی روانه اولدی و اول وقت قرەیولك
یایلاسندن دونمشدی اکا دکین کتدی اما اویس بك قاچدی نرەیه کیدەجکن

7 - 11 منتشا . . . اولاوز دیوب *FPaMVy* — : *A*

Ve bilcümle M e n t e ş e oğlanları Tokat hisarında olup, kışı kışlayıp, yazı yazladılar. Bir kış dahi gelicek, kış yarağını tedarik edip, altlarına dökmeğe kuru *otluk* getirttiler. Otluk getirene "bu azdır, bize bir çuval daha getirin„ dediler. Vardı otluk getiren bu *kez* bir çuval çürük otluk getirdi. Bunlar almayıp getirene yine verdiler, aldı gitti. Kapıcı sordu-ki, "Otluğu niçin yine alıp gidersin? „ Ol kişi eyitti: "Eski otluktur, kokar deyü beğenmediler. Varıp, yine sahibine veririm„ dedi. Andan Menteşe oğlanları birbiriyle danışıp eyittiler: " O s m a n oğlu, atamız tahtını elimizden alıp, bizim ömrümüzü hapisle geçiri yörür. İmdi birimiz hisardan hileyle çıkıp, ʿAcem sultanlarına iltica edip, *ağlayı görmek* gerek. Ola ki T i m u r - l e n g gibi olup, yine tahtımıza hâkim olavuz„ deyip, Ü v e ys Bey dahi evvel gelen çuvalın otluğunu döküp, A h m e d Bey'i çuvala koyup, çevre yanına otluk tıkıp, çuvalı arkasına urup, ırgat suretinde *sokranı* sokranı "Ne belâdır bu dahi benim başımıza. Canıma geçti, canımdan usandım„ deyip kakıyarak "Bunların elinden ve pazarlıklarmdan âciz kaldım. Nesne beğendiremezin. Bir kuru otluk dahi nedir ki, beğenmezler. Bunları O s m a n oğlu saklayıp neyler? „ deyip *söyleni-söğe* A h m e d Bey'i hisardan taşra çıkardı. Ve çuvaldan taşra çıkdığınlayın, ittifak ol hâlette, bir at eline girdi. Hemen arkasına geldi; revâne oldu. Ve ol vakit K a r a Y ü l ü k, yaylasından dönmüştü. Ana degin gitti. Amma Ü v e y s Bey kaçamadı. Nereye gideceğini

بلدی و هم آت النه کیرمدی اندن چونکه صباح اولدی کلب اویس
بکی حصار قپوسنده اله کتردلر اما احمد بك کتمشدی بو قضیهٔ خونکاره
3 بلدردلر اویس بکك دخی یری بوش قالدی زندانجی طوتساق بکلمکدن
خلاص اولوب ایکسی دخی حق رحمتنه واصل اولدی اندن احمد بك
172a دخی قره‌یولکده طورمیب ینه ولایتنه عزم ایدب | نسنه باشاریمیب صکره
6 چقب عجم دیارنه کتدی

حکایت واقعهٔ محمد بن قرامان

روایتدرکه هجرتك سکز یوز اوتوزنده خونکاروك مبارك خاطرینه
9 غزایه توجه هوسی کلدی بو نیت اوزره بیوردی‌که بی قیاس عسکر
جمع اولا هر طرفه حکملر پراکنده قلدیلر از زمانده بر عسکر
جمع اولدیکه قیاسن الله بلور همان آندن عزم ایدوب دولتله روم ایلنه
12 کچب غزایه مشغول اولوب لاز ولایتنی فتح ایدوب کفارنی اول دینه
دعوت ایلدی بعده خراج استدی قبول ایدرلر ایسه خوش و الا قهر ایله
قتل ایدردی دوکلی لشکر جان و دلیله غزایه مشغول ایکن قرامان
15 اوغلی محمد بك وارب اطالیه حصارنك ازرنه دوشب جنك ایدرکن
حصاردن کوزدب طوب قولاینه کلدوکنلین طوب طوقنب قضایله پاره
پاره اولدی سلطان چلبی اوکنده اتدوکی یمین یولنه کلدی اندن پاره‌لرینی
18 قرامانیلر بر صندقه قویب قرامانه تبرك ایلتدلر اندن اول طوبی غازی
طوبدر دیو قلعه قپوسنده زنجیرلرله اصا قودیلر اندن محمد بکك اوجاوغلی قلدی

7 حکایت FVy: — PaAM | واقعهٔ ... قرامان FPaVy: — AM || 8-10 خونکاروك ... دولتله A: — FPaMVy || 12-14 ایدوب ... ایکن A: — FPaMVy || 15 اطالیه AVy: اطلیا M اطلیه F آطلیه Pa | محمد بك FPaMVy: kenarda başka yazı ile: قرمان اوغلی همانکم سلطان محمد اولدوکین اشتدی باشن قالدردی تکه ایلنه یورودی عزم ایتدی‌کم کله انطالیهٔ حصار ایدوب آلا اول وقت تکه ایلنك بر بکی وار ایدی عثمان چلبی دیرلردی اول دخی یورودی استانوس‌کیم انطالیه‌نك یایلاسیدر اکا کلدی کندویه اویانلری جمع ایدوب خیلی لشکر اولدیکم انطالیه

bilmedi. Ve hem at eline girmedi. Andan çünki sabah oldu, gelip Ü v e y s Bey'i hisar kapısında ele getirdiler; amma A h m e d Bey gitmişti. Bu kaziyyeyi Hunkâr'a bildirdiler. Ü v e y s Bey'in dahi yeri boş kaldı. Zindancı tutsak beklemekten halâs olup, ikisi dahi Hak rahmetine vasıl oldu. Andan A h m e d Bey dahi K a r a Y ü l ü k 'te durmayıp, yine vilâyetine ᶜazm edip, nesne başaramayıp, sonra çıkıp, ᶜAcem diyarına gitti.

Hikâyet-i Vakıᶜa-i Mehmed b. Karaman

Rivâyettir ki, hicretin sekiz yüz otuzunda[1] Hunkâr'ın mübarek hatırına gazâya teveccüh hevesi geldi. Bu niyet üzere buyurdu ki, bî-kıyas asker cemᶜ ola. Her tarafa hükümler perâkende kıldılar. Az zamanda bir asker cemᶜ oldu-ki kıyasını Allah bilir. Hemen andan ᶜazm edip, devletle Rumeli'ne geçip, gazâya meşgul olup, L â z vilâyetini feth edip, küffarını evvel dine daᶜvet eyledi. Baᶜdehu haraç istedi. Kabul ederlerse hoş ve illâ kahr ile katl ederdi. Dükeli leşker can ü dilile gazâya meşgul iken, K a r a m a n oğlu M e h m e d Bey varıp, Atalya[2] hisarının üzerine düşüp, ceng ederken, hisardan gözedip, *top kolayına* geldiğinleyin top dokunup, kazâyile pâre pâre oldu. Sultan Ç e l e b i önünde ettiği yemin *yoluna geldi.* Andan pârelerini Karamanîler bir sandıka koyup, Karaman'a *teberrük* ilettiler. Andan ol topu gazi toptur deyü kale kapısında zincirlerle asakodular. Andan M e h m e d Bey'in üç oğlu kaldı.

[illegible] دوشه و همم قرامان اوغلنه منتظر ایدی کیم اول دخی کله و کندو یالکز حصار اوزرینه وارمغه
[illegible] خوف ایدردی اما بنا کاه خسته دوشدی انطالیه‌نك بکی فیروز بکك اوغلی حمزه بك بر ایناندوغی
[illegible] ادم قوشدی دخی استانوزه تکه اوغلنك اوزرینه یورودیلر تکه اوغلنی صیدیلر اولدردیلر
[illegible] اخشام حصاره کردیلر قرامان اوغلی دخی علی‌الصباح کلدی حصاره دوشدی آلتی آی انطالیهٔ
[illegible] اما الیمادی صکره خبر اولدیکم سلطان مراد قرداشلرینك ایشن تمام ایتدی و همم لشکر جمع ایدوب
[illegible] کایور دیدیلر چونکم قرامان اوغلی بو خبری ایشتدی هماندم آتلندی کیم حصاری طولایو کوره
[illegible] در اول یردن یوریش ایده کزرکن طوپك دوشینه کلدی طوپك طاشی یره طوقندی یردن
[illegible] اوردی اولدردی اول شهره کلن قرامانلولر اول طاشی کورب انجنورلر سلطان مراد حمزه
[illegible] سنجغین ویردی و قرامان اوغلی علاءالدین بکه صوفیا سنجغین و همم قز قرداشنی ویردی
AM — : *FPaVy* اصا قردیلر . . . . اول طوبی 18 - 19 || *FAMVy* — : *Pa* انطالیه 16 || [illegible]

[1] M. 2. XI, 1426—21. X. 1427.

[2] Antalya.

ابراهیم بك و عیسی بك و علاءالدین بك و بو محمد بكك بر قرنداشی
واریدی بنکی علی بك درلردی تخته کچمك استدی بعضی خلق قبول
3 اتمدیلر آخر سلطان مراد ابراهیم بکه سنجاق ویرب قلیج قوشاتدی
ایکی قرنداشن قپوده آلی قودی ابراهیم بك دخی باباسی حمید الندن نه
آلدیسه سلطان مراده ینه ویرب اوتلوغی دخی بله ویردی بو عهد
6 و پیمان اوزرنه خیلی زمان طوردلر کانّه ایکی اقلیم برکدی و حمید ایلنی
مراد خان شرابدار الیاس بکه تیمار ویردی دخی اول یلده مخال اوغلی
172b و قاسم اوغلی و شاه ملك بك و روم ایلی و بکلربنوك | واقعه‌سی اولوب
9 شام چریسی قبرسی فتح اتدی

حکایت حیلهٔ یورکج پاشا لابناء قزل قوجه من ترکمان

شیله روایت اولنرکه اماسیه و توقات ولایتلرینك قزل قوجه اوغانلری
12 ترکماندن لیل و نهار هیچ راحتلقلری یوغدی بر شهردن بر شهره یولجیلر
جماعت کثیره اولمانجه کیده‌مزلردی شیله‌که کوندز شهر اچندن حمامدن عورت
الورلردی کیدرلردی کمسته سویلیمزدی اندن سلطان مراد رومی لالاسی
15 یورکج پاشایه ویرجك یورکج پاشا بو قضیه‌لری اشتدی بغایت انجندی
زیرا غایت غیرتلو کشیدی شویلکه کندو آدنه اقچه کسدرمشدی یورکج
پاشا اقچه‌سی درلردی رومده یورردی اندن یورکج پاشا فکر ایدب
18 کوردیکه اکر بنلرکله عسکر جمع ایدب بولشورسه اورتاده چوق آدم
خسارت اولور باری بونلره بر حیله کرکدر دیب بر کون بونلره بر حیلهٔ

5 اوتلوغی Vy : اول قلعه‌یی M اوقلغی FPa — A || 9 قبرس Vy : قبروزی $FPaAM$
|| 10 حکایت $AMVy$: — FPa | حیلهٔ . . . ترکمان $FPaVy$: یورکج پاشا به پسری قزیل‌قوجه
M — A || 13 - 19 شیله‌که . . . کرکدر دیب $FPaVy$ — AM

İbrahim Bey ve Isa Bey ve ᶜAlaeddin Bey. Ve bu Mehmed Bey'in Bir karındaşı varidı. *Bengi* Ali Bey derlerdi. Tahta geçmek istedi, bazı halk kabul etmediler. Âhir Sultan Murad, İbrahim Bey'e sancak verip, kılıç kuşattı. İki karındaşını kapıda alıkodu. İbrahim Bey dahi babası Hamid ili'nden ne aldise Sultan Murad'a yine verip. Otluk[1]'u dahi bile verdi. Bu ᶜahd ü peymân üzerine hayli zaman durdular. *Ke'enne iki iklim birikti.* Ve Hamid ili'ni Murad Han Şarabdar İlyas Bey'e timar verdi. Dahi ol yılda Mihal oğlu[2] ve Kasım oğlu ve Şah Melek Bey ve Rumeli Beylerinin vakıᶜası olup, Şam çerisi kıbrıs'ı feth etti.

Hikâyet-i hiyle-i Yörgüç Paşa li-ebnâ-i Kızıl Koca min Türkmen

Şöyle rivâyet olunur ki, Amasya ve Tokat vilâyetlerinin Kızıl Koca oğlanları Türkmeninden leyl ü nehâr hiç rahatlıkları yoktu. Bir şehirden bir şehire yolcular cema'at-i kesîre olmayınca gidemezlerdi. Şöyle ki, gündüz şehir içinden, hamamdan avret alırlardı, giderlerdi. Kimse söyliyemezdi. Andan Sultan Murad, Rûm'u lâlası Yörgüç Paşa'ya verice Yörgüç Paşa, bu kaziyyeleri işitti, be-gaayet incindi. Zira gaayet gayretli kişiydi. Şöyle-ki, kendi adına akça kestirmişti. Yörgüç Paşa akçesi derlerdi. Rûm'da yürürdü. Andan Yörgüç Paşa fikr edip, gördü-ki, eğer bunlarla asker cem, edip, buluşursa, ortada çok adam hasâret olur. Bari bunlara bir hile gerektir „ deyip, bir gün bunlara bir hileyi fikr edip'

[1] OTLUK. Afyon ili Sandıklı ilcesi köylerinden (bk. s. 529).
[2] Yahşi Bey.

فکر ایدب خونکار اغزندن بر ایلچی دوزب مبالغه ارمغانلرله درت
قرنداشه بله مکتوب یازب ایتدی لطف ایده‌سز لالام یورکجله وارب
3 یولدشلق ایدب الب ارسلان جنکنی اورك تالان ایدك اندن طغرو ارتوق
اوایه کلك اول سزك تیمارکز اولسون دیدی اندن یورکج باشا دخی خاص
آدملرندن آدم قوشب بر ایلچی کندو دخی قوشدی اندن خونکار ایلچسیله
173a 6 یورکج باشا ایلچسی کلوب قزل قوجه | اوغلنلرنی چورملی ولایتنده بولدلر یورکج
ایلچسی یورکج مکتوبك ویرب خونکار ایلچسی خونکار مکتوبن وردی بونلر
هر برینك مکتوبك اوقدب غایت شاذ اولدلر و نه قدر ترکمان حرامزاده‌سی
9 وارسه بونی اشدب بونلرك یانلرنه جمع اولدلر درت یوز بهادر ترکمان جمع اولدی
بالجمله هب خرسیزلق ایدنلر آنده کلشدی اندن بو درت قرنداش دخی
ایچ اره اتفاق اتدلرکه اول ایلی اوردقدن صکره اکر یورکج باشا بونلره
12 تعدی کوسترب قرشو کلرسه همان قلیج قویب بونلری قرب اقلیمنی
اوره‌لر اندن بونلر کوچب مرزبان اواسنه کلوب قوندیلر اندن یاتدلر
یورکج باشا کلمدی بونلر تفتیش ایدب یورکج نیچون کلمدی دیدیلر
15 خسته‌در دیدلر اندن دخی قلقب اماسیه‌یه کیرملو اولیجق یورکج باشانك اوغلی
بونلره قرشو کلب غایتده ملالت کوسترب قزل قوجه اوغلنلرنه ایتدی
معذور طوتاسز بابام خوشرق دکلدی غایت بوکلدی قویب کلیمدك خدمتده
18 مقصرز و سیز دخی لطف ایدك شهرده بر قاچکون دکلنك سیزکله یی‌ه‌لم
ایچه‌لم ذوق و شوق ایده‌لم و هم بابام سزی مسافرت اتمك استر

Hunkâr ağzından bir elçi düzüp, mübalâga armaganlarla dört karındaşa bile mektup yazıp, eyitti : " Lûtf edesi(ni)z, lalam Yörgüç'le varıp yoldaşlık edip, Alp Arslan Canik[1] 'ini urun, talân edin. Andan doğru Artık-Ova'ya gelin. Ol sizin timarınız olsun„ dedi, Andan Yörgüç Paşa dahi hâs adamlarından adam koşup, bir elçi kendi dahi koştu. Andan Hunkâr elçisiyle Yörgüç Paşa elçisi gelip, Kızıl Koca oğlanlarını Çorumlu vilâyetinde buldular. Yörgüç elçisi, Yörgüç'ün mektubunu verip, Hunkâr'ın elçisi Hunkâr(ın) mektubunu verdi. Bunlar her birinin mektubunu okudup, gaayet şâd oldular. Ve ne kadar Türkmen haram-zâdesi varsa bunu işidip, bunların yanlarına cemᶜ oldular. Dört yüz bahadır Türkmen cemᶜ oldu. Bi'l-cümle hırsızlık edenler anda gelmişti. Andan bu dört karındaş dahı iç ara ittifak ettiler ki, ol ili urduktan sonra, eğer Yörgüç Paşa bunlara teᶜaddî gösterip, karşı gelirse, hemen Kılıç koyup, bunları kırıp, iklimini vuralar. Andan bunlar göçüp, Merzifon ovasına gelip, kondular. Andan yattılar. Yörgüç Paşa gelmedi. Bunlar teftiş edip, "Yörgüç niçin gelmedi ?„ dediler. "Hastadır dediler„. Andan dahi kalkıp, Amasya'ya girmeil olıcak, Yörgüç Paşa'nın oğlu[2] bunlara karşı gelip, gaayette melâlet gösterip, Kızıl Koca oğlanlarına eyitti: "Maᶜzur tutası(nı)z. Babam *hoşrak* değildi. Gaayet bunaldı. Koyup, gelemedik. Hizmette *mukassir*iz. Ve siz dahi lütf edin. Şehirde bir kaç-gün dinlenin. Sizinle yiyelim, içelim, zevk ü sevk edelim. Ve hem babam sizi *müsâferet* etmek ister.

[1] Beyi: Alparslan oğlu Hüseyin Bey.

[2] Hızır Bey (Ölm. 1444 Varna savaşında).

و بر قاچکوندن صکره بابام دخی شایدکه خوشچه اولا بله کیدوز اکر
خوشجه اولمزسه سیز یترسز بن بله کیدم صونسادە دخی حاضر لشکرمز
173b 3 وار هیچ بابامه احتیاج یوقدر سیزك صاغلغکزده دیوب بونلری | تعظیمله
ایلدب هر برینی بر عالی سرایه قوندردی و بالجمله بونلری بولك بولك ایدب
اماسیه‌یه سپشدردیلر و یورکج پاشا دخی بونلرکچون شرابلر نعمتلر احضار
6 ایدب کوندردی بونلری مغرور ایدب جمله سرخوش اولوب یتاجق .وقت
قرواديلر اوّل درت قرنداشی طوتب بند ایدب همان باشـلرن کسـدلر
باقیلرین دخی طوتغیچون آدم احضار اتمشلردی انلرك درت یوزن دخی
9 طوتب بغلدلر الوب یورکج پاشـایه کتردیلر و بونلری هلاك اتمك بابنده
بعضلر ایتدیلر بونلرك جملسنی بر حبسه قویب قپوسندن دتون اتمك کرکدر
جمله‌سی بونلرك قرله دیدلر یورکج پاشـا ایتدی بونلرك نجه اتمك کرك
12 ایدوکن بن ایو بلورم دیب بیوردی اماسـیه‌نك کسمه قیادن بر زندانی
واریدی انی بوشـلتدلر دخی بو درت یوز قزل قوجالوبی ایچنه دوکب
اغزنی صوادلر یدی کون یاتدقلرندن صکره بر قریجق کلب یورکج پاشایه
15 چاغروب بکا حیف اولدی بنم اوغلمی زندانه بله قویدك انلردن دکلدی
ترزی ایدی اوبالرنه ایش اشلمکه وارمشدی بونلره اویمش بله کلش دیدی
یورکج پاشـا ایتدی شـمدن کیرو اکا چاره یوقدر نجه ایده‌لم دیدی
18 قریجق ایتدی سلطانم اولوسنه دخی راضیم اندن یورکج پاشا بویوردی
174a زندانی اچب بو قرینك اوغلنی ارادلر درت یوزکشنك التنده بولدیلر چقردیلر |

2 : صونسا *Pa* صنوصیده *AM* صونسده *F* پوصویسده *Vy* || 3(598) 9- الوب . . . کیدره : *FPaVy* جمله‌سن زندانه قویب زندانوك قپوسـندن دتون ایدوب جمله‌سی دتوندن بوغلدلر بر کمسه قورتلدی *AM* || 19 درت یوز : *Vy* آلتی یدی *FPa*

Ve bir kaç-günden sonra babam dahi, şâyet ki hoşça ola, bile gidevüz. Eğer hoşça olmazsa, siz yetersiz. Ben bile giderim. Sonusa[1]'da dahi hazır leşkerimiz var. Hiç babama ihtiyaç yoktur; sizin sağlığınızda„ deyip, bunları ta'zimle iledip, her birini bir âli saraya kondurdu. Ve bi'l-cümle bunları bölük bölük edip, Amasya'ya sepiştirdiler. Ve Yörgüç Paşa dahi bunlar için şaraplar, nimetler ihzar edip gönderdi. Bunları mağrur edip, cümle sarhoş olup, yatacak(ları) vakit karvadılar. Evvel dört karındaşı tutup, bend edip, hemen başlarını kestiler. Bâkilerini dahi tutmak için adam ihzar etmişlerdi. Anların dört yüzünü dahi tutup, bağladılar. Alıp, Yörgüç Paşa'ya getirdiler. Ve bunları helâk etmek bâbında bazıları eyittiler: "Bunların cümlesini bir hapse koyup, kapısından *tütün* etmek gerektir: cümlesi bunların kırıla„ dediler. Yörgüç Paşa eyitti: "Bunları nice etmek gerek idiğini ben eyi bilirim„ deyip, buyurdu, Amasya'nın kesme kayadan bir zindanı varidi. Anı boşalttılar. Dahi bu dört yüz Kızıl Koca'lıyı içine döküp, ağzını sıvadılar. Yedi gün yattıklarından sonra bir karıcık gelip, Yörgüç Paşa'ya çağırıp, "Bana *hayf* oldu. Benim oğlumu zindana bile koydun. Anlardan değildi; terzi idi. Obalarına iş işlemeğe varmıştı. Bunlara uymuş, bile gelmiş„ dedi. Yörgüç Paşa eyitti: "Şimden geri ana çâre yoktur, nice edelim?„ dedi. Karıcık eyitti: "Sultanım, ölüsüne dahi razıyım„. Andan Yörgüç Paşa buyurdu. Zindanı açıp, bu karının oğlunu aradılar. Dört yüz kişinin altında buldular, çıkardılar.

[1] Tokat'ın Taşova ilcesi köylerinden.

هنوز دخی المامش غایت تعجب ایدب مظلوم ایدوکن بلدلر اندن یورکج
پاشا بیوردی بو میتلری زنداندن چقرب اماسیه‌نك ارماغنه برقدلر و یساق
3 اتدلرکه کمسه بونلری دفن اتمیه شیله دوره‌لر قورد قوش یه‌کیدره اندن
یورکج پاشا بو سیاستی ایدیجك فی‌الحال آتنه سوار اولب ترکمنك اولرنه
چقدی علی الصباح چورملی یوره‌سنده قونب اوتورکن بصاق دوشب ینه
6 خیلی ترکمان قردردی جمیع طوارلرنی و اورون‌لرنی غارت اتدرب شول
قدر طویملق اولدیکم بر قیون بر اقچیه صاتلدی و عورتنه اوغلانه کمسه
ال دکرمدی عورتلری اوغلانلری اطرافه یایلب دلنجی اولدلر اندن صکره
9 یورکج ایلده و بویده شیله چاغرتدیکم هرکه بر قزل قوجالی طوتب کتره
بر خلعت ویره‌ین دیدی بو صـورتله دخی قزل قوجلی قردی اول زماندن
بو زمانه کلنجه ترکمان حرامزاده‌لك ایده‌مز اولدی اندن اوّل کندولر
12 حرامیلق اتدکلرندن غیری بو قزلجه قوجه اوغلنلری وارب ذالقادر اوغلی
و قره یولك اوغلی هابل بکی کندو وقتلرنه قومیب تحریك ایدب مملکته
بونلری حواله ایدرلردی یورکج پاشـا هلاك ایده‌لی اول ولایت حرامیدن
15 امین اولوب ترکمانلر عثمان مملکتندن بیزار اولدلر

174b

حکایت فتح قوجه قیاسی و احوال حیدر بك

شیله روایت اولنرکه عثمانجق نواحیسنده زیتونده بر حصـار واردرکه
18 اکا قوجه قیاسی درلردی حیدر بکك النده ایدی غایت صرپ حصاردی
حیدر بك اول حصاره یوز ییللق آزق قویدرمشدی هیچ حصاردن طشره

6 اورون‌لرنی *Vy*: اودزلرنی *Pa* روزلرنی *AM* اوروزلرنی *F—V* ‖ 16 حکایت *FPaMVy*: *A—* | فتح ... بك *FPaVy*: فتح قلعهٔقوجه قیاسی *M—A* ‖ 17 زیتونده *FPaMVy*: *A—* ‖ 18 غایت ... حصاردی *AM* (قلعه *A*) *FPa*: *Vy —*

Henüz dahi ölmemiş. Gaayet taa^cccüp edip, mazlum idiğini bildiler. Andan Y ö r g ü ç Paşa buyurdu, bu meyitleri zindandan çıkarıp Amasya'nın ırmağına bıraktılar. Ve yasak ettiler ki, kimse bunları defn etmeye, şöyle duralar; kurt kuş yiye, gidere. Andan Y ö r g ü ç Paşa bu siyaseti edicek, fi'l-hâl atına süvar olup, Türkmenin evlerine çıktı. ᶜAle's-sabah Çorumlu[1] yöresinde konup otururken, basak düşüp, yine hayli Türkmen kırdırdı. Cemiᶜ davarlarını ve *Örün*lerini gaaret ettirip, şol kadar doyumluk oldu-kim, bir koyun bir akçeye satıldı. Ve ᶜavretine, oğlanına kimse el değirmedi. ᶜAvretleri, oğlanları etrafa yayılıp, dilenci oldular. Andan sonra Y ö r g ü ç ilde ve boyda şöyle çağırttı-kim: "Her ki bir Kızıl Kocalı tutup getire, Bir hilᶜat vereyim„ dedi. Bu suretle dahi Kızıl Kocalı kırdı. Ol zamandan bu zamana gelince, Türkmen haram-zâdelik edemez oldu. Andan evvel kendileri harâmilik ettiklerinden gayri bu Kızıl Koca oğlanları varıp, D u l k a d i r oğlu('nu) ve K a r a Y ü l ü k oğlu H â b i l[2] Bey'i kendi vakitlerine komayıp, tahrik edip, memlekete bunları *havâle* ederlerdi. Y ö r g ü ç Paşa helâk edeli ol vilâyet harâmiden emin olup, Türkmenler O s m a n memleketinden *bî-zâr* oldular.

Hikâyet-i fetḥ-i Koca Kayası ve aḥvâl-i Haydar Bey

Şöyle rivâyet olunur ki, Osmancık nevâhisinde Zeytun[3]'da bir hisar vardır ki, ana Kocakayasî[4] derlerdi. H a y d a r Bey[5]'in elinde idi. Gaayet sarp hişardı. H a y d a r Bey ol hisara yüz yıllık azık koydurmuştu. Hiç hisardan taşra

[1] Çorum'un adının daha önceki şekli.
[2] bk. *İslâm Ansiklopedisi C. I.* s. 264-265, Akkoyunlular geçer.
[3] Samsun'un Alaçam bucağında bir köy.
[4] Samsun'un Vezirköprü ilcesinde KOCAKAYA köyü.
[5] Taşan Oğlu Kasım Bey'in oğlu.

چقمزدی قاسم نام بر اوغلی واریدی کاه کاه انی درت یکا بکلره تحفه‌لرله
کونده‌رردی اما اوغلی ایدوکن بلدرمزدی اول ارمغان کوندردوکی بکلر
3 چوق سعی ایدب انی الدیوب الی قویامزلردی برکون بو اوغلان باباسنه
ایتدی بابا اکر بنی واردوغم یرده طویرلرسه نجه ایدرسن دیدی حیدر
ایتدی اوغل بن سنی الله اصمرلرین بن اولنجه بو حصاردن چقمزین
6 پیرلك دمنده کمسیه خدمت ایده‌مزین دیدی اما یورکج حصاری المغه سعی
ایدب دون کون سوداسنده ایدی و اول حصارده برکشی واریدی طیفور
چلبی دیرلردی حیدر بك آنی غایت سوردی یورکج بو طیفوره قزن
9 ویرمك قوتیله کندویه دوندرمشدی ناکاه برکیجه طیفور حصارك ازق
خانه‌سنه اود اورب حصارك جمیع ازوغنی اوده یاقدی یورکج پاشا بونی
طویب سرب حصارك اوزرنه دوشدی حیدر بك ایتدی یورکج بن خود
12 نه اولاسم اولدم اوت الله‌دن دلرمکم سنکدخی صوکك بندن بتر اولا
175a دیب اختیاریله قلعه‌ء ویردی یورکج پاشا دخی خونکاره | اعلام ایدب
حیدر بکه ایو تیمار ویردی تا اولنجه یدی یورکج پاشا دخی حصاری
15 تصرف ایدب ایچنه قول قودی تا شمدیدك حصار اللرنده‌در

حکایت فتح جانیك

روایتدرکه یورکج پاشا برکون دکون ایدب آلب ارسلان اوغلنی
18 دکونه اوقودی الب ارسلان اوغلانی یورکوجك حیله‌سنی دویب یورکجه
خبر کوندردیکم مقصودك اکر بو المده‌کی ارمنیلری الماغیسه ال امدن کرو

8 قزن : *Vy* مال *FAM — Pa* || 16 فتح جانیك *FPaAVy* : — *M* || 16 الب ارسلان اوغلنی
FPaAM : آلب ارسلانی *Vy*

çıkmazdı. Kasım nâm bir oğlu varidi. Gâh gâh anı dört yana Bey-lerle tuhfelerle gönderirdi; amma oğlu, idiğini bildirmezdi. Ol armağan gönderdiği Beyler çok sa^cy edip, anı aldayıp, alı-koyamazlardı. Bir gün bu oğlan babasına eyitti : "Baba, eğer, beni vardığım yerde duyarlarsa nice edersin?„ dedi. Haydar eyitti: "Oğul, ben seni Allaha ısmarlarım. Ben ölünce(ye kadar) bu hisardan çıkmazın. Pîrlik deminde kimseye hizmet edemezin„ dedi. Amma Yörgüç bu hisarı almağa sa^cy edip, *dün gün* sevdasında idi. Ve ol hisarda bir kişi varidi, Tayfur Çelebi derlerdi. Haydar Bey anı gaayet severdi. Yörgüç bu Tayfur'a kızını vermek kuvvetiyle kendüye döndürmüştü. Nâ-gâh bir gece Tayfur hisarın *azıkhane*sine od urup, hisarın cemi azığını oda yaktı. Yörgüç Paşa bunu duyup, sürüp, hisarın üzerine düştü. Haydar Bey eyitti: "Yörgüç, ben hod ne olasım oldum. Evet Allahtan dilerim-kim, senin-dahi sonun benden beter ola„ deyip, ihtiyariyle kaleyi verdi. Yörgüç Paşa dahi Hunkâr'a ilâm edip, Haydar Bey'e eyi timar verdi. Tâ ölünce yedi. Yörgüç Paşa dahi hisarı tasarruf edip, içine kul kodu. Tâ şimdiye-dek hisar ellerindedir.

Hikâyet-i feth-i Canik

Rivâyettir ki, Yörgüç Paşa, bir gün düğün edip, Alp Arslan oğlu[1]'nu düğüne okudu. Alp Arslan oğlanı Yörgüç'un hilesini duyup, Yörgüç'e haber gönderdi-kim, "Maksudun eğer bu elimdeki ermenileri almaksa, al. İmden gel

[1] Hüseyin Bey,

کل تیمار ایت بندن نه استرسن بن خونکاره واروریں خونکار صاغ اولسون
بکا دخی یك تیمار ویره دیدی یورکوجك قصدی اوزرنه وارماغدی یورکج
پاشا وارمدین آلب ارسلان اوغلی کندو کلدی همان کلدوکنلین یورکج
بونی طوتب خونکاره کوندردی خونکار دخی امر اتدی بروساده بر
اوده حبس اتدی بر نچه زمان اندن اوین و خورندەسین یورکج پاشا
اماسیەیه کتورتمشدی بکلدردی اندن آلب ارسلان اوغلی برکون کندویی
بکلینی برك بغلیب و بر وجهله تدارك ایدب حصاردن اشغه اینوب اتلر
احضار اتمشلردی بندی و کتدی ایکی ییلدن صکره ینه کندو اختیاریله
خونکاره کلب خونکار دخی روم ایلنده یخشی تیمار ویرب خورندەسنی
دخی یانه کتورتدی بو فتح یورکج پاشا النده | هجرتك سکز یوز اوتوز [175b]
برنده واقع اولدی

حکایت بناء جسر ارکنه

شویله روایت ایدرلرکه بو ارکنه کوپرسنك یری اول اورمانلق
و باتلق و چوکك لك ادی و حرامیلر طوراغیدی و هیچ وقت اولمیایدیکم
انده حرامی آدم الدرمییدی اندن سلطان مراد خزاین خرج ایدب اول
انجلری قردرب پاك اتدرب اول اراده یوز یتمش درت قنطره‌لو برکوپری
یاپوب اول کوپرنك ایکی باشنی معمور اتدرب بر باشنه ارکنه نام بر لطیف
قصبه شهر ایدب بر عالی عمارت یابدردی محصل ایکه طرفن دخی معمور
ایدب ارکنه کوپرسی دیمکله معروفدر اندن اول وقت که عمارت یوردی

6 - 11 بکلدردی . . . واقع اولدی *PaAMVy* : — *F* || 7 بکلینی *PaVy* : بکلین اری *M*
بکلینلری *F* || 12 جسر *Vy* : شهر *FPaM* — *A* | بناء... ارکنه *Vy* : — *M* || 16 درت *FPaVy* :
— *AM* || 19 یوردی *FPaVy* : تمام اولدی *AM*

gel, timar et. Benden ne istersin? "Ben hod Hunkâr'a varırım. Hunkâr sağ olsun. Bana dahi yeğ timar vere „ dedi. Yörgüç'ün kasdı, üzerine varmaktı. Yörgüç Paşa varmadan Alp Arslan oğlu kendi geldi. Hemen geldiğinleyin Yörgüç bunu tutup, Hunkâr'a gönderdi. Hunkâr dahi emretti. Bursa'da bir evde hapsetti; bir nice zaman. Andan evini ve *horantasını* Yörgüç Paşa Amasya'ya getirtmişti, bekledirdi. Andan Alp Arslan oğlu, bir gün kendüyü bekleyeni berk bağlayıp, ve bir veçhile tedarik edip, hisardan aşağı inip, atlar ihzar etmişlerdi, bindi ve gitti. İki yıldan sonra yine kendi ihtiyariyle Hunkâr'a gelip, Hunkâr dahi Rumelinde yahşi timar verip [1], horantasını dahı yanına getirtti. Bu fetih Yörgüç Paşa elinde hicretin sekiz yüz otuz birinde [2] vaki^c oldu.

Hikâyet-i binâ-i Cisr-i Ergene

Şöyle rivâyet ederler ki, bu Ergene köprüsünün yeri, evvel ormanlık ve balçık ve *çökeklik* idi. Ve harâmîler durağıydı. Ve hiç vakit olmıyaydı-kim, anda harâmî adam öldürmiyeydi. Andan Sultan Murad hazâin harc edip, evvel ağaçları kırdırıp, pâk ettirip, ol arada yüz yetmiş dört *kantara*lı bir köprü yapıp, ol köprünün iki başını mamur ettirip, bir başına Ergene nâm hir lâtif kasaba şehr edip, bir âli ^{c}imâret yaptırdı. Muhassal iki tarafını dahi mamur edip, Ergene köprüsü demekle maruftur. Andan ol vakit ki, ^{c}imaret yürüdü,

[1] Gümülcine Sancağı Beyliği.
[2] M. 22. X. 1427—10. X. 1428.

سلطان مراد ادرنه‌دن علما و فقرایی جمع ایدب کتردب ضیافت ایدب
اقچه‌لر و فلوریلر اولشدرب اوّل آشنی کندو الیله الشدردی وچراغن دخی
3 کندو اویردی و یپان معماره دخی خلعتلر کیوردی و چفتلکلر عطا اتدی
اول قصبه‌نك خلقنی عوارضدن معاف و مسلم قلدی

حکایت قدوم یعقوب بك بن کرمیان الی مراد خان

6 روایتدرکه برکون مراد خان ادرنه‌ده اوتوروب صحبت ایدرکن خبر
کلدیکم کرمیان اوغلی قرنداشکز یعقوب بك برز آدمله ولایتندن چقوب
سلطانمه کلیورر دیو خونکار بروسایه اولاق کونده‌رب ایتدی اکر کرمیان
176a 9 اوغلی | قرنداشم کلدوکی کرچکیسه شهر خلقی قرشو چقب غایتده تعظیم
ایده‌لر و بکا کله‌جکی وقتی دخی اعلام ایده‌لر دیدی پس کرمیان اوغلی
بروسایه کلوب بروسانك خلقی کماهو حقه تعظیم اتدلر و کرمیان اوغلی
12 دخی کلوب کچمش پادشاهلرك مزارنه وارب زیارت ایدب مبالغه مبلغ
اولشدردی اول حینده حضرت امیر سلطان قدس‌الله سره العزیز حیاتده
ایدی انك دخی خانه‌سنه وارب الن اوپدی و اندن دخی مناستره وارب
15 عثمانك و اورخانك مزارلرین زیارت ایدب انده دخی علمایه و فقرایه
عطالر ایدب اندن عزم ادرنه قلب ارکنه کوپرسنه کلیجك خونکار دخی
باشالری و بکلری استقباله کوندرب تعظیمله کتورب بر عالی مقامه
18 قوندردلر ارتسی پاشالر اوکنه دوشب وارب ال اوپدرب سلطان مراد
مبالغه عزتلر اتدی اوج کون ضیافت ایدب خلعتلر کیورب مبالغه ایله

4 قدوم . . . خان *FPaAVy* : — *M* | حکایت *Vy* : — *FPaA* | خان *PaAVy* : + غازی
|| *F* 13 سلطان *Pa* : سید *AM* — *FVy*

Sultan Murad, Edirne'den ulemâ ve fukarâyı cem^{c} edip, getirdip, ziyafet edip, akçeler ve filoriler üleştirip, evvel aşını kendi eliyle üleştirdi. Ve çırağını dahi kendi uyardı. Ve yapan mimara dahi hil^{c}atler gey(dir)di. Ve çiftlikler ^{c}ata etti. Ol kasabanın halkını ^{c}*avârızdan* *mu*^{c}*âf* ve müsellem kıldı.

Hikâyet-i kudûm-i Yakub Bey b. Germiyan ilâ Murad Han

Rivâyettir ki, bir gün Murad Han Edirne'de oturup, sohbet ederken haber geldi-kim, Germiyan oğlu karındaşımız Yakub Bey, biraz adamla vilâyetinden çıkıp, Sultanıma geliyürür, deyü. Hunkâr Bursa'ya *ulak* gönderip eyitti : " Eğer Germiyan oğlu karındaşım(ın) geldiği gerçekise, şehir halkı karşı çıkıp gaayetle ta^{c}zim edeler. Ve bana geleceği vakti dahı i^{c}lâm edeler dedi. Pes Germiyan oğlu, Bursa'ya gelip, Bursa'nın halkı kemâ hüve hakkuhu ta^{c}zim ettiler. Ve Germiyan oğlu dahi gelip, geçmiş pâdişahların mezarına varıp, ziyaret edip, mübâlağa meblağ üleştirdi. Ol hinde Hazret-i Emîr Sultan, *kaddes allahü sırrahü'l* ^{c}*aziz,* hayatta idi. Anın dahi hanesine varıp, elini öptü. Ve andan dahi Manastır'a varıp, Osman'ın ve Orhan'ın mezarlarını ziyaret edip, anda dahi ulemaya ve fukarâya ^{c}atalar edip, andan ^{c}azm-ı Edirne kılıp, Ergene köprüsüne gelicek, Hunkâr dahi Paşaları ve Beyleri istikbâle gönderip, ta^{c}zimle getirip, bir ^{c}âlî makama kondurdular. Ertesi Paşalar önüne düşüp, varıp, el öptürüp, Sultan Murad mübâlağa ^{c}izzetler etti. Üç gün ziyafet edip, hil^{c}atler gey(di)rip, mübâlağa ile

احسانلر و عطالر ایدب ینه مملکتنه کوندردی و بو کرمیان اوغلی
دخی بغایت ویرجی بك ایدی حتی سلطان مرادك ویردوکی بونجه مبلغلری
3 ادرندن کلیبولیه کلنجه یدی و یدردی کلیبولیه کلیجك سلطان مراده
خبر کوندرب کچیده ویره‌جك نسنه‌مز قلمدی قرنداشم بزه خرجلق
176b کوندرسون دیدی سلطان مراد ایتدی حق تعالی بیزه | بر قرنداش
6 وردیکه کندو مملکتی حاصلندن غیری بزم قزنجمز دخی خرجنه یتشمز
دیو مبالغه مبلغ کوندردی اندنصکره کرمیان اوغلی بر ییل صاغ اولوب
الله امرنه وارب مملکتنی سلطان مراده وصیت اتدی رحمةالله علیه

9 حکایت فتح لاز و الاجه حصار

شویله روایت اولنرکه سلطان مراد اوجلری هپ بهادر بکلره
اصمرلمشدی لاز اوجنی دخی اسحاق بکه اصمرلمشدی اول نه وقتکه
12 اقن اتمك استسه سمندره تکوری ولق اوغلی دیب کافرلره ال التندن
اعلام ایدرمش اول سببدن اسحاق بك ایکن طویم چقمزدی اندن
اسحاق بك بو قضیه‌دن خبردار اولب مراد خانه اعلام ایدب کافرك
15 حرامزاده‌لکن بلدردی خونکار دخی هر نکم ولق اوغلنه ویرمشدی ینه
آلب قوللرنه وردی اندن ولق اوغلی طویدکم خونکار کندیه طولشسه
کرك فی الحال ایلچی کونده‌رب ایتدی سلطانم قزچوغمزی جاریه‌لغه قبول
18 ایلسون زیراکم ده‌ده‌کز بایزید خان دخی بزدن قبز الشدی دیب مبالغه
مال دخی کوندردی و پاشالره دخی آیرو آیرو پیشکشلر کوندرب

1-7 و بو کرمیان ... اندن صکره *FPaVy* : — *AM* || 9 حکایت *FPaMVy* : — *A* | فتح ... حصار *FPaAVy* : — *M* || 12 سمندره تکوری *A* : — *FPaMVy* || 19 و پاشالره ... کوندرب *FPaAVy* : — *M* | پیشکشلر *FPaVy* : الچی *AM* | کوندرب *FPaVy* : + مبالغه یوز قزردن ایله یوز اغردن کوندردی *A*

ihsanlar ve ᶜatalar edip, yine memleketine gönderdi. Ve bu G e r m i y a n oğlu dahi be-gaayet *verici* Bey idi. Hattâ Sultan M u r a d'ın verdiği bunca meblağları Edirne'den Gelibolı'ya gelinceye(ye kadar) yedi ve yedirdi. Gelibolı'ya gelicek Sultan M u r a d'a haber gönderip, " Geçide verecek nesnemiz kalmadı. Karındaşım bize harçlık göndersin „ dedi. Sultan M u r a d eyitti : " Hak teᶜalâ bize bir karındaş verdi-ki, kendi memleketi hâsılından gayri, bizim kazancımız dahi *harcına* yetişmez. „ deyü, mühalâğa meblâğ gönderdi. Andan sonra G e r m i y a n oğlu bir yıl sağ olup, Allah emrine varıp, memleketini Sultan M u r a d 'a vasiyyet etti. *Rahmetu'llah-i ᶜaleyh.*

Hikâyet-i fetḥ-i Lâz ve Alaca Hisar

Şöyle rivâyet olunur ki, Sultan M u r a d, ucları hep bahadır Beylere ısmarlamıştı. L â z ucunu dahi İ s h a k Bey'e ısmarlamıştı. Ol ne vakit ki, akın etmek istese, Semendire Tekvuru V u l k oğlu duyup, kâfirlere el altından iᶜlâm edermiş. Ol sebepten İ s h a k Bey iken doyum çıkmazdı. Andan İ s h a k Bey bu kaziyyeden haberdar olup, M u r a d Han'a iᶜlâm edip, kâfirlerin haram-zâdeliğini bildirdi. Hunkâr dahi her ne - kim V u l k oğlu'na vermişti, yine alıp kullarına verdi. Andan V u l k oğlu duydu - kim, Hunkâr kendüye dolaşsa gerek. Fi'l-hâl elçi gönderip eyitti : "Sultanım, kızcağızımı cariyeliğe kabul eylesin. Zirâ-kim, dedemiz B a y e z i d Han dahi bizden kız almıştı.„ deyip, mübâlağa mal dahi gönderdi. Ve Paşalara dahi ayrı ayrı pîş-keşler gönderip,

پاشالر خونکاری راضی اتدلر و الاجه حصاردن تا کندونك ولایتنه وارنجه تسلیم
اتدی وکندو ولایتنه دخی خراج تعیین اتدی که هر ییل کندو کوندره
و دخی انکروسی بوینته الدی | که هرکز سزه ضرر اتمیه تك سز دخی 177a 3
بونلری انجدب اقین اتمك دیدی اندن صکره اقنی بوسنه ولایتنه طوغرلتدلر
چونکه بو وجه اوزرنه ولق اوغلیله قول محکم اولندی سلطان مراد دخی
لاز ولایتن ضبط اتدی بو کافر اقرارندن آیروق دونمز صاندی اوتوردی 6
خراججیلر وارب لاز ولایتندن خراج کتورر اولدلر و بو فتح هجرتك
سکز یوز اوتوز برنده واقع اولدی و هجرتك سکز یوز اوتوز ایکسنده
لاز اوغلی وفات ایدب ولق اوغلی یرنه اوتردی و دخی سلطان مراد 9
کوکرجنلك حصارن حصار اتدی اندن انکروس کلوب روم ایلی چریسی
وارب انکروس چریسی قاچوب اسلام لشکری انکروسك صوکن غارت
اتدی اندن کوندز اوغلی واقعه‌سی اولدی و دخی اول ییلده بروساده 12
طاعون اکبر اولوب امیر سید حضرتلری متوفی اولدی رحمه الله رحمةً
واسعةً و دخی اول طاعونده سلطان مرادك قرنداشلری یوسف ومحمود چلبی
متوفی اولدی و امیر سلیمانك اوغلی اورخان بك و ابراهیم پاشا و حاجی 15
عوض پاشا که سلطان کوزلرنه میل چکدردیدی متوفی اولدلر و چراق
بك و شیخ فخرالدین افندی اوغلنلری شمس العلما شمس الدین ابن فناری
بو مجموعی اول ییلده متوفی اولدلر و دخی اول ییلده شام چریسی قره یولك 18
ازرنه وارب | روها شهرن خراب ایدب قره یولك اوغلی هابل بکی اسیر اتدلر 177b

1 پاشالر . . . اتدلر *FPaAVy* : — *M* || 6 بو کافر . . . اوتوردی *AM* : — *FPaVy* ||
19 روها *Pa* : روحا *Vy* روحه *A* اورها *F* — *M*

Paşalar Hunkâr'ı râzi ettiler. Ve Alaca-Hisar'dan tâ kendi(si)nin vilâyetine varınca(ya kadar) teslim etti. Ve kendi vilâyetine dahi harac tayin etti ki, her yıl kendi göndere ve dahi Ungurus'u boynuna aldı ki "Her giz size zarar etmeye; tek siz dahi bunları incidip, akın etme(yi)n„ dedi. Andan sonra akını Bosna vilâyetine doğrulttular. Çünki bu vech üzerine Vulk oğlu'yla *kavl-i muhkem* olundu, Sultan Murad dahi Lâz vilâyetini zapt etti. Bu kâfir *ikrar*ından ayrık dönmez sandı, oturdu. *Haraccı*lar varıp, Lâz vilâyetinden harac getirir oldular. Ve bu fetih hicretin sekiz yüz otuz birinde[1] vakiᶜ oldu ve hicretin sekiz yüz otuz ikisinde[2] Lâz oğlu[3] vefat edip, Vulk oğlu[4] yerine oturdu. Ve dahi Sultan Murad Güvercinlik[5] hisarını hisar etti. Andan Ungurus gelip, Rumeli çerisi varıp, Ungurus çerisi kaçıp, İslâm leşkeri Ungurus'un sonunu gaaret etti. Andan Gündüz oğlu vakıᶜası oldu. Ve dahi ol yılda Bursa'da tâᶜun-ı ekber olup, Emîr Seyyid hazretleri müteveffa oldu. *Rahmet u'llahi rahmeten vasiᶜaten.* Ve dahi ol taᶜunda Sultan Murad'ın karındaşları Yusuf ve Mahmud Çelebi müteveffa oldu. Ve Emir Süleyman'ın oğlu Orhan Bey ve İbrahim Paşa ve Hacı İvaz Paşa, ki Sultan gözlerine mil çektirdiydi, müteveffa oldular. Ve Çırak Bey[6] ve Şeyh Fahrettin Efendi oğulları *şems ül-ᶜulemâ* Şemsettin ibni Fenarî bu mecmuᶜu müteveffa oldular ve dahi ol yılda Şam Çerisi Kara Yülük üzerine varıp, Ruha[7] şehrini harap edip, Kara Yülük oğlu Hâbil Bey'i esir etttiler.

[1] M. 22. X. 1427 — 10. X. 1428.
[2] M. 11. X. 1428 — 29. IX. 1429 (19. VII. 1427 de ölmüştür).
[3] Stefan Lazareviç (1389 — 1427).
[4] İvan Brankoviç (1427 — 1456).
[5] Golumbacz.
[6] Hacı Ivaz Paşa'nın kardeşi Şerafeddin Bey.
[7] Urfa.

اندن قره یولك وارب شاه رخی کتورب قره یوسف اوغلی اسکندر
بك ازرنه کلوب قره یوسف اوغلی قاچب شاه رخ ترکمانلرك عورتلرین
و اوغلنلرین و قزلرین اسیر ایدب اوردسین غارت اتدی و عراق ولایتلرین
خراب ایدب صکره قتی قزلق و اچلق دوشب چوقلوق خلق اول سببدن
هلاك اولوب بعضی دخی رومه کلوب دوکلدی

حکایت فتح سلانیك

روایت ایدرلرکه برکون سلطان مراد وزیرلرنه ایتدی شول سلانیك
دیدکلری شهر ایراقمدر دیدی وزیرلر ایتدلر سلطانمك کوچیله سیرزدن
اوته درت کوچ انجق واردر خونکار ایتدی تنکری قوللری یا نه طوررسز
تیز یراغن کورك طوپلر توفکلر کوترب و هم کلیبولیدن کمیلر کتورب
نیت غزا دیب وارب سلانیك حصارنه دشدلر اطرافدن دخی نچه غازیلر
جمع اولوب بر قاچ کون جنك اتدلر الندی مراد خان ایتدی بو حصارك
النماسنه البته بر تدبیر ایدك اورنز اوغلی علی بك ایتدی دولتلو خونکار
بنوك النماسنه تدبیر همان یغمادر دیدی همین سلطان مراد دخی بره یغمادر
178a بابام روحیچون الان النك ویرن ویرنکدر دیوب لشکره ده | چاغرتدلر
چونکه غازیلر یغما خبرین اشتدلر فی الحال حصاره نردبانلر طیایب کافر
کوزن اچدرمیب دفعی حصاره قویلدلر الله فضلیله قلعه فتح اولندی غازیلر
غنایمه مستغرق اولدی اسیر الدلر بر عجایب طویوملقلر اولدکم وصف اتملو
دکل غازیلر فلوری کلاهله بخش اتدیلر شهرك اولری خالی قالب وارطار

15-12 مراد خان . . دیوب *FPaMVy* : اشغادن یوقارودن توپلر و ضربوزونلر و توفنکلر و زنبرکلر قضا یغموری کبی یغوب آدملر خزان یاپرغی کبی ییره دوکلدی رعدوار طوپلر اوازه‌سندن نیچه‌لروك زهره‌سی چاك اولوب اول هیبتدن جان ویردی بر عظیم نبرد اولدی‌که زمین و زمان و چرخ و آسمان وجوده کلالی انجلین نبرد اولمامش ایدی شویله‌که قهرمانلر کورسه قان قشانوردی و نریمانلر ترم اولوردی غازیلر الله الله کتورب یوریش ایدوب ای نیچه‌لروك باشی جاندن آیرو دوشدی‌لر نیچه‌لر ملك خانماندن جدا دوشدی‌لر طرفیندن مبالغه آدم قصوره کاوب النمادی سلطان مراد ارکان دولت قاتنه

Andan Kara Yülük varıp Şah Ruh'u getirip, Kara Yusuf oğlu İskender Bey züerine gelip, Kara Yusuf oğlu kaçıp, Şah Ruh Türkmenlerin ʿavretlerini ve oğlanlarını ve kızlarını esir edip, ordusunu gaaret etti. Ve Irak vilâyetlerini harap edip sonra katı kızlık ve açlık düşüp, çokluk halk ol sebepten helâk olup, bazı dahi Rum'a gelip döküldü.

Hikâyet-i feth-i Selânik

Rivâyet ederler ki, bir gün Sultan Murad vezirlerine eyitti: "Şol Selânik dedikleri şehir ırak-mıdır?„ dedi. Vezirler eyittiler: "Sultanımın göçiyle Serez'den öte dört göç ancak vardır„. Hunkâr eyitti: "Tanrı kulları, ya ne durursu(un)uz. Tez sefer yarağını görün. Toplar, tüfekler götürüp ve hem Gelibolu'dan gemiler getirip, niyyet-i gazâ deyip, varıp, Selânik hisarına düştüler. Etraftan dahi nice gaziler cemʿ olup, bir kaç gün ceng ettiler alınamadı. Murad Han eyitti: "Bu hisarın alınmasına elbette bir tedbir edin„. Evrenoz oğlu Ali Bey eyitti. "Devletli Hunkâr, bunun alınmasına tedbir hemen yağmadır„ dedi. Hemen Sultan Murad dahi "Bire yağmadır. Babam ruhiçün alan alanın, veren verenindir„ deyip, leşkere de çağırttılar. Çünki gaziler yağma haberini işittiler, Fi'l hâl hisara merdivenler dayayıp, kâfire gözünü açtırmayıp, def'î hisara koyuldular. Allah fazliyle kale feth olundu. Gaziler ganâime müstağrak oldu. Esir aldılar. Bir *acâ'ib* doyumluklar oldu-kim vasf etmeli değil. Gaziler filoriyi külahla bahş ettiler. Şehrin evleri hâli kalıp, Vardar

١٨ ايدوب ايتدى بو حصار المماسنه راى و تدبير ايدوك ديدوكى و دخى كمسنه سوز سويلمدين اورنز اوغلى
٢٠ بك ايدر دولتلو سلطانم بونك المماسنه يغما كركدر كوررسيزكه عسكر خلق جنكده تقصيرات اتميوب
جان و باش اويناديلر اكر جنك ايله فتحنه چاره اولسه شمديدك النور ايدى ديدى همان‌دم سلطان مراد
٤ سبل الله يغما ديو بيوردى A || 19 غازيلر . . . آتديلر A : — FPaMVy

یکیجه‌سی خلقی سلانیکه سردیلر کوکلی اولوب کلنلردن دخی چوق آدم
کلب یرلندی پر کفرکن دار الاسلام اولدی چونکه شهر الندی سلطان
ایتدی هی غازیلر قلعه یغما ایدب غازیلر مغتنم اولمق نه خوش نسنه
اولورمش شمدن کیرو آیرق غزادن اکسك اولمیالم دیدی بو فتحك
تاریخی هجرتك سکز یوز اوتوز اوچنده واقع اولدی و دخی اول ییلده
سلطان محمد دنیایه کلدی و کافر کمیلری کلوب کلیبولی بوغازن طوتب
امیر سلیمان برغوزدن حصار ایدب چوق جنك و قتال اولوب صکره
سلطان مراداه مصالحه ایدوب کمیلر کتدی اندن سلطان مراد امیر سلیمان
برغوزن خراب اتدی و هجرتك سکز یوز اوتوز دردنده مصر سلطانی
بارس بك حمید شهرنده قره یولك اوزرنه وارب صکره صلح ایدب کتدی
اول ییلده خسوف کلی واقع اولوب کون تمام طوتلوب شیله‌که کوندز
یلدزلر ظاهر اولدی و وقتی قزلق اولوب قحطدن چوق | آدم اولدیکه (8b)
کندوبی هلاك اتدی

حکایت محاصرهٔ انکروس و قلعهٔ کوکرجنلك و انهزامه بسبب ودین سنانی

شیله روایت ایدرلرکه سلطان مراد دیلدیکم سلانیك غزاسندن صکره
انکروسه کیده زیراکم انکروسك حرامیسی کاه کاه ودین طرفندن کچب
اول نواحیده فساد ایدردی بونلر بو فکردیکن ناکاه بو طرفدن قرامان اوغلی
ابراهیم بکك خبری کلدکم حمید ایلی اوجنده بك شهرنه دوشب شهری

1-2 کوکلی . . . یرلندی *FPaVy* : و دخی صفاسی اولان سورمدن کندو کلدی *AM* || 12 ظاهر اولدی *FAMVy* : + Kenarda başka yazı ile شوال آینك یکرمی سکزنجی چهارشنبه نصف ساعتده هجرتك 836 و بو ییلده قویروقلو یلدز طوغدی *Pa* || 12-13 وقتی . . . هلاك اتدی *FPaVy* : — *AM* || 14-15 حکایت . . . سنانی *PPaVy* : محاصرهٔ قلعهٔ کوکرجنلك *A* حکایت قرامان اوغلی ابراهیم بك *M*

Yenicesi halkını Selânik'e sürdüler. Gönlü olup, gelenlerden dahi çok adam gelip yerlendi. Pür küfürken *dâr ül-islâm* oldu. Çünkü şehir alındı, Sultan eyitti: "Hey gaziler, kale yağma edip, gaziler muğtenim olmak ne hoş nesne olurmuş. Şimden geri ayrık gazadan eksik olmayalım„ dedi. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz otuz üçünde[1] vaki[c] oldu.

Ve dahi ol yılda Sultan Mehmed dünyaya geldi. Ve kâfir gemileri gelip Gelibolu boğazını tutup, Emir Süleyman burgazını hisar edip, çok ceng ü kıtal olup, sonra Sultan Murad'la musâlaha edip, gemiler gitti. Andan Sultan Murad Emir Süleyman burgazını harap etti.

Ve hicretin sekiz yüz otuz dördünde[2] Mısır Sultanı Pars Bey Hamid (Âmid)[3] şehrinde Kara Yülük üzerine varıp, sonra sulh edip gitti.

Ol yılda *husûf-ı küllî* vaki[c] olup, gün tamam tutulup şöyle ki, gündüz yıldızlar *zâhir* oldu. Ve katı kızlık olup, *kaht*tan çok adam oldu-ki kendüyü helâk etti.

Hikâyet-i muhasara-i Ungurus ve kal[c]a-i Güğercinlik ve inhizamuhu bi-sebebi Vidin Sinanı

Şöyle rivayet ederler ki, Sultan Murad diledi-kim, Selânik gazasından sonra Ungurus'a gide. Zira kim Ungurus'un harâmîsi gâh gâh Vidin tarafından geçip, ol nevahide fesad ederdi. Bunlar bu fikirdeyken nâ-gâh bu taraftan Karaman oğlu İbrahim Bey' in haberi geldi-kim: "Hamid İli ucunda Bey-Şehri'ne düşüp, şehri

[1] M. 30. IX. 1429—18. IX. 1430.
[2] M. 19. IX. 1430—8. IX. 1431.
[3] Diyarbakır.

آلوب سنجاغی بکی شرابدار الیاس بکی دخی طوتب حبس اتدی دیو
مراد خان غازی دلدیکم قرامان اوغلنه کیده بو طرفدن انکروس دخی
3 یوردی قرامان اوغلنك و سمندره تکوری ولق اوغلنك انکروسك بری
بریله اتفاق وارتمش ایچون کم بو طرفدن کافر یوریه اول طرفدن قرامان
اوغلی یوریه سلطان مراد بلدیکم قضیه بو درلو دخیدر هیچ بر طرفه
6 توجه اتمدی حتی انکروس کوکرجنلك ازرنه دوشب طوب قورب اتمغه
باشلدی خونکار دخی روم ایلی بکلر بکیسی سنان بکی قرشو ویردی
وارب بولشمیب اویله‌لك یول مقداری بر کروده قوندلر ودین سنانی
9 درلردی بر بهادر ار واریدی ودینك سنجاغی بکیدی اول دخی اندەیدی
چاغرب بره بکلر بز خونکارك خاینلریوز دیدی بکلر بکی سنان بك بونی
179a اشدب غضبه کلب ایتدی بو نه سوزدرکه | سویلرسن دیدی ودین سنانی
12 ایتدی اکر بز خاین اولمساق آراده خونکارك دشمنی قلعەسن طوپله
دوکه دوروركن بز بونده ایسم اوترمزدق خصوصا کم کلن دخی کافر اولا
بو نیجه غیرت اسلام اولور دیدی اندن بکلر بکی ایتدی بو اوج سنکدر
15 وار بر دل کتر کورەلم ده اندن وارەلم دیدی ودین سنانی ایتدی بوقدر
یره دخی نه دل کرك طوب اوازندن اتلرمز طویلەسن قرر بزم خود
قولاغمز طوب اوازنه اکرنبدرر صاغر اولوب انکچون اشتمز اولدق
18 دیب همان ودین سنانی ات آرقاسنه کلوب چاغرب ایتدی های غازیلر های
ایچنده غیرت اسلام اولوب یوره‌کنده ارلك اولنلر بونده اوترمق عورته

1 حبس اتدی F : — PaAMVy

alıp, sancağı Beyi Şarabdar İlyas Bey'i dahi tutup, haps etti„ deyü. Murad Han Gazi diledi-kim, Karaman oğlu'na gide. Bu taraftan Ungurus dahi yürüdü. Karaman oğlu'nun ve Semendire Tekvuru Vulk oğlu'nun, Ungurus'un birbiriyle ittifakı varimiş. Kaçan kim, bu taraftan kâfir yüriye; ol taraftan Karaman oğlu yüriye. Sultan Murad bildi-kim, kaziyye bu türlü dahidir. Hiç bir tarafa teveccüh etmedi. Hatta Ungurus Güğercinlik üzerine düşüp, top kurup, atmağa başladı. Hunkâr dahi Rumeli Beylerbeyisi Sinan Bey'i karşı viribidi. Varıp, bulaşmayıp, *öylelik* yol mikdarı yer geride kondular. Vidin Sinan'ı derlerdi, bir bahadır varidi. Vidin'in sancağı Beyidi. Ol dahi andaydı. Çağırıp "Bire Beyler, biz Hunkâr'ın hâinleriyiz„ dedi. Beylerbeyi Sinan Bey bunu işidip, gazaba gelip eyitti: "Bu ne sözdür ki, söylersin„ dedi. Vidin Sinan'ı eyitti: "Eğer biz hâin olmasak, arada Hunkâr'ın düşmanı kalesini topla döğe-dururken, biz bunda epsem oturmazdık. Hususâ kim, gelen dahi kâfir ola, bu nice gayret-i islâm olur„ dedi. Andan Beyberbeyi eyitti: "Bu uc senindir. Var, bir dil getir, görelim de andan varalım„dedi. Vidin Sinan'ı eyitti: "Bu kadar yere dahi ne dil gerek. Top avazından atlarımız tavlasını kırar. Bizim hod kulağımız top avazını öğrenüpdurur. Sağır olup, anınıçin işitmez olduk„deyip, hemen Vidin Sinan'ı at arkasına gelip, çağırıp eyitti: "Hay gaziler hay, içinde gayret-i islâm olup, yüreğinde erlik olanlar bunda oturmak, avrete

یراشر دیدی پس جمله آقنجیلر و غیرتلو یکیتلر فی‌الحال آت آرقاسنه کلدلر
بکلر بکیه خبر وردلرکم ودین سنانی دشمنه کتدی هب آقنجیلر اکا تابع
3 اولوب بله کتدی دیدلر بکلربکی دخی ضروری اولب ودین سنانك آردنجه
کوچب علی الصباح کفار اوزرنه چقا کلدلر همان طبلباز اورب برکزدن
تکبیر کتورب کفارك اوزرنه هجوم ایدنجه بری برین بصه کافرلر قچمغه
6 باشلدلر قرال دخی جمیع اغرغنی براغب کوجله باش قورتردی کافرك
اکثری صویه دکلب بوغلدلر غازیلر غایتده طویوم اولدلر حتی ادرنه‌ده
179b بر لطیف مستثنی انکروس اوغلانن | اوچیوز اقچیه ویردیلر حق تعالی
9 قبلندن شونککبی طویملق واقع اولمدی بو غزانك تاریخی هجرتك سکز
یوز اوتوز یدیسنده ودین سنانیله بکلربکی سنان بك النده واقع اولدی

حکایت فتح اقشهر و بك شهری و قونیه

12 روایتدرکه چونکه قرامان اوغلی ابراهیم بك بو بد حرکتی اتدی
سلطان مراد عسکر جمع ایدب قرامان اوغلی عیسی بکی و دولقادر اوغلی
سلیمان بکی و قاضی برهان الدین اوغلی زین العابدینی بله الوب اقشهره چقوب
15 آلوب و قونیه وارب آنی دخی فتح ایدب و بك شهرنه وارب انیدخی
فتح ایدجك قرامان اوغلی بونلر ایله مقابله ایده‌میجکین بلوب قچوب طاشه
کردی الحاصل قرامانك ایچ ایلدن غیریسی هب کلب سلطان مراده اطاعت
18 اتدیلر اندن سلطان مرادك قصدی شیله اولدیکم بالتجیلر سرب طاشه یول
ایدب قرامان اوغلنی الکدره بو قصدله وارب بوزقره چقدلر قرامان اوغلی

11 حکایت . . . شهری (+ و قونیه A) FPaAVy : — M || 16 - 17 ایدجك . . . کردی
A : — FPaMVy

yaraşır„ dedi. Pes cümle akıncılar ve gayretli yeğitler fi'l-hâl at arkasına geldiler. Beylerbeyiye haber verdiler kim, "Vidin Sinan'ı düşmana gitti. Hep akıncılar ana tabi[c] olup, bile gitti„ dediler. Beylerbeyi dahi zarurî olup, Vidin Sinanı'nın ardınca göçüp, [c]ale's-sabah küffar üzerine çıka geldiler. Hemen tabılbâz urup, bir kezden tekbir getirip, küffarın üzerine hücum edince, birbirini basa, kâfirler kaçmağa başladılar. Kıral[1] dahi cemi[c] ağrığını bırakıp, güçle baş kurtardı. Kâfirin eskeri suya dökülüp boğuldular. Gaziler gayette doyum oldular. Hatta Edirne'de bir kâfir müstesnâ Ungurus oğlanını üç yüz akçeye verdiler. Hak Te[c]alâ kıbelinden şunun-gibi doyumluk vaki[c] olmadı. Bu gazanın tarihi hicretin sekiz yüz otuz yedisinde[2] Vidin Sinanı'yle Beylerbeyi Sinan'ın elinde vaki[c] oldu.

Hikâyet-i feth-i Akşehir ve Bey-Şehri ve Konya

Rivâyettir ki, çünki Karaman oğlu İbrahim Bey bu bed hareketi etti, Sultan Murad asker cem[c] edip, Karaman oğlu İsa Bey'i ve Dulkadir oğlu Süleyman Bey'i ve Kadı Burhanettin oğlu Zeynel[c]abidin'i bile alıp, Akşehire çıkıp, alıp ve Konya'ya varıp, anı dahi feth edip ve Bey-Şehri'ne varıp, anı dahi feth edicek, Karaman oğlu, bunlarla mukabele edemiyeceğini bilip, kaçıp, Taş'a girdi. Elhâsıl Karaman'ın İç İl'den gayrisi hep gelip, Sultan Murad'a ita[c]at ettiler. Andan Sultan Murad'ın kasdı şöyle oldukim, *baltacı*lar sürüp, Taş'a yol edip, Karaman oğlu'nu ele-getire. Bu kasitle varıp, Bozkır'a çıktılar. Karaman oğlu

[1] Sigismund (1388-1437 Macar kıralı, 1411-1437 Almanya İmparatoru).
[2] M. 18. VIII. 1433—6. VIII. 1434.

کوردیکم بونلرك قصدی آیرقسیدر فی الحال مولانا حمزهٔ کوندرب
ایتدی خونکار حضرتلری بزم کستاخلغمزی معذور طوتب بوکزلکه
3 دخی صوچمزی عفو آسون دیب تضرعات ایدب اتدوکی ایشه پشیمان اولدی
اندن مولانا حمزه خونکاره ایتدی الدغی حمید الندن دخی النی چکدی
الحاصل سلطانم بوکره دخی بزه بغشلسون دیوب صونب الن اوپدی
180a 6 خونکار | ایتدی مولانا حمزه سنك، خاطرکچون صوچندن کچدم اما بو ولایتی
اکا بن ویردم ایدی شمدنکیرو قرنداشی عیسی‌یه ویرورم دیدی عیسی
اول وقت خونکار یاننده ایدی
9 القصه خونکار قرامان اوغانك صوچنی عفو ایدب مولانا شکرالله
کوندەرب وارب قرامان اوغلنه خوش وجهله آند ویردیکم شمدن کیرو
بوجهً من الوجوه هرکز یاغیلق اتمیه اندن سلطان مراد دونب دولتله ینه
12 دار السلطنته کلدی بو مراد خانك قرامانه اوّل سفری ایدی هجرتك سکز
یوز اوتوز سکزنده واقع اولدی دخی اول ییلده فناری اوغلی محمد شاه
باشا متوفی اولوب و قرامان اوغلی عیسی بك واقعیه اوغرادی

15 حکایت

بوندن اکدین اشتدککم اوج بکی اسحاق بك ولق اوغلنك شیطانلغنی
خونکاره بلدرمشدی خونکار دخی شیله جزم اتدیکم بو قرامان اوغلنك
18 و انکروسك حرکتی هب انك باشی التندەدر عظیم لشکر جمع اتدیکه
وارب لازی تمام ضبط ایده ولق اوغلی بونی طویب تکرار ایلچی کوندردیکه

13 سکزنده *Vy* : طقوزنده *FPaM* یدی‌سنده *A*

gördü-kim, bunların kasdı ayrıksıdır. Fi'l-hâl Mevlânâ H a m z a[1]'yı gönderip, eyitti : "Hunkâr hazretleri bizim küstahlığımızı mazur tutup, bu kezliğe dahi suçumuzu affetsin„. deyip, tazarru^cat edip, ettiği işe pişman oldu. Andan Mevlâna H a m z a, Hunkâr'a eyitti : "Aldığı Hamid İli'nden dahi elini çekti. Elhâsıl Sultanım, bu kerre dahi bize bağışlasın„ deyip, *sunup*, elini öptü. Hunkâr eyitti : " Mevlânâ H a m z a, senin hatırın-çin suçundan geçtim. Amma bu vilâyeti ana ben verdim idi. Şimdengeri karındaşı İ s a'ya veririm„ dedi. İ s a ol vakit Hunkâr yanında idi. Elkıssa, Hunkâr K a r a m a n oğlu'nun suçunu affedip, Mevlânâ Ş ü k r u l l a h[2]'ı gönderip, varıp, K a r a m a n o ğ l u'na hoş veçhile and verdi-kim, şimden-geri *bi-vechin mine'l-vücûh* her giz yağılık etmeye. Andan Sultan M u r a d dönüp, devletle yine dâr üs-saltanaya geldi. Bu M u r a d Han'ın Karaman'a evvel seferi idi. Hicretin sekiz yüz otuz sekizinde[3] vaki^c oldu. Dahi ol yılda F e n â r î oğlu M e h m e d Ş a h Paşa müteveffa olup ve K a r a m a n oğlu İ s a Bey vakı^caya uğradı.

Hikâyet

Bundan önden işittik-kim, Uc Beyi İ s h a k Bey, V u l k oğlu'nun şeytanlığını Hunkâr'a bildirmişti. Hunkâr dahi şöyle cezm etti-kim, bu K a r a m a n oğlu'nun ve Unurus'un hareketi hep anın başı altındadır. ^cAzîm leşker cem^cetti-ki, yarıp, L â z'ı tamam zapt ede. V u l k oğlu bunu duyup, tekrar elçi gönderdi ki,

[1] *Tercüme-i Şekayik-i Nu^cmaniye*, s. 120 — *S. O. II.* 252.
[2] *Behcetüttevarih* müellifi (*S. O. III.* 154).
[3] M. 7. VIII, 1434-26. VII. 1435.

قیزیمك جهازی تمام اولدی آدم کوندرب آلسونلر دیدی اندن پاشالر خونکاره
ایتدلر قزی الق‌کرك دیدیلر اندن خادم ریحان اغایی اوروز بك اغایی
3 قپودن اسکوبه کوندردلرکه وارب اسحاق بکك خاتونیله کلنی کتوره‌لر
180b پس بونلر دخی | خیلی آدمله اسکوبه وارب اندن سمندریه یقین وارب
بر قاج کونلك یول قالیجق ولق اوغلی کافر بکلرینك خاتونلرینی کوندرب
6 بونلری قرشولدب سمندریه کتورب تعظیمله قوندرب آغر ضیافتلر اتدی
و قزك دفتر جهازنی اوروز بك اغایه ویرب کلنی بله تسلیم ایدب الوب ادرنیه
کتوردیلر خونکار ایتدی بر کافرك قزندن اوترو دکون حاجت دکل دیب
9 دکون اتمدی قز دخی سهل زمان خونکارك یاننده طوردی اندن بروسایه
کوندرب اسفندیار قزی بروساده اولردی انی ادرنیه کتورتدی

حکایت

12 روایتدرکه بر کون خونکار اورنز اوغلی علی بکه ایتدی کم اولا کم
قوللرمدنکه انکروس ولایتنك یوللرنی ایو بلر اولا علی بك ایتدی
اکر سلطانم بویررسه بن قلك کچین جمیع یوللرینی و ایللرنی کوره‌ین
15 انشا الله دولتلو سلطانمك ینه ایاغی طپراغنه کلین دیدی اندن خونکار
ایتدی امدی روم ایلی و اناطولی بله کچسون دیدی علی بك ایتدی
سلطانمك همتیله بکا همین آقنجی قوللرك یتر خونکار ایتدی سن
18 بلورسن نجه ایدرسك ایت دیدی اندن علی بك همان آقین چاغرتدی
181a چونکه آقنجی جمع اولدی دمشقردن کچب یوردیلر انکروس ولایتنه |

2 اوروز *Vy* : اورنز *AM* اوز *FPa* || 7 اوروز بك اغایه *Vy* : اورنز اوغلنه *M* اورنز بکه *A* اوزبك اغایه *FPa* || 10 اسفندیار . . . کتورتدی *PaAMVy* : کندو عشرته مشغول اولدی *F*

“Kızımın[1] cihazı tamam oldu. Adam gönderip alsınlar„ dedi. Andan Paşalar Hunkâr’a eyittiler: “Kızı almak gerek„ dediler. Andan Hadım Reyhan Ağa’yı, Oruz[2] Bey Ağa’yı Kapu’dan Üsküb’e gönderdiler ki, varıp, İshak Bey’in hatuniyle gelini getireler. Pes bunlar dahi hayli adamla Üsküb’e varıp, andan Semendire’ye yakın varıp, bir kaç günlük yol kalıcak, Vulk oğlu, kâfir Beylerinin hatunlarını gönderip, bunları karşıladıp, Semendire’ye getirip, ta^czimle kondurup, ağır ziyâfetler etti. Ve kızın defter-i cihazını Oruz Bey Ağa’ya verip, gelini bile teslim edip, alıp, Edirne’ye getirdiler. Hunkâr eyitti: “Bir kâfirin kızından ötürü düğün hâcet değil„ deyip, düğün etmedi. Kız dahi *sehil* zaman Hunkâr’ın yanında durdu. Andan Bursa’ya gönderip, İsfendiyar(ın) kızı[3] Bursa’da olurdu; anı Edirne’ye getirtti.

Hikâyet

Rivâyettir ki, bir gün Hunkâr, Evrenoz oğlu Ali Bey’e eyitti: “Kim ola kim kullarımdan-ki, Ungurus vilâyetinin yollarını eyi bilir ola„. Ali Bey eyitti: “Eğer Sultanım buyurursa ben kulun geçeyim. Cemi^c yollarını ve illerini göreyim. İnşaallah devletli Sultanımın yine ayağı toprağına geleyim„ dedi. Andan Hunkâr eyitti: “İmdi Rumeli ve Anadolu bile geçsin„ dedi. Ali Bey eyitti: “Sultanımın himmetiyle bana hemen akıncı kulların yeter„. Hunkâr eyitti: “Sen bilirsin. Nice edersen et„ dedi. Andan Ali Bey hemen akın çağırttı. Çünki akıncı cem^c oldu. Dımışkar[4]’dan geçip, yürüdüler. Ungurus vilâyetine

[1] Mara.

[2] ازبك آغا Özbek ağa. *Aşıkpaşazade Tarihi*, Giese neşr. s. 107, 108. (اورنك) Evreng Ağa. *Tacüttevarih* C. I, s. 359.

[3] Hatice Sultan (Fatih Mehmed’in annesi. ölm. 1449).

[4] Temeşvar (bk. *Devleti Osmaniye Tarihi*, Hammer — M. Ata, c. II. s. 348.)

کیرب بر آی چکزندلر هیچ دشمن بلرمدی غایتده طوتملقلر اولب
عجایب غنیمتلر اولدی دیرلرکه اسیر اقنجیدن چوغیدی اندن اورنز اوغلی
3 علی بك بو طوتملقلرله سلطان مراده کلب ایتدی ای سلطانم انکروسه
کچمك کرك خیف دکلیکه انك کبی ولایت کافر النده اولا دیب خونکاری
تحریك ایدوب اول ولایته کتمکه راضی اتدی

6 حکایت غزای انکروس

شیله روایت ایدرلرکه چونکه سلطان مراد انکروسه کچمك استدی
اوّل ولق اوغلنه آدم کوندەرب ایتدی سمندرەدن انکروسه کچرین
9 یراق کورەسین دیدی و افلاق اوغلی درەقولیه دخی خبر کوندرب ایتدی
تیزجك هب لشکرکی جمع ایدب کلسین اکر کلمزسك بن سکا وارمغا
ارنمزین دیدی درقوله ایتدی بن سلطانك خدمتنه حاضرم آتن ایتن
12 یدمکه راضیم دیدی پس خونکار عظیم لشکر جمع ایدب سورب ودینه
واردی لاز اوغلی قولاوز اولوب ودیندن کچوب و جمیع آقنجیلر دخی
ودیندن کچدلر و انکروس دیارندن بر نیجه باره حصارلر الوب تاز بندك
15 واردلر قرق بش کون ولایت انکروسده کزب چکنیوب اغنیوب انواع
غنائمله مغتنم اولوب و بر وجهله که نهایتن انجق الله بلور اندن دره قولهٔ
181b قولاوز قلب افلاقدن صاغ سلامت | چقدلر و افلاق اوغلی مبالغیله پیش
18 کشلر چکب عظیم ضیافتلر اتدی و هیچ بر کافر خونکاره معارضه اتمیب
اطاعت ایدب بونلر دخی منصور و مظفر اولدلر اندن بر کوکی قلعەسن

1 بلرمدی *FPaVy* : + اندن صکره دشمنه بولشوب *M* اندن صکره حق تعالی راست کتوردی *A* || 5 تحریك . . . کتمکه *M* : — *FPaAVy* | اتدی *FAMVy* : + کم انکروسه کچه *Pa* || 6 غزاء انکروس *FPaVy* : اونکروس *A* — *M* || 14 زبندك *PaVy* : زبنەدك *F* قارنیکه *AM*

girip, bir ay *çiğzindiler*. Hiç düsman belirmedi. Gaayette doyumluklar olup, ᶜacâyib ganimetler oldu. Derler ki, esir akıncıdan çoktu. Andan Evrenoz oğlu Ali Bey bu doyumluklarla Sultan Murad'a gelip eyitti: "Ey Sultanım, Ungurus'a geçmek gerek. Hayf değil mi-ki, anın gibi vilâyet kâfir elinde ola„ deyip, Hunkâr'ı tahrik edip, ol vilâyete gitmeğe râzı etti.

Hikâyet-i Gazâ-yi Ungurus

Şöyle rivâyet ederler ki, çünki Sultan Murad Ungurus'a geçmek istedi, evvel Vulk oğlu'na adam gönderip eyitti: "Semendire'den Ungurus'a geçerim, yarak göresin„ dedi. Ve Eflak oğlu Drakula'ya dahi haber gönderip, eyitti: "Tizcek hep leşkerini cemᶜ edip gelesin. Eğer gelmezsen, ben sana varmağa *erinmezin*„ dedi. Drakula eyitti: "Ben Sultanımın hizmetine hazırım. Atını, itini yedmeğe râzıyım„. dedi. Pes Hunkâr ᶜazîm leşker cemᶜ edip, sürüp, Vidin'e vardı. Lâz oğlu kılavuz olup, Vidin'den geçip ve cemiᶜ akıncılar dahi Vidin'den geçtiler. Ve Ungurus diyarından bir nice pâre hisarlar alıp, tâ Zibin[1]'e dek vardılar. Kırk beş gün vilâyet-i Ungurus'ta gezip, çiğneyip, *ağnayıp*, envaᶜ-ı ganâyimle muğtenim olup, bir veçhile ki, nihâyetini ancak allah bilir. Andan Drakula'yı kılavuz kılıp, Eflak'tan sağ selâmet çıktılar. Ve Eflak oğlu mübâlagayla piş-keşler çekip, ᶜazîm ziyafetler etti. Ve hiçbir kâfir Hunkâr'a *muᶜaraza* etmeyip, ita'at edip, bunlar dahi mansur ve muzaffer oldular. Andan Yerköyü kalesini

[1] Nagy - Szeben=Hermanstadt.

ياپوب ايچنه آدم قويوب اندن ادرنيه كلب متمكن اولدلر .بو غزانك تاريخى
هجرتك سكز يوز اوتوز طقوزنده واقع اولدى

3 حكايت غزاى ارناود

روايتدركه خونكار بر كون ايتدى قوجچق حصارنه سفر ايدهلم
ديوب عيسى بكى اوكجه كوندهرب ايتدى وار اقنجيلرى طويوم ايله حق
6 عونيله عيسى بك دخى يوريب ارناودك كنج ايللرنه كيرب آقين قويى
ويردى سكيردم اتدلر بو قضيدن كفار غافل دكلش حاضر ايمش يوللرى
بغلديلر اسكندر درلردى آرناودك بكى اوغليدى آصلده خونكارك ايچ
9 اوغلانيدى خونكار اول ولايتى اكا تيمار ويرمشدى صكره خونكاره
عاصى اولوب قچوب انده طورقلنمشدىكه آصلده تيماريدى عيسى بكك
وارن اقنجيلرنك يولنى اول بغلمشدى الحاصل غازيلر كورديلركم كافرلر
182a 12 يوللرى بغلميشلر اول بونلر دخى كندو اسيرلرينه | قلج قيب اندن كافرى
شول قدر قردلركم قانجلر يوزى چونكلب اوقلر دوكندى اكرچه خيلى
غازيلر شهيد اولدى اما چوق ولايت دخى فتح اولدى و بو فتحك تاريخى
15 هجرتك سكز يوز قرقنده واقع اولدى

حكايت محاصرهٔ قلعهٔ بلغراد

شيله روايت ايدرلركه سلطان مرادكه انكروس ولايتنى سير اتدى شيله
18 جزم اتديكه انكروس ولايتنوك قپوسى بلغراطدر قصد اتديكم اول قپويى
اچا اسلام لشكرنى جمع ايدب كلوب بلغراط اوزرنه دوشب جنك ايدر

2 اوتوز طقوزنده Vy : قرق بيشنده AM قرقبرنده FPa || 3 غزاى ارناود FPaAVy : — M || 15 قرقنده Vy : قرق التسنده FPaAM || 16 حكايت FPaVy : — AM | قلعه A : — FPaMVy | محاصرهٔ . . . بلغراد FPaAVy : — M

yapıp, içine adam koyup, andan Edirne'ye gelip, mütemekkin oldular. Bu gazanın tarihi hicretin sekiz yüz otuz dokuzunda[1] vaki^c oldu.

Hikâyet-i gazâ-yi Arnavud

Rivâyettir ki, Hunkâr bir gün eyitti: "Kocacık Hisarı'na sefer edelim„ deyip, İsa Bey'i önce gönderip eyitti: "Var akıncıları doyum eyle, Hak ^cavniyle„ dedi. İsa Bey dahi yürüyüp, Arnavud'un *künc* illerine girip, akın koyu verdi. Seğirdim ettiler. Bu kaziyyeden küffâr gaafil değilmiş, hazırmış. Yolları bağladılar. İskender derlerdi, Arnavud'un Beyi oğluydu. Asılda Hunkâr'ın iç oğlanıydı. Hunkâr ol vilâyeti ana timar vermişti. Sonra Hunkâr'a ^câsi olup, kaçıp, anda *duraklamıştı* ki, asılda timarıydı. İsa Bey'in varan akıncılarının yolunu ol bağlamıştı. Elhâsıl gaziler gördüler kim, kâfirler yolları bağlamışlar. Evvel bunlar dahi kendi esirlerine *kılıç koyup*, andan kâfiri şol kadar kırdılar kim, kılıçlar yüzü *çöngelip*, oklar tükendi. Eğerçi hayli gaziler şehid oldu, amma çok vilâyet dahi feth oldu. Ve bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz kırkında[2] vaki^c oldu.

Hikâyet-i muhasara-i kal^ca-i Belgrad

Şöyle rivâyet ederler ki, Sultan Murad ki, Ungurus vilâyetini seyr etti, şöyle cezm etti-ki, Ungurus vilâyetinin kapısı Belgrâd'dır. Kasd etti-kim, ol kapıyı açça. İslâm leşkerini cem^c edip, gelip, Belgrad üzerine düşüp, ceng eder

[1] M. 27 VII. 1435—15. VII 1436.
[2] M. 16. VII. 1436—4. VII. 1437.

کبی اولوب صاوه‌ء کچوب بلینیه اقین صلب غازیلر شـیله طویوم کلدیلرکم
بر چزمیه بر لطیف جاریه ویررلردی اسیرك غلبسی عسکردن زیاده ایدی
الحاصل شـیله وصف اولندیکم بنیاد اسـلام ظهوره کالدن بری غازیلر
بویله طویم اولدقلری یوقدر دیدلر بو فتح هجرتك سـکز یوز قرق
برنده واقع اولدی

حکایت فتح سمندره

روایتدرکه چون سلطان مراد بلغراطدن کوجدی طغرو اسـکوبه
کلدی اسـحاق بك ایتدی های دولتلو سـلطانم مادامکه ولق اوغلی
سـمندره‌ده اولا نه قرامان اوغلی ایسم اولور و نه انکروس ایسم اولور
و هم دره‌قوله‌ء دوستك صنمه منافقدر دیدی | [182b] مراد خان ایتدی هله بر
قش قشـلیالم انشـاالله بهار اولیجق ایکیسین دخی کوره‌وز دیدی اندن
کلب ادرنده قشی قشلدلر بهار اولیجق دره‌قولیه و ولق اوغلنه قپویه کل
دیدلر ولق اوغلی کلدی امّا دره‌قوله ایکی اوغلن آلوب قپویه کلدی
همان کلدوکی کبی دره‌قوله‌ء ایکی اوغلیله طوتوب کلیبولی حصـارنده حبس
اتدلر و اسحاق بك دخی اول ییل کعبیه شرفها الله دستور دلدی اندن
خونکار یاز اولیجق وارب سـمندره‌یه دوشـدی ولق اوغلی حصارلرین
برکدب ایکی اوغلن سمندره‌ده قویب کندوسی کچوب انکروسـه کتدی
اندن خونکار بیوردی لاز ایلنی اورب شیله طویوم کلدلرکه درت یشار
اوغلانی اوسکوبده یکرم اقچیه صاتدلر اسـحاق بك دخی مکه‌دن کلدی

1 بلینیه *MVy* : بلنه‌یه *FA — Pa* || 5 برنده *AMVy* : بشنده *F — Pa* || 6 حکایت ... سمندره *FPaAVy* : *M —*

gibi olup, Sava'yı geçip, Belina[1]'ya akın salıp, gaziler şöyle doyum geldiler kim, bir çizmeye bir lâtif câriye verirlerdi. Esirin *galabası* askerden ziyade idi. Elhâsıl, şöyle vasf olundu-kim, "bünyâd-ı islâm zuhura geleliden beri, gaziler böyle doyum oldukları yoktur„ dediler. Bu fetih hicretin sekiz yüz kırk birinde[2] vaki^c oldu.

Hikâyet-i feth-i Semendire

Rivâyettir ki, kaçan Sultan Murad Belgrad'tan göçtü, doğru Üsküb'e geldi. İshak Bey eyitti : "Hay devletli Sultanım, madam-ki Vulk oğlu Semendire'de ola, ne Karaman oğlu epsem olur ve ne Ungurus epsem olur. Ve hem Drakula'yı dostun sanma. *Munafık*tır„ dedi. Murad Han eyitti : "Hele bir kışı kışlıyalım. İnşaallah bahar olıcak, ikisini dahi görevüz„ dedi. Andan gelip, Edirne'de kışı kışladılar. Bahar olıcak, Drakula'ya, Vulk oğlu'na kapıya gel dediler. Vulk oğlu gelmedi. Amma Drakula iki oğlunu alıp, kapıya geldi. Hemen geldiği gibi, Drakula'yı iki oğluyla tutup, Gelibolu hisarında haps ettiler. Ve İshak Bey dahi ol yıl Ka^cbe'ye, *Şerrefe ha'llahu*, destur diledi. Andan Hunkâr yaz olıcak, varıp, Semendire'ye düştü. Vulk oğlu hisarlarını berkidip, iki oğlunu Semendire'de koyup, kendisi geçip, Ungurus'a gitti. Andan Hunkâr buyurdu, Lâz İli'ni urup, şöyle doyum geldiler ki, dört *yaşar* oğlanı Üsküb'te yirmi akçeye sattılar. İshak Bey dahi Mekke'den geldi,

[1] Belina = Bielina.
[2] M. 5. VII. 1437—23. VI. 1438.

هنوز دخی سمندره النمامشدی خونکاردن اسحاق بکه قول کلدیکم
نکه اوبرینك اوزرنه وار حصار ایت دیب کرمیان سنجاغنی یولداش قوشدلر
3 اول زمان کرمیان سنجاغی تمورتاش بکك اوغلی امور بکك اوغلی عثمان
چلبی ایدی کم صکره وارنا غزاسنده شهید اولدی

183a القصه بر کون ناکاه لشکر ایچنده بر غوغا بلوردی اسحاق بك |
6 هماندم آت ارقاسنه کلدی جمیع لشکر دخی اتلندی ناکاه قرشودن برالای
چقا کلدی آرتلرندن بر نیجه الایلر دخی کلدی یایالرین اوکنه طوتمش
آتلوسی آردنه طورمش قبقره پوس اولوب دخی یوردی بو طرفدن
9 غازیلر دخی تکبیر کتورب یایانك اوزرنه آت صلدیلر کافرك یایاسی
کوردیکم اهل اسلام ازرلرنه آت صلدی همان بر کزدن تیر باران اتدلر
غازیلر بو تیربارانی اسلمیب کافرك اوزرنه هجوم ایدنجه کافرك اردنده اولن
12 اتلوسی طورهمیوب قاچغه یوز طوتدلر همان غازیلر دخی کافرك یایاسنی آت
ایاغنه بایمال اتدلر و شیله قرغون اولدیکم غازیلرك آتی کافرلرك الوسی
ازرندن یورردی هیچ یره بصمزدی اندن اسحاق بك چاغردیکم هی غازیلر
15 یتر قرملك شمدنکیرو اسیر ایدك

القصه او ییلده بر ایکی آی جنك اتدکدن صکره سمندرهٔ فتح اتدلر
اول ولایتك کم حصارنه قول قیب شهرلرنه قاضی نصب اتدلر سمندرهده دخی
18 جمعه نمازی قلندی اندن سمندرهٔ طورخان بکه ویرب ولق اوغلنك ایکی
اوغلن طوتب دیمتوقده حبس ایدب اندن دخی چقرب بلبان پاشایله توقاتده

henüz dahi Semendire alınmamıştı. Hunkâr'dan İshak Bey'e kul geldi-kim, "Niköbri'nin üzerine var, hisar et„ deyip, Germiyan Sancağını yoldaş koştular. Ol zaman Germiyan Sancağı (Beyi) Temür-Taş Bey'in oğlu Umur Bey'in oğlu Osman Çelebi idi kim, sonra Varna gazasında şehid oldu.

El-kıssa : Bir gün nâ-gâh leşker içinde bir kavga belirdi. İshak Bey, heman-dem at arkasına geldi. Cemi[c] leşker dahi atlandı. Nâ-gâh karşıdan bir alay çıka geldi. Ardlarından bir nice alaylar dahi geldi. Yayalarını önüne tutmuş, atlısı ardına durmuş, kapkara *pus* olup, dahi yürüdü. Bu taraftan gaziler dahi tekbir getirip yayanın üzerine at saldılar. Kâfirin yayası gördü-kim, ehl-i islâm üzerlerine at saldı, hemen bir kezden tîr-bârân ettiler. Gaziler bu tîr-barânı *eslemeyip*, kâfirin üzerine hücum edince, kâfirin ardında olan atlısı duramayıp, kaçmağa yüz tuttular. Hemen gaziler dahi kâfirin yayasını at ayağına paymâl ettiler. Ve şöyle kırgın oldu-kim, gazilerin atı kâfirlerin ölüsü üzerinden yürürdü. Hiç yere basmazdı. Andan İshak Bey çağırdı-kim : "Hey gaziler, yeter kırma(yı)n. Şimden-geri esir edin„.

Elkıssa : Ol yılda bir iki ay ceng ettikten sonra Semendire'yi feth ettiler. Ol vilâyetin kim, hisarına kul koyup, şehirlerine kadı nasb ettiler. Semendire'de dahi Cuma namazı kılındı. Andan Semendire'yi Turhan Bey'e verip, Vulk oğlunun iki oğlunu tutup, Dimetoka'da hapis edip, andan dahi çıkarıp, Balaban Paşa'yla Tokat'ta

بدوی چرداغه ایلدب کوزلرینه میل چکدلر سلطان مراد ینه دولتله
ادرنیه کلب جمیع لاز ولایتنك حاکمی اهل اسلام اولدی و بو فتحك
تاریخی هجرتك سکز یوز قرق ایکسنده واقع اولدی

و دخی اول ییلده تمور خان اوغلی شاهرخ قره یوسف اوغلی
اسکندر بك ازرنه کلوب اسکندر بك قچب رومه کلب شاهرخ جمیع
عراق ولایتلرن غارت و خراب ایدب جهان شاه وارب عراق ولایتلرینه
پادشاه اولوب و قره یولك اسکندر الندہ هلاك اولدی و اسکندر دخی
آلنجه قلعه‌سنده کندو اوغلی و عورتی الندہ هلاك اولدی اندن مصر
و شام چریسی رومه کلب اینق حصارن خراب ایدب اندن ارزنجان
و سیواس ازرنه کلوب صکره دونب ینه شامه کتدی اندن مصر سلطانی
پارس بك وفات ایدب اوغلی یرنه کچب مصره سلطان اولدی امیر آخور
چقمق پارس بك اوغلن طوتب مصر تختنه کچب کندو سلطان اولدی

حکایت فتح کرمه حصار

شیله روایت ایدرلرکه برکون سلطان مراد خان ایتدی طوره‌خانی
قغرك کلسون پس کل دیدیلر کلدی مراد خان ایتدی به طوره‌خان بو
کرمه حصارکم موره‌نك | 184a | دلین اغزیدر نه وجهله فتح اولنه بر فکر ایله
اخی دیدی آندن طوره‌خان بك ایتدی دولتلو سلطانم بو کرمه حصاری
بر غریب حصاردر کرمه‌سی بر دکزدن بر دکزه چکلمشدر و بو دکز
دخی بر ولایتی تمام طولنمشدر و کأنّه بو ولایت بر اطه کبیدر و کرمده‌کی

3 ایکسنده *PaAMVy* : یدیسنده *F* || 9 اینق *PaVy* : آنیق *F* انیق *A* *—M* || 13 فتح . . . کرمه حصار *FPaAVy* : *—M* || 17 اخی *PaM* : *— FAVy*

Bedevi Çardak'a iledip gözlerine mil çektiler. Sultan Murad yine devletle Edirne'ye gelip, cemi^c Lâz vilâyetinin hâkimi ehl-i islâm oldu ve bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz kırk ikisinde [1] vaki^c oldu.

Ve dahi ol yılda Timur Han oğlu Şah-Ruh, Kara Yusuf oğlu İskender Bey üzerine gelip, İskender Bey kaçıp, Rûm'a gelip, Şah-ruh cemi^c Irak vilâyetlerini gaaret ve harap edip, Cihan-Şah varıp, Irak vilâyetlerine pâdişah olup ve Kara Yülük, İskender elinde helâk oldu. Ve İskender dahi Alınca[2] kalesinde kendi oğlu[3] ve ^cavreti elinde helâk oldu. Andan Mısır ve Şam çerisi, Rûm'a gelip, Ayıntk hisarını harap edip, andan Erzincan ve Sıvas üzerine gelip, sonra dönüp, yine Şam'a gitti. Andan Mısır Sultanı Pars Bey vefat edip, oğlu [4] yerine geçip, Mısır'a Sultan oldu. Emir-ahûr Çakmak[5], Pars Bey oğlu'nu tutup, Mısır tahtına geçip, kendi Sultan oldu.

Hikâyet-i feth-i Germe-Hisar

Şöyle rivâyet ederler ki, bir gün Sultan Murad eyitti: "Turhan'ı *kığırın*, gelsin„. Pes "gel„ dediler, geldi. Murad Han eyitti: "Be Turhan, bu Germe-Hisar [6] kim, Mora'nın dili(ni)n ağzıdır, ne veçhile feth oluna? Bir fikir eyle, ahî„ dedi. Andan Turhan Bey eyitti: "Devletli Sultanım, bu Germe Hisar bir garip hisardır. *Germe*si bir denizden bir denize çekilmiştir, Ve bu deniz dahi bir vilâyeti tamam dolanmıştır. Ve *ke'ennehu* bu vilâyet bir ada gibidir. Ve Germe'deki

[1] M. 24. VI. 1438 — 13. VI. 1439.
[2] bk. ALINCAK. *İslam Ansiklopedisi*, C. I, s. 302.
[3] Kobad.
[4] El-^cAziz Cemalettin Yusuf.
[5] Ez-Zahir Seyfettin Çakmak (1438 - 1453).
[6] Examilion (Mora'da Korintos = Gördes seddi).

حصارلر اکا قپو کبی اولمشــدر و بو کرمیه بیش یرده حصار یاپمشــلردر
و هر حصارك مبالغه ایله یراغن کورمشلردر اکر سلطانم اول حصــاره
3 دشملی اولجق اولورســه اوچر یردن صواش ویرمك کرك دیدی مراد
خان ایتدی طورخان خاطرم دلرکه موره ولایتنه غزا ایدم طورخان بك
ایتدی نولا ســلطانم حق ســبحانه و تعالی نصرتکی زیاده ایلسون دیدی
6 اندن خونکار یراق کورك دیو بیوردی یراق تمام اولیجق طورخان بکی
ســنجاغیله اوکجه کوندردی زیرا کم کرمه طرفی انك اوجیدی طورخان
بك وارنجه خونکار دخی آردندن یتشدی کوردیکم بیش حصــار بری
9 برنه حوالهدر هر قنغسنه یوریش ایدرلرســه قلانی اکا یاردیم و معاونت
ایدرلردی خونکار خود تمام اون حصارك یراغن کورب وارمشدی بونلر
184b حصار ازرنه وارب طوپلرین قورب دوکمکه باشلدی طوپلرك | باقرلرین
12 کوترمشلردی هر سنجاغه توزیع اتمشلردی طوپلری انده دکدیلر و بالجمله
هر طرفدن کافره حضــور ویرمیوب قلعلری دوکمکده تقصــیر اتمزلردی
وکافر اول حصــارلرك کنارلرینه خندق قزدرمشــدی خونکار بیوردی
15 فیالحال طولدردیلر اندن حصــارلری یغما بیورب طرفةالعین ایچنده فتح
اتدلر مالنی و اســبابنی یغما و تالان اتدلر و دخی اول ولایته آقن دخی
امر ایدب سکردب شیله طوبلقلر اولدی کم غایت حسنا جاریلری اوچر
18 یوز اقچیه ویردیلر قره تاراجه خود نه اعتبار اولســون التون و کومش
اوادانلغی میجوشکلر(؟) وصراحیلر تبسیلر ومشربهلرکه غازیلرك النه کرمشدی

18 تاراجه : Vy ترمشه FA ترشه PaM || 19 میجوشلر Vy : موجشلر A موحشلر FPa—M

hisarlar ana kapu gibi olmuştur. Ve bu Germe'ye, beş yerde hisar yapmışlardır. Ve her hisarın mübâlağa ile yarağını görmüşlerdir. Eğer Sultanım ol hisara *düşmeli* olacak olursa, üçer yerden savaş vermek gerek„ dedi. Murad Han eyitti : "Turhan, hatırım diler ki, Mora vilâyetine gazâ edem„. Turhan Bey eyitti : "Nola Sultanım, *Hak subhanehu ve te*ᶜ*alâ* nusratını ziyade eylesin „ dedi. Andan Hunkâr " yarak görün „ deyu buyurdu. Yarak tamam olıcak, Turhan Bey'i sancağiyle önce gönderdi. Zira kim, Germe tarafı anın ucuydu. Turhan Bey varınca (ya kadar) Hunkâr dahi ardından yetişti. Gördü-kim, beş hisar bir birine havaledir. Her hangisine yürüyüş ederlerse kalanı ana yardım ve muavenet ederlerdi. Hunkâr hod tamam on hisarın yarağını görüp varmıştı. Bunlar hisar üzerine varıp, toplarını kurup, döğmeğe başladılar. Topların bakırlarını götürmüşlerdi. Her sancağa *tevzi*ᶜ etmişlerdi. Topları anda döktüler, ve bilcümle her taraftan kâfire huzur vermeyip, kaleleri döğmekte *taksîr* etmezlerdi. Ve kâfir ol hisarların küffarlarına hendek kazdırmıştı. Hunkâr buyurdu. Fi'l-hâl doldurdular. Andan hisarları yağma buyurup, tarfat ul-ᶜayn içinde feth ettiler. Malını ve esbabını yağma ve talan ettiler. Ve dahi ol vilâyete akın dahi emr edip, seğirdip, şöyle doyumluklar oldu kim, gaayet *hasnâ* cariyeleri üçer yüz akçeye verdiler. *Kara taracı* hod ne itibar olsun, altın ve gümüş avadanlığı, *mey-cüşek*ler ve surahiler, tepsiler ve maşrabalar ki, gazilerin eline girmişti,

حسابی یوغدی حتی چوقه‌نك اورانی برینی المدیلر یوك اولور دیو
بکنمدیلر و موره ولایتنك اول فتحی سلطان مراد النده اولدی
3 و بو فتح هجرتك سکز یوز قرق اوچنده واقع اولدی و هجرتك سکز
یوز قرق دردنده نو ابری شهری بعض کافر ولایتلریله شهاب‌الدین پاشا
النده و بعضی حصارلر اوج بکی اسحاق بك النده فتح اولدی

6 حکایت انهزام قوله شاهین

روایتدرکه اول وقتکم امیر آخور مزید بك واقعیه اوغرادی قوله
185a شاهین روم ایلنه بکلر بکیدی خونکاره ایتدی | سلطانم اول یانقودین
9 مارتلوس کافر مزید قولوکه خیلی ایش اتدی اکر بن قولوکه بیوررسك
وارین مزید بکك انتقامن اول کافردن الاین دیدی خونکار دخی دستور
ویرب اناطولی عسکرندن بعضین قوشب و یکیچری ﺀ بله قوشب و جمله
12 روم ایلنك چریسیله و اقنجیسیله یوریب افلاق ولایتنه کچب دخی شرابه
کبابه و تنعمه مشغول اولدی بکلر ایتدلر هی بکم بو یبر تنعم ایده‌جك یر
دکلدر دشمن اغزنده‌یز دیدیلر قوله شاهین سرخوشله ایتدی اول
15 دشمن بنم بورکمی کورسه بر قاچکونلك یول قچر دیدی بویله درکن
ناکاه انکروس لشکری یتشدی قوله شاهین بوکز اغزنده‌کی لقمه‌سین
یمدین آتنه بنب قچمغه یوز طوتدی بکلر ایتدیلر های نیلرسن بونده
18 نیه کلدك دشمنه کل قرشو وارهلم و الا اورطومز اياغ التنده قالور
دیوب قوله شاهنی قویوویرمدیلر اندن قوله شاهین ایتدی بو کیجه

---

2 اول فتحی . . . اولدی *PaVy* : فتحی سلطان مراد خان دولتنده هجرتك سکز یوز قرق اکیسندن سهل کچمشدی کیم واقع اولدی *AM* و بو فتح هجرتك سکز یوز قرق یدسنده *F* || 4 دردنده *PaAMVy* : سکزنده *F* || 6 حکایت *FPaMVy* : — *A* | انهزام . . . شاهین *FPaVy* : انهزام قولاجه شاهین *A* — *M* || 14 قوله *FPaVy* : قوجه *M* قولاجه *A*

hesabı yoktu. Hatta çuhanın *oranı berini(?)* almadılar. Yük olur deyü beğenmediler. Ve Mora vilâyetinin evvel fethi hicretin sekiz yüz kırk üçünde[1] vaki^c oldu. Ve hicretin sekiz yüz kırk dördünde[2] Nevabri[3] şehri bazı kâfir vilâyetleriyle Şehabedddin Paşa elinde ve bazı hisarlar Uc Beyi İshak Bey elinde feth oldu.

Hikâyet-i inhizam-ı Kula Şahin

Rivâyettir ki, ol vakitkim Emir-Ahur Mezid Bey vakiaya oğradı, Kula Şahin Rumeli'ne Beylerbeyidi. Hunkâr'a eyitti: "Sultanım, ol Yankodin[4] martolos kâfir, Mezid kuluna hayli iş etti. Eğer ben kuluna buyurursan, varayın. Mezid Bey'in intikamını ol kâfirden alayın„ dedi. Hunkâr dahi, destur verip, Anadolu askerinden bazısını koşup ve yeniçeriyi bile koşup ve cümle Rumeli'nin çerisiyle ve akıncısıyla yürüyüp, Eflak vilâyetine geçip, dahi şaraba, kebaba ve *tena^cuma* meşgul oldu. Beyler eyittiler: "Hey Beyim bu yer tena^cum edecek yer değildir. Düşman ağzındayız„ dediler. Kula Şahin ser-i hoşla eyitti: "Ol düşman benim börkümü görse bir kaç günlük yol kaçar„ dedi. Böyle derken nâ-gâh Ungurus leşkeri yetişti. Kula Şahin bu kez ağzındaki lokmasını yemeden atına binip, kaçmağa yüz tuttu. Beyler eyittiler: "Hay neylersin? Bunda niye geldin? Düşmana karşı varalım. Ve illâ ordumuz ayak altında kalır„ deyip Kula Şahin'i koyu vermediler. Andan Kula Şahin eyitti: "Bu gece

[1] M. 14. VI. 1439 – 1. VI. 1440.
[2] M. 2. VI. 1440 – 21. V. 1441.
[3] Novoberda.
[4] Hunyadi Yanoş.

اوردی و دخی کندونك آق حصارین و آق شهرین و بك شهرین کندو الیله ویران ایلدی اندن سلطان
مراد انی اشدب *FPaMVy*

قتلنوك دون یاروسـنده بن انك حقندن کلم دیدی همان اقشام قرکوسی
اولیجق قوله شاهنه دشمن قیوسی قلمیوب بورکن دشمنه بغشلیب تونه
صوینی یقنمدر دیو صوره صوره چقردی الحاصل عسـکر اسـلام منهزم
اولدی بر وجهله قرغون اولدی دیملو دکل و بو واقعه هجرتك سکز یوز
قرق بشنده سهل زمان | ارتقده واقع اولدی

حکایت خروج مراد خان الی قرامان بغارته

شـیله روایت اولنرکه چون قرامان اوغلی ابراهیم بك اشـتدیکم
کافرلر اهل اسلام صمشلر فرحناك اولوب همان یوریب امیر طاغنه یایلایه
کلن ایلی اورب مسـلمانلرك عورتلرینی اوغلانلرینی چکوب اندن سرب
بك‌بازارنه چقوب انیدخی اندن بتر ایلدی حتی بکپازارینك خلقی آسوده
اولوب عورتلری حمامه کرمشلر ایدی غافلاً قیولوب یغما ایدوب یقوب
یقوب تالانه ویردیلر اندن حمام قپوسن الوب نه قدر دشی اهلی وار اسـه بو
قیز اوغلاندر دیمیوب جملهسن الدن لجوردیلر بکپازارینك خلقنه اشـلر
ایتدیلرکم کافر دخی کافرلغنجه اول اشی اتمزدی اندن درت یانن یاقه یقه
حرامیلقلر ایده ایده سـفری‌حصاره کلدی سـفریحصـارلو قرمان اوغلینك
حرکتن طویوب دخی کلمز سـوزین قچوب حصاره کرمشـلر ایدی قرمان
اوغلی ظالم کلدوکی کبی حصـاری محاصره ایدوب صواش یورتمکه بشـلدی
قرمان اوغلی سـلاملقدن یوریوب اوغلی قزلجه قولەدن یوریوب وارسق
اوق یاغدورب قلعه جنکین ایدرلردی سلجوق بك مرحوم اول وقت

2 قیوسی PaAMVy : قیغوسی F || 4-5 و بو واقعه . . . واقع اولدی PaAMVy : — F
|| 5 بشـنده AMVy ; الت سـنده Pa | سهل زمان ارتقده M : سهلجه ارتقده A — FPaVy
|| 6 خروج . . . قرامان FPaAVy : — M | بغارته Vy : — FPaA || 8 امیر AM : امر
FPa عمر Vy || 10 - (642) 4 حتی بکپازارینك . . . جمع اتدکدن صکره A : الحاصل ایاغی بصدغی
یرلری شیله خراب اتدیکم کافر دخی کافرلکنجه اول اشی اتمزدی و بالجمله کوتاهیه‌یه کلنجه غارت ایدب
خراب اتدی اول طرفده دخی تا انکوریه وارنجه نه سوری حصاری قودی و نه بولوادنی قودی هب

katlanın. *Dün* yarısında ben anın hakkından gelem„ dedi. Hemen akşam karanusu olıcak, Kula Şahin'e düşman *kayu*sı kalmayıp, börkünü düşmana bâğışlayıp, "Tuna suyu yakın mıdır„ deyü sora sora, kaçardı. Elhâsıl asker-i islâm münhezim oldu. Bir veçhile kırgın oldu, demeli değil. Ve bu vakıᶜa hicretin sekiz yüz kırk beşinde [1] sehil zaman artıkta vakiᶜ oldu.

Hikâyet-i hurûc-ı Murad Han ilâ Karaman bi-gaaretihi

Şöyle rivâyet olunur ki, çün Karaman oğlu İbrahim Bey işitti-kim, kâfirler ehl-i islâmı sımışlar, ferah-nâk olup, hemen yürüyüp, Emir Dağı'na yaylaya gelen ili urup, müslümanların ᶜavretlerini, oğlanlarını çeküp, andan sürüp, Beypazarı'na çıkıp, anı-dahi andan beter eyledi. Hatta Beypazarı'nın halkı *âsûde* olup, ᶜavretleri hamama girmişler idi. Gafilen *koyulup*, yağma edip, yıkıp yakıp, talana verdiler. Andan hamam kapısını alıp, ne kadar dişi ehli var ise, bu kız oğlandır demeyip, cümlesini elden geçirdiler. Beypazarı'nın halkına işler ettiler kim, kâfir dahî kâfirliğince ol işi etmezdi. Andan dört yanını yaka yıka, haramilikler ede ede, Sivri - Hisar'a geldi. Sivri - Hisar'lı Karaman oğlu'nun hareketini duyup, dahi gelmezsizin kaçıp, hisara girmişlerdi. Karaman oğlu zâlim, geldiği gibi, hisarı muhasara edip, savaş yürütmeğe başladı. Karaman oğlu Selamlık'tan yürüyüp, oğlu Kızılca - Kule'den yürüyüp, Varsak ok yağdırıp kale cengini ederlerdi. Selçuk Bey merhum, ol vakit

[1] M. 22. V. 1441—11. V. 1442.

سفریحصارده بولنوب نه قدر ذمی کافر وارسه اوکه طوتوب خلق جنکه
حریص ایدوب قلعه‌دن توفك و ضربوزان یاغدورب قرمان عسکریله
3 جنك ایدرلردی قرمان اوغلی دخی حصاری آچلقدن و سوزسوزلقدن
بوکلدوب غایت زبون ایتمشدی قلعه دزداری و شهر اولولری بر یره کلوب
قرمان اوغلی حصاری ضرب دستله الیق مقرر اولدی تدارك ایدك عورت
6 اوغلان الدن کچمسون دیدیلر نه قدر قیز کلین وارسه ایاغنه بابوج کیدورب
کیجیله اوغرون قپودن مودرنیه کوندرمهٔ روا کوردیلر کندولرك باشلرینه نه
یازلدی ایسه کوره‌لر اول زمانده علی دده دیرلردی اولیاء الله‌دن بر عزیز
9 وار ایدی آنی باش دکوب و بر نیچه معتمد علیه پیرلر دخی قوشوب
کیجیله نصف اللیلده اوغرون قپویه کلدیلرکی قزی و کلینی آلوب کچه‌لر
قرمان اوغلی دخی حصاروك بوکلدوغین بلوب قپولری بکلدردی علی
12 دده تجسس ایتمکه قپودن طاشره چقنجه اوغری فپو اوکنده قیالر
اردنده بصوده‌غی خلق علی ده‌ٔ قروه‌دیلر حصاردن چاغرشوب ایتدی(لر)
بیره ظالملر اول کشیٔ انجتمك ولایتی ظاهر اولمش کمسندور ددیلر اول
15 ظالملر اسلمیوب همان باشین کسوب شهید ایتدیلر چونکه علی دده
باشی کوودهسندن جدا دوشوب بعده جسدینك اوزرنده بر نیچه زمان
دونوب بلند آواز ایله کلمهٔ توحید ایدردی قرمانلو بو حالی کورب دخی
18 نفسی طوتلوب نیه اوغره‌دقلرین بلوب همان علی ده‌نك مبارك باشین
کتورب پادشاهلرینك حضورنه کتوردیلر قرمان اوغلی اوکنده

Sivri-Hisar'da bulunup, ne kadar *zimmî* kâfir varsa öne tutup, halkı cenge haris edip, kaleden tüfek ve *darbuzan* yağdırıp, Karaman askeriyle ceng ederlerdi. Karaman oğlu dahi hisarı açlıktan ve susuzluktan bunaltıp, gaayet zebun etmişti. Kale dizdarı ve şehir ulular bir yere gelip, "Karaman oğlu hisarı darb-ı destle almak mukarrer oldu. Tedarik edin. Avret oğlan elden geçmesin„ dediler. Ne kadar kız, gelin varsa ayağına papuç geydirip, *geceyle* Uğrun-Kapı'-dan Mudurnu'ya göndermeyi revâ gördüler. Kendileri(ni)n başlarına ne yazıldı ise göreler. Ol zamanda Ali Dede derlerdi, *Evliya'u-llâh*tan bir *ᶜazîz* var idi. Anı baş dikip ve bir nice *muᶜtemedün ᶜaleyh* pîrler dahi koşup; geceyle nısf-ul leylde Uğrun-Kapı'ya geldiler ki, kızı ve gelini alıp, kaçalar. Karaman oğlu dahi hisarın bunaldığını bilip, kapıları bekledirdi. Ali Dede tecessüs etmeğe, kapıdan taşra çıkınca Uğru-Kapı önünde kayalar ardında pusudaki halk Ali Dede'yi karvadılar. Hisardan çağrışıp eyitti(ler): "Bire zâlimler, ol kişiyi incitme(yi)n ; Velâyeti zâhir olmuş kimesnedir„ dediler. Ol zâlimler eslemeyip, hemen başını kesip, şehit ettiler. Çünki Ali Dede'nin başı gövdesinden *cüdâ* düşüp, *baᶜdehû* cesedinin üzerinde bir nice zaman dönüp, bülend *âvâz* ile *kelime-i tevhîd* ederdi. Karamanlı bu hali görüp, dahi nefesi tutulup, niye uğradıklarını bilip, hemen Ali Dede'nin mübarek başını getirip, padişahlarının huzuruna götürdüler. Karaman oğlu önünde

دخی بر نیچه زمان اسنیوب حرکت ایلیجك بوکشیلر علی دده‌یه اولان
واقعهٔ بر بر قرمان اوغلنه خبر ویردیلر اوغری قپودن طشره چقدوغین
3 بونلر دخی قرشو کلوب طوتدوقلرین حصار بدننده‌کی خلق چاغرشوب
اولدرمك اول کشیٔ ولیدر دیدکلرین بونلر دخی اولدرب اولدورنك
اللری قوری‌دوغن مرحومك باشی کودهسندن جدا دوشدکدن صکره
6 جسدینك اوزرینده نیچه زمان دونوب لا اله الا الله آوازی کلدوکن
بکلرینه تفصیلیله عرض ایلدیلر قرمان اوغلی بوکشیلروك جوابلرین
اشیدوب باشوك دخی حرکتن کوریجك جان باشنه صچریوب برهنی ار
9 خشمنه اوغرتدوکوز دیوب علی ددهٔ شهید ایده‌نك بیوردی بوینن اوردیلر
اندن قرمان اوغلی بر لحظه دخی تأخیر اتمیوب همان او ساعت سفریحصاردن
قالقوب تا کوتاهییه کلنجه ورب غارت ایتدیلر اول طرفدن تا انکوریه
12 وارنجه نه سید غازیٔ و نه پوله‌ودینی قودی اوردی الفصه ایاغی بصدوغی
یرلره ظلمی کمالنده قلدی نسنه‌لر ایتدی‌کی دیله المغه یرامز و دخی
آق‌حصاری و بك‌شهری یقوب یقوب ویران ایلدی اندن اوغردوغی یرلری
15 یقه بوزه ولایتنه واردی قرمان اوغلی علی دده‌نك مبارك باشین الوب بیله
کتمشدی ایلدوب لارنده‌ده دفن ایدوب اوزرینه تربه یاپوب مبالغه وقفلر
قیوب زیارتگاه ایتدی و سفریحصار خلقی دخی قرمان اوغلینك کتدوکین
18 کورب قلعه‌دن چقوب علی دده‌نك تنازین قلوب مبارك جسدین الدوب
حصار التنده دفن ایدوب آنوکدخی اوزرینه تربه یاپوب زیارتگاه

dahi bir nice zaman esneyip, hareket eyleyicek, bu kişiler Ali Dede'ye olan vakıᶜayı bir bir Karaman oğlu'na haber verdiler. Uğru-Kapı'dan taşra çıktığını, bunlar dahi karşı gelip, tuttuklarını, hisar bedenindeki halk çağrışıp "öldürme(yi)n, ol kişi *veli*dir„ dediklerini, bunlar dahi öldürüp, öldürenin elleri kuruduğunu, merhumun başı gövdesinden cüdâ düştükten sonra cesedinin üzerinde nice zaman dönüp *lâ ilâhe illâ'llah* âvâzı geldiğini, Beylerine *tafsîl*iyle ᶜarz eylediler. Karaman oğlu bu kişilerin cevaplarını işidip, başın dahi hareketini görücek can başına sıçrayıp, "Bire beni *er hışmına* oğrattınız„ deyip, Ali Dede'yi şehit edenin, buyurdu, boynunu vurdular. Andan Karaman oğlu, bir lahza, dahi tehir etmeyip, hemen o saat Sivri-Hisar'dan kalkıp, tâ Kütahya'ya gelince vurup, gaaret ettiler. Ol taraftan tâ Engüri'ye varınca ne Seyyid - Gazi'yi ve ne Bolvadin'i kodu, urdu. Elkıssa, ayağı bastığı yerlere zulmü kemalinde kıldı. Nesneler etti ki, dile almağa yaramaz. Ve dahi Akhisar'ı ve Bey-Şehri yakup yıkıp, viran eyledi. Andan oğradığı yerleri yaka boza vilâyetine vardı. Karaman oğlu, Ali Dede'nin mübarek başını alıp, bile gitmişti, iledip, Lârende'de defn edip, üzerine türbe yapıp, mübâlağa vakıflar koyup, *ziyâret-gâh* etti. Ve Sivri Hisar halkı dahi, Karaman oğlu'nun gittiğini görüp, kaleden çıkıp, Ali Dede'nin namazını kılıp, mübarek cesedini alıdıp, hisar altında defn edip, anın-dahi üzerine türbe yapıp, ziyâret-gâh

ایتدیلر شمدی دخی زیارتگاه‌در اعتقاد ایله تربه‌سنه زیارته کلان
خسته صحت و شفا بولوب کیدر رحمة الله علیه آندن سلطان مراد قرمان
3 اوغلنك یاغی اولوب ایللر اورب مسلمانلره اتدوکی حقارتلری اشیدوب
عسکر عظیم جمع اتدکدن صکره نه قدر کندویه تابع کافر چریسی
وارسه بله الوب کلوب قونیا چقوب قرامان اوغلی قاچوب طاشه کیردی
6 علاءالدین چلبی بن مراد خان باباسیله یوریب قرامان ایللرنی یقوب
لارنده‌ٔ اوردی قونیه‌ٔ و لارنده‌ٔ جمیع ولایتیله خراب اتدی اول وقت
اول قدر مظالم اولدیکم عثمان بکلرندن اول وقتدکین کمسه‌سی اول قدر
186a 9 ظلم اتمش دکلدی بونجه مظالمه سبب قرامان اوغلی ابراهیم بك اولدی |
و بالجمله قرامان اوغلنك خاتونی که سلطان مرادك قز قرنداشیدی انکله
دخی وزیری قره سروری سلطان مراده ویربدی ایتدی بنی دولتلو
12 سلطانمدن دلك ایدك ایرق توبهٔ ربنا بونك کبی بر ایش اتمیم دیدی
بونلر کلوب خونکارك ایاغنه دوشوب تضرع اتدلر همشیره‌سی خونکاره
ایتدی چون کلوب بنم اومی بیله خراب ایده‌جك ایدك بنی بوکا ویرب
15 ندردکز دیب تضرع ایدب اغلادی خونکار ترحم ایدب قره سروره
ایتدی سن بوینوکه الورمسین که ایرق شرت اتمیه قره سرور ایتدی
دولتلو سلطانم اولکی خطاسنده بن بله دکلدم و بو خطاسنه دخی رضام
18 یوغدی هب طورغود اوغلنلرینك اغواسیله اولدی کندو دخی خطاسنه
معترف اولوب بن قولکه ایتدی وار خونکاری اناندر صوچمی عفو اتدر دیدی

6 باباسیله : *FPaVy* — *AM*

ettiler. Şimdi dahi ziyâret-gâhdır. İ^ctikad ile türbesine ziyârete gelen hasta sıhhat ve şifa bulup gider. Rahmet ul-İlâhi ^caleyh. Andan Sultan Murad, Karaman oğlu'nun yağı olup, iller urup, müslümanlara ettiği hakaretleri işidip, asker-i azîm cem^c ettikten sonra, ne kadar kendiye tabi' kâfir çerisi varsa bile alıp, gelip, Konya'ya çıkıp, Karaman oğlu kaçıp, Taş'a girdi. ^cAlâeddin çelebi bin Murad Han babasiyle yürüyüp, Karaman illerini yakıp Lârende'yi urdu. Konya ve Lârende'yi cemi^c vilâyetiyle harap etti. Ol vakit ol kadar *mezâlim* oldu kim, Osman Beylerinden ol vakte-değin, kimsesi ol kadar zulm etmiş değildi. Bunca mezâlime sebep Karaman oğlu İbrahim Bey oldu. Ve bi'l-cümle Karaman oğlu'nun hatunu ki, Sultan Murad'ın kız kardeşiydi. Anınla dahi veziri Kara Server[1]'i Sultan Murad'a viribidi, eyitti: "Beni devletli Sultanımdan dilek edin. Ayrık, tevbe-i rabbenâ bunun gibi bir iş etmiyeyim„ dedi. Bunlar gelip Hunkâr'ın ayağına düşüp, tazarru^c ettiler. Hemşiresi Hunkâr'a eyitti. "Çün gelip benim evimi böyle harab edecek idin, beni buna verip niderdiniz?„ deyip, tazarru^c edip, ağladı. Hunkâr terahhum edip, Kara Server'e eyitti: "Sen boynuna alır-mısın ki, ayrık *şirret* etmeye„. Kara Server eyitti: "Devletli Sultanım, evelki hatasında ben bile değildim. Ve bu hatasına dahi rızam yoktu. Hep Turgud oğlanlarının iğvasiyle oldu. Kendi dahi hatasına *mu^cterif* olup, ben kuluna eyitti, var Hunkâr'ı inandır, suçumu affettir„ dedi.

[1] Server Ağa (bk. Şikâri, *Karaman Oğulları Tarihi*, s. 169 ve İndeks s. 38).

خونکار دخی قرمان اوغلینک یرامزلقلرینــه قالمیوب صــوچنی عفو
ایدب دونب کتدلر و بو حادثه هجرتك ســکز یوز قرق التســنده واقع
اولدی و دخی بو ییلده سلطان مراد اوغلی علاءالدین چلبی و فناری اوغلی 3
یوسف بالی و قاضی برهان‌الدین اوغلی زین‌العابدین وفات ایتدی

حکایت حرب دربند ازلادی

شیله روایت ایدرلرکه چون سمندره النوب ایچی اسلامیله طولدی 6
کفار قارن اغرسنه اوغریب ولق اوغلی وارب انکروس اتکنه | یاپشدی 186b
و هم قرامان اوغلنك انکروســه ایلچیسی واردی ایتدی سن اوتدن بن
برودن یوریلم روم ایلی ســنك اناطولی بنم اولســون عثمانلویی اورتادن 9
کوترەلم ولق اوغلنه دخی ایلین آلی‌ویرەلم دیدی اندن هجرتك سکز یوز
قرق سکزنده انکروس قرالی جمیع لشکرن ینقو ایله ولق اوغلنه قوشدی
بونلر بلغراطدن کچب کلوب الاجه حصــاری و نیشی و شهر کویی یاقب 12
یوریب تا ازلادی دربندنه دکن کلدلر سلطان مراد دخی قرامان اوغلیله
مصــالحه ایتمشــدی وارب کافری قرشولدی لکن کافر ازلادی دربندنك
ایچنه کیرب اوتردی خونکار دخی ازلادیه متوجه اولوب کلوب برقاچکون 15
انده اوترب قیش اولمغین اوغرشمغه مجال اولمیوب کافر دخی زبون اولوب
همان بر کیجه چکلوب کتدی و اول حینده بکلربکی قاسم پاشــا ایدی کافر
قچدی دیوب کافرك آردنجه کوندردیلر کافرك مکر پوسوسی وارمش بونلری 18
غافلاً اورتایه آلوب خلیل پاشانك قرنداشی محمود چلبی طوتدلر اول وقت

2 التســنده : PaAMVy ســکزنده F || 5 حکایت . . . ازلادی FPaVy : حکایت دربند ازلادی M — A

Hunkâr dahi Karaman oğlu'nun yaramazlıklarına kalmayıp, suçunu affedip, dönüp gittiler. Ve bu hadise hicretin sekiz yüz kırk altısında[1] vaki^c oldu. Ve dahi bu yılda Sultan Murad oğlu Alâeddin çelebi ve Fenârî oğlu Yusuf Bâli ve Kadı Burhaneddin oğlu Zeynel^cabidin vefat etti.

Hikâyet-i harb-i Derbend-i İzladi

Şöyle rivâyet ederler ki, çün Semendire alınıp, içi islâmile doldu, küffâr karın ağrısına uğrayıp, Vulk oğlu varıp, Ungurus eteğine yapıştı. Ve hem Karaman oğlu'nun Ungurus'a elçisi vardı, eyitti: "Sen öteden, ben beriden yürüyelim. Rumeli senin, Anadolu benim olsun. Osmanlı'yı ortadan götürelim. Vulk oğlu'na dahi ilini alıverelim„ dedi. Andan hicretin sekiz yüz kırk sekizinde[2] Ungurus kıralı[3] cemi^c leşkerini Yanko ile Vulk oğlu'na koştu. Bunlar Belgrad'dan geçip, gelip, Alaca Hisar'ı ve Niş'i ve Şehir-Köy'ü yakıp, yürüyüp, tâ İzladi derbendine değin geldiler. Sultan Murad dahi Karaman oğlu'yla musâlaha etmişti. Varıp, kâfiri karşıladı. Hunkâr dahi İzladi'ye müteveccih olup, gelip, bir kaçgün anda oturup, kış olmağın uğraşmağa mecâl olmayıp, kâfir dahi zebun olup, hemen bir gece çekilip gitti. Ve ol hînde Beylerbeyi Kasım Paşa[4] idi. Kâfir kaçtı deyip, kâfirin ardınca gönderdiler. Kâfirin meğer pususu varimiş. Bunları gaafilen ortaya alıp, Halil Paşa'nın kardaşı Mahmud Çelebi'yi tuttular. Ol vakit

[1] M. 12. V. 1442 — 30. IV. 1443
[2] M. 20. IV. 1444—8. IV. 1445.
[3] Ladislas IV. (1434—1444 yıllarında Polonya kırallığını Wladislas VI. adıyla yapan ve 1440 da Macar kıralı da seçilen zat).
[4] *S. O. IV.* 45.

بولی سنجاغن یردی چونکه انکروس قاچدی ولق اوغلی روم ایلی بکلرنه
بی قیاس عطالر ایدب خونکاری صلحه راضی اتدیلر خداوندکار دخی
187 a 3 ولق اوغلنه فلوری | همتیله ینه اقلیمنی وردی و دخی ولق اوغلنك ایکی اوغلن
توقات حبسندن چیقارب ینه اتاسنه کوندردی اما کوزلرنه میل چکلمشدی
اندن سلطان مراد ادرنیه کلیجك قز قرنداشیکه محمود چلبی‌نك خاتونیدی
6 ماتم صورتنده کلب خونکارك الن اوپب تضرع ایدب محمود چلبی‌نك
خلاصیچون خونکاره یلواردی خونکارك دخی اوزی کوینوب محمود
چلبیٔ صاتون الدی سمندرهٔ ینه کافره ویردی

9 ## حکایت اجلاس مراد خان ابنه محمد خان مکانه فی حیاته

روایتدرکه چون سلطان مراد ادرنیه کلدی خلیل پاشایه ایتدی اوغلمی
حال حیاتمده تخته کچورین تا که کوزم بقرکن کورم نه وجهله پادشاهلق
12 ایدر دیدی هماندم معنساده سلطان محمده آدم کوندروب کترتدلر و طوره‌خان
بکی دخی توقاتده بدوی چرداغه کوندردیلر زیرا اکثر کفارله اوغرشه
سبب اول اولدی و هم ولق اوغلیله دوستدر دیدلر اندن سلطان محمد کلب
15 مراد خان کندو اختیاریله سلطان محمدی تخته کچرب خلیل پاشایی
وزیر ایدب مولانا خسروی قاضی عسکر اتدی و قلان ترتیب دخی
یرلو یرنجه ایدی و سلطان مراد کندوسی شرابدار حمزه بکی و اسحاق
18 پاشایی سایر ندمایله الوب منسایه وارب فراغتله اوترب عیش
187b و نوشه مشغول اولدی |

9 حکایت AMVy : — FPa | اجلاس . . . (بن Vy) فی حیاته FPaVy : — AM || 11
پادشاهلق F : غزا PaAM — Vy || 19 - 18 عیش . . . اولدی A : — FPaMVy

Bolu Sancağını yerdi. Çünki Ungurus kaçtı, Vulk oğlu Rumeli Beylerine bî-kıyâs ᶜatâlar edip, Hunkâr'ı sulha râzi ettiler. Hudavendigâr dahi Vulk oğlu'na filori himmetiyle yine iklimini verdi. Ve dahi Vulk oğlu'nun iki oğlunu Tokat hapsinden çıkarıp, yine atasına gönderdi. Amma gözlerine mil çekilmişti. Andan Sultan Murad Edirne'ye gelicek, kız karındaşı ki, Mahmud Çelebi'nin hatuniydı, matem suretinde gelip, Hunkâr'ın elini öpüp, tazarruᶜ edip, Mahmud Çelebi'nin halâsiyçin Hunkâr'a yalvardı. Hunkâr'ın dahi *gözü göyünüp*, Mahmud Çelebi'yi satın aldı[1]. Semendire'yi yine kâfire verdi.

Hikâyet-i iclâs-ı Murad Han ibnehu Mehmed Han mekânehü fî hayatihi

Rivâyettir ki, çün Sultan Murad Edirne'ye geldi, Halil Paşa'ya eyitti: "Oğlumu hâl-i hayatımda tahta geçireyim. Tâki gözüm bakarken göre(yi)m, ne veçhile padişahlık eder„ dedi. Hemân-dem Manisa'da Sultan Mehmed'e adam gönderip, getirttiler. Ve Turahan Bey'i dahi Tokat'ta Bedevi Çardağ'a gönderdiler. Zira ekser-i küffârla *uğraşa* sebep ol oldu. Ve hem "Vulk oğlu'yla dosttur„ dediler. Andan Sultan Mehmed gelip, Murad Han kendi ihtiyâriyle Sultan Mehmed'i tahta geçirip, Halil Paşay'ı vezir edip, Mevlâna Husrev'i kazasker etti. Ve kalan tertip dahi yerli yerince idi. Ve Sultan Murad kendisi Şarabdar Hamza Bey'i ve İshak Paşa'yı sâir nüdemâyile alıp, Manisa'ya varıp, ferâgatle oturup, ᶜıyş ü nûşa meşğul oldu.

[1] Segedin andlaşması. (12. VII. 1444).

حکایت غزای وارنه

روایت ایدرلرکه چون مراد خان اوغلی محمد خانی تخته کچرب کندو
3 معنسا ده فراغت ایدب اوتردی قرامان اوغلی و ولق اوغلی اشـدب غایت
فرح اولدلر اندن فی الحال قرامان اوغلی انکروسه و ولق اوغلنه ایلچیلر
کوندەرب ایتدی نه طوررسز فرصت سیزکدر و بمدر و بالجمله شول قدر
6 هرزه و هذیان سویلدی کم بونلری حرکته کتردی و قرالی وینقویی تحریك
ایدب ایتدی نه طوررسین ترکه بوندن ایو فرصتمی بولورسین‌که عثمان اوغلی
دلو اولوب اوغلنی تخته کچردی کندو بادشاهلق اتمکه قادر اولمیوب چالیجی
9 عورتلرله باغلر بوجاغنده ییوب ایچب یورر دیدی القصه ینقو قرالك اوکنه
دوشب یوردلر و بو قرال اول قرالك اوغلدرکم کوکرجنلیکه کلشدی پس
طوغرو وارنیا یوردیلر اندن سلطان مراده مملکت خلقی غلو ایدب
12 ایتدلرکه کندو الکله مملکتی‌کی خرابه ویردك حیف دکلیدر نه طوررسین
دیدلر همان سلطان مرادك جان باشنه صحریوب سرب کلیبولیه کلوب
کوردیکم بوغازی کفار کمیلری طوتمش اندن سرب قوجه ایلندن الجه حصاره
15 کلدی بوطرفدن خلیل باشا دخی مراد خانی قرشولیب کلب حصار قرشوسنه
چادر قورب اوتردی اندن لشکر انده جمع اولوب خونکار دخی اول ارادن
188a کوچدی | الله تعالی‌یه توکل ایدب کفارك ازرنه هجوم ایدب قرشو وارب
18 یوللرنی بغلدی محصل وارنا طاغنده بولشب اوغرشدلر یانقو اناطولی
عسکرنه یوردی اناطولی چرسنی طوزتدی و اناطولی بکلر بکیسی شهید

1 غزای وارنه *FAVy* : — *M* || 6 ینقویی *AM* : — *FPaVy* || 8 پادشاهلق . . . اولمیوب *A* : — *FPaMVy*

Hikâyet-i Gazâ-yi Varna

Rivâyet ederlerki, çün Murad Han, oğlu Mehmed Han'ı tahta geçirip, kendi Manisa'da feragat edip oturdu, Karaman oğlu ve Vulk oğlu işidip, gaayet ferah oldular. Andan fi'l-hâl Karaman oğlu, Ungurus'a ve Vulk oğlu'na elçiler gönderip, eyitti: "Ne durursu(nu)z. Fırsat sizindir ve benimdir." Ve bi'l-cümle şol kadar herze ve hezeyan söyledi kim, bunları harekete getirdi. Ve kıralı ve Yanko'yu tahrik edip, eyitti: "Ne durursun? Türke bundan eyi fırsat mı bulursun ki, Osman oğlu, deli olup, oğlunu tahta geçirdi. Kendi padişahlık etmeğe kaadir olmayıp, *çalıcı* ʿavretlerle *bağlar bucağı*nda yiyip, içip yürür" dedi. El-kıssa, Yanko, kıralın önüne düşüp, yürüdüler. Ve bu kıral ol kıralın oğludur kim, Güvercinlik'e gelmişti. Pes doğru Varna'ya yürüdüler. Andan Sultan Murad'ın memleket halkı guluv edip, eyittiler ki, "Kendi elinle memleketini harâba verdin. Hayf değil-midir, ne durursun?" dediler. Heman Sultan Murad'ın can başına sıçrayıp, sürüp, Gelibolu'ya gelip, gördü-kim Boğaz'ı küffâr gemileri tutmuş. Andan sürüp, Kocaeli'nden Akça - Hisar'a geldi. Bu taraftan Halil Paşa dahi Murad Han'ı karşılayıp, gelip, Hisar[1] karşısına çadır kurup, oturdu. Andan leşker anda cemʿ olup, Hunkâr dahi ol aradan göçtü. Allahü teʿalâya tevekkül edip, küffârın üzerine hücum edip, karşı varıp, yollarını bağladı. Muhassal, Varna dağında buluşup, uğraştılar. Yanko Anadolu askerine yürüdü. Anadolu çerîsini *tozuttu.* Ve Anadolu Beylerbeyisi[2] şehit

[1] Anadolu Hisarı

[2] Karaca Paşa (*S. O. IV.* 59).

اولوب دخی نجه سنجاق بکلری دشدی تمام روم ایلی عسکری بو حالی
کوریجك کیك یره چکلب طاغلدلر خونکار همان قاپوسی خلقیله یالکز
3 قالجق قصــد اتدیکم اول دخی قجا طایی قرجه بك بو حاله واقف اولوب
فی الحال اتندن اینب خونکارك اتنه برك یاپشــب های دولتلو ســلطانم
نیلرسین اکر سن کیدجك اولورسـك کافر اردمزجه ادرنیه کلر دیب
6 خونکارك اتن قیو ورمدی یدب بر یوکسجك یره چقرب طوتب طورردی
اول وقت قزنجی طوغان درلردی بر یکیچری اغاسی واریدی قرجه بکه
قاقیب ایتدی بره قره یوزلو کیدی سلطان علاء الدین الدردك بوکره بکیمزه
8 دخیمی قصد اتدك قیوور کتسون دیدی قرهجه بك اصــلا مقید اولمدی
ســلطان مراد قرهجه بکه کافر بزی صدی قرجه دیدکجه قرهجه بك بز
انلری صیرز انشــاالله دردی و اول یرده دره دپه اولوب بر طار اولمغین
12 عسکر بر یره جمع اولمغه ممکن دکلدی پس بو دونن لشــکر کرویه نظر
188b ایدب کوردلرکه خونکارك سنجاغی بر قرار طورب طبل خانهسی | دوکلور
و بوزاوبجیلر هی غازیلر نریه قچرسز کافر صندی دیو چاغرشرلر فی الحال
15 بونلر دخی غیرت قشــاغن برکدب کافره قلج قویدلر بو حالده جنك
اولی طوررکن ینقو یوریب قراله کلب ایتدی اشته ترکی صدق نه طوررسن
سلطان مراد اوزرنه سن وارکه بکه ینه بك کرکدر دیدی بو ینقو قرالك
18 بکلر بکیدی بر حیله باز ملعوندی مرادی انکروسه بك اولمغدی اول سببدن
اول دیارده کندویه اطاعت اتمین کافر بکلرندن هر قنغی اولورســه

6 (652) - 2 همان . . . کوزنه آز کورنب FPaVy : دخی قپوسی خلقیله خونکار یاننده بر یره
جمع اولدیلر اما عسکر بر ییره جمع اولیمدی دره دپه ایدی ییر طاردی خونکار یاننده قرالوك کوزینه
آدم آز کورندی AM || 7 قزنجی Vy : قوزنجی F قوزنجی Pa

olup, dahi nice Sancak Beyleri düştü. Tamam Rumeli askeri bu hâli göricek, *geñ* yere çekilip, dağıldılar. Hunkâr hemen kapısı halkıyle yalnız kalıcak, kasd etti-kim, ol dahi kaça. Dayı Karaca Bey, bu hâle vakıf olup, fi'l-hâl atından inip, Hunkâr'ın atına berk yapışıp, "Hay devletli Sultanım. Neylersin? Eğer sen gidecek olursan, kâfır ardımızca Edirne'ye gelir„ deyip, Hunkâr'ın atını koyu-vermedi. Yedip, bir yüksecik yere çıkarıp, tutup, dururdu. Ol vakit Kazancı Doğan derlerdi, bir yeniçeri ağası var idi. Karaca Bey'e kakıyıp, eyitti: "Bire kara yüzlü *gidi.* Sultan ʿAlâeddin'i öldürdün. Bu kerre Beyimize dahi-mi kasd ettin. Koyu-ver gitsin„ dedi. Karaca Bey aslâ mukayyed olmadı. Sultan Murad, Karaca Bey'e: "Kâfir bizi sıdı, Karaca„ dedikçe Karaca Bey "Biz anları sıyarız, inşâallah„ derdi. Ve ol yerde dere tepe olup, yer dar olmağın, asker bir yere cemʿ olmağa mümkün değildi. Pes bu dönen leşker geriye nazar edip, gördüler ki, Hunkâr'ın sancağı ber-karar durup, tablhânesi döğülür. Ve bozavuncular "Hey gaziler, nereye kaçarsı(nı)z. Kâfir sındı„ diye çağrışırlar. Fi'l-hâl bunlar dahi gayret kuşağını berkidip, kâfire kılıç koydular. Bu halde ceng olı-dururken, Yanko yürüyüp; kırala gelip eyitti: "İşte Türk'ü sıdık. Ne durursun? Sultan Murad üzerine sen var ki, Beye yine Bey gerektir„ dedi. Bu Yanko kıralın Beylerbeyiydi. Bir hîle-bâz melʿundu. Murâdı Ungurus'a Bey olmaktı. Ol sebepten ol diyârda kendüye itaʿat etmeyen kâfir Beylerinden her hangi(si) olursa

[1] *S. O. III.* 252.

وارەلم ترکە شیلە ایدەلم بویلە ایدەلم دیب آلدیب کتورب ترکك بهادرلرینە
طوتی ویرب کندو قچردی قرالە واروب بوکرە اشمز راست کلمدی دردی
بو صورتلە انکروسك یرار بکلرندن قردوری قردوری آز قومشدی پس قرال 3
دخی مستدی ینقونك سوزنە اعتماد ایدوب النە برکوندر آلوب همان خونکارك
الاینە ات دپدی یقین واریجق نظر اتدی خونکارك یانندە اولن آدملر قرالك
کوزنە آز کورنب های ترکك بکنە ایو فرصت بولدم وارین طوتین دیب قامو 6
مراد قامو مراد دیوب هول هول دیورك یوردی یکیچری یارلوب قرال کلدی
ارالغە کیردی همان اتن سکیرلیب یقدیلر قرەجە حضر اینوب باشن کسمك 189a
استیجك کوسبدار مراد کوسبدار مراد دیو چاغردی حضر 9
مجال ورمیب فی الحال باشین کسدی کوندرە دیکب برکزدن تکبیر کتوردیلر
غازیلر قرالك باشن کوندردە کورب سونب درت یکا کافرلری قرمغە
باشلدیلر بی قیاس کافر قردیلر عربەلرین الدلر یغما اتدلر و کفارك بعضی 12
ینە بر یرە جمع اولوب طوردلر وارب انلرك دخی جمعیتین طاغتدلر شیلەکە
کشتەلر پشتە پشتە اولدی اهل اسلام شاذ اولدلر و بو فرحیتدە عزب
بك خونکاردن طورەخان بکی دلك ایدیب توقات حصارنك حبسندن 15
قورتردلر چونکە کافرلر صنب قچدی خونکار دونجك روم ایلی بکلربکیسی
داود بك کافرك آردنە دوشب بر کون بر کیجە قووب چوقلوق کافر
هلاك اتدی اندن سلطان مراد قرالك باشین بروسایە کوندردی اول 18
وقت جبە علی بروسادە صوباشیدی شهر خلقی ایلە قرشو وارب اول

6,7 قامو *FVy* : قانی *Pa* || 14-15 عزب بك *A* : عرب *FPaVy—M* || 16 خونکار دونجك *AM* : — *FPaVy* || 6 (654) - 18 اندن سلطان . . . طویم اتدلر *FPaVy* : — *AM* ||
19 جبە علی *Vy* : علی بك *F* نصرت پاشا *Pa*

"Varalım Türk'e şöyle edelim, böyle edelim„ deyip, aldayıp, götürüp, Türk'ün bahadırlarına tutu-verip, kendi kaçardı. Kırala varıp, bu kerre işimiz rast gelmedi„ derdi. Bu suretle Ungurus'un yarar Beylerinden kırdıra kırdıra az komuştu. Pes kıral dahi mestti. Y a n k o 'nun sözüne itimad edip, eline bir gönder alıp, hemen Hunkâr'ın alayına at tepti. Yakın varıcak, nazar etti. Hunkâr'ın yanında olan adamlar kıralın gözüne az görünüp, "Hay Türk'ün Beyine eyi fırsat buldum. Varayım, tutayım„ deyip. "*Kamu* M u r a d, kamu M u r a d„ deyip "*Hevl* ! hevl !„ diyerek yürüdü. Yeniçeri yarılıp, kıral geldi, aralığa girdi. Hemen atını, *sinirleyip* yıktılar. K a r a c a H ı z ı r [1] inip, başını kesmek isteyicek "Gospodar M u r a d, gospodar M u r a d„ diye çağırdı. H ı z ı r mecâl vermeyip, fi'l-hâl başını kesti. Göndere dikip, bir kezden tekbîr getirdiler. Gaziler kıralın başını gönderde görüp, sevinip, dört yana kâfirleri kırmağa başladılar. Bî-kıyâs kâfir kırdılar. Arabalarını aldılar, yağma ettiler. Ve küffârın bazı yine bir yere cem^c olup, durdular. Varıp, anların dahi cemi^cyetini dağıttılar. Şöyle ki küşteler püşte püşte oldu. Ehl-i İslâm şâd oldular. Ve bu *ferahiyyetle* A z e b Bey, Hunkârdan T u r a h a n Bey'i dilek edip, Tokat hisarının hapsinden kurtardılar. Çünki kâfirler sınıp kaçtı, Hunkâr dönücek, Rumeli Beylerbeyisi D a v u d Bey[2], kâfirin ardına düşüp, bir gün bir gece kovup, çokluk kâfir helâk etti. Andan Sultan M u r a d kıralın başını Bursa'ya gönderdi. Ol vakit C e b e A l i, Bursa'da Subaşıydı. Şehir halkı ile karşı varıp, ol

[1] *Aşıkpaşazade:* Koca Hızır.
[2] Davud Paşa (*S. O. II.* 323).

قرالك باشنه لولوفرده بولشدلر و قرالك باشی بر ظرف ایچنه قویلب
ازرنه بال قویمشلر تا کم وضعی تغییر اولمیه اندن باشی چقرب صاچندن یاپشب
3 لولوفر صوینه چلقیوب یونجق همان شمدی کسلمشه دوندی اندن باشی
الوب کوندره دیکب دولتلو خونکار غزای اکبر اتمش دیوب اول کلهٔ
محله محله طبل و نقاره برله کزدورب شهری دونتدلر و باش کتورن قوله
6 مبالغه ایله نسنه‌لر ویرب طویم اتدلر اندن کافر صنب طاغلدقدنصکره
189 b مجموع لشکر سالم و غانم دونب | کلب سلطان مراده دعا ایدب دولتلو
سلطانم غزای اکبر مبارك اولسون دیدلر اندن سلطان مراد بیوردی
9 اول قچان بکلره عورت طونن کیدورب تحقیر ایدك دیدی ینه بکلر
دیرلوب دلك ایدب ایتدلر دولتلو سلطانم بنوك کبی حال عجب اولمز
بحمدالله و المنه که منصور و مظفر اولدکز انلره کندو یوزلری قره‌سی
12 یتر دولتلو سلطانم یوزلمسون دیدلر سلطان مراد دخی عفو ایدب فارغ
اولدی اندن اطرافك بکلرنه کافر اسیرلریله ارمغانلر کوندردلر و مصر
سلطاننه عزب بکی کوندرب خیلی جبه‌لو کافر کوندرب جبه کوستردلر
15 و سلطان مصر دخی بو جبه‌لو کافرلری کورب الله ینصر ابن عثمان دیب
اول جمعه هب مسجدلرده خطبهٔ مراد خان آدنه اوقودب عزب بکنه مبالغه
ایله نسنه وردی اندن سلطان کافری صدغی کبی همان طغرو ادرنیه کلوب
18 ینه تختنه کچب اوتورب سلطان محمدی ینه معنسایه کوندردی و دیرلرکه
خلیل پاشا و اسحاق بك و عیسی بك و سایر بکلر اتفاق ایدب سلطان

kıralın başına Nilüfer'de buluştular. Ve kıralın başı bir zarf içine koyulup, üzerine bal koymuşlar. Tâ-kim, vaz^cı tağyîr olmaya. Andan başı çıkarıp, saçından yapışıp, Nilüfer suyuna çalkayıp, yunucak, hemen şimdi kesilmişe döndü. Andan başı alıp, göndere dikip, "Devletli Hunkâr gazâ-yi ekber etmiş„ deyip, ol kelleyi mahalle mahalle tabl ve nakkare birle gezdirip, şehri donattılar. Ve başı getiren kula mubâlağa ile nesneler verip, doyum ettiler. Andan kâfir sınıp, dağıldıktan-sonra mecmu' leşker sâlim ve gaanim dönüp, gelip Sultan Murad'a du^câ edip, "Devletli Sultanım, gazâ-yi ekber mübârek olsun„ dediler. Andan Sultan Murad buyurdu: "Ol kaçan Beylere *^cavret donun* geydirip, tahkir edin„ dedi. Yine Beyler derilip, dilek edip, eyittiler: "Devletli Sultanım, bunun gibi hal ^caceb olmaz. *Bi-hamdi-llah ve'l-minne* ki, mansûr ve muzaffer oldunuz. Anlara kendi yüzleri karası yeter. Devletli Sultanım yüzlemesin„ dediler. Sultan Murad dahi affedip, fâriğ oldu. Andan etrafın Beylerine kâfir esirleriyle, armağanlar gönderdiler. Ve Mısır Sultanına Azeb Bey'i gönderip, hayli cebeli kâfir gönderip, cebe gösterdilar. Ve Sultan-ı Mısır dahi bu cebeli kâfirleri görüp, *Allah, yansur ibn Osman* deyip, ol cuma hep mescitlerde hutbeyi Murad Han adına okudup, Azeb Bey'e mubâlağa ile nesne verdi. Andan Sultan kâfiri sıdığı gibi, hemen doğru Edirne'ye gelip, yine tahtına geçip, oturup [1], Sultan Mehmed'i yine Manisa'ya gönderdi. Ve derler ki, Halil Paşa ve İshak Bey[2] ve İsa Bey[3] ve sâir Beyler ittifak edip, Sultan

[1] 9. XI. 1444.
[2] İshak Paşa (*S. O. I.* 423-424).
[3] Uzguroğlu İsa Paşa (*S. O. III.* 610).

محمده ایتدلر اتاکی تخته تکلیف ایله اول خود کچب اوترمز رعایت ایدب
یرنه کلسون دیدلر اندن سلطان محمد دخی صباح دیوانه کلیجك | آتاسنی 190a
تخته دعوت اتدی سلطان مراد دخی کچمزلنب وزرادن یکا نظر ایدوب 3
سز نه درسز دیدی خلیل پاشا ایتدی نوله سلطانم بیورك خونکارمزك
خاطرجغی خوش اولسون دیدی اندن سلطان مراد خان عز و نازله تخته
کچب اوترب ارتهسی آوه چقدی آندن وزرایه امر اتدیکه سلطان محمدك 6
مصالحی هر نه ایسه کوری ورب صاروجه پاشایله ابراهیم پاشایی بله قوشب
ینه معنیسایه کوندردلر آندن سلطان محمد دخی خلیل پاشانك بو حیلهسنه
واقف اولب متحیر اولب ایتدی اکر الله تعالی بکا دولت وررسه بن دخی 9
سکا ایدم دیوب کوکلدن کین بغلدی و آندن زغنوس پاشایی دخی عزل
ایدب بالیکسریه کوندردلر وارب انده متقاعد اولدی و بو غزا هجرتك
سکز یوز قرق سکزنده واقع اولدی 12

حکایت فتح اقچه حصار

شویله روایت ایدرلرکه مراد خان غازی برکون اوتورب صحبت
ایدرکن ارنود بکی اسکندر بکك عموسی اوغلی حمزه بك کلوب ایتدی 15
دولتلو سلطانم ارنود ولایتنك بعضی اسکندره یاغی اولدی اکر سلطانم
بیوررسه وارهین سلطانمه آقچه حصاری آلی ورهین دیدی خونکار بونك
خبرن پاشالرله طانشدلر | پاشالر ایتدلر سلطانم کندی وارمق دخی یکدر 190b 18
دیدلر پس مکمل یراق کورب سلطان محمدی دخی معنسادن کتردب اول

Mehmed'e eyittiler: "Atanı tahta teklif eyle. Ol hod geçip, oturmaz. Ri^câyet edip, yerine gelsin„ dediler. Andan Sultan Mehmed dahi sabah Divân'a gelicek, atasını tahta davet etti. Sultan Murad dahi geçmezlenip, vüzerâdan yana nazar edip, "Siz ne dersi(ni)z?„ dedi. Halil Paşa eyitti: "Nola Sultanım, buyurun, Hünkârımızın hatırcığı hoş olsun„ dedi. Andan Sultan Murad Han ^cizz ü nâzla tahta geçip, oturup, ertesi ava çıktı. Andan vüzerâya emr etti ki, Sultan Mehmed'in mesâlihi her ne ise görü-verip, Saruca Paşayla İbrahim Paşa'yı bile koşup, yine Manisa'ya gönderdiler. Andan Sultan Mehmed dahi, Halil Paşa'nın bu hiylesine vakıf olup, mütehayyir olup, eyitti: "Eğer Allahü te^calâ bana devlet verirse, ben dahi sana edem„„ deyip, gönülden kin bağladı. Ve andan Zağanos Paşa'yı dahi azl edip, Balıkesir'e gönderdiler. Varıp, anda müteka'id oldu. Ve bu gazâ hicretin sekiz yüz kırk sekizinde[1] vaki' oldu.

Hikâyet-i feth-i Akça-Hisar

Şöyle rivâyet ederler ki, Murad Han Gazi, bir gün oturup, sohbet ederken, Arnavud Beyi İskender Bey'in ^camu(ca)sı oğlu Hamza Bey gelip, eyitti: "Devletli Sultanım, Aranavud vilâyetinin bazı(sı) İskender'e yağı oldu. Eğer Sultanım buyurursa, varayım, Sultanıma Akça-Hisar'ı alı-vereyim„ dedi. Hunkâr bunun haberini Paşalarla danıştılar. Paşalar eyittiler, "Sultanım kendi, varmak dahi yeğdir„ dediler. Pes mükemmel yarak görüp, Sultan Mehmed'i Manisa'dan getirdip, ol

[1] M. 20. IV. 1444 — 8. IV. 1445. (Varna savaşı: 10. XI. 1444).

سفره بله الدی کتدی اندن قلقوب یوریب کوچ به کوچ منزل بر منزل
جابجا وسعت اوزره وارب اقچه حصارك اوزرنه دوشب ایکی آی مقداری
3 اکردب ایو جنکلر اولوب التمدی آخر صوینك خزینه‌سین بولوب صوینی
دشدلر یابانه صلدلر صوسزلقدن بوکالب حصاری وردلر ایو طیوملقلر
اولدی و انك فتحیله ولایتنك دخی اکثری فتح اولدی بو فتحك تاریخی
6 هجرتك سکزیوز اللی برنده واقع اولدی اندن مراد خان غازی قصد اتدیکم
چریه دستور ویره ودین طرفندن خبر کلدیکم انکروس مبالغه لشکرله
و یخشی یراغیله کلی‌یورر دیو همان خونکار دخی طغرو صوفیایه یوردی
9 و روم ایلی لشکرنه دستور وردی و اناطولیه ایتدی سیز خرجلقجی کوندرك
اوکزدن خرجلق کتردك دیدی کندو صوفیاده اوتوردی

حکایت غزای کوس اووا

12 روایت اولنورکه سلطان مراد خانه خبر کتربب ایتدیلر سلطانم
بلغراطدن کچن کافرك حدی و حصری یوق طورمیب کچه یورر دیدیلر
و شیله اولدیکم نفیر عام ایدوکنه حکم اولندی دیدیلر اندن خونکار
15 ایتدی بو دخی ولق اوغلنك شیطانلغیدر هله بو کلن کافرلر کم
191a کلیورر جاسوسلدك بلك کمدر دیدی اندن مارتلوس طوغانی کوندردیلر |
وارب خبرلرین الدیلر ینه کلب ایتدی بو کلنك بری‌له بانیدر و بری
18 چه بانیدر و بری‌لك باندر و بری سکولت باندر و بونلرك هر بری انکروس
ولایتنك اولو پادشاهلریدر و هر بری قراله مانند بانلردر اما منبع فساد ینه

1 قلقوب . . . وسعت اوزره F : — PaAMVy || 4 یابانه صلدلر F : — PaAMVy || 11 حکایت FPaVy : — AM | غزای کوس اووا FPaVy : + بو غزاده نفیر عام اولمشدر A — M || 18 سکولت M : سکوات A—FPaVy

sefere bile aldı, gitti. Andan kalkıp, yürüyüp göç, be - göç, menzil ber-menzil, câ be-câ vüsᶜat üzere varıp, Akça-Hisar'ın üzerine düşüp, iki ay mikdarı eğirdip, eyi cengler olup, alınamadı. Âhir suyunun hazinesini bulup, suyunu deştiler, yabana saldılar. Susuzluktan bunalıp, hisarı verdiler. Eyi doyumluklar oldu. Ve anın fethiyle, vilâyetinin dahi ekseri feth oldu. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz elli birinde [1] vaki oldu. Andan Murad Han Gazi, kasd etti-kim çeriye *destur vere.* Vidin tarafından habcı geldi-kim Ungurus mübâlağa leşkerle ve yahşi yarağıyle geli - yürür„ diye. Hemen Hunkâr dahi doğru Sofya'ya yürüdü. Ve Rumeli leşkerine destur verdi. Ve Anadolu'ya eyitti: " Siz harçlıkçı gönderin, evinizden harçlık getirdin„ dedi. Kendi Sofya'da oturdu.

Hikâyet-i gazâ-yi Kos-Ova

Rivâyet olunur ki, Sultan Murad Han'a haber getirip, eyittiler. "Sultanım, Belgrad'tan geçen kâfirin haddi ve hasrı yok. Durmayıp, geçe-yürür„ dediler. Ve şöyle oldu-kim, neflr-i ᶜâm idiğine hükm olundu„ dediler. Andan Hunkâr eyitti: "Bu dahi Vulk oğlu'nun şeytanlığıdır. Hele bu gelen kâfirler kim, geli-yürür, casusladın, bilin kimdir?„ dedi. Andan Martelos Doğan'ı gönderdiler. Varıp, haberlerini aldılar. Yine gelip, eyitti: "Bu gelenin biri Leh banıdır. Ve biri Çeh banıdır. Ve biri Lök [2] banıdır. Ve biri Sikület [3] banıdır. Ve bunların her biri Ungurus vilâyetinin ulu pâdişahlarıdır. Ve her biri kırala mânend banlardır. Amma menba'-ı fesad yine

[1] M. 19. III. 1447 — 6. III. 1448.

[2], [3] bk. Âşıkpaşaoğlu Ahmed Âşıkî, *Tevârîh-i Âl-i Osman.* nşr. Çiftçioğlu N. Atsız, İstanbul 1947, s. 186.

ینقودر اوکلرنه دوشب کترن اولدر دیدی

بيت :

کبروترسا غربه داکن هرنه وار اونکروسه ویردی لشکر بی شمار
که ایده‌لر غازی مراد یله نبرد قیللر آنك وجودین خاك وکرد

مراد خان انلرك حقیقتن تمام بلیجك توکلت علی‌الله دیب صوفیدن طوغرو یوردی اما جمیع ولایتنك عسکرن جمع اتمشدی حتی قرامان اوغلندن دخی لشکر کلشدی اندن یولده خونکار جبلوبی جبه سزدن سچمك استیوب جمیع عسکرك جبه‌لوسین کورب قرامان اوغلندن کلن لشکرك بکنه ایتدی سندخی عسکرکی جمع ایت جبه‌لوسن کوره‌لم دیدی سلطان مراد بویله دیجك اول دخی لشکرنی جمع ایدب اورتایه کتردی کوردلرکه جمله قلتاق ایرلو یرتماج کورکلو اورج قوشقلو قبلق دلبندلو قایش اوزنکلو قلجی باغی ایپلو طورغودلونك نقدر آت اوغریسی وارسه انلری کوندرمش سلطان مراد بونلری کورب کولب ایتدی لشکری دخی اکا تك دلن طوتب نفاق اتمسه ایسم یرنده اوترسه دیدی اندن دشمنك ازرنه نیت غزا دیب یوردی استعجالله آشیان غزایه طوغرو پرواز ایتدی کوه و بیابان عسکر بر وجهله احاطه ایلدی کی عسکر ایاغی دکمدوکی ال آیاسی مقداری کدوك قلمدی

بيت :

قلمدی بر رخنه آدم طولمیه یا بر آدم یرکه عسکر اولمیه

Yanko'dur. Önlerine düşüp, getiren oldur„ dedi.

Beyit:

Gebr ü tersâ garba-değin her ne var?
Ungurus'a virdi leşker *bî-şümâr*
k'ideler Gazi Murad ile neberd
Kılalar anın vücudun hâk ü gerd.

Murad Han anların hakikatini tamam bilicek, *tevekkeltü ᶜalellâh* deyip, Sofya'dan doğru yürüdü. Amma cemiᶜ vilâyetinin askerini cemᶜ etmişti. Hatta Karaman oğlu'ndan dahi leşker gelmişti. Andan yolda Hunkâr cebeliyi cebesizden seçmek isteyip, cemiᶜ askerin cebelisini görüp, Karaman oğlu'ndan gelen leşkerin Beyine eyitti: "Sen dahi askerini cemᶜet. Cebelisini görelim„ dedi. Sultan Murad böyle deyicek, ol dahi leşkerini cemᶜ edip ortaya getirdi. Gördüler ki, cümle kaltak eyerli, yırtmaç kürklü, *örmeç* kuşaklı, *kabalak* tülbendli, kayış özengili, kılıcı bağı ipli, Turgudlu'nun ne-kadar at *uğru*su varsa anları göndermiş. Sultan Murad bunları görüp, gülüp eyitti: "Leşkeri dahi ana *tek.* Dilini tutup nifak etmese, epsem yerinde otursa„ dedi. Andan düşmanın üzerine niyyet-i gazâ deyip, yürüdü. İstiᶜcalle *âşiyân*-ı gazâya doğru pervâz etti. Kûh ü *beyâbân*ı, asker bir veçhile ihâta eyledi ki, asker ayağı değmediği, el ayası mikdarı gedik kalmadı.

Beyit:

Kalmadı bir *rahne* âdem dolmaya
yâ bir âdım yer ki asker olmaya.

---

(661) بيت . . . كرد *A* : — *FPaMVy* || (662) 15 - 18 استعجالله . . . جهان *A* : — *FPaMVy*

بوجمله ایله حضرت پادشاه گردون بارگاهك عدل و سیاستی برمثابه‌ده ایدیکی
رهگذار عسکرنده اصحاب زراعتدن بر فرده دری دکلو زیان اولمیوب
3 بر چوبه زیان ایرکورن بیك چوب گران یردی بر دانه بغدای یین آدم
کلشن قبولندن مردود اولوردی بر خوشه ضایع ایدنك دانه کبی
نیجه کره باشی دوکلور اندن جانی چقردی علف و جو زیانی ایلینه جودان
6 دیدلریدی اکن یانندن کیچن آتلروك باشن قلدوروب ایلی اسی باشن
ترکیده بولوردی ترکه‌یه بقمغه زهره‌سی یوغیدی

نظم :

9 چاوشلر یوریوب یوقلاردی خلقی — یریه قوردی امر شهله آنی
کورن دیردی لاکین یانده‌غی یه — جو اوش ایردی قضای نا کهانی

بو اسلوبه عدل و داد و سیاست بی عدادیله طی مراحل و قطع
12 منازل ایدوب عنان کامرانی قورشونلی کلیسایه دوغرو روانه اولمش ایدی
هرکون اطراف ممالکدن عساکر مقررهٔ سپاهدن غیری اردوی همایونه
ملاقی اولور کوکللو غازیلروك نهایتی یوغ ایدی سوار و پیاده مار و مور
15 ساغشنجه یغمور کبی یغار ایدی سائر عسکر شیر پیکر کی آنلر ایله
بایر سایر دره دپه مالامال ایدی

نظم :

18 بر بونك مانندی جمع بی‌کران — کورمدی کورمز دخی چشم جهان

قورشونلو کلیسایه واریجق کفاروك کوس اوایه کلوب جمع اولدغن بلب همان

Bu cümle ile hazret-i padişah-ı *gerdûn-bârigâhın* ʿadl ü siyaseti bir *mesâbe*de idi- ki, *rehgüzâr*-ı askerinde eshâb-ı zına-atten bir ferde darı deñlu ziyan olmayıp, bir çöpe ziyan *irgüren* bin *çûb*-ı *girân* yerdi. Bir dane buğday yiyen adam *gülşen*-i ka-bûlünden *merdûd* olurdu. Bir *hûşe* zâyiʿ edenin dane gibi nice kerre başı döğülür, andan canı çıkardı. ʿAlef ve *cev* ziyanını eyliyene *cevdân* dedileridi. Ekin yanından geçen atların başını kaldırıp, ili issi başını *terki*de bulurdu. *Tereke*ye bakmağa zehresi yoktu.

Nazım:

Çavuşlar yürüyüp yoklardı halkı, Yerine kordı emr-i şehle anı.
Gören dirdi lâkin yanındagiye, Çü üş irdi kazâ-i nâgihâni.

Bu üslûba *ʿadl ü dâd* ve siyaset-i *bî-ʿıdâd* ile *tayy*-ı *merâhil* ve *kat*ʿ-ı menâzil edip, ʿinân-ı *kâmrânî* Kurşunlu Kilise'ye doğru revâne olmuş idi. Hergün etrâf-ı memâlikden asakir-i mukarrere-i sipahtan gayri, ordu-yı hümâyûna *mülâki* olan gönüllü gaazilerin nihayeti yok idi. Süvar ve piyade, mâr u *mûr sağışı*nca yağmur gibi yağar idi. Sâir asker-i *şîr-peyker* ki anlar ile bayır sayır, dere tepe *malâmâl* idi.

Nazım :

Bir bunun mânendi cemʿ-i *bî-kerân*,
Görmedi, görmez dahi çeşm-i cihân.

Kurşunlu Kilise'ye varıcak, küffârın Kon-Ova'ya gelip, cemʿ olduğunu bilip, hemen

191b اوزرنه| سورب جمعه كون كون طوغركن كفارله بولشدى همانكه سلطان مراد
كفار لشكرنى كوردى درحال اتندن اينب ايكى ركعت حاجت نمازين
3 قلب الله تعالى‌يه نياز ايدب يزن طپراغه سورب ايتدى يا الهى سيدى
و مولايى بو بر بولك بيچاره مؤمن قوللروكى بنم كناهم چوقلغندن اوترى
كفار النده زبون ايتمه الهى حبيبك حرمتيچون امتن سن سقله و سن
6 منصور و مظفر ايله ديب باشين قلدرب نيازدن فارغ اوليجق همان نيت
غزا ديب آتنه سوار اولدى اندن سلطان مراد خان غازى سنجاقلرين
چوزب كوسلر چالنوب نقاره‌لر كومبر كومبر دوكلوب آلايلر مكمل
9 و مرتب ايدوب ميمنه و ميسره آراسته اولوب صفين و سماطين قلب و جناح
يمين و يسار آرايش قلديلر اندن چاوشلر چاغرشوب قانى او سلطان
اتمكين ييلر جان و باش اوينرز دينلر صلادر بكون ارلر ميدانده كموك
12 اناسى ار طوغردى غزا خلعتِ كموك بوينه بچلدى اجل قدحى كموك
النه صونلدى قانِ ايمدى اول ارلك دعوى‌سن قلنلر كلسون كوره‌لوم
ديديلر چون اكى عسكر بربرينه مقابل اولوب پهلوانلر مبارزلر آت دپوب
15 ميدانه كيروب جولان كوستروب جنك ايتديلر اول اكى دريا كبى لشكر
بو يكادن اسلام عسكر اول يكادن كفار لشكرِ بربرينه قيلچلر صلديلر
كورزلر سكولر اورديلر بربرينك اوستنه آتلر صلديلر اولدم ايچنده عجايب محكم
18 جنكلر اولدى كفارك برنچه سنجاغى النّدى و اول كيجه ارتيدك آتنه
اوغولدن بى خبر قرنداش قرنداشدن بى خبر يار ياردن بى خبر طوپلر توفكلر

7 - 17 اندن . . . آتلر صلديلر : *A* — *FPaMVy* || 18 كفارك . . . اول كيجه : *FPaAM* — *Vy* || 18 - 19 آتنه اوغولدن . . . . توفكلر : *A* — *FPaMVy*

üzerine sürüp, cuma günü gün doğarken küffârla buluştu. Heman-ki Sultan M u r a d küffar leşkerini gördü, derhal atından inip, iki rekât *hâcet namazını* kılıp, Allahü Te^câlâya niyaz edip, yüzünü toprağa sürüp, eyitti: "Yâ İlâhî, seyyidî ve mevlâyî! Bu bir bölük bî-çâre mü'min kullarını, benim günahım çokluğundan ötürü küffâr elinde zebûn etme. İlâhî, *habîb*in hürmetiyçin ümmetini sen sakla. Ve sen mansûr ve muzaffer eyle„ deyip, başını kaldırıp, niyazdan fâriğ olıcak, heman niyyet-i gazâ deyip, atına süvar oldu. Andan Sultan M u r a d Han Gazi, sancaklarını çözüp, *kûs*lar çalınıp, nakkareler gümbür gümbür döğülüp, alaylar(ı) mükemmel ve müretteb edip, meymene ve meysere ârâste olup, *saffeyn ü simâteyn*, kalb u cenâh, yemîn u yesâr *ârâyiş* kıldılar. Andan çavuşlar çağrışıp, "Kani o sultan ekmeğini yiyenler; can ve baş oynarız diyenler, *salâ*dır. Bugün erler meydanında kimin anası er doğurdu? Gazâ hil^catı kimin boynuna biçildi? Ecel kadehi kimin eline sunuldu? Kani, imdi ol erlik davasını kılanlar, gelsin görelim„ dediler. Çün iki asker biribirine mukabil olup, pehlivanlar, mübârizler, at tepip, meydana girip, cevelân gösterip, ceng ettiler. Ol iki derya gibi leşker, bu yandan islâm askeri, ol yandan küffâr leşkeri birbirine kılıçlar saldılar, gürzler, süğüler vurdular. Birbirinin üstüne atlar saldılar. Ol-dem içinde ^cacayib muhkem cengler oldu. Küffârın bir nice sancağı alındı. Ve ol gece erteyedek ana oğuldan bî-haber, kardeş kardeşten bî-haber, yâr yârdan bî-haber, toplar tüfekler

آوازندن قولقلر کر اولدی چغاغندن بینلر طوکدی اوقلر غژولدوسندن
هوا یوزنده پڑیلر قورقدی اول اولو جنکوك هیبتندن دریا دبنده بلقلر
3 اورکدی طاغ جانه‌ورلری وطنلرن قیوب کتدی کوودن ینقودن آتلر
کشنشمه‌سندن ارنلر نعره‌ســندن های و هوی نفیرندن زهره‌لر چاك اولدی
نجه‌لروك قورقودن اودی صتدی نجه‌لروك باشی کتدی قان ارماق کبی اقدی
6 بخاردن توزدن هوانك یوزی قپقره اولدی جان الجی جان المقدن یورلدی
اول اکی لشکردن اولقدر ار قرلدی تا صباحه دکن جنك ایتدیلر بری برندن
دنمیب جمعه ارتسی کرو عظیم جنك اوانب نجه بکلر و نجه غازیلر شهید
9 اولدی و کفاروك دخی نجه بانلری مقتول اولدی و نجلرین دخی دری
طوتدلر اندن ینقو ملعون ینه اناطولی اوزرینه اوغریوب کفار
ملاعین آنی کوروب بونلر دخی بر اوغوردن اناطولی اوزرینه آتلر
12 صالدیلر و سرخوش کافرلر اون قلوب اناطولی غازیلرینه قلیج یالك ایدوب
حمله قلدیلر آناطولی شهبازلری کوردی‌کیم کفار لشکری اوزرلرینه اوغردی
الله الله کتوروب دخی کافری اله الوب بر وجهله قردیلرکیم آدم نبی زمانندن
15 برو بو وجهله نبرد اولمامشدی که صقسلر الده دموری موم ایدوب طشی
نالان ایدرلریدی هر بری نازك نوالرده مرادنجه بیومش مردانه بهادرلر ایدی

بیت :

18 روم ایلی خلقی ایچنده بو مثل مشهوردر — سویلنور اوجلرده اولدن بلور هر کمسنه
قلقنك کر یوقسه جنك اجره نولدك یا زبون — اناطولوك ده‌می یوق طوت اوکه وار دوشمنه

1 - 7 آوازندن . . . جنك ایتدیلر *A* : — *FPaMVy* || 8 نجه غازیلر *Pa* : — *FAMVy* ||
10 - 19 اناطولی . . . دوشمنه *A* : — *FPaMVy*

âvâzından kulaklar *ker* oldu. *Çoğağu*ndan beyinler döndü. Oklar gıjıldısından hava yüzünde periler korktu. Ol ulu cengin heybetinden derya dibinde balıklar ürktü. Dağ canavarları vatanlarını koyup gitti. *Küv*den, *yanku*dan, atlar kişnemesinden, erenler na^crasından, hây u hûy *nefîrinden* zehreler çâk oldu. Nicelerin korkudan ödü *sıttı*. Nicelerin başı gitti. Kan ırmak gibi aktı. Buhardan, tozdan havanın yüzü kap-kara oldu. Can alıcı can almaktan yoruldu. Ol iki leşkerden ol-kadar er kırıldı. Tâ sabaha değin ceng ettiler. Biribirinden dönmeyip, cumartesi geri ^cazîm ceng olunup, nice beyler ve nice gaaziler şehid oldu. Ve küffârın dahi nice banları maktul oldu. Ve nicelerini dahi diri tuttular. Andan Y a n k o mel^cun yine Anadolu (leşkeri) üzerine uğrayıp, küffâr-ı *melâ^cîn* anı görüp, bunlar dahi bir uğurdan Anadolu (leşkeri) üzerine atlar saldılar. Ve sarhoş kâfirler *ün* kılıp, Anadolu gaazilerine kılıç yalın edip, hamle kıldılar. Anadolu *şehbaz*ları gördü kim, küffâr leşkeri üzerlerine uğradı. Allah Allah getirip, dahi kâfiri ele alıp, bir veçhile kırdılar kim, Â d e m *nebî* zamanından beri bu veçhile neberd olmamıştı ki, sıksalar elde demiri mum edip, taşı *nâlân* ederlerdi. Her biri nâzik *nevâ*larda muradınca büyümüş merdâne bahadırlar idi.

Beyit:

Rumeli halkı içinde bu *mesel* meşhurdur,
Söylenür uclarda evvelden bilür her kimesne,
Kalkanın ger yok ise ceng içre noldun ya zebûn,
Anadollun da mı yok tut öne, var düşmene,

. اندن اناطولی شهبازلری و کرچك روم ایلی دلیرلرینك سپرلری تکنه‌لره
دونوب قلیجلری یرمه‌لره و کوندرلری سوکنلره بکزردی بیللرنده‌کی سید
غازی مفتوللری دکرمن طاشلرینه دونوب مهموز چقرغی دخیٔ چرخلری
ایدی قرتاللیلروك بشلرینه دولت قوناجغنه همایی ادلری دال اولمشدی
دری تقیه‌لی دلیلروك آتلری بوینندغی اوتن ذللر دورتوشدکلری کفارك
ناله و فغانلری ایدی

بیت :

آتلری بویننده کم هر بر دلینك وار ایدی صنمه ذللردر اوتانلر نالهٔ کفار ادی

بو طرز غریب و طور عجیب ایله بولك بولك کافرلره کوپکسز قوینه
قورد کیرور کبی قویلدیلردی نیجه‌لروك باشی کوده‌سندن جدا دوشدی و
نیجه‌لر ملك و خانماندن آیرو دوشدیلر و نیجه‌لر اتاسین یاوقلوب قرنداشن
بولمادی و رعدوار طوپلر و ضربوزانلر آوازندن عالم زلزلیه کلوب کوه‌قاف
یرندن اوینیوب کوکلر یبر اوستنه یغلدی صاندیلر غازیلر کفاری شول
وجهله قردیلرکیم قهرمانلر کورسه قان قشنوردی و نریمانلر کورسه نرم
اولوردی کونش زوالدن آیرولدوغی وقت اول پیر بی زوال الله سلطان
مراده فرصت و نصرت ویروب اهل اسلامه قوت و هیبت ویروب لشکر
کفاری یرندن قوپروب سنجاقلرین اوزرینه دیکوب انده دخی قرار قلمیوب
بار وبنکاه و خیل وحشم یرنده قیوب ینقو ملعون ینه قچدی کافر عسکرنده عربه‌لر
وار ادی‌که اندن اسلام عسکرنه طوبلر آترلردی غازیلراوزرینه قویلوب عربه‌لروك

1 - 18 اندن . . . ینقو ملعون A : — FPaMVy || 18-19 کافر عسکرنده . . . عربه‌لرك A :
FPaMVy—

Andan Anadolu şehbazları ve gerçek Rumeli dilîrlerinin siperleri *tekene*lere dönüp, kılıçları *yarma*lara ve *gönder*leri *söğenler*e benzerdi. Bellerindeki Seyyit Gazi *meftûl*leri değirmen taşlarına dönüp, mahmuz çıkırığı dahi çarkları idi. *Kartallı*ların başlarına devlet konacağına *hümâyî* atları *dal* olmuştu. Deri takkeli *deli*lerin atları boynundaki öten ziller, dürtüştükleri küffârın *nâle* vü figanları idi.

Beyit:

Atları boynunda kim her bir delinin var idi.
Sanma zillerdir ötenler, nâle-i küffâr idi.

Bu tarz-ı garîb ve tavr-ı ᶜ*acîb* ile bölük bölük kâfirlere, köpeksiz koyuna kurt girer gibi koyuldulardı. Nicelerin başı gövdesinden cüdâ düştü. Ve niceler mülk ü hânümandan ayrı düştüler. Ve niceler atasını yavı-kılıp, kardaşını bulamadı. Ve raᶜd-âver toplar ve darbuzanlar âvâzından ᶜâlem zelzeleye gelip, *Kûh-i Kaf* yerinden oynayıp, gökler yer üstüne yığıldı, sandılar. Gaaziler küffarı şol veçhile kırdılar kim, kahramanları görse kan kaşanırdı. Ve *Nerîman*lar görse *nerm* olurdu. Güneş zevalden ayrıldığı vakit, ol pîr-i *bî-zevâl* Allah, Sultan Murad'a fırsat ve nusret verip, ehl-i islâma kuvvet ve heybet verip, leşker-i küffârı yerinden koparıp, sancaklarını üzerine dikip, anda dahi karar kılmayıp, bâr ü büngâhı ve *hayl* ü haşemi yerinde koyup, Yanko melᶜun yine kaçtı. Kâfir askerinde arabalar var idi ki, andan İslâm askerine toplar atarlardı. Gaaziler üzerine koyulup, arabaların

توقادین بوزوب باره باره ایلدیلر قچن کافرلوك اردنجه قووب کمن قروب کمن اسیر
اتدیلر ولك بانی دخی اوغلنلریله قاچدی و سکولت بانی دوشدی وله بانی
3 اسیر اولمش اما کندوبی بلدرممش صـکره صاتلی صاتلی قورتلمش توسن
چرخه دخی باش اکمز ایکن لشکری اورسلنوب لشلری یوز اوردی
یره اندن کفارلروك سردارلرندن اله کیرن نیجه صنادید کینه‌وار و باش
6 باش نابکارلری که غازیلروك کمندنه بوغازی اله ویرمشلر ایدی نکوسار
سنجاقلری سرنکون علملریله کشان برکشان کتورب میدان ایچنده
سوزدیلر پادشاه بیوردی اول بد کوهرلروك بیلور حیاتلرین شمشیر الماس
9 کونله رشتۀ فنایه دیزدیلر بر نیجه یردن خون‌ریز جلادلر یوریوب آب تیغ
جهان کشاسیله آتش دوزخه صلدیلر بر نیجه بیك کافر محبوس ایدی
بر اوغوردن قروب صفحۀ عالمدن محوو بؤس ایلدی
12
بیت :

جمله اول خار بی سیاهی قردیلر کلشن دوران ایچندن ایردیلر

اندن وزیر اعظم خلیل پاشا حضرتلری عرصۀ معرکه‌ده واقع اولان
15 کشته‌لری تماشایه واردی امر واجب القیاد یدیله صیمغه مشغول اولدیلر
یلوکوز اول آراده واقع اولانی سکسن طقسان بیکدن زیاده ایدی تمام
صایلغه قابل اولمادی طاغ و طاش و کوه و صحرایه تمام کافر لشی دولمش
18 ایدی ایچلرنده شهید اولان مسلمین انجق یوز اللی مقداری وار ادی
جسم نازکلری که طرف جنانه منتظر ایدی دفن اولنوب آرالرندن خار

1-2 توقادین ... اتدیلر A : — FPaMVy || 2 سکولت M : سکوات FPaVy : سکرت A ||
3-19 توسن ... خار A : — FPaMVy

*tokad*ını bozup, pâre pâre eylediler. Kaçan kâfirin ardınca kovup, kimini kırıp, kimini esir ettiler. Ve Lök banı dahi oğlanlariyle kaçtı. Ve Sikület banı düştü. Ve Leh banı esir olmuş, amma kendüyi bildirmemiş. Sonra *satılı* satılı kurtulmuş. *Tevsen-i çarh*a dahi baş eğmez iken, leşkeri örselenip, leşleri yüz urdu yere. Andan küffârların serdarlarından ele giren nice *sanâdîd-i kîne-vâr* ve baş baş *nâ-bekâr*ları kı, gaazilerin kemendine boğazı ele vermişler idi, *nigû-sâr* sancakları sernügûn ʿalemleriyle *keşân ber-keşân* getirip, meydan içinde süzdüler. Padişah buyurdu. Ol *bed-gûher*lerin *pîlever*-i hayatlarını şimşîr-i elmas-*gûn*le rişte-i fenâyâ dizdiler. Bir nice yerden *hûn-rîz* cellâdlar yürüyüp, âb-ı tîğ-i *cihan-küşâ*siyle âteş-i *dûzah*a saldılar. Bir nice bin kâfir mahbus idi. Bir uğurdan kırıp, safha-i âlemden mahv ü *büûs* eyledi.

Beyit:

Cümle ol hâr-i bî-siyâhı kırdılar Gülşen-i devran içinden ayırdılar.

Andan veziriâzam Halil paşa hazretleri ʿarsa-i maʿrekede vakiʿ olan küşteleri temaşaya vardı. Emr-i *vâcib ül-kıyâd* yediyle saymağa meşgul oldular. yalnız ol arada vaki olanı seksen doksan binden ziyade idi. Tamam sayılmağa kaabil olmadı. Dağ ve taş ve kûh ü sahraya tamam kâfir leşi dolmuş idi. İçlerinde şehid olan müslimîn ancak yüz elli mikdarı var idi. Cism-i nâzikleri ki, taraf-ı *cinân*a muntazır idi, defn olunup, aralarından hâr

اجندن کل چین اولنور کبی افراز اولندقدن صکره قتلهٔ کفارك لشلرندن
پشته‌لر لشلرندن اولو طاغلر مثالی یغنلر ایلدیلر اول صحرالرده اولان
مور و مار و زاغ و کلاغه زخیره‌لر یغدیلر وخوش و طیور طیوردلر 3

بیت :

دپه‌لر اولدی بورده باشلردن   یوجه طاغلر یغلدی لشلردن

و باقی کفار کمی قرلب کمی اسیر اولدلر و بچه بانی اسیر اتمشلر الوب 6
خونکاره کتوردیلر خونکار ترجمان کتوردب چه بانه ایتدی بز خود سنکله
دشمنلوك اتمدك سیز بزم ولایتمزه ندن کلدوکز بو کافر ایتدی کوزمزه بونك 192a
کبی اسیرلك کورنجك ایمش اندن ینه چه بانی ایتدی اما پادشاهه بر قچ سزم 9
وار اجازت ویررسه سویلین دیدی خونکار سویلسون دیدی چه بانی ایتدی
اول سوزم بودرکم هر ییل بیش بیك ارله خونکارك قوللغنه کلین ودخی
اون پاره حصار ویره‌ین ولایتیله بله و دخی خراججك کلسون جمیع 12
اقلیممدن خراج دوشرسون و جمیع ولایتمده سنك قانونك یورسون دیدی
خونکار ایتدی بو سیلدوکك نسنلره هیچ بنم احتیاجم یوقدر اول کافر
ایتدی سنککبی غنی پادشاهك ازرنه کلنه هر نه بلالر اتسلر ارزانیدر 15
دیدی اندن خونکار کندو قلجنی چقرب جلادك النه ویروب امان ویرمه
بوینی اور دیدی اول کافر ایتدی دولتلو سلطانم نه اولا بن سنك الکده
اولسم خونکار صوردی بنم الومده اولمکدن مرادك ندر دیدی کافر ایتدی 18
بن یرمده اولو پادشاهدم دلرمکه بنی پادشاه اولدره‌کم کشی اولدرمیه دیدی

1-5 اجندن . . . لشلردن A : — FPaMVy || 7 ترجمان FPaVy : دیره‌کومن A دره‌کومن M — F || 9 اسیرلك . . ایمش FVy : نسنه‌لر کورنسه کوکیدر AM اسیرلك گورنسه کرکمش Pa || 11 بیش FPaMVy : اون A | بیك PaAMVy : + یرار F || 14 کافر MVy PaA : بان اغلایوب F || 18 بنم . . . اولمکدن F : — FPaMVy

içinden gül *çîn* olunur gibi ifrâz olunduktan sonra, *katle-i* küffârın leşlerinden püşteler, leşlerinden ulu dağlar misâli yığınlar eylediler. Ol sahralarda olan mûr u mâr ve zâg u *kelâğa* zahireler yığdılar. Vuhûş u tuyûru doyurdular.

Beyit:

Tepeler oldu burda başlardan. Yüce dağlar yığıldı leşlerden.

Ve bakî küffar kimi kırılıp, kimi esir oldular. Ve Çeh banını esir etmişler, alıp Hunkâra getirdiler. Hunkâr tercümanı getirdip, Çeh banına eyitti: "Biz hod seninle düşmanlık etmedik. Siz bizim vilâyetimize neden geldiniz?„ Bu kâfir eyitti: "Gözümüze bunun gibi esirlik görünecek imiş„. Andan, yine Çeh banı eyitti: "Amma padişaha bir kaç sözüm var. Eğer icâzet verirse söyliyeyim„ dedi. Hunkâr "söylesin„ dedi. Çeh banı eyitti: "Evvel sözüm budur kim, her yıl beş bin erle Hunkârın kulluğuna geleyim. Ve dahi on pâre hisar vereyim, vilâyetiyle bile. Ve dahi haraccın gelsin. cemi[c] iklimimden harac devşirsin. Ve cemi[c] vilâyetimde senin kanunun yürüsün„ dedi. Hunkâr eyitti: "Bu söylediğin nesnelere hiç benim ihtiyacım yoktur„. Ol kâfir eyitti: "Senin-gibi ganî padişahın üzerine gelene her ne belâlar etseler erzânîdir„ dedi. Andan Hunkâr kendi kılıcını çıkarıp, cellâdın eline verip, "aman verme, boynunu vur„ dedi. Ol kâfir eyitti: "Devletlû sultanım, ne ola, ben senin elinde ölsem„. Hunkâr sordu: "Benim elimde ölmekten muradın nedir?„ dedi. Kâfir eyitti: "Ben yerimde ulu padişahtım. Dilerim-ki beni padişah öldüre, *kem* kişi öldürmeye„ dedi.

خونكار كولب جلاّده چال ديدى جلاّد چالب باشنى اوكنه دوشردى بوغزاى
اكبرك تاريخى هجرتك سكز يوز اللى ايكيسنده واقع اولدى سلطان محمد بن
3 مراد خان دخى بوغزاده بيله ايدى سلطان مرادك بوغزاسى آفاق ايچنده مشهوردر

حكايت تزويج ابنه محمد ببنت سليمان بن دوالقادر

192b | روايتدركه سلطان مراد كوس اوا غزاسندن دونب ادرنيه كلدى
6 خليل باشايه ايتدى دلرمكه اوغلم محمدى اوەرم شول دوالقادر اوغلى
سليمان بك بر خوش تركمندر بزمله خيلى صداقت و دوستلق ايدر انك
قيزن المق استرم ديدى خليل پاشا نولا سلطانم لايقدر ديدى درحال
9 اماسيدن حضر أغانك خاتونن كوندرديلر البوستانه سليمان بكه واردى
قز دليو سليمان بكك اول وقت بيش قزى واريدى جملەسين بو خاتونك
اوكنه كتردىلر خاتون برن بكنب النه يايشب ايكى كوزلرندن اوپب
12 برماغنه اقليم خراجى دكر خاتم جوهرى كچرب اندن خونكاره كلوب
سليمان بكك كرمين و اطاعتن و قزنك حسنن و خلقين خبر ويردى اندن
سلطان مراد قبول ايدب تكرار خضر اغانك خاتونيله روم اعيانلرينك
15 خاتونلرينى اعيان بكلريله قوشب كوندردى و سليمان بك دخى بونلره قرشو
كلب عظيم حرمتلر ايدب دكورلرى اعزازله قوندرب لطفله توره‌لرنجه
آغرلدى وقزى حضر بكك خاتونه تسليم ايدب كوندردى خاتون دخى
18 كلينى الوب ادرنيه كتردى خونكار كلينه بى‌قياس جهاز اعطا اتدى
شيلكه كتوردوكى جهاز انك قاتنده مضمحل اولدى اندن دوكون اتمكه

3 سلطان مرادك . . . مشهوردر A : — FPaMVy || 4 حكايت . . . دوالقادر PaMVy : حكايت تزويج سلطان محمد M — A || 7 بزمله . . . ايدر FPaVy : — AM || 12 برماغنه . . . كچرب Vy : — FPaAM || 19 مضمحل اولدى Vy : ياوى قلندى AM بلرسز اولدى Pa اولندى F

Hunkâr gülüp, cellâda "çal„ dedi. Cellâd çalıp, başını önüne düşürdü. Bu gazâ-yı ekberin tarihi hicretin sekiz yüz elli ikisinde [1] vaki^c oldu. Sultan Mehmed bin Murad Han dahi bu gazâda bile idi. Sultan Murad'ın bu gazâsı âfak içinde meşhurdur.

Hikâyet-i tezvic-i İbnuhu Mehmed bi-binti Süleyman b. Dulkadir

Rivâyettir ki, Sultan Murad Kos-Ova gazâsından dönüp, Edirne'ye geldi. Halil Paşa'ya eyitti: "Dilerim-ki, oğlum Mehmed'i *everem*. Şol Dulkadır oğlu Süleyman Bey bir hoş Türkmendir. Bizimle hayli sadâkat ve dostluk eder. Anın kızını almak isterim„ dedi. Halil Paşa, "Nola Sultanım, lâyıktır„ dedi. Derhal Amasya'dan Hızır Ağa[2]nın hatununu gönderdiler. Elbistan'a Süleyman Bey'e vardı, kız *diledi*. Süleyman Bey'in ol vakit beş kızı varidi. Cümlesini bu hatunun önüne getirdiler. Hatun birini beğenip, eline yapışıp, iki gözlerinden öpüp, parmağına *iklim haracı* değer hâtem-i *cevherî* geçirip, andan Hunkâra gelip, Süleyman Bey'in keremini ve ita^câtını ve kızının hüsnünü ve *hulk*unu haber verdi. Andan Sultan Murad kabul edip, tekrar Hızır ağanın hatuniyle Rûm a^cyânlarının hatunlarını a^cyân Beyleriyle koşup, gönderdi. Ve Süleyman Bey dahi bunlara karşı gelip, ^cazîm hürmetler edip, dünürleri i^czazla kondurup, lütuflu *töre*lerince ağırladı. Ve kızı [3], Hızır Bey'in hatununa teslim edip, gönderdi [4]. Hatun dahi gelini alıp, Edirne'ye getirdi. Hunkâr geline bî-kıyâs cihaz i^ctâ etti. Şöyle-ki, getirdiği cihaz anın katında *muzmahil* oldu. Andan düğün etmeğe

[1] 17 — 19 ekim 1948.

[2] Amasya valisi Hayrettin Hızır Paşa = Ağa Hızır Paşa (ölm. 1484). bk. *Amasya Tarihi*, c. III, s. 218 - 220.

[3] Sitti Mükrime Hatun (ölm. 1467).

4 1449 ilkbaharı.

193a | اطراف بکلرینی دعوت اتدلر اندن جمیع بکلر و قاضیلر و عالملر فقیرلر | و خاص و عام آنده جمع اولب خونکارك انعاماتیله فقیرلر بای اولوب عالم نعمته مستغرق اولدی

حکایت خصلت مراد خان و اثاره

روایتدرکه سلطان مراد غازی رعیه‌یه و سپاهی‌یه حامی ایدی زماننده علما و صلحا و فقرا مرفه الحال و منتظم الاحوال ایدیلر آنوك زمانـــده ولایت بدعتدن پاك اولوب مملکت آبادان اولدی و عدل و داد آراسته اولوب عالم پیراسته اولدی و تمام سپاحلروك اتفاقی بونك اوزرنه ایدیکی سلطان مراد مملکتلری صفتلو دیار و بو خاصیتلو پادشاه کورلمش و استماع اولنمش دکول دیرلردی و دخی انوك زماننده مذهب اهل سنت و جماعت آراسته اولوب خلق عبادتده و طاعتده اولوب آخرت مصالحن کوررلردی و سلطان مراد مملکتنده امن و امان و راحت زیاده اولدوغندن اوتوری یتمش اکی ملت کلوب انوك سایه‌سنده خوش کچوب رومده قرار قلمشلر ادی و بالجمله هر نه وجهله که سلطان مرادی مدح اتسلر هزار اول دکلو زیاده ایدی و اطراف عالمی معمور اتمکده ساعی ایدی و دارالسلطنه بروساده بر عمارت و بر عالی جامع یپوب ذکر اولان جامعه اوتوز حافظ و اون درت مهلل تعیین ایتدی کی هر کون یتمش بیك تهلیل ایده‌لر ثوابن سید کونین محمد مصطفی‌نك جمیع انبیانك آبا و اجدادینك و جمیع مؤمنین و مؤمناتك ارواحنه هدیه ایده‌لر و بو جامعك یاننده بر مدرسه

4 حکایت Vy : — FPaAM | خصلت (+ غازی Pa) . . . واثاره FPaAVy — M || 5 رعیه‌یه . . . حامی ایدی M : حامیٔ سپاهیدی — FPaVy || 7 - 14 آنوك زماننده . . . قلمشلر ادی A : — FPaMVy || 11 (678) — 16 دارالسلطنه بروسا . . . هدیه ایده‌لر A : ادرنه‌ده بر جامع اعظم و برعمارت عالیه و ایکی مدرسه یاپدردی . بروساده دخی برعمارت عالیه وبر مدرسه یاپدردی

etrâf beylerini davet ettiler. Andan cemiʿ beyler ve kadılar ve âlimler, fakirler ve hâss ü ʿâm anda cemʿ olup, Hunkârın inʿâmâtiyle fakirler *bây* olup, niʿmete müstağrak oldu.

Hikâyet-i haslet -i Murad Han ve Âsâruhu

Rivâyettir ki, Sultan M u r a d Han Gazi *raʿiyyeye* ve sipâhîye *hâmi* idi. Zamanında ulemâ ve sulehâ ve fukarâ müreffeh ül-hâl ve *muntazam ül-ahvâl* idiler. Anın zamanında vilâyet bidʿatten pâk olup, memleket âbâdân oldu. Ve ʿadl ü dâd ârâste olup, âlem pîrâste oldu. Ve tamam seyyahların ittifakı bunun üzerine idi-ki, "Sultan M u r a d memleketleri *sıfatlı* diyâr ve bu *hâssiyetli* padişah görülmüş ve istimaʿ olunmuş değil„ derlerdi. Ve dahi anın zamanında mezheb-i ehl-i sünnet ve cemâat ârâste olup, halk ʿibâdette ve tâʿatta olup, âhiret mesâlihini görürlerdi. Ve Sultan M u r a d memleketinde emn ü âmân ve rahat ziyade olduğundan ötürü yetmiş iki millet gelip, anın sayesinde hoş geçip, Rûm'da karar kılmışlardı. Ve bi'l-cümle her ne veçhile ki Sultan M u r a d'ı medh etseler, hezâr ol deñlu ziyade idi. Ve etrâf-ı âlemi maʿmur etmekte *sa'i* idi. Ve dâr üs-saltana Bursa'da bir ʿimâret ve bir ʿâli câmiʿ yapıp[1], zikr olan câmiʿe otuz hâfız ve on dört *mühellil* tayin etti ki, her gün yetmiş bin tehlil edeler. Sevâbını seyyid-i *kevneyn* M u h a m m e d M u s t a f a'nın, cemiʿ-i enbiyânın *âbâ* ve ecdâdının ve cemiʿ *mü'minin* ve *mü'minât*ın ervâhına hediye edeler. Ve bu câmiʿin yanında bir medrese-i

[1] M. 1426.

عالیه دخی یاپوب اکیسنك ماییننده بر عالی قبه دخی بیوردی وجود
شریف آخر اول قبه‌ده مشرف اولا و شویله امر اولندی کی کیجه
3 وکوندز هیچ بر ساعت تلاوت قرآندن اول قبه‌ده خالی اولمیه‌لر
و ادرنده دخی بر جامع اعظم و دار الفقر بر عمارت عالیه و دار الحدیث
بر مدرسه و مولای خانه (مولویخانه) یاپدردی و بو جامع دخی اوتوز
6 حافظ و اون درت تهلیل (جی) بیوردی‌کی شرط اول اوزره ملازم
اولالر و قرق کشی دخی بیوردی آتسی سلطان محمد خان غازی روحیچون
انعام اوقیه‌لر و بش کشی دخی بیوردی‌کی هر کون صلوات کتوره‌لر
9 ثوابن بروضهٔ پاك سرور کائنات و خلاصهٔ موجودات روحنه هدیه
ایده‌لر و بر نیجه کشیلر دخی نصب ایتدی کی هر کون لا اله الا الله کلمه‌سین
اوقیه‌لر و ثوابن مسلمین و مسلماتك ارواحنه هدیه ایده‌لر و دخی
12 روم ایلنده ارکنه نام بر قصبه یاپوب انده دخی بر عمارت یاپب
و یوز یتمش درت قنطره‌لو بر کوپری یاپدردی که عالم ایچنده بر سیاح
کورمشدر و دخی نیجه رباطات و حمامات و جوامع و خانقاهلر یاپدردیکه
15 ملوك ماضیه انککبی بر احد اثار قومدی و دخی خلیل الرحمانه و مکیه
و مدینیه شرفهم الله تعالی ییلدن ییله اوج بیك بیشیوز فلوری کونده‌ردی
دخی انکوری ناحیه‌سنده بالق حصاری دیتکله معروف بر صوباشیلق
18 کویلری مکه‌نك شرفها الله تعالی فقیرلرینه وقف اتمشدر سخاده و کرمده
شول حده ایدیکی مال قارون آنوك قاتنده بر سیکك مقدارنجه دکلدی

18 - 19 سخاده . . . مقدارنجه دکلدی *A* : — *FPaMVy*

âliye dahi yapıp, ikisinin mâbeyninde bir âli kubbe dahi buyurdu. Ve vücûd-ı şerîfi âhir ol kubbede müşerref ola. Ve şöyle emr olundu ki, gece ve gündüz hiç bir saat *tilâvet*-i Kur'an'dan ol kubbede hâli olmayalar. Ve Edirne'de dahi bir câmiʿ-i aʿzam[1] ve *dâr ül-fakr* bir imâret-i âliye ve *dâr ül-hadîs*[2] bir medrese ve *mevlevîhâne*[3] yaptırdı. Ve bu câmiʿe dahi otuz hafız ve on dört *tehlilci* buyurdu ki, şart-ı evvel üzere *mülâzim* olalar. Ve kırk kişi dahi buyurdu, atası Sultan M e h m e d Han Gazi ruhiyçin *enʿam* okuyalar, Ve beş kişi dahi buyurdu ki, her gün salavât getireler. Sevâbını be- *ravza*-i pâk-i server-i kâinat, ve hulâsa-i mevcudât ruhuna hediye edeler. Ve bir nice kişiler dahi nasb etti ki, her gün *Lâ ilâhe illâllâh* kelimesini okuyalar. Ve sevâbını müslimîn ve müslimâtın ervâhına hediye edeler. Ve dahi Rumeli'nde Ergene nâm bir kasaba[4] yapıp, anda dahi bir ʿimâret yapıp ve yüz yetmiş dört kantaralı bir köprü yaptırdı ki, âlem içinde bir seyyah görmemiştir. Ve dahi nice *ribâtât* ve hammâmat ve cevâmiʿ ve hânkahlar yaptırdı ki, mülûk-i mâziyede anın-gibi bir ahad âsâr komadı. Ve dahi Halil ür-Rahmân[5]'a ve Mekke'ye ve Medîne'ye *şerrefehüm ul-lahü teʿalâ* yıldan yıla üç bin beş yüz filori gönderirdi. Dahi Engüri nahiyesinde Balık Hisar[6] demekle maruf bir subaşılık köyleri, Mekke'nin, Şerrefeha-İllâhü teʿalâ, fakirlerine vakf etmiştir. *Sehâ*da ve keremde şol hadde dir-ki mâl-i K a a r û n, anın katında bir sinek mikdarınca değildi.

[1] Yapılışı: M. 1437 — 1447.
[2] Yapılışı: 22 Şubat 1435.
[3] Yapılışı: M. 27. VII. 1435 — 15. VII. 1436.
[4] Uzunköprü.
[5] Hebron.
[6] Eskişehir ili Sivrihisar ilcesi köylerinden *BALIKHİSAR*.

و دخی اولدغی شهرلرده هر ییل ساداته خاصه بیك فلوری كندو
مبارك الیله الشدررردی و جمعه كونی دخی صدقه‌سین اكسك اتمزدی | **193b**

وفات سلطان مراد غازی بن محمد خان

روایتدر كه سلطان مراد بر كون اطایه سیرانه وارمشدی دونب
سراینه كلركن اطا كوپرسنك باشنده ولیلردن بر درویش اوتورردی
سلطان مراد یقین كلیجك بو درویش ایتدی های سلطان مراد خان
كناهلروكه توبه ایله كه وعدك یقیندر دیدی سلطان مراد درویشدن
بو خبری اشدیجك صروجه پاشا یاننده ایدی دونب اكا ایتدی صروجه سن
طانق اول بن كناهلرمه توبه اتدم دیدی بر یاننده اسحاق پاشا كیدردی
اكا ایتدی سن دخی طانق اول بن كناهلرمه توبه اتدم دیدی اندن
اسحاق پاشایه ایتدی شول درویش كمدر بلرمسن دیدی ایتدی سلطانم
بو درویش بروساده امیر سید مریدلرندندر دیدی اندن همانكه كلب
سرایندن ایچرو كردی هماندم باش اغریسی عارض اولدی وصیت نامه‌سین
یازمشدی اوغلی سلطان محمدی وصی ایدب خلیل پاشایی ناظر اتمشدی
همان اوج كون یاتدی دردنجی كون هجرتك سكز یوز اللی بشنده
غرهٔ محرمده كوش شریفنه اوازهٔ ارجعی الی ربك ایرشب روح عزیزی
جوار حقه یتشدی و بو سلطنت و شوكت و هیبت و صلابت و فتوت
و شجاعت و سخاوت ایله اوتوز ییل التی آی یدی كون سریر سلطنتده
عمرنی غزایه صرف اتدی رحمة الله علیه رحمةً واسعةً

3 سلطان *AM* : — *FPVy* | غازی بن محمد خان *Vy* : — *FPaAM* || 5 ولیلردن *A* : — *FPaMVy* || 17 - 18 و بو سلطنت . . . سخاوت ایله *A* : — *FPaMVy* || 19 واسعةً *FPaMVy* : + پادشاه سلطان سلطان محمد بن مراد خان بن سلطان محمد بن سلطان بایزید خان بن سلطان مراد بن اورخان بن عثمان *A*

Ve dahi olduğu şehirlerde her yıl sâdâta hassa bin filori kendi mübârek eliyle üleştirirdi. Ve Cuma günü dahi sadakasını eksik etmezdi.

Vefat-ı Sultan Murad Han Gazi b. Mehmed Han

Rivâyettir ki, Sultan Murad, bir gün Ada[1]'ya seyrâna varmıştı. Dönüp, sarayına gelirken Ada köprüsünün başında[2] velilerden bir derviş[3] otururdu. Sultan Murad yakın gelicek, bu derviş eyitti: "Hay Sultan Murad Han! Günahlarına tevbe eyle ki, vaᶜden yakındır„ dedi. Sultan Murad dervişten bu haberi işidicek, Saruca Paşa yanında idi, dönüp ana eyitti: "Saruca, sen tanık ol. Ben günahlarıma tevbe ettim„ dedi. Bir yanında İshak Paşa giderdi. Ana eyitti: "Sen dahi tanık ol, ben günahlarıma tevbe ettim„ dedi. Andan İshak Paşa'ya eyitti: "Şol derviş kimdir? Bilir misin?„ dedi. Eyitti: "Sultanım, bu derviş Bursa'da Emîr Seyyid müridlerindendir„ dedi. Andan Hunkâr heman-ki gelip, sarayından içeri girdi, hemandem baş ağrısı *ᶜârız* oldu. Vasiyetnâmesini yazmıştı. Oğlu Sultan Mehmed'i vasî edip, Halil Paşa'yı nâzır etmişti. Hemen üç gün yattı. Dördüncü gün, Hicretin sekiz yüz elli beşinde gurre-i Muharremde[4] *gûş*-ı şerîfine âvâze-i *irciᶜî ilâ rabbiki*[5] erişip, rûh-ı ᶜazîzi civâr-ı Hakka yetişti. Ve bu saltanat ve şevket ve heybet ve *salâbet* ve fütüvvet ve şecâᶜat ve *sehâvet* ile otuz yıl, altı ay, yedi gün serîr-i saltanatta ömürünü gazâya sarfetti. *Rahmetullâhi ᶜaleyhi rahmeten vâsiᶜaten.*

[1] Edirne'de bugün Sarayiçi adıyla anılan yer.
[2] Zaim Mîr Mehmed Kâtib, *Câmiüttevarih*. v. 241 b.
[3] Emîr Sultan fakirlerinden Hacı İsa dede. bk. İsmail Belig, *Güldeste*, s. 35.
[4] 3 şubat 1451.
[5] Rabbine dön (*Kur'an*, LXXXIX, 28).

و سلطان مرادك التى اوغلى اولدى برى احمد برى على برى محمد
194a برى حسن برى اورخان | و برى دخى اسفنديار قزندن اولمشدى كوجك
3 احمد ديرلردى و بو سرايده ايدى و بويك احمد اماسيده ايدى انده فوت
اولب سلطان محمد بن بايزيد خان اولادى تربسنده دفن اتدلر و سلطان
علاءالدين دخى اماسيه‌ده فوت اولدى اما ميتنى بروسايه كتوردب سلطان
6 مرادك اياغى اوجنده دفن اولندى توربه‌دن طشره حسن و اورخان
ادرنده فوت اولوب تونجه كنارنده دارالحديثده دفن اولندى آخرنه
زخرالزمان و مفخر آل عثمان سلطان محمد بن مراد خان قالب حق تعالى
9 سلطنتى اكا ارزانى كورب انكله تختكاه آل عثمان مشرف قلدى

القصه چون مراد خان وفات اتدى اون اوج كون ميتنى سقلدلر هيچ براحده
بلدرمدلر ينه حكم و حكومات ايدب حكيملر معالجه ايدب شربتلر قيندب مداواته
12 مشغول اولدلر محرمك اون التنجى كونى پنجشنبه كون سلطان محمد كلب تخته
كچدى مراد خانك الدكن سلطان محمد كلدوكندن بلدلر اتاسنك ميتنى بروسايه
كوندرب اول كوجك قرنداشنىكه اسفنديار قزندن ايدى انيدخى حق
15 رحمتنه اولشدرب كندو سرير سلطنتى مشرف ايدب جهانه نظام ويرمكه باشلدى

جلوس سلطان محمد بن مراد خان

و سلطان محمد دخى هجرتك سكز يوز اوتوز اوچنده رجبك يدنجى
194b 18 كونى | يوم سبتده وجوده كلب سكز يوز اللى بشنده محرمك اون التنجى
كوننده سرير سلطنتى مشرف قلدى

4 سلطان محمد بن FPaAM : — Vy || 6 توربه‌دن طشره A : — FPaMVy || 10 اوج
FPaAVy : — M || 14-15 اول كوجك . . . . اولشدرب FPaAVy : — M || 16
جلوس . . . مراد خان FPaVy : — AM || 18 يوم سبتده FPaVy : — AM

Ve Sultan Murad'ın altı oğlu oldu. Biri Ahmed, biri Ali, biri Mehmed, biri Hasan, biri Orhan ve biri dahi İsfendiyar kızından olmuştu, küçük Ahmed derlerdi. Ve bu, sarayda idi. Ve büyük Ahmed Amasya'da idi; Anda fevt olup[1], Sultan Mehmed b. Bayezid Han evlâdı türbesinde defn ettiler[2]. Ve Sultan ᶜAlâettin dahi Amasya'da fevt oldu[3]. Amma meytini Bursa'ya getirdip, Sultan Murad'ın ayağı ucunda defn olundu, türbeden taşra. Hasan ve Orhan Edirne'de fevt olup[4], Tunca kenarında Dârülhadis'te defn olundu. Âhırına *zuhr üz-zaman* ve mefhar-i Âl-i Osman Sultan Mehmed b. Murad Han kalıp, Hak Te'âlâ saltanatı anı erzânî görüp, anınla tahtgâh-ı Âl-i Osman'ı *müşerref* kıldı.

El-kıssa, çün Murad Han vefat etti, on üç gün meytini sakladılar. Hiç bir ahada bildirmediler. Yine hükm ü hükûmet edip, hekimler *muᶜâlece* edip, şerbetler kaynadıp, *müdâvâta* meş-gul oldular. Muharremin on altıncı[5] günü, perşembe gün, Sultan Mehmed gelip, tahta geçti. Murad Han'ın öldüğünü Sultan Mehmed geldiğinden bildiler. Atasının meytini Bursa'ya gönderip, ol küçük karındaşını ki, İsfendiyar kızından idi, anı dahi Hak rahmetine ulaştırıp, kendi serîr-i saltanatı müşerref edip, cihâna nizam vermeğe başladı.

Cülûs-ı Sultan Mehmed b. Murad Han

Ve Sultan Mehmed dahi Hicretin sekiz yüz otuz üçünde recebin yedinci günü[6] yevm-i *sebt*te vücûda gelip, sekiz yüz elli beşinde Muharremin on altıncı gününde serîr-i saltanatı müşerref kıldı.

[1] M. 22. V. 1441—11. V. 1442.

[2] Bursa'da Murad II. türbesine bitişik kubbe altındaki dört mezardan birinin buna ait olduğu kitabesinden anlaşılmaktadır. bk. İsmail Beliğ, *Güldeste*, s. 47.

[3] bk. s. 644, 651. *S. O.* I, s. 57, *Amasya Tarihi*, c. III, s. 211-213.

[4] *S. O.* I, s. 23 ve 29.

[5] 18 şubat 1451.

[6] 1 nisan 1430.

حکایت خروج سلطان محمد الی قرامان

روایتدر که چون سلطان محمد تخته کچوب عالمه نظام ویرمکه ابتدا
3 اتدی اول اثناده خبر کلدیکم قرامان اوغلی ابراهیم بکك قرنندن حرامزاده
اوغلنلر طوغب کیمنه کرمیان اوغلیدر دیو کندو اوغلیله بله قوشوب
کرمیانه کوتاهیه‌یه کوندردی و کیمنه آیدین اوغلیدر دیو ایدین النه
6 کوندردی و کمینه منتشا اوغلدر دیو منتشا النه کوندردی و کندو
علائیه‌یه یوردی دیدلر اول وقت اوزغور اوغلی عیسی بك اناطولی بکلر
بکیسیدی قرامان اوغلی کلب ایل اوریجق عیسی بك خونکاره ادم
9 کونده‌رب قرامان اوغلیله جنك اتمکه دستور استدی یوز اغرتمیه دیو
دستور ورمدی انی عزل ایدب اسحاق پاشایه خلعت کیورب اناطولی
بکلربکیلکن ویرب کوندردی سلطان محمد دخی دولت اتنه سوار اولب
12 عسکر عظیم ایله بروسایه واریجق اول حرامزاده اوغلنلر قچوب ینه
اتالری قرامان اوغلنك قرننه کردلر اندن سلطان محمد یوریب اقشهره
چقب اقشهر و بك‌شهری خلقی چقوب اطاعت ایدوب استقبال اتدلر و قرامان
15 اوغلی ابراهیم قاچوب طاشه کیرب ینه یلوارمغه بشلدی کناهلرمه توبه و اتدوکم
195a | اشلرمه پشیمانم دیب تضرع اتدی و اندن خونکاره کلوب ایتدلر اتاك و ددك |
بو قرامان ولایتنه کلوب جمله فتح اتدکدن صکره ینه مرحمت ایدب کندولره
18 ویرب کتمشلردر دیدلر شمدی قرامان اوغلی ایدر قزم ویره‌ین هر ییل
سفرنه ورایم دیر امدی سلطانم نه بیورر انك صوچنی عفو اتسون

1 حکایت . . . قرمان *FPaVy* : رفتن سلطان محمد به قرامان *A — M* || 4 کندو . . . قوشوب *PaAM* — : *FVy* || 7 اوزغور *AMVy* : اورنور *F* اورنز *Pa* || 12 عسکر عظیم ایله *A* : — *FPaMVy* || 14 و بك‌شهری *FPa* : یکی‌شهر *AM — Vy* | اطاعت ایدوب *FPaAM* : *Vy* — || 19 نه بیورر *AM* : — *FPaVy*

Hikâyet-i hurûc-ı Sultan Mehmed ilâ Karaman

Rivâyettir ki, çün Sultan Mehmed tahta geçip, âleme nizam vermeğe iptida etti, ol esnâda haber geldi-kim, "Karaman oğlu İbrahim Bey'in karnından haram-zâde oğlanlar doğup, kimine Germiyan oğlu'dur diye kendi oğluyla bile koşup, Germiyan'a, Kütahya'ya gönderdi. Ve kimine Aydın oğludur diye Aydın iline gönderdi. Ve kimine Menteşe oğlu'dur diye Menteşe İli'ne gönderdi. Ve kendi ʿAlâiye'ye yürüdü„ dediler. Ol vakit Uzgur oğlu İsa Bey, Anadolu Beylerbeyisiydi. Karaman oğlu gelip, il urıcak, İsa Bey Hunkâra adam gönderip, Karaman oğlu'yla ceng etmeğe destur istedi. Yüz ağartmıya diye, destur vermedi. Anı ʿazl edip, İshak Paşa'ya hilʿat geydirip, Anadolu Beylerbeyiliğini verip, gönderdi. Sultan Mehmed dahi devlet atına süvâr olup, asker-i ʿazîm ile Bursa'ya varıcak, ol haramzâde oğlanlar kaçıp, yine ataları Karaman oğlu'nun karnına girdiler. Andan Sultan Mehmed yürüyüp, Akşehir'e çıkıp, Akşehir ve Beyşehri halkı çıkıp, itaat edip, istikbal ettiler. Ve Karaman oğlu İbrahim kaçıp, Taş'a girip, yine yalvarmağa başladı: "Günahlarıma tevbe, ve ettiğim işlerime peşîmânım„ deyip, tazarru etti. Ve andan Hunkâra gelip, eyittiler: "Atan ve deden bu Karaman vilâyetine gelip, cümle feth ettikten sonra yine merhamet edip, kendiler(in)e verip, gitmişlerdir„ dediler. "Şimdi Karaman oğlu eydür, Kızımı vereyim. Her yıl seferine varayım der. İmdi Sultanım ne buyurur? Anın suçunu affetsin„

دیوب سلطان محمدی راضی اتدلر اندن قصاب اوغلی محمود بکی ایلچیلکه
ویربدلر واروب قرامان اوغلنه آند ویردیکه ایرق عداوت اتمیه سلطان
محمد دخی صوچن عفو ایدب دونب ینه دولتله بروسایه متوجه اولیجق 3
یکیچریلر الای بغلیب خونکاره قرشو طورب احسان طلب اتدلر خونکار
بونلرك بویله اتدوکنه غایت انجندی اما اظهار اتمیب مقید اولمدی اندن
طورخان بکله خادم شهاب‌الدین پاشا خونکاره بونلرك نسنه طلب اتدوکن 6
اعلام اتدلر خونکار دخی اون کیسه اقچه امر اتدی برقاج کوندن صکره
قزنجی طوغان نکه اول وقت یکیچری اغاسیدی کتوردب محکملت اوردورب
عزل ایدب اغالغنی مصطفی بکه ویردی و یایاباشیلرینه دخی محکملت اورب 9
تأکید ایدب اندن دولتله بروسایه کلوب اسحاق پاشایی منتشا النه
کوندردی اسحاق پاشا دخی وارب منتشا اوغلی الیاس بکی سرب ایلدن
چقرب ینه کوتاهیه‌یه کلدی 12

حکایت بنیاد بوغازکسن

روایتدرکه سلطان محمد بروسایه کلوب دلدیکم کلیبولیدن کچب ادرنیه
کیده ایتدلر دولتلو سلطانم شمدیکی | حینده کلیبولی بوغازنی کافر کمیلری 195b 15
کلوب بغلمشدر دیو خونکاری الوب قوجه ایلنه استانبولك استن یاننده
اقچه حصاره کتردلر پدری کچدوکی یردن کچب شمدی اکا یکیجه حصاری
دیرلر اناطولی حصاریدر انده بر جامع یاپوب جمعه نمازن قلمشدر اندن 18
اورادن کچوب اقچه حصارك قرشوسنه قوندی خلیل پاشایه ایتدی

5 بونلرك . . . اتدوكنه Pa : بونلری کورب FAMVy || 8 قزنجی Vy : قوریجی AM قورتجی، Pa قروتجی F || 9 بكه FPaMVy : آغایه A || 13 بنیاد . . . (+ قلعه VA — بنیاد) کسن FPaVAVy : — M || 17-19 شمدی . . . کچوب V : — FPaAMVy

deyip, Sultan Mehmed'i râzı ettiler. Andan Kasab oğlu Mahmud Bey'i elçilikle viribidiler. Varıp, Karaman oğluna and verdi-ki, ayrık ʿadâvet etmeye. Sultan Mehmed dahi suçunu affedip, dönüp, yine devletle Bursa'ya müteveccih olıcak, yeniçeriler alay bağlayıp, Hunkâra karşı durup, ihsan taleb ettiler. Hunkâr bunların böyle ettiğine gaayet incindi. Amma ızhar etmeyip, *mukayyed* olmadı. Andan Turhan Bey'le Hadım Şehâbettin[1] Paşa Hunkâra bunların nesne taleb ettiğini ʿlâm ettiler. Hunkâr dahi on kese akçe emr etti. Bir kaç günden sonra Kazancı Doğan'ı-ki, ol vakit yeniçeri ağasıydı, getirdip, muhkem let urdurup, ʿazl edip, ağalığını Mustafa Bey'e verdi. Ve yayabaşılarına dahi muhkem let urup, te'kid edip, andan devletle Bursa'ya gelip, İshak Paşa'yı Menteşe İli'ne gönderdi. İshak Paşa dahi varıp, Menteşe oğlu İlyas Bey'i sürüp, ilden çıkarıp, yine Kütahya'ya geldi.

Hikâyet-i bünyâd-ı Boğazkesen

Rivâyettir ki, Sultan Mehmed Bursa'ya gelip, diledi-kim, Gelibolu'dan geçip, Edirne'ye gide. Eyittiler : "Devletli Sultanım, şimdiki hînde Gelibolu boğazını kâfir gemileri gelip, bağlamıştır„ diye Hunkârı alıp, Kocaeli'ne İstanbul'un üstün yanında Akça-Hisar'a getirdiler. Pederi geçtiği yerden geçip, şimdi ana Yenice Hisar'ı derler, Anadolu Hisarı'dır. Anda bir câmi yapıp cuma namazını kılmıştır. Andan oradan geçip, Akça-Hisar'ın karşısına kondu. Halil Paşa'ya eyitti :

[1] *S. O.* III, 176.

لالا بونده بر حصار كرك فی‌الحال عسكر اوشوب قازمغه بشلدیلر یكرمی
بیش قولج مقداری ایجك بر كافری حمامه راست كلدیلر قابوسی اوستنده تاریخی
كسنه اوقیمیوب آنی دخی قازوب پاك ایدوب اندن یكیجه حصارك بناسن بیرغوب
تیز زمان ایچنده یكیجه قلعهٔ كه اكا بوغازكسن قلعه‌سی درلر یابدردیلر قرشوسنه
دخی بیوك قلله‌لر و برغوزلر یابدرب عظیم طوپلر قوردرب هیچ وجهله استانبوله
ذخیره كمیلری وغیری كمی‌لر كچمكه مجال ویرمدلر قره‌دكز و آق‌دكز بوغازی
كسلوب قره‌دكز بوغازی بغلندی چونكه بوغازكسن حصاری تمام اولدی آق‌چایلو
محمد بكی كوندرب وارب و استانبولك قپوسندن آدم قروایوب طوارلرینی سورب
قپولرین یابدردی اول ییل محكم حصار یراغن كوردیلر اول دخی حصار یراغی
امر اولمشدی آردنجه اولوب دورشدلر بو ماجرا و یكی قلعه‌نك یاپلاسی هجرتك
سكز یوز اللی التسنده واقع اولدی

حكایت فتح قسطنطنیه

شیله روایت ایدرلركه چون اول ییل عسكرده قلعه یراغی تمام اولدی
همان بهار اولدغی كبی سلطان محمد خلیل پاشایه امر اتدی لالا بو ییل
استانبولی یایلارین دیب عساكر عظیم جمع ایدب خونكار استانبوله متوجه
اولدی اندن استانبولك تكوری وزیری كرلوقه نام كافری ایلچیلكه
كوندەرب امان دلدی خونكار ایلچیه اصلا التفات اتمدی
الحاصل یوربب اسبابی احضار ایدب استانبولك ازرنه دشدیلر | اطراف
عالمدن كندو اختیاریله واران عسكرك نهایتی یوغدی بلكه عسكردن چوغدی

1-2 عسكر . . . كلدیلر A : — FPaVMVy || 2-4 قپوسی . . . ایچنده A : — VMVy
FPa || 4 قلعهٔ . . . یابدردیلر V : — FPaVMVy || 5-6 استانبوله . . . و غیری A : — Vy
FPaVM || 7 قره‌دكز . . . بغلندی V : — FPaAMVy | بوغازكسن حصاری A : حصار
FVVy قلعه M || 10 یكی‌قلعه Vy : یكیجه قلعه FPa یكی حصار M یكیجه حصار A — V || 12
حكایت . . . قسطنطنیه FPaVVy : فتح قلعهٔ قسطنطنیه فی ید سلطان محمد خان A — M || 15 یایلارین
PaVAMVy : محاصره ایدرن F || 19 بلكه . . . چوغدی A : — FPaVMVy

"Lala, bunda bir hisar gerek„. Fi'l-hal asker üşüp, kazmağa başladılar. Yirmi beş kulaç mikdarı inicek, bir *kâfirî* hamama rast geldiler. Kapısı üstünde tarihini kimse okuyamayıp, anı dahi kazıp, pâk edip, andan Yenice-Hisar'ın binasını *yüğürüp*, tez zaman içinde Yenice Kale'yi ki, ana Boğazkesen kalesi derler, yaptırdılar, Karşısına dahi büyük kuleler ve *burguz*lar yaptırıp, toplar kodurup, hiç bir vechile İstanbul'a zahire gemileri ve gayri gemiler geçmeğe mecâl vermediler. Karadeniz ve Akdeniz boğazı kesilip, Karadeniz boğazı bağlandı. Çünki Boğazkesen hisarı tamam oldu, Akçaylı M e h m e d Bey'i gönderip, varıp, İstanbul'un kapısından adam kavrayıp, davarlarını sürüp, kapılarını yaptırdı. Ol yıl muhkem hisar yarağını gördüler. Evvel dahi hisar yarağı emrolmuştu. Ardınca olup, *duruştular*. Bu mâcerâ ve Yeni-Kale'nin yapılması hicretin sekiz yüz elli altısında[1] vaki oldu.

Hikâyet-i feth-i Kostantaniyye

Şöyle rivâyet ederler ki, çün ol yıl askerde kale yarağı tamam oldu, hemen bahar olduğu gibi, Sultan M e h m e d, H a l i l Paşa'ya emr etti: "Lala, bu yıl İstanbul'u *yaylarım*„ deyip, asâkir-i ᶜazîm cemᶜ edip, Hunkâr İstanbul'a müteveccih oldu. Andan İstanbul'un tekvuru, veziri K i r - L u k a[2] nâm kâfiri elçiliğe gönderip, aman diledi. Hunkâr elçiye aslâ iltifat etmedi. El-hâsıl, buyurup, esbâbı ihzar edip, İstanbul'un üzerine düştüler. Etrâf-ı ᶜâlemden kendi ihtiyariyle varan askerin nihâyeti yoktu. Belki askerden çoktu.

[1] M. 23. I. 1452-11 I. 1453.

[2] Lucas Notaras.

عالملر و شیخلر و درویشلر و تکه‌نشین ابداللر پیر و جوان و خلق جهان
غزای اکبردر دیوب آقوب استنبوله کلدی وادرنه‌ده اژدرها پیکر طوپلر
3 دوکدورب یایادن و مسلمدن و عزبدن و سپاهی طایفه‌سندن اوشوب کتورب
استنبولك هرطرفنه قورب قلعهٔ دوکمکه بشلدیلر و بوذکر اولان طوب قوانلرینك
هر بری که نره دیولر کبی اقلیم صلابتك مهیب دیوانه‌لریدی اطرافندن دمور
6 زنجیر ایله اوزرینه دوغرو چکلدی جابجا عظیم و وسیع مترسلر ترتیب اولنمش
ایدی شبحلری حصونه بنالری کردونه بکزر ایدی آنلره کمین ایدلدی کویا
اژدرلر ایدی کی بو وادیٔ کوه اچره مکین اولدی نیجه یرلردن دخی صف شکن
9 و سنك افکن موزون قامت و مطبوع هیئت ضربزانلر ایله رعد آواز
و صاعقه پرواز پرتقیلر قوردیلر نظم :

دزم بازارنی تخت قلعه‌ده — قورمغه جمع اولدی کلدی تیغ و تیر
12 کلدیلر طوپلر پرتقیلر قمو — طوردیلر هنکامه جبلی یر یر

اندن استانبولك قرودن یکاسن اناطولی قوشادب درت یوز باره کمی
دخی دریا طرفندن قوشتدی و یتمش باره کمی دخی قلعه‌نك اوستن یانندن
15 قوزلیجه بیکار و قوزلیجه دره دخی دیرلر غلطه‌نك اوست یانندن دپه‌دن
اشاغه یلکن آچوب صواشچیلری ایچنده ایاغن دوررکن بر تصنیفله
قرودن یوردب حصار دبنه دکیزه ایندردلر و دکز اوزرنه کوپری دخی
18 یابدلر و اطراف جوانبندن قابل اولان یرلره محکم مترسلر بنا ایلدلر که
هر بری بنیان کردون و هرمان کبی کردش زماندن بی پروا ایدی کمینلرینه

1 - 12 عالملر . . . یر یر A : — FPaVMVy || 15 - 16 قوزلیجه . . . اشاغه V : —MVy FPaA || 18 - 19 و اطراف . . . کمینلرینه A : — FPaVMVy

ᶜÂlimler ve şeyhler ve dervişler ve *tekke - nişîn* abdallar, pîr ve civân ve halk - ı cihân gazâ - yi ekberdir deyip, akıp, İstanbul'a geldi. Ve Edirne'de *ejderhâ - peyker* toplar döktürüp, yayadan ve müsellemden ve ᶜ*azeb*lerden ve sipâhî tayifesinden üşüp, getirip, İstanbul'un her tarafına kurup, kaleyi dövmeğe başladılar. Ve bu zikr olan top kovanlarının her biri ki, *nerre*-devler gibi iklim-i salâbetin *mehib dîvâne*leriydi, etrâfından demir zincirle üzerine doğru çekildi. Câ - be - câ ᶜazîm ve *vesî*ᶜ *meteris*ler tertib olunmuş idi. *Şebih*leri husûne, benaları *gerdûn*e benzer idi. Anlara *kemîn* edildi. Gûyâ ejderler idi ki, bu vâdi-i kûh içre *mekîn* oldu. Nice yerlerden dahi safşiken ve seng - *efken, mevzûn - kaamet* ve *matbû*ᶜ*-hey'et* darbuzanlar ile raᶜd - âvâz ve *sâ*ᶜ*ika - pervâz pırangı*lar kurdular.

Nazım:

Düzem pazarını taht-ı kalᶜede
Kurmağa cem' oldu geldi tîğ ü tîr
Geldiler toplar, pırangılar kamu
Durdılar hengâme *cebelî yîr* yîr

Andan İstanbul'un kurudan yanasını Anadolu kuşadıp, dört yüz pâre gemi dahi deryâ tarafından kuşattı. Ve yetmiş pâre gemi dahi kalenin üstün yanından, Kozlıca-Pınar ve Kozlıca-dere dahi derler, Galata'nın üst yanından tepeden aşağı yelken açıp, savaşçıları içinde ayağın dururken bir tasnifle kurudan yürüdüp, hisar dibine denize indirdiler. Ve deniz üzerine köprü dahi yaptılar. Ve etrâf-ı cevânibinden kaabil olan yerlere muhkem meterisler binâ eylediler ki, her biri *bünyân-ı* gerdûn ve *ehremân* gibi gerdiş-i zemandan bî-pervâ idi. Kemînlerine

طوپلردن نیجه اژدرها هفت سرلرقودیلر کی نفسندن طاش آغج رها
بولمزدی قامتلری مناره(یه) دهانلری مغاره‌یه بکزر ایدی بی محابا پشت
3 دیوار پایداری مشت احجار صلبله دوکلوب کیر و داره بشلندی و سائر
مناسب اولان یرلره یکیچریدن و غیریدن توفنك اندازلر نیجه سربازلر
طورب بی محابا ضرب و حرب و جنك و جداله بشلدیلر

6 نظم :

بو رسمه بر نبرد فتنه دستان ' نه رستم قلمشیدی نه نریمان

تیرلرکه آراده چست و چالاك جاسوسلر اجل بیانتن من التوب
8 کتوری بشلدیلر تیغلر چالشوب آستین نیامندن قوللرین چقارر
میدان رزق کبروبی کوندرلر عصای موسی کبی دیدهٔ کفاره که
هر بری بر فرعوندی یدی بشلو اژدرها کبی کورنوردی طوپلرك آوازی
12 ینه اسکی صاعقه‌لردن اله الدی حصار اوستنه آتشلر صچه باشلادی طش
دیوارلرکی قلعه یوزنده پایدار سپرلریدی طاشلره طوتوب یوزین کوزین
بوزدی نعره‌زن ضربوزنلر لیلی پر ینقو پر نقیلر استنبرلك بدنلرینی که
15 اوزرنده‌کی کافرلروك اوکنده طشدن قلقان ایدی برر ضرب ایله طرطغان
ایلدیلر کویا اول جنکده حصارك باشنه کوکدن طاشلر یغار ایدی ایچنده
اولانلروك کوزلرینی آچغه مجالی یوقدی صاعقهٔ کردار آوازه‌لر تا کرو
18 سرای فلکه ایردی آندن دخی کچوب کوش سروشه کردی بو شهمناك نعره‌لروك
هیبتی ایله حصارك زهره‌سی چاك اولوب دیوارلری یوزین دوشن خاك

1 - 19 طوپلردن . . . خاك *A* : — *FPaVMVy*

toplardan nice ejderhâ-yi *heft-ser*ler kodılar ki, nefesinden taş, ağaç *rehâ* bulmazdı. Kaametleri minâre (ye), *dehân*ları mağaraya benzerdi, Bî-muhâba püşt-i dîvâr-ı pâydârı, *müşt-ı ahcâr*-ı sulble dövülüp, *gîr ü dâr*a başlandı. Ve sâir münasib olan yerlerden yeniçeriden ve gayriden *tüfeng-endâz*lar, nice *ser-bâz*lar durup, bî-muhâbâ darb u harb u ceng ü cidâle başladılar.

Nazım:

Bu *resme* bir neberd-i fitne destân,
Ne Rüstem kılmışiydi ne Nerîmân.

Tîrler ki, arada *çüst ü çâlâk* casuslar idi, ecel *peyâm*ın iletip, götürü başladılar. Tîğler çalışıp, *âstîn-i niyâm*ından kollarını çıkarır meydân-ı rezme girdi. Gönderler ᶜasâ-yı Mûsâ gibi dîde-i küffâra ki, her biri bir Fırᶜavındı, yedi başlı ejderha gibi görünürdü. Topların âvâzı yine eski sâikalardan ele aldı. Hisar üstüne ateşler saça başladı. Dış dıvarlar ki kale yüzünde pâydâr siperleridi, taşlara tutup, yüzünü gözünü bozdu. *Naᶜra-zen* darbuzanlar ile pür yanku pırankılar İstanbul'un bedenlerini ki, üzerindeki kâfirlerin önünde taştan kalkan idi, birer darb ile *tartağan* eylediler. Gûyâ ol cengte hisarın başına gökten taşlar yağar idi. İçinde olanların gözlerini açmağa mecâli yoktu. Sâᶜika-*girdâr* avâzeler tâ *gird*-i sarây-ı *feleke* erdi. Andan dahi geçip, vardı, gûş-i *Sürûş*a girdi. Bu *şehm-nâk* naᶜraların heybeti ile hisarın zehresi çâk olup, dıvarları yüzün düşer, hâk

اولوردی ابرکبود کبی صفحهٔ هوا پردود آتش اندود اولوب فرق
قلعه‌دن که بام فلکه محاذی یدی کوك ایچنده اولان فرق کفاروك زاریلنی
3 اشغه‌ده صدای رعددن فرق اولنماز ایدی برقاچ کون ایچنده هر کوشه‌سنی
کف کفکیر کبی دلوك ایلدیلر ایچنده‌کی طاغیلرکه رشتهٔ حیاتدن امیدی
کسمشلر باسرهم اولوم اری اولمشلر ایدی طاغلر اوستنده قره‌بلوتلر دیرلور
6 کبی بورج (و) بارولری اوزرینه دیرلدیلر تیر و تفنك زنبرکی اطرافه باران کبی
یغدوری بشلدیلر نظم :

توفنك فندوقلری پیکانلو اوقلر یغردی قله‌لردن چست و چالاك
9 کاوردی صانکه طاغلردن اووایه طلولر کبی یغمورلر خشمناك

بو طرفدن غازیلر دخی بزم هجومی قورب تازیانهٔ تیغله ساز جنکی
چاله بشلدیلر هر طرفدن نعره آوازه‌لری قوپوب جهان ایچی سوز وسازی
12 ایله طولدی شوق می جهادیله هرکشی‌یی مست و مدهوش اتدی حصاره
قرشو قدم اقدامه بنوب یوریدی نیزه‌لر بیرقلری قنادنی اچدی اوقلر
بال استعجالله اوچدی هر بر دلیر سپرین ارقه‌سینه اوروب آلاجه پوللریله
15 هر بری پلنکه دوندی کوهسار حصاره طورمز آغردی هجوم و غلویله
یوریمشلر چق دیواری دبنه ایرمشلر ایدی کیمی طوروب نردبانله اوج
بروجنه عروج ایدر طاغلر باشنده عقاب کبی جانلر شکاری اوزرینه
18 دونر ایدی کیمی اشغه‌دن طورب تیر و توفنکله بارولر اوزرنده کبوتر
کبی مرغ جان صیدین ایلر ایدی توفنکله اولاجك کافرلری ایرقدن پرمغله

1 - 20 اولوردی . . . پرمغله A : — *FPaVMVy*

olurdu. Ebr-i *kebûd* gibi safha-i hava pür - *dûd-i* âteş-*endûd* olup, *ferak*-ı kaleden ki, *bâm*-ı feleğe *muhâzî* idi, Gök içinde olan *firak-ı* küffârın zâriliği aşağıda sada-yı ra^cdden fark olunmaz idi. Bir kaç gün içinde her kûşesini *kef*-i *kef-gîr* gibi delik eylediler. İçindeki *Tâğîler* ki, rişte-i hayattan ümidi kesmişler, *bi-esrihim* ölüm eri olmuşlardı, dağlar üstünde kara bulutlar derilir gibi burc u *bârû*ları üzerine derildiler. Tîr ü tüfeng zenbereği etrafa *bârân* gibi *yağdurı* başladılar.

Nazım:

Tüfeng fındıkları *peykân*lı oklar	Yağardı kullelerden çüst ü çâlâk.
Gelirdi sanki dağlardan ovaya	Dolular gibi yağmurlar *hışm-nâk*

Bu taraftan gaziler dahi bezm-i hücûmu kurup, tâziyâne-i tîğle sâz-ı cengi çala başladılar. Her taraftan na^cra âvâzeleri kopup, cihan içi sûz u sâzî ile doldu. Şevk-i mey-i cihâd-ile her kişiyi mest ü *medhûş* etti. Hisara karşı kadem-i ıkdâmına binip yürüdü. Nîzeler bayrakları kanadını açtı. Oklar bâl-i isti^ccalle uçtu. Her bir dilîr siperini arkasına vurup, alaca pullarıyla her biri pelenge döndü, *kûhsâr*-ı hisara durmaz ağardı. Hücum ve guluvv-ile yürümüşler, *çak* dıvarı dibine ermişlerdi. Kimi durup, nerdübanla evc-i burûcına ^c*urûc* eder, dağlar başında ^c*ukaab* gibi canlı şikârı üzerine döner idi. Kimi aşağıdan durup, tîr ü tüfengle *bârû*lar üzerinde *kebûter* gibi mürg-i cân saydını eyleridi. Tüfengle ölecek kâfirleri ıraktan parmakla

کوســتروب قیلجلر یاننده اولاناری یلکلر کبی چلردی بدنلر اوزرندن
کافرلر باشلری آشغیه طاغلر اوستندن طاشــلر کبی اوچاردی بورج کبی
3 بدنلری بر ضربیله یقلور سنك و چوب کبی خندق ایچنه طیقلور ایدی
قتلای کفاروك اودنِ هیزم ســعیر و میتهٔ خنزیر کبی باشــلری قرارب
اول بدرآیلروك الندە شهید اولان مســلمینك یوزلری بدر آیه بکزدی
6 قانیله حصاروك یقەلری لاله زاره دوندی دامن یمین و یســاری ســاحهٔ
یمن کبی عقیق رخشــانله طولدی کفاره غازیلر آشــغەدن زبان تیغله
دشنام ایدر آنلردە یوقرودن اوزرلرینه اولو سوکنلر برآغورلردی ایچریدن
9 طاشرەیه طاش و آغج کوکدن قضا کبی نزول ایدردی مسلمانلرك اوزرینه
یوقارودن قینر صــولر و قینر زفتلر اقدرب جحیمده کندولره اولاجق
عقاب جزاســنه حمیملر ایله عذاب الیملر ایدرلریدی بر زمان هرکون
12 بو اســلوبه کار زار اولنوب کرچه غازیلر الندە کفاروك کاری زاریدی
اما قرشودن دست طوب ایله تخریب اولنان صواشجی یرلری آنی طاش
آغجله اول کیدن اوستوار ایدرلر قابل اولوب درون حصاره یول ویرمزلریدی
15 هرکون آنلر ایچرودن بند ایدر بونلر طاشرەدن بوزر ایدی بر عجائب جنك
ایدیکی اورتەده ایدیلور ایدی بر طرفه دستان ایدیکی اول آنده ایدیلوردی

نظم :

18 اورتەلقده بر عجب دستان ایدی نیجه رستملر اکا حیران ایدی
کورممشدی بر دخی مثلن جهان کورمیه کیده اولا آخر زمان

1 - 19 کوستروب . . . زمان A : — FPaVMVy

gösterip, kılıçlar yanında olanları *yelek*ler gibi çalardı Bedenler üzerinden kâfirler başları aşağıya dağlar üs-tünden taşlar gibi uçardı. Burç gibi bedenleri birer darbeyle yıkılır, *seng* ü çûb gibi hendek içine tıkılır idi. *Kutela*-yı küffârın odunu, *hizem*-i *sa^cîr* ve *meyte*-i hınzîr gibi, başları kararıp, ol *bed-râ'y*ların elinde şehid olan müslimînin yüzleri *bedir* aya benzedi. Kan-ile hisarın yakaları *lâle zâra* döndü. *Dâmen*-i yemîn ü yesârı sâha-i Yemen gibi ᶜakîk-i *rahşânla* doldu. Küffâra gaziler aşağıdan zebân-ı *tîg*le *düşnâm* eder, anlar da yukardan üzerlerine ulu söğenler bırakırlardı. İçerden dışarıya taş ve ağaç, gökten kazâ gibi nüzûl ederdi. Müslü-manların üzerine yukardan kaynar sular ve kaynar ziftler *akdarıp, cahîm*de kendiler(in)e olacak ᶜ*ıkab* cezasına *hamîm*ler ile ᶜazâb-ı elîmler ederlerdi. Bir zaman her gün bu uslûba kârzâr olunup, gerçi gaziler elinde küffârın *kârı zârî* idi, amma karşıdan dest-i *tûp* ile *tahrib* olunan savaşçı yerleri ânî taş, ağaçla evvel-kiden *üstüvâr* ederler, kaabil olup, derûn-ı hisara yol vermezler idi. Her gün anlar içeriden bend eder, bun-lar taşradan bozar idi. Bir ᶜacâib ceng idi-ki, ortada edildi idi. Bir *turfe* destân idi-ki ol anda edilirdi.

Nazım :

Ortalıkta bir ᶜaceb destan idi,
Nîce Rüstemler ana hayran idi.
Görmemişti bir dahi mislin cihan,
Görmeye gide ola âhir zaman.

بدنلر اوزرنده اولان توفنك انداز كافرلردن بر تیر اندازیكه قصد ایلسه
توفنك و تیر ایله پیرهٔ كوزندن ارهٔیی یوردی سندن اورمغه قادرلر ایدی بر
3 بدنده طوروب خیلی زمان بزم رزمی كرم ایلدی اشغدن كندویه تیر و توفنكله
ظفر بولم دیو سعی ایدهٔنی كندودن اوك اول شكار ایدوب قضای مبرم
كبی آرزوسنه ایرورمزیدی بازی حرب ایچنده دست توفنكی هر كمك كه
6 نصیبنه سهم آتردی نقد جانی مجال ویرمیب اوتردی هر كیمكه انوكله
جنك و رزم كورەشن طوتردی آنی ارقەسی یره كلدی دست بی‌آماننده
چوق كمسنه‌لر شهادت منزله‌سنه ایرشدی اصلا نایرهٔ فسادینك انطفاسنه
9 قادر اولمیوب بو غزای انوره ظفر كمسنه‌نك دیوان اعمالنه مكتوب اولمادی
عاقبت حضرت پاشای عالی رآی رزم آزمای قصد ایلدیكی بو صید
سمینی كندو شكار ایلیوب بو بلای آسمانی و قضای ناكهانی‌نك
12 دفعنه بنفسه مباشر اولا آنی رستم كبی كمان سختن اله الوب بر تیر راستی
قبضهٔ كشاده قودی ظرافتله بر كوشهٔ تنهاده طوروب اول ملعونك هنكام
فرصتنه ناظر اولدی شیر شكارین اوكر كبی قبضه‌سنده‌كی منقار تیر جان
15 خراشله حاضر اولدی بغایت چاپوك كافر ایدی قابل اولوب محك شكاره
كلمز نفس خبیثن تهلكه یرینه صلماز ایدی حضرت پاشای ظفر یار كه میدان
هنروك شیری مردان نبردك میری ایدی آخر اول ملعونی نیچه
18 درلو وضع و تدبیر ایله دام تدمیره دوشوردی كاه اول پاشایی كاه پاشا آنی
كوزلیوب ایكی جانب تیر مرامی نشان حصوله القا ملاحظه‌سنده ایكن

1 - 19 بدنلر . . . ملاحظه‌سنده ایكن : A — *FPaVMVy*

Bedenler üzerinde olan tüfeng-endâz kâfirlerden bir tîren-dâzı-ki, kasd eylese tüfeng ü tîr ile pireyi gözünden, *ibreyi yordu-*şunden urmağa kaadirler idi, bir bedende durup, hayli zaman bezm-i rezmi germ eyledi. Aşağıdan kendüye tîr ü tüfengle zafer bulam diye sâᶜy edeni kendiden ön, ol şikâr edip, kazâ-yi *mübrem* gibi arzusuna *irürmezidi. Bâzi-i* harb içinde dest - i tüfengi her kimin ki nasibine *sehm* atardı, nakd-i canını mecâl vermeyip *üterdi.* Her kim-ki anınla ceng ü rezm güreşini tutardı, ânî arkası yere geldi. Dest-i bî-âmânında çok kimseler şehadet *menzele*sine erişti. Asla *nâire*-i fesâdının *intıfâ*sına kaadir ol-mayıp, bu gazâ-*yi envere* zafer kimsenin dîvân-ı *aᶜmâline mektûb* olmadı. Âkibet hazret-i Paşa-yı *ᶜâlî-râ'y-i, rezm-azmây* kasd eyledi-ki, bu sayd-i *semîn*i kendi şikâr eyleyip, bu belâ-yı âsümânî ve kazây-i nâgehânînin defᶜine *bi-nefsihi* mübâşir ola' Anı Rüstem gibi *kemân*-ı *saht*ini ele alıp, bir tîr-i *râstı* kabze-i küşâda kodu. Zarâfetle bir kûşe-i tenhâda durup, ol melᶜûnun hengâm-ı fırsatına nâzır oldu. Şîr, şikârını *öner* gibi, kabzesindeki *minkaar*-ı tîr-i *can-hıraş*la hazır oldu. Be-gaayet çâpük kâfir idi. Kaabil olup, *mehakk-i* şikâra gelmez, nefs-i habîsini tehlike yerine salmaz idi. Hazret-i Paşa-yı zafer-yâr ki, meydan-ı hünerin şîri, merdân-ı neberdin mîri idi, âhir ol melᶜûnu nice türlü vazᶜ ü tedbîr ile *dâm*-ı *tedmîre* düşürdü. Gâh ol Paşayı, gâh Paşa anı gözleyip, iki cânib tîr-ı meramı nişân-ı husûle *ilkaa* mülahazasında iken,

اتفاق حضرت پاشـای ظفریار فرجه بولوب بازوی پر زوروندن اول پلید
مغرور اوزرینه بر تیر راست کوندردی قوس قضادن تیر قدر چقر کبی
3 آنی ارشدی چق سر بی سامانه طوقندی آنی پیکان آتش فشانی بر یانندن
بر یانه چقدی اهل اسلامه صاندوغی یرامز صانولر کندو باشینه اوغردی
همان خبیثی چاه جهنمه اصمارلدی زمین و زمان حضرت پاشـانك بازوی
6 پر زورینه تحسین وآفرین ایلدیلر سر سعادتلرینه یازلمش غزایدی غیره مقید
اولمیوب آنی کلیجك برآن دخی توقف ایلمادی کل میسر لما خلق فحواسی
کون کبی آشکار اولدی
9
نظم :

غزای اکبر ایدی بو بغایت آنوکجون دکمه یبره اکادی باش
کوریجك حضرت پاشایی آنی قبول اتدی قلب تیرینه شاباش

12 باری بر زمان اسلوب مذکور اوزرینه جنك و جدال اولوب مقدمات
فتوحه محکم مباشر اولمشلر ایدی جیش اسلامك جوش و خروشی دعای
ابرار کبی آسمانه ایرشـوب تیغلرندن قان میغلرندن باران کبی یغاردی
15 اندن تکور بو حالی کورب وزیری کرلوقه ایله مشاوره اتدیکم قلعه‌ء ویره
فرنك قومیوب بز جنك ایدرز ویرمزز هر بریمز دین غیرتنه مسیح عزتنه
اولنجه چالشوب استنبول کبی شهری تورکه ویرمازز دیو عناد و تمرد طریقنه
18 سـالك اولوب قلعه‌ء ویرممکه کرکی کبی سعی ایدوب ضرب و حربه اقدام
ایلدیلر هر بارکه کفاروك آتش حسد ایله سینه‌لری کرم اولوب لهب حدتلری

1 - 14 اتفاق . . . یغاردی : A — FPaVMVy || 19 - 16 هر بریمز . . . حدتلری : A — FPaVMVy

ittifak hazret-i Paşa-yı zafer-yâr *fürce* bulup, *bâzû*-yı *pür-zûr*undan ol pelîd-i mağrur üzerine bir tîr-i râst gönderdi. Kavs-i kazâdan tîr-i kader çıkar gibi ânî erişti. Çak ser-i *bî-sâmân*ına dokundu. Ânî *peykân*-ı *âteşfeşân*ı bir yanından bir yanına çıktı. Ehl-i İslâma sandığı yaramaz *sanu*lar kendi başına uğradı. Hemen habîsi *çâh*-ı cehenneme ısmarladı. Zemîn ü zaman hazret-i Paşanın bâzû-yi pür-zûruna tahsîn ü âferîn eylediler. Ser-i saᶜâdetlerine yazılmış gazâ-yidi. Gayre mukayyed olmayıp, ânı gelicek bir ân dahi tevakkuf eylemedi, *küllü müyesserin limâ hulık*[1] *fehva*sı gün gibi aşikâr oldu.

Nazım:

Gazâ-yi ekber idi bu be-gaayet
Anın çün değme yire eğmedi baş
Göricek hazret-i Paşayı ânı
Kabul etti kılıp tîrine *şâbâş*

Bâri bir zaman üslûb-ı mezkûr üzerine ceng ü cidâl olup, *mukaddemât*-ı *fütûh*a muhkem mübaşir olmuşlar idi. *Ceyş*-i slâmın *cûş ü hurûşu* düᶜâ-yi *ebrâr* gibi âsümâna erişip, tîğlerinden kan, *mîğ*lerinden bârân gibi yağardı.

Andan Tekvur bu hâli görüp, veziri Kir Luka ile müşavere etti-kim, kaleyi vere. Freng[2] komayıp, "Biz ceng ederiz, vermeyiz. Her birimiz din gayretine, Mesih ᶜizzetine ölünce (ye kadar) çalışıp, İstanbul gibi şehri Türk'e vermeyiz„ diye ᶜinâd ve temerrüd tarikine sâlik olup, kaleyi vermemeğe gereği gibi İsaᶜy edip, darb u harbe ikdam eylediler. *Her bâr* ki, küffârın âteş-i hased ile sîneleri germ olup, *leheb*--i hiddetleri

[1] Her elde edilen şey yaratılan içindir.
[2] Giovanni Longo di Giustiniani. (ölm. 1453)

زبانه اوره آب ناب شمشیر ایله مجال ویرمیوب سویندررلردی کلما اوقدوا
ناراً للحرب اطفأها الله الا که دیدهٔ مقصود دخی وقت موعودنه بقوب
3 وجود شرایط و ارتفاع موانع حصوله کلمش دکلدی مکر بو فکر صحیحك
نتایج مقدماتنه موقوف ایدی حضرت پادشاه . . . بارکاهك آسمان ضمیرندن
کون کبی درخشان اولدی تمام بر نیجه استاد لغم زنلر فرهاد پیشه کوه کنلر
6 احضار اولندیکه دست کولوکلری سنك رخامی مومه کوه سیاهی ذره کاهه
صیمزیدی هر بری قصد اتسه تیشهٔ اندیشه‌یله بر آنده یرك التندن اوستنه یتشه

نظم :

8 هر بری بر نامور استادیدی خاکه موشك سنکه صن فرهاد ایدی

دیوارلرینك بن بنیادنه بر نیجه یردن عمیق لغملره بشلدیلر چق اساسندن
التنی بر وجهله تجویف اتدیلرکه اوزرنده قلل حصار قلعهٔ فلك کبی معلق
12 قلوب التنده لغملروك هر بری بر اولوغارلره زیر زمینده یپلمش عظیم دارلره
دوندی خزانهٔ درونلرینه صغن مقدار خشك لب وآتش مشرب نیجه کیسه
طوب اوتلری قویدیلر جماذی الاولك یکرمنجی کونی سه‌شنبه کوننك
15 صبح صافی وقتنده مبارك ساعتده پادشاه عالم پناهك امری ایله جمله
عسکر اياغ اوزرینه کلوب زیرا اوکوردوسی کون خونکار استنبوله یغما
امر ایدوب عسکرده چاغردولمش ایدی هر کشی هنکام جنکه حاضر
18 واوان فرصته ناظر اولیجق وادی شکملرنده مخزون اولان طوب اوتلرینه
ییر ییر آتش دکوردیلر روز قیامت کبی ناکاه اول آنده برکورلدی قوپدی

FPaVMVy — : *A* قوپدی . . . زبانه 1 - 19

zebâne ura; âb-ı *nâb*-ı şimşîr ile mecâl vermeyip, *söyündürür-lerdi. Küllemâ evkadû nâren li'l-harbi etfe'aha-llahü* [1]. *İllâ* ki *dîde*-i maksûd dahi vakt-i *mevᶜûd*una bakıp, vücûd-ı şerâit ve irtifâᶜ-ı *mevâniᶜ* husûle gelmiş değildi. Meğer bu fikr-i sahîhin netâyic-i mukaddemâtına mevkuf idi. Hazret-i padişah-ı (...) *bârgâh*ın âsümân-ı zamîrinden gün gibi dırahşân oldu. Tamam bir nice üstâd *lağım-zen*ler F e r h â d - pîşe *kûh - ken*ler ihzar olundu ki, dest *külük*leri seng-i *ruhâm*ı mûma, kûh-ı siyahı *zerre kâh*a saymazdı. Her biri kasd etse *tîşe*-i endişeyile bir anda yerin altından üstüne yetişe.

Nazım:

Her biri bir *nâm-ver* ustâdidi,
*Hâk*e *mûşek* senge san F e r h a d idi.

Dîvarlarının *bün*-i bünyâdına bir nice yerden ᶜamîk lağımlara başladılar. Çak esasından altını bir *vechile tecvîf* ettiler ki, üzerinde *kulel*-i hisar kalᶜa-i felek gibi *muᶜallak* kalıp, altında lağımların her biri ulu *gaar*lara, *zîr-i zemîn*de yapılmış ᶜazîm dârlara döndü. *Hızâne*-i derûnlarına sığan mikdar *huşk-leb* ve *âteş-meşreb* nice *kîse top otları* koydular. Cemâzel-evvelin yirminci günü[2], *seşenbih* gününün subh-ı sâfî vaktinde, mübarek saatte padişah-ı ᶜâlem - penâhn emri ile, cümle asker ayağ üzerine gelip, zirâ *önürdüsü* gün Hunkâr İstanbul'a yağma emredip, askere de çağırdılmış idi. Her kişi *hengâm*-ı cenge hazır ve *evân*-ı fırsata nâzır olucak, vâdi *şikem*lerinde *mahzûn* olan top otlarına yer yer ateş *değür-düler*. Rûz-ı kıyâmet gibi nâ-gâh ol ânda bir gürültü koptu.

[1] Harp için her ateş alevlendirdiklerinde Allah onu söndürdü. (*Kur'an*, V, 64).

[2] 29 Mayıs 1453

[Neşrî metinlerinde bu tarih 20 Cemazelâhir şeklinde geçmektedir ki, bir istinsah yanlışı olduğu şüphesizdir. Bu aykırılığı Hoca Sadettin Efendi de belirtmiştir. *Tacüttevarih* c. I, s. 428.]

خوف و خشیتیله زمین و زمان دتردی اول هیبتله کفره‌نك زهره‌سی چاك
وچهره‌ی خاك اولدی هر بر لغمك درون چاه جهنم کبی شرر نار ایله
3 طولوب دهن اژدرلین هر بری بر یردن اغره‌ویردی نفس آتش باری
اوکنده بولدوغی سنك و چوبی صمان چوپی کبی کوکاره اوچردی دخان
سیاه سحاب مظلم کبی چرخ کبوده اغوب دیرك دیرك اولدی

6 نظم :

قللر کافرلرك احوالنه	قهقهیله طوپ اوتن کولدردیلر
یقدی ویران ایلدی بارولری	قوپدی کولك کورلر کبی کولدردیلر

9 کفار نا بکاروك بشلرینه بو بلای ناکهانی ایریجك نیجه‌سی ششدوغندن
کندوبی حصار اوزرندن پر تاب ایدوب ایتدی غازیلروك اوکنده
زیر و زبر اولدی باقیسی اهل اسـلامه قرشو کلوب حالت یأسده ایمان
12 باشـه کلور کبی امان چغرشی بشـلدی او نادانلر بو حالت اختیاریه‌یی
وقت ضرورت و اضطرارده دخی مقبول اولا صندیلر کمسنه التفات ایلمدی
ایدرلورکه هجرتك سکز یوز اللی یدنجی یلنده ربیع‌الاولك اون بشنده ابتدا اتدی
15 و بو مذکور تاریخك جماذی‌الاول یکرمیسنده سه‌شنبه کون صبح صادق
وقتنده سـنه ۸۵۷ فتح اولندی

تاریخ :

18 فتح قسطنطینه فرصت بولمدیلر اولون	فتح ایدب سلطان محمد یازدی تاریخ آخرون

غازیلر شهره کیرب تکورك باشن کسدیلر

1 - 13 خوف . . . التفات ایلمدی A : — *FPaVMVy*

Havf u *haşyet*-ile zemîn ü zamân titredi. Ol heybetle keferenin zehresi çâk ve çehresi hâk oldu. Her bir lağımın derûnu çâh-ı cehennem gibi *şerer*-i nâr ile dolup, *dehen*-i *ejder-leyin* her biri bir yerden *ağıra*- verdi. Nefes-i *âteş-bârı* önünde bulduğu seng ü çûbu, saman çöpü gibi göklere uçurdu. Duhan-ı siyahı, *sehâb*-ı *muzlim* gibi *çarh-ı* kebûda *ağıp*, direk direk oldu.

Nazım:

Kulleler kâfirlerin ahvaline,
Kahkahayla top otun güldürdüler.
Yıkdı, virân eyledi bârûları,
Koptu gök gürler gibi *küldürdü*ler.

Küffâr-ı nâ-bekârın başlarına bu belâ-yı nâgehânî erişecek, nîcesi şaştığından kendüyü hisar üzerinden pertâb edip, ittı. Gazilerin önünde zîr ü zeber oldu. Bâkisi ehl-i islâma karşı gelip, hâlet-i ye'ste imân başa gelir gibi aman çağrışı başladı. O nâdânlar bu *hâlet-i ihtiyariyye*yi vakt-i zarûret ve *ıztırâr*da dahi makbul ola sandılar. Kimse iltifat etmedi.

Eydürler ki, hicretin sekiz yüz elli yedinci yılında, rebiᶜulevvelin on beşinde [1] ibtidâ olundu. Ve bu mezkûr tarihin cemazelevvel yirmisinde [2] seşenbih günü subh-ı *sâdık* vaktinde, sene 857 feth olundu.

Tarih:

Feth-i Kostantaniyyeye fırsat bulmadılar *evvelân*
Feth edip Sultan M e h e m m e d yazdı tarih *âharûn*

Gaziler şehre girip, Tekvurun başını kestiler

[1] 26 Mart 1453. (Bu tarihi, genel olarak, başka kaynaklar 25 rebiülevvel = 5 Nisan 1453 olarak gösterirler).

[2] Aslında 20 Cemazelâhir = 28 haziran 1453.

و وزیری کرلوقهٔ دخی تعلقاتیله اسیر اتدلر و دخی قلعه‌ده عثمان اوغلی
لچنور بر دزمه واریدی انیدخی دپلدیلر اوخرنهاد خوریادلرینی با سرهم
3 قلچدن کچوردیلر اهل و عیاللرین اسیر سلاسل و اغلال ایدب آیاصوفیه‌ده
و سائر کلیسالرده التون وکومش پتلری غازیلر نجاق اوشورب کیمی قولن
کیمی بودین کیمی باشن کتورب وکافرلرك متاعلرندن هرنه‌کیم بولدیلر ایسه
6 یغما ایدب مبالغه طویملقلر اولدی قال النبی ع. م. لتفتحن القسطنطنیه نعم الامیر
امیرها و نعم الجیش جیشها حتی غازیلر فلوریٔ اقچهٔ اولچك ایله بخش
ایتدیلر اول وقتدن برو ضرب مثل اولمشدرکه بر کشی‌یی غنایه
196b 9 نسبت اتسلر | استانبول یغماسنه‌می طوش اولدك دیرلر انده‌کی
طویملقلری تمام ذکر ایدرسوز کلام طویل اولور بو جنکده
نجه حادثه‌لر اولمشدر قلم وصفنده قاصر دللر تفصیلنده عاجزدر
12 و غلطه خلقی غازیلر استنبوله آچ قورد کبی قویولدوغین کوریجك
غلطه حصارینك دیلن سلطان محمده کتوردیلر اندن استانبولدن
لچان کوکه وارب سلوریه کردی اندن سلورینك مفتاحن کوندرب
15 خونکاره اطاعت اتدیلر اندن قرجه بك وارب قوم برغوزنی
و بغاطوسی فتح اتدی اندن چهارشنبه کون خلیل پاشا
جمله تعلقاتیله حصاری بکلمکه و برغوزی مشرف قلمغه طوتلب حبس
18 اولندی بونلرك حکایتلری طویلدر و قضیه‌لری معلومدر زیرا واقعهٔ
خلیل پاشا عالمده مشهوردر اندن جمعه کونی ایاصوفیه‌ده جمعه نمازی قلنوب

2 یکچنور F : دیرلردی Vy دربلوردی A درلور PaM || 14 - 12 و غلطه خلق . . . کتوردیلر A : — FPaVMVy || 14 کوکه FPaVAM : — Vy

ve veziri Kir Luka'yı dahi ta^c^allukatiyle esir ettiler. Ve dahi kalede Osman oğlu geçinir bir düzme[1] varıdı, anı - dahi tepelediler. *O har-nihâd* horyadlarını bi-esrihim kılıçtan geçirdiler. Ehl ü ^c^ıyallerini esîr-i *selâsil ü eglâl* edip, Ayasofya'da vesâir kiliselerde altın ve gümüş putları gaziler *nacak* üşürüp, kimi kolunu, kimi budunu, kimi başını götürüp ve kâfirlerin meta^c^larından her ne-kim buldular ise, yağma edip, mübâlağa doyumluklar oldu. *Kale'n-Nebi ^c^aleyhi's-selâm, "Letüf-tehannel-Kostantiniyyete ni^c^me'l-emîrü emîruha ve ni^c^me'l-ceyşü ceyşühâ*[2]„ Hattâ, Gaziler Filoriyi, akçeyi ölçek ile bahş ettiler. Ol vakittenberi, darb-ı mesel olmuştur ki, bir kişiyi gınâya nispet etseler, "İstanbul yağmasına mı tuş oldun„ derler.

Andaki doyumlukları tamam zikr edersevüz kelâmı tavîl olur. Bu cengte nice hâdiseler olmuştur kalem vasfında kaasır, diller tafsîlinde ^c^âcizdir. Ve Galata halkı gazilerin İstanbul'a aç kurt gibi koyulduğunu görücek, Galata hisarının *dil*ini Sultan Mehmed'e getirdiler. Andan İstanbul'dan kaçan köke varıp, Silivri'ye girdi. Andan Silivri'nin *miftah*ını gönderip, Hünkâra itaat ettiler. Andan Karacabey varıp, Kum Burgaz'ını ve Bigados'u feth etti. Andan çarşamba günü Halil Paşa cümle ta^c^allukatiyle hisarı beklemeğe ve burgaz'ı müşerref kılmağa tutulup, habs olundu. Bunların hikâyetleri *tavîl*dir ve kaziyeleri malûmdur. Zirâ *vakı^c^a*-i Halil Paşa âlemde meşhurdur. Andan cuma günü Ayasofya'da cuma namazı kılınıp,

[1] Orhan Çelebi (bk. İ. H. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, c. I s. 230 n 1.)

[2] Şüphe yok ki Kostantaniyye feth olunacaktır. Onu alacak ordunun emîri ne mutlu emîrdir ve ordusu ne mutlu ordudur (Hadîs).

محمد خان ادنه خطبهٔ محمدی اوقندی قرامان اوغلی استنبولك الندوغین
ایشیدوب الیله دیزین دوکوب عثمان اوغلی یورد اسسی اولدی بزی اندن
3 یورتدن سورر دیو بغایت غمناك اولدی والله اعلم

حکایت ابتداء عمارت قسطنطنیه

روایتدرکه سلطان محمد چونکه استانبولی فتح اتدی صوباشیلغی
6 سلیمان بك قولنه وردی شهری عمارت اتمك آردنجه اول دیدی اندن
سلطان محمد استانبولك معمور اولمسنی استیب جمله عثمان ولایتلرینه آدملر
کوندروب استین کلب استانبولده ملك طوتسون دیو اطراف عالمده
9 چاغرتدلر بو خبر عالمه چاو اولوب خاطری اولن کلوب ملك طوتمدی
کوردلرکه استانبول بر وجهله عمارته یوز طوتمدی اندن خونکار بیوردیکه
197a هر ولایتك غنیسندن و فقیرندن | سورەلر قاضیلره و صوباشیلره حکملر واروب
12 هر طرفدن آدملر سرب کتوروب استانبوله طولدرەلر هر طرفدن ادملر
سوروب استنبوله طولدیریجق شن اولمغه باشلدی اندن بوکلن کشیلرك اولرنه
مقاطعه وضع اتدلر بوندن خلق نفرت اتدلر ایتدلر اولرمزی بزه صاتدروب
15 وطنمزدن ازمرده ایدب بزی بونده بو کافر اولرنه کرا ویرمکەمی
کتردکز دیو اکثر خلق عورتن و اوغلانن براغب باشن الوب کتدلر
اندن قوله شاهین درلردی سلطان محمدك اتاسندن و ددسندن قلمش کشیدی
18 بادشاهه برکون ایتدی های دولتلو سلطانم اتاك ددك زماننده قالمش اسکی
کشی‌یم بونجه مملکتکه اتاك ددك فتح اتدلر مقاطعه وضع اتمدلر بو نسنه

1-3 قرامان‌اوغلی . . . والله اعلم A : — FPaVMVy || 4 حکایت . . . قسطنطنیه FPaVAVy :
بو وجهله عمارته یوز طوتدی AM || 17 قوله Vy کشیدی FPaVVy : اسکی بر قولی ایدی AM

Mehmed Han adına hutbe-i Muhammedî okundu. Karaman oğlu[1] İstanbul'un alındığını işidip, eliyle dizini döğüp, "Osman oğlu yurd ıssı(sı) oldu. Bizi andan yurttan sürer„ diye be-gaayet gamnâk oldu. *Vallahü a^clem.*

Hikâyet-i ibtidâ-i ᶜimâret-i Kostantiniyye

Riväyettir ki, Sultan Mehmed, çünkü İstanbul'u fetlı etti; şubaşılığı Süleyman Bey kuluna verdi. "Şehri ᶜimâret etmek ardınca ol„ dedi. Andan Sultan Mehmed İstanbul'un mᶜamur olmasını isteyip, cümle Osman vilâyetlerine adamlar gönderip, "istiyen gelip İstanbul'da milk tutan tutsun„ diye etrâf-ı âlemde çağrıttılar. Bu haber âleme *çav* olup, hatırı olan gelip, mülk tutmadı. Gördüler ki, İstanbul bir veçhile ᶜimârete yüz tutmadı. Andan Hunkâr buyurdu-ki, her vilâyetin ganîsinden ve fakîrinden süreler. Kadılara ve subaşılara hükümler varıp, "her taraftan adamlar sürüp, getirip, İstanbul'a dolduralar„. Her taraftan adamlar sürüp İstanbul'a doldurıcak, şen olmağa başladı. Andan bu gelen kişilerin evlerine *mukataᶜa* vazᶜettiler. Bundan halk nefret ettiler, eyittiler: "Evlerimizi bize sattırıp, vatanımızdan *âzmend* edip, bizi burda bu kâfir evlerine kira vermeğe mi getirdiniz?„ diye ekser halk avratını ve oğlanını bırakıp, başını alıp gittiler. Andan Kula Şahin derlerdi, Sultan Mehmed'in atasından ve dedesinden kalmış kişiydi, Pâdişaha bir gün eyitti: "Hay devletli Sultanım, atan, deden zamanından kalmış eski kişiyim. Bunca memleket ki, atan, deden feth ettiler; mukataᶜa vazᶜetmediler. Bu nesne

[1] İbrahim Bey (1424-1463).

سلطانه دخی لایق دکلدر دیوب سکوت اتدی پادشاهه بو سوز تأثیر ایدب
مقاطعهٔ کوتردی همان استانبول ینه عمارته یوز طوتدی تا شوکا دکینکم
3 روم محمد پاشا وزیر اولوب اول ینه سلطان محمدی اغوایله طمعه دوشرب
ینه مقاطعه وضع اتدردی کندو زیرا استانبول اوغلانیدی مسلمانلر کلب
کندو شهرنك اولرنی مفت تصرف اتدکلرنه حسد ایدب بو شمدیکی مقاطعه
6 انك اغواسیله اولمشدر

اثار سلطان محمد فی استانبول

روایتدرکه سلطان محمد اول استانبولده بر قله یاپوب خزینه ایدب
197b 9 اندن اسکی سرایی یاپوب قلعه‌وش بر حرم چوردی | انده توطن
ایتدی صکره انی بکنمیوب بر قلعه دخی یاپدرب حرم ایدب ایچنده
عالی سرایلر یاپوب انی تخت کاه ایدندیکم اول یره کافر زماننده زیتونلق
12 درلردی انده متمکن اولدی و قاپو خلقنك دخی جمیعین سورب استانبولده
قرار ایتدیلر و دخی بر طرفنده بر عالی باغچه ایدب حرم چوردی اندن
استانبولك بر شریف یرنده سکز مدرسه یاپوب اورتاسنده بر اولو جامع
15 یاپدی مقابلسنده بر عالی عمارت یاپوب و بر طرفنده بر دارالشفا یاپدردی
مدرسلرك آردنده سوختیانه برر تمه یاپدرب صوفیلر طورجق ریاضتخانه‌لر
دخی یاپدردی بو مجموعی مدارسك و سوختیانك آشنی و اتمکنی
18 و اتی اول عمارتدن قلدی بر عمارتدرکه اما واحد کالالف‌در اندن شیخ
و فازاده ایچون بر جامع یاپدردی و شهردن طشره ابو ایوب انصاریده

10 ایتدی . . . بکنمیوب *AM* : اتمیوب اندن *FPaVVy* || 12 - 11 اول یره . . . درلردی *Vy*
FPaV : — *AM* || 13 - 12 و قاپو خلقنك . . . قرار ایتدیلر *A* : — *FPaVMVy* || 15
بر دارالشفا *FVVy* : برر دارالشفا *PaAM* || 16 ریاضتخانه‌لر *FPaVVy* : ریاضت خانه *AM* ||
17 مدارسك و سوختیانك *FPaVMVy* : سوخته‌واتك و سکز مدرسه‌نك داخی دانشمندلرینك
و سوخته‌لرینك و ریاضتخانه‌ده اولان صوفیلروك *A*

Sultanıma dahi lâyik değildir„ deyip, sükût etti. Pâdişaha bu söz tesir edip, mukataᶜayı *götürdü.* Hemen İstanbul yine ᶜimârete yüz tuttu. Tâ şuna değin-kim, R u m M e h m e d Paşa vezir olup, ol yine Sultan M e h m e d'i iğvâyile *tamâᶜa* düşürüp, yine mukataᶜa vazᶜettirdi. Kendi zira İstanbul oğlanıydı. Müslümanlar gelip, kendi şehrinin evlerini *müft* tasarruf ettiklerine hased edip, bu şimdiki mukataᶜa anın iğvâsiyle olmuştur.

Âsâr-ı Sultan Mehmed fî İstanbul

Rivâyettir ki, Sultan M e h m e d, evvel İstanbul'da bir kule yapıp, hazîne edip, andan Eski Saray'ı yapıp, *kal'a-veş* bir *harem* çevirdi. Anda tavattun etti. Sonra anı beğenmeyip bir kale dahi yaptırıp, harem edip, içinde âli saraylar yapıp, anı taht-gâh edindi-kim, ol yere kâfir zamanında Zeytinlik derlerdi, anda mütemekkin oldu. Ve kapı halkının dahi cemiᶜini sürüp, İstanbul'da karar ettiler. Ve dahi bir tarafında bir âli bahçe edip, harem çevirdi. Andan İstanbul'un bir şerîf yerinde sekiz medrese yapıp, ortasında bir ulu camiᶜ yaptı. Mukabelesinde bir âli ᶜimâret yapıp ve bir tarafında bir dârüşşifâ yaptırdı. Medreselerin ardında, *suhteyâna* bir *tetimme* yaptırıp, *Sûfi*ler duracak *riyâzet*-haneler dahi yaptırdı. Bu mecmuᶜu medârisin ve sûhteyânın aşını ve ekmeğini ve etini ol ᶜimâretten kıldı. Bir ᶜimârettir ki, *Emmâ vahidün k'el-elf*[1] dir. Andan Şeyh V e f a - z a d e[2] için bir camı yaptırdı. Ve şehirden taşra E b û - E y y u b - ı E n s â r î'de

[1] Biri bine karşılıktır.

[2] Muslihüddin Mustafa b. Ahmed (bk. *Tercüme-i Şekayik-i Nuumamiye*, s. 251).

بر عمارت و بر مدرسه و بر جامع و بر حمام یاپوب ابو ایوب انصاری اوزرنه
بر تربه یاپدردی و دخی نچه حمامات یاپدیکه عالمده مثلن کمسـه کورمش
دکلدر و استانبولی و ایاصوفیهٔ مرمت اتدردی الحاصل جمیع استانبولی
سلطان محمد خان یاپوب بر وجهله معمور اتدیکم اطراف عالمده انك مثلی
شهر یوقدر دیو سیاحلر شهادت ایدرلر خصوصـا سـواد جنت آباد
استانبولك که روی زمینده نظیری محال اولوب جهان ربع اچنده بر خال
عنبرین کبی دوشمشدر

نظم :

بلاد عالم اکنون اکر کیم — بدی بریره امکان اهروليدی
جلال (و) شانله یوق شبهه انده — ستانبول انلره سلطان اولیدی

و سلطانك اثاری عالمده چوقدر نچه حمامات و رباطات و خانقاهلر |
خصوصا که استانبول یولنده یاپدردی و بالجمله ولایت روم بونك قدومیله
معمور اولدی و دخی استانبولده دائما علمایه و فقرایه و صلحایه و زهاده
و ایتامه و طول عورتلره صدقات الشدردی انلره هر کون وظیفه تعیین
اتمشدی کندو الیله الشدردوکنك خود نهایتی یوغدی و شمدی دخی وصیت
ایتمشدر طول عورتلره هر کون اولشدررلر رحمةالله علیه رحمةً واسعةً

حکایت فتح اینز

روایتدر که بر کون فیره‌نك قاضیسی خونکاره کلدیکم اینز کافرلری
الندن ولایتنك حالی ندر نه زحمت چکرلر بلدره اندن پادشاهك الن
اوپکه کیرب ال اپدکدن صکره ایتدی دولتلو سلطانم فیره و اپصاله

1 و بر حمام FV : — PaAMVy || 5-10 خصوصا . . . اولیدی A : FPaVMVy || 12 خصوصـا كه . . . . يولنده FPaVAM : — Vy || 16 ايتز FPaAMVy : انيز V || 17 فيره‌نك FPaVVy : فيره‌نوك M فرنك A

bir ʿimâret ve bir medrese ve bir câmi ve bir hamam yapıp, Ebû Eyyub-ı Ensârî üzerine bir türbe yaptırdı. Ve dahi nice hammamât yaptı-ki, âlemde mislini kimse görmüş değildir. Ve İstanbul'u ve Ayasofya'yı *meremmet* ettirdi. El-hâsıl cemîʿ İstanbul'u Sultan Mehmed Han yapıp, bir vechile mamur etti-kim, "etrâf-ı âlemde anın misli şehir yoktur„ diye seyyahlar şehadet ederler. Husûsâ, *sevad*-ı cennet-âbâd İstanbul'un ki, rûy-i zemînde *nazîri muhâl* olup, cihân-ı *rub*ʿ içinde bir *ḫâl*-i ʿ*anberîn* gibi düşmüştür.

Nazım:

Bilâd-i âlem-i *eknûn* eğer-kim
Geleydi bir yere imkân olaydı [1].
Celâl-ü-şanla yok şüphe anda
Sitanbul anlara Sultan olaydı

Ve Sultanın âsârı âlemde çoktur. Nice hammâmât ve ribâtât ve han-kahlar husûsâ ki İstanbul yolunda yaptırdı. Ve bi'l-cümle vilâyet-i Rûm bunun kudumiyle mamur oldu. Ve dahi İstanbul'da daima ulemâya ve fukarâya ve sulehâya ve *zühhâda* ve eytâma ve dul avretlere *sadakaat* üleşdirirdi. Anlara her gün vazife tayin etmişti. Kendi eliyle üleştirdiğinin hod nihâyeti yoktu. Ve şimdi dahi vasiyet etmiştir. Dul avretlere hergün üleştirirler. *Rehmet-ullahi ʿaleyhi rahmeten vâsiʿaten.*

Hikâyet-i Feth-i Enez

Rivâyettir ki, bir gün Fere [2]'nin kadısı Hunkâra geldi-kim, Enez kâfirleri elinden vilâyetinin hâli nedir, ne zahmet çekerler bildire. Andan pâdişahın elini öpmeğe girip, el öptükten sonra eyitti : "Devletli Sultanım, Fere ve İpsala

[1] Aslında ikinci beyit dördüncü, üçüncü beyit ikinci, dördüncü beyit üçüncü idi,

[2] Frecik=Vira.

ولايتنك اينز كافرلرى الندن حاللرى غايت مكدردر هيچ بر مسلمانه اسير
قوللندرمزلر قچن بر اسير قچسه وارر انزه كيرر صاحبى اردنجه واررسه
3 دوكرلر قوارلر قتى سيلرسه كندويى دخى طوتب اسير ايدرلر سلطانم
بو انز خود اولدن استانبوله متعلقدر زيرا استانبول تكورنك قومندندر
سلطان محمد ايتدى مولانا انشاءالله كوره‌وز حق تعالى اكاره ديدى اندن
6 قاضى طشره چقدغى كبى سلطان محمد قولى خاص يونسى كتردب ايتدى
بره يونس تيز اسكليه اين وار رئيسلره ايت اون باره يارار كمى طونتسونلر
198b حاضر اولان عزبلرله | و قوللرمله وارك اينزك ليموننه كيرك اما انده وارمينجه
9 قنده كيده‌جكوكز كمسيه بلدرمك انشاءالله بندخى قرودن ايصليه واررين
ديدى همان‌دم يونس بك خونكارك امرنه امتثال ايدب حق تعالى‌يه توكل
ايدب طونمه كميلرى ايله يوريب اينزك ليموننه كيردى و پادشاه دخى
12 بو طرفدن يوريب ايصاليه واردى اينزك تكورى دخى كورديكم قرودن
غازيلر هجوم اتدى فى الحال مالنى اسبابنى و عورتنى و بر محبوبه قزنى هب كونده‌رب
كندو خونكاره كلدى و جميع سپاهيلرى بله كلدلر خونكار دخى تكوره وسپاهيلره
15 ايو درلك ايلدى و شهرك خالى قلان اولرينى اطرافدن كلن مسلمانلره ويرب و برنده
قلان كافرلرى مقرر قلدى و دخى نجه كليسالرى مسجد ايدب چاكلقلرنى يقدرب
يرنه مناره‌لر يابدردى شهرك قرشوسنده بر حصارجق واريدى طشوز ديرلردى
18 اطه ايدى آنيدخى فتح اتدى الحاصل جميع اينز ولايتنى فتح ايدب ضبط ايلدى
بو فتحك تاريخى هجرتك سكز يوز اللى سكزنده واقع اولدى

11 طونمه كميلرى ايله A : — FPaVMVy || 14 - 13 قزنى ... كلدى Vy : قزنى خونكاره كتوردى AM قزنى و اسبابنى هپ آلوب اينزى ويروب كندى خونكاره كلدى Pa قزنى و اسبابنى هپ اينزك حصاريشه قويب كندو خنكاره كلدى FV || (186b) de üstte başka yazı ile
+ بعضى تواريخ تركيده شويله مسطور اولديكه اسلام عسكرينك هجومنى كوردكده اهلى و عيالنى الوب سمندرك نام جزيره‌يه قاچدى دار و ديارى تسخير اولنوب سلطان محمد ادرنه‌يه واردقده يأس و حرمانله علاقه هدايا ايلدى لاجرم جرمى عفو بيوريلوب زخنه تيمارى عنايت بيورلدى و اول صوبنه

vilâyetinin, Enez kâfirleri elinden halleri gaayet mükedderdir. Hiç bir müslümana esîr kullandırmazlar. Kaçan bir esîr kaçsa, varır, Enez'e girer. Sahibi ardınca varırsa döğerler, kovarlar. Katı söylerse kendüyü dahi tutup, esîr ederler. Sultanım bu Enez hod evvelden İstanbul'a *müte^callık*tır. Zira İstanbul Tekvurunun kavmindendir„. Sultan Mehmed eyitti: "Mevlânâ, inşaallah görevüz. Hak Te^calâ *onara*„ dedi. Andan kadı taşra çıktığı gibi, Sultan Mehmed kulu, Hâs Yunus'u getirdip eyitti: "Bre Yunus, tez iskeleye in, var. Reislere eyit. On pâre yarar gemi donatsınlar. Hazır olan ^cazeblerle ve kullarımla varın, Enez'in limanına girin. Amma anda varmayınca, *kanda* gideceğinizi kimseye bildirme(yi)n. İnşaallah ben-dahi kurudan İpsala'ya varırım„ dedi. Hemândem, Yunus Bey, Hunkârın emrine imtisâl edip, Hak te^câlâya tevekkül edip, donanma gemileri ile yürüyüp, Enez'in limanına girdi. Ve pâdişah dahi bu taraftan yürüyüp İpsala'ya vardı. Enez'in Tekvuru[1] dahi gördü-kim, kurudan gaziler hücum etti, fi'l-hâl malını, esbabını ve avratını ve bir mahbûbe kızını hep gönderip, kendi Hunkâra geldi. Ve cemî^c sipâhileri bile geldiler. Hunkâr dahi Tekvura ve sipâhilere eyi *dirlik* eyledi. Ve şehrin *hâlî* kalan evlerini etraftan gelen müslümanlara verip ve yerinde kalan kâfirlerini mukarrer kıldı. Ve dahi nice kiliseleri mescid edip, çanlıklarını yıktırıp, yerine minâreler yaptırdı. Şehrin karşısında bir hisarcık varidi, Taşoz derlerdi; ada idi. Anı-dahi feth etti. El-hâsıl cemî^c Enez vilâyetini feth edip, zapt eyledi. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz elli sekizinde[2] vaki^c oldu.

ارسال ایچون خدام درکاه جهان پناهدن چوق کمسنه همراه قلندی کدرکن فرصت دمنده اول کروهی
نافل بولوب خلاف تیغنی غلافندن چقاروب جملهسنی شهید ایدوب و فرنکه اهنك ایدوب خلاص
ولدی *Pa* || 19 اللی سکزنده *FPaVVy* : اللی یدیسیله سکزی اراسنده *AM*

[1] Palamidi Gattilusio.

[2] M. 1454.

حکایت فتح سفریجه حصار

شیله روایت ایدرلرکه سلطان محمد خان استانبولی فتح اتدوکنده
ولق اوغلنوك | ایلچیسی بله ایدی کلوب ولق اوغلنه کیفیت فتحی و مهابت — 199a 3
عسکری خبر وردی مراد خان وفات اتدوکی وقت سلطان مراد فتح
اتدوکی قلاعی ینه ولق اوغلی المشدی چونکه استانبولك الندوغن اشتدی
ینه خونکاره اول ولایتی تسلیم اتدی اما دولتسیزلکن قومزدی حتی — 6
لاز الندن اسکوبه کمسه کلیمز اولمشدی پرشتنده بر صالح قاضی واریدی
خونکاره خبر کوندرب قضیهٔ اعلام اتدی اندن خونکار ولق اوغلنه آدم
کوندروب بو احوالدن استفسار ایدیجك ولق اوغلی خونکارك قولنه اعتبار — 9
اتمیوب جواب ورمدی قول دخی کلب ولق اوغلنك عصیانن خبر وردی
همان خونکار کوچب کلب سوریجه حصارك ازرنه دوشب اطرافه اقنجیلر
کوندرب قلعهٔ فتح ایدب غازیلر طویوم اولدلر و بوندن اوکدین خونکار — 12
اول سمندره ازرنه دوشب بر نوبت جنك اتمشدی ولق اوغلی بونی اشدب
وهم ایدب سمندره‌نك ایچنده نه قدر مالدار کافر واریسه چقرب
سمندرده بولنمسونلر دیو سفریجه حصارینه قویمشدی خونکار انکچون — 15
کلب سفریجه حصاری فتح ایدب بونجه مالی دخی فتح اتدی | اندن — 199b
قلعه‌لرك مصالحن کورب ینه دولتله ادرنیه کلب کورانیٔ قاضی
عسکرلکدن عزل ایدب مجدالدینی قاضی عسکر ایدب محمود — 18
پاشایی وزیر ایندی ولق اوغلندن ایلچی کلوب ییلده

1 حصار *PaVy* : —*FVAM* | حصار *PaVy* : + امول *FPaV* : اموك *A* — *MVy* || 2 خان : — *PaVAMVy* || 11 سوریجه *MVy* : سفریجه *FVA* سفریجه *Pa* || 12 غازیلر . . . اولدلر *Vy* : غازیلری طویم قلدی *FPaVAM* || 18 مجدالدینی *PaAMVy* : فخرالدینی *FV*

Hikâyet-i feth-i Sivrice Hisar

Şöyle rivâyet ederler ki, Sultan Mehmed Han İstanbul'u feth ettiğinde Vulk oğlu[1]'nun elçisi bile idi. Gelip Vulk oğlu'na keyfiyet-i fethi ve *mehâyib*-i askeri haber verdi. Murad Han vefat ettiği vakıt, Sultan Murad feth ettiği *kılâ*ʿı yine Vulk oğlu almıştı. Çünkü İstanbul'un alındığını işitti, yine Hunkâra ol vilâyeti teslim etti. Amma devletsizliğini komazdı. Hattâ Lâz ilinden Üsküp'e kimse gelemez olmuştu. Piriştine'de bir sâlih kadı varidi. Hunkâra haber gönderip, kaziyyeyi iʿlâm etti. Andan Hunkâr, Vulk oğluna adam gönderip, bu ahvalden istifsâr edicek, Vulk oğlu Hunkârın kuluna iʿtibâr etmeyip, cevap vermedi. Kul dahi gelip Vulk oğlu'nun isyanını haber verdi. Hemen Hunkâr göçüp gelip, Sivrice Hisar[2]'ın üzerine düşüp, etrafa akıncılar gönderip, kaleyi feth edip, gaziler doyum oldular. Ve bundan öñdin Hunkâr evvel Semendire üzerine düşüp, bir nöbet ceng etmişti. Vulk oğlu bunu işidip, vehm edip, Semendire'nin içinde ne kadar mâldâr kâfir varise, çıkarıp Semendire'de bulunmasınlar diye, Sivrice Hisar'ına koymuştu. Hunkâr anın-çün gelip, Sivrice Hisar'ı feth edip, bunca malı dahi feth etti. Andan kalelerin mesâlihini görüp, yine devletle Edirne'ye gelip, Gürânî'yi kazeskerlikten ʿazl edip, Mecdeddin'i *kazasker* edip, Mahmud Paşa'yı vezir edindi. Vulk oğlu'ndan elçi gelip, yılda

[1] İvan Brankoviç (1427-1456).
[2] Ostrovitza.
[3] *Tercüme-i Şekayik-i Numaniye*, s. 111.

اوتوز كره يوز بيك اقچه ويره‌جك اولوب تضرع اتدى خونكار قبول
ايدب اول قيشى ادرنده قيشلدى

حكايت فتح (نيكوبرى و) نوابرى

شيله روايت ايدرلركه اول وقت نيكوبرى ولق اوغلى دسپوت النده
ايدى اسحاق بك اوغلى عيسى بك پادشاهه خبر كوندرب ايتدى لاز
ولايتنى سلطانم دولتنده الله ويررسه اهل اسلام اتمك كرك ديدى خونكار
دخى عيسى بكه خبر كونده‌رب ايتدى سن اول ولايتك قديميسين نه
وجهله وارمق كرك بكا بلدر ديدى اندن عيسى بك خبر كونده‌رب
ايتدى دولتلو سلطانم هر نه وجهله اولرسه فرصتدر ديدى هماندم خونكار
عسكر اسلام جمع ايدب نيت غزا ديب يوردى اسكوبدن برى قره‌طونلى
طاغندن آشدى عيسى بك دخى انده كلوب خونكارله بولشدى خونكار
200a عيسى بكه ايتدى وار بو حصارى دزدارندن دله ديدى اندن عيسى بك |
حصارك ازرنه وارب دزدارندن دليوب دزدار ايتدى هاى عيسى بك
بزم ديمزده پادشاهنه خاين اولمق يوقدر ديدى عيسى بك ايتدى هاى
ابله كافر پادشاهك خود اولبدر پادشاه كيمه ديرسين ديدى دزدار ايتدى
بوسنه قرالنك عورتى ولق اوغلى دسبوتك قزيدر اول قز بزم
پادشاهمزدر ديدى اندن عيسى بك ايتدى هى دلو كافر هيچ بلرمسين
بوكان كمدر سلطان محمد غازيدر استانبوله نتدوكن اشتمدكمى ديدى
دزدار ايتدى هله كلسون كوره‌لم ديدى اندن پادشاه دخى دولتله كلوب

1 اوتوز كره يوز بيك اقچه : *FPaVVy* التمش بيك فلورى *AM* || 3 حكايت : *FPaVVy* — | *AM* نيكوبرى و نوابرى : *FPaVAVy* — : *M* || 16 ولق اوغلى : *A* — : *FPaVMVy*

otuz kerre yüz bin akçe verecek olup, *tazarru*ᶜ etti. Hunkâr kabul edip, ol kışı Edirne'de kışladı.

Hikâyet-i fetḥ-i (Niköbri ve) Novobri

Şöyle rivâyet ederler ki, ol vakit Niköbri Vulk oğlu[1] despot elinde idi. İshak Bey oğlu İsa Bey padişaha haber gönderip eyitti: "Lâz vilâyetini Sultanım devletinde Allah verirse ehl-i islâm etmek gerek„ dedi. Hunkâr dahi İsa Bey'e haber gönderip, eyitti: "Sen ol vilâyetin *kadîm*isisin. Ne veçhile varmak gerek, bana bildir„ dedi. Andan İsa Bey haber gönderip, eyitti: "Devletli Sultanım her ne vechile olursa fırsattır„ dedi. Hemândem Hunkâr asker-i islâmı cemᶜ edip, niyyet-i gazâ deyip, yürüdü. Üsküp'ten beri Kara Tonlu[2] dağından aştı. İsa Bey dahi anda gelip, Hunkâr-ile buluştu. Hunkâr İsa Bey'e eyitti: "Var, bu hisarı dizdârından dile„ dedi. Andan İsa Bey hisarın üzerine varıp, dizdârından dileyip, dizdâr eyitti: "Hay İsa Bey, bizim dinimizde padişaha hâin olmak yoktur„ dedi. İsa Bey eyitti: "Hay *ebleh* kâfir, padişahın hod ölüptur, Padişah kime dersin?„ dedi. Dizdâr eyitti: "Bosna kıralı[3]nın avratı Vulk oğlu despotun kızıdır. Ol kız bizim padişahımızdır„ dedi. Andan İsa Bey eyitti: "Hey deli kâfir, hiç bilir misin, bu gelen kimdir? Sultan Mehmed Gazi'dir. İstanbul'a nettiğini işitmedin mi?„ dedi. Dizdâr eyitti: "Hele gelsin, görelim„ dedi. Andan padişah dahi devletle gelip,

[1] Novobrdo = Yenidağ.
[2] Kratova.
[3] İstefan Tomaşeviç (1444 - 1461).

حصارك ازرنه دوشب جنكه بنياد اتديلر بشنجى كونده حصارى فتح
اتدلر حصار ايچنده ولق اوغلنك مبالغه كومشين بولوب پادشاهك خزينه‌سنه
كتورديلر و حصاره مسلمانلر قويديلر اندن ترنجه حصارنه واردلر
واردقلرى كبى همان طاش (طش) حصارى فتح اولدى انده دخى مبالغه مال
بولدلر الوب ملك خزينه‌سنه كتردلر حصارك قولاسى برنچه كون جنك
اتدى اخر انيدخى فتح اتدلر انده اول قدر مال اله كيرديكه قياسين
انجق الله بلور اندن اوته بر حصارجق دخى واريدى اوره‌نز اوغلى عيسى
بكى | اكا كوندرديلر اولدخى وارمدين كافر حصاره اود اورمش قاچمش
و بالجمله لاز ولايتنده نقدار قلعه واريسه فتح اولندى اندن خونكار
عيسى بكى كوندرجك كندو كلوب كوس‌اواده غازى خداوندكار شهيد
اولدغى يره قوندى آنده عطالر ايدب انك روحيچون و انداغى شهدا
روحيچون نعمتلر بشرتدى بو فتح هجرتك سكز يوز اللى طقوزنده واقع اولدى

حكايت محاصرۀ بلغراد

روايت اولنركه سلطان محمد استانبولدن بوزدغى باقراتى و دخى خاچى
و نه قدر كليسا وار اسه چاكلرنى طوپلر دكدرب طونه‌دن كميلر يوردب
لشكر اسلام جمع ايدب نيت غزا ديب يوريب بلغراده دوشب اول
طوپلرله جنكه باشلدلر طاى قرجه روم ايلنك بكلربكيسيدى خونكاره
ايتدى دولتلو سلطانم بن قولوكه دستور وير طونۀ اوته كچه‌ين حصارك
قرشوسنده اوتوره‌ين ديدى اما روم ايلينك بكلرى راضى اولمدلر زيرا

2 كومشين $PaAMVy$: مالين FV || 13 حكايت $FPaVMVy$: A | محاصرۀ بلغراد AVy
14 باقراتى $FVAM$: باقرالاتى Vy باقرلرى Pa | و دخى $FPaV$: و دلى MA : FPa — M || Vy —
|| 14 - 15 خاچى و نه قدر كليسا وار اسه A : — $FPaVMVy$ || 15 كميلر يوردب
$FPaM$: كميلره قويب يوريب V كميلر ايله ايلدوب A يوردب Vy

hisarın üzerine düşüp, cenge bünyâd ettiler. Beşinci günde hisarı feth ettiler. Hisar içinde Vulk oğlunun mübâlaga gümüşünü bulup, padişahın hazînesine getirdiler. Ve hisara Müslümanlar koydular. Andan Tirebce[1] hisarına vardılar. Vardıkları gibi, heman dış hisarı feth oldu. Anda dahi mübâlaga mal buldular, alıp mülk hazînesine getirdiler. Hisarın kulesi bir nice gün ceng etti. Âhir anı-dahi feth ettiler. Anda ol kadar mal ele girdi-ki, *kıyâsını* ancak Allah bilir. Andan öte bir hisarcık dahi varidi. Evrenoz oğlu İsa Bey'i ana gönderdiler. Ol-dahi varmadın kâfir hisara od urmuş, kaçmış. Ve bi'l-cümle Lâz vilâyetinde ne-mikdar kale varise feth olundu. Andan Hunkâr İsa Bey'i göndericek, kendi gelip, Kos-Ova'da Gazi Hüdâvendigâr şehit olduğu yere kondu. Anda ᶜatâlar edip, anın ruhi-çün ve andaki şüheda ruhi-çün niᶜmetler pişirtti. Bu fetih hicretin sekiz yüz elli dokuzunda[2] vakiᶜ oldu.

Hikâyet-i Muhasara-i Belgrad

Rivâyet olunur ki, Sultan Mehmed İstanbul'dan bozduğu *bakıratı* ve dahi haçı ve ne kadar kilise var ise çanlarını toplar döktürüp, Tuna'dan gemiler yürüdüp, leşker-i İslâmı cemᶜ edip, niyyet-i gazâ deyip yürüyüp, Belgrad'a düşüp, ol toplarla cenge başladılar. Dayı Karaca, Rumeli'nin Beylerbeyisiydi. Hunkâra eyitti: "Devletli Sultanım, ben kuluna destur ver. Tuna'yı öte geçeyim. Hisarın karşısında oturayım„ dedi. Amma Rumeli'nin beyleri râzı olmadılar. Zira

[1] Treptsa (Mitrovitsa'nın kuzey doğusunda).
[2] Haziran 1455.

زعم فاسدلری بو ایدیکه بو حصاری آلینجق آرق دشمن قالمز بز اقین
ایده‌جك یرقنده بولالم لابد وارب جفت سرملك کرك دیدیلر الحاصل حیله ایدب
3 اقدام اتمدیلر ناکاه بر کون کوردیلرکم بو قره‌جه بك کچملك استدکی یره
201a مبالغه کفار | لشکری جمع اولدی و ینغو ملعون اوکلرنجه کلوب قوندی
و هم صو یوزندن دخی معاونته مبالغه کمیلر کلدی فساد اوریب جنك
6 زیاده اولدی اندن بر کون قرجه بك مترسدن حصاره طوب اتدررکن
کندولرك مترسی تختسنه حصاردن بر پرنقی طوقنب مترس تختهسی دخی
قره‌جه بکه طوقنب شهید اولدی و اول معاونته کلن کمیلر صو طرفندن
9 دخی خیلی جنك ایدب نجه کشیلر هلاك اولدی اندن خونکار ایتدی
های غازیلر یورملك کرکدر دیدی همان خونکارك کندو قوللری یوردی
اما روم ایلی تکاسل اتدلر قول همان حصاره قویلدی کفار کوردیکم
12 یوریش همان بو طرفندر جمیع کفار قول ازرنه یوریب قولی کرو
دوندردیلر بعضی شهید اولدی انی کورب پادشاه دخی آتنه سوار
اولوب های یکیتلر نیچون طوررسز دیوب کفارك ازرنه یوردی یاننده
15 غریب یکیتلر حاضردی پادشاهله بیله یوردیلر کفارك بعضین قریب بعضین
ینه حصاره قویدیلر الحاصل مبالغه جنك اولدی اما حصار النمامسنه روم
ایلنك اقدام اتممسی سبب اولدی و ایدرلرکه اول اثناده‌که جنکه اقدام
18 اولندی چاغرندیلرکه یکیچریه کمسه قرشمسون و مترسه کمسه بله
201b وارمسون دیدیلر عسکر خلق | بو حالی کورنجك یغما اولمازیمش دیو

*zu^{c}m-ı fâsid*leri bu idi-ki, bu hisarı alıncak ayrık düşman kalmaz, biz akın edecek yer kanda bulalım. Lâbüd varıp, çift sürmek gerek„ dediler. El-hâsıl hiyle edip, ikdam etmediler. Na-gâh bir gün gördüler kim, bu Karaca Bey geçmek istediği yere mübâlağa küffâr leşkeri cem^{c} oldu. Ve Yanko mel^{c}un önlerince gelip kondu. Ve hem su yüzünden dahi mu^{c}âvenete mübâlağa gemiler geldi. Fesad üreyip, ceng ziyade oldu. Andan bir gün Karaca Bey, metristen hisara top attırırken, kendilerin metrisi tahtasına hisardan bir pırankı dokunup, meteris tahtası dahi Karaca Bey'e dokunup şehid oldu. Ve ol mu^{c}âvenete gelen gemiler su tarafından dahi hayli ceng edip, nice kişiler helâk oldu. Andan Hunkâr eyitti: " Hay gaziler, yürümek gerektir„ dedi. Heman Hunkârın kendi kulları yürüdü. Amma Rumeli *tekâsül* ettiler. Kul heman hisara koyuldu. Küffâr gördü-kim, yürüyüş heman bu taraftandır, cemî^{c} küffar kul üzerine yürüyüp, kulu geri döndürdüler. Bazısı şehid oldu. Anı görüp, padişah atına süvar olup, " Hay yiğitler, niçin durursu(nu)z?„ deyip, küffârın üzerine yürüdü. Yanında *garîb yiğitler* hazırdı. Padişahla bile yürüdüler. Küffârın bazını kırıp, bazını yine hisara koydular. El-hâsıl mübâlağa ceng oldu. Amma hisar alınmamasına Rumeli'nin ikdam etmemesi sebep oldu. Ve eydürler ki, " ol esnada ki, cenge ikdam olundu, *çağrındılar* ki, yeniçeriye kimse karışmasın ve metrise kimse bile varmasın„ dediler. Asker halkı bu hâli görücek, yağma olmazimiş diye

جنکه ایکن اقدام اتمدیلر و یکیچریلر قلعیه قویلمشدی کافر اردین کسب
مدد دخی ارشمیب چوق کشی هلاك اتدلر و یکیچری اغاسی دخی شهید
3 اولدی محصل حق تعالی فتحن تقدیر اتمشدی یوقسه جنکده تقصیر
اولنمامشدی اندن خنکار کوردیکه کافر غالب اولدی فی الحال قلیجن النه
الوب جنکه اقدام ایلدی شویله‌کم بر نیچه کافری بری بری ازرنه یاره‌لدی
6 چاره اولمدی کافر بکلمدی محصل خونکار دخی اورتادن کندو قلجیله
خلاص اولدی اندن صکره کوچب طوبلری دوکب کیدب ینه ولایت
اسلامه متوجه اولدی بو غزانك تاریخی هجرتك سکز یوز التمشنده واقع
9 اولدی و دخی بو تاریخده ایکی عظیم قویرقلو یلدیز ظاهر اولدی
بری شرقده و بری غربده

حکایت اختتان سلطان محمد خان بولدیه

12 روایت اولنرکه بوندن صکره سلطان محمد اماسیه‌دن اوغلی بایزید
خانی و معنسادن مصطفی چلبیٔ کتردب ادرنه‌ده بونلری سنت اتمکه
دوکون یراغن کوردی و بیرردی اطرافك امراسنه و علماسنه و قضاتنه
15 و فقراسنه و مجموع اعیانلرنه اوقیجیلر کیدب و دخی اطرافده اولان
بکلره الچیلر کوندرب دوکونه اوقودیلر و هم تخت یدنده یازده اولان
جنبازلری و میمونجیلری و دخی بونلروك امثالی عجایبلری و غرایبلری هر نه
18 کیم شینلك اهلی وار اسه دوکونه کونده‌رب مشرف ایده‌سز دیدیلر اطرافك
202a خلقنی ادرنه‌یه جمع اتدلر شیلکه بر نیچه کونلك یول ادرنك |

11 حکایت *FPaVMVy* : — *A* | اختتان محمد خان بولدیه (بولدیه — *F*) *PaVVy* (بولده
V) : سنت کردن پادشاه پسران خود *A* ‖ 15 - 18 و دخی ... دیدیلر *A* : — *FPaVMVy*

cenge *iğen* ikdam etmediler. Ve yeniçeriler kaleye koyulmuştu. Kâfir ardını kesip, meded dahi erişmeyip, çok kişi helâk ettiler. Ve yeniçeri ağası[1] dahi şehid oldu. Muhassal Hak Te'âlâ fethini takdir etmemişti. Yoksa cengte taksîr olunmamıştı. Andan Hünkâr gördü-ki, kâfir gaalib oldu. Fi'lhal kılıcını eline alıp, cenge ikdam eyledi. Şöyle-kim, bir nice kâfiri biri biri üzerine paraladı, çare olmadı. Kâfir bunalmadı. Muhassal, Hünkâr dahi ortadan kendi kılıcıyla halâs oldu. Andan sonra göçüp, topları döküp, gidip yine vilâyet-i İslâma müteveccih oldu. Bu gazânın tarihi hicretin sekiz yüz altmışında[2] vaki' oldu. Ve dahi Bu tarihte iki 'azîm kuyruklu yıldız zâhir oldu. Biri şarkta biri garpte.

Hikâyet-i İhtitan-ı Sultan Mehmed Han bi-veldeyhi

Rivâyet olunr ki, bundan sonra Sultan Mehmed Amasya'dan oğlu Bayezid Han'ı ve Manisa'dan Mustafa Çelebi'yi getirdip, Edirne'de bunları sünnet etmeğe düğün yarağını gördü. Ve buyurdu etrafın ümerasına ve ulemasına ve kuzâtına ve fukarasına ve mecmu âyânlarına okuyucular gidip ve dahi etrafta olan beylere elçiler gönderip düğüne okudular. Ve hem taht *yed*inde yazıda olan cambazları ve maymuncuları ve dahi bunların *emsal*i 'acaibleri ve garaibleri her ne kim şenlik ehli var ise, düğüne gönderip müşerref edesiz dediler. Etrafın halkını Edirne'ye cem' ettiler. Şöyleki bir nice günlük yol Edirne'nin

---

[1] Hasan ağa

[2] 22 temmuz 1456 (bk. İ. H. Danişmend, *İzahlı, Osmanlı Tarihi Kronolojisi* c. I, s. 279)

دایره‌سنده دکونجیلر مالامال اولمشدی و پادشاهك دخی اوتقلرن و ایوانلرین
اطایه قوردیلر چونکه چتر پادشاهی قورلدی پادشاه دخی کچب اوتاغنده اوتردی
وقتلو وقتیله هر طرفك خلقنی طایفه طایفه اغرلدیلر ابتدا علماء ولایت 3
دعوت اولندی پادشاه دخی سریر سلطنته کچب اوترب صاغ یانته مولانا
فخرالدین و صول یانته مولانا طوسی اوترب و قرشوسنه سفریحصارلو
حضر بك چلبی اوترب آنك یانته شکرالله اوتردی اندن حفاظه امر اولندی 6
کلام مجید ربانی اوقنوب علماء کرام تفسیر ایدب علمی صحبت اولندی اندن
لطیف خوشخوانلر غر[۱] مدحلر و خوب غزللر اوقیوب مبالغه صحبت اولنب
و انواع نعمله مجلس اراسته اولوب نعمته غرق اولدقدنصکره هر اهل علمك 9
اوکنه بر سنی شکر قودلر و هر دانشمندك خدمتکاری نیچه فوطه‌لری شکر
آلتیله طولدرب کوتره‌میب اقش کویش الوب کتدی اندن پادشاه بو عزیزلره
خلعتلر کیرب انواع احسانات اتدی و نیچه فقیرلر کلب غنی کتدی و قاضیلر 12
اول مجلسده شکر حمّالیدی ایکنجی کون فقرا طایفه‌سی دعوت اولنب انواع
نعمه غرق اولوب پادشاهك عطاسیله مغتنم اولدلر اندنصکره امرا دعوت
اولندی اتلر سکردب مبالغه اُکدللر آلندی وآت سکردنك هیچ بریسن | 15 202 b
محروم قومدلر وبالجمله سلطان محمد کندو عظمتنه لایق نیسه اتدی وبو مبارك
دکون هجرتك سکز یوز التمش برنده واقع اولدی ادرنده مریچ صوینك
کنارنده اطاده 18

5 سفریحصارلو A : — FVPaMVyMz ‖ 8 غر[۱] FVAMMz : — Vy ‖ 8 صحبت اولنب FVMVyMz اولدی Pa : + A اندن پادشاه کردون بارکاهك صماط عالیسی چکیلدی بر وجهله که راه کهکشان کبی درون ستاره شمار چرخ صینیلرله مالامال ایدی دانه‌لر چینلیرآق چادیر قبه‌لری کبی یوجلوب اوستنده‌کی مدور زلبیه‌لر ماهچه‌لرکبی دوشمشدی ایچنده‌کی برنج دانه‌لری آبدار لولولره دونوب نخودلری صارویاقوتلر مثالی ایدی قوتی اولمیان کسه‌لره بر وجهله قوت وجان وریردیکی کویا آب وحیاتله بشمشدی چورمه تاوقلر ایله بریان اولمش قازلرك هر بری صن بر بوغاز کمیسی ایدیکه ایچی نعمله مالا (ما) لدی . ‖ 10 فوطه‌لری PaMz : فوطه‌لر M فوته‌لر A قطولری Vy ‖ 11 التی VPa : الاتی FAMMz — Vy | اقش کویش PaMz : کوجیله کتوب AM کوتره‌میوب FV — Vy ‖ 14 نعمه Mz : نعمته FVPa AMVy ‖ 18 کنارنده AVy : اره‌سنده FVPa M Mz

dayiresinde düğüncüler malâmâl olmuştu. Ve padişahın dahi *otağ*larını ve *eyvân*larını Ada'ya kurdular. Çünkü *çetr*-i padişahî kuruldu, Padişah dahi geçip otağında oturdu. Vakitli vaktiyle her tarafın halkını tayfa tayfa ağırladılar. *İbtidâ* ulema-i vilâyet davet olundu. Padişah dahi serîr-i saltanata geçip, oturup sağ yanına mevlânâ Fahreddin[1] ve sol yanına mevlânâ Tusî[2] oturup ve karşısına Sivri Hisarlı Hızır Bey Çelebi[3] oturup, anın yanına Şükrüllah[4] oturdu. Andan huffâza emr olundu. *Kelâm-ı mecîd-i rabbanî* okunup, ulema-i kiram *tefsir* edip, ilmî sohbet olundu. Andan lâtif *hoş-hân*lar *garrâ* medihler, ve hûb gazeller okuyup mübalağa sohbet olunup ve envâʿ-i *niʿamle* meclis ârâste olup niʿmete gark olduktan-sonra, her ehl-i ilmin önüne bir sini şeker kodular. Ve her *danişmend*in hizmetkârı nice *futa*ları şeker *altiyle* doldurup, götüremeyip *ıkış göyüş* alıp gitti. Andan padişah bu azizlere hilatler geyirip, envaʿ-i ihsanât etti. Ve nice fakirler gelip ganî gitti. Ve kadılar ol mecliste şeker hammalı idi. İkinci gün fukara tayifesi davet olunup enva-ı niʿama gark olup, padişahın *ʿatâ*siyle muğtenim oldular. Andan-sonra ümera davet olundu. Atlar seğirdip mübalaga *öñdül*ler alındı. Ve at seğirdenin hiç birisini mahrum komadılar ve bilcümle Sultan Mehmed kendi azametine lâyik neyise etti. Ve bu mübarek düğün hicretin sekiz yüz altmış birinde[5] vaki oldu. Edirne'de Meriç suyunun kenarında Ada'da.

---

[1] Fahreddin-i Acemî (Ölm. M. 1460)
[2] Alâ'üddin-i Tusî (Ölm. 20. X. 1482)
[3] Ölm. M. 1459
[4] Ölm. M. 1464 ten sonra.
[5] M. 29. XI. 1456 — 18. XI. 1457

حکایت فتح موره

شیله روایت ایدرلرکه برکون سیرزدن برکشی امانله باللو بادریه وارب
3 کوردکه برنجه مسلمان عورتلرنی کفار قوللنب زجر ایدرلر بوکشی ایدر
أی بیچاره‌لر بوکفار النه نه صورتله دشدکز بوخاتونلر ایتدلر همانبز دکلز
بزم بکی نجه بیچاره‌لری بوکافرلر اسیر اتمشلردر دیو کندی احواللرنی
6 علی التفصیل دیو ویرب هیاهی اغلشدلر بوکشی همان طغرو ادرنیه کلوب
سلطان محمده بولوشب بوخواتینك حکایتنی علی التفصیل شرح ایلدی
پادشاه بوخبری اشدجك غیرت اسلام غلبه ایدب هماندم عسکر جمع ایدب
9 نیت غزا دیب موره ولایتنه یوریب طوغری یکی شهره واروب اندن فیلکه
نام برقلعیه واروب اوزرینه دشدلر پاشالر ایتدلر سلطانم بوسهل حصاردر
بوکا مقید اولمیالم ایلرو یوریلم دیدیلر سلطان محمد ایتدی بن بونی المانجه
12 کتمزین اندن جهد ایدب انی فتح اتدلر قلعه النجق بجنه‌ده کافر بلردی
کلوب اطاعت اتدی اندن کوچب باف اوا حصارنه وارب انیدخی فتح ایدب
203 a کفره‌سنی استانبول قیرلرینه | سُردیلر اندن طماق حصارنه واردلر خاقی
15 تمرد ایدب جنك اتدلر برقاج کوندن صکره انیدخی فتح ایدب خلقنك
اللرینی ایاقلرنی توقماغله اواتدیلر اندن میخلو قلعه‌سنه وارب اوج کون انده
دخی جنك اتدلر اندن قلعه‌ٔ فتح ایدب ایچنه آدم قویدلر اندن کورفوزه وارب
18 واردغی کبی امانله فتح اتدی هر حصارکه اوزرنه واردی حق تعالی سلطان
محمده میسر اتدی محصل اول سفرده موره ولایتنی تمام فتح اتدی جمیع

2 سیرز Mz FPaVy : سیروز VAM | باللو بادریه AVy : باللو باطریه Mz بللو بطریه M باللی باطره‌یه Pa بللو بادریه F باللو باطره‌یه V || 5 بوکافرلر FVPaAMMz : — Vy || 12 بلردی Vy : واردی FPaAMMz — V || 13 باف اوه PaMz : باق اوه AM یاف اوا Vy باقره اوا V بافراوا F || 14 قرلرینه FVPaVyMz : — AMV | طماق Vy : طوعاق AMz طوغاق M طوعاق FPa طوغان V || 16 اواتدیلر Vy اوتدلر MMz اوشتدردیلر A اوتدی‌لر Pa اووتدیلر F هپ قردیلر V | میخلو M Mz : میحلو A : منجلو FVPaVy

Hikâyet-i Feth-i Mora

Şöyle rivayet ederler ki, bir gün Serez'den bir kişi âmânla Ballu - Badra[1]'ya varıp gördü ki, nice müslüman avretlerini küffar kullanıp *zecr* ederler. Bu kişi eydür: "Ey biçareler bu küffar eline ne suretle düştünüz?". Bu hatunlar eyittiler: "Hemen - biz değiliz. Bizim *bigi* nice biçareleri bu kâfirler esir etmişlerdir" diye kendi ahvallerini ʿale't-tafsîl deyiverip, *heyahay* ağlaştılar. Bu kişi hemen doğru Edirne'ye gelip, Sultan Mehmed'e buluşup, bu havâtînin hikâyetini ʿale't - tafsîl şerh eyledi. Padişah bu haberi işidicek gayret-i islâm galebe edip, heman - dem asker cemʿ edip, niyyet-i gaza deyip Mora vilâyetine yörüyüp, doğru Yenişehir'e varıp, andan Filke[2] nam bir kaleye varıp, üzerine düştüler. Paşalar eyittiler: "Sultanım, bu sehl hisardır, buna mukayyed olmayalım, ileri yürüyelim" dediler. Sultan Mehmed eyitti: "Ben bunu almayınca gitmezin". Andan cehd edip anı feth ettiler. Kale alınıcak becenede kâfir belirdi. Gelip itaat etti. Andan göçüp Baf - ova[3] hisarına varıp, anı-dahi feth edip keferesini İstanbul kırlarına sürdüler. Andan Tomak-hisarına[4] vardılar. Halkı temerrüd edip, ceng ettiler. Bir kaç günden sonra anı - dahi feth edip, halkının ellerini, ayaklarını tokmakla *uvattılar.* Andan Mihlu[5] kalesine varıp, üç gün anda dahi ceng ettiler. Andan kaleyi feth edip, içine adam koydular. Andan Körfoz'a[6] varıp, vardığı gibi amanla feth etti. Her hisar ki üzerine vardı, Hak tealâ Sultan Mehmed'e müyesser etti. Muhassal ol seferde Mora vilâyetini tamam feth etti; cemi'

---

[1] Balayabadra=Patras (Paleo Patras).

[2] Fliose

[3] Yanova? (bk. İbn Kemal - *Tevarih-i Al-i Osman,* VII. def. 155 s. Neş. Dr. Ş. Turan).

[4] Tarsos (bk. Hammer, Ata Bey terc. III. c, 4 s.)

[5] Mohlion

[6] Gördos=Corinthos.

حصارلرینكماللرنی ودخی اسیرلرنی الوب تصرف ایدب غازیلرك جمیعسی
غنی اولدلر اندن سلطان محمد سعادتله منصور ومظفر اوسکوبه کلدی
3 بو فتوحاتك تاریخی هجرتك ٨٦٢ سنه‌سنده واقع اولدی .

حکایت فتح محمود پاشا صاوه و کروجه وغیرها من القلاع

روایتدرکه اول وقتکه محمد خان موره‌یه عزم اتمشدی محمود پاشایی
6 دخی لاز ولایتنك باقیسین فتح اتمکه کوندرمشدی محمود پاشا دخی بو طرفدن
یوریب کوکرجنلك حصارنی دراوهٔ وصاوهٔ وکروجهٔ و برانجهٔ ودخی نیجه بوکا
بکزر حصارلر الوب اول ولایتی تمام ضبط اتدی سلطان محمد بلغراط اوزرنه
9 حواله یاپدرمشدی آنی کاوب محمود پاشا مرمت ایدب ومحکم برکدب[1] اندن | 3 b
یوریب یللو یورده وارب اندن اسکوبه کلوب خونکارله بولشدی اندن
سلطان محمد دلدیکم عسکره دستور ویره محمود پاشا ایتدی دولتلو سلطانم
12 صبر ایده‌لم انکروسك جمعیتی وار درلر دیب بونلر بونده تدارکده ایکن ناکاه
خبر کلدیکم انکروس مبالغه لشکرله بلغراطدن کچه‌یورر دیو اندن سلطان
محمد آنادولو عسکرنه سنجاق به سنجاق خرجاق اولشدردی وامر اتدیکم
15 عسکر اسلام پولوایه چقوب بعضی دخی ایلرو واره‌لر کورلرکم کفار نه طرفه
متوجه اولور اندن پادشاه اسلام یراغ اتدیکم کوچه ناکاه بر اولاق کلدیکم
کفار عسکری اوش تحتلویه کلدی دیو اما تحتلوده خیلی غازیلر بولندی کفار
18 بو غازیلردن غافل اولوب تحتلویه سکردم اتدلرکم شهرنی یغما ایده‌لر کفار
عسکری اطرافه یغمایه طاغلنجه غازیلر تکبیر کتورب بو کافرلرك بیوك

3 بو فتوحاتك . . . واقع اولدی V : — FPa AM Vy Mz || 4 حکایت . . . القلاع Pa Vy FV : فتح محمود پاشا صوه و کروجه وغیرها من القلاع Mz فتح کردن محمود پاشا قلعهٔ ساوه A حکایت M || 7 دراوهٔ Pa : — FVAMVy Mz | برانجه FPa : ویرانجی VA برانجی Mz ویراپچی M — Vy || 10 یللو یورده AMVyMz : یللی یورده Pa بللویورده V بللوبادره‌یه F || 15 پولوا FVA : بولوا Vy پرلوا Pa یرلوا Mz یولوا M || 17 اوش M Mz اشته Pa | تحتلو Vy : تختەلو FVAMz بختلو PaM

hisarlarının mallarını ve dahi esirlerini alıp, tasarruf edip, gazilerin cemi'si ganî oldular. Andan Sultan Mehmed saadetle mansûr ve muzaffer Üsküb'e geldi. Bu fütuhatın tarihi hicretin 862 senesinde[1] vâki oldu.

Hikâyet-i Feth-i Mahmud Paşa Sava ve Kürüce ve gayrüha mine'l-kılâ'

Rivayettir ki, ol vakit ki Mehmed Han Mora'ya azm etmişti, Mahmud Paşa'yı dahi Lâz vilâyetinin bakisini feth etmeğe göndermişti. Mahmud Paşa dahi bu taraftan yürüyüp, Güvercinlik hisarını, Dırava'yı ve Sava'yı ve Kürüce'yi ve Brançe'i ve dahi nice buna benzer hisarlar alıp, ol vilâyeti tamam zapt etti. Sultan Mehmed Belgrad üzerine havâle yaptırmıştı. Anı gelip, Mahmud paşa meremmet edip ve muhkem berkidip, andan yürüyüp Yellü - yurd'a varıp, andan Üsküb'e gelip, Hünkâr'la buluştu. Andan Sultan Mehmed diledi - kim, askere destur vere. Mahmud paşa eyitti: "Devletli Sultanım, sabredelim. Ungurus'un cemiyeti var derler" deyip, bunlar bunda tedarikte iken, nâgâh haber geldi - kim, "Ungurus mübalağa leşkerle Belgrad'dan geçe yürür" diye. Andan Sultan Mehmed Anadolu askerine sancak be - sancak harçlık üleştirdi ve emr etti - kim, asker-i İslâm Polva'ya çıkıp, bazı dahi ileri varalar. Göreler kim, küffar ne tarafa müteveccih olur. Andan padişah-ı İslâm *yarağ etti* - kim göçe. Nâgâh bir ulak geldi - kim, küffar askeri üş Tahtalu'ya geldi diye. Amma Tahtalu'da hayli gaziler bulundu. Küffar bu gazilerden gafil olup, Tahtalu'ya seğirdim ettiler kim, şehrini yağma edeler. Küffar askeri etrafa yağmaya dağılınca, gaziler tekbir getirip, bu kâfirlerin büyük

---

[1] M. 19. XI. 1457 — 7. XI. 1458

سنجقلری اوزرنه برکزدن حمله اتدلر کافر لشکری کوردیکم غازیلر وارمش
صواش قیوسی قالمیب قچمغه یوز طوتدیلر حق تعالی‌نك عنایتیله غازیلر کفاره
3 قویلوب مبالغه قردلر و بر نچه بانلری دیری طوتدلر بو بشارتدن نچه کون
صکره بانلری سنجاقلریله ونچه کافرلریله خونکاره کتوردیلر خونکار دخی
204a اکثرین | قرردی اندن عسکره دستر ویردیلر اول زمانه دکن رعایادن چفت
6 اقچه‌سی یکرمی ایکی النردی اول سفر اوزاغ اولمغین پادشاه سپاهیسنه امر
ایدب اوتوز ایکیشر الك دیدی شمدی اوتوز اکی النذغی اندن برو اولمشدر
و هم اول ییلده مولانا کورانی عربستاندن تکرار کلشدی بروسا قاضیلغین
9 اکا اول سفرده ویردلر بو فتح وبوغزانك تاریخی هجرتك سکز یوز التمش
ایکسنده واقع اولدی

حکایت فتح قلاع کفار

اندن خونکار کلب ادرنده قیشلیب بهار اولیجق سمندریه وارب فتح
12 ایده‌میب اندن طورمیب هجرتك سکز یوز التمش اوچنده اماصریه وارب
اندن ینه موریه کتدی هجرتك سکز یوز التمش اوچنده اول جمله دیارلری
15 فتح اتدی

حکایت فتح مسوری ولوندوره ویلدز

شیله روایت اولنرکه بو حصارلر موره ولایتنك کلیدیدر و موره اغزنده
18 کرمه حصاری واردی آنی سلطان مراد یقمشدی صکره اول حصارلر
ازرنه دکز طرفندن کافر عسکری کلوب اول کرمه حصارنی کرو یابدی

7 اوتوز ایکشر *FVPaVy Mz* : اوتوز اوچر *A* اوتوز *M* || 11 حکایت ... کفار *FVPaVy* : — *AMMz* || 13 ایده‌میب *FVy* : ایده‌میوب *V* اتمیب *Pa* ایدب *Mz* اتدی *A* ایتدی *M* || 16 حکایت . . . ویلدز *FVPaVyMz* : — *AM*

sancakları üzerine bir kezden hamle ettiler. Kâfir leşkeri gördü-kim, gaziler varmış, savaş kayusu kalmayıp, kaçmağa yüz tuttular. Hak Teâlânın inayetiyle gaziler küffara koyulup, mübalağa kırdılar ve bir nice Banları diri tuttular. Bu beşaretten nice gün sonra Banları sancaklariyle ve nice kâfirleriyle Hünkâra getirdiler. Hünkâr dahi ekserini kırdırdı. Andan askere destur verdiler. Ol zamana değin reayadan çift akçası yirmi iki alınırdı. Ol sefer uzağ olmağın Padişah sipahisine emr edip "otuz ikişer alın" dedi. Şimdi otuz ki alındığı andan beri olmuştur. Ve hem ol yılda, Mevlânâ Gürânî Arabistan'dan tekrar gelmişti. Bursa Kadılığını ana ol seferde verdiler. Bu fetih ve bu gazanın tarihi hicretin sekiz yüz altmış ikisinde[1] vaki' oldu.

Hikâyet-i Feth-i Kılâ'-ı Küffar

Andan Hunkâr gelip Edirne'de kışlayıp, bahar olıcak Semendere'ye varıp, feth edemeyip, andan durmayıp, hicretin sekiz yüz altmış üçünde[2] Amasra'ya varıp andan yine Mora'ya gitti. Hicretin sekiz yüz altmış üçünde ol cümle diyarları feth etti.

Hikâyet-i Feth-i Mesuri ve Lundura ve Yıldız

Şöyle rivayet olunur ki, bu hisarlar Mora vilâyetinin kilididir ve Mora ağzında Germe[3] hisarı vardı. Anı Sultan Murad yıkmıştı. Sonra ol hisarlar üzerine deniz tarafından kâfir askeri gelip, ol Germe hisarını geri yaptı

[1] M. 19. XI. 1457 — 7. XI. 1458
[2] M. 8. XI. 1458—27. X. — 1459
[3] Examilion

204 b و اول النان ولایتده اولان مسلمانلر اول حصارلرك ایچروسنده قالدلر اندن | بو حالی
كلب سلطان محمده خبر وردلر پادشاه دخی تیز محمود پاشایه روم ایلی عسكرن
3 قوشب كوندردی محمود پاشا دخی طغرو كرمنك ازرنه یوردی اندن پادشاه
دخی عسكر اسلام ایله برنچه ایامدن صكره محمود پاشانك آردنجه كوجب
كتدی محمود پاشا دخی كرمه حصارنه یقین واریجق اول زمانده موره سانجاغی
6 بكی الوان بك اوغلی سنان بكیدی كورفوز حصارنه كیرب اوتردی اشتدكم
محمود پاشا كلیورر انده اولن مسلمینه خبر ایدب كندو دخی حصاردن حركته
باشلدی وبو كرمده اولن كفارك جاسوسی كلوب كفاره ایتدی اوش ترك
9 مبالغه عسكرله ارشدی بو صباح عسكرنك اوكی ارشر دیدی همان كافر
بو خبری اشدیجك قچمغه باشلدی دكز كنارنده كمیلری حاضر ایدی همان
كمیلره كرمكه باشلدلر و سنان بك آت ارقاسنه كلوب پاشایه كلدی خبر وردیكم
12 كفار قچمق یوزین طوتدی دیو فی الحال پاشا دخی برقاچ یوز یرار غازی یولداش
سچب سكردم ایدب یورتدلر هنز كافرك آردی كمیه كیرركن ارب مبالغه كافر
205 a قردیلر و الی قودیلر ومحمود پاشا دخی اول آراده قونب خونكار كلنجه اوتوردی |
15 پادشاه دخی دولتله یتشب یوردیلر مسورهٔ ولوندرهٔ و یلدزی فتح اتدلر الحاصل
اول سفرده التی پاره حصار فتح اولندی بو حصارلر كرمیه تابع ایدی اول ایله
قرلی الی درلردی اول حصارلرك بكلرنه قارلی اوغلنلری درلردی خونكاره
18 كلمشلردی انلرك عمرلرین تمام اتدلر اندن كلوب اغربوز نواحیسنه اوغرادیلر
اكا دخی رقم چكدلر بو فتح هجرتك سكز یوز التمش اوچنده واقع اولدی

5 سانجاغی FVPaAMMz : — Vy || 15 مسوری FV Pa M Mz : مسورهٔ Vy موره A | لونده‌ره FVPaVy Mz : لندره M لینده‌ره A | یلدز FVVyMz یلدوز PAM || 17 قرلی Vy : قرلو Mz قرله AM قارلی FVPa | قارلی FVPaVy : قارلو Mz قرله A قرلی M || 19 التمش اوچنده FPaVy : التمش دردنده AMMz فی تاریخ المزبور V

ve ol alınan vilâyette olan müslümanlar ol hisarların içerisinde kaldılar. Andan bu hali gelip Sultan Mehmed'e haber verdiler. Padişah dahi tez, Mahmud Paşaya Rumeli askerini koşup gönderdi. Mahmud paşa dahi doğru Germe'nin üzerine yürüdü. Andan Padişah dahi asker-i İslâm ile bir nice eyyamdan sonra Mahmud paşa'nın ardınca göçüp gitti. Mahmud paşa dahi Germe hisarına yakın varıcak,ol zamanda Mora sancağı beği Elvan Bey oğlu Sinan Bey idi. Körfoz hisarına girip oturdu. İşitti-kim, Mahmud paşa geliyürür. Anda olan müslümîne haber edip, kendi dahi hisardan harekete başladı.

Ve bu Germe'de olan küfffarın casusu gelip, küffara eyitti: "Üş, Türk mübalağa askerle erişti. Bu sabah askerinin önü erişir„ dedi. Hemen kâfir bu haberi işidicek kaçmağa başladı. Deniz kenarında gemileri hazır idi. Hemen gemilere girmeğe başladılar ve Sinan Bey at arkasına gelip paşaya geldi. Haber verdi kim, küffar kaçmak yüzünü tuttu diye. Filhal paşa dahi bir kaç yüz yarar gazi yoldaş seçip, seğirdim edip, yürüttüler. Henüz kâfirin ardı gemiye girerken erip, mübalağa kâfir kırdılar ve alı-kodular. Ve Mahmud paşa dahi ol arada konup, hünkâr gelince(ye kadar) oturdu. Padişah dahi devletle yetişip yürüdüler. Mesuri'yi[1] Lundura'yi[2] ve Yıldız'ı feth ettiler. El-hasıl ol seferde altı pâre hisar feth olundu. Bu hisarlar Germe'ye *tâbi* idi. Ol ile Karlı-eli derlerdi. Ol hisarların beylerine Karlı-oğlanları derlerdi. Hünkâra gelmişlerdi. Anların ömürlerini tamam ettiler. Andan gelip, Ağrıboz nevahisine uğradılar. Ana dahi rakam çektiler. Bu fetih hicretin sekiz yüz altmış üçünde[3] vaki oldu.

---

[1] Mistra
[2] Leontarion
[3] M. 8. XI. 1458 — 27 X. 1459

بو تاریخده بروسا اوده یانب حرق کبیر واقع اولدی چوق مسلمانلر مالّریله
هلاك اولدلر

3

حکایت فتح سمندره فی ید سلطان محمد خان

روایتدرکه بوندن اوّل سمندره سلطان مراد زماننده فتح اولنمشدی
اما ینه کافره ویرمشلردی خلیل پاشا قرنداشی محمود چلبیٔ آلماغیچون وبالجمله
6 چون سلطان محمد غازی ادرنده قیشلیب بهار اولیجق صوفیایه واردی بوسنه
قرالی اول وقت سمندریه حاکمدی قرال تصور اتدیکم پادشاه کندو اوزرنه
کلیور غایتده احترازندن ازرنه کلسون دیو پادشاهه آدم کوندەرب سمندرهٔ
9 سیزه وردم آدمکز کلب ضبط اتسون دیدی اول وقت محمود پاشانك قرنداشی
سمندره ایچنده اولوردی محمود پاشایله دلی واریدی قلعهٔ ورمکه صفاسی واردی
قراله خبر کوندەرب ایتدکم قلعهٔ ترکه ویرورین قرال دخی ضروری اولوب سن
205 b 12 بلرسن دیوب ترکه خبر کوندرمشدی | اندن محمود پاشا قرنداشنه آدم کوندەرب
سمندره حصارنی خونکارك وارن آدمینه تسلیم ایلدی وایدرلرکه قرال خونکاره
ایلچی کوندەرب سراینکله بله سمندرهٔ باری استبدال ایدەلم دیدی خونکار
15 راضی اولدی سمندرهٔ ویردکلرندن صکره حساب اتدلرکه خراجندن قرالك
خونکاره دخی بورجی وار بورجنه طوتب سراینکی دخی ورمدلر وبالجمله
چونکه سمندره فتح اولندی چاکلرینی یقوب کلیسالرنی مساجد اتدلر ولازایلی
18 تمام اول وقت فتح اولندی بو فتح هجرتك سکز یوز التمش دردنده واقع اولدی

1 بو تاریخده FVPaVy : بو تاریخدن اوکدنجه AMMz بوندن اول F || 3 فی .. خان A : — FVPaMVyMz || 10 قلعهٔ ... واردی Mz : — FVPa AMVy || ویرورین FAVy : وررن Mz ویرورن VPa ویرمسن M | قرال ... ضروری اولوب FVPaAMVy : دشدی الحاصل چون محمود پاشا قردهشی قراله خبر کندردی کم قلعهٔ جمیع اسبابیله ترکه وررن قرال راضی اولمشدی Mz || 18 لتمش دردنده FVPaVy : التمش اکیسنده AMMz

Bu tarihte Bursa oda yanıp, *hark*-ı kebîr vaki oldu. Çok müslümanlar malları ile helâk oldular.

Hikâyet-i Feth-i Semendire fî yedi Sultan Mehmed Han

Rivayettir ki, bundan evvel Semendire Sultan Murad zamanında feth olunmuştu. Amma yine kâfire vermişlerdi. Halil paşa kardeşi Mahmud Çelebi'yi almak için. Ve bil-cümle çün Sultan Mehmed Gazi Edirne'de kışlayıp, bahar olucak Sofya'ya vardı. Bosna kıralı[1] ol vakit Semendire'ye hâkimdi. Kıral tasavvur etti kim, padişah kendi üzerine geliyor. Gayette *ihtirazın*dan üzerine gelmesin diye padişaha adam gönderip, "Semendire'yi size verdim. Adamınız gelip zaptetsin„ dedi. Ol vakit Mahmud paşanın kardeşi[2] Semendir'e içinde olurdu. Mahmud paşayla dili vardı. Kaleyi vermeğe safası vardı. Kırala haber gönderip, eyitti kim: "Kaleyi Türk'e veririn„. Kıral dahî zarurî olup, "Sen bilirsin„ deyip, Türk'e haber göndermişti. Andan Mahmud paşa kardeşine adam gönderip, Semendire hisarını Hünkârın varan adamına teslim eyledi. Ve eydürler ki, Kıral Hünkâra elçi gönderip "Serayinik'le[3] bile Semendire'yi bari *istibdal* edelim„ dedi .Hünkâr razı oldu. Semendire'yi verdiklerinden sonra hesap ettiler ki, haracından kıralın Hünkâra dahi borcu var. Borcuna tutup, Serayinik'i dahi vermediler. Ve bil-cümle çünkü Semendire feth olundu; çanlarını yıkıp, kiliselerini mesacit ettiler. Ve Lâz ili tamam ol vakit feth olundu. Bu fetih hicretin sekiz yüz altmış dördünde [4] vaki oldu.

---

[1] İstefan Tomaseviç (1444 - 1461)
[2] Mihael Angeloviç
[3] Serbirnik=Srebrenica
[4] M. 28. X. 1459 — 16. X. 1460

حکایت فتح اماصری

روایتدرکه اماصری قره دکز کنارنده اهل اسلام اراسنده بر حصاردر
3 بادشاهی فرنکیدی جمیع اناطولینوك اسیری چسه اکا وارب قورتلوردی
وهم بو اماصری کافرلری کاه کاه دکز یوزنه چقوب حرامیلق ایدرلردی
صوریجق غیری ولایتك کمیلریدر بزم دکلدر درلردی بونلرك احواللرنه
6 سلطان محمد واقف اولوب ایتدی محمود لالا اول قلعه نجه قلعه درکم اتام
206 a و دده‌لرم آلمدی خصوصا کم شونك کبی فسادلری دخی اولا محمود | پاشا
ایتدی شاید حق تعالینك تقدیرنده سلطانم النده آلنمق مقدر اولا دیدی
9 زیرا الامور مرهونة باوقاتها در ساعتنه کویر اولا دیدی اندن خونکار ایتدی
محمود انك تدارکن کوره‌لم دیدی همان محمود پاشا دخی کمیلر دونادب و یارار
یولداشلر جمع ایدب کمیلره قویب اماصره‌یه کوندردی پادشاه قرودن یوریب
12 آق یازیه چقدی اندن بولیه واردی اسفندیار اوغلی اسمعیل بك اشتدیکم
خونکار بولیه کلدی کندو قاچوب سنابه کیردی اخر اشتدیکه خونکار
اماصره‌یه کلورمش ایو پیشکشلر کوندردی اندن خونکار اماصره‌نك اوزرنه
15 قونب اوتردی و کمیلرد خی کلوب اماصره‌نك لمانه کلب کیرب قرار اتدلر
اماصره‌نك تکوری کوردیکه جبری قهری قلعهٔ فتح ایدرلر کندو کافرلرنه
ایتدی البته ترك بو حصاری بزدن الور منتسز اولورز و هم بزی قرب
18 عورتلرمزی و قزلرمزی اسیر ایدب بغرلرنه بصب بزم یایلرمزی یصوب
باشلرمزی کسب بدنلره اصرلر اما یکرك اولدرکه کندو اختیارمزله ویرب

7 خصوصاکم ... اولا *FVPaVy* : — *AMMz* ‖ 9 زیرا ... دیدی *VPaAVyMz* : — *FM*

Hikâyet-i Feth-i Amasri

Rivayettir ki, Amasri (Amasra) Karadeniz kenarında ehl-i slâm arasında bir hisardır, Padişahi Frenk idi. Cemi' Anadolu'nun esiri kaçsa, ana varıp kurtulurdu. Ve hem bu Amasri kâfirleri gâh gâh deniz yüzüne çıkıp, haramilik ederlerdi. Sorucak, "gayri vilâyetin gemileridir. Bizim değildir„ derlerdi. Bunların ahvallerine Sultan Mehmed vâkif olup eyitti: "Mahmud Lâlâ, ol kale nice kaledir kim, atam ve dedelerim almadı, *hususâ*-kim, şunun gibi fesatları dahi ola„. Mahmud paşa eyitti: "Şayet Hak Te'alânın takdirinde, Sultanım elinde alınmak mukadder ola„ dedi. "Zira *El-Umûr merhunetün bi-evkatiha*[1] dır. Saatine *küyer* ola„ dedi. Andan Hünkâr eyitti: "Mahmud, anın tedarikini görelim„ dedi. Hemen Mahmud paşa dahi gemiler donatıp, ve yarar yoldaşlar cem' edip, gemilere koyup' Amasra'ya gönderdi. Padişah *kuru*dan yürüyüp, Akyazı'ya çıktı. Andan Bolu'ya vardı. İsfendiyar oğlu İsmail Bey, işitti-kim, Hünkâr Bolu'ya geldi. Kendi kaçıp, Sinob'a girdi. Âhir işitti ki Hünkâr Amasra'ya gelirmiş. Eyi pîş-keşler gönderdi. Andan Hünkâr Amasra'nın üzerine konup, oturdu. Ve gemiler dahi gelip, Amasra'nın limanına gelip, girip karar ettiler. Amasra'nın Tekuru gördü ki, cebrî kahrî kaleyi feth ederler. Kendi kâfirlerine eyitti: "Elbette Türk bu hisarı bizden alır. *Minnetsiz* oluruz. Ve hem bizi kırıp avretlerimizi ve kızlarımızı esir edip, bağırlarına basıp, bizim yaylarımızı *yasıp*, başlarımızı kesip, bedenlere asarlar. Amma *yeğrek* oldur ki, kendi ihtiyarımızla verip,

---

[1] İşler vakitlerine bağlıdır.

یانلرنده خوش کشی اولاوز کفار دخی بو قوله راضی اولدیلر اندن تکور چقب
206 b کلب خونکارك الن اوپوب | قلعهٔ اکا تسلیم اتدی پادشاه دخی معین
3 کافرلرینی اوغلی و قیزی و اسبابیله استانبوله کوندروب بر حبه‌لرین آلدی
و افلغان اوجنده خونکارك بر حصاری واریدی انك خلقنی سوروب اماصریه
کتوردی و برعالی کلیسایی جامع ایدب خطبهٔ اسلام انده دخی اوقندی و بو فتح
6 هجرتك سکز یوز التمش دردنده واقع اولدی

حکایت فتح قسطمونی وسیناب وبقر کوره‌سی وطربزون وقویلی حصار

روایتدرکه ساطان محمد غازی قسطمونیٔ و سینابی و قویلی حصاری
9 و طربزونی جمیع ولایتلریله بو مجموعینی بر سفرده فتح اتدی اول ولایته
چقمغه سبب بویدی اوزون حسنوك دیار عجمده مبالغه حادثه‌لری ظاهر اولوب
انك شقاوتن دفع اتمکه بو ولایتك فتوحن واسطه قلدی و بالجمله برکون خونکار
12 محمود پاشایه ایتدی محمود بر قاچ نیتم وار اُمارنکه حق تعالی بن ضعیفه قوت
ویرب آنی نصیب ایده اوّل بری شول اسفندیار ولایتیدرکه قسطمونی و سیناب
و قویلی حصاردر بنم حضورمی بونلر کیدرر و بری شول طربزونی بر جنب
15 کافر ییوب یورر الحاصل بونلر بنم مقصودمدر کیجه وکوندز خیالمدن کتمز
207 a دیدی محمود پاشا | ایتدی دولتلو سلطانم الله عنایتیله اول طرفه متوجه اولدوغنلین
جمیع حاصل اولور دیدی خونکار ایتدی محمود دمیدر کوره‌ین نیلرسین بو بابده
18 اقدام بلیغ کوستر دیدی اندن خونکار همان کمیه بنوب استانبولدن بروسایه
کچدی محمود پاشا دخی استانبولده یوز پاره کمی طونادب سینابه کوندردی

4 افلغان *FVPaAVyMz* : افلقان *M* || 6 التمش دردنده *FVPaVy* : التمش اوچنده *AMMz* || 7 قسطمونی وبقرکوره‌سی *A* : — *FVPaMVyMz* || 19 استانبولده *Mz* : — *FVPaAMVy*

yanlarında hoş kişi *olavuz*". Küffar dahi bu kavle razi oldular. Andan tekur çıkıp, gelip, Hünkârın elini öpüp, kaleyi ana teslim etti. Padişah dahi muayyen kâfirlerini oğlu ve kızı ve esbabiyle İstanbul'a gönderip, bir habbelerini almadı ve Iflagan[1] ucunda Hünkârın bir hisarı var idi. Anın halkını sürüp, Amasra'ya getirdi. Ve bir âli kiliseyi cami edip, hutbe-i İslâm anda dahi okundu. Ve bu fetih hicretin sekiz yüz altmış dördünde[2] vaki oldu.

Hikâyet-i Feth-i Kastamonu ve Sinob ve Bakır Küresi ve Trabzon ve Koyul-hisar

Rivayettir ki, Sultan Mehmed Gazi Kastamoni'yi ve Sinob'ı ve Koyul-hisar[3]'ı ve Trabzon'u cemi' vilâyetleriyle bu mecmu'unu bir seferde fethetti. Ol vilâyete çıkmağa sebep buydu. Uzun Hasan'ın diyar-ı Acem'de mübalağa hadiseleri *zâhir* olup, anın şekavetin def'etmeğe bu vilâvetin fütühun vasıta kıldı. Ve bil-cümle bir gün Hünkâr Mahmud Paşa'ya eyitti: "Mahmut, bir kaç niyetim var. Umarım-ki Hak Teâlâ ben zayıfa kuvvet verip, anı nasîb ede. Evvel biri, şol İsfendiyar vilâyetidir ki, Kastamonu ve Sinob ve Koyul-hisar'dır. Benim huzurumu bunlar giderir. Ve biri şol Trabzon'u bir cünüb kâfir yiyip yürür. El hâsıl bunlar benim maksudumdur. Gece ve gündüz hayalimden gitmez„ dedi. Mahmud paşa eyitti: "Devletlu Sultanım, Allah 'inayetiyle ol tarafa müteveccih olduğunlayın cemi' hâsıl olur.„ dedi. Hünkâr eyitti: "Mahmut demidir, göreyim neylersin? Bu babta ikdam-ı beliğ göster„ dedi. Andan Hünkâr hemen gemiye binip İstanbul'dan Bursa'ya geçti. Mahmud paşa dahi İstanbul'dan yüz pâre gemi donatıp, Sinob'a gönderdi.

---

[1] Eflâni (Paphlagonia?)

[2] M. 28. X. 1459 — 16 X. 1460

[3] Metinlere göre o vakıtler Koyulu-hisar veya Koylu-hisar dendiği görülmektedir.

دخی کمیلر اشمدین اسمعیل بکه بر قولله مکتوب کوندەرب ایچنده شیله
یازدیکم طرەبوزونه کمیلر کوندەروین کرم لطف ایدب کمیلرومزك هر نه
3 مصالحی اولورسه کوری ویرەسین و هم قپودانه خرج اقچەسن ویردم اکر
کفایت اتمزسه باقر کورەسندن تعیین اولنان اقچەدن خرج نه اولورسه ایدەسز
و هم عزبلر اکر ادبسزلك ایدرلرسه تأدیب ایدەسن و سیاست پادشاهی
6 نه وجهله اولورسه ایدەسین که خاطرم سکا خوشدر دیب مکتوبی تمام ایدب
قول النه ویرب کوندردیلر اندن محمود پاشا ادرنیه وارب روم ایلنك عسکرن
و عزبن و سرخورن جمع ایدب قپویله کلیبولیدن کچب بروسایه کلوب اوُاده
9 قوندی اول وقت محمود پاشا اوجِ عظمتده ایدی کویا که پادشاه سلطنتی اکا
207 b اصمرلیوب کندوسی فارغ اولمشدی | زیرا که خونکار مودانیەدن برقاچ کشیله
کچوب محمود پاشایه کلنجه بروساده قلعه سراینده قپوسز بجاسز یالکز اوتردی
12 چونکه محمود پاشا کلدی دیدلر خونکار دخی سرایدن اوتاغنه اندی اندن
آناطولی بکلربکیسنه امر اتدلرکه اناطولی عسکرینی سلطان اوکنه جمع ایده
چون جمیع اسبابی تهیه اتدلر اندن اسماعیل بکه ینه بر قول دخی کوندردلر
15 اوغلك حسن بکی برار یولداشلریله انکوریه کوندەرەسن که بتمله بولشه
اسماعیل بك دخی اول مکتوبك امرنه امتثال ایدب اوغلنی کوندردی و بو
طرفدن قرامان اوغلی ابراهیم بك دخی بر اوغلنه عسکر قوشب کوندەرب
18 پادشاه انکوریه وارنجه بونلر دخی کلوب یتشدلر خونکاره بولشدیلر
چونکه اسماعیل بك اوغلی حسن بك خونکاره کلدی کلدوکی کبی طوتدیلر

8 سرخور *Vy* : سرەخور *FVPaMz* اجارەخور *AM* || 12 چونکه ... دیدلر *FVPaVy* : محمود پاشا کلیجك *M* — *AMz*

Dahi gemiler *eşmeden* den İ s m a i l Beye bir kulla mektup gönderip, içinde şöyle yazdı-kim: "Trabzon'a gemiler gönderirin, kerem lûtf edip, gemilerimizin her ne masalihi olursa görüveresin. Ve hem Kapudana harc akçasın verdim. Eğer kifayet etmezse Bakır Küresi'nden tayin olunan akçeden harc ne olursa edesiz. Ve hem azebler eğer edebsizlik ederlerse tedib edesin. Ve siyaset-i padişahî ne veçhile olursa edesin ki hatırım sana hoştur„ deyip, mektubu tamam edip, kul eline verip gönderdiler. Andan M a h m u d Paşa Edirne'ye varıp, Rumeli'nin askerini ve azebini ve serehorunu cem' edip, *kapı*'yla Gelibolu'dan geçip, Bursa'ya gelip ovada kondu. Ol vakit M a h m u d Paşa *evc*-i azamette idi. Gûya-ki Padişah saltanatı ana ısmarlayıp, kendisi fariğ olmuştu. Zira ki Hünkâr Mudanya'dan bir kaç kişiyle geçip, M a h m u d Paşa gelince (ye kadar) Bursa'da kale sarayında kapısız bacasız yalnız oturdu. Çünki M a h m u d Paşa "geldi„ dediler; Hünkâr dahi saraydan otağına indi. Andan Anadolu Beylerbeyisine emrettiler ki, Anadolu askerini Sultanönü'ne cem' ede. Çün cemi' esbabı tehiyye ettiler, andan İ s m a i l Beye yine bir kul dahi gönderdiler. "Oğlun H a s a n Beyi yarar yoldaşlarıyla Engürü'ye gönderesin. Gele, benimle buluşa„. İ s m a i l Bey dahi ol mektubun emrine imtisal edip, oğlunu gönderdi. Ve bu taraftan Karamanoğlu İ b r a h i m Bey dahi bir oğluna asker koşup gönderip, Padişah Engürü'ye varınca(ya kadar) bunlar dahi gelip yetiştiler; Hünkâra buluştular. Çünki İ s m a i l Bey oğlu H a s a n Bey Hünkâra geldi; geldiği gibi tuttular.

اسمعيل بك قرنداشى قزل احمد اول وقت خونكار يانده ايدى بولى سنجاغن
يردى و محمود پاشا اكا قرنداشكك اقلمنى سكا خونكاردن الى ويره‌ين ديمشدى
بلكه خونكاره ديب براتن يزدرمشدى همانده اسمعيل بكك سنجاغنى قزل 3
احمده ويرب قسطمونيه كوندرديلر احمد بك دخى قسطمونيه وارب
خلقى اطاعت اتدلر اسمعيل بك كورديكم حال ايرقسى | اولدى چقوب 208a
سينابه كردى خونكار دخى قسطمونيه كلوب اندن سينابه يوردى خونكار 6
بر كوچ كروده قالوب قزل احمدله محمود پاشا سينابه انب اوكنده قوندلر
اندن محمود پاشا اتلنب قلعه دبنه وارب اسمعيل بكى بارو ازرنه قغردب
كترتدى اندن محمود پاشا اشغادن اسمعيل بكه ايتدى هى بكم نيه قچرسين 9
بو خلقك جميعسى استرلركيم قرنداشوكى ولايته بك ايليه‌لر هر سپاهى كم
كلدى ينه تيمارنده مقرر اولدى امدى سن بر قرو حصارله طورب پادشاهله
منازعه اتمك معقولمدر مع هذا كه شهركك ليمان دخى الكدن الدلر اسمعيل 12
بك ايتدى خونكاردن قورقارنكه بنى و بنم اوغلنجقلرمى هلاك ايده محمود
پاشا ايتدى حاشا پادشاهدنكه بونك كبى شنيع فعل صادر اولا الحاصل محمود
پاشا اسمعيل بكى محكم ايناندرب عهد اتديكم كندونك خاصلرندن نه قدر 15
مال اولورسه ويره‌لر وكندو استدوكى يرده ايو تيمار ويره‌لر اسمعيل بك
بو سوزه اانب قبول اتدى اندن پاشا كلب خونكاره بو قضيهٔ خبر وردى
خونكار دخى كوجب كلوب حصاره قرشو قوندى اسمعيل بك حصاردن 18
چقوب كلوب خونكارك الن اوپمك استيجك خونكار ايتدى هى اسمعيل بك

10 استرلركم AM : اشتدلركم FVPaVyMz | قرنداشوكى ... أيليه‌لر AM : قرنداشكى بو ولايت بكلديلر FVPaVyMz + مملكت يرنده FVPaVy ‖ 11 - 10 كم كلدى ينه AMMz : — FVPaVy ‖
11 قروحصار FPaVy : قورى حصار AMMz قره‌حصار V

İsmail Bey (in) kardeşi Kızıl Ahmed ol vakit Hünkâr yanında idi. Bolu sancağını yirdi. Ve Mahmud Paşa ana "kardeşinin iklimini sana Hünkârdan alı-yereyin„ demişti. Belki Hünkâra deyip, beratını yazdırmıştı. Heman-dem İsmail Beyin sancağını Kızıl Ahmed'e verip, Kastamonu'ya gönderdiler. Ahmed Bey dahi Kastamonu'ya varıp halkı itaat ettiler. İsmail Bey gördü-kim hâl *ayruksı* oldu. Kaçıp, Sinob'a girdi. Hünkâr dahi Kastamonu'ya gelip andan, Sinob'a yürüdü. Hünkâr bir kaç göç geride kalıp, Kızıl Ahmed'le Mahmud Paşa Sinob'a inip, önünde kondular. Andan Mahmud Paşa atlanıp, kale dibine varıp, İsmail Beyi *bârû* üzerine kağırdıp, getirtti. Andan Mahmud Paşa aşağıdan İsmail Beye eyitti: "Hey beyim, niye kaçarsın? Bu halkın cemi'si isterler kim, kardeşini vilâyete Bey eyliyeler. Her sipahi kim geldi, yine tımarında mukarrer oldu. İmdi sen, bir kuru hisarla durup, Padişahla münazaa etmek ma'kul mudur? Maahazâ ki şehrinin limanını dahi elinden aldılar„. İsmail Bey eyitti: "Hünkârdan korkarın ki, beni ve benim oğlancıklarımı helâk ede.„ Mahmud Paşa eyitti: "Hâşâ, Padişahtan ki bunun gibi *şeni'* fiil sâdır ola„. El-hâsıl Mahmud Paşa İsmail Beyi muhkem inandırıp, ahd etti kim, kendinin hâslarından ne kadar mal olursa vereler. Ve kendi gönlü istediği yerde eyi tımar vereler. İsmail Bey bu söze inanıp, kabul etti. Andan Paşa gelip, Hünkâra bu kaziyyeyi haber verdi. Hünkâr dahi göçüp, gelip, hisara karşı kondu. İsmail Bey hisardan çıkıp, gelip Hünkârın elini öpmek isteyicek, Hünkâr eyitti: "Hey İsmail Bey,

208 b سن بنم | اولو قرنداشم سن روامدرکم الم اوپه‌سین دیو الن اوپمکه قومیوب
بری بریله قوجقلشب کورشدیلر خونکار اسمعیل بکه مبالغه عزت ایلدی
3 واوغلی حسن بکه بولی سنجاغن وردی اندن خونکار حصاره کیرب
هر نه کم مرادی ایدی تحصل اتدی اندن اسمعیل بك دخی دُرکانیه وارب
جمیع تعلقاتنی یاننه کتردی واوغلی حسن بکی خونکاریله کوندردی وپادشاه
6 دخی قسطمونی حصارنه وَ دخی ایفنی حصارنه وسینابه کندی قوللرین
قویدی وجمیع قسطمونی ولایتنك لشکرنی جمع ایدب قزل احمده قوشدلر
قسطمونی وسناب وقیلوحصاری وطره‌بوزن بونلر ٨٦٥ سنه‌سنده فتح اولندی

9

حکایت

اندن اسمعیل بك دُرکانیدن اسبابنی وجمیع مالنی واوغلنلرنی وقزلرینی
کندو طوارلرینه یکلدب وزیری شهاب الدین اغانی یاننه براغب بروسا ولایتنده
12 یکی شهره کلدلر زیرا خونکاردن یکی شهری واینه‌کولی ویارحصاری دلشدی
انکچون انده متمکن اولدی اما بو طرفدن قرامان اوغلی خنکار سفره بله
الوب کتمدی همان خلعتلیوب ینه اتاسنه کوندردی فی تاریخ المزبور

15

حکایت

روایتدرکه چونکه خنکار قویلی حصار ولایتنه واردی قرمان اوغلی
ابراهیم بك اسمعیل بك دخی یکی شهره کلدین اسمعیل بکه خبر کوندرب
209 a 18 شیطنت ایدب ایتدی هی تنکری قولی یکی شهره وارمه دونینه قسطمونی |
ولایتنه وار عثمانلونك شمدی غایت فرصتیدر بن سکا معاون اولاین سندخی

6 - 7 حصارینه ... قسطمونی : *Mz* — *FVPaAMVy* ‖ 8 قسطمونی ... اولندی *V*: — *VyMz*
FPaAM ‖ 11 شهاب‌الدین آغایی : *FVPaAVyMz* شهاب‌الدین اوغلی *M* ‖ 14 فی تاریخ المزبور *V* : —
FVPaAMVyMz ‖ 15 حکایت *FV* : — *PaAMVyMz*

sen benim ulu kardeşimsin. Reva mıdır ki, elimi öpesin„ diye elini öpmeye komayıp, biri biriyle kucaklaşıp görüştüler. Hünkâr İsmail Beye mübalağa izzet eyledi ve oğlu Hasan Beye Bolu sancağını verdi. Andan Hünkâr hisara girip, her ne kim muradı idi, tahassul etti. Andan İsmail Bey dahi Dürekâni[1]'ye varıp, cemi' taallukatını yanına getirdi ve oğlu Hasan Beyi Hünkâr ile gönderdi. Ve padişah dahi Kastamonu hisarına ve dahi İfni hisarına ve Sinob'a kendi kullarını koydu ve cemi' Kastamonu vilâyetinin leşkerini cem' edip, Kızıl Ahmed'e koştular. Kastamonu ve Sinob ve Koyul-hisarı ve Trabzon bunlar 865[2] senesinde feth olundu.

Hikâyet

Andan İsmail Bey Dürekâni'den esbabını ve cemi' malını ve oğlanlarını ve kızlarını kendi davarlarına yükledip, veziri Şahabeddin Ağa'yı yanına bırakıp, Bursa vilâyetinde Yenişehir'e geldiler. Zira Hünkârdan Yenişehir'i ve İnegöl'ü ve Yar-hisar'ı dilemişti. Anın-çün anda mütemekkin oldu. Amma bu taraftan Karamanoğlu'nu Hünkâr sefere bile alıp, gitmedi. Hemen hilatleyip, yine atasına gönderdi. Fî tarih-il mezbur.

Hikâyet

Rivayettir ki, çünki Hünkâr Koyul-hisar vilâyetine vardı, Karamanoğlu İbrahim Bey, İsmail Bey dahi Yenişehir'e gelmedin, İsmail Bey'e haber gönderip, şeytanat edip eyitti: "Hey Tanrı kulu, Yenişehir'e varma. Dön yine Kastamonu vilâyetine var. Osmanlı'nın şimdi gaayet fırsatıdır. Ben sana muavin olayın. Sen-dahi

[1] Devrekâni

[2] M. 17. X. 1460—5. X. 1461

قسطمونی ولایتندن خرجلق چقر اول طرفه حسن بکه دخی ادم کوندرەلم
اولدخی اندن حرکت اتسون عثمانیلری ارایردن کوترەلم ینه سن ولایتکده
3 مقرر اول اوطور دیدی اسمعیل بك بو سوزی اشدیجك ایتدی بو سُز
مسلمانلغه لایق سوز دکلدر بوکا منافقلق درلر شمدی بر غازی پادشاه غزایه
کیدەیورر بز انی یولندن الیقومقلق اسلامه صغر ایش دکلدر خاصه که
6 قلعەلرده اول پادشاهك قوللری اوتری یورر وهم مملکت دخی قرنداشم
قزل احمد النده‌در وهم بونککبی افعالی سن نیچه کز اتدك نه باشردك
شمدی ینه نه بشاراسن دیدی قرامان اوغلی بواحوالی اسمعیل بکدن اشدیجك
9 خاسر ونومید اولب ایسم اوتردی فی تاریخ المزبور

حکایت

روایتدرکه سلطان محمد دخی قویلی حصاره وارمدین حصارك بر بکی
12 واریدی آدنه حسین بك درلردی آنی اوزون حسن بر کون صحراده آو
آولرکن آولیوب بند ایدوب حصارنه قرشو کتورب چاروناچار حسین بك
حصارنی حسن بکه تسلیم اتمش خونکار اشتدیکم اُزون حسن قویلی حصار
99 b 15 آلمش خونکار دخی روم | ایلی بکلر بکیسی حمزه بکه بویردیکم روم ایلی
عسکرین آلوب ایلدن عزب دخی سرب قویلی حصارك ازرنه واروب
جدوجهد ایدب حصاری فتح ایده اکر حصاری فتح ایده‌میجك اولورسه
18 ولایتنی اورب یقوب یقا تاکه نچه زمان معمور اولمیا اندن حمزه بك
خونکاردن بو امر اشدیجك عسکر جمع ایدب حصارك ازرنه دوشب

1 خرجلق : Vy خلق FVAMz عسکر M لشکر Pa || 9 ایسم اوتردی FVPaVy : — AMMz |
فی تاریخ المزبور V : — FPaAM VyMz

Kastamonu vilâyetinden *hurucluk* çıkar. Ol tarafa Hasan Bey'e dahi adam gönderelim. Ol-dahi andan hareket etsin. Osmanlıları ara yerden götürelim. Yine sen vilâyetinde mukarrer ol, otur.„ dedi. İsmail Bey bu sözü işidicek eyitti: "Bu söz müslümanlığa lâyık söz değildir. Buna *münafıklık* derler. Şimdi bir gazi padişah gazaya gide-yürür. Biz anı yolundan alı komaklık İslâma sığar iş değildir. *Hâssâ* ki kalelerde ol Padişahın kulları oturu -yürür. Ve hem memleket dahi kardeşim Kızıl Ahmed elindedir.Ve hem bunun gibi ef'ali sen nice kez ettin; ne başardın? Şimdi yine ne başarasın„ dedi. Karamanoğlu bu ahvali İsmail Beyden işidicek *hâsir* ve nevmîd olup, *epsem* oturdu. Fî tarih-il mezbur.

Hikâyet

Rivayettir ki, Sultan Mehmed dahi Koyul-hisar'a varmadin, hisarın bir Beyi var idi. Adına Hüseyin Bey derlerdi. Anı Uzun Hasan bir gün sahrada av avlarken avlayıp, bend edip, hisarına karşı getirip, *Çar ü nâ-çâr* Hüseyin Bey hisarını Hasan Bey'e teslim etmiş. Hünkâr işitti-kim, Uzun Hasan Koyul-hisar'ı almış. Hünkâr dahi Rum-ili Beylerbeyisi Hamza Bey'e buyurdu-kim, Rum-ili askerini alıp, ilden azeb dahi sürüp, Koyul-hisar'ın üzerine varıp, *cidd ü cehd* edip, hisarı feth ede. Eğer hisarı feth edemiyecek olursa, vilâyetini urup, yıkıp yaka. Tâ-ki nice zaman mamur olunmıya. Andan Hamza Bey, Hünkârdan bu emri işidicek asker cem' edip, hisarın üzerine düşüp,

بر نچه کون عجایب جنکلر ایدب اخرالامر کوردیلرکم حصار فتح اولنمز
ایل دخی اُرکمیب یرلو یرنده اوترر هماندم ولایتنی تالان اتدلر مکر نچه عزبلر
3 ارمنی کوینه وارب بر نچه ارمنی قاریسین و قوجه‌سین بولوب بو قاریلره
و قوجه‌لره نا مشروع ایش اتمشلر آخر بو ارمنی رهبانلری وارب اوزون
حسنه شکایت ایدب ایتدلر اولکی بکیمز زماننده هیچ بنك کبی شنیع
6 حرکت اولمزدی مع هذا بر ضعیف ملك ایدی شمدی سنك کبی عظمتلو
پادشاه زماننده قریلرمزه و قوجه‌لرمزه بونك کبی مهمل حاللر واقع اولدی
دیب اوزون حسنی تحریك اتدلر

9 القصه حمزه بك ایلی اوردقدن صکره کندو ولایتلرنه کلدی بو قضینك
ازرنه خیلی زمان کچدی سلطان محمد غازی سیناب ولایتنی فتح اتدکدن صکره
210 a وارب قویلی | حصارك ازرنه دوشب هر طرفدن طوپلر قوردی برقاچ طوپ کم
12 حصاره طوقندی خلقنك عقللری چاك اولوب هماندم حصاری تسلیم اتدلر پادشاه
دخی امر ایدب حصاری ضبط ایدب ایچنه قوللرین قودی فی تاریخ المزبور ۸٦٥

حکایت دیکر

15 شیله روایت ایدرلرکه چونکم سلطان محمد قویلی حصاری فتح اتدی اندن
ارزنجان طرفنه یوردی اندن حسن دراز ساره خاتونه‌که اناسی‌در چمشکزك
بکی کرد شیخ حسنی قوشب ایلچیلکله سلطان محمده کوندردی بونلر دخی
18 کلوب بولغار یاننده بولشدلر بغایت ایو ارمغانلر کتوردلر پادشاه آرمغانلرین

2 یرلو ... اوترر *FVMVyMz* : یرلی یرنده اوترب هیچ ذره قدر اورکمد *Pa* || 4 رهبانلری *Vy* : کششلری *FVPaAMMz* || 5 - 6 شنیع حرکت *Pa* : نامشروع *FVAMVy* نا شایسته *Mz* || 12 - 14 حصارك ... ایدب *FVPaVyMz* : — *AM* || 13 فی تاریخ المزبور ۸٦٥ *V* : — *FPaAMVyMz* || 14 حکایت دیکر *Vy* : حکایت *FPaAMMz* حکایت طربزون *V*

bir nice gün acâyib cenkler edip, âhirü'l-emr gördüler kim, hisar feth olunmaz; il dahi ürkmeyip yerli yerinde oturur. Heman-dem vilâyetini talan ettiler. Meğer nice azebler Ermeni-köyü'ne varıp, bir nice ermeni karısını ve kocasını, bulunp, bu karılara ve kocalara nâ-meşru' iş etmişler. Âhir bu ermeni rühbanları varıp, Uzun Hasan'a şikâyet edip eyittiler: "Evvelki Beyimiz zamanında hiç bunun gibi şeni' hareket olmazdı. Maahazâ bir zaif Melik idi. Şimdi senin gibi azametli Padişah zamanında karılarımıza ve kocalarımıza bunun gibi mühmel haller vaki' oldu" deyip, Uzun Hasan'ı tahrik ettiler.

Elkıssa: Hamza Bey, ili vurduktan sonra, kendi vilâyetlerine geldi. Bu kaziyyenin üzerine hayli zaman geçti. Sultan Mehmed Gazi Sinob vilâyetini feth ettikten sonra varıp, Koyul-hisar'ın üzerine düşüp, her taraftan toplar kurdu. Bir kaç top hisara kim dokundu, halkının akılları çâk olup, heman-dem hisarı teslim ettiler. Padişah dahi emr edip, hisarı zapt edip, içine kullarını kodu. Fî tarih-il mezbur 865[1].

Hikâyet-i Diğer

Şöyle rivayet ederler ki, kaçan-kim Sultan Mehmed Koyulhisar'ı feth etti, andan Erzincan tarafına yürüdü. Andan Hasan Dıraz, Sâre Hatun'a ki, anasıdır, Çemişgezek Beyi Kürt Şeyh Hasan'ı koşup, elçilikle Sultan Mehmed'e gönderdi. Bunlar dahi gelip Bulgar[2] yanında buluştular. Be-gaayet eyi armağanlar getirdiler. Padişah armağanlarını

---

[1] M. 19. X. 1460—5. X. 1461

[2] Bugün Trabzon civarında bu isimde bir dağ yoktur. Diğer kaynakların tarifinden bunun Gümüşhane ile Trabzon arasındaki Kolat dağları (Zigana geçidi) olduğu tahmin edilebilir. Şiran'ın kuzeyine düşen ve 3000 m. den yüksek olan Burgababa dağı da dikkati çekmektedir.

قبول ایدب بونلره غایت ایی تعظیملر اتدی اُزون حسنك اناسنه انا دیب
و شیخ حسنه بابا دیدی ایکسین دخی الوب طربزونه بله کتدی چونکه بولغار
طاغنه چقدلر طربزون طرفنه انر اولدلر و بو طاغ بر صرب طاغدرکه پادشاه 3
اکثر یرلرده پیاده اولوب یوردی اندن ساره خاتون پادشاهه ایتدی هی اوغل
بو طربزونچون بونجه زحمتلری چکمك ندن پادشاه جواب ویردیکم انا بو
زحمتلر طربزون ایچون دکلدر بلکه بو زحمتلر الله ایچوندر زیرا المزده اسلام 6
قیلجی واردر اکر بو زحمتی اختیار اتمیاوز بزه غازی دیمك لایق اولمز وهم
یارین حق حضرتنده | خجیل اولورز دیدی الحاصل همان طربزونك ازرنه یوردلر 210 b
ساره خاتون طربزونی سلطان محمددن دلك ایدب ایتدی اوغل بو قلعه بکا 9
باغشله کلینمه متعلقدر دیدی سلطان محمد هیچ طنمدی اندن سلطان محمد
سینابده‌کی کمیلر کلنجه صبر اتدی کمیلر کلیجك جنك اولمغه باشلدی همان دم
حصاردن امان دلدلر الحاصل طربزون فتح اولنوب ایچنده اولانلردن شولکه 12
خونکاره لایقدر کتوردلر اندن پادشاه تکورنی و بکلرنی و دخی نیچه یرار
آدملرین کمیلره قویب استانبوله کوندردلر بو حصاردن چیقان تبرکلردن
حسن درازك اناسنه و شیخ حسنه خونکار چوق نسنه‌لر ویرب تعظیماتله 15
ینه اوغلنه کوندردی و پادشاه طربزونده مسجدلر یابدرب اهل اسلامدن
اولر سورب بو کفارك حالی قلن اولرن مسلمانلره ملکلکه اولشدردی قانون
پادشاهی نیسه اکا کوره احکام اتدی اندن خداوندکار منصور و مظفر سالم 18

kabul edip, bunlara gaayet eyi tazimler etti. Uzun Hasan'ın anasına "ana„ deyip ve Şeyh Hasan'a "baba„ dedi. İkisini dahi alıp, Trabzon'a bile gitti. Çünki Bulgar dağı'na çıktılar, Trabzon tarafına iner oldular. Ve bu dağ bir sarp dağdır ki, Padişah ekser yerlerde piyade olup, yürüdü. Andan Sâre Hatun Padişaha eyitti: "Hey oğul, bu Trabzon-çün bunca zahmetleri çekmek neden?„ Padişah cevap verdi-kim, "Ana, bu zahmetler Trabzon için değildir. Belki bu zahmetler Allah içindir. Zira elimizde İslâm kılıcı vardır. Eğer bu zahmeti ihtiyar etmiyevüz (etmezsek) bize Gazi demek lâyık olmaz. Ve hem yarın Hak *hazreti*nde *hacîl* oluruz„ dedi. El-hâsıl hemen Trabzon'un üzerine yürüdüler. Sâre Hatun Trabzon'u Sultan Mehmed'den dilek edip eyitti: "Oğul, bu kaleyi bana bağışla; gelinime müteallıktir„ dedi. Sultan Mehmed hiç tınmadı. Andan Sultan Mehmed Sinob'daki gemiler gelince(ye kadar) sabr etti. Gemiler gelicek, ceng olmağa başladı. Heman-dem hisardan âmân dilediler. El-hâsıl Trabzon feth olunup, içinde olanlardan şol-ki Hünkâra lâyıktır, getirdiler. Andan Padişah Tekûr'unu ve Beylerini ve dahi nice yarar adamlarını gemilere koyup, İstanbul'a gönderdiler. Bu hısardan çıkan *teberrük*lerden Hasan Dıraz'ın anasına ve Şeyh Hasan'a Hünkâr çok nesneler verip, tazimatla yine oğluna gönderdi. Ve Padişah Trabzon'da mescitler yaptırıp, ehl-i islâmdan evler sürüp, bu küffarın hâli kalan evlerini müslümanlara mülkliğe üleştirdi. Kanun-ı padişahî neyse ana göre akkâm etti. Andan Hüdavendigâr, mansur ve muzaffer, salim

و غانم اولوب صونصیه چقدی اندن قزل احمده روم ایلنده تیمار ویرب
قسطمونیٔ کندو قوللرنه ویروب اسفندیار شهرلرینه قاضی نصب ایدوب خطبه
و سکه کندی سلطان محمد آدینه اولوب قانون عثمانی ندا ایدوب اول مملکتلری 3
ضبط ایتدیلر اندن قزل احمد خونکاردن دستور دلیوب ایتدی وارایں بولیدن
اومی دوشرب خداوندکار کلنجیه حاضر | ایده‌ین خونکار کلنجه روم ایلنه بله کچین 211 a
دیدی اندن قزل احمده دستور وردیلر بولیه کاوب بر کیجه قرامان یولن طوتب 6
کیدب وارب قرامانه چقدی قرامان اوغلی قزل احمده خرجلق ویرب یاننده
الیقومق استدی قزل احمد عثمانلی قورخوسندن قبول اتمیب وارب حسن درازه
کتدی تا بایزید خان دوری کلنجه انك یاننده اولدی اندن چونکه قزل احمد کچدی 9
پادشاه اسمعیل بکی کچه دیو یکی شهردن کوچرب فلبیه کچردی تا اولنجه فلبده
حضورله معیشت اتدی و بوفتحك تاریخی هجرتك سکزیوزالتمش بشنده واقع اولدی

حکایت غزای افلاق 12

روایت اولنرکه چونکه سلطان محمد طربزون سفرندن استانبوله کلدی
اسحاق پاشا دخی ادرندن استانبوله کلدی اطرافك ایلچیلری کلمکه باشلای
اسحاق پاشا افلاق اوغلندن شکایت اتدی اندن صکره افلاق اوغلندن دخی ایلچی 15
کلدی ایلچیسنه ایلچی قوشب افلاق اوغلن قپویه دعوت اتدلر واران ایلچیه
ایله جواب وردیکم بو بنم ولایتم بکا طغرو دکلدر اکر بن بو مملکتدن چقوب
انده واررسم انکرس بکنی کتورب بکلرلو مملکت الدن چقر امّا پادشاهدن 18
امیدم اولدرکم اوچ بکلرندن برنی طونه کنارنه کوندره اول کان اوچ بکی

1 صونصیه *FVPaAVy* : صنوصیه *M* صونصعیه *Mz* ‖ 2 - 4 ویروب . . . ایتدیلر *A* : —
FVPaMVyMz ‖ 6 یاننده . . . ایستدی *FVPaVy* : — *AMMz* ‖ 8 عثمانلی قورخوسندن
A : — *FVPaMVyMz* ‖ 11 معیشت اتدی *FVPaVy* : + تا شوکا دغن کم زمانه اجل جامن
اچردی *AMMz* | التمش بشنده *FVPaAVyMz* : التمش یدسنده *M* + فی تاریخ المزبور ٨٦٥ *V* ‖ 15
اسحق . . . شکایت اتدی *FVPaVy* : — *AMMz*

ve *gaanim* Sonusa[1]'ya çıktı. Andan Kızıl Ahmed'e Rum-ili'nde tımar verip, Kastamonu'yu kendi kullarına verip İsfendiyar şehirlerine kadı nasb edip, hutbe ve sikke kendi Sultan Mehmed adına olup, Kanun-ı Osmanî nida edip, ol memleketleri zapt ettiler. Andan Kızıl Ahmed Hünkârdan destur dileyip eyitti: "Varayın, Bolu'dan evimi devşirip, Hüdavendigâr gelinceye (kadar) hazır edeyin. Hünkâr gelince Rum-iline bile geçeyin" dedi. Andan Kızıl Ahmed'e destur verdiler. Bolu'ya gelip, bir gece Karaman yolunu tutup gidip, varıp, Karaman'a çıktı. Karaman oğlu Kızıl Ahmed'e harçlık verip, yanında alıkomak istedi. Kızıl Ahmed Osmanlı korkusundan kabul etmeyip, varıp Hasan Dıraz'a gitti. Tâ Bayezid Han devri gelince(ye kadar) anın yanında oldu. Andan çünki Kızıl Ahmed kaçtı; Padişah İsmail Beyi kaça(r) diye Yenişehir'den göçürüp, Filibe'ye geçirdi. Tâ ölünce(ye kadar) Filibe'de huzurla maişet etti. Ve bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz altmış beşinde[2] vaki' oldu.

Hikâyet-i Gazâ-yı Eflak

Rivayet olunur-ki, çünki Sultan Mehmed Trabzon seferinden İstanbul'a geldi, İshak paşa dahi Edirne'den İstanbul'a geldi. Etrafın elçileri gelmeğe başladı. İshak Paşa Eflak oğlu'ndan şikâyet etti. Andan sonra Eflak oğlun'dan dahi elçi geldi. Elçisine elçi koşup, Eflak-oğlu'nu Kapı'ya davet ettiler. Varan elçiye öyle cevap verdi-kim, "Bu benim vilâyetim bana doğru değildir. Eğer ben bu memleketten çıkıp anda varırsam Ungurus Beyini getirip beylerler. Memleket elden çıkar. Amma Padişahtan ümidim oldur kim, uc beylerinden birini Tuna kenarına göndere. Ol gelen uc beyi

---

[1] Bugün Amasya vilâyetinin Taşova kazasının merkez bucağı köylerinden.

[2] M. 17. X. 1460 — 5. X. 1461 (bk. Şakir Şevket, *Trabzon Tarihi* C. I, s. 58: 15 Ağustos 866 [1462])

بو ولايتى بكليه بن دولت اشكنه وارب يوز سره‌ين ديدى خونكار بو كافرك
| حيله‌سين بلميب سوزنه اعتماد ايدب چاقرجى باشى حمزه بك نيكبولى سنجاق 211 b
بكيدى انده كوندردى طونه طوكمشدى چاقرجى باشى وارب طونه كنارنه 3
قُندى بونلر بر طرفده غافلكن ديره‌قوله اوغلى قازقلى وُيوده ديدكلرى ملعون
نصف الليلده بوزدن كچب حمزه بكك ازرنه شبخون ايلدى خيلى بارى
مسلمانلر هلاك ايدب حمزه بكى طوتب و يونس بكى شهيد اتدلر اندن صكره 6
برقاچ يردن كافر كچب ايل اورب نچه حرامزاده‌لقلر اتدلر اندن حمزه بكك
باشنى كسب انكرس قرالنه كوندرب ايتدى بن تركله عدو اولدم بلمش اول
ديدى بو كافرك خونكاره دشمن اولدغن جميع عام بلدلر 9

القصه خونكار بلديكم اول ملعون كافرك بونك كبى حيله‌لرى وار اندن
پادشاه اسلام دخى عسكرنى جمع ايدب نيت غزا ديب يوريب طونه‌ٔ كچب افلاق
ولايتنه كيرب جميع افلاقك ولايتى خلقى كلب طپدلر اما قازقلو ويوده بلرسز 12
اولدى اندن پادشاه عالم‌پناه بر زمان ولايت افلاقده يوردى ناكاه بر كيجه
بر طرفدن بر غلو بلوردى پادشاهك غازى قوللرى حاضردى همان كورديلركم
غوغا پيدا اولدى بادشاه وعسكر قازقلو ويوده‌نك شبخون اتدوكن بلدلر اصلا 212 a 15
حركت اتميوب طوردلر | تا كم كافرلر اردويه كلب ارايه كردلر همان غازيلر
بوكز تكبير كترب بوكلن كافرلره قلچ قويدلر بر وجهله قردلركم كافرك
ياروسى قالمدى قازقلو ويوده باشنى كوجله قورتردى صبح اولنجه على بكى 18
اردنجه كوندردلر اول لشكركم قازقلو ويوده ايله كلمشلردى اُلمينى كلوب

1 حيله‌سن بيلميب FVPaVy : — AMMz || 1-2 حمزه بك ... آنده FVPaVy : — AMMz || 3 قازقلى PaAMVy : قازقلو FMz : قازقلو V

bu vilâyeti bekliye. Ben devlet eşiğine varıp, yüz süreyin„ dedi. Hünkâr bu kâfirin hîlesini bilmeyip, sözüne itimat edip Çakırcı-başı Hamza Beyi, Niğebolu Sancak-beyiydi' anda gönderdi. Tuna muhkem donmuştu. Çakırcı-başı varıp Tuna kenarına kondu. Bunlar bir tarafta gaafil-ken Drakula oğlu[1] Kazıklı Voyvoda dedikleri melun mısl-ül eylde buzdan geçip' Hamza Beyin üzerine *şebhûn* eyledi. Hayli bari Müslümanlar helâk edip, Hamza Beyi tutup ve Yunus Beyi[2] şehit ettiler. Andan sonra bir kaç yerden kâfir geçip, il urup nice haramzadelikler ettiler. Hamza Beyin başını kesip Ungurus kıralına gönderip eyitti: "Ben Türk'le 'adüv oldum, bilmiş ol„ dedi. Bu kâfirin Hünkâra düşman olduğunu cemi' âlem bildiler.

El-kıssa: Hünkâr bildi-kim ol melun kâfirin bunun gibi hîleleri var. Andan Padişah-ı İslâm dahi askerini cem' edip niyyet-i gazâ deyip yürüyüp Tuna'yı geçip, Eflak vilâyetine girip cemi' Eflak'ın vilâyeti halkı gelip taptılar. Amma Kazıklı Voyvoda belirsiz oldu. Andan Padişah-ı *âlem-penah* bir zaman vilâyet-i Eflak'da yürüdü. Nâgâh bir gece bir taraftan bir *guluv* belirdi. Padişahın gazi kulları hazırdı. Heman gördüler kim, gavga peyda oldu. Padişah ve asker Kazıklı Voyvoda'nın şebhun ettiğini bildiler. Asla hareket etmeyip durdular. Tâ kim, kâfirler orduya gelip araya girdiler. Hemen gaziler bu kez tekbir getirip, bu gelen kâfirlere kılıç koydular. Bir veçhile kırdılar kim, kâfirin yarısı kalmadı. Kazıklı Voyvoda başını güçle kurtardı. Subh olunca Ali Beyi[3] ardınca gönderdiler. Ol leşker kim Kazıklı Voyvoda ile gelmişlerdi; ölmeyeni gelip

---

[1] Wlad Çepeş

[2] Silistre Beyi Yunus Bey (bk. İbn Kemal - *Tevarih-i Âl-i Osman* VII. def. s. 205).

[3] Evrenoz-oğlu Ali Bey

خونکارك اياغنه دوکلدی کندولری اسیرلکه تسلیم اتدلر وقازقلونك بر کیچی
قرنداشی واریدی پادشاه یاننده اولوردی افلاقك بکلکین اکا ویرب یولداش
قوشدی اندن خونکار افلاقدن اختیار اتدوکی نسنه‌لری آلوب دونب ینه
تختنه کلدی و بو غزا هجرتك سکز یوز التمش آلتسنده واقع اولدی

حکایت فتح قلعهٔ مدللی

روایتدرکه خونکار افلاق غزاسندن کلیجك عساکر منصورنه دستور
ویرب کندو طغرو کلیبولی‌یه وارب حکم اتدیکم کلیبولنك واستانبولك کمیلرنی
نه‌قدر واریسه طونته‌لر پس غزا اتمکیچون مدللی طرفنه نیّت اتدی همان
اول آیده کمیلر حاضر اولوب مدللی ازرنه یوردیلر قرودن خونکار دخی
یوریب ایازمنده وارب قوندی وکمیلر دخی مدللی حصارنی قوشدب طوپلر
قورب جنك سلطانیلر اتدیلر | اندن مدللی تکوری طوغری محمود پاشایه کلوب *212 b*
ایتدی جمیع اسبابمی و عورتمی واوغلانمی براغب بر باشم الوب کلدم خونکار
بنی کرك اُلدرسون کرك ازاد اتسون دیدی محمود پاشا تکوری خونکاره
عرض ایتدی وارکتر دیدی تکور کلب خونکارك الن اوپب پادشاه خلعتلیوب
چادر ورب محمود پاشا چادری یاننده قوردردی اندن خونکار محمود پاشایه
بویردیکم وارب بو حصارك مالنی ضبط ایدب و خلقنی دفتر ایدب و سپاهیسنی
شهرلوسنی وکویلوسنی وهر کشیده نه‌قدر نقد و نه قدر ترکه وار جمله‌سنی ضبط
ایدب خونکاره بلدره پس محمود پاشا دخی بو صورتله کما هُوَ حَقُّهُ ضبط
ایدب خونکاره بلدردی خونکار دخی کندویه یرارن الوب اسیر ایده‌جکین

5 فتح ... مدللی A : فتح مدللی M — FVPaVyMz ‖ 9 اول آیده FVPaVyMz : آنده MA ‖ 13-14 خونکاره ... پادشاه PaMAMz : — FVVy ‖ 15 محمود ... چادری VPaMAMz : — Vy ‖ 17 ترکه PaMVyMz : اسبابی V غلات V — F

Hünkârın ayağına döküldü. Kendilerini esirliğe teslim ettiler. Ve Kazıklı'nın bir küçük kardeşi[1] var-irdi. Padişah yanında olurdu, Eflak'ın beyliğini ana verip, yoldaş koştu. Andan Hünkâr Eflak'dan ihtiyar ettiği nesneleri alıp, dönüp yine tahtına geldi. Ve bu gazâ hicretin sekiz yüz altmış altısında[2] vaki' oldu.

Hikâyet-i Feth-i Kal'a-i Midilli

Rivayettir ki, Hünkâr Eflak gazasından gelicek asakir-i mansuruna, destur verip kendi doğru Gelibolu'ya varıp, hükm etti-kim, "Gelibolu'nun ve İstanbul'un gemilerini, ne kadar var-ise, donatalar„. Pes gazâ etmek-çün Midilli tarafına niyyet etti. Heman ol ayda gemiler hazır olup Midilli üzerine yürüdüler. Kurudan Hünkâr dahi yürüyüp Ayazmend'e varıp kondu. Ve gemiler dahi Midilli hisarını kuşatup, toplar kurup, ceng-i sultanîler ettiler. Andan Midilli Tekûru doğru Mahmud Paşa'ya gelip eyitti: "Cemî' esbabımı ve avretimi ve oğlanımı bırakıp, bir başımı alıp geldim. Hünkâr beni gerek öldürsün, gerek azad etsin„ dedi. Mahmud Paşa Tekûru Hünkâra arz etti. "Var getir„ dedi. Tekûr gelip Hünkârın elini öpüp, Padişah hilatleyip, çadır verip, Mahmud Paşa çadırı yanında kurdurdu. Andan Hünkâr Mahmud Paşa'ya buyurdu-kim, varıp bu hisarın malını zapt edip ve halkını defter edip ve sipahisini, şehirlisini ve köylüsünü ve her kişide ne kadar nakid ve ne kadar tereke var cümlesini zapt edip, Hünkâra bildire. Pes Mahmud Paşa dahi bu suretle *kemâ hüve hakkuhû* zapt edip, Hünkâra bildirdi. Hünkâr dahi kendüye yararını alıp, esir edeceğini edip, koyacağını koyup, 'atâ edeceğini edip ve sipahisini dağıdıp ve şehirlisinin dahi

---

[1] Radul «Güzel»
[2] M. 6. X. 1461—25. IX. 1462

ایدب قویاجغین قویب عطا ایده‌جکن ایدب وسپاهیسنی طاغدب وشهرلوسنك دخی
کیدرجکن کیدرب و قویاجغین قویب قاضی نصب ایدب سنجاغنی بر
3 قولنه وردی و کلیسالرین مساجد ایدب کافرلرك خالی قلان اولرنی مسلمانلره
اولشدرب اول ولایتنی شهریله معمور قلدی بو فتح افلاق غزاسندن ایکی آی
صکره واقع اولدی بو دخی هجرتك سکز یوز التمش آلتسنده واقع اولدی

6 حکایت فتح بوسنه و یایتسه

203 a روایتدرکه چون سمندره فتح اولندی خونکار بوسنه قرالنه | آدم
کونده‌رب ایتدی یا خراج ویر یاخود حاضر اول سرو قتکه واررم دیدی
9 زیرا محال اوغلی علی بك ایله نیجه دفعه جنك ایدب خیلی باری فساد اتمشدی
ودخی خراجنی تأخیر ایدب کوندرممشدی چونکه خونکار ایلچی کونده‌رب
ایلچی قراله وارب پادشاهك حکمنی قراله کوستردی قرال نامهٔ اوقیوب
12 مضموننه واقف اولیجق ایتدی تیز بو ترکی طوتب اُلدرك دیدی بر عاقل
وزیری واریدی ایتدی هی قرال نیلرسن کندو الکله کندوکی هلاك ایدب
اوکی یقدك بو ترکی شمدی اُلدریجك صکره ترکك بکیله چقشی بلرمسن
15 دیرلرکه بو ترکك شمدی بکی یاوزدر غایت عظیم پادشاه در شیله‌که دنیا
خلقی انکله چقشمغه قادر دکلدر دیدلر دیدی قرال وزیردن بوخبری اشدیجك
ایلچیٔ الدرمکه اقدام ایده‌مدی بر نجه کون حبس ایدب اخرالامر قوبی وردی
18 ایلچی کلوب خونکاره جمیع ماجرایی تقریر اتدی پادشاه وصف حاله واقف اولیجق
غیرت اسلام غالب اولوب عسکر اسلامی جمع ایدب یوریب اسکوبه وارب

6 فتح بوسنه ویایتسه : FPaVy فتح ولایت بوصنه A یایجسه Mz یانیه V — M || 8 سرو قتکه واررم AMz سرو قتکه واردم VVy وقتکه واررم Pa حاضر اول واردم F ورورم M || 14 چقشی : AMVy چقشا Pa حقلشی Mz جواب ویر FV

giderciğini giderüp ve koyacağını koyup, Kadı nasb edip, sancağını bir kuluna verdi. Ve kiliselerini mesacid edip, kâfirlerin hâli kalan evlerini müslümanlara üleştirip, ol vilâyeti şehriyle mamur kıldı. Bu fetih Eflak gazâsından iki ay sonra vaki' oldu. Bu dahi hicretin sekiz yüz altmış altısında[1] vakı' oldu.

Hikâyet-i Fetih-i Bosna ve Yaytsa

Rivayettir ki, çün Semendire feth olundu. Hünkâr Bosna kıralına adam gönderip eyitti: "ya haraç ver, yahut hazır ol sürü *kat*ına vardım„ dedi. Zira Mihaloğlu Ali Bey ile nice defa ceng edip hayli bari fesad etmişti. Ve dahi haracını tehir edip göndermemişti. Çünkü Hünkâr elçi gönderip, elçi kırala varıp, Padişahın hükmünü kırala gösterdi. Kıral namcyi okuyup, mazmununa vâkıf olucak, eyitti: "Tez bu Türkü tutup öldürün„ dedi. Bir âkıl veziri varidi. Eyitti: "Hey kıral neylersin? Kendi elinle kendini helâk edip, evini yıkdın. Bu Türkü şimdi öldüricek sonra Türk'ün Beyiyle çıkışa bilir misin? Derler ki, bu Türk'ün şimdi Beyi yavuzdur. Gaayet 'azîm padişah-dır. Şöyle ki, dünya halkı anınla çıkışmağa kaadir değildir. dediler„ dedi. Kıral vezirden bu haberi işidicek, elçiyi öldürmeğe ikdam edemedi. Bir nice gün haps edip, *âhir ül-emr* koyu verdi. Elçi gelip Hünkara cemi' macerayı takrir etti. Padişah vasf-ı hale vâkıf olıcak gayret-i İslâm gaalib olup, asker-i İslâmı cem' edip yürüyüp, Üsküb'e varıp,

[1] M. 6. X. 1461—25. IX. 1462

اندن قره طونلوبی کچب ولق ایلنه کیرب ولچترینه واریجق علی بکدن اولاق
کلدی که بوسـنه قرالی اغج حصاری یاقدی دیو خونکار منفعل اولوب
(3) محمود پاشانی | مقدم ایدب یعنی سرعسکر ایدب کوندردی اندن محمود پاشا دخی (213 b)
کلوب بوبجه‌نك ازرنه دوشب اوچ کونده الوب کافرلرین استانبول قرنه سرب
وایچنه ادم قویب بوسنه قرالی ازرنه متوجه اولدی اندن محمود پاشایه خبر
(6) اولدیکم قرال کُلُوج حصارنه کتدی دیو اندن محمود پاشا قرالك ازرنه
دوشب کلوب غافلن قرال یملك یرکن ازرین اورب قرال قچامیوب مضطر
اولوب جنك ایدر کبی اولوب بیك، جهدله کُلوج حصارنه کردی وخونکار
(9) دخی یایتسه حصارنك ازرنه دوشب محاصره ایدب اوتردی محمود پاشا دخی
وارب قرال کردوکی حصار ازرنه دوشب قراله خبر کوندردیکم بر یارار
آدمك کلسون سنکله سوزم وار دیاین دیدی اندن قرال بر کافر کونده‌رب
(12) کلوب پاشایله بولشدی اندن محمود پاشا بوکافره ایتدی سن قرالك نسیسن
یاننده نه ایشته‌سین بوکافر ایتدی بن قرالك اتاسندن قالمش نوکریم وهم
اونده دخی محرمیم محمود پاشا ایتدی هیچ بلورمسین بوکلن پادشاه کمدر
(15) ایتدی ترکك بکلرندندر محمود پاشا ایتدی های اوکات اکلمدك بوکلن پادشاه
قسطنطنیهٔ وطره‌بزونی ومدللیٔ ولاز ایلنی وموره‌ٔ فتح ایدب پادشـاهلرنی
زبون ایدب اقلملرنی ضرب دستله اللرندن الوب | قوللرنه ویرندر عقلکز (214 a)
(18) باشکوزه دوشرلك بنم پندم قبول ایدك اکر سیزی سیزه کرکسه دیدی والاّ
سز بلورسز بوکافر ایتدی بویورك نه دیرسین محمود پاشا ایتدی وار قراله‌دی

1 ولچترینه FVVyPaMz : و لجترویته A چترینه M || 2 یاقدی FVPaMAMz : — Vy || 3 یعنی ... ایدب Pa : — FVMAVyMz || 4 بوبوجه‌نك FMz : یوبجه‌نك Vy بوچه‌ینك M بوجه‌نیك A بوجنك Pa بر یوجه‌نك V | استانبول قرنه PaMz : استنبوله FAM اسلامبوله V استانبول قرالنه Vy || 9 یایتسه FVPaMVy : یتیسه A یایجه Mz || 13-14 F نوکرم ... دخی PaAVyMz : — FAM || 16 ولازایلنی FVPaMAMz : — Vy

andan Karadonlu'yu geçip Vilk iline girip Vilitçrin'e varıcak Ali Bey'den ulak geldi ki, Bosna kıralı Ağaç-hisar'ı yakdı diye. Hünkâr münfail olup Mahmud Paşa'yı *mukaddem* edip, yani *Ser-asker* edip gönderdi. Andan Mahmud Paşa dahi gelip, Boboca[1]'nın üzerine düşüp, üç günde alıp, kâfirlerini İstanbul kırına sürüp ve içine adam koyup, Bosna kıralı üzerine müteveccih oldu. Andan Mahmud Paşa'ya haber oldu-kim, kıral Kuluç-hisarına[2] gitti diye. Andan Mahmud Paşa kıralın üzerine düşüp gelip, gaafilen kıral yemek yerken üzerine urup, kıral kaçamayıp, muztar olup, ceng eder gibi olup bin cehd-le Kuluç-hisarına girdi. Ve Hünkâr dahi Yaytsa[3] hisarının üzerine düşüp, muhasara edip otururdu. Mahmud Paşa dahi varıp, kıralın girdiği hisar üzerine düşüp, kırala haber gönderdi-kim "Bir yarar adamın gelsin, seninle sözüm var diyeyim„ dedi. Andan kıral bir kâfir gönderip, gelip Paşayla buluştu. Andan Mahmud Paşa bu kâfire eyitti. "Sen kıralın nesisin; yanında ne iştesin?„. Bu kâfir eyitti: "Ben kıralın atasından kalmış nöker'iyim. Ve hem evinde dahi mahremiyim„. Mahmud Paşa eyitti: "Hiç bilir misin, bu gelen padişah kimdir?.„ Eyitti: "Türk'ün Beylerindendir„. Mahmud Paşa eyitti: "Hey *onat* anlamadın. Bu gelen Padişah Kostantaniye'yi ve Trabzon'u ve Midilli'yi ve Lâz ili'ni ve Mora'yı feth edip, padişahlıklarını zebun edip, iklimlerini *zarb-ı dest*le ellerinden alıp kullarına verendir. Aklınızı başınıza devşirin. Benim pendimi kabul edin. Eğer sizi size gerekse„ dedi. "Ve illâ siz bilirsüz„. Bu kâfir eyitti: "Buyurun, ne dersin?„ Mahmud Paşa eyitti; "Var kırala de,

[1] Babofça = Babitza, Babovatz
[2] Kliutch = Ključ
[3] Yayça - Jajce

کلسون خونکارك الن اویسون و خراجه مطیع اولسون وحصارلرینك
بعضی پادشاهه ویرسون ایچنه خونکار کندو قولن قویسون وکندو دولتله
وارب یته ولایتنه کتسون اکر بو پندم قبول اتمزسکز سیزه زیاندر نه ایل
قالور ونه کندو قالور اولجق ایش نیسه شمدن معلومدر دیدی محصل محمود
پاشا بو کافری عهدله ایناندردی اندن اول کافر وارب قراله پاشانك سوزنی
نقل ایدب عهد پیمان اتدکنی | عرض ایلیب قرال دخی قبول ایلدی قرال
خود خونکارك اوصافنی صورب بلمشدی قلعه ده قفصه کرمش قوزغونه
دونمشدی الحاصل بو کافرلر محمود پاشانك عهدنه و پیمانه اتانب قرال حصاردن
چقب محمود پاشایه کلب بولشدی محمود پاشا قرالی تسلی ایدب پادشاهه کتوردی
خونکارك محمود پاشا قرالله عهد اتدوکی خاطرنه خوش کلمدی زیرا پادشاهك
مرادی بو قلعه‌لری ضرب دستله الوب قرالنی الدرب ولایتنی ضبط اتمکیدی
شمدی عهد ایدب بو کافری ینه بنده قویب کدیجك فساد ینه باقیدر دیدی
و هم اقنجیلر دخی سکردیه کتمشلردی اندن خونکار ایتدی محمود بو ولایت
اسانلغله خود النرمش یا نیچون اقنجیلر کوندردك که بو ولایتی بوزه‌لر دیدی
و دیرلرکه پادشاهك محمود پاشایه اوّل ملامتی وغضبی هپ بو سببدن اولدی
و اندن قرال کلوب طوتلیجق برکیجی قرنداشی بله طوتلمشدی اندن قرالی
کتورب پایتسه خلقنه کوستردلر همان پایتسهٔ خنکاره تسلیم اتدلر ودخی قرالك
ولایتلرنه متصل ولایتلر واریدی برنه قواج ایلی دیرلردی اول قواجك اوغلی
پادشاه یاننده اولوردی و بر بك دخی واریدی باقلی پاولی اوغلی درلردی

4 نیسه FVPaMAMz: پادشاهه ویرسود ایچنه اویسون ویرسوب مطیع اولسون اولسون ودخی ودخی کاسون حلسونلرینك بعضی باد پادشاهه ویرسون وخراجه مطیع اولسون و دخی حصارلرنی بعضنی پادشاهه ویرسون ایچنه پادشاه کندوکندو قولن قویسون وکندو دولتلو وارب یته ولایتنه کتسون اکر بونصیحتم قبول اتمزسکز سیزه زیانه نه‌ایل قالور وکندو ونه کندو ونه کندو قالور اولجق ایش نیسه Vy ‖ 7 قوزغونه A : قوزقونه Mz قزقوزM قرغه‌یه FVPa — Vy ‖ 10-16 اتدکنی . . . عهد FVPaAMMz: — Vy ‖ 14 شمدن FVPaMAVy: — Mz ‖ 18 بر ولایت Vy ولایت FVPaM ولایتلر AMz | قواج FVPaMVyMz : قراج A ‖ 19 باقلی پاولی اوغلی PaVy : پاولی اوغلی M باقلی اوغلی Mz پولی اوغلی A باقلی پاولی FV

gelsin, Hünkârın elini öpsün ve haraca muti' olsun. Ve hisarlarının bazı(sı)nı Padişaha versin. İçine Hünkâr kendi kulunu koysun. Ve kendi devletle varıp, yine vilâyetine gitsin. Eğer bu pendimi kabul etmezseniz, size ziyandır. Ne il kalır ve ne kendi kalır. Olacak iş neyse şim(di)den malûmdur„ dedi. Muhassal Mahmud Paşa bu kâfiri 'ahdla inandırdı. Andan ol kâfir varıp, kırala paşanın sözünü nakledip, ahd ü peyman ettiğini 'arz eyleyip, kıral dahi kabul eyledi. Kıral hod Hünkârın evsafını sorup bilmişti. Kalede kafese girmiş kuzguna dönmüştü. El-hâsıl bu kâfirler Mahmud Paşa'nın 'ahdına ve peymanına inanıp, kıral hisardan çıkıp, Mahmud Paşa'ya gelip buluştu. Mahmud Paşa kıralı teselli edip, Padişaha götürdü. Hünkârın, Mahmud Paşa kıralla 'ahd ettiği, hatırına hoş gelmedi. Zira Padişahın muradı bu kaleleri zarb-ı destle alıp, kıralını öldürüp vilâyetini zapt etmekti. "Şimdi 'ahd edip bu kâfiri yine bunda koyup gidicek, fesad yine bakidir„ dedi. Ve hem akıncılar dahi seğirdime gitmişlerdi. Andan Hünkâr eyitti: "Mahmud, bu vilâyet âsânlıkla hod alınırmış. Ya niçin akıncılar gönderdin ki, bu vilâyeti bozalar„ dedi. Ve derler ki, Padişahın Mahmud Paşa'va *evvel-i melâmeti* ve gazabı hep bu sebepten oldu. Ve andan kıral gelip tutulucak, bir *kici* kardeşi bile tutulmuştu. Andan kıralı götürüp, Yaytsa halkına gösterdiler. Hemen Yaytsa'yı Hünkâra teslim ettiler. Ve dahi kıralın vilâyetlerine muttasıl vilâyetler var idi. Birine Kuvaç ili derlerdi. Ol Kuvaç'ın oğlu Padişah yanında olurdu. Ve bir Bey dahi var idi. Bakli Pavli oğlu derlerdi.

انك دخی خیلی ایلی واریدی اول دخی پادشاه یاننده اولوردی اندن قرالی محمود
پاشا کتردی طوتب اول ایکی بك اوغلنلرین بله طوتب قپوجیلر چادرنه برقمشلردی
اندن پادشاه علماء جمع ایدب بونلرك قانلری وماللری مباحمدر ندر دیو صوردی 3
اول سفرده بر عزیز عالم کشی واریدی شیخ علیٔ بسطامی دیرلردی | مصنفك 215 a
دیمکله مشهوردی بایزید بسطامی نسلندن ایدی اول فتوا ویرب ایتدی بونلرك
کبی کافرلری اُلدرمك غزای اکبردر دیب قلجن چقرب اوّل کندو چالدی 6
قرالی دپلدی وهم اول ایکی کافرك دخی قپوجیلر چادرنده قیدلرن کوردیلر
وبو کافرلرك خزینه‌لرنی سلطان محمده کتردیلر واول ولایتده اولان حصارلرده
وشهرلرده اول قدر خزاین بولدیلرکه حسابن کمسه بلمزدی بو جمیع حصارلرك 9
ایچنه پادشاه کندو قوللرین قودی اول آقنه کیدن غازیلر دخی طویوم اولوب
کلدیلر هیچ بری محروم قلمدی اندن پادشاه هرسك بکنه آدم کونده‌رب
کلمدوکی سببدن بوسنه‌دن دونجك هرسك ایلنه وارب سرتاسر فتح ایدب 12
ینه دولتله استانبوله کلدی وبو فتح هجرتك سکز یوز التمش یدیسنده واقع اولدی

حکایت یایتسهٔ کافر الوب وموره‌ده کرمه یاپوب ومدللی‌یه کمی کلدوکیدر 15

روایت اولنرکه چونکه خداوندکار بوسنهٔ فتح ایدب منت اوغلنه ویرب
ویایتسه‌نك ایچنه آدم قویوب کیدیجك انکروس لشکری کلوب یایتسه‌نك
اُزرنه دوشب ایچنده‌کی آدم حاین اولوب یایتسهٔ ینه کافره ویردلر یایتسهٔ 18
کافر | ایکی آی مرمت ایدب محکم ایدب کتدی اندن موره‌ده خیلی کمیلر چقدی 215 b

5-4 مصفنك ... ایدی Vy : مصفنك دیمکله مشهوردی بایزید بسطامی نسلندنین دیردی MA مصنفك دیمکله مشهوردی بایزید بسطامی نسلندندی دردی Mz مصنفك دیمکله مشهوردی بایزید بسطامی سلسله‌سندن وانك نسلندن Pa — FV || 6 غزای اکبر FVPaVy: غزا MAMz || 14 حکایت VMVy : — Mz FPaA || 15-14 یایتسهٔ... (یایجه Mz)... کلدوکیدر FVPaMVyMz: استاندنی کافر یتسه را A ||
16 منت اوغلنه FVPaVyAMz : منتشه اوغلنه M

Anın dahi hayli ili varidi. Ol dahi Padişah yanında olurdu. Andan kıralı Mahmud Paşa getirdi. Tutup ol iki Bey oğlanların bile tutup, kapıcılar çadırına bırakmışlardı. Andan Padişah ulemayı cem' edip, "Bunların kanları ve malları mübah mıdır, nedir? diye sordu. Ol seferde bir azîz âlim kişi var idi. Şeyh Ali Bistâmî derlerdi. Musannifek demekle meşhurdu. Bayezid-i Bistâmî neslinden idi. Ol fetva verip eyitti: "Bunların gibi kâfirleri öldürmek gaza-yı ekberdir„ deyip, kılıcını çıkarıp, evel kendi çaldı, kıralı tepeledi. Ve hem ol iki kâfirin dahi Kapıcılar çadırında kayıtlarını gördüler. Ve bu kâfirlerin hazînelerini Sultan Mehmed'e getirdiler. Ve ol vilâyette olan hisarlarda ve şehirlerde ol kadar hazayin buldular ki, hesabını kimse bilmezdi. Bu cemi' hisarların içine Padişah kendi kullarını kodu. Evvel akına giden gaziler dahi doyum olup geldiler. Hiç biri mahrum kalmadı. Andan Padişah Hersek Beyine[1] adam gönderip, gelmediği sebepten, Bosna'dan dönücek Hersek-ili'ne varıp, *ser-tâ-ser* feth edip, yine devletle İstanbul'a geldi. Ve bu fetih hicretin sekiz yüz altmış yedisinde[2] vaki' oldu.

Hikâyet: Yaytsa'yı kâfir alıp ve Mora'da Germe'yi yapıp ve Midilli'ye geldiğidir

Rivayet olunur ki, çünki Hüdavendigâr Bosna'yı Minneçli oğlu[3]'na verip ve Yaytsa'nın içine adam koyup gidicek, Ungurus leşkeri gelip Yaytsa'nın üzerine düşüp, içindeki adam hain olup, Yaytsa'yı yine kâfire verdiler. Yaytsa'yı kâfir iki ay meremmet edip, muhkem edip gitti. Andan Mora'da hayli gemiler çıktı.

---

[1] Stephan Kosarevich
[2] M. 26. IX. 1462—14. IX. 1463
[3] Mehmed Bey (*S. O.* IV, 515)

كرمهٔ ياپوب كتدى خونكار محمود پاشايى روم ايلى عسكريله كوندردى
محمود پاشا كورفوزه كليجك كافر قاچوب كرمه ايسوز قالدى محمود پاشا
3 دخى كلوب كرمهٔ يقوب زيروزبر قلدى اندن محمود پاشا دونب ينه خونكاره
قاوشوب چريه دخى دستور ويرمدين خبر كلديكم مدللى اوزنه كميلر كلدى
ديواندن خونكار ينه محمود پاشايى كليبولى و استانبول كميلريله مدللىيه
6 كوندردى محمود پاشا دخى كلوب فرنك كميلرين طاغدب مدللىٔ مرمت
ايدب ينه خونكاره قاوشدى

حكايت خداوندكار ينه تكرار بوسنايه واردغيدر

9 روايتدركه چونكه هجرتك سكز يوز التمش سكزى اولدى خونكار ينه
عسكر ظفر پيكرى جمع ايدب وارب يايتسهنك ازرنه دوشب طوب تفك
قورب سعى ايدب حق تعالى فتحن تقدير اتمدوكى سببدن آليميوب دونب
12 ينه اسكوبه كلدى

حكايت واقعهٔ زورنيق

روايت اولنركه چون پادشاه يايتسهٔ سعى ايدب آليميوب كرو دوندى
15 صوفيايه چيقيجق انكروس بى نهايه عسكرله كلب زورنيق ازرنه دوشب
216 a طوپ تفك قورب قلعهٔ حصار اتدى محال اوغلى | اسكندر بك قلعده بولنوب
كافرلرله محكم جنك اتدى اول اثناده غايت قيشيتشدى انكروس كتميب
18 ير ايچنده اولر ايدوب متمكن اولديلر خونكار اشدب روم ايلى وآناطولى
عسكرن محمود پاشايه قوشب زورنيقه كوندردى خونكار دخى كندو دولتله

8 حكايت *Vy* : — *FVPaMAMz* | خداوندكار ... واردغيدز *FVPaVyMz* : — *MA* || 13 زورنيق *FVPaVy* : ازورنيق *Mz* اوزورنيق *M* روزنيق *A*

Germe'yi yapıp gitti. Hünkâr Mahmud Paşa'yı Rum-ili askeriyle gönderdi. Mahmud Paşa Körfoz'a gelicek kâfir kaçıp, Germe ıssız kaldı. Mahmud Paşa dahi gelip, Germe'yi yıkıp, *zîr-ü-zeber* kıldı. Andan Mahmud Paşa dönüp, yine Hünkâra kavuşup, çeriye dahi destur vermedin, haber geldi-kim, "Midilli üzerine gemiler geldi„ diye. Andan Hünkâr yine Mahmud Paşa'yı Gelibolu ve İstanbul gemileriyle Midilli'ye gönderdi. Mahmud Paşa dahi gelip, Firenk gemilerini dağıtıp, Midilli'yi meremmet edip, yine Hünkâra kavuştu.

Hikâyet : Hüdavendigâr yine tekrar Bosna'ya vardığıdır

Riyayettir ki, çünki hicretin sekiz yüz altmış sekizi [1] oldu. Hünkâr yine asker-i zafer peykeri cem' edip, varıp Yaytsa'nın üzerine düşüp, top tüfek kurup, sây edip, Hak Tealâ fethini takdir etmediği sebepten alamayıp, dönüp yine Üsküb'e geldi.

Hikâyet-i Vakı'a-i Zvornik

Rivayet olunur ki, çün Padişah Yaytsa'yı sây edip, alamayıp geri döndü. Sofya'ya çıkıcak Ungurus bî-nihâye askerle gelip, Zvornik [2] üzerine düşüp, top tüfek kurup, kaleyi *hisar* etti. Mihal oğlu İskender Bey kalede bulunup kâfirlerle muhkem ceng etti. Ol esnada gaayet kış yetişti. Ungurus gitmeyip, yer içinde evler edip mütemekkin oldular. Hünkâr işidip, Rum-ili ve Anadolu askerini Mahmud Paşa'ya koşup, Zvornik'e gönderdi. Hünkâr dahi kendi devletle

[1] M. 15. IX. 1463 — 2. IX. 1464
[2] İzvornik

عقبنجه یوردی اندن محمود پاشا قلعیه یقین کلیجك بر آدم کوندردی کیجه
ایله قلعه اوکنه کلوب چاغرب قلعه کمکدر دیدی قلعه‌دن بر اواز کلدیکم
3 قلعه خونکارکدر اولکشی ایتدی تحمل ایدك بر قاچکوندن صکره روم ایلی
واناطولی عسکریله محمود پاشا ایرشب وعقبنجه الغار ایله خونکار دخی کلیسورر
دیدی قلعه خلقی بو خبری اشدیجك بشارت طبلی چالنوب طوپلر اتلدی کافر
6 بو قضیّه‌دن خبردار اولوب قراله اعلام اتدلر قرال دخی خوف ایدب
وعسکرنه قراول قودی بر ایکی کوندن صکره علی بك اقنجیلرله کافر لشکرنه
کورندی قرال محمود پاشایی صنب صنوب جمیع اسبابن و تجملاتن دوکبن
9 قچدی علی بك کلب وقلعه خلقی چقوب کافرلرك اسبابن یغما قلدلر آز
زمانده محمود پاشا دخی یتشدی کافرك آردنه دوشب ازرن بصوب بی قیاس
اسیر الدلر الحاصل آتلرین وطونلرین و اسبابلرین یغما ایدب ینه دونب
12 خونکاره قاوشدی ٨٦٨ سنه‌سنده واقع اولدی|

216 b

حکایت واقعهٔ اولاد قرامان

روایتدرکه قرامان اوغلی ابراهیم بك وفات ایدب یدی اوغلی قالدی بری
15 اسحاق بری پیر احمد و بری قرامان و بری قاسم و بری علاء الدین و بری
سلیمان و بری نوره صوفی درکه کتابك اوائلنده ذکر اولندی و سلیمانله
نوره‌صوفی کیچرك ایدی اوّل وهلتده قاچوب سلطان محمده کلمشلردی قلانی
18 قرامان ولایتنده ایدی بو اوغلانلرك مجموعی سلطان محمد بن یلدرم قزی سلطان
خاتوندن ایدی امّا اسحاق جاریدن ایدی و هم جمله‌سندن اسحاق بویکیدی

4 الغار ايله AM : — FVPaVyMz || 8 محمود پاشايى FVPaAVyMz : پاشايى خونكارى M | صنب صنوب Vy صانب صنب Mz صانوب V صنوب MA صندى صنب F صانوب صنوب Pa | تجملاتن FV : — PaMAVyMz || 10 ازرن FVPaA : آردين MVyMz || 12 ٨٦٨ ... اولدى V : — FPaMAVyMz || 13 حكايت FVPaAVy : — MMz | واقعهٔ ... قرمان FVPaVyMz: اول حينده M اولاد قرمان A || 16 دركه ... اولندى Pa :— FVAMVyMz || 16-19 دركه ... ايدى VPaMAVyMz : — F || 17 وهلتده PaVy : وهلده Mz هولده AM وهلده V — F

akabince yürüdü. Andan Mahmud Paşa kaleye yakın gelicek bir adam gönderdi. Gece ile kale önüne gelip, çağırıp "Kale kimindir?„ dedi. Kaleden bir avâz geldi-kim "Kale Hünkârındır„. Ol-kişi eyitti: "Tahammül edin. Bir kaç-günden sonra Rumeli ve Anadolu askeriyle Mahmud Paşa erişip ve akabince ılgar ile Hünkâr dahi geliyürür„ dedi. Kale halkı bu haberi işidicek, beşaret tablı çalınıp, toplar atıldı. Kâfir bu haziyyeden haberdar olup, kırala ilâm ettiler. Kıral dahi havf edip ve askerine Karavul kodu. Bir iki günden sonra Ali Bey akıncılarla kâfir leşkerine göründü. Kıral Mahmud Paşa'yı sanıp, sınıp cemi' esbabını ve *tecemmü-lat*ını *dökü-ben* kaçtı. Ali Bey gelip ve kale halkı çıkıp kâfirlerin esbabını yağma kıldılar. Az zamanda Mahmud Paşa dahi yetişti. Kâfirin ardına düşüp, üzerine basıp, bî-kıyas esir aldılar. El-hasıl atlarını ve donlarını ve esbaplarını yağma edip, yine dönüp, Hünkâra kavuştu. 868[1] senesinde vaki' oldu.

Hikâyet-i Vakı'a-i Evlâd-ı Karaman

Rivayettir ki, Karamanoğlu İbrahim Bey vefat edip yedi oğlu kaldı. Biri İshak, biri Pîr Ahmed ve biri Karaman ve biri Kasım ve biri Alâüddin ve biri Süleyman ve biri Nura Sofu'dur[2] ki, kitabın evâilinde zikr olundu. Ve Süleyman'la Nura Sofu küçürek idi. Evvel-i *vehlet*te kaçıp Sultan Mehmed'e gelmişlerdi. Kalanı Karaman vilâyetinde idi. Bu oğlanların mecmu'u Sultan Mehmed bin Yıldırım kızı Sultan Hatundan idi. Amma İshak cariyeden idi. Ve hem cümtesinden İshak büyüğüydi.

---

[1] M. 15 IX. 1463—2. IX. 1464

[2] Nursofu (Nure Sofi)

وابراهیم بکك دخی حال حیاتنده همتی اسحاق بکه ایدی زیرا اسحاق بکدن
غیریسنده عثمانلولق آلاجه‌سی واردر دیو سومزدی و بالجمله خسته اولیجق
3 بو سلطان خاتوندن اولن اوغلنلر اتفاق ایدب اتالرینك اوزرنه کلب قونیه‌ئ
محاصره اتدلر اندن ابراهیم بکی قچرب کوَلیه چقرمق استدلر کوَلَه حصارنه
کرمدین قپوسنده اجلی یتشوب جان تسلیم اتدی اندن بو اوغلنلر اتفاق ایدب
6 اسحاقی سردلر وپیر احمده ایتدلر سن بزم اولو قرنداشمزسن بز سنك امرکه
مطیع ومنقادز بونلرك ماجراسی ازوندر بز اختصار وجه ازرنه بیان ایده‌لم

القصه اسحاق ایچ ایلده وارب اوتورب سلفکه‌ئ تحت ایدنمشدی وهم
217 a 9 ابراهیم | بکك خزینه‌سی سلفکده ایدی اسحاق مالك اولوب اوتردی پیر احمد
قونیده اوتردی اسحاق بك اُزون حسن اتکین طوتب ایتدی کل قرداشلرمی
ولایتدن قچر تا بونده کلنجه هر کوچکه بیك فلوری کونده‌ره‌یم دیدی حسن
12 دراز فلوری اوازن ایشدب قبول ایدب همان ارزنجاندن یوریب سیواسدن
کچیجك اسحاق اشدب استقبال ایدب الوب قرمان ولایتنه کتوردی پیر احمدی
قرنداشلریله سورب ایلدن چقردیلر وحسن درازکه همین ولایت قرامانه کردی
15 پیر احمد قاچوب سلطان محمده کلوب استنبولده ایاغنه دشدی اما حسن دراز
قرامان ایلنده چوق بدبختلقلر ایدب بی‌قیاس ظلملر اتدی الحاصل ولایت
قرامانی بوزب خراب وهر اقلیمدن مال امان دیو یغمایه یقین ایشلر
18 اتدی وبك شهری اوچ یوز اودر غارت ایدب جبرله طوارلرین آلدقدن
صکره اوتوز آلتی بیك اقچه مالی آمان آلدی قلان دخی بوکا کوره قیاس ایله

2 آلاجه FVVy : رایحه AMMz اثری رایحه‌سی Pa | دیو سومزدی FVVy — MAMz
Pa || 12 کولیه MVy : کوالدیه Mz کولدیه A کوالیه FVPa || 7 بز ... ایده‌لم FVPaVy : —
MAMz || 10-11 قرداشلری ... قجر VyMz FVPaM (چقر FVM) : — A || 14 و حسن ...
کردی FVPaMVyMz : — A || 15 کلوب استنبولده A : — FVPaMVyMz

Ve İbrahim Bey'in dahi hal-i hayatında himmeti İshak Bey'e idi. Zira İshak Bey'den gayrisinde "Osmanlılık alacası vardır„ diye sevmezdi. Ve bil-cümle hasta olıcak bu Sultan Hatundan olan oğlanlar ittifak edip, atalarının üzerine gelip, Konya'yı muhasara ettiler. Andan İbrahim Bey'i kaçırıp, Gevale'ye çıkarmak istediler. Gevale hisarına girmedin kapısında eceli yetişip, can teslim etti. Andan bu oğlanlar ittifak edip, İshak'ı sürdüler. Ve Pîr Ahmed'e eyittiler: "Sen bizim ulu kardeşimizsin. Biz senin emrine muti' ve *münkadız*„ Bunların macerası uzundur. Biz ihtisar vech üzerine beyan edelim.

El-kıssa: İshak İç-il'de varıp, oturup, Silifke'yi taht edinmişti. Ve hem İbrahim Bey'in hazînesi Silifke'de idi. İshak malik olup oturdu. Pîr Ahmed Konya'da oturdu. İshak Bey, Uzun Hasan'ın eteğini tutup eyitti: "Gel kardeşlerimi vilâyetten kaçır, tâ bunda gelince, her göçüne bin filori göndereyim„ dedi. Hasan Dıraz filori avazını işidip, kabul edip, hemen Erzincan'dan yürüyüp, Sivastan geçicek, İshak işidip, istikbal edip, alıp, Karaman vilâyetine götürdü. Pîr Ahmed'i kardeşleriyle sürüp, ilden çıkardılar. Ve Hasan Dıraz ki, hemîn vilâyet-i Karaman'a girdi, Pîr Ahmed kaçıp, Sultan Mehmed'e gelip, İstanbul'da ayağına düştü. Amma Hasan Dıraz Karaman ilinde çok bedbahtlıklar edip, bî-kıyas zulümler etti. Elhasıl vilâyet-i Karaman'ı bozup, harap ve her iklimden *mâl-i amân* diye yağmaya yakın işler etti. Ve Bey-şehri, üç yüz evdir, gaaret edip, cebirle davarlarını aldıktan sonra otuz altı bin akçe mâl-i âmân aldı. Kalanını dahi buna göre kıyas eyle.

ودیرلرکه طوار جنسندن یالکز یکرم بیك دوه الوب کتدی
القصّه اسحاق بکی اقالیم قراماننده بك نصب ایدب کتدی واسفندیار اوغلی
3 قزل احمدی یولداش قوشدی اندن قرمان اوغلی اسحاق بك دخی قرمانی ضبط
ایدوب کندو آدینه خطبه اوقدب سکه کسدیردی آندن سلطان محمده صاری یعقوب
اوغلو احمد چلبیٔ ایلچی کوندرب ایتدی قرنداشم پیر احمدی ازرمه کوندرمه
217 b 6 وکلکه قومه آق شهر وبك شهرنی سکا ویرەیم دیدی | خنکار دخی سرور چاوش
اوغلو چاوش باشی احمدی اسحاقه ایلچیلیکه کوندەرب ایتدیکم آق‌شهر
وبك شهری خود اوّلدن بزم صاتون آلنمش ملکمزدر اکا نه منتمز واردر
9 اکر دلرسککه قرنداشکی قویی ورمیاوز چهارشنبه صوینی صنور اولسون اوتسی
سکا بروسی بزه تاکه بز قرنداشکی قویورمیلم دیدی چاوش باشی احمد دخی
رسالتن تبلیغ اتدی اما اسحاق بك بو سوزی قبول ایدب دکلدی اندن چاوش
12 باشی احمد اسحاق بکك خبرنی الوب کلوب خونکاره اعلام ایلدی خونکار بو
خبری اشیدیجك انطالیه سنجاغی بکی کوسه حمزهٔ وقره‌حصار سنجاغی بکینی
برنیجه سنجاقلرله دخی پیر احمد بکه قوشب کوندردی پیر احمد دخی سقلان
15 حصارنی وقیصریهٔ خونکاره ویردی ایچنه کندوقوللرن قویدی چون خونکار
عسکرندن برآز عسکر پیر احمده قوشدی وبالجمله وارب ایرمنکده اسحاقه
بولشوب اوغرشوب اسحاق بکی قروب ایلدن چقردیلر اسحاق دخی جمیع اولن
18 خزائنی آلوب حسن دراز طرفنه متوجه اولدی بر اوغلیله عورتی سلفکده قالدی
پیر احمد دخی قرامان دیارنه بك اولوب ایچ‌ایلی دخی سلفکدن غیریسنی ضبط

2 کتدی واسفندیار اوغلو A : — FVPa MVyMz || 3-4 قرمانی ... آندن A : — FVPaMVyMz || 5 قرنداشم . . . کوندرمه و A : قرنداشمی ازرمه FVPaMVyMz || 6 سرور FVPaA : سلور MMz : — Vy || 7 چاوش باشی FVPaMAMz : — Vy || 9 اکر ... قویی ورمیاوز FVPaMAVy : — Mz || 13 آنطالیه A ; اطالیه VMVy اطلیه FPaMz || 14 سقلان Vy صیقلان Mz : صقلان FVPaMA || 15-16 چون ... عسکر A : قویب لشکرنی FVPaMVyMz || 17 اسحاق ... قووب FVPaMVyMz : چون اکی عسکر بری برینه مقابل اولوب پهلوانلر مبارزلر پیراحمد بك جانبندن آت دپوب میدانه کروب جولان کوستروب جنك ایتدیلر آخرالامر فرصت ونصرت پیر احمد بکه قرین اولوب قرنداشی اسحاق بکی‌صیوب قووب A

Ve derler ki, davar cinsinden yalnız yirmi bin deve alıp gitti.

El-kıssa: İshak Bey'i ekalîm-i Karaman'da Bey naslı edip gitti ve İsfendiyar-oğlu Kızıl Ahmed'i yoldaş koştu. Andan Karaman-oğlu İshak Bey dahi Karaman'ı zapt edip, kendi adına hutbe okutup, sikke kestirdi. Andan Sultan Mehmed'e Sarı Yakup[1] oğlu Ahmed Çelebi'yi elçi gönderip eyitti: "Kardeşim Pîr Ahmed'i üzerime gönderme ve gelmeğe koma. Akşehir ve Beyşehir'ini sana vereyim„ dedi. Hünkâr dahi Server Çavuş oğlu Çavuşbaşı Ahmed'i İshak'a elçiliğe gönderip, eyitti kim: "Akşehir ve Beyşehri hod evvelden bizim satın alınmış mülkümüzdür. Ana ne minnetimiz vardır. Eğer dilersen-ki, kardeşini koyıvermiyavuz. Çarşamba suyu sınır olsun. Ötesi sana berisi bize. Tâ-ki biz kardeşini koyuvermiyelim„ dedi. Çavuşbaşı Ahmed dahi *risaletini* tebliğ etti. Amma İshak Bey bu sözü kabul edip dinlemedi. Andan Çavuşbaşı Ahmed, İshak Bey'in haberini alıp, gelip, Hünkâra *ilâm* eyledi. Hünkâr bu haberi işidecek Antalya Sancağı Beyi Köse Hamza'yı ve Karahisar Sancağı Beyini bir nice sancaklarla dahi Pîr Ahmed Bey'e koşup gönderdi. Pîr Ahmed dahi Sıklan hisarını ve Kayseri'yi Hünkâra verdi. İçine kendi kullarını koydu. Çün Hünkâr askerinden biraz asker Pîr Ahmed'e koştu. Ve bil-cümle varıp, Ermenek'te İshak'a buluşup, uğraşıp, İshak Beyi kovup, ilden çıkardılar. İshak dahi cemi' olan hazaini alıp, Hasan Dıraz tarafına müteveccih oldu. Bir oğluyla avreti Silifke'de kaldı. Pîr Ahmed dahi Karaman diyarına Bey olup, İç-il'i dahi Silifke'den gayrisini zapt

---

[1] *S. O.* IV, 646

ایدوب خطبهٔ وسکهٔ کندو آدینه قلدی اتفاق اول اثناده قرامان اوغلی
218 a اسحاق اجل یتیشب اوزون حسن یاننده متوفا اولدی خزینه‌سی | اوزون حسنه
3 بُلك اولدی اندن چونکه پیر احمد استقلالی قرامانه بك اولیجق قویروغن
بولامغه باشلدی ایلغون یاننده تکریدن حامجوغی خونکاردن دلدی اولکی
عهدینی بوزب نازلنمغه باشسلدی ابراهیم بکك وفاتی هجرتك سکز یوز
6 آلتمش سکزنده ایدی اما بو حادثاتك بعضسی سکز یوز التمش طقوزنده
واقع اولدی

حکایت غزای آرناود

9 روایت ایدرلرکه قدیمدن ارناود بکی اسکندر خونکاره خراج وردی
صکره وسـاوس شیطانی دماغن فسـاده ویرب کاوب قلقان دلن طاغنده
ییلاقدن خیلی قیون سُرب نچه آدملر خسارت اتدی آنك بو افعال
12 شنیعه‌سی پایهٔ سریر سلطنته عرض اولیجق خونکار دخی عسکر اسلامی
جمع ایدب آرناود ایلنه متوجه اولیجق ارنود پادشاهی اسکندر درآجدن
فرنکستانه قاچوب نابدید اولدی اندن خداوندکار آرناود ایلنه کیرب اطرافنه
15 آقنجیلر صالوب غازیلر وارب آرناودك ولایتنه اقین ایدب طویملقلر اولدی
اندن خونکار ولایت آرناودك اورتاسنده بر حصار یاپوب آدنی ایل بصان
قودی و اول حصاره غازیلر طولدردی تا اطرافك کفّارنه غزا ایده‌لر
18 وبو غزانك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمشنده واقع اولدی همانکه خونکار بو
218 b غزادن | دوندی روم محمد پاشا وزیر اولدی فی تاریخ المزبور

1 ایدوب . . . قلدی A : — FVPaMVyMz || 2 خزینه‌سی PaMAVyMz : — FV || 2 - 3 اوزون . . . چونکه PaMAVyMz : — FV || 4 ایلغون A: یلغون FVPaMVyMz || 9 اسکندر FVPaMVyMz : — A || 13 ارنود پادشاهی A : — FVPaMVyMz | دراجدن FVPaVyMz : — MA || 16 ایل بصان Vy : بل بصان FPa یل بصان Mz بیل بصان VM ایبك بصان A

edip, hutbeyi ve sikkeyi kendi adına kıldı. İttifak ol esnada Karaman-oğlu İshak'a ecel yetişip Uzun Hasan yanında müteveffa oldu. Hazînesi Uzun Hasan'a *bun* oldu. Andan çünki Pîr Ahmed İstilkâlî Karaman'a Bey olıcak kuyruğunu *bulamağa* başladı. Ilgın yanında Tanrıdan Hamamcığı[1] Hünkârdan diledi. Evvelki ahdını bozup, nazlanmağa başladı. İbrahim Bey'in vefatı hicretin sekiz yüz altmış sekizinde[2] idi. Amma bu hadisatın bazısı sekiz yüz altmış dokuzunda[3] vaki' oldu.

Hikâyet-i Gaza-yı Arnavud

Rivâyet ederler ki, kadîmden Arnavud Beyi İskender, Hünkâra haraç verdi. Sonra *vesavis*-i şeytanî dimağını fesada verip, gelip Kalkandelen dağında yaylaktan hayli koyun sürüp, nice adamlar *hasâret* etti. Anın bu ef'al-i şeniası paye-i serir-i saltanata arz olıcak, Hünkâr dahi asker-i islâmı cem' edip, Arnavud iline müteveccih olucak Arnavud Padişahı İskender Dırac'dan Frengistan'a kaçıp, nâ-bedîd oldu. Andan Hüdavendigâr Arnavud iline girip, etrafına akıncıları salıp, gaziler varıp, Arnavud'un vilâyetine akın edip, doyumluklar oldu. Andan Hünkâr vilâyet-i Arnavudun ortasında bir hisar yapıp, adını İl-basan kodu. Ve ol hisara gaziler doldurdu. Ta etrafın küffarına gaza edeler. Ve bu gazanın tarihi hicretin sekiz yüz yetmişinde[4] vaki' oldu. Heman-ki Hünkâr bu gazadan döndü, Rum Mehmed Paşa vezir oldu. Fi tarih-il mezbur.

---

[1] *Ilgın* kasabasının iki saat uzağındaki ılıca denilen büyük kaplıca.
[2] M. 15. IX. 1463 — 2. IX. 1464
[3] M. 3. IX. 1464—23. VIII. 1465
[4] M. 24. VIII. 1465 — 12. VIII. — 1466

حكايت غزاى آرناوود ثانياً

روايتدركه خونكاردولتله چونكه دونب كلب دارالنصر استانبولده قشلدى
بهار اوليجق ينه ارناوده وارب بقيه قلان ارناودى فتح ايدب ايكى سنجاق
ايدب ايكى قولنه وردى ينه دونيجك اتفاق روم ايلنده بغايت طاعون
اولوب خونكار شهرلره كيرميوب قره دكز كنارنده متوجه اولوب رؤس
قيصريدن و آيدوســدن دونب قيش ايرشب طاعون صاوليجق كيرو
قسطنطنيه‌يه كلدى اوتردى ٨٧١ سنه‌سنده ايدى

حكايت عزم سلطان محمد الى قرامان

روايتدركه سلطان محمد روم ايلنه كچوب ارنوده وارب غزايله مشغول
ايكن قرمان اوغلى پير احمد بك باغى اولوب خونكار ايله اتدوكى عهدى
بوزب ايلى وربب مسلمانلروك اهلن عيالن چكوب اموال مسلمينى غارت
ايتمشدى خونكار غزادن سالم وغانم دولتيله تخته كليجك آناطولى خلقى
خونكاره قرمان اوغلندن شـكايت ايدوب ايتديلر قرمان اوغلى ايلمزى
ياقوب عورت اوغلانلريمز چكوب مال و منالمز يغما ايدوب انواع تعدى سندن
متضررلروز ديو اغلشديلر مادامكه قرمان اوغلى قرمانده بكدر عورت
اوغلان بزم دكلدركه هر زمانده بزى غارت ايده ايده فقير دلنجى ايلدى
قرمان ايلى دخى سنوك كبى عادل پادشاهه لايقدر آتك ودكك روحيچون
قرمان اوغلانلرين اول ولايتده قومه كيدر بوقلى اوغلانجقلرومز النه
ياپشوب آخر مملكتلره باشمزى الوب ترك وطن ايدوب چقر كيدرز ديو

---

1 حكايت FPaMVy : — VAMz | غزاى ... ثانياً FVPaAVyMz: — M || 6 قيصريدن FVPaVy قيصريه‌دن A قصرندن Mz قيصه‌ندن M || 7 اوتردى ... ايدى V :— F PaMAVyMz || 8 حكايت FVPaMVy : — AMz | عزم ... قرامان FVPaVyMz : عزم كردن سلطان محمد به قرامان A — M || 9 - (780) 5 سلطان ... طوغرو A : قرامان اوغلى احمد FVPaMVyMz

Hikâyet-i Gaza-yı Arnavud Saniyen

Rivayettir ki, Hünkâr devletle çünki dönüp gelip *dar-ün nasr*-ı İstanbul'da kışladı. Bahar olıcak yine Arnavud'a varıp bakıyye kalan Arnavud'u feth edip, iki sancak edip, iki kuluna verdi. Yine dönicek ittifak Rum-ilinde be-gaayet *ta'un* olup, Hünkâr şehirlere girmeyip Karadeniz kenarında müteveccih olup Rüus-ı Kayseri'den ve Aydos'tan dönüp, kış erişip ta'un savulıcak geri Kostantaniyye'ye geldi, oturdu. 871 senesinde [1] idi.

Hikâyet-i Azm-i Sultan Mehmed ilâ-Karaman

Rivayettir ki, Sultan Mehmed, Rum-iline geçip Arnavud'a varıp gaza ile meşgul iken, Karaman-oğlu Pîr Ahmed Bey *bagî* olup, Hünkâr ile ettiği 'ahdı bozup, il vurup, müslümanların ehlin ve 'ayalin çekip, emval-i müslimini gaaret etmişti. Hünkâr gazadan salim ve *gaanım* devletle tahta gelicek, Anadolu halkı Hünkâra Karaman-oğlundan şikâyet edip eyittiler: "Karaman-oğlu, ilimizi yakıp, avret, oğlanlarımızı çekip, mal ve *menal*imizi yağma edip, enva'-ı ta'addisinden mutazarrırlarız„ diye ağlaştılar. "Madem-ki, Karaman-oğlu Karaman'da Beydir. Avret, oğlan bizim değildir, ki her zamanda bizi gaaret ede ede, fakir dilenci eyledi. Karaman-ili dahi senin gibi âdil padişaha lâyıktır. Atan ve deden ruhi-çün Karaman oğlanlarını ol vilâyette koma, gider. Boklu oğlancıklarımız eline yapışıp, *âhar* memleketlere başımızı alıp, terk-i vatan edip, çıkar gideriz„ diye

[1] M. 13. VIII. 1466—1. VIII. 1467

بر اوغوردن خونكارك اياغنه دوشوب فرياد ايلديلر خونكاروك اوزى
كوينوب ايتدى اغلشمك مسلمانلر انشاالله اول ظالمك شرندن سيزى آزاد
ايدرين ديو عهد ايلدى بونلر دخى خونكاره دعا ايدوب كيتديلر ودخى 3
قرمان اوغلى پير احمد بك قرنداشى اسحاق بكله قرمان تختنده نزاع
ايديجك قرنداشى بونى ايلدن سورب چقرمشدى بو دخى طوغرى
استانبوله كلدكده پادشاهله وعده اتمشديكم بوجه من الوجوه خونكاره 6
مخالفت اتميايدى وهم ذالقادر اوغلى شهسوار بك دخى بو عهدده بلايدى
زيرا بو ايكسيله بنوك ازرنه عهد اولنمشدى پادشاهدن هرنه وقتكم اشارت
اولنه حاضر اولالر و هر نريه امر ايدرسه وارەلر اندن پادشاهك نيتى 9
بويديكم ازون حسن ازرنه وآريدى زيرا نا معقول حركت اتمشدى جملسندن
برى بوكم هيچ خونكاره اعتبار اتميوب كلوب قرامان ولايتنى خرابه
وردى و بر دخى بوكم قويلى حصار ازلدن آل عثمانه خدمت ايده كلمشلردى 12
انلرى دخى انجتمشدى و بر دخى بوكم حسن درازا|باباسى على بكله مراد 219 a
خانه احتياج كوستروب كلوب خدمت اتمشلردى صكره سلطنت دعواسين
ايدب استقلال كوستروب تمرد اتدوكنه سلطان محمد غايت انجنمشدى غيرت 15
سلطانى غالب اولوب ازرينه وارمغى ايجاب اتمشدى اندن چونكه خداوندكار
اناطوليه كچدى اومرديكه كلالر كليب عهدلرينه طورميوب سركشلك اتدلر
اندن پادشاه اوزون حسن ازرنه وارمقدن وازكلب همان طوغرى قرامانه 18
يوردى قرامان اوغلنلرى قاچوب لارندەيه واردلر پادشاه دخى وارب

7 بو عهده بلايدى *Mz* : بو عهده يلان چقدى *FVPaVy* عهد ايتمشدى *A* عهد اولنمشدى *M* || 12
آل عثمانه ... كلمشلردى *FVPaVyMz* : آل عثمانك ايدى، *MA* || 18اوزون ... وازكلب *FVPaVy* :
MAMz —

bir uğurdan Hünkârın ayağına düşüp, feryad eylediler. Hünkârın özü *göyünüp* eyitti: "Ağlaşman müslümanlar! İnşaallah ol zalimin şerrinden sizi azad ederin„ diye ahd eyledi. Bunlar dahi Hünkara dua edip gittiler. Ve dahi Karaman-oğlu Pîr Ahmed Bey, kardeşi İshak Beyle Karaman tahtında niza' edicek, kardeşi bunu ilden sürüp çıkarmıştı. Bu dahi doğru İstanbul'a geldikte, Padişahla vade etmişti-kim *bi-vechin mine'l-vücuh* Hünkâra muhalefet etmiyeydi. Ve hem Zulkadır-oğlu Şehsüvar Bey dahi bu ahidde bile-ydi. Zira bu ikisiyle bunun üzerine ahd olunmuştu. Padişahtan her ne vakit-kim işaret oluna; hazır olalar. Ve her nereye emr ederse, varalar. Andan Padişahın niyeti buydu-kim, Uzun Hasan üzerine varaydı. Zira nâ-mâkul hareket etmişti. Cümlesinden biri bu kim, hiç Hünkâra itibar etmeyip, gelip Karaman vilayetini haraba verdi. Ve biri dahi bu kim, Koyul-hisar ezelden Âl-i Osmana hizmet ede gelmişlerdi, anları dahi incitmişti. Ve biri dahi bu kim, Hasan Dıraz babası Ali Bey'le Murad Han'a ihtiyaç gösterip, gelip hizmet etmişlerdi. Sonra saltanat davasını edip, istiklâl gösterip, temerrüd ettiğine Sultan Mehmed gaayet incinmişti. Gayret-i sultanî gaalip olup, üzerine varmağı icap etmişti. Andan çünki Hüdavendigâr Anadolu'ya geçti, umardı-ki, geleler. Gelmeyip, ahidlerine durmayıp serkeşlik ettiler. Andan Padişah Uzun Hasan üzerine varmaktan vaz gelip, hemen doğru Karaman'a yürüdü. Karaman oğlanları kaçıp, Lârende'ye vardılar. Padişah dahi varıp,

کوله‌ٔ فتح ایدب و قونیه‌ٔ ضبط ایدب اندن لارنده‌یه وارب پیر احمد انده
ایدی محمود پاشایی ازرنه کوندردی بولشوب جنك اولوب آخر پیر احمد
3 قاچدی و دیرلرکه محمود پاشا ایکن مقید اولمدی یوقسه پیر احمدی اله
کتوررلردی حتی عزلنه دخی سبب اول اولدی دیرلر و بالجمله قرامان
سپاهیلرندن خیلی آدم طوتدلر پادشاهه کتوردلر جملسنك بوینن اورددی
6 اندن محمود پاشایه خداوندکار ایتدی طورغود اوغلنك قنده لغین بیل دخی
ازرنه وار یوقلی محمودك پاك روحیچون ایشوکی کوروین دیدی طورغودلو
219 b دخی بولغار طاغنه چقمشدی محمود پاشا دخی قنده ایدوکین بلوب | ازرنه
9 یوردی بونلر دخی طویب قچوب ترسوس یوزنه آشوب پاشا دخی آردندن
قووب آلی بلدوکین الوب قورتلانی وارب ترسوس ولایتنه کیردلر اندن
صکره پادشاه حکم اتدیکم لارنده‌دن و قونیه‌دن استانبوله آدم واَولر
12 سوره‌لر محصل محمود پاشا اهل صنایعدن اولر سُردُردی اندن روم محمد
پاشا خونکاره ایتدی دولتلو سلطانم محمود قولکز سُردوکی اولری تفتیش
اتدم کوردم بر قاچ فقیر کشیلر سُرمش پادشاه ایتدی وار امدی کوره‌ین
15 سندخی نه بشاررسین دیدی اندن روم محمد پاشا وارب لارنده‌ٔ شیله
سُردیکم حتی مولانا جلال‌الدین اوغلنلرندن امیر علی چلبی‌ٔ بله سُردی
صکره پادشاه آنی ینه یرنه کوندردی و بالجمله لارنده‌ٔ تمام یقوب خراب
18 اتدردی اندن خونکار قرامان اوغلیله بارشوب کبی ایدب قونیه‌نك احمد
کنکه ابراهیم بك یقمشدی خونکار ینه یاپدرب بر کدب ایچنه حصار

3 - 2 جنك ... قاچدی *FVPaMVyMz* : جنك ایدوب اکی عسکر بربرینه قریشوب جان ویررشدی باش الشدی شویله که چالشمقده قیلجلر اریه دوندی ونیزه‌لر ریزه ریزه اولدی و سپرلر پاره پاره اولدی کون قبله‌ٔ فلکه دکلنجه بر عظیم جنك ایتدیلر شویلکه قهرمان قاتل روانن شاد ایتدیلر وبو تاریخ انلره یادکار قلدی کون زوالدن آیروغی وقت اول یی زوال الله سلطان محمد عسکرینه فرصت و نصرت وروب قرمان اوغلی لشکرین صیوب قرمان اوغلن .چ‍ردی آندن عسکرینك کمن دوتوب اسیر ایدوب وکمین یکیچری وفنکدن کچوروب هلاك ایتدیلر *A* ‖ 7 یوقلی . . . کوروین *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 11 آدم *A* :— *FVPaMVyMz* ‖ 17پادشاه . . کوندردی *FVPa* : آنی قونی ویردی *MAMz* ـ *Vy* ‖

Gevale'yi feth edip ve Konya'yı zapt edip, andan Lârende'ye varıp, Pîr Ahmed anda idi. Mahmud Paşa'yı üzerine gönderdi. Buluşup, ceng olup, âhir Pîr Ahmed kaçtı. Ve derler ki Mahmud Paşa eyken mukayyed olmadı. Yoksa Pîr Ahmed'i ele getirirlerdi. Hatta azline dahi sebep ol oldu derler. Ve bil-cümle Karaman sipahilerinden hayli adam tuttular. Padişaha getirdiler. Cümlesinin boynunu vurdurdu. Andan Mahmud Paşa'ya Hüdavendigâr eyitti: "Turgud-oğlu[1]'nun kandeliğin bil. Dahi üzerine var. *Yavuklu* Muhammed'in pâk ruhi-çün işini görürün„ dedi. Turgudlu dahi Bulgar Dağı'na çıkmıştı. Mahmud Paşa dahi kande idüğini bilip, üzerine yürüdü. Bunlar dahi duyup, kaçıp, Tarsus yüzüne aşıp, Paşa dahi ardından kovup, alabildiğini alıp, kurtulanı varıp Tarsus vilâyetine girdiler. Andan sonra Padişah hükmetti-kim, Lârende'den ve Konya'dan İstanbul'a adam ve evler süreler. Muhassal Mahmud Paşa ehl-i sanayi'den evler sürdürdü. Andan Rum Mehmed Paşa Hunkâra eyitti: "Devletli Sultanım, Mahmud kulunuz(un) sürdüğü evleri teftiş ettim. Gördüm, bir kaç fakir kişiler sürmüş„ Padişah eyitti: "Var imdi, göreyin sen-dahi ne başarırsın„ dedi. Andan Rum Mehmed Paşa varıp, Lârende'yi şöyle sürdü-kim, hatta Mevlâna Celâlüddin oğlanlarından Emîr Ali Çelebi'yi bile sürdü. Sonra Padişah anı yine yerine gönderdi. Ve bil-cümle Lârende'yi tamam yıkıp, harap ettirdi. Andan Hünkâr Karaman-oğlu'yla barışıp gibi edip; Konya'nın, Ahmed *gen-ki,* İbrahim Bey yıkmıştı. Hünkâr yine yaptırıp, berkidip, içine hisar

[1] Ömer Bey

ارین قویب كولهٔ دخی بركدب ایچنه ادم قویب كتدی آخر احمدك
یاپلدوغیله كولیه احتیاج اولمیوب عبثدر دیو یقوب خراب اتدلر اندن
خونكار قرامانی سلطان مصطفی‌یه ویرب سفردن قره حصاره كایجك
بویردی محمود پاشانك چادرنی | واوتاغنی باشنه یقوب عزل ایدب جبه‌خانه‌سنی (220 a)
كندو طوارینه یوكلدب پادشاه جبه‌خانه‌سنه قاتدلر و دخی بو سفرده روم
محمد پاشا كبلو اوغلنی قاضی عسكرلكدن عزل اتدرب یرنه مولانا ولدانی
قاضی عسكر اتدی بو فتح و بو واقعات هجرتك سكز یوز یتمش ایكسنده
واقع اولدی

حكایت واقعهٔ اینز

روایت ایدرلركه چونكه خداوندكار قرامان سفرندن كلوب استانبولده
متمكن اولدی ناكاه اینزی فرنك غارت اتدی دیو خبر كلدی مكر جندرال
نام بر كافر واریدی فرنك بكی آنی اللی آلتمش قدرغیه حاكم قلمشدی
دكز یوزنده كیدركن اینزه اوغریب چقوب غارت ایدب قاضیسنی وخطیبنی
نیجه مسلمانلرله كرفتار ایدب فرنكستانه آلوب كتدی اندن خونكار بو
خبری اشیدب غضبناك اولوب بهار اولیجق عظیم عسكر جمع ایدب
اغربوزه سفر اتدی ٨٧٣ سنه‌سنده

حكایت فتح اغربوز

شیله روایت ایدرلركه چونكه خونكار اغربوز سفرنه نیت اتدی
اوّل محمود پاشایه كلیبولی سنجاغن ویرب بیوردیكم اراقده یقینده

5 طوارینه : FVPaMAVy دوه‌لرنه Mz || 6 كبلو : PaVyMz كبلی MA كوبلی V كوپلو F || 16 ٨٧٣ سنه‌سنده : V — FPaMAVyMz || 17 حكایت ... اغربوز : FVPaAVyMz —M | فتح : FVPaVyMz + قلعه A || 18 شیله ... اتدی : FVPaVy — MAMz

erin koyup, Gevale'yi dahi berkidip içine adam koyup gitti. Âhir Ahmed'in yapıldığı-yla Gevele'ye ihtiyaç olmayıp, abestir diye yıkıp harab ettiler. Andan Hünkâr Karaman'ı Sultan Mustafa'ya verip, seferden, Karahisar'a gelicek buyurdu, Mahmud Paşanın çadırını ve otağını başına yıkıp, ʿazl edip, cebehanesini kendi davarına yükletip, Padişah cebehanesine kattılar. Ve dahi bu seferde Rum Mehmed Paşa Küpeli-oğlu[1]nu kazaskerlikten azl ettirip, yerine Mevlâna Vildan[2]'ı kazasker etti. Bu fetih ve bu vakıʿat hicretin sekiz yüz yetmiş ikisinde[3] vakiʿ oldu.

Hikâyet-i Vakıʿa-i Enez

Rivâyet ederler ki, çünki Hüdavendigâr Karaman seferinden gelip, İstanbul'da mütemekkin oldu, nâ-gâh "Enez'i Frenk gaaret etti„ diye haber geldi. Meğer Cendral[4] nam bir kâfir var idi. Frenk Beyi anı elli altmış kadirgaya hâkim kılmıştı. Deniz yüzünde giderken Enez'e uğrayıp, çıkıp, gaaret edip, kadısını ve hatîbini nice müslümanlarla giriftar edip, Frengistan'a alıp gitti. Andan Hünkâr bu haberi işitip, *gazab-nâk* olup, bahar olıcak azîm asker cemʿ edip, Ağriboz'a sefer etti. 873[5] senesinde.

Hikâyet-i Fetḥ-i Ağriboz

Şöyle rivâyet ederler ki, çünki Hünkâr Ağriboz seferine niyet etti, evvel Mahmud Paşaya Gelibolu Sancağını verip, buyurdu kim: "Irakta yakında,

[1] Muhiddin Mehmed Efendi (bk. *Şekayık*, s. 215)
[2] Mevlâna Mehmed bin Yöğlük (bk. a. e. s. 215)
[3] M. 2. VIII. 1467—21. VII. 1468
[4] General Kanalis (Nikola Kanale)
[5] M. 22. VII. 1468—10. VII. 1469

هر لیمونده نه قدر گمیلر واریسه طوناده اندن خونکار ایتدی اغریبوز سفرنه
220 b کیدروم جمیع گمیلری احضار ایدب طورسین | خبر گوندردوکم کبی اول
3 گمیلری جمله‌سن الوب اغریبوز ازرنه ایله‌سین بو بابده غایت ایو فکر ایدب
بصیرت ازرنه اولاسین دیدی محمود پاشا دخی کماهو حقّه اسباب سفینهٔ
تهیه ایدب پادشاهه اعلام اتدی پادشاه دخی عظیم لشکرله نیّت غزا دیوب
6 اغریبوز ازرنه یوردی و محمود پاشا دخی دریادن گمیلرینی الدی گتدی
و بالجمله اغریبوزك اوزرنه دوشب دکز طرفن محمود پاشا قوشدب خونکار
دخی کوپریدن گچوب قُرودن احاطه ایدب جنکه اقدام اتدلر طوپله
9 و اوقله عجایب جنکلر اولدی جنك ایدرکن دریا طرفندن کفار گمیلری
اغریبوزه معاونته کلوب کوردلرکه اهل اسلام قلعهٔ محاصره اتمشلر یاردم
اتمکه قطعا مجال بولمدلر بونلر بو حیرتده ایکن همان خونکار یغما امراتدی
12 زیرا اوکدنکی کون یوریش اولوب نیجه آدملر قرلب ایش بشارلمدیدی چونکه
غازیلر یغما آوازن اشتدلر فی‌الحال بری برین بصا بصا حصاره قویلدلر امّا
محمود پاشا طرفی اوّل قویلدی طرفة‌العین ایچنده حصاری فتح ایدب اوچ
15 کون کیجه کوندز یغما اتدلر بونده دخی نیجه طویملقلر اولدی‌که استانبولدن
221 a قالمز اندن قلعه‌نك مقابله‌سنده دکز ایچنده قزل حصار آدلو بر برغوز |
واریدی کافرك خزینه‌سی انده ایدی آنی پادشاه ایچون ضبط اتدلر اندن
18 صکره حصاری ضبط ایدب خالی قلن اولره مسلمانلر قوبدلر کلیسالری
مسجد ایدب قاضی نصب ایدب سنجاغنی خونکار بر قوله وردی اغریبوز

15 اولدی *FVPaMVyMz* : + ایچنده‌کی عنده کفارك کیمن قروب یمن اسیر ایدوب چرکاف وجودلرندن درونی تطهیر اوننبدی کنایسنده اولان رجس اوثان و خبث اصنامی گیدرب اداء صلواة مفروض ایلدیلر معابد رهابین ایکن مساجد مسلمین اولدی قساوت کفر ایله ایچلری چهرهٔ شتا کبی اغلی طورورکن طراوت اسلامله روی ربیع کل دوشدی *A* ‖ 15 - 16 که ... قالمز *PaAVy* : که اسلامبول طیوملغندن قلمازدی *FV* — *MMz*

her limanda ne kadar gemiler varise donada„. Andan Hünkâr eyitti: "Ağrıboz seferine giderim. Cemî' gemileri ihzar edip durasın. Haber gönderdiğim gibi, ol gemileri cümlesinl alıp, Ağriboz üzerine iledesin. Bu babta gaayet eyi fikir edip, basiret üzerine olasın„ dedi. Mahmud Paşa dahi *kemâ hüve hakku-hu* esbab-ı sefîneyi tehiyye edip, Padişaha flâm etti. Padişah dahi azîm leşkerle niyyet-i gaza deyip, Ağriboz üzerine yürüdü. Ve Mahmud Paşa dahi deryadan gemilerini aldı gitti. Ve bil-cümle Ağriboz'un üzerine düşüp, deniz tarafını Mahmud Paşa kuşadıp, Hünkâr dahi köprüden geçip, kurudan ihata edip, cenge ikdam ettiler. Topla ve okla acaib cengler oldu. Ceng ederken derya tarafından küffar gemileri Ağriboz'a muavenete gelip, gördüler ki, ehl-i islâm kaleyi muhasara etmişler, yardım etmeğe *kat'â* mecal bulmadılar. Bunlar bu hayrette iken, hemen Hünkâr yağma emretti. Zira öndenki gün yürüyüş olup, nice ademler kırılıp, iş başarılamadıydı. Çünki gaziler yağma âvâzını işittiler, fil-hal biri birini basa basa hisara koyuldular. Amma Mahmud Paşa tarafı evvel koyuldu. *Tarfat ul-'ayn* içinde hisarı feth edip, üç gün, gece gündüz yağma ettiler. Bunda dahi nice doyumluklar oldu ki, İstanbul'-dan kalmaz. Andan kalenin mukabelesinde deniz içinde Kızıl-hisar[1] adlı bir *burguz* var-idi. Kâfirin hazînesi anda idi. Anı padişah için zapt ettiler. Andan sonra hisarı zapt edip, hâli kalan evlere müslümanlar koydular. Kiliseleri mescid edip, kadı nasb edip, sancağını Hünkâr bir kuluna verdi. Ağriboz

[1] *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, C. VIII, 2. 245 - 248. (bk. *Kitab-ı Bahriye*, s. 129).

دخی بو صورتله ولایت اسـلامدن اولدی و بو فتحك قزل حصارله
تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش دردنده واقع اولدی

3 ## حکایت ارسال العسکر الی قرامان

روایتدرکه برکون ینه سلطان محمد وزیری روم محمد پاشـایه قاپو
قوللرین قوشـوب و اناطولی عسکرندن برنچه سـنجاقلر قوشب قرامانه
6 کوندەرب ایتدی وار قرامان اوغلنی اول ولایتدن چقر خلقه ظلم ایدوب
اوتورمسون دیدی اندن روم محمد پاشا یوریب لارندەیه چقدی مسجدلری
مدرسـەلری خراب ایدب اتاسی اوی کبی ویران اتدی شهرك عورتن
9 و اوغلانن صویدرب عریان اتدردی اندن سـورب ارکلیه وارب ولایتی
کویلرنی یقوب خراب اتدردی اول ولایتك خلقی کلوب ایتدی لرهی
ظالم بو ولایت مدینهٔ رسوله وقفدر یارین الله رسولنه نه جواب ویررسین
12 دیدی(لر) انك وقفنی یقرسن دیدلر اول ظالم ایله دینی اُلدردی آخر کندوبی
221 b دخی خونکار ایتکبی دپلیوب اول مسـلمانلرك| انتقامن آلیوردی اندن
ورسق ولایتنه وارب اویوز بك درلردی بر ورسق بکی واریدی قرمان
15 اوغلی آنی ورسقه حاکم قلمشدی دلدیکم آنیدخی اله کتوره اویوز بك
روم محمد پاشـایه بر دربند کبی قره طشلو یرده بر ایش اتدکم قراماندن
بله بیزار اولدی اول ظالم ظلمله الدغی اول حرام مالاری انده طاش
18 اراسنده دوکوب قاچدی شیله که یانده اولنلرك یاریسی خلاص اولمدی
قرلدی اندن ورسق بکجکزلری اویوز بکه قرشو کلوب ایتدلر بو روم

1 قزل حصارله *V* : — *FPaMAVyMz* || 3 حکایت *MAVy* : — *FVPaMz* | ارسال العسکر الی قرامان *FVPaVy* : رفتن عسکر به قرمان لاجل الفتح*A* ارسال عسکر الی قرمان *Mz* —*M* || 6-7+ خلقه ... اوتورمسون *A* : — *FVPaMVyMz*

dahi bu suretle vilâyet-i İslâmdan oldu. Ve bu fethin, Kızıl-hisarla, tarihi hicretin sekiz yüz yetmiş dördünde [1] vaki' oldu.

Hikâyet-ü İrsâl-il Asker ilâ Karaman

Rivayettir ki, bir gün yine Sultad Mehmed, veziri Rum Mehmed Paşa'ya kapı kullarını koşup ve Anadolu askerinden bir nice sancaklar koşup, Karaman'a gönderüp, eyitti: "Var Karaman oğlu'nu ol vilâyetten çıkar. Halka zulm edip oturmasın„ dedi. Andan Rum Mehmed Paşa yürüyüp Lârende'ye çıktı. Mescitleri, medreseleri harap edip, atası evi gibi viran etti. Şehrin avretini ve oğlanını soydurup uryan ettirdi. Andan sürüp, Ereğli'ye varıp, vilâyetini, köylerini yıkıp harap ettirdi. Ol vilâyetin halkı gelip, eyitti-ler: "Hey zâlim, bu vilâyet *Medine-i Resûl*'e vakıftır. Yarın Allah resûlüne ne cevap verirsin?„ dediler. "Anın vakfını yıkarsın„ dediler. Ol zâlim öyle diyeni öldürdü. Âhir kenduyi dahi Hünkâr it-gibi tepeleyip, ol müslümanların intikamını alı-verdi Andan Varsak vilâyetine varıp, Uyuz Bey derlerdi. Bir Varsak beyi varidi. Karaman oğlu anı Varsak'a hâkim kılmıştı. Diledi-kim, anı-dahi ele getire. Uyuz Bey, Rum Mehmed Paşa'ya bir derbend gibi kara taşlı yerde bir iş etti-kim, Karaman'dan bile bi-zâr oldu. Ol zâlim zulumle aldığı ol haram malları, anda taş arasında döküp, kaçtı. Şöyle-ki, yanında olanların yarısı halâs olmadı, kırıldı. Andan Varsak beyceğizleri, Uyuz Beye karşı gelip, eyittiler: "Bu Rum

[1] M. 11. VII. 1469—29.VI. 1470

محمد پاشا نه خوش کشی اولور اطرافك مالنی کرملر ایدب بزومچون
جمع کتوری‌وردی دیدلر فی تاریخ المزبور سنه ۸۷٤

حکایت عزم اسحاق پاشا الی قرامان

روایتدرکه سلطان محمد بوندنصکره ینه اسحاق پاشـایه امرایتدیکم
وار قرامان اوغلنلرنی ولایتدن چقر بو روم دولتسزی وارب انده خیلی
بدبختلقلر اتمش ایش بشاریمدی اولاکه قرامان مفسدلرنی اخراج ایدوب
مسلمانلری مظالمدن خلاص ایده‌سین دیدی اسحاق پاشا چون خونکاردن
بیورق اشتدی همان پادشاهه دعا ایدوب قپو خلقیله آناطولی لشـکریله
دوغری لارنده‌یه کیروب وارب ایچ ایله کردی و قرامان اوغلی
پیر احمد بونلرله مقابله ایده‌میوب قاچب حسن درازه کتدی وقرامان
نام قرنداشی بونده خونکاره کلدی چرمن سـنجاغن وردلر آندد
متوفا اولدی اندن میتن ادرنیه کتورب دارالحدیثده دفن اتدلر
و علاءالدین | خود چوقدن متوفا اولمشدی قرمان اوغلی قاسم بك دخی
عثمانلی قورخوسندن مملکتلرینه وارمیوب اطراف قرامانی کشت ایدب یوردی
القصّه چونکه اسحاق پاشـا دخی آقسرایه کلدی پادشـاهدن
حکم کلدیکم اقسرایدن استانبوله اَوْ سُره‌سین دیو شمدیکی حالده
اسـتانبولده اقسرایلی محله‌سـیکه واردر اسحاق پاشا سـرب کتردوکیدر
بو ماجرا هجرتك اسـتانبولده اقسرای مطلب سکز یوز یتمش بشـنده
واقع اولدی

2 فی تاریخ . . . ۸۷٤ V : — FPaMAVyMz || 6 - 7 ایدوب . . . خلاص A : — VyMz
|| 7-9 اسحاق پاشا . . . دوغری A : اندن اسحاق پاشا ایتدی دخی FVPaMVyMz || FVPaM
10 بونلرله . . . ایده‌میوب A :— FVPaMVyMz || 13 قرمان اوغلی A :— FVPaMVyMz ||
14 عثمانلی . . . وارمیوب A : — FVPaMVyMz

Mehmed Paşa, ne hoş kişi olur. Etrafın malını keremleri edip, bizim-çün cem' edip, getiri-verdi„ dediler. Fi-tarih-il mezbur sene 874 [1].

Hikâyet-i Azm-i İshak Paşa ilâ Karaman

Rivayettir ki, Sultan Mehmed bundan sonra yine İshak Paşa'ya emretti-kim: "Var Karaman Oğlanlarını vitâyetten çıkar. Bu Rum devletsizi varıp anda hayli bed-bahtlıklar etmiş. İş başaramadı. Ola ki, Karaman müfsidlerini ihraç edip, müslümanları mezalimden halâs edesin„ dedi. İshak Paşa çün Hünkârdan buyruk işitti, hemen Padişaha dua edip, kapı halkı ile, Anadolu leşkeriyle doğru Lârende'ye girip, varıp, İç-il'e girdi ve Karaman oğlu Pîr Ahmed bunlarla mukabele edemeyip, kaçıp, Hasan Dıraz'a gitti ve Karaman nam kardeşi bunda Hünkâr'a geldi. Çirmen Sancağını verdiler. Anda müteveffa oldu. Andan meytini, Edirne'ye götürüp. Dâr-ül Hadîs'te defn ettiler. Ve Alâüddin hod çoktan müteveffa olmuştu. Karaman oğlu Kasım Bey dahi Osmanlı korkusundan memleketlerine varamayıp, etraf-ı Karaman'ı *geşt* edip yürürdü.

El-kıssa: Çünki İshak Paşa dahi Aksaray'a geldi, Padişahtan hüküm geldi-kim, "Aksaray'dan İstanbul'a ev süresin„ diye. Şimdiki halde İstanbul'da Aksaraylı mahallesi-ki vardır, İshak Paşa sürüp getirdiğidir. Bu macera hicretin sekiz yüz yetmiş beşinde [2] vaki' oldu.

---

[1] M. 11. VIII. 1469—29. VI. 1470
[2] M. 30. VI. 1470—19. VI. 1471

حکایت فتح علائیه فی ید کدك احمد

شیله روایتدرکه بوندن اوّل خونکار روم محمد پاشـایی علائیه‌یه
کوندرب نسنه ظهوره کتورممشدی زیرا علائیه بکنك قز قرنداشی روم 3
محمد پاشـانك خاتونیدی خونکار کدك احمده ایتدی اشبو رومی علائیه‌یه
کوندردم ضرضوب قرو بوش اوش کلدی بوکره سن وار بولایکی اسانلغله
شـول قلعهٔ اله کتوره‌سن دیدی اندن کدك احمد یر اوپوب دعا قلب 6
ایتدی سـلطانم دولتنده الله تعالی ویررسـه واره‌ین سلطانمك خدمتی بنم
جانمه منتدر دیب همان قلقدی اندن قپودن نجه قوللر اکا یولداش قوشب
اناطولی لشـکرنك دخی یرارلرین قوشـدلر الحاصل کدك احمد علائیه‌یه 9
واردی اول وقت علائیه‌نك بکی لطفی بك اوغلی قلج ارسلان بکیدی
کدك احمد کلب طوپلرینی قوریجك اول بر طوپ آتوب قلعه‌نك بری یانندن
اوته یاننه کچوردی علائیه قومی ایتدی بو قرامان اوغلی کبی دکلدر بنوکله 12
جنکك فایده‌سی | بوقدر قلعه‌نك بری‌سـندن اوته‌سنه طوپ کچورن قلعه 222 b
ایچنده صاغ آدم واومی قور دیدیلر قلیج ارسـلان ایتدی سز دخی نجه
اتمك کرك فکر ایدین کوره‌لم دیدی اندن شهرك اعیانی احمد پاشـایه 15
اشـارت ایدب ایتدی‌لر برو برج کنارکه کل سنکله سـوزمز وار دیدلر
احمد پاشـا برج کنارنه کلب ایتدلر اکر جبریله وکر لطفله بو شهرمزی
الورسك بکومزی نیلرسـین احمد پاشـا اکر لطفیله ویررسه خونکاردن 18
اکا اقلیمندن یك تیمار الی ویره‌ین اکر جبریله الورسم خود ایش معلومدر

1 حکایت *FVPaAVy* — : *MMz* | فتح . . . احمد *FVPaVyMz* : فتح علائیه *A* — *M* ‖ 10 لطفی *Mz* : لطیف *FVPaMAVy* ‖ 11 - 12 اول . . . کچوردی *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 13 - 14 قلعه‌نك . . . دیدیلر *A* : — *FVPaMVyMz*

Hikâyet-i Feth-i Alâiye fi yedi Gedik Ahmed

Şöyle rivâyettir ki, bundan evvel Hünkâr Rum Mehmed Paşa'yı Alâiye'ye gönderip, nesne zuhura getirmemişti. Zira Alâiye Beyinin kız kardeşi Rum Mehmed Paşa'nın hatunu idi. Hünkâr Gedik Ahmed'e eyitti: "İşbu Rum'u Alâiye'ye gönderdim. Zır-zop, kuru boş üş geldi. Bu kere sen var. Bulay-ki âsânlıkla şol kaleyi ele getiresin„ dedi. Andan Gedik Ahmed yer öpüp, dua kılıp eyitti: "Sultanım devletinde Allah-ü Tealâ verirse varayım. Sultanımın hizmeti, benim canıma minnettir„ deyip, hemen kalktı. Andan kapıdan nice kullar ana yoldaş koşup, Anadolu leşkerinin dahi yararlarını koştular. El-hâsıl Gedik Ahmed Alâiye'ye vardı. Ol vakit Alâiye'nin Beyi Lutfi[1] Bey oğlu Kılıç Arslan Beyidi. Gedik Ahmed gelip, toplarını kurucak, evvel bir top atıp, kalenin beri yanından öte yanına geçirdi. Alâiye kavmi eyitti: "Bu Karaman oğlu gibi değildir. Bununla cengin faydası yoktur. Kalenin berisinden ötesine top geçiren, kale içinde sağ adam ve ev mi kor?„ dediler. Kılıç Arslan eyitti: "Siz dahi nice etmek gerek, fikr edin, görelim„ dedi. Andan şehrin âyanı Ahmed Paşa'ya işaret edip eyittiler: "Beri burc kenarına gel, seninle sözümüz var„ dediler. Ahmed Paşa burc kenarına gelip, eyittiler: "Eğer cebr-ile ve *ger* lûtf-ile bu şehrimizi alırsan, Beyimizi neylersin?„. Ahmed Paşa eğer lûtuf-ile verirse, Hünkârdan ana ikliminden yeğ timar alı-vereyim. Eğer cebr-ile alırsam, hod iş malumdur„

[1] Bk. *Alanya*, İbrahim Hakkı Konyalı, s. 95 - 108, İstanbul 1946.

دیدی الحاصل احمد پاشا بونلری بروجهله تسلی اتدیکه اکر قلعهٔ لطفله
ویررلرسه بکلرنه و کندولرینه نفعی دوقنه هرکز زیانی طوقنمیه اندن
3 قلج ارسلان بك دخی بو سوزه راضی اولوب حصاردن چقب احمد
پاشایه کلب حصاری تسلیم اتدی احمد پاشا دخی حصاری بر کدب خلقنی
تسلی ایدب قانون عثمانی اجرا قلدی ۸۷٦ سنه‌سنده واقع اولدی

6 حکایت

چونکه احمد پاشا امانله علائیّهٔ فتح اتدی بکینی جمیع تعلقاتیله وخزینه‌سیله
پادشاهه کتردی قلیج ارسلان بك سلطان محمدی کوریجك ایاغنه دوشدی پادشاه
9 ایتدی قورقمه بنم سکا زیانم طوقنمز ولایتکدن زیاده تیمار ویرین دیب کوملجنهٔ
نواحیسیله تیمار ویرب ایو خلعتلر کیورب خاتوننه و اوغلانه چون نسنه عطا
223 a اتدی قلج آرسلان کوملجنیه وارب بر قاچکون متمکن اولدی | کوملجنه دکز
12 کنارنه یقیندر دریاکنارنده کوزجیلر قیوب حرامی کمیلردن کنارلری حفظ
ایدرلردی قلج آرسلان وارب کندو کنارلری بله بکلردی حتی چادرنی
دکز کنارنده قوردرمشدی برکون کوزلیب طوررکن ناکاه بر کمی کناره
15 یقین کلوب قلج ارسلان انکله جنك ایدرکبی اولوب آتی دپب کناردن
دکزه کیردی اول بونکچون بر قایق حاضرمش کلوب قلج ارسلان بکی
کمیه ایلتدی اندن قلج ارسلان عورتی اوغلانی بله براغوب کتدی
18 آخر اوغلی عورتی بونده وفات اتدی بری بری یاننده دفن اتدیلر بو
فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش التسنده اولدی کدك احمد الندہ

5 ۸۷٦ ... اولدی : V — FPaMAVyMz || 11 کوملجنه ... یقیندر AMz : بوکوملجنه دکز کنارنده‌در FVMVy و بوکوملجنه روم النده دکز کنارنده‌در Pa

dedi. El-hâsıl Ahmed Paşa bunları bir veçhile teselli etti-ki, eğer kaleyi lûtfile verirlerse beylerine ve kendilerine nef'i dokuna; hergiz ziyanı dokunmaya. Andan Kılıç Arslan Bey dahi bu söze razı olup, hisardan çıkıp, Ahmed Paşa'ya gelip, hisarı teslim etti. Ahmed Paşa dahi hisarı berkidip, halkını teselli edip, kanun-ı Osmanı icra kıldı. 876 [1] senesinde vaki' oldu.

Hikâyet

Çünki Ahmed Paşa âmânla Alâiye'yi feth etti, Beyini cemi' taallukatiyle ve kazînesiyle Padişaha getirdi. Kılıç Arslan Bey, Sultan Mehmed'i görücek, ayağına düştü. Padişah eyitti: "Korkma, benim sana ziyanım dokunmaz. Vilâyetinden ziyade timar vereyim„ deyip Gümülcine'yi nevhisiyle timar verip, eyi hilâtler *giyürüp,* hatununa ve oğlanına çok nesne 'atâ etti. Kılıç Arslan Gümülcine'ye varıp, bir kaç-gün mütemekkin oldu. Gümülcine deniz kenarına yakındır. Derya kenarında gözcüler koyup, harami gemilerden kenarları hıfz ederlerdi. Kılıç Arslan varıp, kendi kenarları bile beklerdi. Hatta çadırını deniz kenarında kurdurmuştu. Bir gün gözleyip, dururken nâ-gâh bir gemi kenara yakın gelip, Kılıç Arslan anınla ceng eder gibi olup, atını tepip, kenardan denize girdi. Evvel bunun-çün bir kayık hazırmış. Gelip, Kılıç Arslan Beyi gemiye iletti. Andan Kılıç Arslan avretini, oğlanı bile bırakıp gitti. Âhir oğlu, avreti bunda vefat etti. Bir biri yanında defn ettiler. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz yetmiş altısında[2] oldu. Gedik Ahmed elinde.

[1] ve [2] M. 20. VI. 1471—7. VI. 1472

حکایت فتح سلفکه

شیله روایت ایدرلرکه قرامان اوغلی اسحاق بك حسن درازه
3 واردوغنده پیر احمد بکك تعلقاتی موتك قلعه‌سنی المشدی اسحاق بك
کیدیجك بر اوغلی و عورتی سلفکه قلعه‌سنده ایدی صکره پیر احمد اُزون
حسنه قاچیجق اسحاق بك اوغلی دخی سلطان محمده آدم کوندروب ایتدی
6 خونکار حضرتنه قلعه ویرورن ادم کوندرسون دیدی سلطان محمد دخی
سُنزه اعتماد ایدوب کدك احمدی یرار یولداشلریله کوندروب کدك احمد
223 b کلب ایچ ایله کیرب سلفکنك ازرنه | واریجق اسحاق بك اوغلی چقوب
9 حصاری کدك احمده تسلیم ایلدی اول حینده قرامان اوغلی قاسم بك دخی
اوزون حسنه وارمشدی و اوزون حسن اکا لشکر قوشب کوندردی
و بو طرفده کدك احمد سلفکه‌ء الیجق موت حصارنه یوردی پیر احمدك
12 عورتی و اوغلانی موط حصارنده ایدی و اسحاق بکك دخی بر کوچوجك
اوغلی بلیدی وهم قرامان اوغلی محمد بك که اتاسی ابراهیم بك زماننده
فوت اولمشدی انك دخی بر محبوبه قزجغزی واریدی اول دخی اول
15 قلعه‌ده ایدی اندن کدك احمد اول حصاری ضرب دستله الوب پیر احمدك
جماعتنی استانبوله کوندردی اندن کولیه دوشب انیدخی جبری الوب
خلقنی قیرب ضبط اتدی و بو فتوحك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش
18 یلدیسنده واقع اولدی

1 حکایت :— FVPaMAVy Mz | فتح :— FVPaAMz MVy | سلفکه :— FVPaAVyMz M || 3 تعلقاتی A : خورنده‌سی M — FVPaVyMz | موتك A : موت M موقن PaVyMz موقنی FV || 11 موت M : موتك A موقن FVPaVyMz || 16 کولیه Vy : لولیه MAMz لولدیه VPa بولولدیه F

Hikâyet-i Feth-i Silifke

Şöyle rivayet ederler ki, Karaman oğlu İshak Bey, Hasan Dıraz'a vardığında, Pîr Ahmed Beyin taallukatı Mut'un kalesini almıştı. İshak Bey gidicek, bir oğlu ve avreti Silifke kalesinde idi. Sonra Pîr Ahmed, Uzun Hasan'a kaçıcak, İshak Bey oğlu dahi Sultan Mehmed'e adam gönderip, eyitti: "Hünkâr hazretine kaleyi veririm. Adam göndersin" dedi. Sultan Mehmed dahi söze itimad edip, Gedik Ahmed'i yarar yoldaşlarıyla gönderip, Gedik Ahmed gelip, İç-il'e girip, Silifke'nin üzerine varıcak, İshak Bey oğlu çıkıp, hisarı Gedik Ahmed'e teslim eyledi. Ol *hîn*de Karaman oğlu Kasım Bey dahi Uzun Hasan'a varmıştı. Ve Uzun Hasan ana leşker koşup, gönderdi. Ve bu tarafta Gedik Ahmed Silifke'yi alıcak, Mut hisarına yürüdü. Pîr Ahmed'in avreti ve oğlanı Mut hisarında idi. Ve İshak Beyin dahi bir küçücük oğlu bileydi. Ve hem Karaman-oğlu Mehmed Bey ki, atası İbrahim Bey zamanında fevt olmuştu, anın dahi bir *mahbube* kızcağzı var-idi. Ol dahi ol kalede idi. Andan Gedik Ahmed ol hisarı zarb-ı destle alıp, Pîr Ahmed'in cemaatini İstanbul'a gönderdi. Andan Gevale'ye düşüp, anı-dahi cebrî alıp, halkını kırıp, zapt etti. Ve bu fütuhun tarihi hicretin sekiz yüz yetmiş yedisinde [1] vaki' oldu.

[1] M. 8. VI. 1472 — 28. V. 1473

حکایت واقعهٔ طوقات

شیله روایت اولنور که بو طرفده حسن درازکم قرمان اوغلانلری
قاسمه و پیر احمده لشکر قوشوب کوندردی تاکه بونلری کلوب ینه
ولایتلرینه بك ایده‌لر کلوب ارزنجاندن سلطان بایزیده اماسیده خبر
کوندردلر که دستورکزله بز ذوالقادر ایلنه کیده‌رز تاکه قلج ارسلان اوغلی
اتاسی یرینه ایلده‌وز دیدلر بکلربکی شرابدار حمزه بك اول وقت طوقاتده
ایدی کلن آدم سلطان بایزیده کلدین طغرو | (224 a) حمزه بکه کلوب بوخبری اکا
دیدی حمزه بك انك سوزنه اعتماد ایدب نوله کچسونلر دیدی همینکه
سیواسدن نچه کوچ کوچدلر برکون غافلکن علی‌الصباح توقادك ازرنه
دوشب اول ظالملر توقاتی یغما اتدلر محصّل یقوب کافرانه حرکتلر اتدلر
شیله که تیمور سیواسه اتدوکندن او ظالملر توقاته بش ارتوق ایلدلر بالجمله
بو ظالملرك کمی حسن درازه کیدوب کمی مملکتلری یقه بوزه قرامان اوغلنلرنی
الوب کند ولایتلرینه کلدیلرکه قرمان اوغلی پیر احمد بکی ینه تختنده مقرر
ایده‌لر سلطان محمدك بر اوغلی مصطفی چلبی قونیه‌ده ایدی باباسی قرمان
مملکتنی فتح ایدیجك آکه ویرمشدی اکا سلطان محمد خبر کونده‌رب وار
قره حصاره اوتور دیدی کندو دولتله استانبول بوغزندن اناطولیه کچدی
اول حینده محمود پاشا کلیبولی سنجاغن یردی عاقل و دانا اولدوغندن
اوتوری پادشاه ینه وزارت وردی دولت اشکنه کتورتدی زیرا بو محمود
پاشا عالم و اهل تدبیر و عالی همت کشیدی سلطان محمد حسن تدبیرنه غایت

2 قرمان اوغلانلری A : — FVPaMVyMz || 3-4 کوندردی ... ایده‌لر A : — VyMz FVPaM || 4 اماسیده Vy : — FVPaMVyMz || 6 شرابدار M : — FVPaAVyMz || 10 یقوب MAMz : — FVPaVy || 12 مملکتلری یقه بوزه A : — FVPaMVyMz || 13-14 که ... ایده‌لر A : — FVPaMVyMz || 14-15 باباسی ... ویرمشدی A : — FVPaMVyMz || 16 اناطولیه FVPaAMMz : — Vy || 17-18 عاقل ... اوتوری A : — FVPaMVyMz || 18-19 زیرا ... غایت A : — FVPaMVyMz

Hikâyet-i Vakı'a-i Tokat

Şöyle rivayet olunur ki, bu tarafta Hasan Dıraz kim, Karaman oğulları Kasım'a ve Pîr Ahmed'e leşker koşup, gönderdi. Tâ ki bunları gelip, yine vilâyetlerine Bey edeler. Gelip Erzincan'dan Sultan Bayezid'e Amasya'da haber gönderdiler ki, "Desturunuzla biz Zulkadir iline gideriz. Tâ ki Kılıç Arslan oğlu[1]'nu atası yerine iledevüz„ dediler. Beylerbeyi Şarabdar Hamza Bey ol vakit Tokat'ta idi. Gelen adam Sultan Bayezid'e gelmeden, doğru Hamza Beye gelip, bu haberi ana dedi. Hamza Bey, anın sözüne itimad edip, "Nola geçsinler„ dedi. *Hemîn-ki* Sivas'tan nice göç göçtüler. Bir gün gaafilken *'ale's-sabah* Tokat'ın üzerine düşüp, ol zalimler Tokat'ı yağma ettiler. Muhassal yıkıp, kâfirane hareketler ettiler. Şöyle ki, Timur Sivas'a ettiğinden o zalimler Tokata beş *artuk* eylediler. Bi'l-cümle bu zalimlerin kimi Hasan Dıraz'a gidip, kimi memleketleri yıka boza Karaman oğlanlarını alıp, kendi vilâyetlerine geldiler ki, Karaman oğlu Pîr Ahmed Beyi yine tahtında *mukarrer* edeler. Sultan Mehmed'in bir oğlu Mustafa Çelebi Konya'da idi. Babası Karaman memleketini feth edicek, ana vermişti. Ana Sultan Mehmed haber gönderip, "Var, Karahisar'a otur„ dedi. Kendi devletle İstanbul Boğazından Anadoluya geçti. Ol hînde Mahmud Paşa Gelibolu Sancağını yerdi. Âkıl ve *dânâ* olduğundan ötürü padişah yine vezaret verdi. Devlet eşiğine getirtti. Zira bu Mahmud Paşa âlim ve ehl-i tedbîr ve âli-himmet kişiydi. Sultan Mehmed hüsn-i tedbirine gaayet

---

[1] Melik Arslan (bk: *Dulkadırlılar* - Ord. Prof. Mükrimin Halil Yinanç, *İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul)

معتقد ایدی سایر وزیر بونی کتوره‌میوب خونکاره یاوز اکلدرلردی اندن بونلر
هجوم اتدلر که قرامان ولایتنه چقالر قرمان اوغلنلك دوزکونن بوزب درنه‌کن
طاغده‌لر قرامان اوغلنلری حسن درازك بر بکیله کم یوسف میرزا دیرلردی
عسکر جمع ایدب مملکتلری تالان ایدوب اللری یغما ایده ایده اقشهره کلوب
حمید ایلنه کیرمکه یوردیلر عالم اورکوب بونلروك شرندن ایللر فترات
طلوب رعایا یوللرندن ایریلوب اهل و عیالی برله یوجه یوجه داغلر باشین
اوزلیوب قاچدیلر و کیمیسی قلعه‌لره کردیلر اندن سلطان مصطفی دخی
قپوسی خلقی ایله و قرمان عسکریله قره حصاردن یوریب کلوب بك شهریله
اقشهر اراسنده بو ظالملره یتشب بر سلطانی جنك اتدلر آخر اوزون
حسندن کلن یوسف امیرزهٔ کم حسن درازك عموسیدر بلکه عمّوسی اوغلیدر
طوتب بوینه ایب طقوب ایت یدرکبی یتدلر قرامان | (224 b) اوغلی پیر احمد بك
صنوب خور وخجیل اولوب لچوب ینه اوزون حسنه کتدی و قاسم بك
ایچ ایله کیرب سلفکهٔ اوغرلدی اندن خونکار کدك احمدی تکرار
سلفکنك اوزرنه کوندرب ضرب دستله سلفکهٔ ینه الوب اوغریلری بولوب
قردی قلعهٔ محکم ایدب ینه استانبوله کلدی بو فتح هجرتك سکز یوز یتمش
یدیسنده‌یدی بو فتوح جمله کدك احمد النده واقع اولدی امّا فتح ارمناك
و قرامان بالکلیه فتح اولمق هجرتك سکز یوز یتمش طقوزنده واقع اولدی
چون سلطان مصطفی قرمان اوغلن صیوب اوزون حسندن کلان یوسف
میرزه‌یی بر نیچه بکلر ایله دخی طوتوب حبس ایتمش ایدی الن ایاغن

معتقد . . . اکلدرلردی A: — FV Pa MVyMz || 2 - 3 قرمان . . . طاغده‌لر A: — FVPaMVyMz ||
4 مملکتلری . . . ایده ایده A : — FVPaMVyMz || 5-7 عالم . . . اندن A : — FVPaMVyMz ||
8 قپوسی . . . عسکریله A : — FVPaMVyMz || 9 جنك اتدلر FVPaMVyMz : + اکی عسکر
بربرینه مقابل اولوب اکی طرفدن جنك حربی‌لر چلنوب الایلر بغلنوب بهادرلر میدانه کروب جولان ایدوب
بری برینه اوقلر آتوب کوندرلر صونشوب باشلر کسوب قانلر دوکوب جنك ایدرکن سلطان مصطفی بو میدان
کورب جوش (و) خروش ایدوب روم سرورلریله بر یردن حمله ایدوب الله الله کتوروب اوزون حسن
لشکرینه قیلچ قیوب جنك ایتدیلرکه وصف اولنماز آخرالامر فتح ربانی وعنایت رحمانی سلطان مصطفی‌یه
قرین اولوب اوزون حسن‌دن قرمان اوغلنه معاونته کلان عسکر صنوب منهزم اولوب المینی تارومار اولوب
قچوب طاغلدیلر A || 10 عموسیدر بلکه A : — FVPaMVyMz || 12 صنوب . . . اولوب A : —
FVPaMVyMz || 15 - 16 هجرتك . . . بو فتوح FVPaMAMz : — Vy || 18 - 19 چون . . .

mu'tekid idi. Sair vezir bunu *götüremeyip,* Hünkâr'a yavuz anladırlarıdı. Andan bunlar hücum ettiler ki, Karaman Vilâyetine çıkalar. Karaman oğlu'nun düzgününü bozup, derneğini dağıdalar. Karaman oğlanları, Hasan Dıraz'ın bir beyi-yle kim, Yusuf Mîrza derlerdi, asker cem' edip, memleketleri talan edip, illeri yağma ede ede, Akşehir'e gelip, Hamîd-ili'ne girmeğe yürüdüler. Âlem ürküp, bunların şerrinden iller *feterât* dolup, reâya yollarından ayrılıp, ehl ü 'ayâli birle yüce yüce dağlar başını özleyip kaçtılar. Ve kimisi kalelere girdiler. Andan Sultan Mustafa dahi kapısı halkı ile ve Karaman askeriyle Karahisar'dan yürüyüp, gelip, Bey-şehri'yle Akşehir arasında bu zalimlere yetişip, bir sultanî ceng ettiler. Âhir Uzun Hasan'dan gelen Yusuf Emir-ze'yi kim, Hasan Dıraz'ın '*Amu*sudur, belki 'amusu oğlu-dur, tutup boynuna ip takıp, it yeder gibi yettiler. Karaman oğlu Pîr Ahmed Bey sınıp, hor ve hacîl olup, kaçıp, yine Uzun Hasan'a gitti. Ve Kasım Bey İç-il'e girip, Silif-ke'yi uğruladı. Andan Hünkâr Gedik Ahmed'i tekrar Silifke'nin üzerine gönderip, zarb-ı destle Silifke'yi yine alıp, ol *uğru*ları bulup, kırdı. Kaleyi muhkem edip, yine İstanbul'a geldi. Bu fetih hicretin sekiz yüz yetmiş yedisinde[1]ydi. Bu fütuh cümle Gedik Ahmed elinde vaki' oldu. Amma feth-i Ermenak ve Karaman bi'l-külliye feth olunmak hicretin sekiz yüz yetmiş dokuzunda[2] vaki' oldu. Çün Sultan Mustafa, Karaman oğlu'nu sıyıp, Uzun Hasan'dan gelen Yusuf Mirza'yı bir nice beyler ile dahi tutup, haps etmiş idi, elini ayağını

[1] M. 8. VI. 1472 — 28. V. 1473
[2] M. 18. V. 1474 — 6. V. 1475

دمورليوب آغر بند ايله استانبوله كوندردى تاكه اتاسى نيلرســه ايليه
آندن سلطان محمد بر نيجه كون حبس ايدوب صكره اوزون حسنه اغرى
3 التونه صاتوب توقات كنين الديلر و نيجه بكلر دخى آنوكله اسير اولمشلر
ادى آنلروك دخى هر برينى اوزون حسن هر بريسن آغرنجه ابرشمه
صاتون آلدى .

6 حكايت حرب حسن دراز

بو اوزون حسن اصلده اقجه قويونلودن بر ادنا كمسنه ايدى آستانهٔ
سعادت آشيانك كوز ديجى بر كيمسه ايكن انواع حيله ايله عجم
9 بكلرندن جهانشاه كبى كشى‌يى هلاك ايدب تعين و استقلال بولوب ممالك
عجمه مستولى اولوب آخر خزاين عجمه مالك اولب وصكره ابو سعيد
سمرقندن ازرنه هجوم ايدب انيدخى پرداخت ايدب خزائننه متصرف
12 اولوب تعين بوليجق بوكره مغرور اولوب روم ديارنه ال اوزاتمغه دخى
باشليجق يانه قرامان اوغللرندن قاسم وپير احمد وارب اسفنديار اوغلى
قزل احمد و جانيك بكى اوغلى ونجه بونك امثالى مفسدلر جمع اولوب اغوا
225 a 15 ايدب امير بك نام بر كمسنهٔ باش ايدب عموسى اوغلى يوسف | اميرزهٔ
قوشب قرامان اوغللريله كوندرب كلب طوقاتى خراب اتدلر اندن وارب
قيصريه ازرنه دوشب نسنه بشاريمديلر امير بك اندن دونب حسن دراز
18 يانه كيدب يوسف اميرزه روم ديارنده قالوب فساده مشغول اولدى وبالجمله
چونكه اوزون حسن ملعونلق ايليب توقاتى اوردردى سلطان محمده غيرت

1-5 دمورليوب . . . آلدى *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 6 حكايت *FVPaMAVy* : — *Mz* | حرب حسن دراز *PaVy* : حرب قتال اوزون حسن *V* اوزون حسن *F* وفتن خونكار به حسن دراز *A* جواب اوزون حسن *Mz* ‖ 7 بر ادنا . . . ايدى *MA* : — *FVPaVyMz* ‖ 9 و استقلال *Pa* : — *FVAMVyMz* ‖ 10 آخر . . . اولب *FVPaAMz* : — *MVy* ‖ 12 مغرور اولوب *M* : — *FVPaAVyMz* ‖ 12-15 بوكره . . . يوسف *FVPaMVyMz* : — *A* ‖ 13 سمرقندن *MAMz* سمرقندى *FVPaVy* ‖ 14 بكى *M* : — *FVPaVyMz* ‖ 15-18 اميرزه . . . وبالجمله *FVPa MVyMz* : — *A* ‖ 19 ملعونلق . . . اوردردى *FVPaVy* : توقاتى وروب نجاست يدى *A* نجاست ييوب توقاتى وردردى *M* خشن قامى قلب تحسلك ايدب توقاتى اوردردى *Mz*

demirleyip ağır *bend* ile İstanbul'a gönderdi. Tâ ki atası neylerse eyliye. Andan Sultan Mehmed bir nice gün haps edip sonra Uzun Hasan'a *ağırı* altına satıp, Tokat kinini aldılar. Ve nice Beyler dahi anınla esir olmuşlardı. Anların dahı her birini Uzun Hasan her birisinin ağırınca ibrişime satın aldı.

Hikâyet-i Harb-ı Hasan Dıraz

Rivayettir ki, bu Uzun Hasan asılda Akça Koyunlu'dan bir *ednâ* kimse idi. Asitane-i saâdet *âşiyânın* gözedici bir kimse iken, envâ'ı hîle ile Acem Beylerinden Cihanşah gibi kişiyi helâk edip, *taayyün* ve istiklâl bulup, memalik-i Aceme müstevli olup, âhir hazayin-i Aceme malik olup ve sonra Ebû Said Semerkand'den üzerine hücum edip, anı-dahi *perdaht* edip, hazainine mutasarrıf olup, taayyün bulucak, bu kerre mağrur olup, Rûm diyarına el uzatmağa dahi başlayıcak yanına Karaman oğullarından Kasım ve Pîr Ahmed varıp, İsfendiyar oğlu Kızıl Ahmed ve Canik Beyi oğlu ve nice bunun emsali müfsidler cem' olup, iğvâ edip, Emîr Bey nam bir kimseyi baş edip, 'amusu oğlu Yusuf Emirze'yi koşup, Karaman oğlanlariyle gönderip, gelip, Tokat'ı harap ettiler. Andan varıp, Kayseri üzerine düşüp, nesne başaramadılar. Emîr Bey andan dönüp, Hasan Dıraz yanına gidip, Yusuf Emirze Rûm diyarında kalıp, fesada meşgul oldu. Ve bil-cümle çünki Uzun Hasan mel'unluk eyleyip, Tokat'ı vurdurdu, Sultan Mehmed'e gayret

دوشب ازرنه وارمغی ایجاب اتدی اندن محمود پاشایی وکدك احمد پاشایی
ومصطفی پاشایی اوچنن بر یره جمع ایدب بونلره ایتدی ازون حسنه
3 وارمقده رأی تدبیر ایدك کورەلم دیدی پاشالر سکوت ایدب بری برنه
بقشدلر پادشاه ایتدی نیچون سیلمزسز محمود پاشا ایتدی سلطانم نه دیلم
دولتلو خونکارك عقلی جملمزدن ارتغرقدر وتدبیرده دخی سلطانم دوکلیمزدن
6 اعلمدر اندن خونکار ایتدی هله سزده برقاچ کلام ایدك اندن محمود پاشا
ایتدی دولتلو سلطانم اُزون حسنك حشوتتی وقباحتی وافعالی و نه فتنەلری
خود معلومدر امدی دولتلو خونکار حالسزه حالن بلدرمك اوکسزه کوکلك
9 ایلکدن یکدر دمشلر بو اُوزون حسن اکرچه سلطانمك بر اوغلنه مقابل
اولیجق کشی دکلدر امّاکه احتیاطچون بر عالی محکم یراق کورب عساکر
225 b عظیم جمع ایدب قید اتمك | کرك دیدی اندن کدك احمد پاشا ایتدی دولتلو
12 سلطانم هله شمدی بر قولکی اقنجیلرله کوندر وارسونلر انك مملکتنی
یاقوب یقوب تالان ایلسونلر توقات انتقامی النسون وهم کیفیتلری ظاهر
اولسون دولتلو سلطانم انده چقیجق خود ایش معلومدر دیدی اندن
15 پادشاه ایتدی محال اوغلی علی بکی کوندرك وارسون اول ولایتی الی
ایردوکی یرەدك یقسون واسیر ایدەجکین اتسون دیدی پس علی بك دخی
روم الینك عسکری ویرار کزیده اقنجیلریله وارب کماخ ولایتنی اوروب
18 ارمنیلرین اسیر ایدب مبالغه طویملقلر اولدی بنُوك ماجراسی اوزوندر
اندن پادشاهمز دخی عساکر منصورۀ جمع اتمکه امر ایلدی آندن آناطولی

6 اعلمدر FVPaMAMz ؛ اعلیدر Vy || 8-9 اوکسزه ... ایلکدن FVPaAVyMz : اوکسوزه طون کیدرمك M

düşüp, üzerine varmağı icap etti. Andan Mahmud Paşayı ve Gedik Ahmed Paşayı ve Mustafa Paşayı üçünü bir yere cem' edip, bunlara eyitti: "Uzun Hasan'a varmakta rey-ü tedbir edin, görelim„ dedi. Paşalar sükût edip biri birine bakıştılar. Padişah eyitti: "Niçin söylemezsiz?„ Mahmud Paşa eyitti: "Sultanım, ne diyelim? Devletli Hünkârın aklı cümlemizden *artıkrak*tır. Ve tedbirde dahi sultanım *dükeli*mizden *a'lem*dir„. Andan Hünkâr eyitti: "Hele siz de bir kaç kelâm edin„. Andan Mahmud Paşa eyitti: "Devletli sultanım, Uzun Hasan'ın husumeti ve kabahati ve ef'ali ve ne fitneleri hod malûmdur. İmdi devletli Hünkâr halsize halin bildirmek, öksüze gönlün eylemek yeğdir demişler. Bu Uzun Hasan eğerçi Sultanımın bir oğluna mukabil olacak kişi değildir. Amma ki ihtiyat-çün bir âli muhkem yarağ görüp„ asakir-i azîm cem' edip, kayd etmek gerek„ dedi. Andan Gedik Ahmed Paşa eyitti: "Devletli Sultanım, hele şimdi bir kulunu akıncılarla gönder. Varsınlar anın memleketini yakıp yıkıp talan eylesinler. Tokat intikamı alınsın. Ve hem keyfiyetleri zahir olsun. Devletli Sultanım anda çıkacak hod iş malumdur„ dedi. Andan Padişah eyitti: "Mihal oğlu Ali Beyi gönderin, varsın ol vilâyeti eli erdiği yere-dek yıksın ve esir edeceğini etsin„ dedi. Pes Ali Bey dahi Rûm-ili'nin askeri ve yarar güzide akıncılarıyla varıp, Kemah vilâyetini vurup, ermenilerini esir edip, mübalağa doyumluklar oldu. Bunun macerası uzundur. Andan Padişahımız dahi asakir-i mansureyi cem' etmeğe emr eyledi. Andan Anadolu

بکلر بکیسنه حکم کوندردیلر که اناطولی عسکرین سلطان اویکنه جمع
ایده و دخی هر جانبه حکملر پراکنده قلدیلر ممالك محروسه‌ده و هر یرده
3 اولان عسکر اناطولی بکلربکیسی یاننه جمع اولالر ودخی مبالغه عربه‌لره
طوپلر وضربوزانلر و توفنکلر یوکلدوب کلیبولیدن کچوب عجم دیارینه
چکلوب کیتدی آندن اناطولی وقره‌مان لشکری وقسطمونی وصیناب
6 وطربزون لشکری آماسیه وروم لشکری جمع ایدلوب آنده پادشاه
دولتله یوریوب اناطولی‌یه کچوب ایکی اوغلنکه بری مصطفی چلبی و بری
سلطان بایزید خاندر بله الوب کتدی اسلام عسکری یوز بیك کشی
9 واریدی و خراج کذار تکورلره دخی امر اتدیلر هر بری تخت یدنده
اولان کفره‌ٔ جمع ایدب خونکار خدمتنه کلالر آنلر دخی عسکرلرین
مرتب ومکمل جمع ایدب بی قیاس کافر عسکریله خونکاره معاونته
12 کلدیلر سلطان محمد بونك کبی عظیم لشکری کوروب حق تعالی‌یه شکرلر
ایدب آندن عسکرلره امرله (؟) فوج فوج موج موج بولك بولك یوریوب
هجوم ایدب سیواسه چقدیلر مور نار وقطرات امطار علا آنجه عسکر
15 بی شمار دوکلدی هیچ بر دپه برون قلمدی الا درون و بیرونی عسکر
ایله طولدی آیا بر ال ایه‌سن دکلویر بولونور میدیکی عسکر آیاغی بصمامش
اولا ایدی

18 نظم :

طولدی عسکردن سراسر ایچ وطاش | اولدی آدمدن بلورسز طاغ وطاش

1-7 بکلر بکیسنه . . . کچوب : A — FVPaMVyMz || 9-19 و خراج کذار . . . طاش : A : وکافر چریسی بی قیاس ایدی و بالجمله هجوم ایدوب سیواسه چقدلر FVPaMVyMz

Beylerbeyisine hüküm gönderdiler ki, Anadolu askerini Sultan-Öyüğü'ne cemᶜ ede. Ve dahi her canibe hükümler *perakende* kıldılar. Memalik-i mahrusada ve her yerde olan asker Anadolu Beylerbeyisi yanına cemᶜ olalar ve dahi mübalağa arabalara toplar ve darbuzanlar ve tüfenkler yükletip, Gelibolu'dan geçip, Acem diyarına çekilip gitti. Andan Anadolu ve Karaman leşkeri ve Kastamonu ve Sinop ve Trabzon leşkeri, Amasya ve Rûm leşkeri cemᶜ edilip, andan Padişah devletle yürüyüp, Anadolu'ya geçip, iki oğlunu-ki biri Mustafa Çelebi ve biri Sultan Bayezid Han'dır, bile alıp gitti. İslâm askeri yüz bin kişi var-idi. Ve *harac-güzar* tekurlara dahi emr ettiler. Her biri taht-ı yedinde olan kefereyi cemᶜedip, Hünkâr hizmetine geleler. Anlar dahi askerlerini mürettep ve mükemmel cemᶜ edip, bîkıyas kâfi askeriyle Hünkâra muavenete geldiler, Sultan Mehmed bunun gibi azîm leşkeri görüp, Hak teâlâya şükürler edip, andan askerlere emirle, *fevc fevc, mevc mevc,* bölük bölük yürüyüp, hücum edip Sivas'a çıktılar. Mûr-i nar ve *katarat-i emtar* olayınca asker-i *bî-şümar* döküldü. Hiç bir tepe burun kalmadı. İllâ derun ve bîrunu asker ile doldu. *Âyâ* bir el ayası dolu yer bulunur muydu ki, asker ayağı basmamış ola idi.

Nazım:

Doldu askerden seraser iç ve taş
Oldu âdemden belirsiz dağ ve taş

اوزون حسن سیواسه کله درلردی کلدی اندن یوریب قرحصاره چقدلر
انده دخی کلدی اندن محمود پاشا ایتدی سلطانم بو قره‌حصاری الالم اندن
کیده‌لم امیددرکه دشمن بونده کله حقلشاوز دیدی پادشاه ایتدی محمود
بن حصارجق المغه کلمدم بکا دشمنم بولی‌ویرك دیوب شاب معدنن الوب
ضبط ایدب اندن هجوم ایدب | ارزنجانه چقدلر ینه دشمن بلوردی صندی
بلورمدی اما خونکارك اوکنجه یورین قراولی ناکاه برکون دشمنه
بولشوب مبالغه جنك اولوب اخرالامر دشمنی صیوب قردلر اندن ترجانه
واردلر انده دخی دشمن اثری بلورمدی وهواعلم هجرتك ۸۷۷ سنه‌سنده ایدی

حکایت واقعهٔ خاص مراد

روایتدرکه خونکار روم ایلی بکلربکیسی خاص مراده ایتدی مراد
یوری وار سن محموده ایلرو یوری نه‌الدرکور دیدی انلر دخی همان ایلرو
یوردی اما بری برین کوزلمدلر اندن فرات صوینك کنارنه کلدلر محمود
پاشا ایتدی مراد بك کل بو صویی کچمیلم غافل اولوب دشمن النه یقامز
ویرمیلم دیدی خاص مراد بو سزی اسلمدی محمود پاشا ینه ایتدی مراد بك
مخالفت ایده‌جك یر دکلدر سنده‌خی بنوککبی مخاطره یرلرده واقع
اولمامشسین کرم ایله نصیحت قبول ایله دیدی خاص مراد ایتدی علی
بککبی کشی ایلرو واردی بن واریجق نه وار دیب فی‌الحال فرات صوینی
اوته کچدی محمود پاشا دخی ناچار اولوب صویی اوته کچب خاص مراده
ینه ایتدی کل سن باری شونده الایکله طور بن شول دپیه چقوب کورین

1-2 اندن . . . اندن *FVPaMVyMz* : — *A* ‖ 4-5 دیوب . . . ایدب *A* : دیدی *FVPaMVyMz* ‖ 8 هجرتك . . . ایدی *V* : — *FPaMAVyMz* ‖ 9 حکایت *FVPaMVy* : — *AMz* | واقعهٔ خاص مراد *FVPaAVyMz* : — *M* ‖ 10 خونکار *FVPaMAMz* : خاص مراد *Vy* ‖ 17 بن *FVPaVy* : بز *MMz* — *A*

Uzun Hasan Sivas'a gele derlerdi, gelmedi. Andan yürüyüp Karahisar'a çıktılar. Anda dahi gelmedi. Andan Mahmud Paşa eyitti: "Sultanım, bu Karahisarı alalım, andan gidelim. Ümmiddir ki, düşman bunda gele, *haklaşavuz*„ dedi. Padişah eyitti: "Mahmud, ben hisarcık almağa gelmedim. Bana düşmanımı bulu verin„ deyip, Şap madenini alıp, zapt edip, andan hücum edip Erzincan'a çıktılar. Yine düşman belirdi sandı, belirmedi. Amma Hünkârın önünce yürüyen karakolu nagâh bir gün düşmana buluşup, mübalağa cenk olup, âhir-ül emr düşmanı sıyıp kırdılar. Andan Tercan'a vardılar. Anda dahi düşman eseri belirdi. *Ve hüve aʿlem.* Hicretin 877 [1] senesinde idi.

Hikâyet-i Vakıʿa-i Hâs Murad

Rivayettir ki, Hünkâr Rum-ili Beylerbeyisi Hâs Murad'a eyitti: "Murad, yürü var, sen Mahmud'la ileri yürü. Ne-haldir? Gör.„ dedi. Anlar dahi hemen ileri yürüdü. Amma biri birini gözlemediler. Andan Fırat suyunun kenarına geldiler. Mahmud Paşa eyitti: "Murad Bey, gel bu suyu geçmiyelim. Gaafil olup, düşman eline yakamızı vermiyelim„ dedi. Hâs Murad bu sözü *eslemedi.* Mahmud Paşa, yine eyitti: "Murad Bey, muhalefet edecek yer değildir. Sen-dahi bunun-gibi muhatara yerlerde vakiʿ olmamışsın. Kerem eyle, nihayet kabul eyle„ dedi. Hâs Murad eyitti: "Ali Bey-gibi kişi ileri vardı. Ben varıcak ne var?„ deyip, fil-hâl Fırat suyunu öte geçti. Mahmud Paşa dahi na-çâr olup, suyu öte geçip, Hâs Murad'a yine eyitti: "Gel sen bari, şunda alayınla dur. Ben şol tepeye çıkıp göreyim,

[1] M. 8. VI. 1472—28. V. 1463

226 b دشمن وارمی دیدی اندن | خاص مراد الایله انده طورب محمود پاشا
بر قاچ آتلویله ایلرو یوردی ناکاه کوردیکه علی بك تچه کلوب ایتدی
هی پاشا سلطان اوکـکده دشمن وار سن مقابل اولجقلین دکل نره‌یه
کیدرسن دیدی محمود پاشا دخی علی بکك سوزنه التفات اتمیب دپه باشنه
چقدوغی کبی دشمنه بولشوب هماندم دونب قچوب علی بك محمود پاشایی
خلاص اتمك اردنجه اولدی و خاص مرادن هیچ خبرلری اولمدی و دشمن
بونلره یتشوب همان خاص مراده بولشوب ارایه الوب نابدید اتدلر اندن
طورخان بك اوغلی عمر بکی و حاجی بکی و فناری اوغلی احمد چلبیٔ
و نیجه صو باشیلرله طوتب اسیر اتدلر اندن اُزون حسن بو اوج بللوجه
کشیلری الی قویوب یاننده سقلادی قلانن بایبرده کوندردی

حکایت طورخان بك اوغلی

روایتدرکه طورخان اوغلی عمر بك ایدر ازون حسنك کندو چادرنده
مغلول و مقیّد بنده‌له اوتوردم وکندو شراب صحبتنه بنیاد ایدب یاننه
ترکمان بکلری جمع اولدیلر اندن اُزون حسن مست اولورق بکا ایتدی
عمر بك عثمانلونك ایاغن الدم اولامی دیدی زیرا عثمان اوغلی دیدکلری
227 a روم | ایلنلودن عبارتدر دخی نه قلدی دیدی بن ایتدم هی خان ایله دیمه‌کم
کویا دریادن بر قطره صو الدك زیرا بر کشنك بر ایکی قولی کتمکله نولدی
یوز بیك بنم بکی و مراد کبی خونکارك قولی واردر دیدم ایله دیجك
ازون حسن قاقیوب بق بق بو قوادی شول حالده ایکن دخی نلر سویلر

3 سلطان اوکـکده : Vy ایلروده V الیکده Pa ایلیکده Mz ایکیلده F البوکده A ایوکده M || 5 - 6 علی بك . . . اولدی : FVPaVy — MAMz || 7 بونلره . . . همان : VPaVy بونلره یتشمیب
F — MAMz || 7 نابدید اتدلر FVPaVyMz : نابدید ایدوب M شهید اولوب A || 11 حکایت
FVPaVyMz : — MA | طورخان بك اوغلی Mz : — FVPaMAVy

düşman var mı? dedi. Andan Hâs Murad alayıyla anda durup, Mahmud Paşa bir kaç atlıyla ileri yürüdü. Na-gâh gördü-ki, Ali Bey kaça gelip "Hey Paşâ Sultan! Önünde düşman var. Sen mukabil *olacaklayın* değil. Nereye gidersin?„ dedi. Mahmud Paşa dahi Ali Beyin sözüne iltifat etmeyip, tepe başına çıktığı gibi düşmana buluşup, heman-dem dönüp, kaçıp; Ali Bey, Mahmud Paşayı halâs etmek ardınca oldu. Ve Hâs Murad'dan hiç haberleri olmadı. Ve düşman bunlara yetişip, hemen Hâs Murad'a buluşup, araya alıp, nâ-bedîd ettiler. Andan Turhan Bey oğlu Ömer Beyi ve Hacı Beyi ve Fenarî oğlu Ahmed Çelebi'yi ve nice subaşılarla tutup esir ettiler. Andan Uzun Hasan bu üç *bellice* kişileri alıkoyup yanında sakladı. Kalanını Bayburd'a gönderdi.

Hikâyet-i Turhan Beyoğlu

Rivayettir ki, Turhan oğlu Ömer Bey eydür: "Uzun Hasan'ın kendi çadırına *maglûl* ve *mukayyed* bende otururdum. Ve kendi şarap sohbetine *bünyâd* edip, yanına Türkmen Beyleri cem' oldular. Andan Uzun Hasan mest *olurak* bana eyitti: "Ömer Bey, Osmanlının ayağını aldım ola mı?„ dedi. "Zira Osman Oğlu dedikleri Rum-ili'nlüden ibarettir. Dahi ne kaldı?„ dedi. Ben eyittim: "Hey Han, öyle deme kim, gûya deryadan bir katra su aldın. Zira bir kişinin iki kulu gitmekle ne-oldu? Yüz bin benim bigi ve Murad gibi Hünkârın kulu vardır„ dedim. Öyle diyicek Uzun Hasan kakıyıp, "Bak bak bu *kavvadı*, şol halde iken dahi neler söyler?„

دیوب غضبه کلوب بونی الدرملو به دیدی بو قضیهٔ کوریجك بن ایتدم
هیخان بنی تعییب اتمك زیرا عثمان اوغلنك چوق نان (و) نمکن یمش قولیم
شمدی اکا عاصیمی اولاین اولنجیدك تعصبن و نسبتن قومزم اما حقّه
انصاف ایدجك شمدن کرو خونکارك ایشه یرار عسکری قلمدی
اکر ایرته انلر چپ کتمدین بر خیز ایدرسکز فی‌الحال طاغدب مرادکزی
اله کتوررسز دیدم اندن حسن دراز کرم اولوب ایتدی بکلر عمر بك
طوغری سویلر هم مردلکه دخی مناسب بودر نان (و) نمك حقن بلورمش
دیدی ۸۷۸ سنه‌سنده ایدی

حکایت انکسار حسن دراز و انهزامه

روایتدر چونکه خاص مراد واقعه‌سی اولدی اندن صکره خونکار
بایبرده متوجه اولدی التی کوچ دخی کوچب چهارشنبه کونی اوچ
آغزلی دینکله معروف یره یتشوب قونمق تدارکنده ایکن اوتاق بلی
دیدکلری یردن ناکاه دپه باشندن | حسن دراز عسکرندن کافر اسحاق
نام کمسنه اویله وقتنده کوروندی داود پاشایی کامران و اصف‌الزمان اول
وقت اناطولی بکلر بکیسیدی بعض اناطولی عسکریله اکا متبادر اولوب
فی‌الحال انی منزم قلب ایلرو یوریب ازون حسن سکون طورركن اوزرنه
هجوم ایدب حسن دراز قبلندن دخی چرخه‌جی کلوب داود پاشایه حمله
قلوب و اناطولی دلاورلریله داود پاشا دخی دفعاتله چرخه‌جسنی دوندردی
اول حینده سلطان محمد شاهزاده‌لریله دریاینب صوقنشوب طوررلردی

3 ونسبتن Pa : غیرتن F — VMAVyMz ‖ 5-6 فی‌الحال ... اله FVPaMAVy : — Mz ‖ 8 ۸۷۸ ... ایدی V : — FPaMAVyMz ‖ 9 حکایت FVPaVy : — MAMz | انکسار ... و انهزامه Vy انکسار حسن طویل و انهزامه FPaMz اوزون حسنك انکساری وانهزامیدر V — MA ‖ 11 بایبرده ... اولدی Mz : — FVPaMAVyMz ‖ 11-12 اوچ آغزلی FVPaMAVy : اوچ اغزلی Mz=14 کامران ... الزمان MAMz : — FVPaVy ‖ 16 سکون طورركن AMz : سکوده طورركن FVPaVy

deyip, gazebe gelip "Bunu öldürmeli be„ dedi. Bu kaziyyeyi görücek ben eyittim: "Hey Han, beni *ta'yîb* etme. Zira Osman Oğlu'nun çok nân ve nemekin yemiş kuluyum. Şimdi ana âsimi olayım? Ölünceyedek *taassub*un ve *nisbet*in komazım. Amma *hakkuhu* insaf edicek, şimden geri Hünkarın işe yarar askeri halmadı. Eğer *irte* anlar kaçıp, gitmeden bir hız ederseniz. Fil-hâl dağıdıp muradınızı ele getirirsiniz„ dedim. Andan Hasan Dıraz germ olup, eyitti: "Beyler, Ömer Bey doğru söyler. Hem merdliğe dahi münasib budur. Nân ü nemek hakkını bilirmiş„ dedi. 878 senesinde[1] idi.

Hikâyet-i İnkisar-ı Hasan Dıraz ve İnhizamühu

Rivayettir, çünki Hâs Murad vakı'ası oldu. Andan sonra Hünkâr Buyburd'a müteveccih oldu. Altı göç dahi göçüp Çarşamba günü Üç-ağızlı demekle maruf yere yetişip konmak tedarikinde iken Otluk-beli dedikleri yerden na-gâh tepe başından Hasan Dıraz askerinden Kâfir İshak nam kimse öğle vaktinde göründü. Davud Paşa-yı kâmran ve *Âsaf-üz zaman*, ol vakit Anadolu Beylerbeyisiydi. Bazı Anadolu askeriyle ana *mütebadir* olup fil-hal anı münhezim kılıp, ileri yürüyüp, Uzun Hasan sükûn dururken üzerine hücum edip, Hasan Dıraz *kıbel*inden dahi çarhacı gelip, Davud Paşa'ya hamle kılıp ve Anadolu dilâverleriyle Davud Paşa dahi def'atla çarhacısını döndürdü. Ol hînde Sultan Mehmed şehzadeleriyle dereye inip, *sokunuşup* dururlardı.

[1] M. 29. V. 1473—17. V. 1474.

داود پاشا عدو الینده حمزهٔ پهلوان و سام و نریمان و رستم داستان ماندی
جنك ایدردی اکر حقك عنایتیله داود پاشا اوکده اولمسه حسنك عسکری
عثمانلیه دست درازلق اتمك ممکندی اما داود پاشا سد اسکندر کبی طورب
عدویه تمکین ورمزدی و دیرلرکه یکرم بیش کز لشکری اوزون حسنی
داود پاشا کرو تسکردی خونکاره ایتدلر داود قولك بعضی اناطولی
عسکریله دشمنه بولشوب محکم جنك ایده‌یورر دیجك خداوندکار ایتدی
سعی ایدك بز دخی شول دره‌دن چقایدق اولُمی دیب یکیچر وصولقلر ایله
بر دپه ازرنه چقمغه سعی ایدنجه کوردلرکه بر طرفدن سلطان مصطفی
قرمان عسکریله اوزون حسن اوغلی کور زینلك ازرنه هجوم ایدنجه
عزبلر دخی یوریش | (228 a) ایدب فی‌الحال کور زینلك باشنی کسدیلر آنکچون
عجم قاسم ایدر

از بیدق چون زینلی اوزون حسن شاه مات شده
کویند در تبریز ایالفاف دیوث زن جلب

بو طرفدن سلطان بایزید طال بقاه دخی حسن دراز ازرنه هجوم
ایدب داود پاشا صواش اتدوکی یرك الینه واردی اول وقت دستور
الدوران ابراهیم پاشا سلطان بایزیده لالایدی لشکر رومه استمالت ایدب
سلطان بایزید چون سعی جمیل ایدردی و بالجمله سلطان بایزید ازون حسن
ازره روم دلاورلریله هجوم ایدب حسن درازك کوزونه عالمی تنك ایدب
یقین قالمشدیکم اوزون حسنی منهزم قلیدی حتی سنجاقلری حرکته کلوب

1 وسام ... داستان *MAMz* : — *FVPaVy* || 7 و صولقلر ایله *A* : — *FVPaMVyMz* || 9 قرمان ... اوغلی *A* : — *FVPaMVyMz* || 10 - 13 آنکچون ... جلب *Mz* : — *MAVy* *FVPa* || 14 طال بقاه *PaVy* : خلدت سلطنته وابدت دولته *FVM—AMz* || 15-16 دستورالدوران *Mz* : — *FVPaMAVy* || 15 الینه *FPaMVyMz* : اوکنه *A* ایلنه *V*

Davud Paşa *adüv* elinde Hamza-i Pehlivan ve Sâm ü Neriman, Rüstem-i dâsitan manendi ceng ederdi. Eğer hakkın inayetiyle Davud Paşa önde olmasa, Hasan'ın askeri Osmanlı'ya *dest-dırazlık* etmek mümkündü. Amma Davud Paşa *sedd-i İskender* gibi durup, *adûya* temkin vermezdi. Ve derler ki, yirmi beş kez leşker-i Uzun Hasan'ı, Davud Paşa geri *tüskürdü*. Hünkâra eyittiler: "Davud kulun bazı Anadolu askeriyle düşmana buluşup, muhkem ceng ede yürür: diyicek Hüdavendigâr eyitti: "Sây edin. Biz dahi şol dereden çıkaydık; ola mı?„ deyip yeniçeri ve solaklar ile bir tepe üzerine çıkmağa sây edince, gördüler ki, bir taraftan Sultan Mustafa Karaman askeriyle Uzun Hasan oğlu Kör Zeynel'in üzerine hücum edince, azablar dahi yürüyüş edip fil-hâl Kör Zeynel'in başını kestiler. anın-çün Acem Kasım eydür:

Ey Beydakî çün Zeynelî Uzun Hasan şâh mât şüd
Gûyend der Tebrîz eyâ leffâ(?)ı deyyûs zen celeb.

Bu taraftan Sultan Bayezid *tâlle beka-hü* dahi Hasan Dıraz üzerine hücum edip, Davud Paşa savaş ettiği yerin eline vardı. Ol vakit İbhrahim Paşa Sultan Bayezid'e lâlâydı. Leşker-i Rûm'a istimalet edip, Sultan Bayezid çün sây-i cemîl ederdi. Ve bilcümle Sultan Bayezid Uzun Hasan üzerine Rûm dilâverleriyle hücum edip, Hasan Dıraz'ın gözüne âlemi *tenk* edip, yakın kalmışdı-kim Uzun Hasan'ı münhezim kılaydı. Hatta sancakları harekete gelip,

انهزامه میل ایتمشدی اول اثناده کدك احمد کاوب سلطان بایزیده الاینی
اوغرلی محمد ازرنه دوندرب کویاکه حسن درازك انکساری سلطان بایزید
3 آدنه اولا دیو حسد اتدی اندن چونکه سلطان بایزید حسن درازك اوغلی اوغرلی
محمد اوزرنه متوجه اولوب اوغرلی محمد دخی شاهیندن قرغه قچر کبی الاینی
طاغتمیب یوریووردی اندن اوغرلی محمدك طورطوغی یرك التنده محمد باقر دردہ
6 بولنوب سلطان بایزید انی بصوب سنجاغن آلدی آندن• سلطان محمد
یکیچریله بر یکسجك یره چقنجه اوکجه یکیچری غازیلری باشلرینه تللو
یوکلر صوقنوب هر برینك کوزینه رستم داستانی سوری سککجه
9 کورنزدی آلای آلای اولوب پادشاهه جان فدا قلمغچون طُلب طُلب
بولك بولك اوکنده طوردیلر چون سلطان محمد درهدن اوغراش یرینه
چقدی اوزون حسن یکیچری الایلرین سلطان محمد اوکنده کورب
12 سلطان محمد اوکنده طورورلر خونکارك بو سلطنتنه و شوکتنه و صلابتنه
229 a و شجاعتنه طاقت کتورهمیوب هماندم عقلی شاشب همان سویش | تدبیرین
ایدب بوز اتی کتورلك که باش اپراندر دیدی همان بیله دیجك بوز اتی
15 احضار اتدلر سوار اولوب دره دپه کوزتمکه بشلدی پیر احمد اوزون
حسن یاننده ایدی اوّلدن قچمغی اول یك بلوردی حسن دراز راه درازی
النه الوب هوای تبریزی هوس ایدب پیر احمد دخی یاننه دوشب شیر
18 الندن قورتلمش آهو کبی آت یارشدرب بری برین اکچه قچرلردی درهٔ
دپهٔ صچرایب کچرلر قورقولرندن حاشا تمانلرنه صچرلردی اندن یکیچریلر

3 حسن . . . اوغلی A : — FVPaMVyMz ‖ 5 دردہ Mz : — FVPaMAVy ‖
7 یکسجك VPaVy : سکوجك AMz مصطبه M — F ‖ 6 آلدی FVPaVyMz : +

آندن اکی دریا کبی لشکر بربرینه بولشوب طرفیندن جنك حربیلر دوکلوب
یورکین ده اولان مردانهلر میدانه کیروب بربرینه نیزهلر صونشوب باشلر کسوب
کسوب قانلر دوکردی بی صاعقه کردار پرتقیلر رعد آور طوپلر و ضربزانلر آتلوب
اوزون حسن اشکرین صوقق صوقاق ایدوب یوزون یوزون بیکن بیکن برك
خزان کبی یره دوکردی و طرفیندن کوس حربی صورنا و نقاره آوازندن آتلر
کشنمسندن و آدملر کردشندن زهرهلر چاك اولوب نیجهلر جان ویردی . القصه اکی
دریا بربرینه قرشوب قیلجلر برق خاطف و شهاب لامع کبی اولوب سکولردن بیك
اولی اسامندهیی و آت آیاغندن سید اولی کچمزدی و اوق ییرکوکدن طولو کبی
یغاردی فغان و فریاد یردن کوکه دوخان کبی آغاردی . قلیج قیلجه و سکو سکویه
و کورز کورزه و جماق جماقه ایرشوب جاق جوق و چاته جوت و های هوی
نغیرندن طاغدهکی جانهوارلر جان ویروب و فلکلرده ملکلر تسبحلرین فراموش ایتدیلر
و جانبدن سلطان مصطفى دخی قلیج یالك ایدوب قوللرن صغنوب آندن سلطان

inhizama meyl etmişti. Ol esnada G e d i k A h m e d gelip, Sultan B â y e z i d'e alayını U ğ u r l u M e h m e d üzerine döndürüp, gûya ki H a s a n D ı r a z'ın inkisarı Sultan B a y e z i d adına ola diye hased etti. Andan çünki Sultan B a y e z i d, U ğ u r l u M e h m e d üzerine müteveccih olup, Uğurlu M e h m e d dahi şahinden karga kaçar gibi alayını dağıtmayıp, yürüyü verdi. Andan U ğ u r l u M e h m e d'in durduğu yerin altında M e h m e d B a k ı r derede bulunup, Sultan B a y e z i d anı basıp, sancağını aldı. Andan Sultan M e h m e d yeniçeriyle bir yüksecik yere çıkınca, önce yeniçeri gazileri başlarına telli *yüñ*ler sokunup, her birinin gözüne Rüstem-i dâsitanî sivri sinekçe görünmezdi. Alay alay olup padişaha can feda kılmağ-içün *tulb* tulb, bölük bölük önünde durdular. Çün Sultan M e h m e d dereden uğraş yerine çıktı. U z u n H a s a n yeniçeri alaylarını Sultan M e h m e d önünde görüp, S u l t a n Mehmed önünde dururlar. Hünkârın bu saltanatına ve şevketine ve salâbetine ve şecaatine takat getiremeyip, heman-dem aklı şaşıp, hemen siviş tedbirini edip, "Boz atı getirin ki, baş *aparan*dır„ dedi. Hemen böyle diyicek, boz atı ihzar ettiler. Süvar olup, dere tepe gözetmeğe başladı. P î r A h m e d, U z u n H a s a n yanında idi. Evvelden kaçmağı yeğ bilirdi. H a s a n D ı r a z, *rah-ı dırazı* eline alıp, hava-yı Tebriz'i heves edip, P î r A h m e d dahi yanına düşüp, şîr elinden kurtulmuş ahû gibi, at yarıştırıp. biri birini geçe(rek) kaçarlardı. Dereyi tepeyi sıçrayıp geçerler, korkularından, hâşâ, *tuman*larına sıçarlardı. Andan yeniçeriler

---

مصطفی قرمان لشکریله یوریوب صافلر یاروب آلایلر بوزوب تاتار لشکرینه قیلیج
قیوب تاتاری صیوب طاغدوب اون اوچ سنجاغیله بنام بکارین طوتوب اسیر ایدوب
آندن تورکمان لشکرینه آت دپوب سلطان مصطفی شوکتله تورکمان لشکرینه یتشوب
قورد قوینه شاهین قرغیه کرور کبی تکبیر کتورب یاالله دیوب علی واو نعره اوروب
طوقندی فی الحال تورکمان لشکرین بولك بولك ایدب طاغلمنه بشلدیلر اوزون حسن
شکرین اله آلوب بروجهله قیردیلر کیم دنیایه بنیاد اوروللی بو وجهله جنك اولوب
قرغون اولمامشدی و شول قدر قان اقدی کیم کوده‌یی قان کتوروب جنلیوب نیل
جیحونه و فراته غلبه ایدوب یقین قلمشدی قاندن طوفان اولوب عالم قانه غرق اولا
کوشته‌لر یغون یغون اولوب باشلر چاقیل طاشلری کبی یغلدی A : | کناره‌ده + نظم :

چکوب چاك اتدی شوقنده کریه زریکین چون اول امردی حمایت
چقردی قوللرین شمشیر صونه قرالی شکاری شکاره نیجه‌سین شاه

A : FVPaMVyMz — | 7 - 11 او کجه . . . چقدی A : — FVPaMVyMz || 12 - 13
سلطان محمد . . . هماندم A :— FVPaMVyMz || 14 ایراندر Vy : قورتراندر Mz قورتاراندر FA
یورتروندر M قورترن VPa || 17-18 شیر . . . کبی A : — FVPaMVyMz || 19 قورقولرندن . . .
صیچرلردی MAMz : — FVPaVy

ترکمنك بو حالن کورب هی اورب بره هاین ترکمنلر قلج چقوب چنك
اولمدین بو مخنثلق ندر بویله قچرسز دیو چغرشدیلر اوزون حسن همان
باش قورترمغه راضی اولوب یلدی چونکه عثمانلودن بو حالی کوردی همان
عثمانلودن بیزار اولدی زیرا طوب توفنك جنکین کورممشدی حتی الدوکی
وقت وصیت اتدکم کندودن صکره نسلندن پادشاه اولنلر هیچ آل عثمان
ایله محاربه اتمیلر و هم اوغلانلری دخی اتالری وصیتن قبول ایدب صدق
الامیر بو نصیحتی قولقلرنه کوشوار قلدلر ٨٧٨ سنه‌سنده واقع اولدی
اندن عمر بك و احمد پاشایی نیچه بکلر ایله اوزون حسن طوتوب حبس
اتمشدی حق تعالی راست کتورب حبسدن قورتیلوب قچوب سلطان
محمده کلدیلر

حکایت

روایت اولنورکه چونکه اوزون حسن صندی نچه بکلرن طوتدلر
بری عمر بکدیکم چکرلی طایفه سنك اولوسیدی و ایکی قرنداشلر دخی
کم میرتمور نسلندن ایدی و هم قره یولك قزی اوغلنلرندن و رومدن
عجمه شغله کیدن | درِیك سنان اوغلیدی‌که اُزون حسن یاننده مقرب
اولمشدی بلکه خونکاره انتقام فکر ایدب ازون حسنی رومه اکثر تحریك
ایدن اول ایدی بونلردن غیری اوچ بیك مقداری طوتساق کتردلر قرلن
طوتساقلرك حسابنی الله دن غیری کمسه بلمز

لطیفه اتفاق اول اثناده خونکار بر عزبی کوردکم بر بچاق الندە

4 زیرا کورممشدی A: — FVPaMVyMz || 6 - 7 صدق الامیر FVPaMMz: — AVy || 7 ٨٧٨ ... اولدی V: — FPaMAVyMz || 8 - 10 اندن ... کلدیلر A: — FVPaMVyMz || 14 میر تمور FVPaMVyMz: تیمورلنك A || 19 لطیفه FVPa VyMz: — MA

Türkmen'in bu halini görüp, hey urup "Bre hâyin Türkmenler! Kılıç çıkıp, ceng olmadın, bu *muhanneslik* nedir, böyle kaçarsız?" diye çığrıştılar. Uzun Hasan hemen baş kurtarmağa razı olup, yıldı. Çünki Osmanlıdan bu hali gördü, hemen Osmanlı'dan bî-zâr oldu. Zira top tüfek cengini görmemişti. Hatta öldüğü vakit, vasiyyet etti-kim, kendisinden sonra neslinden padişah olanlar hiç âl-i Osman ile muharebe etmiyeler. Ve hem oğlanları dahi ataları vasiyyetini kabul edip, "*Saddaka-l Emîr*" bu nasihati kulaklarına *gûşvar* kıldılar. 878 senesinde[1] vaki' oldu. Andan Ömer Bey ve Ahmed Paşa'yı nice beyler ile Uzun Hasan tutup, haps etmişti. Hak Teâlâ rast getirip, hapisten kurtulup, kaçıp sultan Mehmed'e geldiler.

Hikâyet

Rivayet olunur ki, çünki Uzun Hasan sındı, nice beylerini tuttular. Biri Ömer Bey-di-kim, Çekerli tayfasının ulusu-ydu. Ve iki kardeşler dahi kim, Mîr Timur neslinden idi. Ve hem Kara Yülük kızı oğlanlarından ve Rûm'dan Acem'e *şuğla* giden Titrek Sinan oğlu-ydu ki, Uzun Hasan yanında *mukarreb* olmuştu. Belki Hünkâra intikam fikr edip, Uzun Hasan'ı Rûm'a ekser tahrik eden ol idi. Bunlardan gayri üç bin mikdarı tutsak getirdiler. Kırılan tutsakların hesabını Allahtan gayri kimse bilmez.

Lâtife:

İttifak ol esnada Hünkâr bir Azabı gördü-kim, bir bıçak elinde

---

[1] M. 29. V. 1473— 17. V. 1474

میتلرك اراسنده طورر خونكار ایتدی بره بونده بچاق الكده نیلرسین
دیدی عزب ایتدی دولتلو سلطانم تركمانلرك قولقلرنده منكوشلری وار
3 انلری دوشرورین دیدی خونكار كولب ایتدی دركار باش اندن اول
طوتساقلری استانبوله كوندردلر اما دتریك سنان بك اوغلنك خونكار
بوینن اوردی

6 القصه چون جنكدن فارغ اولدلر اندنصكره خونكار ایرق براحده
تعدی اتمدی اولدمده خونكار النده ایدی اكریورسه تمامت عجم ولایتنی
فتح ایدب اوزون حسنی قصلدردی اما عادتی قدیم كوزلیب اتمدیلر اندن
9 چونكه خونكار دولتله ینه رومه توجه اتدی یولی ازرنده كماخك قره
حصاره اوغرادی ازرنه واردی خونكارك بر نظر هیبتیله فتح اولندی
اندن خونكار دولتله ینه استانبوله كلدی شهره كیردی همان محمود پاشایی
229 b 12 عزل ایلدی فی تاریخ المزبور ۸۷۸ محمود پاشا دخی ادرنه قربنده | خاص كویه
وارب اوتوركن ناكاه سلطان مصطفانك اولوسی خبری كلدی فی تاریخ المزبور
اندن محمود پاشا سلطان محمده ینه عزایه استانبوله كلدی هماندم سلطان
15 محمد انجنب طوتب حبس ایدب محمود پاشایی آخرته كوندردی

حكایت

بو اول اوزون حسندركه بایندر خان نسلندن ترخان بك اوغلی
18 صدی و باراناودن امرزهٔ جهان شاهی بصب باشین كسدی دخی چغاتایدن
ابو سعیدی بصوب هلاك اتدی اما سلطان محمد غازینك نظر هیبتنه طاقت

8 اما ... اندن FVPaVy: — MAMz || 12 فی ... ۸۷۸ V : — FPaMAVyMz
12 ادرنه قوریده A : FVPaMVyMz || 26 حكایت PaVyMz : — MA || 18 صدی MAMz
Pa : FVVy | بارانلودن Vy : بارتلودن FVPaMz قره قیونلودن A ق قوینلودن M

meyyitlerin arasında durur. Hünkâr eyitti: "Bre bunda bıçak elinde neylersin?„ dedi. Azab eyitti: "Devletlû Sultanım, Türkmenlerin kulaklarında *mengüş*leri var. Anları devşirürüm„ dedi. Hünkâr gülüp eyitti: "Der-kâr baş„. Andan ol tutsakları İstanbul'a gönderdiler. Amma Titrek Sinan Bey oğlu'nun Hünkâr boynunu vurdu.

El-kıssa: Çün cengden fariğ oldular, andan sonra Hünkâr, ayrık bir *ahade te'addî* etmedi. Ol-demde Hünkâr elinde idi; eğer yürüse, temamet-i Acem vilâyetini feth edip, Uzun Hasan'ı kısaldırdı. Amma âdet-i kadîm gözleyip, etmediler. Andan çünki Hünkâr devletle yine Rûm'a teveccüh etti, yolu üzerinde Kemah'ın Kara-hisar'a uğradı, üzerine vardı. Hünkâr'ın bir nazar-ı heybetiyle feth olundu. Andan Hünkâr devletle yine İstanbul'a geldi, şehre girdi. Hemen Mahmud Paşa'yı 'azl eyledi. Fî tarih-il mezbur 878[1]. Mahmud Paşa dahı Edirne kurbunda Hâs-köy'e varıp otururken, nâ-gâh Sultan Mustafa'nın ölüsü haberi geldi. Fî tarih-il mezbur. Andan Mahmud Paşa, Sultan Mehmed'e *izâ*ya İstanbul'a geldi. Heman-dem Sultan Mehmed incinip, tutup, haps edip, Mahmud Paşayı âhirete gönderdi.

Hikâyet

Bu ol Uzun Hasan'dır ki, Bayındır Han neslinden Turhan Bey oğlunu sıdı. Ve Baranlu'dan Emîrze Cihan-şah'ı basıp, başını kesti. Dahi Çağatay'dan Ebû-Said'i basıp, helâk etti. Amma Sultan Mehmed Gazi'nin nazar-ı heybetine tâkat

---

[1] M. 29. V. 1473 — 17. V. 1474

کتورەمدی و هم آخر بوغصدن یورك اغرسنه اوغرایب غیرتدن هلاك
اولدی بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز یتمش سکزنده ربیع الاولك
اون یدنجی کوننده واقع اولدی و قاسم پاشـا بو فتحه احسن تاریخ
و ینصرك الله نصراً عزیزاً دیمشدر

حکایت فتح کفه

شیله روایت ایدرلرکه چونکه سلطان محمد اطراف ممالکه مالك اولا
باشلیوب هر ولایتك پادشـاهنه غلبه کوستروب شرق غربه قلچ اوروب
هر یرده عدوسنه غالب اولدی و دلدیکم قره دکز کنارنده اولن حصارلری
بر بر فتح ایلیه پس سلطان محمد قولی کدك احمده بیوردیکم تیز ایو کمی
یراغین کورکه سنی غزایه کوندەرورم دیدی اندن احمد پاشا (230 a) دخی واروب
اوچ یوز پاره کمی طونادوب یکیچریدن و عزابلردن یرار یولداشلر کزیده
قلوب و جمیع اسبابنی تهیه ایدب کلب سلطانم بنی نریه کوندەررسن دیوب
ال بغلیب خونکارك قرشـوسنه طوردی اندن خونکار ایتدی احمد
یراغك تمام اولدیمی کدك احمد ایتدی بنم یراغم همان سـلطانك عالی
اشـارتیدر دیدی خونکار احمد وارب اللهك عونیله کفهٔ فتح اتمك
کرکسین دیدی کدك احمد همان ال اوپب امر اتدی علی الصباح کمیلرك
یلمارین قالدیرب لنکرلرین ایچرو آلدیلر سنجاقلری چوزب طوبلر اتلوب
جنك حربی نقارەلری چالنب تکبیر کتورب نیت غزا دیب احمد پاشا عزم
کفه قلدی اندن قره دکز یوزی سفینهٔ عسکر اسلامله فلك المشحون اولب

3 و قاسم ... دیمشدر *FVPaVy* : — *MA Mz* || 12 کلب ... دیوب *FPaMFVyMz* : — *V* || 12 دیوب *PaMAVy* : دمیب *Mz* || 16 دیدی ... اتدی *Vy* : — *FVMAMz* || 18 نقارەلری *VAMz* : — *FPaVy* | تکبیر کتورب *A* : — *FVPaMVyMz* || 17-18 طوپلر ... چالنب *FVPaAVyMz* : — *M* || 19 فلك ... اولوب *FVPaMz* : زین اولوب *MA* — *Vy*

getiremedi ve hem âhir bu gussadan yürek ağrısına uğrayıp, gayretten helâk oldu. Bu maceranın tarihi hicretin sekiz yüz yetmiş sekizinde Rebi-ül evvelin on yedinci gününde [1] vakı' oldu. Ve Kasım Paşa bu fethe *ahsen-i tarih, Ve Yansuru-k'Âllahü nasren azizâ* demiştir.

Hikâyet-i Feth-i Kefe

Şöyle rivayet ederler ki, çünki Sultan Mehmed etrâf-ı memâlike malik ola başlayıp, her vilâyetin padişahına galebe gösterip, şark (u) garba kılıç urup, her yerde ʿadûsuna galib oldu ve diledi-kim Karadeniz kenarında olan hisarları bir bir feth eyliye. Pes Sultan Mehmed, kulu Gedik Ahmed'e buyurdu-kim "Tez eyi gemi yarağın gör ki, seni gazaya gönderürüm„ dedi. Andan Ahmed Paşa dahi varıp, üç yüz pare gemi donadıp, yeniçeriden ve azablardan yarar yoldaşlar güzide kılıp ve cemîʿ esbabını tehiyye edip, gelip: "Sultanım, beni nereye gönderirsin?„ deyip, el bağlayıp, Hünkârın karşısına durdu. Andan Hünkâr eyitti: "Ahmed, yarağın tamam oldu mu?„. Gedik Ahmed eyitti: "Benim yarağım hemen sultanımın âlî işaretidir„ dedi. Hünkâr, "Ahmed, varıp, Allahın ʿ*avn*iyle Kefe'yi feth etmek gereksin„ dedi. Gedik Ahmed, hemen el öpüp, emr etti. ʿ*Ale's-sabah* gemilerin palamarını kaldırıp, lengerlerini içeri aldılar. Sancakları çözüp, topları atılıp, ceng-i harbî nakkareleri çalınıp, tekbîr getirip, "niyyet-i gaza" deyip, Ahmed Paşa azm-i Kefe kıldı. Andan Karadeniz yüzü, sefînė-i asker-i İslâmla *fülk-ül meşhûn* olup'

[1] 12 Ağustos 1473.

لیل و نهار دکز ایچنده یوریب روزکار لطیفله کفه‌نك لیمونته یتشدلر اندن
کدك احمد کمر غیرتله میان بسته اولب اهتمام تامله ایتدی هی غازیلر غیرت
3 دمیدر همت ایدککه کفهٔ الوب دارالاسلام ایده‌وز بس انواع ترغیباتله
یکدی و یکلی تحریض ایدب یتمش بیك مقداری غازیلر قلعیه هجوم ایدب
جنك سلطانی اتدلر محصّل کلام اوچکون اوچکیجه مفصل جنك اتدلر
6 اخر شهرك اعیان کافرلری کفه تکورنك یاننه جمع اولوب ایتدلر بو ترکلری
نیجه ایدرسن تکور متحیر اولب ایتدی سز نه درسز بونلر ایتدلر بو ترکلرك
230 b همتی شیلدرکم قلعهٔ الالر هم المغه|دخی قدرتلری واردر امدی ضرب دستله
9 الوب عورتمز اوغلانمز اسیر ایدب بزی قیرنجه بویك دکلیکم شمدیدن
ویرب خوش کشی دوشوز هم بو ترکلر نرهٔ الورلرسه عمارت ایدرلر
رضایله ویریجك هیچ زیانلری یوقدر دیدیلر تکوّر ایتدی سیز بلرسز بن
12 سیزه مخالفت اتمزم دیدی اندن کدك احمددن امان دلیوب کدك احمد پاشا
دخی امان ویرب بشنجی کون حصارك قپوسین اچوب وردلر حصار فتح
اولندی اندن سنجاغ اسلام عثمانیٔ کفه‌نك برجنده دکب بدنلرده نوبتلر
15 چالنوب بوتلری بوزب کلیسالری مسجدلر اتدلر مؤذنلر هر طرفده اذان
اوقیوب نماز قلدلر شهر اورتاسنده بر عالی کلیسایی جامع ایدب جمعه کون
جمعه نمازی قلنب سلطان محمد ادنه خطبهٔ محمّدی اوقندی و نمازدن
18 صکره احمد پاشا غازیلره خلعت کیوردی تکوّر دخی احمد پاشانك یاننه
کلشدی خزینه‌سین ضبط ایدب خزینهٔ سلطان محمده تسلیم ایلدی

2 میان . . . تامله *FVPaMAMz* : — *Vy* || 3 - 4 بس . . . ایدب *FVPaMAMz* : دیدی
Vy || 6 - 7 بو . . . ایتدلر *FVPaMAMz* : — *Vy* || 10 خوش *F* : — *VPaMAVyMz*
|| 16 نماز قلدلر *FVPaVy* : — *MAMz* || 17 - 18 نمازدن صکره *FVPaVy* : — *MAMz*

leyl ü nehar deniz içinde yürüyüp, ruzgâr-ı lâtifle Kefe'nin limanına yetiştiler. Andan Gedik Ahmed kemer-i gayretle *meyan-beste* olup, ihtimam-ı tamla eyitti: "Hey gaziler! gayret demidir Himmet edin-ki, Kefe'yi alıp, dâr-ül islâm edevüz„. Pes envaʿ-ı tergibatla yiğidi ve *yeñili* tahrîz edip, yetmiş bin mikdarı gaziler kaleye hücum edip, ceng-i sultanî ettiler. Muhassal-ı kelâm üç-gün üç-gece mufassal ceng ettiler, âhir şehrin a'yanı kâfirleri Kefe tekûrunun yanına cemʿ olup eyittiler: "Bu Türkleri nice edersin?„. Tekûr mütehayyir olup, eyitti: "Siz ne dersiz?„. Bunlar eyittiler: "Bu Türklerin himmeti şöyledir kim, kaleyi alalar. Hem almağa dahi kudretleri vardır İmdi zarb-ı destle alıp, avretimizi, oğlanımızı esir edip, bizi kırınca, bu yeñ değil-mikim şimdiden verip, hoş kişi dâşevüz. Hem bu Türkler nereyi alırlarsa imaret ederler Rıza-yla vericek, hiç ziyanları yoktur„ dediler. Tekûr eyitti "Siz bilirsiz, ben size muhalefet etmezem„ dedi. Andan Gedik Ahmed'den âmân dileyip, Gedik Ahmed Paşa dahi âmân verip, beşinci gün hisarın kapısını açıp, verdiler. Hisar feth olundu. Andan sancağ-ı islâm-ı Osmanî'yi Kefe'nin burcunda dikip, bedenlerde nöbetler çalınıp, putları bozup, kiliseleri mescidler ettiler. Müezzinler her tarafta ezan okuyup, namazlar kıldılar. Şehir ortasında bir âlî kiliseyi camiʿ edip, cuma günü cuma namazı kılınıp, Sultan Mehmed adına hutbe-i Muhammedî okundu. Ve namazdan sonra Ahmed Paşa gazilere hil'at geydirdi. Tekûr dahi Ahmed Paşa'nın yanına gelmişti. Hazinesini zapt edip, hazîne-i Sultan Mehmed'e teslim eyledi.

ودخی بو شهرك خلقنی و شهرلوسین اغنیاسن و فقیرین وعورتن و اوغلانن محصل
هر کمسنهٔ مجموع اسبابیله و تعلقاتیله دفتر ایدب پادشاهه لایق اولان نسنلری
3 الوب قویاجغین قیوب الحاصل کما هو حقه حصاره متعلق اولن مصالحی
231 b تمام کورب | و اطرافنه کمیلر کوندەرب ازاغی و یابو کرمنی اول کنارلرده
اولان حصارلری تا چرکسه وارنجه فتح اولدی تاریخش سنه ۸۸۰

6 حکایت فتح منکوب

روایتدرکه اندن احمد پاشـا سرب منکوبك ازرنه کلوب طوپلر
قوردلر تکوری کوردیکم کفهٔ الانلر کندونك دخی ازرنه کلدی تکور
9 قلعهٔ ورملك استدی تکوّرك قلعه ایچنده بر خصمی واریدی اول راضی
اولمیب قلعهٔ خلقی اول خصمه تابع اولوب تکورك سوزنی اشدب اشتمزه
اوردیلر حصارك قپوسن یاپوب خیلی زمان جنك اتدلر کدك احمد کوردیکم
12 بو حصاری جنك اتمکله کمسه المز ازرنده برز عسکر قیوب کندو آستان
دولته متوجه اولدی بر قاچ کوندن صکره بو عسکر دخی حیله ایدب
قویب کیدر کبی اولوب پوسویه کیردلر منکوبك ایچنده ادم چوغدی
15 لشکر ازرلرندن کیدیجك هر بری حصاردن چقمغه باشلدی اندن پوسوده
اولن غازیلر قلعدن یانن الوب منکوبی بروجهله فتح اتدلر اندن منکوبی
دخی یازب دفتر ایدب کفیه اتدکلری کبی اکا دخی اتدلر زیرا هر قلعهٔ
18 فتح اتسلر تکورنی استانبوله کتوررلردی بو قلعەلره ایله ایدب و هم بونلردن
استانبوله خیلی اولر سردیلر وتکوّرلرینك خزینەسنی خزینهٔ سلطانه طپشردیلر

1 خلقنی $FVPaVy$: + سپاهی‌سن $MAMz$ ‖ 1-2 شهرلوسین... کمسنهٔ $FVPaMVy$: سپاهیسنی A
4 ازاغی . . . یا بو کرمنی $PaAVyMz$: — FV | یا بو کرمنی $PaAVyMz$: اق کرمنی M ‖ 5
تاریخش . . . ۸۸۰ V : — $PaMAVyMz$

Ve dahi bu şehrin halkını ve şehirlisini, ağniyâsını ve fakîrini ve avretini ve oğlanını, muhassal her kimseyi mecmu' esbabiyle ve taallukatiyle defter edip, Padişaha lâyık olan nesneleri alıp, koyacağını koyup, el-hasıl kemâ hüve hakkuhu hisara müteallik olan mesalihi tamam görüp ve etrafına gemiler gönderip, Azak'ı ve Yapu-kirman'ı, ol kenarlarda olan hisarları tâ Çerkes'e varınca (ya kadar) feth oldu. *Tariheş* sene 880[1].

Hikâyet-i Feth-i Menküb

Rivayettir ki, andan Ahmed Paşa sürüp, Menküb'ün üzerine gelip, toplar kurdular. Tekûru gördü-kim. Kefe'yi alanlar kendisinin dahi üzerine geldi. Tekûr kaleyi vermek istedi. Tekûrun kale içinde bir hasmı var-idi. Ol razı olmayıp, kale halkı ol hasma tâbi olup, Tekûrun sözünü işidip, işitmeze vurdular. Hisarın kapısını yapıp, haylı zaman ceng ettiler. Gedik Ahmed gördü-kim, bu hisarı ceng etmekle kimse alamaz, üzerinde biraz asker koyup, kendi *âsitân*-ı devlete müteveccih oldu. Bir kaç günden sonra bu asker dahi hîle edip, koyup gider gibi olup, pusuya girdiler. Menküb'ün içinde adam çoktu. Leşker üzerlerinden gidicek, her biri hisardan çıkmağa başladı. Andan pusuda olan gaziler kaleden yanını alıp, Menküb'ü bir veçhile feth ettiler. Andan Menküb'ü dahi yazıp, defter edip, Kefe'ye ettikleri gibi ana dahi ettiler. Zira her kaleyi feth etseler, Tekûrunu İstanbul'a götürürlerdi. Bu kalelere öyle edip ve hem bunlardan İstanbul'a hayli evler sürdüler ve Tekûrlarının hazînesini hazîne-i sultana *tapşırdılar*.

[1] M. 7. V. 3475 — 25. IV. 1476

231 b قزلرین | وخاتونلرین قوللرنه ویرب اول کفارك اشین تمام اتدلر اندن منکوبده
دخی خطبهٔ اســلام اوقنوب کلیسالری مســاجد ایدب قاضی نصب اتدلر
3 دارالکفرکن دارالاسلام اولدی بو فتحك تاریخی هجرتك سکز یوز سکننده
واقع اولدی کذلك احمد پاشا الندە تاریخ فتح کفه نظم :

کفه خلقنه حقدن اردی دولت — که اولدی فتحك تاریخی شفقت

6 ## حکایت انهزام سلیمان بك در غزای قره بغدان

روایتدرکه پادشــاه اطرافك ملکلرنی زبون اتدی اندن قره بغدان
تکورنه دخی آدم کوندەرب ایتدی بو ییل خراجنی قیومه سن کندك کتور
9 نته‌کم افلاق اوغلی کندوسی کتورر تاکم بز دخی سنك دوســتلغکه اعتماد
ایده‌وز دیدی قره بغدان تکوری خونکارك بو امرن قبول اتمدی خونکار
دخی بر قولنه امر ایدب ایتدی وار سن قره بغدانك ولایتنه کر کورەلم
12 ســنکله معامله‌سی نیجه اولور بز دخی اکا کوره معامله ایده‌لم پس خادم
سلیمان بك (که) روم ایلی بکلربکیسیدی روم ایلی لشکرن الوب بغدانه کچوب
اول ملعون اسلام عسکرین غافل اولیب انلر غریب وکوزلری بغلویکن
15 بونلری بصب اهل اسلامدن چوق کشی شهید اتدلر بر نچه‌سین طوتدیلر
232 a ۸۸۱ سنه‌سنده ایدی |

حکایت غزای قره بغدان ثانیاً

18 شیله روایت ایدرلرکه خادم پاشا اول کافرك حیله ایله اتدوکی اشلری
خونکاره خبر ویریجك غیرت اسلام محمد خانه غالب اولوب محکم غزا یراغن

1 قیزلرین . . . اتدلر *PaMVyMz* : — *FV* + بو ذکر اولان قلعه‌لروك خلق پیر عقل پیشوا اتدیلر
انلك ارشادیله تسلیم مفاتیح ایله دیکر روی املرندن نقاب حجاب مرتفع اولدی اتکاه دولت پناه پادشاه
کردون بارکاه ایله سعادته ایردیلر کیمی اغوای شیاطینله عناد و تمرد طریقنه سالك اولوب زجرو قهرله
حصارلری خراب کندولر طعمهٔ شمشیر ایدلدیلر *A* ‖ 4 تاریخ . . . کفه *FPaAVy* : — *MMz* | کفه
FVPaAVy : + و منکوب ‖ 6 حکایت . . . بغدان *Vy* : غزای قره بوغدان و انهزام سلیمان بك
خادم *Mz* حکایت انهزام خادم سلیمان پاشا و رفتن محمد خان به قره بوغدان *A* حکایت انهزام سلیمان بك

Kızlarını ve hatunlarını kullarına verip, ol küffarın işini tamam ettiler. Andan Menküb'de dahi hutbe-i islâm okunup, kiliseleri mesacit edip, kadı nasb ettiler. Dâr-ül küfr-ken dâr-ül islâm oldu. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz sekseninde[1] vakı' oldu. Gedik Ahmed Paşa elinde.

Tarih-i feth-i Kefe,

Nazm :

Kefe halkıne haktan erdi devlet,
Ki oldu fethinin tarihi şefkat (880).

Hikâyet-i İnhizam-ı Süleyman Bey der Gaza-yı Kara Boğdan

Rivayettir ki, padişah etrafın meliklerini zebun etti. Andan Kara Boğdan Tekûruna dahi adam gönderip, eyitti: "Bu yıl haracını kapuma sen kendin getir. Nite-kim Eflak oğlu kendisi getirir. Tâ kim biz dahi senin dostluğuna itimad edevüz„ dedi. Kara Boğdan Tekûru Hünkârın bu emrini kabul etmedi. Hünkâr dahi bir kuluna emr edib, eyitti: "Var, sen Kara Boğdan'ın vilâyetine gir. Görelim, seninle muamelesi nice olur? Biz dahi ana göre amel edelim„. Pes Hadım Süleyman Bey (ki) Rumeli Beylerbeyisiydi, Rumeli leşkerini alıp, Boğdan'a geçip, ol mel'un islâm askerini gaafil avlayıp, anlar garîb ve gözleri bağlı-yken bunları basıp, ehl-i islâmdan çok kişi şehit ettiler. Bir nicesini tuttular. 881 senesinde[2] idi.

Hikâyet-i Gaza-yı Kara Boğdan saniyen

Şöyle rivayet ederler ki, Hadım Paşa ol kâfirin bile ile ettiği işleri Hünkâra haber vericek, gayret-i islâm Mehmed Han'a gaalib olup, muhkem gaza yarağını

[1]. M. 7. V. 1475 — 25. IV. 1476.
[2] M. 26. IV. 1476 — 14. IV. 1477

غزای قره بغدان *Pa* حکایت غزای قره بغدان ارسال خادم سلیمان بك و انهزامه *FV* حکایت
آدم *FVPaMVyMz* : ایلچی *A* | قپومه *VFMAVyMz Pa* || 10 تکوری . . .
افندی *FVPaMI* : دین عاصی و داعی وخودبین صاحب قرانم دیو لاف وکذاف ایدوب خونکارك امرینه
امتثال افندی *A* || 13 روم ایلی بکار بکیسیدی *FVPaVy* : — *MAMz* || 16 ۸۸۱ . . . ایدی
FPaMAVyMz || 17 حکایت *FVPaVy* : — *MAMz* | غزای قره بغدان *FVVyMz* :
PaMI | ثانیا *Mz* دیکر *FV* — *PaMAVy* || 19 غالب اولوب *FVPaMVyMz* : +
قره بغدان قرالنوك شابقه‌سن اولدرمق نیتیله عنان عزیمتی آنك اوزرینه مقرر ایلیوب *A*

قلوب عساکر اسلامی تمام جمع ایدب یوردی استانبولده کمیلر طونانب
کتمشدی تاکه خونکار طونه کنارنه واریجق کمیلر انده حاضر اولا
3 اندن خونکار وارب اول کمیلری تونه کنارنده حاضر بولوب اول کمیلرله
تونهٔ اوته کچوب نیت غزا دیب بغدانك اوزرنه یوردیلر بر نیچه کون ولایتنده
کزب عاصیٔ مذکورك ضبطنده اولان بنام معین مشهور قلعه‌لرندن برنیچه
6 عدد قلاعِ کمی استیمانلی و کمی قوة قاهرهٔ پادشاهانه ایله فتح اولوب مال
و منااللری یغما ایدب کلیا معموره مملکتنی یقوب کلیسالرین یقوب و طاغی
خوریادلرینی قلجدن کچورب واولاد و عیاللارینی اسیر ومحبوس قلوب دشمنه
9 بولشمدیلر لعین مزبوری طلب ایدوب آخر برکون برکون بر یره کلدلر
دربند اغزی ایدی کوردیلرکیم بغدان لشکرنی دربند ایچنه قویوب
و اتلولرنی دخی یياق ایدب وکندولرنی جنکه احضار اتمشلر اندن سلطان
12 محمد بو ملعونك بو وجهله جنکه اهتمامن کوریجك ایتدی هی غازیلر غیرت
اسلام دمیدر دیو استمالت ایدب صافلر دوزب الایلر بغلیوب کفارك ازرنه
هجوم اتدلر کافرلر دخی پرانغی طوپلر اتمغه باشلدلر وغازیلر دخی غیرت
15 اسلام محکم ایدب قوی القلب اولوب یورکانب کافرك طوبنه توفکنه بقمیوب
232 b کافرلره غلو ایدب کوز اچدرمیب جنك اتدلر وکفار طرفنده عربه‌لر
واردیکم انلردن دخی طوپلر اترلردی کافرلر بو عربه‌لردن اتدقلری طوپلردن
18 عسکر اسلامی خیلی شهید اتدلر اندن غازیلر دخی همان عربه‌لرك ازرنه
یوریب عربه‌لری بوزدیلر کافرله بولشدقلری قوشاق وقتیدی تا بین الصلاتیندك

2 خونکار *FVPaMVyMz* : + اعزالله انصاره حصرتلری یمن اقبالله جهاد فی سبیل‌الله ایچین غزایه عزم ایلیوب *A* ‖ 8 - 5 عاصی . . . قلوب *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 9 لعین . . . ایدوب *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 10 دربند . . . ایدی *A* : — *FVPaMVyMz* ‖ 19 بوزدیلر *PaMVyMz* *FV* : + اکی طرفدن اکی لشکر بربرینه زخملر اوردیلر شویلکه چالشمقدن سکولر ریزه ریزه و رخنه رخنه اولدی و سپرلر پاره پاره اولوب آدملر خزان یاپره‌غی کبی ییره دوکلدی غازیلر کافر قرمقدن بقدی طارلدی و جان الیجی جان المقدن یورلدی طوپ توفنك کرکره‌سندن فغان فریاد نفیرندن آتلر کشنمیسی ارنلر نعره‌سندن نیجه‌لروك زهره‌سی چاك اولدی و نیجه اولدی بر عظیم نبرد اولدی‌کی زمین زمان و چرخ آسمان وجوده کلالی آنجلین نبرد اولمامشدر شیله‌که قهرمانلر کورسه قان شانوردی و نریمانلر کورسه نرم اولوردی *A*

kılıp asâkir-i islâmı temam cem' edip, yürüdü. İstanbul'da ge-miler donanıp, gitmişti. Tâ-ki Hünkâr Tuna kenarına varıcak, ge-miler anda hazır ola. Andan Hünkâr varıp, ol gemileri Tuna ke-narında hazır bulup, ol gemilerle Tuna'yı öte geçip, "niyyet-i ga-za„ deyip, Boğdan'ın üzerine yürüdüler. Bir nice gün vilâyetinde gezip, âsi-i mezkûrun *zabt*ında olan *be-nâm*, muayyen, meşhur kalelerinden bir nice aded kılâ'ı, kimi *istîman*lı ve kimi kuvvet-i kahire-i padişahane ile feth olup, mâl ü menalleri yağma edip, külliyen mamure memleketini yakıp, kiliselerini yıkıp ve dağı *horyad*larını kılıçtan geçirip ve evlâd u 'ayallerini esîr ve mahbus kılıp, düşmana buluşmadılar. *La'în*-i mezburu taleb edip, âhir bir gün bir yere geldiler. Derbend ağzı idi. Gör-düler kim, Boğdan leşkerini derbend içine koyup ve atlılarını dahi *yayak* edip ve kendilerini cenge ihzar etmişler. Andan Sultan Mehmed bu mel'unun bu veçhile cenge ihtimamını göricek, eyitti: "Hey Gaziler, gayret-i islâm demidir.„ diye *istimâlet* edip, saflar düzüp, alaylar bağlayıp, küffarın üzerine hücum ettiler. Kâfirler dahi pırangı toplar atmağa başladılar. Ve gaziler dahi gayret-i islâm (ı) muhkem edip, *kaviy-yül kalb* olup, yüreklenip, kâfirin topuna, tüfeğine bakmayıp, kâfirlere guluv edip, göz açtırmayıp, ceng ettiler. Ve küffar tarafında arabalar vardı-kim, anlardan dahi toplar atarlardı. Kâfirler bu arabalardan attıkları toplardan asker-i islâmı hayli şehid ettiler. Andan gaziler dahi he-men arabaların üzerine yürüyüp, arabaları bozdular. Kâ-firle buluştukları *kuşluk* vaktiydi. Tâ *beyn-es salâteyne*-dek

جنك سلطانى اولدى اخر حق تعالى اسلام عسكرنه فرصت ويرب كافر
لشكرنى بصدلر اول قدر كافر قيردیلرکم نهايتن الحق الله بلور حتى كفار
3 باشندن قلعه‌لر ومناره‌لر ياپدلر و اندن مبالغه كفار اسير اتدلر وكافر ايلنده
غازيلر ايقلرى طوقندوغى يرده شينلك قومدیلر اورديلر ايكى آى مقدارى اول
ولايتده يورديلر درلو درلو غزالر اتدلر مبالغه طويملقلر اولوب اوكركله
6 يوندلر و سرويله قيونلر سُرب برو يقايه گچرديلر وبوغزانك تاريخى هجرتك
سكز يوز سكسن برنده واقع اولدى

حكايت فتح القلاع التى يبنى انكروس من الخشب

9 شيله روايت ايدرلركم سلطان محمد قره بغدانى بصب دونب طونه كنارنه
كليجك خبر كلديكم انكروس كافرلرى طونه كنارنه اغجدن حصارلر ياپدى
233 a وعظيم يراقلر كوردى قصدى بوكم اسلام اوجنده طورب مسلمانلره ايذا
12 و ايلام ايدهلر ديو خونكار بو خبرى اشدیجك همان اول حصارلرك ازرنه
يوردى قدرت حقله اول ييل غايت قيش اولدى و هم بو سفر شول
قيشده ايديكم آت چغرندن چقاميب قار اتك تمام اوزنكوسنده ايدى تونه
15 دخى مبالغه قالك دوكمشدى عسكر وارب بوز اوزرنه قوندى همان دم خونكار
حصارلره يغما ديب اولكون اقشامه دكين جنك اولنب كافرلر امان دليوب
حصارى عهدله تسليم اتدلر بادشاه دخى اول كافرلره دستور ويرب ديلدكلرى
18 يره كتديلر وكتميانه اناطوليده ديرلك ايلديلر بعضن حصارلرده قريب
بعضين حيانتين بلوب صاتوب نقد اتدلر اندن اول حصارلرك جميعسين

3 قلعه‌لر و *A* : — *FVPaMVyMz* || 4 شينلك قومديلر *FVPaVyMz* : معمور اولدى *A* معمور قالمدى *M* || 6 - 5 اوكركله ... سرب *VPaMAVyMz* : صاغ وسالم و مغتنم *F* || 14 - 13 و هم ... ايدى *FVPaMVyMz* : زمهرى كونلرى ايدى قار اوزنكوده ايدى *A*

ceng-i sultanî oldu. Âhir Hak Te'alâ islâm askerine fırsat verip, kâfir leşkerini bastılar. Ol kadar kâfir kırdılar kim, nihayetini ancak Allah bilir. Hatta küffar başından kaleler ve minareler yaptılar. Ve andan mübalâğa küffar esîr ettiler. Ve kâfir ilinde gaziler ayakları dokunduğu yerde şenlik komadılar, urdular. İki ay mikdarı ol vilâyette yürüdüler. Türlü türlü gazalar ettiler. Mübalağa doyumluklar olup, *öğrek*le *yund*lar ve sürüyle koyunlar sürüp, beri yakaya geçirdiler. Ve bu gazanın tarihi hicretin sekiz yüz seksen birinde[1] vakı' oldu.

Hikâyetü Feth-il Kılâ' il-letî yebnî Unguruş min-el Haşeb

Şöyle rivayet ederler kim, Sultan Mehmed Kara Boğdan'ı basıp, dönüp, Tuna kenarına gelicek, haber geldi-kim, Unguruş kâfirleri Tuna kenarına ağaçtan hisarlar yaptı. Ve azîm yarağlar gördü. Kasdı bu kim, İslâm ucunda durup, müslümanlara *izâ* ve *îlâm* edeler, diye. Hünkâr bu haberi işidicek, hemen ol hisarların üzerine yürüdü. Kudret-i hakla ol yıl gaayet kış oldu. Ve hem bu sefer şol kışta idi-kim, at çığırından çıkamayıp, kar atın tamam özengisinde idi. Tuna dahi mübalağa kalın donmuştu. Asker varıp, buz üzerine kondu. Heman-dem Hünkâr hisarlara yağma deyip, ol-gün akşama değin ceng olunup, kâfirler âmân dileyip, hisarı 'ahd-la teslim ettiler. Padişah dahi ol kâfirlere destur verip, diledikleri yere gittiler. Ve gitmeyenine Anadolu'da dirlik eylediler. Bezısını hisarlara koyup, bazısının hiyanetini bilip, satıp, nakd ettiler. Andan ol hisarların cemi'sini

---

1. M. 26. IV. 1476 — 14. IV. 1477

یقب یقوب خراب اتدلر زیرا انجدن ایدی بو فتحك تاریخی قره بغدان تاریخندن
ایکی بچق آی صوکره واقع اولدی اندن دولکیسی ییل سلطان محمد
3 استانبولده قرار ایدوب کندو سرایی دایره‌سنه قلعه یاپدردی سرایك تاریخی
۸۸۳ سنه‌سنده ایدی

حکایت فتح ایسکندریه

6 شیله روایت ایدرلرکه بر کون پادشاه دولتله اوتورکن اطراف عالمدن
233 b خبر آچاب ایتدلر بو یرلرده اولن کافر بکلری جمله خونکاره | اطاعت
اتدیلر اندن وزرادن بری ایتدی شمدی ارناووده بر یر واردرکه اکا اسکندریّه
9 درلر انك کافری هیچ مطیع دکلدر دیدی اندن پادشاه ایتدی عجب ارلری
چوقمی یوقسه بهادرلرمیکه دیدی ایتدلر اسکندریه کافرلرینك تمرّدی شول
قلعلرندندرکه غایت صرب واقع اولمشدر اکا اعتماد ایدرلر دیدلر پادشاه ایتدی
12 هیچ اکا بر چاره اولجقلین دکلمدر ددی یورسنه لشکر واری بلرمی ایتدلر
سلطانم لشکر وارر اما حصاری غایت محکمدر دیدلر خداوندکار ایتدی
امدی البته اکا بر تدارك ایدك اومیذدرکه اللهك عونیله اولدخی فتح اولنه
15 دیدی اندن اول ساعت پادشاهك بر قولنی تعیین ایدب اسکندریّیه کوندردیلر
اولدخی وارب اوزرنه دوشب چوق جنك ایدب ظفر بولمدیلردی بو قضیّه
خونکارك خیالنده قالمشدی دایم خاطرندن کتمزدی قره بغدان غزاسندن
18 دونب دولتله استانبوله کلیجك همان اسکندریّه‌نك تدارکنه مشغول اولدی
وکدك احمده ایتدی احمد اسکندریّه‌نك ازرنه سن وار دوش دیدی احمد

1 زیرا . . . ایدی FVPaVy : — MAMz || 2 دولکیسی ییل FMVyMz : اوللسی A بریل دخی صکره Pa اندن کلایسه یل V || 3 - 2 سلطان محمد . . . ایدوب V : — FPaMAVyMz || 3 - 4 سرایك ایدی V :— FPaMAVyMz || 5 حکایت FVPaMVy :— AMz || 7 کافر بکاری FVPaVy: بکلر MAMz || 12 ددی یورسنه MA : — FVPaVyMz || 18 - 19 تدارکنه ... اسکندریه‌نك FVMAVyMz : — Pa

yıkıp, yakıp, harab ettiler. Zira ağaçtan idi. Bu fethin tarihi Kara Boğdan tarihinden iki buçuk ay sonra vakı' oldu. Andan *doleğisi* yıl, Sultan Mehmed İstanbul'da karar edip, Hünkâr kendi sarayı dairesine kale yaptırdı. Sarayın tarihi 883 senesinde[1] idi.

Hikâyet-i Feth-i İskenderiyye[2]

Şöyle rivayet ederler ki, bir gün padişah devletle otururken, etrâf-ı âlemden haber açılıp, eyittiler: "Bu yerlerde olan kâfir beyleri cümle Hünkâra itaat ettiler:" Andan vüzeradan biri eyitti: "Şimdi Arnavud'da bir yer vardır ki, ana İskenderiyye derler. Anın kâfiri hiç *muti'* değildir" dedi Andan padişah eyitti: "'Aceb erleri çok mu? Yoksa bahadırlar mı-ki?" dedi. Eyitiler: "İskenderiyye kâfirlerinin temerrüdü şol kalelerindendir ki, gaayet sarp vâkı'olmuştur. Ana i'timad ederler." dediler. Padişah eyitti: "Hiç ana bir çare *olacaklayın* değil-midir?" dedi. "Yöresine leşker varabilir mi?". Eyittiler: "Sultanım, leşker varır amma, hisarı gaayet muhkemdir" dediler Hüdavendigâr eyitti: "İmdi, elbette ana bir tedarik edin. Ümmiddir ki, Allahın 'avniyle ol-dahi feth oluna." dedi. Andan ol saat padişahın bir kulunu tayin edip, İskenderiyye'ye gönderdiler. Ol dahi varıp, üzerine düşüp, çok cenk edip, zafer bulmadılardı. Bu kaziyye Hünkârın hayalinde kalmıştı. Daim hatırından gitmezdi. Kara Boğdan gazasından dönüp, devletle İstanbul'a gelicek, hemen İskenderiyye'nin tedarikine meşgul oldu. Ve Gedik Ahmed'e eyitti: "Ahmed, İskenderiyye'nin üzerine sen var, düş." dedi. Ahmed,

---

[1] M. 4. IV. 1478 — 24. III. 1479

[2] İşkodra = Schkoder.

خونكارك بو سوزين قبول اتميب اهمال اتدى خونكار دخى كدك احمدى
234 a طوتب بوغاز كسن | حصارنده حبس ايدوب اسكندريه‌يه يوللدى ۸۸۳
3 سنه‌سنده ايدى اندن خونكار عساكر منصورهٔ اسلام جمع ايدب
اسكندريّيه عزم ايدب وارب ازرنه دوشب طوپلر قورلوب نيجه مدت
جنك عظيم اولوب بعض برجلرن يقوب بر ايكى دفعه يوريش ايدب
6 چوق جنك اولوب حق تعالى نصيب اتمدوكى سببدن اليميوب ازرنه بر
حواله ياپوب ايچنه يرار يولداشلر قويب بركتدلر و ولايتلرينى سرب كندو
تحت حكومتنه كتوردى و يوره‌سنده اولن حصارلرى تمام فتح ايدب همان
9 اسكندريّه حصارى يالكز قالدى اندن صكره خونكار دونب ينه استانبوله
كلدى آخر اسكندريه حصارنى بو حواله اولن حصار بوكلدب زبون
ايدب طشره چقرتمز اولدلر اندن اسكندريه كافرلرى اول حوالده اولن
12 غازيلره خبر كوندرب ايتدلر اكر عهد ايدرسكزكه مالمزه وباشمزه ضرركز
يتشميه همان قلعهٔ بوشلدب كندو اسبابمزله كوكلمز دلدوكى يره كيده‌وز
قلعهٔ ويره‌لم ديديلر بونلر دخى خونكاره آدم كونده‌رب بو قضيهٔ اعلام ايلدلر
15 خونكار دخى راضى اولدى پس كندو اختيارلريله حصارى تسليم ايدب
234 b كافرلرنك طورانى طورب كيده‌نى كتدى هيچ بر كافره زيان اتمدلر | اندن
خونكار بيوردى قلعهٔ محكم ايدب ايچنه مسلمانلر قويب كليسالرى مسجدلر
18 ايدب ارناود اسكندريه‌سى مسلمانلق اولدى بو فتحك تاريخى هجرتك سكز
يوز سكسن اوچنده واقع اولدى

2 - 3 ايدوب . . . ايدى :V — FPaMAVyMz || 9 - 10 اسكندريه . . . حصار :FVPaAVyMz —M

Hünkârın bu sözünü kabul etmeyip, ihmal etti. Hünkâr dahi Gedik Ahmed'i tutup, Boğaz-kesen hisarında habs edip, İskenderiyye'ye yöneldi. 883 [1] senesinde idi. Andan Hünkâr asâkir-i mansûre-yi islâm(ı) cem' edip, İskenderiyye'ye azm edip, varıp, üzerine düşüp, toplar kurulup, nice müddet ceng-i 'azîm olup, bâzı burçlarını yıkıp, bir iki defa yürüyüş edip, çok ceng olup, Hak Tealâ nasîb etmediği sebepten alamayıp, üzerine bir havale yapıp, içine yarar yoldaşlar koyup, berkittiler Ve vilâyetlerini sürüp, kendi taht-ı hükûmetine getirdi. Ve yöresinde olan hisarları temam feth edip, hemen İsken deriyye hisarı yalnız kaldı. Andan sonra Hünkâr dönüp, yine İstanbul'a geldi. Âhir İskenderiyye hisarını bu ha vale olan hisar bunaltıp, zebun edip, dışarı çıkartmaz oldular. Andan İskenderiyye kâfirleri ol havalede olan gazilere haber gönderip, eyittiler: "Eğer 'ahd ederseniz ki, malımıza ve başımı-za zararınız yetişmeye, hemen kaleyi boşaltıp, kendi esbabımız-la gönlümüz(ün) dilediği yere gidevüz. Kaleyi verelim" dedi-ler. Bunlar dahi Hünkâra adam gönderip, bu kaziyyeyi ilâm eylediler. Hünkâr dahi razi oldu. Pes kendi ihtiyarlarıyla hisarı teslim edip, kâfirlerinin duranı durup, gideni gitti. Hiç bir kâ-fire ziyan etmediler. Andan Hünkâr buyurdu. Kaleyi muhkem edip, içine müslümanlar koyup, kiliseleri mescidler edip, Arna vud İskenderiyyesi müslumanlık oldu. Bu fethin tarihi hicretin sekiz yüz seksen üçünde [2] vakı' oldu.

---

[1], [2] M. IV. 1478—23. II. 1479.

حكايت ارسال كدك احمد الى پوليه وارسال مسيح پاشا الى ردوس

روايتدركه خونكار بوندن صكره غزا اتميب همان استانبولده اوتردى
اما كدك احمدى پوليايه كوندردى وكدك احمد پوليه ولايتنه اهل اسلامدن (3)
مبالغه آدم كچرب بر قاچ پاره قلعه فتح اتدى تا خونكار آخرته نقل ايدنجه
پوليده قلوب خيلى فتوحلر ايده باشلدى اندن سلطان محمد وفاتندن صكره
كدك احمد سلطان بايزيده استقباله كليجك اول مسلمانلره كافر انده چوق (6)
ايش اتدى الحاصل پوليهٔ ينه كافر الوب انده اولن مسلمانلرك كمى اُلدى
كمى بيكدرلو بلاييله خلاص اولدى و دخى سلطان محمد استانبولده اوتورركن
مسيح پاشايى رودوسه كوندەرب اولدخى لشكر عظيم ايله وارب زحمت (9)
چكوب نيجه جنكلر ايدب بونجه مسلمانلر خسارت ايدب ايش قولاين بلمدوكى
سببدن فتح ايدەميب ينه كلدى مسيح پاشا صندغى ييل هجرتك سكز يوز
سكسكن بشيدى وهم اول ييل ايچنده مولانا | خسرو وشيخ قطب الدين اوغلى (12) **235 a**
آخرته نقل اتدى ٨٨٥ سنەسنده واقع اولدى

سيرت واثار سلطان محمد بن مراد خان نور الله قبرهما

روايتدركه سلطان محمد كريم وعادل شجاع وعالم وديندار محب العلما (15)
والفضلا ملك ايدى وهر قنده بر اهل كمال اولسه انى يانته استانبوله كتوردب
علوفه ايدردى حتى سمرقنددن فخر العلما مولانا على قوشچئ جميع تعلقاتيله
كتوردب بى قياس مبالغ اعطا ايدب امواله غرق اتمشدى وبر كشى بر صنعتده (18)
ماهر اولسه البته انى كتوردب علوفه تعيين ايدب وهيچ بر كشى دركاهنه

---

1 حكايت . . ردوس VyMz : — MA | ردوس VyMz : رطوس FVPa || 2-3 همان . . . احمد FPaMAVyMz : — V || 4 مبالغه A : — FVPaMVyMz || 9 اولدخى . . . عظيم ايله A : — FVPaMVyMz || 10-11 بونجه . . . سببدن FVPaVy : — MAMz || 12 اوغلى FVPaMAMz : — Vy || 13 ٨٨٥ ... اولدى V : — FPaMAVyMz || 14 سيرت FVPaMz : حكايت VM — AVy | اثار ... محمد FVPaAVyMz : — M | بن ... قبرها Vy : خان غازى F خان V — PaAMz || 18 اتمشدى FVPaMVyMz : + اهل علمه زياده رغبت ايدردى اول سببدن كندو عصرنده علما شيوع بولوب سلطان محمد آدينه چوق كتب تصنيف ايتديلر | بر صنعتده PaMAVyMz : بر صنايعده FV

Hikâyeit-i İrsâl-i Gedik Ahmed İlâ Polya ve İrsâl-i Mesih Paşa İlâ Rodos

Rivayettir ki, Hünkâr bundan sonra gaza etmeyip, hemen İstanbul'da oturdu. Amma Gedik Ahmed'i Polya'ya gönderdi Ve Gedik Ahmed, Polya vilâyetine ehl-i İslâmdan mubalağa adam geçirip, bir kaç pare kale feth etti. Ta Hunkâr ahirete nakl edince (ye kadar) Polya'da kalıp, hayli fütuhlar ede başladı. Andan Sultan Mehmed vefatından sonra, Gedik Ahmed, Sultan Bayezid'e istikbâle gelicek ol müslumanlara kâfir anda çok iş etti. El-hâsıl Polya'yı yine kâfir alıp, anda olan müslümanların kimi öldü, kimi bin-türlü belâyile halâs oldu. Ve dahi Sultan Mehmed İstanbul'da otururken Mesih Paşa'yı Rodos'a gönderip, ol-dahi leşker-i ʿazîm ile varıp, zahmet çekip, nice cengler edip, bunca müslümanlar hasaret edip, iş kolayını bilmediği sebepten feth edemeyip, yine geldi. Mesih Paşa sındiği yıl, hicretin sekiz yüz seksen beşiydi [1]. Ve hem ol yıl isinde Mevlâna Hüsrev ve şeyh Kutbuddin oğlu âhirete nakl etti. 885 senesinde [1] vâki oldu.

Sîret ü Âsâr-ı Sultan Mehmed b. Murad Han nevver'allâhü kabrehümâ

Rivâvettir ki, Sultan Mehmed kerîm ve âdil, şucâʿ ve âlim ve dindar, muhibb-ul ʿulemâ ve'l-fuzalâ melik idi. Ve her kanda bir ehl-i kemâl olsa anı yanına, İstanbul'a getirdip, ʿulufe ederdi. Hatta Semerkand'den fahr-ul ʿulemâ mevlânâ Ali Kuşçu'yu cemiʿ taʿallukatiyla getirdip, bî-kıyâs mebâliğ i'ta edip, emvâle gark etmişti. Ve bir kişi sanatta mehir olsa elbette anı getirdip, ʿulûfe tayin edip ve hiç bir kişi dergâhına

كلوب محروم اولمزدى قچن سيرانه اتلنسه يولده اوغرادوغى فقيره دينار
ويردى شيله كه استانبولك فقراسندن انك فلورسين يمدك كشى يوغدى
اهل مسكنتدى غايت عظمتده ايكن بر درويش كورسه اكا تواضع ومسكنت
كوستردى هم شعرايه مايلدى وكندوسى دخى شاعر ايدى انك زماننده
علما و صلحا و فقرا و شعرا رفاهيتده ايدى وكندولرى نقرس زحمتى اولمغين
اطبايه دخى غايت رعايت ايدردى حتى حكيم يعقوبى اول سببدن وزير ايدنمشدى
ودخى سياستده بر مرتبده ايدى كه بر كشى بر كمسنوك بر حبه‌سين السه فى الحال
انى هلاك ايدردى دخى فواحش سومزدى فى الحال | تهمت زنادن اوترى ارى
عورتى هلاك ايدردى فواحشك كوكنى كسمشدى هر كشى انك خوفندن
قان قشانردى آنك دورنده قطّاع الطريق عالمدن كسلمشدى حتى بر خاتون
كشى برهميان التونى بر ايكى كونلك يوله الوب كتسه بر احدك زهره‌سى
يوغديكه الينه كليدى و سلطان محمدك اكثر اثارى استانبولده ايدى نتكم
ذكر اولندى و ادرنده بر عالى قصر ياپدردى كه كمسه مثلن كورمش دكلدر
ودخى اطراف ممالكده نچه قلاع ياپدردى بالجمله عالمى معمور اتمكه ساعى
ايدى وانك اثارى صفحات ايامده كونكبى روشندر اكا سلاطين سابقه‌دن
تفضل واثار عظام بو يتركه استانبولكبى شهرى كافر الندن ضرب دستله
الوب عمارت اتدى

كفتار اندر وفات سلطان محمد غازى رحمة الله

روايتدركه سلطان محمد غازى هجرتك سكز يوز سكسن التسى صفرنك

1 دينار : *Vy* دنانير *FMAMz* دينار و درهم *Pa* زياده‌سيله عطالر *V* || 2 شيله كه ... يوغدى
: *PaVy* استانبولك فقراسندن آنك فلورسن يمدك كيشى نادردى *MAMz* شويله كى استنبولده نقدر
فقير واريسه انك فلوريسن (+ قت قت *V*) عشدى *FV* || 4 - 3 تواضع ... كوستردى *VPaVyMz* :
تواضع ايدردى *FMA* || 4 وكندوسى ... ايدى *A* : — *FVPaMVyMz* || 7 بر مرتبده ايدى كه
VVy : بر مرتبه ادى كه *FPa* بر حيثيتديدى كه *Mz* شويله ايديكى *MA* | فى الحال : *FVPaVy* — *AMMz* ||
10 آنك ... كسلمشدى *Mz* : — *FVPaMAVy* || 11 ايكى *PaVy* : نچه *FV* — *MAMz* || 12

gelip, mahrum olmazdı. Kaçan seyrana atlansa, yolda uğradığı fakire dinar verirdi. Şöyle ki, İstanbul'un fukarasından anın florisini yemedik kişi yoktu. Ehl-i meskenetti. Gaayet ʿazamette iken bir derviş görse, ana tevâzû ve meskenet gösterirdi. Hem şuʿarâya mâyildi ve kendisi dahi şâir idi. Anın zamanında ʿulemâ ve sulehâ ve fukara ve şuʿarâ refahiyette idi. Ve kendileri(nde) nıkris zahmeti olmağın etıbbâya dahi gaayet riayet ederdi. Hattâ hekim Yakub'u ol sebepten vezir edinmişti. Ve dahi siyasette bir mertebede idi ki, bir kişi bir kimsenin bir habbesini alsa fil-hal anı helâk ederdi. Dahi *fevâhişi* sevmezdi. Fil-hal töhmet-i zinâdan ötürü eri, avreti helâk ederdi. Fevâhişin kökünü kesmişti. Her kişi anın havfinden kan kaşanırdı. Anın devrinde kuttâʿ-ut tarîḳ âlemden kesilmişti. Hattâ bir hatun kişi bir *hemyân* altunu bir iki günlük yola alıp, gitse, bir ahadin zehresi yoktu ki, eline geleydi. Ve Sultan Mehmed'in ekser âsârı İstanbul'da idi. Nitekim zikr olundu. Ve Edirne'de bir âlî kasr yaptırdı ki kimse mislini görmüş değildir. Ve dahi etrâf-ı memâlikte nice kılâʿ yaptırdı. Bilcümle âlemi mamur etmeğe *sâʿî* idi ve anın âsârı safahât-ı eyyâmda gün-gibi rûşendir. Ana selâtîn-i sâbıkadan *tefaddul* ve âsâr-ı *ʿızâm* bu yeter ki, İstanbul-gibi şehri kâfir elinden zarb-ı destle alıp, imâret etti.

Güftâr ender Vefât-ı Sultan Mehmed Gazi rahmetu'llahi

Rivâyettir ki, Sultan Mehmed Gazi hicretin sekiz yüz seksen altısı Saferinin

---

ال... *Vy*: ايلنه *Mz* اوكنه *FVPaMA* | سلطان محمدك *FVPaVy* : — *MAMz* || 15 سابقه‌دن
FVPaAMV: سالفه‌دن *Mz* || 16 تفضل ... عظام *FVPaVyMz* : بو آثار *MA* | كافر
المدن *A* : *FVPaMVyMz* | 16-17 ضرب... الوب *FVPaVy* : ضربى الوب *A* — *MMz*
|| ١٨ كفتار اندر *Vy* : حكايت *FVPa* — *MAMz* | وفات . . . غازى *FVPaVyMz* : وفات
سلطان محمد خان *A* — *M* | رحمةالله *Vy* : رحمت‌الله تعالى عليه *FV* — *PaMAMz* || 19
روايتدر كه *FVPaVy* : — *MAMz*

یکرمی یدنجی کوننده اوته یقایه کچوب ککی ویزه طرفنه یوریب نره‌یه سفر
ایده‌جکن کمسه بلمزدی زیرا سلطان محمدك عادتیدی سفر اتدوکی وقت نره‌یه
کتدوکین کمسیه دیمزدی وبالجمله برقاچ کوچ کوچب ینه اول یلوك ربیع‌الاول (3)
آینك دردنجی کون پنجشنبه کونی آت عربه‌سنه کیرب کوچب ککی ویزه‌یه
یقین یرده مال دپه‌سنك چایرنه قوندی و دررلرکه | استانبولدن چقالی حسته (236 a)
ایدی آت عربه‌سنه کیرب سفر اتمکین اجنبی کمسه احوالنه واقف دکلدی (6)
اولکونکه مال دپده قوندی ایکیندو وقتنده یا ایتها النفس المطمئنة ارجعی
الی ربك نداسی سمع شریفنه ایرشب قفس تندن همای روحی ملك مثال
پرواز ایدب فضای قدسی عالمندن کچب سلامتله آشیانهٔ دارالسلامه ایرشدی (9)
رحمة واسعة

تاریخ وفات او

المدی شه محمد ابن مراد — بلکه باغ جنانه ایلدی سیر (12)
ایشی خیر اولدیغیچون خلقه — اولدی تاریخ اکا دعاء خیر

1 اوته یقایه *Vy* : استانبولدن اناطولیه *FVPaMAMz* | ککبوزه *Mz* : ککی ویزه *FVy* ککویزه *Pa* ککیبوزه *V* ککی‌بزه *MA* || 3 - 2 زیرا ... و بالجمله *FVPaVyMz* : ... *MA* || 3 بر قاچ کوچ *FVyMz*: بر قاچ منزل *Pa* بر قاچ کون *VM* بر نیجه کون *A* || 8 ملك مثال *Mz* : — *FVPaMAVy* || 9 فضای ... کچب *AMz* : — *FVPa MVy* || 13 - 9 سلامتله ... دعاء خیر *FVPaVyMz* : — *A* || 10 رحمة واسعة *Mz* : — *MFVPaMAVy* || 13-11 تاریخ ... خیر *FVPaVyMz* : — *M*

yirmi yedinci gününde öte[1] yakaya geçip, Gebze tarafına yürüyüp, nereye sefer edeceğini kimse bilmezdi. Zira Sultan Mehmed'in âdetiydi; sefer ettiğivakıt nereye gittiğini kimseye demezdi. Ve bil-cümle bir kaç göç göçüp, yine ol yılın Rebiul-evvel ayının dördüncü günperşembe günü[2] at arabasına girip, göçüp, Gebze'ye yakın yerde Mal-tepe'si nin çayırına kondu. Ve derler ki, İstanbul'dan çıkalı hasta idi. At arabasına girip, sefer etmeğin, ecnebi kimse ahvaline vâkıf değildi. Ol-gün ki Mal-tepe'de kondu, ikindi vektinde "*Yâ eyyetüha'n-nefs- ül mutma'innetü irci'î ilâ rabbiki*"[3] nidâsı sem'-i şerîfine erişip, kafes-i tenden hümâ-yı ruhu melek-misâl pervâz edip, fazâ-yı kudsî âleminden geçip, selâmetle âşiyâne-i dâr-üs selâma erişti. Rahimehu'llah aleyhi rahmeten vâsi'aten. Tarih-i vefat-ı o:

Ölmedi Şeh Muhammed b. Murâd,
Belki bâğ-ı cenân'a eyledi seyr.

İşi hayr olduğîçün halka,
Oldu tarih ana du'â-i hayr.

— İkinci cildin sonu —

[1] 27 Nisan 1481
[2] 3 Mayıs 1481
[3] Kuran, LXXXIX, 27 ve 28.